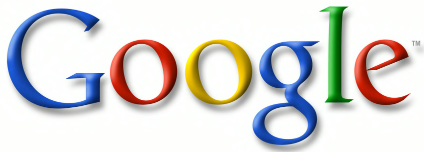

ISTINA

KATOLICSANSKÁ

Illiti

Skazagnie upravgliegnia ſpaſonoſnoga

[redacted] Xitka Karſtianskoga. [redacted]

S' zabillixegniem

Zablugiegnia Garſckoga odmet-tnicſtva, illiti Garcskié Erexiah, ú koieſu neſrichno upali, odkadſuſe od Rimské Czarkvé oddilili.

Sve izvagieno iz ſvetoga Pjſma, iz naukah ſvetie Otaczah, i razliky Kgnigah, sloxeno ú iezik Illiricsky, [redacted] i ná ſvitloſt dato. [redacted]

Pò

Oczu Frá ANTUNU BACHICHIU

Réda malé Bratié obsluxitegliah S. O. FRANCESCKA, Provinczié Sreberno-Boſanské, Gvardianu ú Budjmu.

PRIKAZANA.

Priuzviſcenomu velicsanſtvu Goſpodina Gña.

EMERIKA ESTHERHAZY,

Rimskoga Czeſarſtva Principa: Vlaſtelina od Galanthè: Primata Kraglieſtva, i Arkibiskupa

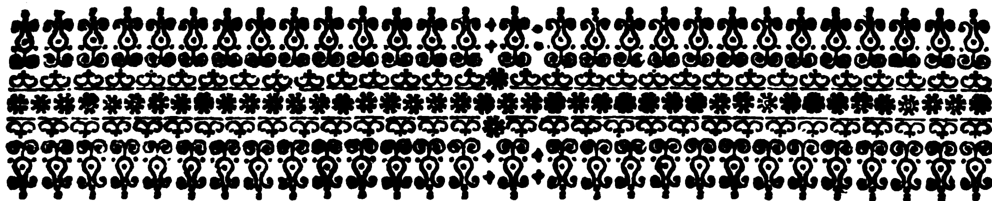
Conventus Oſtrogonskoga &c. &c.

Godinè M. DCC. XXXII.

Z' dopuſtegnien Stariſcinah.

ù Budimu kod Jvana Giurgia Nottenſtein.

CELSISSIMO
AC
REVERENDISSIMO
S. R. I. Principi, Domino Domino

EMERICO
è COMITIBUS

ESTERHAZY

De Galantha, Ecclesiæ Metropolitanæ Strigoniensis Archi-Episcopo, Sacræ Sedis Apostolicæ Legato nato, Primati Regni Hungariæ, Ejusdémque Summo & Secretario Cancellario, Comitatûs Strigoniensis Supremo ac Perpetuo Comiti, Sacræ Cæsareæ Regiæque Majestatis actuali intimo Statûs, & Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliario, nec non uni è Judicibus Tabulæ septem-viralis &c. &c. Domino & Patrono Clementissimo.

Lucubratum Opus istud, connexúmque intervallis quibus nox nocti indicat scientiam, ad lucem eniti fœtam desideriis mentem sollicitat; putans clarius fore, ubi in lucem emerserit.

ſerit, CELSISSIME PRINCEPS. *Verùm forſan ſatis ad inſipientiam; nam quanquam lux in tenebris luceat, non tamen tenebræ in luce, cùm nec ipſam comprehendere poſſint: taceo, quòd maculas ſuæ deformitatis ſplendoris facie tingere nequeant. Concepta proles in ſinu Agar ancillæ ad hæreditatem nominis aſpirare non poteſt: nec permiſſa ſolùm & non promiſſa ſoboles fœcunditatem lætitiæ, aut lætitiam fœcunditatis ſuo parenti parta parere poteſt: ſatis illi ad ſolatium, ſi vel in angulo domûs lacbrymari permittitur, & non ejiciatur in deſertum. Non me fallit* CELSISSIME PRINCEPS, *has elucubrationes meas minimè dignas eſſe, quæ hunc honorem habeant, ut in lucem prodire poſſint; commiſcui enim illis maculas tenuitatis meæ, & ſubindocti non ſolùm facie, verùm etiam re, eas edere ſatagens ſubfuſca quadam rubigine reſperſi, veritus, non modò in extimis, verùm etiam in intimis pari deformitate indutas partibus. Sic præditas potiùs ad tenebras, quàm ad lucem dandas quanquam cenſeam; quia tamen & illæmet utilitate ſua non deſtituuntur, ut nempe tantò magìs proficiant humiles, quantò & ab altioribus refugerint. Nec enim ad ſui commendationem exitum parant, ſed ut aliis profecturæ: proficient verò, dum rudioribus terrendæ manibus, cum humilibúſque converſationem habituræ docebunt, Auctorem ſuum non aliud potiùs diſcere debuiſſe à Chriſto, quàm mitem eſſe, & humilem corde. At ut & hoc ſumant magiſterium, promotore opus fuit, qui à perſona & dignitate ſua Authoritatem eis conciliet, ut quantò in ſe tenuitatis ſunt conſciæ, tantò donatæ gravitate ponderoſæ emergant. Quis autem aut in Perſona gravior, aut* digni-

dignitate ponderosior, aut in moribus sacratior, quàm Celsitudo Sua? quæ in tantam excrevit mensuram, ut vel altissimam Majestatem ad profundissimos affectus flexerit sui: tantúsq; es, ut vastissimæ altitudini capax in te receptaculum inveneris, ubi suam illa liberalitatem, gratiam, fidémq; tutò recondat. Advertit illa Majestas, & seriò cognovit hanc tuam capacitatem tantam esse, ut non quævis dignitatis altitudo proportionem mensuræ subire possit, ubi collocetur. Jam sita erat in Vaciensi Episcopatu, jam in Zagrabiensi, jam in Vesprimiensi; ex hac mutatione tanta immutabilitas eluxit, ut constantissima virtus tantò magìs in sublimitate solidaretur, quantò crebriùs moveretur. Tenuisti, quod verè habes, nec unquam famam tuam dedisti pati corruptionem: sic sicut Cedrus exaltatus es in libano, & sicut cypressus in monte sion, in Ecclesia DEI. Sevit te manus Regia in incorruptionem sæculorum, ubi in tantùm adolevisti, ut in odorem suavitatis tuæ currere feceris vel ignavissimos. Testimonium veræ magnitudinis omnibus præbuisti, & testimonia tua credibilia facta sunt nimìs; ut non tam verbis, quàm actibus facundus, in tui amorem omnes pelliceres: unde ut aptiùs tanta Celsitudo collocaretur, in primaria magnitudine locus inventus est tibi: & quod pridem virtutibus ostendisti, in dignitate positus Primatiali, non tam nomen accepisti, quàm rem dedisti. Revertatur sunamitis, revertatur, & videat, & inclinet aurem suam: audiátque, quod loquatur Dominus pacem in plebem suam, ecce jam commensurata altitudo pietati faciunt vinculum tenacissimum quo & felicitas sua & dexteritas æternitati desponsentur. Cohærentia planè sunt Primatialis dignitas, & tuæ sublimitas

 Indo-

Indolis: utraque Celsitudine intitulatur, adeò, ut quidquid infra est, incongruum, ineptúmque esse ad tuam mensuram videretur. Secunda omnia cùm in te sint, ità primus esse meruisti, ut in secundo gradu quasi non tuo stare videreris. Ast quam & in illis magnus, gravisque apparuisti, amplissimæ virtutis acta testantur; quid enim in te, quod non Giganteum planè sonaret, & plenè? ut primùm accepisti Pastoris Baculum, exultâsti ùt Gigas ad currendam custodiæ viam: non pepercisti labori, ut grex tuus quiesceret ab occursantibus lupis securus: vigiliis tuis gregi somnum securitatis conciliâsti, & accinctus strenuè gladio super femur tuum occuristi prædonibus in jugulum intentis ovium. Et cùm dignitatem tuam non honore sed onere metireris, officii omnino tui esse arbitratus es, ut evellas & destruas, & disperdas & dissipes & ædifices & plantes; nec Dominatum tibi, sed Ministerium impositum: quodque majus, hoc esse à malo. In Cathedra, tanquam in specula perstitisti, & hinc decori tuo præstitisti virtutem: nam inde ità superintendisti, ut Episcopi nomen scires non sonare dominium, sed officium. Nec tibi in eminenti incongruè datus est locus; cùm enim semper intentûs Speculator tui extiteris, ut sis & plurium, vel invitus ab inferioribus tractus in sublimiori esse velle debuisti: non hæreditaturus quidquam ibi, nisi labores plurimos, ut gloriari meritò possis: Plus omnibus laboravi: *dedisti enim operam, ut increduli convertantur, conversi non avertantur, aversi revertantur, perversi ordinentur ad rectitudinem, subversi ad veritatem revocentur. Sapientibus & insipientibus debitor factus, curâsti sollicitè, quomodo, & qui non sapiunt, sapiant,*

ſapiant, & qui reſipuêre reſipiſcant. Hinc vel medio die in una Domini vinea laborans denarium diurnum ex toto promeritus, in alium transferreris laborem; nè tibi jam remiſſior ex ubere cultura labor pro otio reputetur: vel ut laxamentum ex alio acciperes noviter opere; nam virtus exercitio ſaginatur. Ad hæc applicatus non modò diſpoſitionis memor, ſed & diſpenſationis: Magnificus in donis, qui & beneficus in munere extitiſti: extendiſti manum tuã, & roborâſti Brachium tuum, ut perdas miſeriam, & ædifices miſericordiam: nudatam ornamentis, & viduatam decore Eccleſiam Fratrum Poſſegæ exornâſti, feciſtique ut duplicatam veſtem habeat, byſsúſque & purpura ſit indumentum ejus; erexiſti altare, dejeciſti nuditatem, & uno munere duplicem fructum germinâſti. Quid de aliis loquar beneficiis? quaſi verò aut obliterari tua poſit memoria, dum in Zagrabienſi Cathedra eſſes, aut quiſquam te celte non ſculpſerit in ſilice cordis. Sed non diu noſtræ te Provinciæ felicitas tenuit: aliò vocatus es, ſed non ab alio, niſi ab illo, qui te & hucuſque circumtulit per operas, ut uſu quodam continuati operis ad gloriam ſemper majorem eniteſceres. Jam nunc Veſprimienſis Præſul, jam Cancellarius Aulæ per Hungariæ Regnum: ut ſic concatenatis laboribus Herculem vinceres Euriſteum vincentem. Aſcendiſti in altum per gradus meritorum, & captivantem alios captivitatem in ſegnitie, prementem in faſtigio, & ſubigentem in dolis captivam duxiſti: poſuiſtiq; terminum, quem non vel pertinaciſſimi ad curſum tranſgredientur, dum longè à gloria tua diſſitos limites pro meta curſuum in honoris ſtadio ſtatuiſti. Hæc in magnis magna; at nec in minoribus minora; ſiquidem ubi fortunæ ſinu ex-

ceptus,

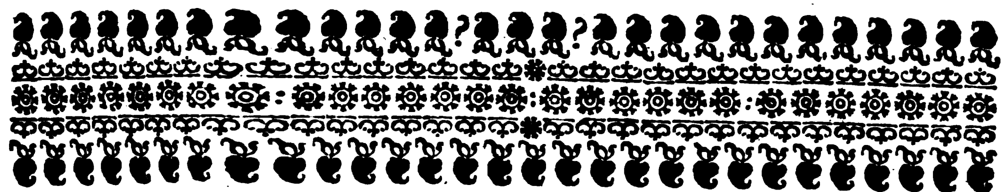
ceptus, in Amplissimæ familiæ gloriam destinabaris, repente mutato naturæ consilio, ut omnia tibi fortuna debeat, ab ea te emancipâsti: liberiórque futurus, votis libertatem illigâsti: supra sanguinem tuum quamvis excelsum eniti vel nolens voluisti; ubi sub Regulari humilitate gloriæ mundi, cujus præterit figura, nuntium remisisti: vel tunc admirabilis, cùm mirari desineres, quæ alii mirarentur. Frequentissimô virtutum chorô circumdatus in Eremo Pauli, vacuitatem in plenitudinem mutâsti: nunquam minùs Solitarius, quàm cùm maximè. Honor pedissequus tibi fuerat, antecedente meritorum satellitio. Et nè tibi ad pompam quidquam deesset, tota Doctorum turba te circumdedit, cum quibus noctes diésque alternans,ità in eorum transivisti indolem, ut præter alios, Thomas in te pytagoricà Methempsycosi transire visus sit. Adversantium Doctrinarum sentimentis ità imbutus eras, ut putaretur planè, lectum Salamonis, id est mentem tuam, septuaginta fortes circumsedisse, omnes ad bella paratissimi. Et cum plurima disceres, ità docuisti, ut Magister Lectórque jubilatus in tua Eremo fieres. Ità efflorescit solitudo! Non tibi Dryades submisêre cespitem, quô in eminentiùs provectus tuam cœlestem proveheres indolem, sed Minerva; quæ & illa venatrix, tam est amica Musis, quàm inimica turbis. In hoc culmine major eras, quàm cedrus in libano. Tam altè sublatus à Doctrinarum Diis, nè in uno emineres, & alià imminent, nempe Generalatus Ordinis; qui ut suprema est ordinis dignitas, evasit per te superior, nec tam tibi, quam sibi magnitudinem se tibi dando accepit. Tantus cùm sis, nónne & Authoritatem meo dabis operi, in

tuum

tuum si Patrocinium acceperis? & Promotore te Magisterium, quod promisit, omnino est daturum. Ab incursu & Dæmonio meridiano omnino securum erit, si tuarum sacratissimarum manuum complexibus exceptum, publicéque datum fuerit. Excipies autem; nam tuum est bene mereri de nobis singulis, & de nostra Provincia. Oculi omnium nostrûm speraverunt in te, sperant & mei; aperi modò favorem tuum, & benignitatis affectu efficies, ut non deficiat virtus operis hujus mores instruendi, conscientias imbuendi (quæ utique promittit) ad rectámque viam, quæ ducit in Patriam, errantes & rudes perducendi, quos nimirum ignorantia seducit, neglientia avocat, & fallit inertia. Quidquid utilitatis inde proveniet, tuo imputabitur patrocinio, tuo adscribetur auspicio. Vale CELSISSIME PRINCEPS, *& me in amplexu tuo faventer fove. Calendis Martii, Annô datæ Salutis 1732.*

CELSITUDINIS SUÆ

Cliens Infimus
Fr. Antonius Bachich.

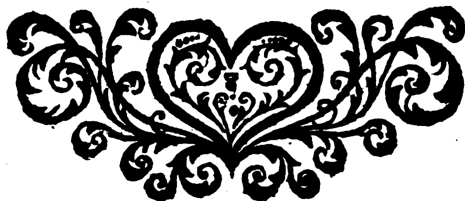

Posctovanomu Sctioczu.

NEmoj scziniti Bogogliubny sctiocse, dachiesc ú ovomú slabu dillu, stvari visoka znagnia nachi; zascto stablo slabo od svoié naravi neobicsaié plemenito vochie davati, ni svaky kamen darxise zá draghy; ierbo nezdarxy kriposti ú sebi: Tako od Slabosti znagna moga, nemogú mudrosti visoké izichi, nitti kriposti gdiy nie, ukazatse mogú, buduchi varlo slab nauk moj, zá istomacsiti mudro istinu Katolicsansku, i Kripostiu nauka ukazati, koiasú spasonosná: zascto ú ovomú ossobito mudry Bogoslovczi, znoiechise varlo trudé, i ú svagdagniemu ucsegniu, pocsetak i svarhu xivota svoga zatvoré, i sasviemtiem trudom, i nastoiagniem, ná svarhu dochi nemogú, daym iosct scto znati nepotribuié. Nitti misli, dasam dao nasvitlost ovy slaby trud moj, zá *razgla*siti ú nauku mene, i megiu naucsnym csiniti tarcsati imé moie; sctobi sloboda moga neznanstva, i oolost moié slabosti bjla. Nitisam radi nenavidosti protiva Garkom pisao, od koy opominamte, day imá dosti, hoy iednokupno s' nami, ispovidaiú istinu, i slidé svetú Czarkvu Rimskú: Negosam ukazati otio, ú csemu bludé ony, koysuse povoglno od Rimské Czarkvé odmet-

odmetnuvſci, Ereticskomu nauku priloxili, i zá Ereticzih brezumitno otiſcli.

Uzrok zaradi kogaſam ſtavioſe ú túg poſſao, ieſt ovy, zasctoie bjlo moié duxnoſti, razlicsité kgnighe sctiti, zá umiti vladati mene, i púk komuſam, ná razlicſity miſty, zá paſtjra sluxio, zató gdiſam scto zá koriſno, i zá upravnó xivgliegnie naodio, ná baſckaſam zabillixivao, i pomglivo piſao; Videchi poslie, dabi ovy moj malahan trúd, zá koriſt neumitnjm sluxio, uslobodioſamſe na ſvitloſtga dáti, i prid ocſi neumitnjm ſtaviti; I zasctoie mocsno ſvaká podpuno, iz latinskoga ú naſcky iezik prinieti: zatoſam tomacſio kakoſe laſcgnié od neumitnie razumiti moxe, zá gniovo duhovnó zabavgliegnie, i duſcé koriſt. Ako dakle scto ú ovomú slabu dillu naideſc, Bogogliubny sctiocſe, sctobi bjlo zá koriſt duſcé tvoié, i upravna xivgliengnia tvoga, onó primi, i slidi, i Bogh mjra budé ſtobom, govorechi Aposctó: *Svaká kuſcaite, koiaſu dobra primite.*. Akoli scto nideſc sctoti nie pó vogli iſtomacſeno, onó ſam pó tvomu mudru razumgliegniu, iſtomacſi, i upravnie prineſi. I budi zdrav, i ſrichian molechi Boga i zá mene, dá zaiedno doſtoini budemo obechiagnia Iſſukarſtova.

ZABIL-

ZABILLIXEGNIE

Razgovorah, Cslanakah, Poglaviah, i Ere-xiah, koiese naodé ú ovizie Kgniga.

RAZGOVOR I.

Od Zapovidy Boxy

POgl. 1. moxese po stvarma vigienym znati, dá imá Bogh. na List. 2.
Pogl. 2. Od prisvetoga Trojstva. - - na l. 5.
Pogl. 3. Od porogiegnia Sjna, i izlazegnia Duha svetoga na l. 8.
Erexia 1. Issukarst nie Bogh, nego samo csovik. - - na l. 10.
Erexia 2. Duh svety nie Bogh, nego stvoregnie - - na l. 13.
Erexia 3. Duh svety izhody samo od Ocza, á ne od Sjna - na l. 14.
Pogl. 4. Od Slagnia Sjna, i Duha svetoga - - na l. 31.
Pogl. 5. Od upuchiegnia drugoga Sobstva - - na l. 33.
Pogl. 6. Kakose razumie upuchiegnie Sjna Boxiega &c. na l. 35.
Pogl. 7. Od Zacsetia Diviczé Marié - - na l. 36.
Pogl. 8. Od porogiegnia, i xivgliegnia Issukarstova - na l. 39.
Pogl. 9. Od smarti, i uskarsnutia Issukarstova - na l. 40.

CSLANAK I.

Od parvé zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od viré - - - - na l. 43.
Pogl. 2. Od uffagnia - - - na l. 44.
Pogl. 3. Od Gliubavi - - - - na l. 45.
Pogl. 4. Od poklogniegnia skoymse Bogh sctuié - na l. 49.
Pogl. 5. Od grihá viri suprotivnie - - na l. 52.
Pogl. 6. Od Simonié - - - - na l. 60.
Pogl. 7. Od grihá protiva stvari svetoj - - na l. 64.

)(CSLA-

CSLANAK II.
Od drughé zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od zakletvé - - - - na l. 66.
Pogl. 2. Od zavita - - - na l. 70.
Pogl. 3. Od promigniegnia zavita - - - na l. 74.
Pogl. 4. Od Pſoſti - - - - na l. 77.

CSLANAK III.
Od trechié zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od poſvechiegnia ſvetkovinah - - na l. 80.
Pogl. 2. Od Molitvé - - - na l. 81.
Pogl. 3. Od Czaſty Boxanſtvenie - - na l. 88.

CSLANAK IV.
Od csetvarté zapovidi Boxié.

POgl. 1. Sctoſu duxni ſinovi Roditegliem - - na l. 92.
Pogl. 2. Sctoſu duxni Roditegli ſinovom &c. - na l. 93.
Pogl. 3. Sctoſu duxne ſtariſcine duhovné &c. - na l. 94.
Pogl. 4. Od duxnoſti vladalaczah &c. - - na l. 95.

CSLANAK V.
Od peté zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od uboiſtva - - - na l. 98.
Pogl. 2. Od mormoragnia - - - na l. 100.
Pogl. 3. Od Oſveté - - - - - na l. 102.

CSLANAK VI.
Od ſceſté zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od grihá putenie - - - na l. 105.
Pogl. 2. Od grihá protiva naravi - - - - na l. 108.

CSLANAK VII.
Od ſedmé zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od Kragié - - - - - na l. 110.
Pogl. 2. Od povrachniegnia tugia - na l. 112.

CSLA-

Erexia 4. Za dobiti spasegnie dusci, ne potribuié povratiti tugie ukradeno &c. na l. 115.
Pogl. 3. Od pogodbé, i kamaté - - - na l. 119.
Pogl. 4. Od prodavagnia, i kupovagnia - na l. 126.
Pogl. 5. Od druxbé, i Testamenatah - - na l. 127.

CSLANAK VIII.

Od osmé zapovidi Boxié.

POgl. 1. Od Kriva svidocsanstva, i laxi - na l. 129.
Pogl. 2. Od pogargiegnia, porugagnia &c. - na l. 131.

CSLANAK IX.

Od deveté zapovidi Boxié.

CSLANAK X.

Od deseté zapovidi Boxié.

RAZGOVOR II.

Od vladagnia Czarkvenoga.

CSLANAK I.

Od Zakona.

POgl. 1. Od razlucsegnia zakona - - na l. 139.
Pogl. 2. Od duxnosti obsluxiti zakon - na l. 142.
Pogl. 3. Moxeli svaky ú svomu zakonu spasen biti - na l. 143.
Pogl. 4. Kaiaie naistaria Czarkva, ú koiojse obsluxuié zakon Issukarstov. - - - - - - - na l. 146.
Pogl. 5. Pó csemuse poznaié pravá Czarkva Issukarstova na l. 149.
Pogl. 6. Poglavar vigieny sveté Czarkve iest Papa Rimsky na l. 159.
Pogl. 7. Princzip svitovgny nemoxe biti poglavar S. Czarkvé na l. 173.

CSLANAK II.

Od Czarkvenie zapovidy.

POgl. 1. Od posta - - - na l. 179.
Pogl. 2. desetiné - - - na l. 191.

CSLANAK III.
Od Pokaragniak Czarkvenie.

POgl. 1. Od razlucsegnia pokaragniah - - na l. 194.
Pogl. 2. Od dignutia - - - na l. 197.
Pogl. 3. Od Zabragniegnia - - - na l. 198.
Pogl. 4. Od Zapriké - - - na l. 200.
Pogl. 5. Tko moxe pokaragnia ftaviti, i odrifciti - na l. 203.

RAZGOVOR III.
Od Gribá.

CSLANAK I.
Od Gribá.

POgl. 1. Sctoie grih, i kakofe razlucsuié - - na l. 207.
Pogl. 2. Od griha fadagniega, i gniegova uzroka na l. 209.
Pogl. 3. Od razlucsegnia varfté, i broia griha - - na l. 211.
Pogl. 4. Od griha fmartnoga, i lakoga - - na l. 214.
Pogl. 5. Od griha iftocsnoga - - - - - - na l. 221.

CSLANAK II.
Od Gribá poglavitie.

POgl. 1. Od Oolofti - - - na l. 226.
Pogl. 2. Od Lakomofti - - - na l. 228.
Pogl. 3. Od Bludnofti - - - na l. 229.
Pogl. 4. Od Nenavidofti - - - na l. 230.
Pogl. 5. Od Sarditofti - - - na l. 231.
Pogl. 6. Od Proxdarlofti - - - - na l. 232.
Pogl. 7. Od Linofti - - - - na l. 233.
Pogl. 8. Od griha koy ú nebo vapiú - - na l. 234.

CSLA-

Od Saborah.

POgl. 1. Od Saborah opchienie ú Garcskoj zemgli - na l. 237.
Pogl. 2. Od Saborah opchienie ú Latinskoy zemgli na l. 246.
Pogl. 3. Od Saborah koy niesu primglieni - na l. 249.
Pogl. 4. Kollikosu potribiti sabori &c. - - na l. 254.

RAZGOVOR IV.

Od Sacramenatah.

POgl. 1. S&o iest Sakramenat ? - - na l. 261.
Pogl. 2. Samoie sedam Sakramenatah - - na l. 263.
Pogl. 3. S&o Sakramenti diluiú ? - - na l. 265.
Pogl. 4. Od stvary koié csiné Sakramenat - na l. 268.
Pogl. 5. Od stvary izvanskie Sakramenta - na l. 269.
Pogl. 6. Od onogá koy sluxy Sakramente - na l. 271.
Pogl. 7. Mogulise od zla redovnjka primiti &c. - na l. 273.
Pogl. 8. Od onogá koy primá Sakramenté - - na l. 274.

CSLANAK I.

Od Sakramenta Karsćegnia.

POgl. 2. S&oie Sakramenat Kars&egnia ? - na l. 277.
Pogl. 2. ú csemuse csiny Sakramenat Kars&. - na l. 280.
Pogl. 3. Od oniziú koy karsté, i primaiú Kars&egnie - na l. 282.
Pogl. 4. Koiese milosti po Kars&egniu dobivaiú - na l. 284.

CSLANAK II.

Od Sakramenta Krizmé.

POgl. 1. S&oie Krizma, i kadaie naregiena ? - na l. 285.
Pogl. 2. Od stvary skoymse csiny Krizma - na l. 287.
Pogl. 3. Moxeli drughy izvan Biskupa krizmati &c. - na l. 288.
Pogl. 4. Od onogá koy primá krizmu - - - na l. 291.
Pogl. 5. Od Kumstva - - - - na l. 292.

CSLANAK III.

Od Sakramenta Tjla Issusova.

Pogl. 1. Sctoie Sakramenat tjla Issusova - na l. 296.
Erexia 5. Nie dobro posvechiegnie ú prisnu &c. - na l. 297.
Pogl. 2. Od stvary ú kymse csiny ovy Sakramenat - na l. 305.
Pogl. 3. Od onogá koy primá ovy Sakramenat - na l. 316.
Pogl. 4. Od duxnosti primgliegnia tjla Issusova - na l. 322.
Erexia 6. Potribnoie, dá svitovgny gliudi primaiú i tylo, i karv na l. 326.
Pogl. 5. Od Misnjka koy pricsestuié &c. - na l. 335.
Pogl. 6. Od Missé, i duxnosti govoritiú - - na l. 337.
Pogl. 7. Od Missah Gargurevsky - - na l. 344.
Pogl. 8. Zá kogase moxe missa govoriti - - na l. 346.
Pogl. 9. Od vrimena ú koiese missa govory - na l. 349.
Pogl. 10. Kadse zapocseta missa móxe nesliditi? - na l. 354.
Pogl. 11. Od otára, svetoga sudia &c. - - na l. 356.
Pogl. 12. Od duxnosti sluscati missu - - na l. 358.

CSLANAK IV.

Od Sakramenta Pokoré.

Pogl. 1. Sctoie i kadaie naregien ovy Sakramenat? na l. 360.
Pogl. 2. Kollikoie potribit ov Sakramenat? - na l. 364.
Pogl. 3. Izgubliená dobrá dilla, po novoj Pokori oxivú &c. na l. 368.
Pogl. 4. Od stvary Sakramenta Pokoré - - na l. 370.
Pogl. 5. Od oddriscegnia - - - - na l. 373.
Pogl. 6. Od Misnjka koy oddriscuié - - na l. 377.
Pogl. 7. Od dogagiay zabragnienie - - na l. 380.
Pogl. 8. Od pecsata ispovidi - - - na l. 383.
Pogl. 9. Od skruscegnia - - - na l. 384.
Pogl. 10. Od Ispovidi - - - na l. 386.
Pogl. 11. Od Izvarscegnia Pokoré - - na l. 388.

CSLANAK V.

Od Sakramenta naiposligniega pomazagnia.

Pogl. 1. Sctoie, i kadaie naregien ovy Sakramenat? na l. 391.
Pogl. 2. Od stvary potribnie ovogá Sakramenta na l. 395.
Pogl. 3. Od onogá koy primá ovy Sakramenat - na l. 397.

CSLA-

CSLANAK VI.

Od Sakramenta ſvetoga Réda.

POgl. 1. Od doſtoianſtva Miſnicskoga - - - na l. 400.
Pogl. 2. Sčtoie, i kadaie naregien ovy Sakramenat na l. 401.
Pogl. 3 Kollikoie Rédovah, i ieſuli ſvi Sakramenti na l. 401.
Pogl. 4. Od onogá koy redy, i primá redove. - na l. 408.

CSLANAK VII.

Od Sakramenta Xenidbé.

POgl. 1. Sčtoie, i kadaie naregien ovy Sakramenat - na l. 410.
Pogl. 2. Od neraztargnutia xenidbé - - na l. 413.
Erexia 7. Parvy pút oxenitſe dobroie, á drughy pút gribotaie na l. 414.
Erexia 8. Uzao Sakramenta xenidbé moxeſe raztargnut - na l. 417.
Pogl. 3. ú koyſe dogagiay moxe csovik, i xena raſtat na l. 419.
Pogl. 4. Od dogagiay; koy xenidbu zabragniuiú - na l. 421.
Pogl. 5. Od zarucsegnia - - - na l. 427.
Pogl. 6. Od Navisčtegnia - - - na l. 429.

RAZGOVOR V.

Od ſtvoregnia Svjta.

POgl. 1. Od oniziú koiaie Bogh parvy dan dilovao - na l. 431.
Pogl. 2. Koiaie drughy dan dilovao - - na l. 434.
Pogl. 3. Koiaie trechy dan dilovao - - na l. 435.
Pogl. 4. Koiaie csetvarty dan dilovao - - na l. 438.
§. 1. Od oniziú koiaſe ú oggniu csiné - - - na l. 441.
§. 2. Od oniziú koiaſe ú aeru csiné - - na l. 443.
§. 3. Od Vitra - - - - na l. 445.
§. 4. Od zemglié - - - - na l. 446.
Pogl. 5. Koiaie pety dan dilovao - - - na l. 448.
Pogl. 6. Koiaie ſcesty dan dilovao - - na l. 449.
Pogl. 7. Od ſtvoregnia Csovika - - na l. 450.
§. 1. Stagnie naravi csiſté - - - - na l. 451.

§. 2.

§. 2. Stagnie naravi pravdé istocsné - - - ná l. 453
§. 3. Stagnie naravi padnuté - - - ná l. 455.
Pogl. 8. Od Raia Zemaglskoga - - - ná l. 456.

CSLANAK I.

Od Dusce razloxné.

Pogl. 1. Sctoie dusca razloxná - - ná l. 461.
Pogl. 2. Od neumarlosti duscé rezumné - - ná l. 465.
Pogl. 3. Mogustva duscé iesu pamet, voglia, i spomena ná l. 467.
Pogl. 4. Od duscé csuiuchié, i rastuchié - - - ná l. 470.

CSLANAK II.

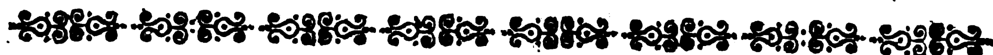
Od Angelah.

Pogl. 1. Od Naravi, i stvoregnia Angeoskoga - : ná l. 473.
Pogl. 2. Od pameti, i voglié Angeoské - - ná l. 478.
Pogl. 3. Od Dostoainstva, i broia Angeoskoga - - ná l. 481.
Pogl. 4. Od Nesagriscegnia Angeoskoga - - ná l. 484.
Pogl. 5. Od Ukazagnia Angeoskoga - - - ná l. 485.

CSLANAK III.

Od Diavalah.

Pogl. 1. Od griha Diavaoskoga - - ná l. 487.
§. Od muké koiú Diavli tarpé - - ná l. 490.
§. Diavlisu csoviku protivni - - - ná l. 491.

RAZGOVOR VI.

Od Súda opchienoga.

Pogl. 1. Ochieli, i kakochie uskarsnuti put nassa - ná l. 493.
Pogl. 2. Zá koychie uzrok bitti Súd opchieny &c. ná l. 497.
Pogl. 3. Od zlamegniah koiá prie Súda imaiú bitti. - ná l. 497.
Pogl. 4. Zlamegnia koiachie bljzu Súda bitti. - ná l. 401.

Pogl.

Pogl. 5. Od Sudeza i dohodka gniegova - - ná l. 503.
Pogl. 6. Od nacsina pó komuchie Súd bitti - ná l. 504.
Pogl. 7. Od ponovgliegnia svjta - - ná l. 507.

RAZGOVOR VII.

Od Purgatoria, i Pakla.

Erexia 9. Neima purgatoria, illiti csistila. - - ná l. 510.
Pogl. 1. Od stagnia duscah ù Purgatoriu - - ná l. 522.
Pogl. 2. Od stagnia duscah poslie purgatoria - ná l. 523.
Erexia 10. Blaxeny dó súda opchienoga neidú ú Raj &c. - ná l. 523.
Pogl. 3. Od slavé Kraglieſtva nebeskoga - - ná l. 536.
Pogl. 4. ú csemú stoy Blaxenstvó svetie - - ná l. 538.
Pogl. 5. Od slavé tyla Blaxenie - - - ná l. 541.

CSLANAK.

Od Pakla.

Pogl. 1. Imali, i gdie Pakao ? - - - ná l. 543.
Pogl. 2. Od muká koié proklety tarpé. - ná l. 545.
Pogl. 3. Od tesckochié mukak paklenie - - - ná l. 551.
Pogl. 4. Naiposlidgnié: Tomacsese niké sumglie - ná l. 554.

CEN-

CENSURA THEOLOGICA.

EGo infra ſcriptus, ex Commiſſione Reverendiſſimi Patris Creſcentii Kriſper Commiſſarii Generalis hujus Ciſmontanæ familiæ, librum in Illyrico idiomate compoſitum, elaboratúmque à R. P. Antonio Bachich Guardiano S. P. Franciſci Budæ, cui titulus præfixus eſt: *Iſtina Katolicſanskâ* perlegi, & perluſtravi, in eóque non modò aliquid, quod eſſet contra fidem, aut bonos mores, aut honorem, & reverentiam Principum non reperi, ſed potiùs uberrimam plenitudinem doctrinæ præſertim moralis: in quo, & brevitas perſpicua, & veritas ſolida, & methodus ordinata laborem, diligentiam, & ſtudioſiſſimum otium referunt Authoris. Utilitatem non exiguam præprimis rudiori populo, non parvam lucem etiam eruditioribus allaturus. Quocirca eum dignum, ut prælo mandetur, cenſeo. Datum Budæ 16. Martii 1731.

Fr. Stephanus Villov
S. Theol. Lect. General. actualis.

EX ſpeciali Reverediſſimi P. Creſcentii Kriſper Ciſmontanæ Familiæ Ord. Min. Commiſſarii Generalis commiſſione, infraſcriptus perlegi, revidíque librum Illyrico idiomate, cui titulus: *Iſtina Katolicſanskâ* à. R. P. Antonio Bachich Guardiano Venerabilis Conventûs Budenſis ad S. Franciſcum in Aquatica Civitate, compoſitum, & ex variis probatis Authoribus exceptum: In quo minimè inveni aliquid, quod eſſet contra fidei orthodoxæ veritatem, bonos mores, aut debitam Principum Catholicorum venerationem; verùm reperi moralis doctrinæ præſtantiam, ſolidis Scripturæ Divinæ, & PP. textibus munitum: Ordinatô politóque ſtylô diſpoſitum; ex quo & Authoris commendabitur ingenium, & non modica magnis, & parvis ſperatur utilitas. Eapropter prælo dignum cenſui. Dabam in eodem Conventu ut ſupra die 16. Menſis Martii Annô 1731.

Fr. Petrus Karapancſich de Moſtar
Sac. Theol. Lect. Gener. actualis.

FACUL-

FACULTAS
Admodum Reverendi Patris Ministri Provincialis.

CUm opusculum dogmaticum (intitulatum *Istina Katolicsanská*, sive veritas Catholica) compositum idiomate Illyrico, à R. P. Antonio Bachich, Conc. Lect. & p. t. Guardiano actuali nostri Conventûs Budensis, accuratè, & studiosè revisum, ac approbatum sit à duobus Provinciæ nostræ Lectoribus Generalibus SS. Theologiæ, Præsentibus nostris facultatem impertimur, & quantùm possumus concedimus, ut servatis servandis, typis mandari possit. Datum in Conventu nostro Essekiensi ad S. Crucem die 18. Martii Annô 1731.

(L.S.)

Fr. Joannes de Straxemano
Min. Provinc. Prov. Bosnæ Argentinæ.

LICENTIA
Reverendissimi Patris Superioris Generalis.

FR. Crescentius Krisper Ord. Min. strictioris Observantiæ S. P. Francisci Lector emeritus, ordinis scriptor, & in hac Familia Cismontana Commissarius Generalis &c.

Cùm Opus illyrico idiomate compositum à R. P. Antonio Bachich nostræ observantis Provinciæ Bosnæ Argentinæ Lectore Theologo, ac nostri Conventûs S. Francisci Civitatis Budæ Guardiano; cui titulus: *Istina Katholicsanská* à duobus Patribus Theologis, quibus id commisimus, revisum & approbatum fuerit, vigore præsentium facultatem eidem concedimus, quatenus servatis servandis, illud typis mandare possit, & valeat. Datum Romæ ex Ara Cœli die 19. Maji 1731.

(L.S.)

Fr. Crescentius Krisper
Commiss. Generalis.

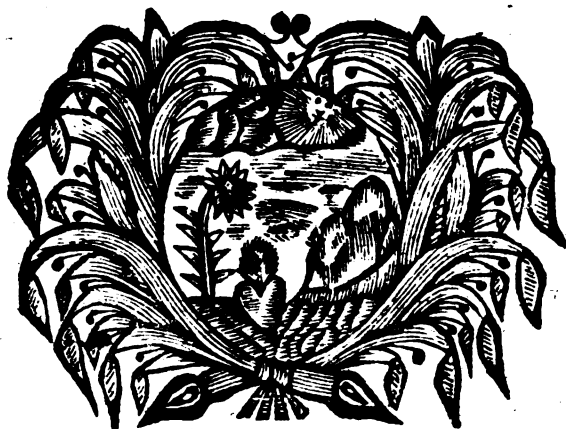
IMPRI-

IMPRIMATUR

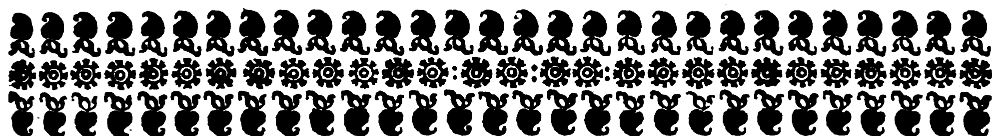
TOBIAS ERTL

Collegii Budensis Soc. JEsu

Rector.

RAZ-

RAZGOVOR I.

OD ZAPOVIEDIJ BOXJE.

Apoviedi Boxiè onè razumiemo, koiesu od Boga date Moysiu, nà planini scionskoy, nà dvie daske kamenitè, od koy govorij svetò pismo ù kgniga Izhoda nà pogl. 20. I ù deuteronomiu nà pogl. 4. v. 13. Izatosu dàte nà dvie daske kamenitè, zascτosu nà iednoij upisàne zaradi Boga, à nà drugoij zaradi Iskargniega.

Zapoviedi parvè daskè iesu, parvà, drugà, i trechià; zascto ovè udiglie upravgliajùnas gliubiti Boga svarhu svakè stvari, virujuchi temeglito ù gniega, i uffajuchi ù neizmirnost dobrotè gniegovè. A' ostalò sedam drughèie daskè, zascτonas upravgliaiù dà iskàrgnièga gliubimo, neudechimu ù dòbrie, i ù tylu, nego svakò dobro xelechimu, kako istiem nami.

Boxjesu zapoviedi od svega zàkona pocsetak, i svarscegnie; zascto obsluxivsci ovò deset, sva koiasu ù zakonu zapovigiena izpugniuiuse; buduchi dà vas zakon, i Proroczi stojè ù gliubgliegniu Boga, i jskrgniega; ka-

koie Issukarst nauscio kod svetoga Mattiè nà pogl. 22 v. 40. Jer gliubechi Boga, izvarscuiuse onà, koiasu ù parvoy, drugoy, i trechioy zapoviedi stavgliena: A' gliubechi jskargniega ispugniuiuse onà, koiasu ù ostaliem zapoviedma naregiena.

Ovèsu zapoviedi ù zakonu naravnòmu obsluxivàne; zasctoie naravno, dà onogà gliubimo, i Sctuiemo od kogà dobrà primamo, scto istè xivine nerazloxitè obicsaiù csiniti; I scto nebismo radi dase nama ucsinij, potribnoie, dà ni mij drugomu necsinimo. I ukazanoie od Issukarsta, kod svetoga Mattiè nà pogl. 19. v. 17. dà koijgod ochie spasen biti, i ù xivot vicsgnij ulisti, od potribeie, dà obsluxuiè ovè svetè zapoviedi.

Uzamsci pocsetak od zapoviedij parvè daskè, koiesu zaradi Boga, dostojnoie od Boga ù jedinstvu, i ù Trojstvu ù kratko viditi; Jer poznavsci velicsanstvo Boxiè, bitichiemo prignutij, nà obsluxegnie svetiu zapoviedij gniegovije. I zasctoje poznagnie Boxiè vele visoko, nadodechi znagnie nasce; Zatochiemo sctose lascgniè moxe od gniega govoriti.

POGLAVIE I.

Moxese pò stvarma vigienym znati, dà imà Bogh.

1. IZpraznisu svi gliudi, ù koimà nie znagnia, illiti mudrosti Boxiè, i od ovije koiase vidè dobrà, niesu mogli poznati gniega, koij iest; Niti nastoiechi dilom, poznalisu tkoie gni stvoritegl, govorij mudrij, nà pogl. 13. v. 1. Jerbo od svakoga stvoregnia broiechi, vaglià naiposlie dochi do

do naiparvoga; Iziskuiuchi pak, od kogaie naiparvij pocſeo, vaglià rechi, daie pocſ&tak imao, od iednoga koij ù ſvemu ieſt vechij od gniega: Napriliku, Pocſamſci broiti, od cſovika, koijſe ragià iedan od drugoga, vaglià dochi do naiparvoga, tò jeſt Adama; pitaiuchi posliè, od kogaie Adam pocſeo? vaglià rechi, daie imao pocſetak od iednoga, ù ſvemu vechiega od gniega, koij ieſt naivechj, i ù ſvemu neizmirnij, i ne proczigniènij, i koij nie od drugoga negoe ſam od ſebe, i ovij ieſt Bogh.

2. I prem dà nemoxe cſovik znati navavnijm nacſinom, kakie Bogh ù ſebi; tò ieſt gniegovo biſtvo, razlucſegnie ſobſtvij, i drugà koiaſu ù Bogu: ſaſviem tiem, moxè poznati cſovik, pò ſtvarma koiè vidij, daie iedan pocſetak, od kogaſu pocſele ſve kolikè ſtvari ovògà ſvieta: Zaſ&to, metnimo nà priliku iedan ſincxir koij imà neizbroienè zglavke, obiſcen ovij ſincxir, prem dà iedan zglavak drugoga darxij: Nis&tanemagniè, vaglià daie koià vechià ſtvár, koià darxij naiviſcij zglavak od ſincxira; Zas&to dà òcſemu vechiemu neviſij naiviſcij zglavak, nebi mogao darxati drugoga, ni drughij trechiega, i tako od oſtalie. Pò iſtj nacſin govorimo od ſtvoregnia; Zas&to prem daſe iedna ſtvár ragià od drughè; ſasviem tiem, iziskuiuchi od kogaie naiparvà ſtvár pacſela, nachichiemo, da imà ſvoìj pocſetak, od onogà koij ieſt naivechj, i ù ſebi ne svarſcen, i koij nie od drugoga negoje ſam od ſebe, i ovij ieſt Bogh.

3. Radi s&ta govorij Job ù pogl. 12. v. 7. Upitaij Xivine nerazloxitè, i naucſichie tebe, i pticze nebeskè, i ukazachie tebi: Reczi zemgli, i odgovorichiè tebi, i skazachie ribe morskè: Tko neznà daie ſva ovà ucſinila ruka Boxià? Ochie rechi Job ſvetij, dà proczinimo Nebeſa, ſuncze, Miſecz, Zvizde, Zemgliu, i ſva koiaſu ſvarhu zemgliè, kakoſu plemenito s' neizmirnom mudroſtiu ſtvorena, i razregiena, koià nieſu od ſebe, nego od drugoga, buduchi dà nemoxe niednà ſtvár ſebe ſtvoriti: zas&tobi od iſtè ſtvari mogloſe rechi daie ù iedno vrime bjla, i nie byla: Nie byla, zas&to nie bila ſtvorena; ieſt byla, zas&toie ù

ù moguſtvu ſvomu , mogla ſtvorti ſebe, sćto nie iſtina. ; Dakle vaglià rechi, daſu ſva ovà ſtvorena od iednoga, koij ieſt od ſebe, neimaiuchi pocſetka, ni ſvarhè, koij ieſt ſvah moguch, i ne proczignien, neizrecſenù, i neproczignienù mudroſt imaiuchij.

4. Zatò govorij Mudrij nà pogl. 13. v. 5. Od velicſanſtva varſtè, i ſtvoregnia poznatiſe moxe gniov ſtvoritegl. I ſvetij Pavao Aposćtò Rimglianom piſcuchi nà pogl. 1. v. 20. ucſij: Nevigienà Boxià, od ſtvoregna ſvjta, pò onijmà, koiaſu ucſigniena, razumivſciy, videſe. Zatò tkobi zataiao dà neimà Boga budalaſtbi, i brezpametan bio, kako govorij David ù Pſalmu 13. v. 1.

5. Iz ovie razlogah slidij, daie ſamo iedan Bogh; Zasćto daie mlogo Bogovàh, nebi bilo megiu ſtvoregniem takvò liepo razregiegnie, kakoſe ſada vidij, negobi bila ſmetgnia, i ſmiſcagnie. Daie iedan ſamo Bogh, ukazuiè nà mloghije miſtij ſvetò piſmo, à oſſobito ù Deuteronomiu nà pogl. 32. v. 39. *Videte quod ego ſim ſolus, & non eſt alius Deus præter me.* Vidite dà jà ieſam ſam, nitie drughij Bogh izvan mene. U Ixaij Proroku nà pogl. 43. v. 10. *Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me non erit.* Prie mene, nie ucſignien Bogh, i poslie mene nechie biti. I ù pogl. 46. v. 9. *Ego ſum Deus, & non eſt ultra Deus, nec ſimilis mei.* Ià ieſam Bogh, nitie drughij Bogh, ni prilicſan meni. Od kud slidij, daie ſamo iedam Bogh, koij ieſt ſviu ſtvarij ſtvoritegl, i uzdarxitegl, i on nie od drugoga pocſet, illi ſtvoren, negoie od ſebe.

6. Bogh dakle ieſt biſtvo duhovnò ſvarſcenò ù ſvemu, plemenito, i viſoko daſe poznagniem naſcijm dokucſit nemoxe: Zasćtoie ſvarſcen ù ſvemu kolikomu, moguch, pravedan, Mudar, dobar, Miloſtiv, i sćtogodir kripoſno izmisliti moxemo, ſveie ù Bogu.

7. Bogh ieſt neſvarſcenij, tò ieſt, kako neimà pocſetka, tako neimà ni ſvarhè, kako govorij Prorok Baruk nà pogl. 3. v. 25. *Magnus eſt, & non habet finem: Excelſus, & immenſus.*

Ve-

Velik ieſt, i neimá ſvarhè, viſok, i neizmiran. I David ù Pſalmu 144. v. 3. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non eſt finis.* Velik Goſpodin, i poſaglien prikonacſina, i velicanſtvu gniegovu neimá ſvarhè.

8. Bogh ieſt neizmiran, tò ieſt, nemoxeſe razumom naſcijm izmiriti, illiti dokucſiti kakvij ieſt; Takoie piſano ù kgniga drughie Paralipomenona ná pogl. 2. v. 6. *Cœlum, & Cœli Cœlorum capere eum nequeunt.* Nebo, i nebeſa nebeſah gniega obuimiti nemogú. I Job ſvetij ná pogl. 11. v. 8. *Excelſior cœlo eſt, & quid facies? profundior inferno, & unde cognoſces?* Viſcij od nebesàh ieſt, i sctochies ucſinit? dubglij od propaſti, i odkudchies poznati?

9. Bogh neimá pocſetka, ni ſvarhè, to ieſt nie pocſeo, zasctoie vazda bio, nitichie ſvarſciti, zasctochie vazda biti; Zató, govorij pó Ixaij Proroku ná pogl. 44. v. 6. *Ego primus, & noviſſimus.* Jaſam parvij, i naiposlidgnij. I ú Ocſito vagniu ſvetoga Ivana ná pogl. 1. i naiposlid gniemu: *Ego ſum principium, & finis.* Ia ieſam pocſetak, i ſvarha. Tó ieſt ſve oſtaló izvan mene, imà pocſetak, i ſve izvan mene, moxe ſvarſciti, à iá ſam ieſam koij, nitiſam pocſeo, niti ſvarſciti mogu.

POGLAVIE II.

Od Priſvetoga Trojſtva.

10. TRojſtva priſvetoga skrovnoſt, tolikoie viſoka razumu naſcemu, daſe nipoiedan nacſin podpuno iſtomacſiti nemoxe, kako piſcè Blaxenij Fulgenczio *Lib. 2. ad Traſim. Immutabilis illa ſempiternitas Trinitatis, reperietur incomprehenſibilitatis digna miraculo, quæ ſic excedit omne quod cogitare, vel ſapere poſſumus, ſicut ſuperat omne, quod ſumus.* Nepromigniuiuchiá onà vikovicsgnoſt Trojſtva, naideſe neproczigniena doſloina cſuda, koià takoie vechià, od ſvega scto misliti, i znati moxemo, kakoie vechiá od naſ. I malo poslie govorij: *Quæ ergo humanæ diſciplinæ peritia, quæ vivacitas animi, quæ cordis ſagacitas, illius eſ-*

ſentiæ (id eſt Trinitatis quæ unus, verus, & ſolus eſt Deus) contingeret arcanum! koiè dakle Cſovicſiè znagnie, koiá sloboda, illi otvoregnie ſarcza, moxe dokucſiti, velicſanſtvo onogá bjſtva, tó ieſt, priſvetoga Trojſtva, koij ieſt iedan pravij, i ſam Bogh.

11. I prem dá Cſiſutom nie podpuno ocſitovano ovò slavnó, i velikò otajſtvo; zasctoſu ù Egiptu bili obicſaini mlogo Bogováh sctovati, kako govorij Teodoreto kod Fraſcena; ſaſviem tiem, Boghie pò ſvoioj miloſti, ſvetiem Oczem ukazaò, i naucſio iz ſvetoga piſma, daſu ù iednoj naravj, i biſtvu Boxiemu nerazlucſenomu trij ſobſtva megiu ſobom razlucſena; Zasctoſe sctiè ù kgniga Poroda ná pogl. 1. v. 26. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram: Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam.* Ucſinimo cſovika ná priliku, i sliku naſcu. I ſtvori Bogh cſovika ná sliku ſvoiu. Onè ricſi: *ucſinimo cſovika*, zlamenuiù trij ſobſtva ù Boxanſtvu, zasctoſe nerazimiú od iednoga, nego od vechieij; A' poslidgniè ricſi: *ſtvori Bogh cſovika*, zlamenuiù iedinſtvo Boxiè, tò ieſt daſu trij ſobſtva ù iednoj naravi, i biſtvu Boxiemu.

12. U iſtje kgniga poroda ná pogl. 18. v. 1. ukazaſe Bogh Abramu, i on uzdigavſci ocſi vidi trij; gdi zlamenuiè ſvetó piſmo, trij ſobſtva ù iednomu Boxanſtvu; ſvarhu kogà piſma ſvetij Auguſtin piſcè *lib. 2. de Trin. cap. 12. apud Fraſſen. Quod tres viri viſi ſunt, nec quisquam in eis, vel forma, vel ætate, vel poteſtate major: Cur non hic accipiamus viſibiliter inſinuatam per creaturam viſibilem Trinitatis æqualitatem, atque in tribus perſonis unam eandemque ſubſtantiam.* Daſu trij cſovika vigiena, i niedan od gni nie oblicſiem, illi moguſtvom vechij: Zascto nebiſmo ovdi ùzeli, vigienijm nacſinom obznagnienò, pò ſtvoregniu vigienomu Troiſtva iednakoſt, i ù trima ſobſtvij, iedno, i iſtò biſtvo.

13. U Ixaij Proroku nà pogl. 6. v. 3. piſanoie: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus.* Svet, ſvet, ſvet Goſpodin Bogh. Gdiſe vidij ſala triu ſobſtvij ù iednomu Boxanſtvu. Radi scta piſce ſvetij Ambroxio *lib. 2. de fid. ad Gratian. cap. 4. apud Fraſſen.* *Tri-*

Trina repetitio cur, nisi quia Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sanctitate unum sunt? Non dixit semel, ne filium sequestraret: Non bis, ne Spirtum sanctum præteriret: Non quater, ne Creaturas conjungeret, & ut ostenderet Trinitatis unam esse Deitatem, cum ter dixisset sanctus, sanctus, sanctus, addidit singulariter: Dominus Deus. Zasçto troie povrachiegnie, nego zasçto Otacz, i Sin, i Duh svetij, svetigniom iedno iesu? Ne recse iedan pùt, dà Sina nerazlucsij, ne recse dvà pùt, dà Duha svetoga ne progiè, ne csetiri pùt, da stvoregnia nepriloxij, i dà ukaxè daie Troistva iedno Boxanstvo, buduchi trij pùt rekao svet, svet, svet, nadostavi iednostruko, Gospodin Bogh.

14. Istose moxe poznati, iz svetoga pisma novoga zakona. Pisanoie kod svetoga Mattiè nà pogl. 28. v. 19. *Docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Ucsite sve narode karstechi gni, ù ime Ocza, i Sina, i Duha svetoga. I svetij Ivan ù kgnizi parvoij nà pogl. 5. v. 7. piscè. *Tres sunt qui Testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt.* Trij iesu koij svidocsanstvo daiù nà nebu, Otacz, Rics, i Duh svetij, i ovij trij iedno iesu.

15. Iz koij mistà svetoga pisma dolazise ú poznagnie, stagnia, illiti bivagnia triú sobstvij, tò iest Ocza, Sina, i Duha svetoga, megiu sobom razlucsenima pò razlogu sobstva, ù iednomu bistvu, i ù iednoj naravj Boxioj nerazlucsenoj: to iest: trisu sobstva razlucsena, illiti razdigliena megiu sobom, allie samo iedno bistvo, i narav nerazlucsenà, ni razdiglienà Boxià. Sçto ukazuiè Blaxenij Fulgenczio *ad Theod. Epist. 6. Hic autem DEUS ipsa Trinitas est, id est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, qui solus est omnium rerum creator, quia solus à nullo creatus est.* A' ovij Bogh istò Troistvo iest, tò iest, Otacz, i Sin, i Duh svetij, koij iest sam sviu stvarij stvoritegl, zasçto on sam od nikoga nie stvoren.

16. Dolazy razlogh naravnij svetoga Augustina *lib. 14. de Trinit. cap.* 20 *quem cit. Frass. tom. 3. tr. 3. disp. 1. q. 3.* U dusci razloxitoj trisu, tò iest, spomena, razum, i voglia, à samoie iedno

iedno bistvo duscè: Tako ù Bogu iesu trij, tò iest, Otacz, Sin, i Duh svetij, à samoie iedno bistvo, i narav Boxià.

17. Sveti Atanasia, *apud Frassen. cit.* U sunczusu govorij trij, tò iest Okrugao suncza, svitlost, i zrak, à samoie iedno suncze. Oczuse prilikuiè okrugao suncza, zrak Sinu, à svitlost Duhu svetomu, i kakosu trij ù sunczu, à samoie iedno suncze, takosu trij ù Boxanstvu, à samoie iedan Bogh.

18. Sveti Bernardo Abbat *Serm.* 15. *sup. Cant. circa med.* govorij: U ugliu iesu trij stvári, tò iest, Mast zà likarie, Ràna ierbo sitii., i svitlost ierbo svitij, Mastse prilikuiè Oczu, iernas licsij milostiu svoiom. Ràna sinu, iernas rànij Tilom svoim, à svitlost Duhu svetomu, ierbo razsvitgliuiè sarcza nasca. I kako ù ugliu trisu stvári, à samoie iedno uglie, tako ù bistvu Boxiemu trisu sobstva, à samoie iedan Bogh.

POGLAVIE III.

Od Porogiegnia sina, i izlazegnia Duha svetoga.

19. REkosmo dà sva trij sobstva iesu, iedan samo pravij, i istinitij Bogh, à nè tri Boga, zasćto prem dasu sobstva megiu sobom razdigliena; Nisćtanemagniè, bistvo, i narav Boxià iest samo iedna, ù koioj sva trij sobstva iedno iesu.

20. Parvò sobstvo imenuiese Otacz, nè zasćtoie on prie pocseo, i bio prie Sina, i Duha svetoga, nego zasćtoie pocsetak od Boxanstuenje izlazegniah. Od gniega govorij svetij Pavao Aposćtò ù kgnizi drugoy Korintianom nà pogl. 1. v. 3. *Pater Misericordiarum, & DEUS totius consolationis.* Otacz Milosardia, i Bogh svega utiscegnia. I ù parvoij Korintianom nà pogl. 8. v. 6. *Unus DEUS Pater ex quò omnia.* Iedanie Bogh Otacz pò komusu svakà. I svetii Luka nà pogl. 23. v. 34. *Pater ignosce illis.* Ocse oprosti gnima.

21. Drugoie sobstvo Sin, prilicsan ù svemu Oczu, rogien od istè naravi, i bistva ocsina, od kogà govorij David ù psalmu 2. v. 7.

Fi-

Filius meus es tu, ego hodie genui te. Sin moi iesi ty, iassam danas rodio tebe. Svety Mattie ná pogl. 16. v. 17. *Tu es Christus Filius DEI vivi.* Tisi Issukarst Sin Boga xivoga. Svety Marko ná pogl. 15. v. 39. *Verè hic homo Filius DEI erat.* Doisto csovik ovy Sin Boxy bisce. Svety Ivan ú kgnizi parvoj ná pogl. 4. v. 15. *Quoniam JESUS est Filius DEI.* Zas&o ISUS jest Sin Boxy.

22. Trechieje sobstvo Duh Svety, i jest jedan Bogh s' Oczem, i Sinom, á samo razlucsen po razlogu sobstva od Ocza i Sina. Od kogá Ixaija Prorok govory ná pogl. 44. v. 3. *Effundam Spiritum meum super semen tuum.* Izlichiu Duh moj svarhu simena tvoga. I svety Ivan ná pogl. 15. v. 26. *Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis.* Poslachiu vama, od Ocza Duha istiné. I svety Pavao piscuchi Titu ná pogl. 3. v. 5. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritûs Sancti.* Spasene nas ucsini, po opragniu priporogiegnia, i ponovgliegnia Duha svetoga.

23. Otacz ragiá Sina pó razúmu, zas&oje Sin mudrost Ocza, kako Augustin svety govory: *apud Dupasq. Tom. 2. disp. 5. q. 1. concl. 3. Ità dicitur Filius sapientia Patris, quemadmodum dicitur Lumen Patris, & Lumen de Lumine, & utrumque idem Lumen, sicut intelligitur Sapientia de Sapientia, & utraque una Sapientia.* Takó velise Sin mudrost Ocza, kako velise svitlost Ocza, i svitlost od svitlosti, i obadvoje istá svitlost, kako razumise mudrost od mudrosti, i obadvie jedna mudrost. Ochie rechi svety, Sinse ragiá od Ocza alie jedan s' Oczem, ú bistvu, i ú naravi, nitie razlucsen od Ocza, nego samo ú sobstvu. I prem daje Otacz pocsetak od izlazegniah Boxanstvenie, nerazumise daje vechy, illi stary od Sina, zas&o Otacz nie bio prie Sina, nitie Sin poslie Ocza ucsignien, ili stvoren.

24. Sin neizhody od Ocza, kako Duh svety, negosé ragiá; Izató ragiase, zas&o od Oczá pó pameti naravnjm nacsinom ragiase, buduchi daje pamét Boxiá plodna, zató plodechi ragiá;

giá;

giá ; I zasctoje Sin prilika biſtva , i naravi ocſiné, kako ſvety Czirillo govory: *apud Fraſſen tom. 3. tract. 3. diſp. 3. art. 2. q. 2. Propter hoc Filius verbum, & imago DEI eſt, quia ex ipſo Patre verè, ac propriè genitus eſt.* Zaradi ovogaje Sin rics, i prilika Boxiá, zascto iz iſtoga Ocza iſtinito, i ſtanovito rogien jeſt. A' voglia Boxiá jeſt słobodna, zató od gnié neragiaſe, nego izhody Duh ſvety.

25. Protiva ovomú slavnomu, i vele viſokomu otaiſtvu, pogardne, i ſtraſcne Erexie bgliuvaneſu ú Garcskoi Czarkvi, oſſobito protiva Sinu, i Duhu ſvetomu ; od koy nikeſu zaſute, i s' prokletſtvom ſvetie Otaczah zatarpane, á niké joſt czvatu ú Garcskoi Czarkvi, oſſobito od Duha ſvetoga. Nitibimi potriba bilo od zaboravgliegnie i jurve od baczenie govoriti, alli dá poznadeſc poſctovanj sctiocſe, kakviſu bjli vladaoczi Czarkvé Garcské, koy nieſu ſiali ſime ricſi Boxié, dá plod iſtiné uſiny, negoſu duboko ſadili otrove, dá pravovirné oſſudiegniem vicsgnjm umoré, i ubiú.

EREXIA I.

Iſſukarſt nie Bogh, zascto nie od biſtva Boxiega negoje ſamo cſovik.

26. POcſetak ové Erexié, illi dá boglié recſem pſoſti, bioje niky Ebion, koy jeſt xivio ú vrime Aposctolskó, i protiva komuje piſao Evangeglie ſvety Ivan, i ukazao vikovicsgnié porogiegnie Sina, od biſtva, i naravi Ocſiné, kako ſvidocſy ſvety Jerolim *lib. de Eccl. ſcrip.* Poslie gniega okolo iſtoga vrimena, iſtuje pſoſt darxao Czerinto, karpokrat, Theodoto Czarigragianin. *Alph. à Caſtr. lib. 4. adverſ. Hæreſ. verb. Chriſt. hæreſ. 1.*

27. Recſené Eretike slidioje Pavao ſcamoxetan Patriarka Antiokensky, i ne ſamoje ovú Erexiu ucſio, nego, i drughé mloghé marzke, i pogardne pſoſti, kako bilixy Teodoreto. *In Hiſtor*

Histor Eccl. Lib. de Catal. hær. I bioje proklet ú dvima sabory Antiokenskiem godiné 266. i godiné 272. I dignut s' pristoglia svoga, á drughy stavglien ná misto gniegovo. *Spond. in Annal. ad Ann.* 266.

28. Ovogaje slidio Nesctorio Biskup Czarigradsky. I ovie rekao: daje Issukarst csovik samo, i dasu ú gniemu dvá sobstva illiti Persone jedno Boxanstvenó, á drugó csovicsié; zató rekaoie: divicza MARIA nemorese zvati Bogorodicza, nego Issukarstorodicza. Ovie bio proklet ú saboru Efexinskomu godiné 431. s' ostalym Ereticzy. *Spond. in hunc Ann.* O vosu istó darxali Artemon, i Photin, suprot koimá kupilisuse, i drughy sabori svetie Otaczáh, i proklignali gni kako Eretike.

29. Suprot oviim Eretikom ukazuiese iz svetoga pisma, s' maljm i kratkym govoregniem, jereje toliko ocsito, dà svaky koy razum posiduje, moxe lasno ú poznagnie istiné dochi. Sctiese kod svetoga Mattié ná pogl. 3. v. 17. kadaseje Issukarst karstio ú Jordanu, csuse glas s' neba govorechi: *ovy jest Sin moy pogliubglieny.* I ú pogl. 16. v. 16. ispovidi svety Petar, daje on Issukarst Sin Boga xivoga. I svety Ivan, koy jest pisao Evangelie protiva ovoi psosti, ú pocsetak svoga Evangelia (buduchi prie ná poslidgnioy vecseri sasnuo istinu iz parsáh Issussovy) recse: ú pocselo bisce rics, i rics bisce pri Bogu, i Bogh bisce i rics. Pak ú verscu 14. nadostavi: rics put ucsigniena jest.

30. Od kudse vidy, daje Sin Boxy rogien od bistva, i naravi Boxié, zasctoje Bogh rics, koyjest nzeo put csovicsanskú. Ako dakle Sin nie bistva ocsina, kako moxé biti mudrost Ocza, i zvatise Sin gniegov? I ako nie naravi Boxié, kakose moxe zvati Bogh, po Evangegliu svetoga Ivana? Nieli Issukarst rekao kod svetoga Ivana ná pogl. 10. v. 30. dá on, i Otacz jedno jesu? i ú verscu 38. *Ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Dá poznate, i virujete, da Otacz ú meni jest, á já ú Oczu? Nieli rekao istó Filippu, kako piscé svety Ivan ná pogl. 14. Filippe tko vidy mene, vidy i Ocza moga, jedali nevirujete dá já ú Oczu jesam, á Otacz ú meni? B 2 31. Ako-

31. Akoje dakle Isfukarst Sín Boxy, i jedan s' Oczem, pribivajuchi on ù Oczu, á Otacz ú gniemu; kakobi moglo biti dá nie bistva, i naravi gniegové? sšto isty svety Ivan úkazujé ú kgnizi parvoj ná pogl. 4. v. 15. *Quoniam JESUS est Filius DEI.* Zasšoje Issus Sin Boxy; I dá nikakvé sumglié neimafc, ú pogl. 5. v. 1. vely: *Quoniam JESUS Christus ex DEO natus est.* Zasštoje Issus Issukarst od Boga rogien.

32. Niti Ereticzi mogú rechi, Issukarstie rekao kod svetoga Ivana ná pogl. 14. v. 28. Daje Otacz vechy od gniega; Dakle nie jednoga bistva s' Oczem, i zatoje samo csovik, á ne Bogh. Reko dá nemogú rechi, zasšto pó Ereticskomu razumgliegniu, vaglialobi své ozgor recsenó svetó pismo od bacziti: Nie dakle Sin magny od Ocza ú Boxanstvu, negoje jednoga bistva, i naravi s' Oczem: á samoje magny od Ocza ú Csovicsanstvu, i zató govory daje jedno s' Oczem, tó jest, daje jedno s' Oczem ú Boxanstvu, á magny od Ocza ú Csovicsanstvu. I pó ovomú razlogu govory daje jedno s' Oczem, i magny od Ocza.

33. Nie dakle Issukarst sam csovik, negoje Bogh prilicsan ú svemu Oczu, jer sva koja imá Otacz gniogova jesu. Nitisu ú Issukarstu dvá sobstva, illiti persone, zasšto, kako put csovicsjá, i dusca csiné jednoga csovika; Tako Boxanstvo, i csovicsanstvo csiné jednoga Issukarsta; koy pó Boxanstvu jest jedan s' Oczem, i z' Duhom svetym, á pó csovicsanstvu magny od Ocza, i Duha svetoga.

34. Odkud slidy, dá ako iz Boxanstva, i csovicsanstva jest jedan Issukarst, Divicza MARIA nemoxe roditi jedno, nerodivsci drugó, buduchi Issukarst jedan: Nitise moxe zvati mati csóvicsiá, ne zovuchise Boxiá: Kako napriliku kada xena ú utrobi zacsmé csovika, nezacsmé dusce, zasšto Bogh duscu stvará; I prem dá xena ú utrobi nezacsmé duscu, nego samo tylo: Nisštanemagnié zovese mati, onogá sštose ucsiny od duscé, i tyla, tó jest, csovika: Dakle prem dá Divicca MARIA ú utrobi svojoy nie zacsela Boga, nego samo Issukarsta kako csovika, buduchi

duchi daje ú utrobi gniezinoy bioIſſukarſt Bogh i cſovik,tó jeſtBoxanſtvo ſaſtaviloſe s' cſovicſanſtvom;vagliá rechi daje rodila Iſſukarſta Boga,i cſovika ú jednoy perſoni; i zvatiſe mati Boxia, i cſovicſiá. Pó komú razlogu vaglia rechi daſu ú Iſſukarſtu dvie naravi, Boxanſtvená jedna, cſovicſanská drugá, ú jednoy perſoni.

EREXIA II.

Duh ſvety nie Bogh, nego ſtvoregnie.

35. POcſetak ovéErexié jeſt,MaczedonioBiskup Czarigradsky, koy piuchi otrove iz ſtudenczaAriaEretika,ovú i drughé pogardne bgliuvao jeſt pſoſti. Slidiogaje ú iſtoy zlochi Marathonio Biskup Nikomediensky, koy poslie Maczedonia dobivſci priſtoglie gniegovo, jeſt slidio nauke Ereticské gniegove. Eunomio iſtó jeſt ucſio, i drughy, mloghy, koyſu zajedno prokleti bjli ú ſaboru Czarigradskomu parvomu od 150. Otaczáh.

36. Ukazujeſe iz ſvetoga piſma daje Duh ſvety pravy Bogh, jedan s' Oczem i s' Sinom. s&iеſe kod ſvetoga Mattié na pogl. 28. v. 19. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Poſcavſci dakle ucſite ſve narode karſtechi gni, ú ime Ocza, i Sina, i Duha ſvetoga. I kod ſvetoga Ivana ná pogl. 3. v. 5. *Amen dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum DEI.* U iſtinu govorim tebi akoſe tko nepriporody od vodé, i Duha ſvetoga, nemoxe uliſti ú kraglieſtvo Boxié. Akoſe dakle nemoxe uliſti ú kraglieſtvo Boxié, nepriporodivſciſe ad Duha ſvetoga, i nekarſtechiſe ú ime gniegovo; Vagliá rechi da Duh ſvety jeſt Bogh biſtva, i naravi jedné s' Oczem, i s' Sinom.

37. Ovó boglié ukazujé ſvety Ivan ná pogl. 4. v. 24. *Spiritus eſt DEUS.* Duh jeſt Bogh. I ú kgnizi parvoy ná pogl. 5. v. 7. *Tres ſunt qui Teſtimonium dant in Cœlo: Pater, verbum, & Spiritus*

sanctus, & hi tres unum sunt. Try jesu Koy svidoçsanstvo dajú ná nebu, Otacz, Rics, i Duh svety, i ovy trij jedno jesu. Razboritie nemoxe rechi, zasçto ako Otacz, i Sin, i Duh svety jedno jesu; vagliá rechi, daje sviu jedna narav, i bistvo: Akoje dakle jedna narav i bistvo, Duh svety jest pravy Bogh, i s'Oczem, i s'Sinom jedan ú Boxanstvu.

38. Istoje zabilixeno ú Csigniegnij Aposçtolskie ná pogl. 5. v. 3. *Cur tentavit satanas cor tuum mentiri te Spiritui sancto? non enim mentitus es hominibus, sed DEO.* Zasçtoje napastovao Diavao sarcze tvoje, da laxesc Duhu svetomu? jerbo niesi gliudma slagao, nego Bogu. Od kudse ocsito vidy, da Duh svety jest pravy, i istinity Bogh.

39. Govorilisu ozgor recseny Ereticzi protiva Duhu svetomu. Sçtiese kod svetoga Ivana ná pogl 1. Dasu svaká pó Sinu ucsigniena: Dakle akosu svaká pó Sinu ucsigniena, i Duh svety jest ucsignien pó sinu: Dakleje stvoregnie, á nie Bogh.

40. Od govorase ú kratko; Istinaje daje sve stvoregnie ucsignieno pó Sinu, alli nie pó Sinu ucsignieno bistvo, i narav Boxiá; buduchi dakle da Duh svety jest bistva, i naravi Boxié, kakosmo vidili, nie pó Sinu ucsignien Duh svety. Samosu dakle pó Sinu ucsigniena, i stvorena oná kojasu izvan Boga, á ne oná kojasu ú Bogu.

EREXIA III.

Duh svety izkody samo od Ocza, á ne od Sina.

41. POcsetak ové Erexié naiparvie Teodoreto Biskup od Czire, kako ucsij Vascquecz *tom.* 2. *q.* 36. *cap.* 1. *Durand. lib.* 1. *fid. Vind. art.* 16. Ovie slidio Nesçtoria, zató mloghy pisaoczi sczinė daje pocsetak ové Erexié Nestorio, i Maczedonio, Prem dá Alfonso *á Castr. lib.* 5. *advers. hæres. hæres.* 12. nisçta od

od oviziú nemechié, nego ſamo piſce, daje Erexia Garcská. Recſeny Teodoreto Biskup od Czire bioje odriſcen, i povrachien ná ſvoje priſtoglie, ú ſaboru kalczedonskomu, kako piſcé Baronio. *In Ann. Eccl. ad Ann.* 451.

42. Ovú Erexiu zaboravglienu, i zaſutú tia dó godiné 857. *illi kako* Baronio piſcé do godiné 883. uskriſi nepravedny Phoczio Patriarka Czarigradsky, koy protiva kanonu, iſtiravſci ſvetoga Ignacziu, ucſiniſe Patriarkom, kogaje poſvetio Gargur iz ſcirakuxé, Biskup skinut, i proklet. *Boron. ad Annum* 858. n. 5. Nitie on ſam bio ú ovoy Erexy, negoie bio pomochnjk gniegov Patriarka Aquilegiensky, koyſu jednokupno protiva Czarkvi Rimskoy piſali. Kakvie bio Fhoczio, i kojeſu zlochie gniegove dugobi bjlo, piſati.

43. Ovú Erexiu, i ſada slidé Garczi, i latine zá Eretike, neumitno, i zlovoglno ſcziné, koy iſpovidajú iſtinu, i ucsé dá Duh ſvety izhody od Ocza, i od Sina, ne kako od dvá pecſetka, nego od ignoga. Reko dá i ſada slidé zasctoſuſe ú ſaboru Florentinskomu bjli umirili, i podpiſaliſe pod mir toliko Czeſar Garcsky, koliko Patriarka, i oſtaly Biskupi, izvan Marka od Efeza koy by iſtiran iz skupsctiné, i vrativſciſe ú Garcskú zemgliu iznova razſciri iſtú Erexiu; I laſnomu bij, zasćto ú recſenomu ſaboru umrie Patriarka Czarigradsky, s' Czarkvom Rimskom ſiedignien.

44. Alliſe ocſito vidy ſvarhu gni pokaragnie Boxié, Zasćto od *onogá* vrimena, nitti imajú mudroſti, ni ſvetignié, á prie togá *imaliſu* Naucſiteglie, i ſveté Ocze, i Czvalaje Czarkva gniova, dokſu bili zajedno s' Czarkvom Rimskom: Naiposlie videchi Bogh zlochiu gniovu, pridade Czarſtvo gniovo ú ruke nevirnika godiné 1453. koy obori Czarkve, i ſatarr ſvetignie, i iskorini ſvetá tileſa kojaſu ondi pocſivala.

45. Piſcé Belarmin *cap.* 30. Daje Mahumed Czar oſvoijo Czarigrad ná Duhove, kojeſu bile oné godiné ná 28. Maija, idaje *vidio* jedan ſvitao ſtup otichi k'nebu iz Czarigrada, irekaoje voinikom,

nikom, *Udrite slobodno zasctoje gui ostavio Bogh gniov.* Od kudſe vidy, daje pokaragnie Boxié, i daje Duh ſvety oſtavio gni, jerſu protiva gniemu pſoſti govorili. *Gerard. Merch. in ſua Chronol.*

46. Parvy razlogh donoſé Garczi protiva Duhu ſvetomu iz Evangelia Ivana ſvetoga ná pogl. 15. v. 26. *Mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Poslachiu vama Duha iſtiné, koy od Ocza izhody. Dakle pó ricſi Iſſukarſtovoj, Duh ſvety ſamo od Ocza izhody, á ne od Sina.

47. Odgovaraſe, Dá ſvety Ivan ná recſenomu miſtu zadoſta ukazujé, dá Duh ſvety od Sina izhody, s' onim ricſma, poslachiu vama *Duha iſtiné*; sctoje iſtina ucſij ſabor Alexandrinski *in Epiſt. ad Neſt. circa fin. Nam ſpiritus appelatus eſt veritatis & veritas Chriſtus eſt, unde & ab ipſo ſimiliter, ſicut ex DEO Patre procedit.* Duh zvan jeſt iſtiné, á iſtina jeſt Iſſukarſt, zató i od gniega, kako od Ocza Boga izhody. Daje Iſſukarſt iſtina, on ſam ukazujé kod ſvetoga Ivana ná pogl. 14. v. 6. *Ego ſum via veritas, & vita.* Jájeſam pút, iſtina, i xivot. Samo dakle s' onima ricſma: *koy od Ocza izhody*, zlamenujé, daje Otacz pocſetak od izlazegniah; Ovako razumié ovó miſto ſvetoga piſma, Aguſtin ſvety *lib.* 3. *contr. Max. cap.* 14. *apud Abraham Bergbaber in Theol. Polem. contr.* 9. *n.* 25. *Non dicit qui á Patre ſolo procedit ad excludendum Filium, ſed qui á Patre procedit, ad deſignandum Patrem eſſe fontem emanationum Divinarum.* Negovory koy od Ocza ſamo izhody, da izmetné Sina, nego koy od Ocza izhody, zá zlamenovati daje Otacz pocſetak, illiti vruták izlazegniah Boxanſtvenie.

48. Zasctoje Iſſus zadoſta zlamenovao, dá od gniega izhohy s'onima ricſma, *Poslachiu vama duha iſtiné*, Ovako razumie Posctovani Beda *in Dom. exaudi apud cit. Non dicere Filium procedere à ſe ſed à Patre, quia illud prius jam expreſſerat dicendo, mittam eum ad vos.* Negovory Iſſus dá od gniega izhody Duh ſvety, nego od Ocza, zasctoje ovó prie rekao s' onimá ricſma, poslachiu gniega k'vami.

49. Ako

49. Ako dakle Duh svety, jest poslan od Issukarsta, i jest Duh Issukarstov; vaglia rechi da od gniega izhody; Daje Duh Issukarstov, ukazujé Baxilio velikij, Biskup od Czesaræ ú kapadoczy, piscuchi bratu svomu Garguru Biskupu od Niscé *de dist. inter essent. & subst. si quis dixerit solum Spiritum, comprehendit etiam confessione sua, illum cujus est Spiritus, cum sit Spiritus Christi, & sit ex DEO-Cum igitur Spiritus à quo ad Creaturas omnis bonorum largitio manat, de Filio pendeat, cum quo indivisibiliter comprehenditur.* Ako tko recsé samo Duha, primá takogier ispovidiu svojom, onogá csij jest Duh, buduchi daje Duh Issukarstov, i od Boga-Buduchi dakle dà Duh, od kogá stvoregniu sviu dobarah razdigliegnie izhodii, od Sina visii (tó jest izhodii) s'koym nerazdiglieno promiscgliase. I svety Episanio *in Ancorato apud Frass. tr. 3. disp. 3. art. 3 q. 1. si vero Christus ex Patre creditur DEUS ex DEO, & Spiritus ex Christo, aut ab utrisque, sicut Christus dicit: Qui à Patre procedit, & hic de meo accipiet.* Ako pak Issukarst iz Ocza virujese Bogh iz Boga, i Duh iz Issukarsta, illi od obadvá, kako Issukarst govory: Koij od Ocza izhody, ovij od moga uzmé.

50. Potvargiuiese ová istina s'ricsma Issukarstoviem kod svetoga Ivana ná pogl. 16. v. 15. *Omnia quæcumque habet Pater mea sunt.* Sva koiá imá Otacz moja jesu: Dakle sva kojasu ú Oczu onasu i ú Sinu, tó jest razum, voglia, vikovicsgnost, svetignia, &c. Ako dakle Duh svety pó vogli izhodij, á istú vogliu imá Sin: Vagliá rechi dá od Sina izhody kako, i od Ocza. Zató ná istomu mistu Issus govory: *Propiera dixi, quia de meo accipiet.* Zatosam rekao dachie odmoga uzeti.

51. Niti drugó moxe Duh svety od Sina uzeti, nego dá od gniega izhody, kako Czirillo Alexandrinsky govory *lib. 11. sup. Joan. cap. 1. apud Alph. à Castr. hares 12. Minimè autem alicujus rei indiget Spiritus naturaliter, ut accipere illi, quod non habeat, opus sit: hoc enim credere impium est: Verum quoniam consubstantialis Filio est, proceditque per eum, omnem ejus ha-*

bens

bens virtutem, ideo ait: quia de meo accipiet. Nihil igitur detrabitur Spiritui, quum accipere à Filio credatur. Nepotribujé Duh fvety dá sčto primé, sčto neimá, zasčtoje ovó zlo virovati; Iftina zasčtoje jednoga biftva s'Sinom, i pó gniemu izhody, imajuchi fvu gniegovu kripoft, zató vely, dachie od moga uzeti. Nisčtaſe dakleneudy Duhu, kadſe virujé da od Sina uzimá. Scimun Metafrasčte *in vit. Dionis. apud Vasq. tom. 2. q. 36. art. 2. cap. 5. Aſcendit meus Chriſtus in Cœlum, & ad paternam ſedem revertitur, & Spiritum, qui ex ipſo procedit mittit, diſcipulis.* Vzigie moj Iſſukarſt ná nebo, i k'Ocſinu ftolu vrachiaſe, i Duha koy od gniega izhody ſcaglié ucſenjkom. Oviſu obadvá Garczi bjli, i obadvá govoré, dá Duh ſvety izhody od Sina.

52. Protiva govoré Garczi II. Piſanoje kod ſvetoga Luké ná pogl. 4. v. 18. *Spiritus Domini ſuper me, propter quod unxit me, evangelizare pauperibus miſit me.* Duh Goſpodinov ſvarhu mene, pripovidati Evangelie ſirotam posla mene; Akoje Dakle Sin poslan od Duha ſvetoga, Duh neizhody od gniega.

53. Od govoraſe, Illi Garczi razumiú od Boxanftva Iſſukarftova, illi od Cſovicſanftva; Ako razumiú od Cſovicſanftva, iftinaje daje Duh ſvety poslao gniega, kako cſovika, zasčtoje kako cſovik zacſet pó Duhu ſvetomú. Alli ako razumiú od Boxanftva, rechichiemo ú slidechiemu poglaviu, kakoſe ſcagliú ſobftva ú vrimenu ná ſvit; Zasčtochiemo nachi, dá i Sin Duha ſvetoga ſcaglié.

54. Dá Sin ſcaglié Duha ſvetoga piſanoje kod ſvetoga Ivana ná pogl. 15. v. 26. *Cum venerit Paraclitus, quem ego mittam vobis.* Kada dogjé utiſcitegl kogachiú ja poslati vami. I ú pogl. 16. v. 7. *ſi non abiero, Paraclitus non veniet ad vos: Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ako neotigiem utiſcitegl nechie dochi k'vami, akoli otigiem poslachiuga k'vami. ſvarhu oviú ricſii Iſſukarftovy, govory Gargur veliky *hom. 26. in Evang. apud Fraſs. Spiritus Sancti miſſio eſt ipſa proceſſio, quia de Patre procedit, & Filio.* Duha ſvetogá slagnie jeſt iftó izlazegnie zasčto od Ocza izhody, i Sina.

I Ana-

I Anaſtaxio kogá s' posſtegniem ſpominá ſceſty ſabor. *lib.* 1. *de rect. dogm. apud Bellarm. Ipſe Spiritus & ab ipſo procedit, & mittitur, non à Patre ſolo, ſed & à Filio.* Iſtij Duh i od gniega izhody, i ſcagliefe, ne od Ocza ſamo, nego i od Sina. I ſvety Ivan zlatouſty *hom.* 76. *in Joan. apud cit. Ecce quod non Pater ſolus, ſed etiam Filius Spiritum mittit.* Evo da ne Otacz ſam, nego i Sin Duha ſcaglié: Dakle slagnie Duha ſvetoga od Sina, nie drugó, nego iſtó izhodiegnie.

55. Ná ovó adgovorajú Garczi: Akoje slagnie iſtó izhodiegnie: Dakle kadſe naody ú ſvetomu piſmu, da Duh ſvety ſcaglié Sina, ondiſe razumié dá Sin izhody od Duha ſvetoga.

56. Odgovará ſvety Anſelmo *tract. de proceſ. Spir. S. apud Fraſſen. Cur enim magis dat Filius Spiritum ſanctum, quam Spiritus ſanctus Filium? aut cur magis Spiritus Filij, quam Filius Spiritus ſancti? niſi quia Filius, non eſt ita de Patre ſimul & de Spiritu ſancto, ſicut Spiritus ſanctus eſt de Patre ſimul & Filio.* Zasčto vechié dajé Sin Duha ſvetoga, nego Duh ſvety Sina? Illi zasčto vechié Duh jeſt Sina nego Sin Duha ſvetoga; Nego zasčto Sin, nie tako od Ocza zajedno, i Duha ſvetoga, kakoje Duh ſvety od Ocza zajedno, i Sina. Tó jeſt, Duh ſvety trechié jeſt ſobſtvo priſvetoga Troiſtva, kako ſvetó piſmo govory: Daklé nemoreſe rechi dá drugó ſobſtvo izhody odtrechiega, negoie priliciſnie rechi, dá drugó ragiaſe od parvoga, á trechié dá izhody od parvoga, i drugoga zajedno. Niti moreſe izhodiegnie prilikovati Sinu, zasčtoſe ſin ragiá, á ne izhody, á Duh ſvety izhody á neragiaſe: Zasčto Dakle Sinſe od Ocza ragiá, nemoreſe rechi, dá od Duha ſvetogá izhody, jerbi slidilo dá Otacz i Duh ſvety jeſt jedno ſobſtvo, sčto nie iſtina: Alli moreſe rechi i nie protiva viri, ni protiva razlogu, dá Duh ſvety izhody, jereſe izhodiegnie gniemu priſtoy, zató kako izhody od Ocza, tako i od Sina, ne kako od dvá, nego kako od jednoga pocſetka.

57. Ovó ukazujé ſvety Ambroxio *lib. de ſymb. apud Fraſſen. Spiritus autem Sanctus verè Spiritus eſt, procedens quidem à Patre, & Filio, ſed non eſt ipſe Filius, quia non generatur, neque Pater, quia procedit ab utroque, non genitus.* A' Duh ſvety iſtiniti Duh jeſt, izhodech od Ocza, i Sina, alli nie on Sin, zasctoſe neragiá, ni Otacz zascto izlazy od obadvá, ne rogien.

58. Iſtie nauk ſvetoga Atanaxie *in ſymb. Spiritus Sanctus à Patre & Filio non factus, nec Creatus, nec genitus, ſed procedens.* Duh ſvety od Ocza, i Sina, ne ucſignien, ni ſtvoren, ni rogien, nego izhodech. Zatoſe dakle nemoxe rechi dá Sin izhody od Duha ſvetoga, zasctoſe Sin ragiá, á ne izhody, i gniemuſe izhodiegnie nepriſtoy; A' moxeſe rechi da Duh ſvety izhody od Ocza, i Sina, zasctoſe Duhu ſvetomu izhodiegnie priſtoy.

59. Protiva govoré Garczi: Recſenó govoregnie nie ſvetoga Atanaſié, zasctoſe nenaody ú Garcskomu piſmu; Dakleſu nadoſtavili latini, dá Duh ſvety od Sina izhody, á nie piſao ſvety Atanaſia.

60. Od govoraſe, Daſe varlo varajú Garczi, jerbo ſvidocſij ſvety Gargur Nazianzensky ú poſali Atanaxia, kako bilixy Vaſquecz *tom.* 2. *q.* 36. *art.* 4. *cap.* 5. *Fraſſen. tr.* 3. *tom.* 3. *Diſp.* 3. *q.* 1. Daje onako ſvety Athanaſia vlaſtitom rukom úpiſao, i Czeſaru prikazao, koy ſimbol primilaje toliko iſtocsná, koliko zapadgniá Czarkva. Scpondan piſcé ú Czarkvenie Isctoria godiné 340. daje ukazano Garkom ú ſaboru Toletanskomu cſetvartomu na poglaviu parvomu, daje ovó iſtó govoregnie ſvetoga Athanaſié, kakoſe i ſada ú Latinskoy Czarkvi pivati obicſajé. I moxeſe poznati iſtina iz govoregnia cſetvartoga, iſtoga ſvetoga Athanaxia, kogá cſiny protiva Arianom: *Non enim tria principia, aut tres Patres indroducimus, ſicut Marcioniſtæ, cum non tres ſoles ad comparationem adducamus, ſed unicum ſolem, ejusque ſplendorem & ex utroque lucem procedentem.* Nedarxjmo trij pocſetka, illi try Ocza, kako Marczionisćte Ereticzi; Zascto

nepri-

neprilikuiemo try ſuncza Troiſtvu priſvetomu, nego jedno ſuncze, i gniegov zrak, i od obadvá ſvitloſt izlazuchiú. Ochie rechi ſvety: kako od ſuncza, i ſuncſanoga zraka izhody ſvitloſt, tako od Ocza, i Sina izhody Duh ſvety.

61. Naiſtie nacſin Genadio Patriarka Czarigradsky, iſtomacſio ſobſtvy izhodiegnie prid Mahumedom Czarom, kakoſe vidy ú kgniga gniegovie, prineſcenje iz Garcskoga ú latinsky jezik pó Garguru Ermonimu, ſcpartaninu, i sctampanie ú Baxilei godiné 1556. Ovoſu ricſi recsenoga Patriárké: Zatoſe zové jedan Bogh, á ne trij Boga, prem daſu trij ſobſtva, zasctoſe nerazlucſujú ú naravi, i biſtvu megiuſobom. I kako od ſuncza izhody zrak, á od ſuncza, i zraka izlazy ſvitloſt: Tako Otacz pó razumu ragiá Sina, pak od Ocza, i Sina izhody Duh ſvety.

62. Ako dakle ſvety Athanaxio prilikujuchi ſunczu Troiſtvo priſvetó, protiva Arianom ukazujé, da Duh ſvety od Sina izhody, do jſtoie gniegov ſimbol. Dakle nieſu Latini nadoſtavili, oné ricſi, *i od Sina*, negoſu Garczi iſté ricſi zamarſili ú piſmu Garcskomu, zatoy nenaodé. Niti mogú nachi Garczi ſvidocsbu, daje igda latinskà Czarkva, koijú ſtvar digla, i nadoſtavila: A' mij gnima moxemo ukazati, dá ony nedarxé niednoga Ocza Latinské Czarvé, ni gniovy pysámá, jerbo tolikú nenavidoſt nosé protiva Rimskoy Czarkvi, daſu pomarſili, i odbaczili oné koyſu bili ù vrime, kadje gniova Czarkva bila podloxna Rimskoy. Josct ni iſtym ſvetym Oczem ſvojé Czarkvé nevirujú, nego kadimſe koga govoregnie prid ocſi metné, odgovoré dá nie gniegovo pjsmo, ni govoregnie, sctoje obicſaino ſvima Eretikom, koy ſamo darxé onó sctoje zá potvargiegnie gniové Erexié: Takoje kalvin, i Luter promotrio ſve kolikó ſvetó pjſmo, i gdigodirie naſcao sctoje protivno nauku gniegovu, ſveje izvadio, iz ſvetoga pjſma. Pó iſty nacſin, i Garcziſu ucſinili, gdigodſu naſcli dá koy ſvety Otacz protiva gnima govory, odbacziliſu izámarſili, zlovoglno govorechi, daſu onó Latini

 nado-

nadomentnuli; kako dá Latini neimajú ſtarje otaczah piſmo, i daym nemogú gniovu zlochiu ukazati.

63. Slidy razlogh; Zatoſe zové Duh Ocza, zasčto od gniega izhody: Dakle zatoſe zove Duh Sina, zasčto od gniega izhody. Daſe Duh ſvety zové Duh Iſſukarſtov ukazujé Aposčtò Rimglianom ná pogl. 8. v. 9. *Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus.* Ako tko Duha Iſſukarſtova neimá, ovij nie gniegov. Ilipſcé ú Evangegliu ſvetoga Ivana ná pogl. 20. v. 22. *Insuflavit & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Dahnu, i recſe gnima: Primite Duha ſvetoga koym odriſcite grihe, nekaſe odpuſté gnima: Dakle ako dahnu Iſſukarſt ú Aposčtole Duha ſvetoga, vagliá rechi, da Duh ſvety pribivá ú gniemu, i daje Duh gniegov; Akoje dakle Duh gniegov, kakobi moglo biti dá neizhody od gniega?

64. Ovako razumié ovó miſto Anasčtaxio *lib. 1. de rect. dogmat. apud Bellarm. Dominus declarans Spiritum sanctum à se emergere, insuflans in discipulos dicebat: Accipite Spiritum sanctum.* Goſpodin ukazujuchi dá Duh ſvety od gniega izhody, dahnuvſci ù ucſenjke govoraſce, primite Duha ſvetoga. I podpiſuiemuſe ſvety Makſim ſvarhu pogl. 4. Zakarié Proroka *apud cit. Spiritus sanctus quemadmodum secundum essentiam DEI & Patris est, ita & Filij secundum essentiam est, tanquam ex Patre essentialiter, per Filium ineffabiliter natum procedens.* Duh ſvety kako pó biſtvu Boxy i Ocza jeſt, tako i Sina pó biſtvu jeſt, od Ocza biſtveno, pó Sinu neizmirnó rogiena izhodech.

65. Svety Ivan zlatouſty *tom. 5. hom. 1. de symb. apud Bellarm. lib. 2. cap. 25. Iste est Spiritus de Patre, & Filio procedens, qui dividit propria dona singulis prout vult. & hom. 2. Istum Spiritum sanctum dicimus Patri, & Filio coæqualem, & procedentem de Patre, & Filio.* Ovy jeſt Duh od Ocza, i Sina izhodech, koy razdigliujé, vlaſtite darove, ſvakomu kako ochie. Ovogá Duha ſvetoga govorimo Oczu, i Sinu jednaka, i izlazechiega od Ocza, i Sina.

66. Blaxe-

66. Blaxeny Fulgenczio ú drughy kgniga Monimu ovako piscé: *Spiritus quippe Sanctus, qui unus est Patris, & Filij-Unum enim cor, & animam fecerat multitudinis credentium DEO, qui Patris, & Filij unus est Spiritus, & cum Patre, & Filio unus est DEUS.* Duh svety, koy jedan jest Ocza, i Sina-Zasctoje jedno sarcze, i duscu uesinio mlosctvu virujuchiemu Bogu, koy Ocza, i Sina jedan jest Duh, i s'Oczem, i s' Sinom jedan jest Bogh.

67. Proklio Biskup Czarigradsky piscuchi Biskupom ú Armeniu (kako svidocsij Dionixio) ovako govory: *Fugiamus consilia seductionis-Manichæi rabiem, qui sequestrat ab Ecclesia Deitatis Spiritum sanctum inseparabiliter procedentem.* Biximo ponukovagnia varajuchije-Manikea pomamnost, koy od skupsctiné Boxanstva razlucsuié Duha svetoga, nerazdigliújuchym nacsinom izhodechiega. Tó jest, koy od obadva jednym dihagniem izhody.

68. Ruffin Akvilegiensky ovako piscé, *in expos. symb. ad Laur. Epist.* 41. *Ille ex quo omnia, & ipse non habet Patrem, iste Filius tanquam qui ex Patre natus sit, & hic Spiritus sanctus tanquam de utroque procedens, & cuncta sanctificans.* Ony od kogasu svaká, i on neimá Ocza, ovy Sin kako rogien od Ocza, á ovy Duh Svety, kako od obadvá izhodechi, i sva posvechiujuchi.

69. Didim Alexandrinsky *lib. 2. de Spir. S. apud Bellarm. Neque alia est substantia Spiritus sanctus, præter id quod datur ei á Filio.* Nitié drugó bistvo Duh svety, izvan onó sctose dajé gniemu od Sina. I Epifanio *hæres.* 69. *quæ est Arian. Sanctus autem Spiritus nec genitus est, neque Creatus, sed ex Patre procedens, & Filio accipiens. Quó ostendat fontem ex fonte, ex Patre, & unigenito Spiritum Sanctum.* A' Duh svety nitie rogien, ni stvoren, nego od Ocza izhodechy, i od Sina uzimajuchy; s'csim dá ukaxé vrutak iz Ocza, i jedino rogienoga, Duha svetoga. I ovó istó govoregnie naodise ú Garcskomu pismu. *Et in Ancor. pag.* 350. *Vita ex vita est Filius, Spiritus autem sanctus ab utrisque. Spiritus sanctus ex Patre, & ex Filio solus est Lux veritatis.* Xivot iz xi-

vota

·vota jeſt Sin; á Duh ſvety od obadvá. Duh ſvety od Ocza, i od Sina ſam jeſt ſxitloſt iſtiné.

70. Svety Baxilio piſcé ſuprot' Eunomiu ú kgniga petie ná pogl. II. *apud Bellar. cit. Ut ſe habet Filius ad Patrem, ſic etiam ſe habet Spiritus ſanctus ad Filium. Quapropter verbum DEI eſt Filius, verbum autem Filij eſt Spiritus ſanctus.* Kakoſe imá Sin od Ocza, takoſe naiſty nacſin imá Duh ſvety od Sina. Zató rics Boxiá jeſt Sin, á rics Sina jeſt Duh ſvety. Ové ricſi imajú i ú Garcskomu piſmu: I ú kgniga trechy protiva iſtomu Eunomiu ovako piſcé: *Cum ab ipſo eſſe habeat, & omnino ab illa cauſa' dependeat.* Buduchi dá od gniega bitie imá, i ſaſvym od onogá uzroka viſy. Tó jeſt, dá imá biſtvo od Sina pó izhodiegniu i damuje Sin uzrok od kogá izhody.

71. Odgovarajú Garczi, tie ricſij neimá ú Garcsky jezik; Dakle nieſu ſvetoga Baxilia, nego vagliá daſu nadometnuté.

72. Odgovaraſe, Daje ſvarhu ovogá bilo prigovaragnie ù ſaboru Florentinskomu, i ondaſu Latini iznieli piſmo Garcskó, úkomuſu ú Garcsky jezik bile recſené ricſi, kojeje piſmo bilo piſano viſcié od 600. godiná: Dakle nieſu Latini oné ricſi nadometnuli, nego Garczi izvadili, i odbaczili: Zasctoje ſvety Baxilio bio ú veliku priateglſtvu ſvetim Ambroxiom, i sctoje ſvety Baxilio ú Garcsky jezik piſao, toje ſvety Ambroxio prinio iz Garcskoga ú Latinsky podpuno, i virno, zató vagliá daſu Garczi oné ricſi odbaczili, kako govory Baronio ú Czarkveny Isctoria godiné 374. broju 3. dá mlogo neimá ú Garcskomu piſmu ricſij, toliko Baxilia, kolliko drughie Otaczah, zasctoſu garczi izvadili, i pomerſili. I tomuſe nie cſuditi, zasctoſu ú Garcskoy Czarkvi ſve poglavité Erexie pocſele, iz kojſu, kako iz vrutakah, drughé iziſcle, zató ony Ereticzi sctogodſu pismy ſvetie Otaczah mogli nachi, ſveſu izvadili sctoje bilo protiva gnima. Alliſe moxe poznati iz ozgor recſenye miſtah ſvetie Otaczah Garcskè Czarkvé dá zajedno s' nami iſpovidajú ovú iſtinu.

73. Vi-

73. Vidivsci Dakle svidocsbe svetie Otaczah Garcské Czarkvé, od potribeje staviti svidocsbe svetie Otaczah Latinské Czarkvé koysu xivili onogá vrimena, kadsu Garczi bili podloxni Czarkvi Rimskoy, i dok josct nie pocsel a ová Erexia. Svety Jerolim koy jest xivio okolo godiné 379. piscuchi Hedeby ovako velly: *Spiritus sanctus cum mittitur, à Patre, & filio mittitur, in alio atque alio loco Spiritus DEI Patris, & Christi Spiritus appellatur.* Duh svety kadse scaglié, od Ocza, i Sina scagliese, ná drughy, i drughy misty Duh Boga Ocza, i Issukarstov Duh zovese,

74. Svety Augustin *lib. 5. de Trin. cap.* 14. ovako ucsy: *Fatendum est Patrem, & Filium principium esse Spiritus sancti.* Vagliá rechi daje Otacz, i Sin pocsetak Duha svetoga. *Et lib. 15. cap.* 17. *Qui Spiritus sanctus secundum scripturas sanctas, nec Patris solius est, nec Filij solius, sed amborum. Ideo autem addidi principaliter, quod & de Filio Spiritus sanctus procedere reperitur; sed hoc quoque illi Pater dedit, non jam existenti, & nondum habenti, sed quidquid unigenito verbo dedit, gignendo dedit, si ergo cum genuit, ut etiam de illo donum commune procedat Spiritus sanctus, Spiritus esset amborum.* Koy Duh svety, pó pismy svety, nitie sama Ocza, ni sama Sina, nego obadvoiczé. Zatosam ossobito nadostavio, dá i od Sina Duh svety izhody, alie ovó gniemu Otacz dao, ne jurve bivajuchiemu, i iosct neimajuchiemu nego sctogodie jedinorogienoj ricsi dao, ragiajuchi daoje, akoje dakle dao, kadje radio, dá od gniega dar opchieny izhody Duh svety, dá budé Duh obadvoiczé. *Et cap.* 26. *Qui potest intelligere sine tempore generationem Filij, intelligat sine tempore processionem Spiritus sancti ob utroque. Atque ita dictum Spiritum sanctum, de Patre procedere, ut intelligatur quod etiam de Filio procedat. Non igitur ab utroque est genitus, sed procedit ab utroque, amborum Spiritus.* Tko moxe razumiti brez vrimena porogiegnie Sina, neka razumié brez vrimena izhodiegnie Duha svetoga od obadvoiczé. I tako recseny Duh svety od Ocza izlazy, dase razumie, dá takogier i od Sina izlazy: Nie dakle od obadvá rogien, nego izhody od obadvá, obadvoiczé Duh.

75. Svety Hilarion govory *apud S. Aug. cap. ult. de Trinit. Et eſt in Trinitate Spiritus Sanctus non genitus, ſed genitoris genitique ſvavitas.* I jeſt ú Troiſtvu Duh ſvety, ne rogien, nego roditeglia, i rogienoga slatkoſt. Ocſito Dakle ſvety Oczi, toliko Latinské, koliko Garcské Czarkvé ucsé, da Duh ſvety izhody od Ocza, i Sina.

76. Protiva govoré Garczi. III. ſvety Ivan Damaſcczensky ú kgniga parvie od viré ná pogl. 7. i 8. govory: *Spiritus ſanctus à Patre procedit, & in Filio quieſcit. Spiritum ſanctum dicimus ex Patre non autem ex Filio.* Duh ſvety od Ocza izhody, á ú Sinu pocſivá. Govorimo Duha ſvetoga iz Ocza, á ne iz Sina. Dakle Duh ſvety ſamo od Ocza izhody, á ne od Sina.

77. Odgovaraſe, kad ſvety Ivan govory, dá od Ocza izhody, á ú Sinu pocſivá, razumié daje Otacz pocſetak od izlazegnia Boxanſtvenoga, i da imá ſam Otacz jakoſt dihati Duha ſvetoga, buduchi vrutak od kogá jakoſt oná idé ú Sina, i zató Sin ne diſcé drughim dihagniem, nego onym iſtym koym, i Otacz, i takoſe razvmie jedno dihagnie, á né dvá, zató govory dá pocſivá ú Sinu, Zasćto Sin nediſcé drugym dihagniem izvan ocſina. Kad vely ſvety Ivan daje Duh ſvety iz Ocza, a' ne iz Sina, ſamoſeje razlucſio ú nacſinu govoregnia od oſtalie Otaczah, zasćtoſeje bojao rekavſci *iz Sina*, dá tko nerazumie, daje Sin parvy pocſetak dihagnia Duha ſvetoga, i tako dá ne oſtavy Ocza, koy jeſt pocſetak; jerbo govoraſce, dá oná rics *iz* zlamenujé parvy pocſetak; alie rekao ná iſtomu miſtu ú pogl. 12. i, 13. da Duh ſvety izhody pó Sinu, ovoſu ricſi gniegove: *Et Filius Spiritus eſt, non tanquam ex ipſo, ſed quod per ipſum ex Patre procedat.* I Sin Duh jeſt, ne kako od gniega, *tó jeſt od Duha,* nego da pó gniemu iz Ocza izhody; tó jeſt Duh ſvety. *apud Dupaſq. diſp. 6. q. 2.*

78. Iſty ſvety Ivan ú recſenije kgniga ná pogl. 18. govory: *apud Bellar. ſæp. cit. Imago Patris eſt Filius, & Filij Spiritus ſanctus.* Prilika Ocza jeſt Sin, á Sina Duh ſvety. Zasćtoje Sin prilika Ocza ukazujé ſvety Czirillo: *Propter hoc Filius verbum, & imago DEI*

eſt,

iſt, quia ex ipſo Patre veré, ac propriè genitus eſt. Zaradi ovogá Sin rics, i prilika Boxiá jeſt, zasčto iz iſtoga Ocza iſtinito, i ſtanovito rogien jeſt. Akoſe dakle zató zové prilika Ocza, zasčtoſe od gniega ragiá: Duh pó iſty nacſin, zatoje prilika Sina, zasčto od gniega izhody. Dakle vagliá rechi, dá ſvety Ivan Damaſcczensky doiſto darxaoje dá Duh ſvety izhody pó Sinú, á kadje rekao, da Duh ſvety nie iz Sina, ondaje razumio, dá Sin nie parvy pocſetak dihagnia nego Otacz.

79. Protiveſe Garczi. IV. U ſaboru Niczenskomu, nenaodiſe dá od Sina Duh ſvety izhody; odviſcié ú ſaboru Effexinskomu pod prokletſtvó ſtavglienoje, daſe neimá nisčta nadoſtavgliati ſymbolu Niczenskomu: Dakle nenaodechiſe ú parvie ſabory, dá Duh ſvety od Sina izhody, vagliá rechi dá doiſto neizhody: I tko nadoſtavy Effexinskomu ſymbolu daje proklet; á Latiniſu nadoſtavili, da od Sina izhody; Dakleſu ú proletſtvu.

80. Odgovaraſe, Daſu dvie ſtvari kojé zajedno Garczi donoſe, jednaie daſe nenaody ú parvie ſabory, dá Duh od Sina izhody. A' Drugaje daje proklet koy nadoſtavy ſctogod ſvarhu ſymbola Niczenskoga, zatoſe nai prie na parvy razlogh odgovará.

81. Sabor Niczensky nie ſtavio, dá Duh ſvety od Sina izhody, zasčto ú vrime onogá ſabora josčt nie byla iziſcla ová Erexia: Kakonoti ú iſtomu ſaboru nie ſtavglieno daje Duh ſvety Bogh, jerbo ú onó vrime nitko nie rekao, dá Duh ſvety nie Bogh, allie ſtavglieno ú ſaboru Czarigradskomu protiva Maczedoniu, koy jeſt rekao dá Duh ſvety nie Bogh: *Virujemo ú Duha ſvetogá goſpodina &c.* Kojeſu ricſi potvargiene ú ſaboru Effexinskomu, kalczedonskomu, i Lateranskomu. Nieſe dakle cſuditi dá ú onó vrime nieſu od togá govorili ſabori; zasčto josčt nie byla iziſcla ová Erexia. Allie ſtavglieno ú ſaboru Alexandrinskomu, kakoſe vidy iz kgnighé piſané Nesčtoriu: *Nam Spiritus appellatus eſt veritatis, & veritas Chriſtus eſt, unde & ab ipſo ſimiliter, ſicut ex DEO Patre procedit.* Duh zvan jeſt iſtiné, à iſtina Iſſukarſt jeſt, zató i od gniega, kako od Ocza Boga izhody.

82. Istoje stavglieno ú saboru Toletanskomu parvomu, i trechiemu, gdise sctié : *Et in Spiritum sanctum Dominum, & vivificantem, ex Patre, & Filio procedentem.* I ú Duha svetoga Gospodina, i xivotvoruchiega, od Ocza, i Sina izlazechiéga.

83. Istoje ú saboru Lugdunskomu stavglieno, gdisu bili i Garczi, i Latini, i bilo prigovaragnie od Duha svetoga : *Fideli ac devota professione fatemur, quod Spiritus sanctus, Æternaliter ex Patre, & Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio, non duabus spirationibus, sed unica spiratione procedit.* Virnjm, i poboxnym ispovidagniem darxjmo, dá Duh svety vikovicsno od Ocza, i Sina, ne kako od dvá pocsetka, nego kako od jednoga pocsetka, ne dvoym dihagniem, nego jednjm dihagniem izhody. I malo poslie isty sabor govory. *Damnamus & reprobamus omnes qui negare presumserint, Æternaliter Spiritum sanctum, ex Patre & Filio procedere.* Osludiuiemo, i odbaczuiemo sve, koybi zataiali, dá Duh svety vikovicsno od Ocza, i Sina neizhody. Istoje recseno ú saboru Florentinskomu.

84. Iz ovogá slidy odgovor ná drughy razlogh kogá Garczi donosé, dase niscta nemoxe nadostaviti saboru Niczenskomu, zascto daje ovó istina, vaglialobi rechi dasu ú prokletstvu sabori Czarigradsky, Effexinsky, i Kalczedonsky, jerbose naodé ú symbolu sabora Czarigradskoga ové ricsi : *neba i zemglié*, á nenaodese ú Effexinskomu, i Niczenskomu. Opet ú symbolu sabora Niczenskoga naodese ové ricsi : *iz bistva*, á nenaodese ú Effexinskomu, i Czarigradskomu. Takogier ú symbolu Czarigradskomu naodese ové ricsi : *od Diviczé MARIÆ*, i opet ové : *Gospodina zivotvoruchiega, koy od Ocza izhody.* á nenaodese ú Effexinskomu, i ú Niczenskomu. Daklebi vaglialo rechi, dasu ony Oczi koysu ová nadometnuli ú proklestvu, scto nitie istina, niti isty Garczi govoré. Odviscié isty Marko od Effeza ú saboru Florentinskomu svidocsij, dá od parvoga sabora Niczenskoga do drugoga, ucsignienoje blizu trideset symbolah, nitie rekao dasu ú proxletstvu ony koysuy ucsinili.

85. Zascto

85. Zasćto nie istina dasu poslidgny sabori nadometnili sćtogod symbolu Niczenskomu, nego kadje izisćla kojá Erexia, tadasu isty symbol istomacsili: Takoje ucsinio sabor Czarigradsky, kadje Maczedonio rekao, dá Duh Svety nie Bogh, saborje istomacsio, zovuchiga *Gospodinom xivotvoruchym* : Takosu poisty nasin ucsinili sabori Toletansky, Lugdunsky, Alexandrinsky, i Florentinsky, kadje izisćla Erexia, dá Duh svety neizhody od Sina, stavilisu, illiti istomacsilisu symbol sabora Niczenskoga, i rekli: *Koy od Ocza, i Sina izhody.*

86. Nitie mogao sabor Effexinsky pod prokletstvo zapoviditi slidechym saborom, zasćto, sabor Effexinsky, nie imao oblasti svarhu saborah doscastie, kako ni Biskup neimá oblasti svarhu onogá, koychie poslie gniega biti: Dakle moglisu poslidgny sabori neupadavsci ú prokletstvo istomacsiti sabora Niczenskoga symbol, i nadometnuti oné ricsi, *od Sina.* Samoje dakle ú onomú saboru stavglieno prokletstvo, da izvan saboráh nitko neimá tomacsiti symbol, ni nadometati sćtogod.

87. Odgovarajú Garczi, dá oná kgniga pisana Nesćtoriu, nie od strané sabora Allexandrinskoga, nego od strané Czirilla, buduchi ná gnioj Czirillo parvy imenovan: Dakle sabor nie rekao dá Duh svety izhody od Sina.

88. Odgovarase, Ako boglié uzsćtiú Garczi, onú kgnigu pisanu nachichié, dá nie pisana od sama Czirilla, nego od svega sabora, á Czirillo seje naiprie podpisao, zasćtoje bio naregien od Czelesćtina Papé, dá budé ná mistu gniegovu ú onomú saboru: Ako imajú Garczi kgnighe Czirillove, kojé piscé Czelestinu Papi, i koje Czelesćtin gniemu piscé, lasno mogú poznati istinu. Odviscié neka bilixé dobro ú istoy kgnizi, dvanaest prokletstvy, kojé sabor scaglié Nesćtoriu, ossobito ú devetomu gdi govory od Duha svetoga, i nachichie ú istomu da Duh svety od Sina izhody. Ová prokletstva bilixy Baronio ú Czarkveny Isćtoria godiné 430. broju sceestomu.

89. Protiva govoré Garczi. V. Duh ſvety jeſt jedan; dakle imá jedan pocſetak á né dvá. Dakle jednym dihagniem izhody: Dakle neizhody od dva ſobſtva, nego od jednoga.

90. Odgovaraſe, iſtinaje daje jedan Duh ſvety, i da imá jedan pocſetak i dá jednym dihagniem izhody. Alli iz ovogá neslidy dá od jednoga ſobſtva izhody. Kako ná priliku: jedanie ſviet: Dakle imá jedan pocſetak, i jednymie ſtvoregniem, illiti moguſtvom ſtvoren: *Dakleie od jednoga ſobſtva ſtvoren.* Ovó naiposlidgnié govoregnie nie dobro: Zasčto prem daſu Otacz, Sin, i Duh ſvety trij ſobſtva, ſaſviem tiem jedanſu pocſetak ſvieta, i jednymſu cſigniegniem ſtvorili ſviet, jerbo ſva trij ſobſtva jedno moguſtvo imajú. Na iſty nacſin, prem daſu Otacz, i Sin dvá ſobſtva, nisčtanemagnié, jedanſu pocſetak, i jednym dihagniem diſcú Duha ſvetoga, zasčtoje ú obadvá jedna jakoſt dihagnia, tó jeſt voglia plodna.

91. Odgovarajú Garczi. Zadoſta moxé Otacz dihati Duha ſvetoga: Dakle neiziskuieſe Sin: Dakle Duh ſvety ſamo od Ocza izhody, á ne od Sina.

92. Odgovaraſe, ovy razlogh nie dabar, zasčto ſam Otacz zadoſtabi bio ſtvoriti ovy ſviet, i nisčtanemagnié, nevelimo, daje ſam Otacz ſtvorio, nego temeglito darxjmo, daſu ſva trij ſtvorili ovy ſviet: Pó iſty nacſin prem dabi zadoſta bio Otacz dihati Duha ſvetoga, ſasviem tiem nediſcé ſam Otacz, nego i Sin, zasčto obadvá imajú jednu jakoſt dihagnia, tó jeſt vogliu plodnu. Ako dakle zató ſvá trij ſobſtva ſtvaraju ovy ſviet, zasčto imajú jedno moguſtvo; Náiſty nacſin, i Otacz, i Sin diſcú Duha ſvetoga, zasčto imajú jednu vogliu, pó kojoy izhody Duh ſvety.

93. Nemoiſe cſuditi posčtovany sčtiocſe daſu Garczi ú ovú, i drughé neſrichné, i laxglive Erexie upali, i daſuſe tolikó putah s'Czarkvom Rimskom pomirivali, i opet ú razlucſegnia, i nesklade upali; Zasčtoſu oni od pocſela gliudi ná inad prignuti, i ná ooloſt polepni: ſvidocſij ſvetó piſmo ú Cſigniegnij Aposčtolskie

kie

kie ná pogl. 6. v. i. *Creſcente numero diſcipulorum, factus eſt murmur Græcorum.* Raſtuchi, illiti umloxaiuchiſe broy ucſenikah ucſignieno jeſt marmgliagnie Garkah; Zató akoſu pocseli ú vrime Apoſtolah, nieſe cſuditi, da i ſada nesklad ochié, i slidé. I malo pó malo natolikuſu zlochiu doſcli, dá nieſu proſtili iſtomu Duhu ſvetomu, i zajednoſu oſtavili Rimskú Czarkvu z' Duhom ſvetym. Prie negoſu pſoſtiu pogardili Boxanſtvo Duha ſvetoga, Czvaliſu ú mudroſti, i ú ſvetigni s' cſudeſy razglaſivaliſu ime ſvoje, i slaviliſe goſpodujuchi z' drughiem narody; A' poslié razdigliegnia, uzdiſcú pod jarmom nevirnika slavné viré, i Czarkve gniové placſú, brez pomochnika, ucſigniene s' kupsſtine Turské, i Mecſiti. Brez ſuzá rechiſe nemoxe, dá oné Czarkve, koieſu Bogu poſvechiene, ú koymaſu ſvety Oczi, tomacſili zbirajuchiſe, pravy zakon Iſſukarſtov, ſaday Turczi ſvoym laxglivim zakonom oskvargniuju. Zasctoſu ſva ová ſvarhu gni doſclá? Nego zasctoſu oſtavili Boga ſvoga, i dá boglié recſem, ucſiniliſu grih protiva Duhu ſvetomu, koyſe ni naovomú, ni ná drugomu ſvitu neoprasctah, kako ſvety Mattie ná pogl. 12. v. 32. piſcé. *Qui dixerit verbum contra Spiritum ſanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.* Koy recsé rics protiva Duhu ſvetomu, neoproſtimuſe ni ná ovomú ſvitu, ni na doſcaſtomu. Od kogá griha ná ſvomu miſtu, bogliechiemo viditi

POGLAVIE IV.

Od Slagnia Sina, i Duha ſvetoga.

94. NAodechiſe piſano ú ſvetomu piſmu, daſe ſobſtva Boxanſtvená ſcagliu ú vrimenu ná ſviet; i zasctoſu ſva trij jednako moguchi, nitie jedan od drugoga ſtary, zató iziskujeſe, kako Otacz ſcaglie Sina, i opet Otacz, i Sin Duha ſvetoga. Buduchi od Sina piſano kod ſvetoga Ivana ná pogl. 3. v. 17. *Miſit DEUS Filium*

Filium suum in mundum. Posla Bogh Sina svoga ná sviet. Á od Duha svetoga, Galaczianom ná pogl. 4. v. 6. *Misit DEUS Spiritum Filij sui.* Posla Bogh Duha Sina svoga.

95. Gdi vagliá znati, dá slagnie ná trij nacsina morese razumiti: Parvó slagnie razumise kakonoti izmetnutie; Napriliku Czvitse zové slagnie stabla, zasctoga stablo iz sebe dajuchi scaglié, i suncze iz sebe zrak, i svitlost scaglié. Tako scaglié Otaz, i Sin Duha svetoga, zasctose Sin ragiá od istogá bistva Ocsina, á Duh svety izhody od Ocza i Sina, i ovose slagnie razumjé ú onima rismaDavidovy ú Psalmu 44. v. 1. *Eructavit Cor meum verbum bonum.* Izmetnu Sarcze moje rics dobru. Niti ná ovy nacsin saglié Sin Ocza, ni Duh svety Sina: Zasctoje Otacz pocsetak izlazegniah Boxanstvenie, zatoje neprilicsno rechi dága Sin saglié, buduchi dá Sin od gniega ragiase, á Duh svety od obadvá izhodi.

96. Drugoje slágnie kripost dajuchi, kako napriliku baczivsci kamen dajemuse kripost da otidé, alli vagliá dobro razumiti, zasctonescagliuse basc kako kamen, koy neimá ú sebi kriposti, nego uzimá od onogá koyga baczá, negose scagliú iz bistva kriposna Boxiega, ú komuje jakost slagnia, niti sobstvo poslano guby kriposti, zasctoje vazda Bogh, i samose poznajé slagnie, pó ukazagniu vigienu, illi nevigienu. U vrimenu ovakoie scagliú ná svit sobstva Boxanstvená: kojese slagnie zlamenujé ú onima ricsma svetoga Mattié ná pogl. 1. v. 8. *Jnventa est in utero habens de Spiritu sancto.* Nascasta jest ú utrobi imajuchi od Duha svetoga.

97. Trechieje slagnie sluxechié, illiti oblastnó, kakose obicsajú slati Poklisari, koymá ony, koyga scagliú, dajú oblast, i mogustvo zá izvarsciti onó zasctosu poslani: Takoje poslan Isfukarst kako Clovik, od Ocza, Sina, i Duha svetoga; koiese slagnie zlamenujé ú Ixay ná pogl. 61. v. 1. *Spiritus Domini super me ad annuntiandum mansvetis misit me.* Duh gospodgny jest svarhu mene, zá navistiti priprostym posla mene. Buduhi Isfukarst

karſt uzeo obliciſie slughé, kako piſcé ſvety Pavao Filipianom ná pogl. 2. v.7. *Scot. 1. diſt. 14. q. unic. circ. med.*

98. Opet slagnie, kojé k' nama bivá ſobſtvy Boxanſtvenie ná trij naciſina razumitſe moxe : Parvó kadſe k' nama ſaglié, dá ú nami pociſivá, kojeſe zlamenujé ú ricſma Iſſukarſtovym kod ſvetoga Ivana ná pogl. 14. v. 23. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* K' gniemuchiemo dochi, i pribivagnie kod gniega ucſinichiemo. Drughoje slagnie k' nama pó nacſinu dára; Tako Duh ſvety pribivá ú Sarczij pravonirnie, i probugiujé ná dobrá cſigniegnia; Radi sєta pivá ſvetá Czarkva, daje Duh ſvety dar privicsgniega. Trechieje slagnie k' nama cſinechié ú nama plod, i dilovagnia duhovná, razdigliujuchi ſvakomu kako ochie.

POGLAVIE V.

Od upuchiegnia drugoga Sobſtva.

99. BUduchiſe iſpunilo vrime, úkoje Bogh oti poslati Sina ſvoga ná ſviet, dá od kupy narod s' prolitiem karvi ſvoje; koy pó dilovagniu Duha ſvetoga ucſiniſe Cſovikom : Jerbo Duh ſvety od Cſiſté putti Diviczé MARIÆ, ucſini ú utrobi gniezinoi ditichia ú ſvemu ſvarſcena, i ú iſtó vrime ſtvori Bogh jednu duſcu plemenitú, i ſtaviú ú onó cſiſtó tylo, skoimſe ſaſtavi Sin Boxj, koy prie biaſce ſamo Bogh, á poslie ſaſtavgliegnia bj *Bogh*, i Cſovik. I kako imadiaſce, kako Bogh ſamo Ocza brez Materé, tako kako Cſovik ſamo imade Mater brez Ocza.

100. Nitie ſam Duh ſvety ucſinio ovó otaiſtvo od upuchiegnia, nego zajedno Otacz, Sin, i Duh ſvety: Alliſe govory daje zacſet pó Duhu ſvetomu; Zasєtoſe Oczu prilikujé Moguſtvo, Mudroſt Sinu, á Gliubav Duhu ſvetomu: Moguſtvo Oczu, jereie on pocſetak od Sina, i Duha ſvetoga, i tako Sin, i Duh ſvety jeſu moguchi ù Oczu, jednako s' Oczem. Mudroſt Sinu; Zasєtoje on mudroſt Ocza, i od gniega izhodechi Duh

 ſvety,

ſvety, jeſt zajedno s' Oczem mudar ú Sinu. Glubav Duhu ſvetomu; jerſe ú gniemu gliubé Otacz, i Sin: Otiuchi dakle Otacz, Sin, i Duh ſvety ukazati narodom gliubav ſvoju, doſtoino bij, daſe ovó otajſtvo ucſiny, pó dillu Duha ſvetoga, koyje gliubav Ocza, i Sina.

101. I prem daje Duh ſvety dilovao ovó upuchiegnie, Nisctanemagnié, nemoxeſe zvati Otacz Iſſukarſta kako Cſovika; zasctoga nie ucſinio od ſvoje naravi, nego od putti Diviczé MARIÆ. Izatoſe kako Bogh zové Sin Boxy; zasctogaje on rodio od naravi ſvoje, ú ſvemu prilicſna ſebi. Zatoſe pak zové Sin Diviczé, zasctogaje kako Cſovika zacséla od naravné ſvojé putti.

102. Sva trij Sobſtva priſvetoga Troiſtva, jeſu dilovali ovó slavnó oſtaiſtvo, aliſeie ſamo jedno Sobſtvo uputilo: Napriliku kada dvoycza oblacsé trechiega, prem dá ſve trij ulazé ú dillo oblacſegnia, tó jeſt koliko ony koyſe oblacſij, toliko ony koy pomaxú oblacſiti; I nisctanemagnié ſamo jedan oſtané obucſen: Tako naiſty nacſin, ſvá try ſobſtva dilovaliſu upuchiegnie, aliſeie ſamo jedan uputio, i ucſinioſe Cſovikom.

103. Mloghiſu uzroczi zaradi koyſeje uputio Sin, á né Otacz, illi Duh ſvety, aliſu naivechiá dvá slidechia, zabilixena od Naucſitégliah: Parvie, zasctoſu pó Sinu ucſigniena ſvaká, kako ſvety Ivan piſcé ná pogl. 1. v. 3. *Omnia per ipſum facta ſunt.* Svaká pó gniemu ucſigniena jeſu. I ú Pſalmu 103. v. 24. *Omnia in ſapientia feciſti;* ſvaſi ù mudroſti ucſinio: Zató doſtoino bij, dá ſtvoregnie pohody ony, pó komuſu ſtvorena ſvaká; i dá Cſovik laſcgnié poznade gliubav ſtvoriteglia, videchiga.

104. Drughie uzrok, zascto ony koyſe imadiaſce uputiti, vagliá daſe Sin zové, jerboſe imadiaſce roditi od Diviczé; Nemoguchiſe dakle zvati Otacz, illi Duh ſvety Sin, prilicſno bij, dá ony koyje Sin Boxy ú Boxanſtvu, dá takogier budé Sin Cſovicſansky, ú Cſovicſanſtvu; I ovyé razlog Genadia *cap. 2. tom. 3. apud Petrum Lomb. lib. 3. diſt. 1. l. B. Non Pater carnem aſſump-*

sumpsit, neque Spiritus, sed Filius tantum, ut qui erat in Divinitate DEI Filius, ipse fieret in homine, hominis Filius. Otacz put neuzé, ny Duh, nego Sin samo, dá koyje bio, ú Boxanstvu Sin Boxy, budé, i ú Csovicsanstvu Sin Csovicsansky.

105. Mogaoié Sin Boxy uzamsci Csovicsanstvo biti neumarly, alli zasctoje parvy Csovik pó umarlosti izgubio milost Boxiú, buduchise ucsinio sluga smarti: Zatoje Sin Boxy uzeó umarlost, dá pó istoy smarti oslobody Csovika, i staviga ú xivot vicsgny, kogaje pó grihu bio izgubio.

POGLAVIE VI.

Kakose razumje, daseje Bogb ucsinio Csovikom? kakolie Bogb rogien od Diviczé? kakose Sin Boxy zové Sin Divicze? i kakose Issukarst, kako csovik zové Sin Boxy?

106. NIese Bogh ucsinio Csovikom, tako dá ostavivsci Boxanstvo prigié ú Csovicsanstvo; negoseje ucsinio Csovikom, kakonoti obukavsci ná sebe Csovicsanstvo: I tako ú Issukarstu jest samo jedna persona, á dvije naravi; Boxanstvená jedna, Csovicsanská drugá: I kako Dusca siedigniena s'tylom, csiny jednoga Csovika, tako Boxanstvo siedignieno s'Csovicsanstvom, csiný jednoga Issukarsta.

107. Kakose razumje, daje Divicza MARIA rodila Boga, rekaosam viscié ú poglaviu 3. broiu 34. protiva Maczedoniu; dá buduchi pó dilovagniu Duha svetoga, ú utrobi gnezinoj siedinilase narav Boxia, i Csovicsiá, i ona rodila jednu personu, ú koioje Bogh, i Csovik; vaglia rechi daje rodila Boga, i Csovika; i zatose zové Mati Boxiá, i Csovicsiá.

108. I pó ovomú razlogu, zovese Sin Boxy, Sin Diviczé MARIÆ, zasctoga nie zacsela, kakoje zacsela Csovika, nego zasctogaje rodila kako i Csovika: Naisty nacsin Issukarst kako Csovik zovese, Sin Boxy istinity zaradi siedigniegnia Boga, i

Csovika, á nezovése Sin gniegov naravny, zascto kako Csovik, nie bystva Boxanstvenoga: Issukarst dakle, kako Bogh jest Sin Ocza naravny, á kako Csovik jest Sin Boxy istinity, izabran daje dostojan tako zvatise, kako govory Apostó Rimglianom ná pogl. 1. v. 3. *Qui prædestinatus est Filius DEI in virtute.* Koy preodregien jest Sin Boxy ú kriposti. I xudiom ná pogl. 1. v. 2. *Quem constituit hæredem universorum.* Kogá ucsini Basctinika od svega. Svety Petar ú kgnizi 2. ná pogl. 1. v. 17. *Hic est Filius meus dilectus.* Ovie Sin moy pogliubglieny. Tako naisty nacsin Issukarstie kako Bogh Sin Diviczé MARIÆ istinity; á kako Csovik Sinie gnié naravny; jergaje od isté svojé naravné putti ú utrobi zacsela.

109. Mlogasu prigovaragnia megju Bogoslovczy, od ovogá slavnoga Otaystva, tó jest od siedigniegna Boxanstva, s'Csovicsanstvom; alli buduchi varlo visoko razumu neumitnym, zadostaje vidivsci ová malla, virovorati scto virujé svetá Czarkvá Rimská, á mudry mogú boglié viditi ú kgniga Latinskje.

POGLAVIE VII.

Od Zacsetia, i Csistocbié Diviczé MARIÆ.

110. BUduchi ú proscastom poglaviu spomenu ncsinili od Diviczé MARIÆ, tó jest daje od gnié uzeo Sin Boxy narav Csovicsansku; zató prie nego uzgovorimo od porogiegnia i xitka Issukarstova, dostoinoje, dá ú kratko vidimo od zacsetia, i Csistochié isté Diviczé MARIÆ.

111. Sckot sasvom skulom svojom *in 3. sent. dist. 3. q. 1. per totam* ucsy, dá Divicza MARIA ú czas zacsetia svoga, jest zacseta brez griha istocsnoga, ne pó naravi svoioj, buduchi ona pravá kchy Adamova, nego pó milosti Boxioj; I ovoje ucsignieno zaradi dostojanstva Sina Boxiega, koyse imadiasce uputiti, ú csistoy utrobi gnezinoy; zató govoré Bogoslovczi, dá Divicza MARIA

MARIA budé zacſeta ú grihu iſtocſnomu, nebi bjla cſiſta tako, daje doſtoina bitti Matti Şina Boxiega.

112. Iſtó darxé drughy Naucſitegli, vadechi iz mloghy myſtah ſvetoga Piſma, á oſſobito. *Cant. cap. 2. n. 2. Sicut Lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter Filias Adæ.* Kako Liglian megiu targniem, tako priateglicza moja megiu kcheram Adamovijem; to jeſt kolikoje naraviu razlucſito targnie od Ligliana, tolikoje pó miloſti razlucſita Divicza Maria, od oſtalie kchery Adamovije i ú pogl. 4. v. 1. *Quam pulchra es Amica mea, quam pulchra es.* Kolikoſi Lyepa priateglicze moja, kolikoſi Lyepa; gdiſce vidy, dajú zarucſnik nebesky zazivá dajé dvá pút Lyepa, tó jeſt ná zacſetiu, zasſto brez griha iſtocſnoga; ú xivotu, zasſto brez ſvakoga griha. I lipſcé ú v. 7. govory: *Tota pulchra es Amica mea, & macula non eſt in te.* Svaſi Lyepa priateglicze moja, i truna (tó jeſt griha) nie ú tebi. i ú pogl. 6. v. 9. *Quæ eſt iſta, quæ progræditur quaſi aurora conſurgens, pulchra ut Luna, electa ut ſol.* Kojá jeſt ovó, koja prolazy, itréchi kako danicza, Lyepa kako Miſecz, obrana kako ſuncze.

113. I ſabor Tridentinsky *ſeſſ. 5. in Decr. de pecc. orig.* darxjú zacſetu brez griha iſtocſnoga, gdi vely: *Declarat tamen hæc iſpa Sancta Synodus non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem MARIAM Deigenitricem.* Ukazujé ſvety ſabor dá nie gniegova otegnia, daſe zdarxy ú ovomú odregiegniu, gdiſe od griha iſtocsnoga govory, Blaxená, i neoskvargnienà Diva MARIA Bogorodicza. Nitiſeié ovomú cſuditi dajoje Bogh dao tolikú miloſt, zasſtoje od ſtrané Boxié bjlo moguché, á od ſtrané Diviczé MARIÉ doſtoino.

114. Svety Ildefonſo Arkibiskup Toletansky, *ut in Brev. Rom. 7. die infra oct. concep.* govory: dá prem dá vagliá gledati ſtvari naravné, kojé pó naravi vagliá dá cſiné; ali vely vagliá gledati, i jakoſt onogá koije ſtvorio narav; zasſto akoje mogao ſtvoriti od nisſta narav, more naiſty nacſin, i brez naravi dilovati:

vati: tó jeſt, prem daje Bogh odredio, da pó naravi ſviſe ragiajú gliudi, ú grihu iſtocſnomu, alli Bogh pó ſvomu moguſtvu mogaoie ucſiniti, dá Divicza MARIA budé kchy Adamova naravná, á dá pó naravi neupade ú, gry iſtocſny.

115. Diviczá MARIA né ſamoje brez griha iſtocſnoga zacſeta, negoli, i poslije ú ſvemu xivotu bilaje cſiſta, i plemenita kako ſuncze, nitie ucſinila, illi pomislila od griha.

116. Od Diviciánſtva gniezina dajé ſvidoxbu Ixaja Prorok ná pogl. 7. v. 14. *Ecce Virgo concipiet, & pariet Filium.* Evochie Divicza zacſeti i roditichie Sina. I daje razlogh ſvety Luka ná pogl. I. v. 28. i 42. *Ave gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tù inter mulieres.* Zdrava miloſti puna, goſpodin ſtobom, Blagoſovgliena ty megiu xenami; Gdiſe vidy ocſito dajoj Angeo navisctujé, dáje puna miloſti Boxié, i dajoje iſty goſpodin zá cſuvara, buduchi vazda ſc'gniom, i zatoie Blagoſovgliena megiu xenami ſvegá ſvieta: I onaſe iſtá zató faly ú piſmi ſvojoj, dajoje Bogh ucſinio veliké miloſti, jerbo moguch jeſt: *Quia fecit mihi magna, qui potens eſt.*

117. Svety Jerolim slava, i dyka, jezika Illiricskoga *ſerm. de B. V. ut in Brev. Rom.* govory: Dá Bogh ſvemoguchy oſtaliem ſvetyem, jednu pó jednu miloſt dajé; alli Diviczi MARIJ ſve koliké miloſti zajedno jeſt dao; I ſve miloſti kojeſu ú Iſſukarſtu, jeſu ú Diviczi MARIJ.

118. Svety Anſelmo govory: Daſe Divicza MARIA tolikom cſiſtochiom proſvitli, daſe i zá Boga vechiá razumiti nemoxe. Blaxeny Alberto M. vely: Dá kolikoje ú ponixenſtvu byla poniznіá, tolikoje ú doſtoianſtvu, i ſvetigni byla viſciá. Svety Auguſtin piſcé: Tolikoje viſoko doſtoianſtvo Diviczé MARIÆ, daſe ni od Angeoskoga razuma dokucſit nemoxé. Svety Bonaventura vely: Bogh moxe vechy od ovoga ſvijet ſtvoriti, ali nemoxe vechiú od Matere Boxie ucſiniti Diviczu.

119. Svety Atanaxio govory; dá tolikaje byla Cſiſtochia ú Diviczi MARIJ daje byla doſtoina ocſima pameti ſvoje, viditi

byſtvo

bystvo Angeoskó, kadaioje naviſtio, dachie zacſeti Sina Boxiega: Sctoſe nesctie, daje tako vidio tko joſt xivúchi, byſtvo Angeoskó, izvan Iſſukarſta, i Diviché MARIÉ. *Vaſq. diſp.* 178. *cap.* 3. *n.* 7.

POGLAVIE VIII.

Od Porogiegnia, i xivgliegnia Iſſukarſtova.

120. KAkoje Sin Boxy ú utrobi Divîczé MARIÉ uzeo narav Cſovicſanskú, i Duſcu razloxitú, takoje rodivſciſe ná ſviet, imao ſva tarpgliegnia, toliko tyla, koliko duſcé. Od ſtrane tyla (koje prem daje uzeto od tyla neoskvargniena, Diviczé MARIÉ, Nisctanemagnié) jeſt bylo umarló, zaradi naravi Cſovicſanské.

121. Jeſt tarpió, glád, xegiu, boleſt, i oſtalá kojá tylo umarló obicſajé tarpiti. Od ſtrané Duſcé jeſt imao xaloſt, ſtrah, i oſtalá ovimá prilicsná: Daje ſva ová Iſſukarſt imao ukazujé Ixaja Prorok ná pogl. 53. v. 3. *Virum dolorum, & ſcientem infirmitatem.* Cſovika xaloſty, i znajuchiega boleſt. i ú v. 4. *Verè Langvores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros, ipſe portavit.* Doiſto nemochi naſce onie uzeo, i boleſti naſce, onie noſio. U Pſalmu 87. v. 4. *Quia repleta malis Anima mea.* Zasctoje napugniena zalah (tó jeſt boleſty) Duſca moja. Svarhu kogá Pſalma Auguſtin ſvety govory *apud Petrum Lomb. lib.* 3. *diſt.* 15. *L. D. Non vitiis, & peccatis, ſed bummanis malis, id eſt doloribus, repleta fuit Anima Chriſti.* Ne zlochiam, i griſy, nego zlyem Cſovicſanskyem, tó jeſt boleſtiu, napugniena bij Duſca Iſſukarſtova. Svety Mattie ná pogl. 26. v. 38. *Triſtis eſt Anima mea uſque ad mortem.* Xaloſna jeſt Duſca moja tia dó ſmarti. Svety Marko ná pogl. 14. v. 33. *Cæpit pavere.* Pocſeſe boiati. Iz koy myſtah ſvetoga pyſma slidy, daje Iſſukarſt imao ſva tarpgliegnia, kojá, i oſtaly gliudi imajú. Alli nie imao, oné ſtvari kojé ú ſebi zlochiu imajú, tó jeſt nie imao griha, Ooloſti, Lakomoſty, Nenavidoſti, i drughie, kojá zlochia cſovicſiá obicſaje imati.

POG-

POGLAVIE IX.

Od ſmarti, i Uskarſnutia Iſſukarſtova.

122. KAkoje Iſſukarſt bio pravy Cſovik, takoje iſtinito i umrit imao, i toje zlamenovano ú ſvetomu pyſmu, i ú proróczy. Od muké kojuje tarpio, promislitſe moxe, dá tolikaje velika muka byla kolikoje veliko úvrigiegnie: buduchi daje Otacz Nebesky pó pravdi otio, daſe zadovogly zá grih Adamov: I zatojé Iſſukarſt pó voglno bio poslûſcan, dó ſmarti krixa. Od xaloſty i boleſty koieie Iſſus tarpio, zadoſta ukazujé Ixaja, i Jeremia Proroczi, i cſetiri Evangelisčte, tó jeſt daſu iſté ſtvari necſuiuchié xalile gniega, kakonoti ſuncze pomarcſavſci, Zemglia treſuchiſe, kamegnie puczajuchi, i oſtalá koiaſuſe ú vrime onó zgodila.

123. Ovdi vagliaſe ſpomenuti onogá, sčto rekoſmo ú pogl. petomu ovogá razgovora, br. 99. tó jeſt, dá ú Iſſukarſtu jeſt Duſca razloxitá ú kojuſeje obuklo Boxanſtvo: Kojá zajedno z' Boxanſtvom razdiliſe, ná darvu Krixa s' tylom Iſſuſovym, i udiglie ſaide nad pakao, ú miſto zvano krilo Abramovo.

124. ſaide Iſſus ú ovó miſto, zá osloboditi ſveté Ocze, koyſu ondi bili; I udiglie kako ſajde, ucſini toliko duſce ſvetie Otaczah, koliko miſto onó slavno; otvarajuchi gnima vigiegnie biſtro byſtva Boxiega, tako dá ú vrime onó, ucſiniſe miſto onó kako ray; zlameniuchi tako iſty Iſſus s' onima ricſma Luké ſvetoga, kad obechia razboiniku propetu ſcgnim ná Krixu, dachie ony iſty dan biti ſcgnim ú raiu.

125. Duſcaje Iſſukarſtova byla ú miſtu ovomú, né puno trij dny naravná, buduchi daje ú petak okolo devetoga ſahta umarlo (kako Matie ſvety ná pogl. 27. v. 46. i 91. Marko ná pogl. 15. v. 34. i 37. govory) i ú Nedigliú poslijepó nochi jeſt uskarſnuo; nego kako niky promiſcglivaoczi govoré, 33. ſahta,

hta, ná uſpomenu 33. godine kojeje na ſvitu xivio. *Sebaſt. d' Abreù, in inſtruc. Paroch.*

126. I bilaje potriba dá budé toliko vrimena, daſe temeglitié virujé dáie cſovik umarly. Daje pak poslij uskarſnutia on iſty bio, koyje i prie, ukazujú cſùdeſa kojeje cſinio, tó jeſti, dajuchi doticzati Apoſtolom tylo ſvoje, jeduchi, piuchi, govorechi, pripovidajuchi gnima zá 40. danah od kraglieſtva Boxiega.

127. Poslije 40. danah, zapovidi dá ſvi Ucſeniczi gnegovi idú ná gorú Maslinsku, gdi úkazavſciſſe gnima, i oſtavivſcym mloghé nauke, malo pó malo pocſeſe uzdizati od gni, zá vechiú radoſt, i veſeglie gniovo, i kad by toliko viſoko, daga vechié viditi nemogaú, oblak ſvitao razlucſiga od vigiegnia gniova.

128. Nitie ſam Iſſus otiſcao ná nebeſa, nego ſcgnim Angeli, i Duſcé pravedné, kojeſu bjle od pocſela ſvita; Sćto ſczinim daſe zlamenujé ú ricſma onizym ſvetoga Pyſma. *Gen. cap.* 32. *n.* 10. *In baculo meo tranſivi Jordanem & nunc cum duabus turmis regredior.* U' sćtapu, illiti jakoſti mojoj prigio Jordan, á ſada zdvima ſcerezy vrachiamſe; Veſelechiſe, i ſalechi Boga ſvemoguchiega, komú slava, i dika ú vike vika.

CSLANAK. I.

Od Parvé zapovidi Boxjé

ZApovidie naiparvá Boxja ová (kako kgnighe izhoda ukazujú ú pogl. 20.) *Ego ſum Dominus DEUS tuus. Non habebis DEOS alienos coram me.* Ja jeſam goſpodin Bogh tvoy, nemoi imati Bogovah tugié pridamnom. Ová zapovid Boxjá dobro proczinita, jeſt ukazujuchia, i zabragniujuchia; ukazujuchia, jerbo Bogh ſvem. oti ukazati, pó onymá parvym ricſma, daje on ſam Bogh koyje ſtvorio nebo i zemgliu, i ſvaká, i dá pó gniemu ſvakie dobarah napugnieni jeſmo. Zabragnujuchia, jerbo pó onjem poslidgnijem ricſma zabragnuje, daſe neimá Virovati i klagnati, ni posctovati drughy Bogh, izvan gniega.

U onym parvym ricſma zdarxiſe, Vira, ufagnie, i gliubav, jerbo pó ovimá trima jakoſty Boghoslovnima, udiglie pametiu naſcom dokucſujemo, i gliubino Boga. A' ú poslidgnym zabragnujeſe sluxba Idolom, Nevirſtvo, i drugá, od koychiemo ovdi govoriti.

POG-

POGLAVIE I.

Od Viré.

1. VIra ná dvá nacſina razumitſe moxe, tó jeſt Naravná, pó kojoj virujemo govoregniu gliudskomu : I ſvarhu naravná (od kojé ovdi govorimo) pó kojoj temeglito darxymo ſtvari od Boga ocſitovane, i od ſveté Czarkvé prikazane.

2. Niti Blaxeny imajú ovú kripoſt ſvarhunaravnú, jerbo ová kripoſt ſtoy, ú razúmu; á razum Blaxenié, tolikoje uzdignuta i biſtro vidy byſtvo Boxjé, i ú gniemu ſva oſtalá, i tako nemogú drugó virovati, jerbo ſve vidé, á ſamoſe virujú ſtvari kojeſe nevidé, pó razlogu S. Auguſtina. Niti Diavli, i oſúdieny imajú kripoſt Viré, i ufagnia, zasčto ovy ſagriſcujú pó nevirſtvu, i nemogú imati otegnia dobra, ni ſvarhunaravnoga, koyſe ſamo pó miloſti Boxioy dajé; kako dobro ucſij Bonaczina *tom. i diſp.* 3. *q.* 2. *pu.* 1. *n.* 9. Tako i Ereticzi neimajú Viré, jerboſujú pó nevirſtvu izgubili, ucſij ſabor Tridentinsky, *ſeſſ.* 6. *cap.* 15. Alli Duſce ú purgatoriu imajú viru, i ufagnie, jerbo ufajú, dachie otichi ú miſto od blaxenſtva, kojé ufagnie brez Viré nemoxeſe imati.

3. Brez Viré nipojedan nacſin ſaranitſe nemoxé, kako ucſij Apoſtó xudiom piſcuchi ná pogl. 11. v. 6. *Sine Fide autem impoſſibile eſt placere DEO.* A' brez Viré nie moguchie drag biti Bogu. I Marko Evangeliſta ná pogl. 16. v. 19. *Qui crediderit, & Baptizatus fuerit ſalvus erit, qui veró non crediderit condemnabitur*: Koy uzviruje, i karsčten budé ſpaſenchie biti, á koy neuzvirujé oſudiſe. Iſtó ucſij ſabor Tridentinsky *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. & 8.

4. Znay ovdi, dávira ná dvá nacſina imatſe moxe; tó jeſt, kada Cſovik virujé koy Cslanak od Viré ú ſadagnié vrime :

 I opet

I opet kada imá virovati ú doscastó, kakono dicza ná karsctegniu imajú viru, jerbochie poslije virovati skrovisćta Viré.

5. Na dva pak nacsina moxese virovati ú cslanke, illiti ú skrovicsta viré: tó jest, kadase cslanczi svaky napose virujú, kakonoti naprilikú, ja virujem daje jedan Bogh, dajé Troystvo, daseje Sin Boxy uputio &c. I opet kadase svi cslanczi zajedno virujú, napriliku, kada tko virujé sve onó stó virujé sveta Czarkva katolicsanská.

6. Svaky prav ovirny duxanje vechié putah, pó zapovidi Boxioy, ú sarczu imati odluku virovati cslanke gnegové slavné viré; alli nie vazda duxan ustiú ispoviditi; nego samo ondá kadabi slidilo neposćtegnie Bogu, illi slavnoy viri, zasćto ondabi vaglialo prie karv proliti negoli viru zataiati, kakosúnam priliku ostavili svety Mucseniczi: I istie Issúkarst rekao dá svaky koyga ispovidy prid gliudma, dachie i on gniega ispoviditi prid Oczem gniegovym, á koyga zatay prid gliudma, dachie zataiati i on gniega prid Oczem svoym. *Math. cap.* 10. *v.* 32. *& seq.*

POGLAVIE II.

Od Ufagnia.

7. UFagnie moxese rechi, jedno naravnó, pó komú ufamo oná kajase mogustvom naravnym imati mogú, kakonoti ufamo imati dobrá svitovgniá: Drugó svarhunaravnó, pó komú ufamo oná kojá naravnim mogustvom brez milosti Boxié, imati nemoxemo, kakonoti slavu, i veseglie Nebeskó; I ovoje ufagnie Bogoslovnó.

8. Dakle ufagnie nie drugó, negoli kripost Bogoslovná, od Boga ú vogliu ullita, skojom ufamo dobiti dobro nesvarscenó, i vicsgnjé uxivagnie, bistro videchi bystvo Boxjé. Zató duxanie Csovik mlogo putah imati odlucsak ufagnia, itó pó zapovidi Boxioy, jerboie svaky duxan dilovati zá svojé spasegnie: I zató

Izató ú Pfalmu 33. v. 9. blagofivgliafe ony koy uffá ú Boga. I ú Pfalmu 16. v. 7. Cfiny fpafene uffajuchié ú febe.

9. Boghie fvarha uffagnia, jerboje on vructak od Sviú dobarah, nitife ikakvó dobro brez gniega moxe imati; Dakle uffajuchi ú Boga, uffafe fve onó sctofe ú xivotu vicfgniemu imati moxe. Drugaje fvarha, Dobrota Boxiá, ú kojú uffamo, znajuchi danamie Bogh dobar, i miloftiv darovati onó scto xelimo.

POGLAVIE III.

Od Gliubavi.

10. GLiubavie kripoft naivechiá, i najizvarfceniá, skojom fvarhu naravnim na cfinom gliubimo Boga, kako dobro naivechié i naiposlidgniú fvarhu; tako ucfij Aposctó Korintianom pifcuchi ú kgnizi 1. ná pogl. 13. v. 3. *Si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeft.* Ako pridam tilo moje tako dá gorim, á gliubavi neuzimam, nisctami nehafny. I naiposlie ú iftomu pogl. vely, dá od triú ovy kripofty Bogoslovnije naivechiá jeft gliubav. Iza tó ifty Iffukarft ú Evangegliu Matié fvetoga ná pogl. 22. v. 40. vely: dá ú gliubgliegniu Boga, i Iskargriega, ftoy vas zakon i Proroczi; I Ivan Aposctó ú pogl. 4. v. 21. vely: daje zapovid od Boga, dá koy gliuby Boga, dá gliuby, i iskargniega: *Hoc mandatum habemus à DEO, ut qui diligit DEUM, diligat & Fratrem fuum.*

11. Ovdi vagliá znati, dafe nadvá nacfina moxe Bogh gliubiti: Prvó kadá oná gliubav skojom Boga gliubimo, prilazy fve oftaló sctofe gliubiti moxe: tó jeft, kada Boga gliubimo vechiom gliubaviu, negoli oftale ftvari; I ovakú gliubav Bogh ú parvoy zapovidi zapovidá, daga gliubimo iz fvega farcza, iz fve jakofti, i iz fvé dufcé.

12. Drugó kadafe Bogh gliuby, sctimajuchiga vechié od fvega drugoga dobra: tó jeft, kada tko tako Boga gliuby, dá niednó dobro ftvorenó, illi ftrah, illi sctodrugó moxega odvratiti od gliubavi Boxjé, tako dabi prié fve muke tarpio, i fva dobrá fvitovgniá potlacfio, negoli Boga uvridio; i ovafe gliubav zlamenujé ú ony ricfma fvetoga Paula Aposctola Rimglianom ná pogl. 8. v. 38. tó jeft dá ni fmart, ni Angeli, ni kripofti, ni jakofti, ni drugó ftvoregnie, moxenas razlucfiti od gliubavi Boxjé. I ovako vagliá dá gliubimo Boga, sctimajuchiga fvarhu fvega oftaloga dobra ftvorenóga; *Bonac. tom.* 2. *disp.* 3. *q.* 4. *n.* 2. *Anacl. tr.* 4. *dist.* 6. *n.* 5.

13. Trifu dijela ú gliubavi; illiti zapovid od glubavi ú tryfe dijela vazlucfujé, tó jeft, dá gliubimo Boga, febe, i Iskargniega, i fve trij ové gliubavi zdarxefe ú onym ricfma Iffukarftovym kod fvetoga Matié ná pogl. 22. v. 37. i 39. *Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo. Diliges proximum tuum, sicut te ipsum.* Gliubichies gofpodina Boga tvoga, iz fvega farcza tvoga; gliubichies iskargniega tvoga, kako tebe iftoga.

14. Iz ovogá vadife, dajé vechmá Cfovik duxan gliubiti febe, nego iskargniega. Razloghie ovy: jerbo fvakoga narav nanofy da xely febi vechié dobro, nego drugomu, kakofe obicfaje rechi, gliubav od febe pocfigniá, i tkoje febi zao, komubi dobar bio? Kadfe dakle vely, dá gliubimo iskargniega kako febe iftoga, rázumife daga gliubimo, ná prilikú febe iftoga. *Seb. d' Abreu lib.* 8. *cap.* 3. *sect.* 2. *n.* 53. *Anacl. Loc. cit.*

15. Buduchi dafmo duxni pó zapoviedi Boxioy gliubiti iskargniega, vagliá znati, da iskargny jeft fvaky ony koyje moguch faranitife, toliko pravedan, koliko népravedan, toliko eretik, koliko neznanboxacz; I fve ové, vagliá dá gliubimo duhovno, tó jeft xelechym fpafegnie, i odvrachiegnie od zla, á poznagnie jednoga Boga: I prem dá kadgod marzimo ná grifcnika zaradi koga zla cfigniegnia, alliga i onda gliubimo, zascto nemarzimo ná gniega, nego ná onó zlo kojeie ú gniemu.

16. U

16. U naivechioy duhovnoy potribi duxnismo zá iskargniega i isty xivot staviti; Tako duxnismo napriliku karstiti, kad nebi drugoga bylo, jerie ovó naivechiá potriba duhovná, buduchi dase nitko sam nemoxe karstiti, nego drugoga potribujé, ossobito málá dicza. I ispoviditi bolesnika, ako nebi bilo usagnia dá ucsiny svarsceno skruscegnie.

17. U tilesnije naivechije potriba, govoré Naucsitegli, dá niesmo duxni staviti xivot svoy, illi dobrá zá iskargniega, prem dá moxemo ako ochiemo; alli ú takvù dogagiaju naiprie rodiake vagliá pomochi, pak ostalé; Napriliku dase potopé mloghy, naipriebismo duxni bili pomochi, Ocza, Mater, xenu, Sinove, Bratiu, pak kumove, pak priateglie, pak ostalé, jerbo istá narav ukazujé, prie gliubiti oné koysu blixgny. *Rigin. Bonac. Sib. d' Abreù. Anacl. & est comunior.*

18. Slidy od ovud, dá Porok, illi kapelan ú vrime kughé illi glada, illi Voiské, nemoxe otichi od svoga stada, jerbo gniegoveje duxnosti sluxiti Sakramente Xupnikom svoim ú svakoy potribi: I pak pó Isukarstovu govoregniu; Onoje pastir dobry, koy dade Duscu zá ovcze svoje.

19. Dasmo duxni gliubiti, i nepriateglie, posebie zapovid Issukarstova ú Evangegliu Matié svetoga ná pogl. 5. v. 44. *Ego autem dico vobls diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* A' ja govorim vami, gliubite nepriateglie vasce, dobro csinite onym koy nenavidé vas. O voje istó bylo zapovigieno ú staromu zakonu kakose sctié ú Levitiku ná pogl. 19. v. 17. *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo. Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ.* Nemoy nenaviditi brata tvoga, ú sarczu tvomu, niti traxi osveté, nise spominay úvrigiegnia. I ú Proverbiu ná pogl. 25. v. 21. *Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitierit dá ei aquam bibere.* Ako oglady nepriategl tvoy, daimu jezbinu, ako oxegiá daimu vodu piti. *Lucæ cap. 6. n. 27. Rom. cap. 12. n. 20.*

20. Billixi

20. Billixi ovdi s' Anakletom *tr. 4. dist. 6. q. 2. n. 17.* dá prem dá vagliá, dá gliubimo Nepriateglia, nitiga vagliá nenaviditi, nego damu ukazujemo onú dobrovoglnost, kojusmo i drughym obicsaini; Nisctanemagnié moxe Otacz Sina, illi stary mlagiega zá nikó vrime, darxati izvan milosti svojé, né daga on negliuby, nego dase Sin, illi mlagy, barxié pokajé od onogá uvrigiegnia Ocza, illi stariega; I prilikase úzimglié od kraglia Davida, koyje zabranio Absalonu dá nedolazymu prid ocsi, buduchi csinio ubiti Amana brata svoga, né zasctoga nie gliubio, nego dasebarxié pokajé zá ony grih, i dagase ú napridak csuvá.

21. I ovó istó ú ocsenascu molimo Ocza Boga: tó jest, danam onako oprosty, kako my oprasctamo onym koysu duxni nami. Zapovida isty Issukarst kod svetoga Luké ná pogl. 17. v. 3. i 4. *Si peccaverit in te frater tuus, & pœnitentiam egerit, dimitte illi: Et si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te dicens: Pœnitet me, dimitte illi.* Ako sagriscy tebi brat tvoy, i pokoru ucsiny odpusti gniemu; I ako sedam pútah ná dan sagriscy tebi, i sedam pútah ná dan obratise k' tebi, govorechi; kajemse, oprosti gniemu.

22. Moxese nisctanemagnié od nepriatègliá iskati zadovoglsctina, zá kvar, illi uvrigiegnie ucsignieno, ná sudu; alli vagliá dá nie zarádi nenavidosti dá nepriategl tarpy, negosamo damuse nzeto povraty; Zascto slobodnoje svakomu svoga iskati, i zatosu sudczi, dá pravdu csiné: buduchi dakle pravo dase svakomu svoje dade, zató moxese zadovoglsctina od nepriateglia, i ná sudú iskati. *Anacl. cit. n.* 20.

23. Gliubav naivechié dilujé Milosardie, kojese razlucsujé, ú tilesnó i duhovnó. Milosardie tilesnó onoje, kojese zá tilesnó dobro csiny, tó jest naraniti gladna, napoiti xedna, zaoditi gola, okupiti suxgnia, pohoditi bolesna, putnika ispokoiti, i Mercza ukopati.

24. Iz

24. Izovye dilah od milosardia tilesnie naivechiaie Lemozina, illiti dobro csigniegnie iskargniemu, i jest pod smartny grih zapovigiena, ú Deuteronomiu ná pogl. 15. v. 11. *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: idcirco ego præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri tuo egeno, & pauperi.* Nechie mankati sirotah ú zemgli pribivagnia tvoga, zató ja zapovidam tebi, dá otvorisc ruku tvoju bratu tvomu potribnomu, i ubogomu. I ú Psalmu 40. *Beatus vir qui intelligit super egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.* Blaxen Csovik koy razumije: tó jest smilujese Svarhu potribna, i siromaha, ú dan zly oslobody gniega gospodin. I ú Proverbiu ná pogl. 11. v. 17. *Benefacit Animæ suæ vir misericors.* Dobro csiny dusci svojoj csovik milosardan. i ú pogl. 21. v. 13. *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit & non exaudietur.* Koy zatvory uho svoje ná vapai siromaha, i onchie vikat, i nechie biti uslisscan. ù Ezekielu ná pogl. 16. v. 49. *Ecce hæc fuit iniquitas Sodomiæ, superbiá, saturitas panis, & abundatia; & manum egeno, & pauperi non porrigebant.* Evo ovoje byla zlochia sodomská oholost, i nasichienost kruha, i zadovoglnost, i ruku ubogomu, i potribnomu nijesu pruxali.

POGLAVIE IV.

Od Poklogniegnia, s' koymse Bogh sčluje.

25. POklogniegnié ú trij varste razlucsujese, tó jest, ú Poklogniegnie *Latrie*, kojè samo Boguse csiny, *Hyperduliæ*, koje Diviczi MARII; I *Duliæ* kojé svetim csinise: Ovy glas *Latria*, *Hyperdulia*, *Duliá*, jest Garcsky, nitise moxe nascki ú jednu rics rechi, jerbo ú sebi skrovnost zatvarajú, kako Augustin svety *contra faustum lib. 20. cap. 21. apud Paul. Laym. tom. 2. lib. 4. trac 10. cap. 2. n. 4.* govory: *Illo cultu, qui græce latria dicitur, Latinæ uno verbo dici non potest, cum sit quædam pro-*

priæ

priæ Divinitatis debita servitus. Onym posctovagniem koje Garcski *Latriá* govorise, Latinski jednom ricsiu, rechse nemoxe, buduchi daje niká istoga Boxanstva sluxba. Indi Ovó Poklogniegnie drugó nie, negoli jedno csigniegnie iznutargnié, i izvanskó, s'koim toliko pametiu, koliko prignutiem tyla, ponizuiemose, i klagniamose Bogu, zaradi neizmirnosti visiné, i svetigniè gniegové, kako stvoritegliu, i uzdarxitegliu svakoga stvoregnia.

26. S'ovym Poklogniegniem, klagniamose trima sobstvom Troistva prisvetoga, jerbosu sve trij jednoga bystva, Boxanstva, svetignè, i mogustva: moxemo nisctanemagnié svakomu sobstvu pó sebi Poklonitise, nerazdiglujuchiga od drugá dvá ú bistvu, nego samo imenujuchiga kako sobstvo prisvetoga Troistva: Zascto ako moxemo jedno sobstvo od drugoga pametiu razlucsiti, moxemose jednomu brez drugoga, i pokloniti; i zató ú *Letania* naiprie Boga Ocza, pak Boga Sina, pak Boga Duha svetoga, zazivajuchi sctujemo, nerazdigliujuchi narav, iliti bystvo Boxjé, nego samo sobstva.

27. S'istym poklogniegniem klagniamose Issukarstu kako Bogu, i Cloviku, zaradi siedigniegnia naravi Boxjé, i csovicsié, tako daje razlogh parvy zaradi kogase klagniamo Boxanstvo, á drughy siedigniegnie Boga, i Csovika, jerie isty Bogh, i isty Csovik, scto Latini rekú: *obiectum materiale, seu obiectum quod. Anacl. trac.* 5. *dist.* I. *q.* 3. *n.* 29.

28. Naisty nacsinse klagniamo tylu Issukarstovu ná otaru, jerboie ondi vas kolik Issukarst Bogh, i Csovik: tako ucsij sabor Tridentinsky, *Sess.* 13. *cap.* 5. *&* *can.* 6. *Si quis dixerit, in sancto Eucharistiæ Sacramento Christum unigenitum DEI Filium non esse cultu latriæ, etiam externo adorandum, &c.* Ako tko récsé, dá ú Sakramentu tyla Issusova, jedinorogienoga Boxiega Sina, neimamo sctovati s'poklogniegniem *Latrie*, i zlamegniem izvanskiem &c.

29. Hiper-

29. *Hiperdulia*, jeſt Poklogniegnie kojeſe cſiny ſtvoregniu zaradi viſiné doſtoianſtva kogá imá; s' ovimſe klagniamo Diviczi Marij, kako naivechiemu ſtvoregniu, jerboje byla Matti Boxjá.

30. *Dulia*, jeſt Poklogniegnie, s' koimſe klagniamo ſtvoregniu, zaradi ſvarhunaravnoga doſtojanſtva ſvetignié, i slavé kojú imajú ú kraglieſtvu Nebeskomu: Takoſè klagniamo ſvetim, koyſu ú kraglieſtvu Nebeskomu: I ovaſe trij poklogniegnia razlucſujú od poklona, koga cſinimo kragliem, i ſtarym, jerko Bogu cſinimo poklon s' poboxnoſtiu, i zbogogliubſtvom, á kragliem, i Princzipom, dajemo nikò ſvitovgnié poſctegnie ſprignutiem tileſnym; á Bogu iz ſvé pameti, Voglie, i jakaſti, toliko duſcé, koliko tyla poboxno, i Devoto klagnamoſe.

31. Billixi ovdi, dá poklogniegnie ná dva nacſina moxeſe razumiti; ná jedan nacſin kadaſe komu klagniamo, zaradi moguſtva, i doſtoianſtva kojeje ù gniemu; I Ovakoſe klagniamo Bogu, Diviczi Marij, i ſvetiem; Ná drughy nacſin kadaſe cſemu klagniamo, ne zaradi kripoſti kojé ú ſebi imá, nego zaradi velicſanſtva drugoga: Takoſe klagniamo kipovom ſvetie, Diviczé MARIÆ, i Boxiemu, kako ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 25. *in Decreto de Invocat. Sanct.* Ne zascto kipovi imajú ú ſebi kojú kripoſt zá pomochinas; nego donoſechinam takovy kipovi ú pamet Boga, od kogá ſve Miloſti izhodé; i ſveté pó koy molitva primamo miloſti od Boga; Bogu, i ſvetim klagnamoſe gledajuchi prilike gniove: á prilikam klagnamoſe, i sctujemoy zaradi Boga, illi ſvetie, kojenam prikazujú.

32. Biliximo drughó, dá Poklogniegnie izvanskò ná mloghé nácſine jeſt razlucſeno, kakoſe iz ſvetoga Pyſma vadij, tó jeſt padauſci ná zemgliu, kakoſe pokloni Abram Angelom. *Gen. cap.* 18. *n.* 2. *& cap.* 19. *n.* 1. *Numer cap.* 21. *n.* 31. Drugy nacſin od poklona jeſt, klekauſci skoliny ná zemgliu, illi cſinechi zlamegnie od pokleknutia. Trechaje varſta, prignutié glavè

 illi

illi tyla: I ovó prignutie od trié nacſina; parvoſe zové prignutie duboko, kadſe ſaghné toliko dá parſty moxe kolina dokucſiti: Drugoſe zové ſridgnie, kadſe glava ſramenij prigné; á trechie naimagnié, kadſe ſamo glavomprigné. *Ex Cærem. Ord. Min.*

POGLAVIE V.

Od Griba viri ſuprotivnie.

33. NAipàrvie grih protiva Viri, nevirſtvo, i jeſt onó sctoſe udiglie ſuprotivy onomù, scto ſvarhu naravno viruiemo. Jeſt od dvá nacſina, jednoje nevirſtvo ú onimá koy neznadú, nitiſu cſuli otaiſtva viré; drugoje ú onimá koyſu cſuli i znadú takvá otaiſtva, pak zaradi Zlochiè ſvojé ſuprotiveſe onjm otaiſtvom. Ovaſe nevirſtva opet razlucſuju, ú Nevirſtvo s'grihom, i ú Nevirſtvo brez griha: Nevirſtvo brez griha ú onimaie koi nigda nyeſu cſuli, nitiſu igda mogli cſuti otaiſtva viré, prem daſu pomgliu cſinili. Nevirſtvo z'grihom jeſt ù onimá, koy illi znajú pak nevirujú, illi moglibi znati, pak nechie virovati.

34. Tryſu varſte od Nevirnikah koy illi ſve illi nikoliko nevirujú Cslanakah od viré: tó jeſt: Cſifutti koy darxechi zakon Moyſiev, ſuprotiveſe, i nevirujú zakonu novomu. Pagani, koy nevirujú, ni ú ſtary Moyſiev zakon, ni ú novy ſvetoga Evangeglia, negoſe ſuprotivé ſvemu sctoie od Boga virovati ukazano. I Hereticzi koy poslye karsctegnia, i poznagnia Cslanakah viré, zlochiudno odmetnuvſciſe, ſuprotivno virujú; I od ovie govory ſvety Petar Aposctó ú kgnizi 2. ná pogl. 2. v. 21. *Melius enim erat illis, non cognoſcere viam juſtitiæ, quam poſt agnitionem retrorſum converti, ab eo quod illis traditum eſt, Sancto mandato.* Boglieboje bilo gnima ne poznati pút iſtiné, négo poslie pozgnagnia natragſe obratiti, od onogá sctoymie pridano, ſveté zapoviedi.

35. U'

35. U' ovomú nevirstvu iziskujese, daje falinga ú pameti, i zlochia ú vogli; tó jest, dá pametiu razumij, i znade kojáimá virovati, illi dabi mogao znati, pakse suprotivy onomú, sscto znade, illi sscto bi mogao znati. Zlochia ú vogli, pókojoy nechie sliditi onó poznagnie, kojemu pamet prikazujé, illi nechie nastojati ná onó sscto bì mogao znati.

36. Zató ony koibi protiviose komú Cslanku od viré neznajuchi, illi sczinechi dá nie suprotivno viri, nie Eretik, ako imá vogliu podloxitise Czarkvi, i ostaviti onú protivsctinu, kojuje poznao daje supro viri. *Anacl. tr.* 4. *dist.* 4. *q.* 2. *n.* 14. I zasscto nevirstvo udiglse suprotivy parvoj zapovidi Boxioy; zató ni ú poghibili xivota, nemoxese darxati sctoje suprotivno viri, i virovati izvan sctoje od Boga ocsitovano dase virujé.

37. Drughy grih, koyse suprotivy viri jest *superstitio*, tójest: kada onó posctegnie kojese pristoy Bogu, dadese drugomu: I ovose ú trj varste griha razlucsujé, tó jest, ú Idololatriu, Pogagiagnie stvary doscastie, i ú isprazno zamiregnie: Jerbo natry nacsina Diavao vará gliude; parvó isctuchi dá onó posctegnie kojé Bogu idé, dase gniemu prikaxé: drugó, dá gliudi pó gniemu isctú otainosti stvary doscastie, kojesu samu Bogu znane; trechié, dá od gniega isctú upravgliegnie dilovagniah svoy, zamirujuchi oná, kojá ú sebi izprazna jesu.

38. *Superstitio* ná drughy nacsin jest, kadase sctuje illi moly Bogh snacsinom skoimse moliti neimá: Napriliku dase moly Bogh ná nacsin csifutsky, illi dase sctoodviscié nadostavy, negoje Bogh ocsitovao, illi svetá Czarkva odredila: I ovaje od dvie varste; tó jest kadase moly, ná nacsin nedostojan, i laxgliv, kako molé Ereticzi, koysu ostavili nacsin od Czarkvè, negosu drughé niké nacsine laxglive izmislili: I ovisu grisi smartny. I kadse Bogh fáli nadostaugliajuchi sctogod svarhu nacsina, koimse Bogh faly. Napriliku, da tkoú Missi recsé vechié putah *Alleluja*, illi kojé drughé ricsì negoje odregieno; illi dá uxexe vechie svichjah, namissctajuchy ná drughé nacsine, negoje obicsay: illi

 dá

dá uté ſvetkovine cſujé miſſu prie zoré, illi od toga imenom misnika, i ovima prilicſne. Iſtina dá akobi nebilo ſmutgnié illi skandala, ú takovie ſtvarma nebi upao ú grih ſmartny, nego ú Laky *Paul. Laym. tract.* 10. *Lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 5. *Anacl. trac.* 4. *diſt.* 2. *n.* 10.

39. Idololatria drugho nie, nego oná sluxba kojaſe pri-ſtoy ſamomu Bogu, data ſtvoregniu: Nitie Idololatria kadaſe klagniamo kragliem, i Principom, jerie ovó ſamo sluxba cſovicſiá, kojaſe necſiny ſponiznoſtiu duſcé, nego ſamo ſnikim złamegniem tyleſnjm: Nitie Idololatria kadſe klagniamo ſvetjem koiſu ná nebu, jerboimſe neklagniamo kako Bogu, nity sctujemo kako Boga, negoy posctuiemo, i klagniamoimſe zaradi doſtoianſtva kogaimie Bogh dao. Samoſe dakle Bogu klagniamo, i sctujemoga ſaſvima moguſtvy Duſcé, i tyla kako naivechiemu dobru naſcemu.

40. Idololatria, illiti sluxba Idolská, jeſt velik grih, i zató zabragniena od Boga ú S. Piſmu ú kgniga Izhoda ná pogl. 20. v. 4. I ú Deuteronomiu ná pogl. 5. v. 8. *Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem quæ eſt in cœlo deſuper, & quæ in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in aquis ſub terra: Non adorabis ea, neque coles; Ego enim ſum Dominus DEUS tuus.* Necſini tebi kyp izrizan, nitti kojé priliké kojaje na nebu ozgora, i kojaje ná zemgli doli, ni ony kojaſu ú voda pod zemgliom; Nepoklagnaiſe, niti sctui gni; zasctoſam já Goſpodin Bogh tvoy. U Levitku ná pogl. 26. v. 1. *Ego Dominus DEUS veſter, non facietis vobis Idolum.* Jaſam Goſpodin Bogh vaſc, neucſinite vami Idola. U Pſalmu 96. v. 7. *Confundantur omnes, qui adorant ſculptilia:* Nekaſe ſmuté ſvi koyſe klagniajú kipom, i prilikam, tó jeſt, koy gni zá Boga darxé.

41. Velikie reko grih, zascto uzimá posctegnie Bogu, i pridajé ſtvoregniu, kako Pavao Aposctó Rimgnianom piſcuchi ná pogl. 1. v. 23. govory: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis DEI, in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & Volucrum, & qua-*

drupedum, & *serpentium*. Prominilisu slavu Nerazruscuchiega Boga, ú priliku razruscuchié priliké Csovika, i Pticzáh, i Csetveronoxny xivinah, i zmiáh.

42. Sluxba Idolom ná trij nacsina moxe biti: kada tko klagniase Idolu, kako istomu Bogu, sczinechiga zá istoga Boga, i ovy grih zajedno snevirstvom stoy. Nadrughy nacsin, kadase tko klagniá Idolu, znajuchi dá nie pravy Bogh, allimu csiny poschegnie zá primiti od Diavla kojú pomoch, illi kojé blago svitovgnié: Ná trechy nacsin, kadmu nosy poschegnie, illiga schujè zaradi straha od smarti, i prem dá poznajé dá nie pravy Bogh, i daga neschujé s' mogustvy Dusce; Nischanemagniè varlo sagriscujé, jer sakrivà poschegnie Boxiè, i pristupgliujé zapovid gniegovú, koy zapovidá dá gniega sama schujemo sasvom jakostiu nascom. *Paul. Laym. loc. cit. cap. 2. n. 5.*

43. U Idoly od koy govory S. Pismo, jesu bili Diavli pakleny, koysu ná vrimena odgovore davali, i odvrachiali gliude od sluxbé Boxjé, i laxglivo doscastá kaziváliym. Svety Augustin od stary Neznanboxaczah govory, dasuse niky sunczu, Miseczu, i zvizdam klagniali, á niky oggniu, vodi, i drughima stvarma vigienjm; á drughy prilikam, illiti martvim gliudem, i xivinam; jerbi ù onè prilikè uniscavsci diavao, odgovore davao, kojà sva izprazna iesu Jerbo ú sebi kriposti Boxanstvené neimajú, niti mogú imati.

44. Pogagiagnie stvary doscastie, jest texak grih, jerse suprotivy znagniú Boxiemu, buduchi samo gniemu ocsite stvari skrovité, i doscastè, i ovójé zabranio Bogh svemoguchi u S. Pismu ú 4. kgniga kragliah ná pogl. 1. v. 3. *Numquid non est DEUS in Israël, ut eatis ad consulendum Beelzebub DEUM Accaron? Quam ob rem morte morieris* Jedali nie Boga ú Izraëlu, dá igiete pitati Belzebuba Boga Akaronova, zá kojú stvar smartiu umresc.

45. Pogagiagnie doscastie moxe biti, illi s' ocsitóm druxbóm illiti zazvagniem Diavla, kada tko ocsito zazové Diavla damu ukaxé kojú stvar doscastú srichnu, illi nesrichnu: Illi moxe biti

biti ne ocſito, kada tko cſiny dila koja Diavaoská, zá imati kojú ſvarhu, illi zdravie, illi ſrichiu, illi kojé drughé ſtvari, i prem dá neimajú dogovora, i druxbé ocſité z' Diavlom; Nisčta-nemagnié ſagriſcujú, jer cſiné dila jedan pút od Diavla ukazana zá imati takvú ſvarhu. Od oveſu varſte ſve cſarke, koje oſſobito xene obicſajú cſiniti, prem dá neimajú ocſita dogovora z' Diavlom: kako napriliku daſe kupá ú mladu nedigliu prie zoré; kadſe Vincſaje dá razvexé ſveze; dá ſtané zarucsniku ná nogu kadſe vincſaje; dá kad naprede udata naiparvú xiczu, dá ná gnoi zavexé, i dá zá toliko vrimena nechie imati diczè koliko uzlová ucſiny. I drughé mloghé ſtvari, kojé obicſaju cſiniti, kojé ú ſebi zá takvó dilo neimajú nikakvé kripoſti, negoſu dilla Diavaoská, i velika úvrigiegnia Boga ſvemoguchiega.

46. Drugaje varſta ovogá griha, kadaſe pogagiajú doſca-ſtá pó koy zlamegny od xivinah, illi pó komú glaſu od pticzah: Napriliku pas vié, goſpodarchie umriti; illi kukavicza blizu kuká, zlochieſe dogoditi: ovoje ſve grihota, i nauczíſu Diavaos-ky: zasčto ová zlamegnia, i glaſovy od naravi ſvojé ovó zla-menovati nemogú.

47. Ony koy doſcaſtá poznajú pó zlamegny, i zviz-da nebeskie naravnim nacſinom, tó jeſt ako zvizde tó na-ravno zlamenujú, kakono poznati kiſcu, illi vedro, illi ka-dachie biti miena Miſecza, illi kadachie ſuncze pomarcſati, illi kójé drughé ſtvari, kojé od ſvojé naravi zlamegniá ocſitujú; Neſagriſcujú, jer zlamegnia Nebeská, te kripoſti ú ſebi imajú. Alli koy poznajú pó zlamegny Nebeskym doſcaſtá, kojá ú vog-li cſovicſioy ſtojé, tó jeſt ſofronio bitichie razboinik; illi vrat-chie ulomit zderveta, illi kojé drughé ſtvari kojé ú vogli ſofro-nie ſtojé, ſagriſcuiè: Zasčtoga zlamegnia nebeska uſilovat nemogú dá budé razboinik, illi daſe ná darvo pegnié. Takogier koy doſcaſtá poznajú takvá pó riga ná cſelu, illi ná ruka, kojá ſtojé ú vogli cſovicſoy, ſagriſcujú. Alli ako naravnim nacſinom

poz-

poznajú, napriliku od boleſti od zdravia, i drughie, kojá oné righé pó naravi zlamenujú, néſagriſcujú. *Paul. Laym. Anacl. Les. & alij.*

48. Izprazno zamiregnie razlucſuieſe ſamo úovomú, od Pogagiagnia ſtvary doſcaſtie, zasčto ná pogagiagniu isčtuſe zlamegnia, i nacſini témeglity zá poznati doſcaſtá, á ovdi ſamo od ſrichny dogagiay; ná prilikú idé tko ná pút, pakmuſe odvexé podveza, illi prigiemu pút zecz, illi zápiva diteo, i iz ovie dogagiay, koiſſuſe pó ſrichi dogodili, izprazno zamirujé, damu nechie biti ſrichian pút: i ovoje od ſebe grih ſmartny; uech akobi varlo priproſt Cſovik bio, bilixy Bonaczina *Leſ. Ancl.* ondabi bio grih Lak: Zasčto ſve ozgor recſené ſtvari od naravi ſvoie, tó nemogú zlamenovati.

49. Iz Ozgor recſeny razlucſegnah, ragiaiuſe opet dvie varſte griha, tó jeſt zaſiegniegnie, i Vragovnisčtvo; parvó na dvá nacſina moxe biti, tó jeſt, pó naravi, i pó dillu Diavaoskomu: pó naravi tada bivá, kada tko ſtvarma naravnjm cſiny cſuditi drugoga, i ovó grih nie, alie varlo ſmutgliva, i poghibilna, i ako drugó necſiny, cſinj drugoga virovati, dá takvé ſtvari jeſſu pó dilu Diavaoskomu.

50. Zamirivati, illiti virovati ú ſan, jeſt grih ſmartny od plemena ſvoga. Alli moxe biti grih Lak, akoje priproſt koyga zamirujé. *Anacl. tr. 5. diſt. 2. n.* 22. I verloje zabragnieno od Boga, ú Deuteronomiu ná pogl. 13. v. 5. *Fictor ſomniorum interficietur, quia locutus eſt ut vos auerteret á Domino DEO veſtro.* Hinglivacz ſanah ubieſe, zasčto govorio jeſt, dá vas od vraty od goſpodina Boga vaſcega. I ú Levitiku ná pogl. 19. v. 26. *Nec obſervabitis ſomnia.* Niti zamiruite ſné. U Jeremy Proroku ná pogl. 29. v. 8. *Ne attendatis ad ſomnia veſtra, quæ vos ſomniatis.* Nepazite ná ſné vaſce, koje vy ſnyte. I ú kgniga drughie Paralipomenona ná pogl. 33. sčtieſe, daje pokarao Bogh Manaſceſſa kraglia, zasčtoje ſné zamirivao.

51. Iz ovie miſtá ſvetoga piſma slidy, dá zamiregnie ſna, jeſt kadaſe pó ſnu pogagiaiú ſtvari doſcaſté, illi koje drughé, koieſu ú ſebi izprazne: Zasčto ſan dogagiaſe naravnym nacſinom, i mlogo putá ſnieſe od ſtvary izpraznie, od koyſe razgovará, illi kojeſe xelé imati. Takogier mlogo putá Diavao sčtogod ú fantaziu prikaxe. I opet mlogo putá iſty Bogh pó ſnu sčtogod ocſituié, kakoſe sčtié ú kgniga Brojah ná pogl. 12. v. 6. *Si quis fuerit inter vos Prophetа Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum.* Ako koy budé megiu vami Prorok goſpodinov, ú vigiegniu ukazachiuſe gniemu, illi pó ſnu govorichiu gniemu.

52. Zá poznati dakle kadie ſan od Diavla, kadlie od Boga, vagliá znati; zasčto kadje naravny laſnoje poznati, jerbo ú ovómú nitiſe od dobra, ni od zla ſnié, nego ſtvari izprazne ú fantaziu dolazé; kadje ſan Diavaosky, ondaſe ſnié od ſtvary zlie, i nepodobnie, oſſobito zakonu Boxienu protivnie, i poslie kadſe Cſovik probudy, oſtané ſmuchien, i nanikj nacſin odvrachien, i nie itar ná sluxbu Boxiú. A' kadje ſan od Boga, vazdaſe ſnié od ſtvary dobrié, i ſpaſonoſnie, i poslie probudivſciſe, oſtané Cſovik ú duſci veſeo, imá pamet razboritu, i jeſt itar, i prignut ná sluxbu Boxiú, i ná dobro cſigniegnie. *Anacl. cit. n.* 23.

53. Vragovnisčtvo, illi Zlocſinſtvo, sčto recſemo *Visčicza* jeſt grih verlo texak, zasčto ovéimajú ocſit dogovor z' diavlom: I ovy grih ú ſebi zdarxy vechie zlochiah, illiti griha, kako naucſitegli govoré: jerſe udigl ſuprotivé Bogu, i imajú priateglſtvo s' ſotonom: Ové tajé Boga, i ſveté, klagniajuſe Diavlu, pſuju Boga, i ſveté, neposčtujú ſtvari ſvete, oſſobito ſvety Sakramenat Tyla Iſſuſova: Imajú z' diauly ſmiſcagnie, i drughé pogarde. Obicſajú velike sčtete cſiniti ú pogliu iskargniemu, uboiſtva oſſobito od malé Dicé, pomor xivinama, i drugá mlogá; I tolikje velik ovy grih, dá i prauda ſvitovgnia oggniemy kasčtigujé.

54. Suprot

54. Suprot ovimá zlochiama jest *Likaria* ová : I. Veliko uffagnie ú Boga, i ú gniegovo zasctichiegnie. II. Pravá ispovid, i pokora ucsigniena zá grihe. III. Primgliegnie Devoto tyla Issukarstova. IV. Zakletve od Czarkvé odregiene, i csiniti obicsaine. V. Svetá voda s'molitvami. VI. Kosti od svetie, Jagagniacz, svichie uskarscgnie, i drughé stvari od Czarkvé blagosovglienć. VII. Zlamegnie S. Krixa, kogaje jakost suprot svakomu csigniegniu Diavaoskomu. VIII. Zazvagnie Imena Issusova, Diviczé MARIÆ, i svetie. IX. Post, Molitva, i drugá dobrá dila.

55. Billixi ovdi, da jednu csarku z' drugom razcsiniti grihotaje; zascto ová drugá csarka ú sebi jest grih smartny, i ú vrigiegnie Boxie, zató nemoxese csiniti zlo, dá izigie dobro: kako Aposctó pyscuchi Rimglianom govory : koy takvá csiné dostoinisu smarti, i ne samo koy tá csiné, nego i ony koij ochié, illi dopusctujú dase csiné. *Rom. cap.* 1. *n.* 32. *Anacl. loc. cit. q.* 5. *n.* 50. *& aly.*

56. Dá jedan koybi imao takvy grih, illi Viscticza dogié Naispovid, sctobi Izpovidnjk imao ucsiniti? Odgovará Clerikat.. *Cap.* 25. *n.* 13. *ex mente Mast. & Tamb.* Da dvie stvari vagliá ispovidnjku znati, jednu jelli takvy ucsinio ocsit úgovor z' diavlom, i imali sadagnié priateglstvo scgnime, i ossobito akoje smiscagnie imao z' Diavlom, illi akomuseje poklonio, illi ú Nevirstvo upao. Drugó jelli komu kvar, illi sctetu ucsinio; zascto *vagliá* damujú povraty. Nadostávgliá Anaklet *n.* 53. daga vagliá pitat imali kod sebe kakvó zlamegnie, illi pysmo Diavaoskó, illi akoje ugovor z' Diavlom ucsinio brez Pysma, illi zlamegnia; I tada vagliá pó pokori da ostavy ony úgovor, illi pogodbu, jerbise drughoiacsié opet ná istó povratio : Poslije vagliá daga ispovidnjk oruxá, s'oruxiem duhovniem, kako zapisy, Jaganczem, i drughym, i daga ponukujè da csesto promiscgliá muku Issukarstovu, i drughé poboxnosti dá csiny.

POGLAVIE VI.

Od Simonié.

57. SImonia jest prodavagnie, i kupovagnie stvari fveté, i jest varsta od griha fuprot stvari fvetoy, i velik grih. Zovese Simonia, zascto imá pocsetak od Simuna Csarovnjka od kogaje pisano ú Csigniegny Apostolskje ná pogl. 8. v. 18. i 19. Daje otio od Aposctolah kupiti, da svarhu koga postavy ruku, dá primé Duha svetoga; i zá tay grih od svetoga Petra by pristrascen izgubgliegniem Vikovicsnym: *Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum DEI existimasti, pecunia possideri.* Blago tvoje stobom nekaje naizgubliegnie, zasctosi dar Boxy sczinio blagom posidovati.

58. Takvoje kupovagnie, i prodavagnie dara Boxiega, i ú staromu zakonu zabragnieno bylo, i pokaragnie od Boga imalisu koysu ú takvy grih upadali, kakose sctie ú kgniga 4. kragliah ná pogl. 5. v. 26. i 27. Kad ozdravi Elixeo Prorok Naamana princzipa scirié od Gube, i nektjuchi od gniega primiti plachie; Giezi sluga gniegov, otiscavsci zá gnjm uzé dvá talenta srebra, i dvje odichie, evomu pokaragnie: *Nunc igitur accepisti argentum, & accepisti vestes. Sed & lepra Naaman adherebit tibi, & semini tuo, usque in sempiternum; & egressus est ab eo leprosus quasi nix.* Sada dakle uzeosi srebro, i odichiu: Zató gubba Namanova pristané k'tebi, i simenu tvomu, ú vjke; i iziscaoje od gniega gubbav kako sniegh.

59. Ovoje isto Issukarst zapovidio ú Evangeliu Mattie svetoga ná pogl. 10. v. 8. *Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, Dæmones eijcite, gratis accepistis, gratis date.* Bolesne licsite, martvé uskrisuite, Gubbavé ocsistite, Diavle izgonite, brez nisctaste primili, brez niscta podaite.

60. Si-

60. Simonia dakle drughó nie, nego povoglnó prodagnie, illiti kupgliegnie ſtvari ſveté, illi sctoje s'ſtvari ſvetoi prikupglieno, illi ſtvariu ſvetom ſaſtavglieno. *Paul. Laym. lib.* 4. *trac.* 10. *cap.* 8. §. 1. *in.* 1. *Offic. Curiæ cap.* 49. *n.* 2. *Anacl. trac.* 5. *diſt.* 3. *q.* 3. *n.* 20. Veliſe povoglno prodagnie &c. Zascto Simonia kako, i drughy griſi ú vogli ſtoy, dá procziny ſtvar ſvetu, i dajú toliko darxy koliko jednu ſvitovgniú: ſtvar pak k' ſvetoj prikupgliena ochie rechi, ſudie ſvetó, odichia Miſnicská, i oſtalá ná sluxbu Boxiú odregiená. Stvar ſveta, illiti dar Boxy, naiſtj nacſin razumieſe, sluxba, s' koiomſe sluxe ſakramenti, govoriſe Miſſa, i oſtalé sluxbe odregiené ná ſalu Boxiú, kako doſtojanſtva ú ſvetoj Czarkvi, i ú rédu. Zató niedna ová sluxba, illi doſtoianſtvo, nitſe moxe prodati, ni kupiti brez griha Simonie.

61. Simonié grih ná try nacſina ucſinitſe moxe 1. ú Pameti; 2. ú Pogodbi. 3. ú prodagniu, illi kupgliegniu ſvarſcenu. Simonia ù pameti cſiniſe, ne ſamo kadſe misly kupiti kojá ſtvar ſveta; Nego napriliku kad jedan drugomu dade kojú plachiu, pak misly dachiega zá onó pomochi, illi datimu kojú ſtvar ſvetu, jermu drugojacſié nebi dao. *Anacl. cit n.* 33. *Fœlix Pot. tom.* 1 *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 1207. U' pogodbi ſtoy kadſe pogody za kojú ſtvar ſvetu, napriliku akome ucſiniſc Biskupom, illimi daſc drugó daſtoianſtvo, dachiuti ſtó dukatah. U prodagniu &c. Kada ſvarſceno dádeſe illi uzméſe kojá ſtvar ſveta. *D D. paſſim.*

62. Simonaie zabragniena od zakona Boxiega, kakono kadſe prodajú koja doſtoianſtva Czarkvená; zató nemoxeſe niscta uzeti, ni dati, zá imati priateglſtvo, illi dobrovolnoſt onogá, ko ymu moxe dati doſtoianſtvo, ako pó ovy nacſin xely imati koje doſtoianſtvo, illi kojú ſtvar duhovnú, ocſito ucſy ſabor Tridentinsky. *Seſſ.* 21. *de refor. cap.* 1. *per totum & ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18.

63. Prem da prodati, illi sluxiti ſakramente jeſt grih Simonié, Nisctanemagnié moxeſe zá takvu sluxbu primiti plachia, neproczignujuchi ſakramentè, illi drughé sluxbe kako ſvete,

 nego

négo zá uzdarxagnie ſamoga ſebe, takoje Iſſukarſt Aposctolom dopuſtio kod ſvetoga Mattié ná pogl. 10. v. 10. *Dignus enim eſt operarius cibo ſuo.* Doſtoianboje poslenjk rahné ſvojè; vèch akobi Parok, illi koy drughy imao ná drughy nacſin od púka uzdarxagnie *Paul. Laym. Loc. cit.* §. 2. *n.* 16. Alli ákobimu scto dobrovoglno dali, tada brez griha moxe uzeti. *Tolet in inſtr. ſacerd. cap.* 88. *n.* 7. Koym pak nie duxnoſt, nego onako sluxy, prem akobi, i bogat bio, moxe nisctanemagnié uzeti plachiu zá Miſe, Ukop, Opylo, sluxbu ſakramenatah, i zá drughé sluxbe obicſainé cſiniti, né kako zá ſtvari ſvete, nego kako zá trud kogá pravedno jeſt zasluxio.

64. Billixi ovdi, kad Misnjk nebi drugoiacſié otio ſakramente sluxiti, nego damuſe plàty; Nebi upao ú grih koybimu platio, zascto ondá nebimu platio kako ſtvar ſvetu, nego dá prigné gniegovu zlu vogliu. *Suar. Paul. Laym.* §. 2. *n.* 21. *Clericat. cap.* 35. *n.* 37.

65. Odovuda slydy, dá nebi upao ú grih koybi od Nevirnika kupio kakvú ſtvar ſvetu; zascto ondá, nebi kupio kako ſtvar ſvetu, nego ſamo odkupio od onogá neposctegnia kojujoy noſy nevirnjk. *D. D. paſſim.*

66. Biskup kada redy, illi dopusctá Iſpovid, illi scto poſvechujé, nisc̄ta nemoxe od plachié uzeti, tako ni gniegovi piſczi zá knighe koieſe obicſajú davati kadaſe redy, illi iſpovid dopusctá; jereje ovó ocſito zabragnieno ú ſaboru Tridentinskomu *ſeſſ.* 21. *cap.* 1. *de ref.* Akobi pak recſeny piſczi neimali drughé plachié da mogu xiviti, ondá dopusctaym ſabor, uzeti ſamo daſetó iſe od dukata; á Biskup nisc̄ta nemoxe uzeti, izvan ſvichié. *Officialis Curiæ cap.* 49. *n.* 29.

67. Vechaie ſumglia dá jedan sluxy Biskupa, daga redy, illi damu kojé drugó doſtoianſtvo dade upadali ú Simoniu? Odgovaraſe dá upadá toliko Biskup, koliko ony koyga sluxy; Razloghie ovy, zascto zá onú sluxbu imaobimu Biskup platiti novczj, pak dauſcimu ſtvar duhovnú, upravo upadá ú grih Simonie, i ako

ucſiny

ucsiny pogodbu scgnim, josctie vechy grih. *Concil. Trid. loc cit. Offic. curiæ Loc. cit. n.* 23. *Tolet loc. cit n.* 9. *Cleric. loc. cit. n.* 24. I ú takvú dogagiaju upadá ú Prokletstvo toliko Biskup, koliko ony koga redy, *extrav. 2. de Simonia.* Idaje dignut, da nemoxe sluxiti, ni rediti, i dase ú Czarkvu ichi zabragnujé, toliko Biskupu koliko onomú kogá redy. Nitti od takvá proklestva moxe tko drughy izvan Papæ odriſciti. *Ex Bulla ſixti v.* 61. *incip. ſanctum, & ſalutarem.*

68. Naisty nacsin, Redovnjczi mogu upasti ú grih Simonié plachiajuchi onym koy obirajú, i u digl takvy upadajú ú prokletstvo, i obragnie nisċta nevagliá; zasċto stariſcinstva ú rédu imajú dostoianstvo, i mogustvo duhovnó. *Cleric. Loc. cit. n.* 39. *Felix Pot tom.* 1. *parte* 2. *cap.* 4. *n.* 1245. *citans Rodr. Port. Pignat. Dian. Caiet. Filiuc. ſorbo ſub n.* 1247. *qui citat Bul. Pauli II. Pij IV. & Pij V. offic. curiæ. cap.* 50. *n.* 1.

69. Pakaragnia Czarkvena svarhu takvije, koibi ucsinili grih Simonié, jesu ová: 1. Oná dostoianstva kojaſe pó Simony primú nikakvaſu; 2. Vagliá dá povraty oná kojaje uzeo, i ne ſamo oná, nego i onó akojé sċto dobio iz onoga, toliko jedan, koliko drughy. 3. Upadá ú prokletstvo, i jedan, i drughy, od koga izvan Papæ drughy nemoxega odriſcit. 4. Nemoxe oná dostojanstva poslie imat, akobimu poslie i brez Simonie dato bylo. 5. I oná sva guby kojaje prie Simonie imao dostoianstva. 6. Ostaje Nepoſcten, i nemoxe ú Czarkvi nikakvé sluxbé csiniti; od ovogá moxe Biskup odriſciti, ako nie ocsito, jakastiù ſabora Tridentinskoga *ſeſſ.* 24. *de reff. cap.* 6. *DD. paſſim.*

70. Billixi ovdi, dá platiti jednomu da budé karstianin nie grih Simonie, zasċtoſe ovdi neplachiá stvar sveta, napriliku Vira, nego ſamo dájeſe zá pomochi kako Siromaha, i prignuti gniegovu vogliu ná dobro, i na kripost. *Bonac. de Sim. diſp.* 1. *q.* 4. *§.* 7. *n.* 3. *Cler. & aly.* Nitiſe upadá, daſe komu platy, da neſagriſſy, jerje ovó vechié od zla odvrachiegnie, Nego stvari sveté kupovagnie.

91. Bilixi

71. Bilixi dá tko prodade kruniczu, illi kalex, illi kojú drugú ſtvar zaradi ſvetignie, illi blagoſova, upadá ú grih; tako naiſty nacſin kgnighe od molitavá, Evangeglia, i drughié: akoli ſamo prodá sćto onó brez ſvetignie vaglia, nie grih. Svarhu ovogá griha, mlogá govoré Naucſitegli kako. *Barb. Bonac. Diana. Paul. Laym.* gdi Mudry mogú ſvaká viditi, á ová zá neumitné nekſu zadoſta &c.

POGLAVIE VII.

Od gribá protiva ſtvari ſvetoy.

72. GRih protiva ſtvari ſvetoj, ná try nacſina moxe biti, tó jeſt, protiva perſconi, protiva miſtu; i protiva ſtvarma ſvetjem. Protiva perſoni kojá ú redu ſvetom imá doſtojanſtvo, i jeſt Redovnik. Protiva Miſtu, to jeſt Czarkvi, i drughima miſtom Czarkvi priloxenym. Protiva ſtvarma ſvetym kako ſakramentom, ſudiu, i odichi Misnicskoy, i drugoy ná sluxbu Boxiú odregienoy, i pó obicſaju ſveté Czarkvé blagoſovglienoy, Reliquiam ſvetie, kipovom, i drughima.

73. Perſcona ſveta ochie rechi, ſvi fratri ſviu redovah, koyſu obechali try zavita Bogu, Popovi koyſu primili parvó ſtrixegnie, Dumne kojé ſtojé ú Manaſtiry, illi nadvoru á noſe odichiu redounicsku, razlucſenu od ſvitovgnié, i takogier slughe redovnicské, kojé nosé recſenú odichiu. Puſtigniaczi, koy z' dopusćegniem Biskupá ú puſtigni xivú. Noviczi koy kuſcajú red moguli ú gniemu xiviti. *Cler. cap. 27. n. 7. & alij Comun.*

74. Na cſetiri nacſina ſuprot perſoni poſvechienoy moxeſe ſagriſciti. 1. Pó Vbiegnju, illi udaregniu, ragniegniu. 2. Pó putenu ſagriſcegniu. 3. Pó ſtavgliegniu á tavniczu, ufachiegniu, ná ſud ſvitovgny vogiegniu. 4. Pó metagniu ná gni poriz, illi porcziu kakoſe obicſajé rechi. *Anacl. Paul Laym Cleric.* Utai grih upaobi koybi udario redovnjka Martva, illi prokleta.

75. Tkobi

75. Tkobi udario, ranio, illi ubio Redovnjka, kogagod od ozgor recſenie ſagriſcujé ſmartno, i upadá, ú Prokleſtvo, od kojega izvan Pape, nitkò nemoxe odriſciti. *Barb. Theſaur. de pœnis Eccleſiæ apud Cleric.* I ſtakviem ny govoritſe nemoxe. *Anacl. tr.* 13. *diſt.* 2. *q.* 3. *n.* 37. Vech akobiga udario ſcalechiſe, illi neote, illi neznajuchi daje redovnjk. Akobiga pak lako udario, moxega i Biskup odriſciti. *Cleric. n.* 12. Naiſty nacſin akobiga i jakó udrio, pak nemogao ú Rim otichi, tadabiga Biskup mogao odriſciti.

76. Kad CzarkvenyCſovik poſvechien puteno ſagriſcy, cſiny grih protiva ſtvari ſvetoj, zaſcto oskargnujé ſamoga ſebe, buduchi Bogu zavit ucſinio ú cſiſtochi xiviti, i gniemu, á ne putti sluxiti. U' iſty grih upadá kojá ſcgnim ſagriſcy.

77. Suprot ſtvari ſvetoj ſagriſcujeſe ná Pet nacſinah, 1. Sluxechi ú grihu ſakramente; i ocſitovavſi iſpovid. 2. Prodajuchi ſakramente, i drughé ſtvari Czarkvené, i ná sluxbu Otára odregiené. 3. Sluxechiſe ſtvarma ſvetijem ú dogagiay ſvitovgnym, kako piuchi s' kalexom ná cſaſti, i s' odichiom Misnicskóm, illi drugom poſvechienóm ſcále, illi drughé ſtvari nepodobne cſinechi. 4. Dobrá Czarkvená, kojaſu zá pomóch Czarkvé, i zá uzdarxagnie slughá Czarkvenie, kraduchi, uzimajuchi, ottimajuchi. 5. Stvari ú teſctamentu Czarkvam, illi zá Miſſe oſtavglienė uzimajuchi, zabragniuiuchi, ná drugó okrechiuchi. *Fœlix Pot. tom.* 1. *part.* 2. *n.* 556.

78. Protiva miſtu ſvetu ná cſetiri nacſina ſagriſcujeſe. 1. Sveto miſto ú ſvitovgnié obrachiajuchi, kako da tko od Czarkve ſctalu, illi zá targovine, illi zá igre ucſiny. 2. Pó kragi, i ovó ná dva nacſina moxe biti, 1. Kadaſe ukrade ſtvar Czarkvená ú Czarkvi, tó jeſt odichia, kalex, i drugá. 2. Kadaſe ukrade koya ſtvar Czarkvená, koya nie ſévta, kako novczi, illi kojá drugá ſtvar. 3. Silu cſinechi Czarkvi, iz gnie vadechi koyje od boiaza ſmarti, ú gniú utekao. 4. Pó òskvargniegniu. I ovó ná mloghé nacſine moxe

I biti,

biti, 1. Uxegavſci Czarkvu, illi miſto ſveto. 2. Ukopavſci prokleta ú miſtu ſvetu, illi nevirnjka. 3. Pó ubiegniu Cſovika. 4. Pó ragniegniu, illi kogá uda odſicſegniu. 5. Pó ſmiſcagniu nepriſtoinu puteromu. 6. Pó izbiegniu Cſovika ú Czarkvi, dá do malo vrimena slidy ſmart. *Fœlix Pot. Loc. cit.*

CSLANAK. II.

Od Drughé zapovidi Boxjé

OVaje drugá zapovied Boxjá zabillixena ú kgniga izhoda ná pogl. 20. v. 7. I ú deuteronomiu ná pogl. 5. v. 11. *Non aſſumes nomen Domini DEI tui in vanum.* Ne uzmi ime goſpodina Boga tvoga ú iſpraznoſt. Gdiſe zabragniujé uzeti ú iſpraznoſt ime Boxjé, i hochie damuſſe noſſy ſvaká cſaſt, i posčtegnie; zabragniujeſſe pó iſty nacſin zakletva, i pſoſt; i dá obechiagnia kojaſe Bogu cſiné podpuno imajuſe izvarſcit, zató ú ovomu cslanku od oviechiemo imat govoregnie.

POGLAVIE I.

Od Zakletvé.

1. ZAkletva jeſt zazivagnie zá ſvidoka Boga, zá potvardit koje govoregnie. Zasčtoſu gliudi slabi, i laxi podloxni, kako David ú Pſalmu govory, zató zautvarditi ſvoje govoregnie zazivaju Boga zá ſvidoka, koy iſtinit jeſt.

2. Nad-

2. Na dvase nacsina ú svidocsbi Bogh zazjvá. 1. Kadase imenujé Bogh, ime Boxjé, istina Boxjá &c. 2. Kadase imenujé kojé stvoregnie, ú komú mudrost, mogustvo, i dobrota Boxiá svitly, kako dase imenuje suncze, Nebo, zemglia, oggagn &c. Jer ú stvarma dobrota Boxiá siah, zató Issukarst ucsij kod svet. Mattié ná pogl. 5. v. 34. dasse nezaklignié, ni nebom, ni zemgliom, jereje nebo pristoglie, á zemglia podnoxie nogú gniegovije. I Jakob Aposctó ú svojoj pisctoli ná pogl. 5. *Nolite Jurare neque per Cœlum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum.* Nemoitese zaklinati, ni nebom, ni zemgliom, ni drugom zakletvom.

3. Kadse zaklignié nebom, zemgliom &c. Proczigniujuchi dá ú gnima svitly mudrost, mogustvo, i dobrota Boxiá, pravaje zakletva. Alli kadse zaklignié stvoregniem, kako stvoregniem, tó jest, kako dá onó stvoregnie ima ú sebi istinu zá ukazati pravdu, illiti istinu; Ondaje psost, i grih velik, jerse stvoregniu dajé, daje toliko istinito, kollikoje istinit Bogh. *Sebast. d' Abreú Lib. 8. sect.* 1. Alli Zaklevscise odichiom, bradom &c. Nitie Zakletva, nitie grih. *Fœlix Pot.*

4, Za ucsinit zakletvu brez gria ochiese trj stvari, tó jest istina, pravda, i sud, illiti pravicza, ovose vady iz Jeremié Proroka ná pogl. 4. v. 2. *Et jurabis in veritate, & in judicio, & in justitia.* I zakunescse ú istini, i ú sudu, i ú pravdi. U istini ochie rechi, dáje od potribé, daje stvar istinita zá kajuse csiny zakletva, jer drugoiacsié grihie smartny. Pó sudu ochie rechi, daje potriba, i korist, od stvari nezabragniené zakletise. Pó pravdi, ochie rechi, daje stvar prava, á iskargniemu nenaudgliva; tó jest dase zakunesc od kojé stvari iskargniega kojaje samomu tebi poznana, á neimasc potribé, tako zakletise, sagriscujesc. *Sebast. Loc. cit. Mastr. disp.* 11. *q.* 3. *art.* 2.

5. Od kud slidy dá zakletva ucsigniena brez istiné, praudé, i suda jest grih, i zabragnienae ú Eklexiasctiku ná pogl. 23. v. 9. *Jurationi non assvescat os tuum, multi enim casus in illa.* Zakletvam

 nekase

nekase neucsè usta tvoia, jersu mloghy dogagiay ú gnioj. A' ony osobito varlo griscé, koyse csesto zaklignú, kakose ú istomu pogl. v. 12. vidy: *Vir multum jurans implebitur iniquitate, & non discedet á domo illius plaga.* Csovik koyse mlogo zaklignié, napunise nepravdé, i neotidé od kuchié gniegové pokaragnie. S. Mattie, i S. Jacob, kakosmo ozgor vidili. I Sofonia Prorok ú pogl. I. v. 5. govory, dachie prostriti gospodin ruku svoju svarhu Jude, i svarhu pribivaoczah Jeruzolima; i svarhu onye koyse zaklignú, ú gospodinu.

6. I dostoinoje dase svelikijem posštegniem, i poniznostiu spominá ime Boxié, koy jest naivechié dobro nasce, zasštoje veliko i csudnovato, kakose ú Psalmu 8. v. I. sštie: *Quam admirabile est nomen tuum in universa terra.* Koliko csudnovato jest ime tvoje pó svoy zemgli. Koje kadse spomené, sctujuga, i klagniajumuse, nebesa, zemglia, i Pakao, kako pisce S. Pavao Filipianom. Zató koyse zakune sczinechi daje tako, á nie, neucsinivsci pomgliu izviditi, illi upitati onogá koy boglié zná sagriscuje: sagriscujé i ony koyje pripravan zakletise krivo, prem akose i nezakune; jereje imao jurve zlu odluku, ucsiniti protiva istini.

7. Zakletvaje dvostruka, tó jest kadse csovik drugomu zaklignié, i kad drughoga zaklignié; I ovaje od dvie varste, molechia jedna, kojá bivá pó nacsinu od molitvé, kako svety Pavao Rimgliane molechi zakligniasce: Zapovidaiuchiá drughá, kojase samo stariscinam pristoy, jer ovy sami zá izviditi istinu imajú oblast zakleti podloxnike: koysu duxni zakletvu obsluxiti, i rechi istinu. Ová zakletva né samose zove zapovidajuchiá, nego i usiluiuchia, kadse pó jakosti imena Boxiega Zaklignú i usilujú Diavli. *Sebast. Loc. cit.*

8. U zakletvi oblakovah, gusiniczah, skakaviczah &c. Vagliá znati dasu ová mlogo putah poslana od Boga, i mlogo putah dilovana pó rukú Diavaskie, illi slugáh gniegovie, zató neznaduchi mij kadje od Boga, kadlie od Diavla, sluximose, i jednom,

nom, i drugom zakletvom, tó jeſt molechiom, i zapovidajuchiom; molimo Boga danam digné onó pakaragnie, a' Diavlu zapovidamo danam nenaudy. *Sebaſt. loc. cit. ſaneb. ſvar. penes.*

9. Billixi, dá zakletva molechiá, razlucſujeſe od molitvé, jer ú molitvi molimo Boga zá koje dobro naſce, á zakletvom daſe ſtvár doſtigne zaradi Boga, jerga molimo dá ſvarhu nas ukaxé miloſardie, i jakoſt imena ſvoga, pó komú virujemo biti oslobogieni. Zató ſvetá Czarkva ú molitva nadoſtavgliá oné ricſi, *pó Iſſukarſtu goſpodinu naſcemu.* Tó jeſt, daſe ná niky nacſin rekavſci zakligniá, i zajedno moly Bogh, danam pó doſtojanſtvu Iſſukarſtovu dopuſty onó sćtó proſimo.

10. Opet zakletva jeſt vechieſtruka, drughaje zakletva ſadagniá, kadſe od ſtvari ſadagnie illlti proſcaſté zaklegniá, kakoſe dogagiá ná ſudu. Á Drugaje obechiajuchia, kojaje od ſtvari doſcaſté, i ová ná mloghé nacſine rázlucſujeſe. 1. Pó privari. 2. Stvar neproczinivſci. 3. Potvargiajuchiá pogodbu. 4. Uſilovana. 5. Pó privari iſtirana.

11. Zakletva pó privari ná try nacſina bivá. 1. Kadſe tko zaklignié, neimajuchi odluku zakletiſe. 2. Kadſe zaklignié, neimajuchi odluku zaduxitſe. 3. Kadſe zakune, neimajuchi odluku izvarſciti od sćtaſe zaklignié. U ſvima trima ovimá privaram ſagriſcujeſe ſmartno, jer ú ſvima trima cſiniſe protiva iſtini, kojaje ſtrana od zakletvé, kakoſmo vidili.

12. Zakletva kojaſe ucſiny ſtvar neproczinivſci, jeſt od ſtvari zabragnienė, illi ne zabragniene kako, daſe zakuneſc, dachieſc ubiti, illi drugó zlo iskargniemu ucſiniti, takvú zakletvu nieſi duxan iſpuniti, nego ſagriſcujeſc iſpunivſciú i tako zaklligniuchiſe; zasćtoje od ſtvari zabragnienė, kojaje ú ſebi zlá. Naiſty nacſin dáſe zakuneſc, dá nechieſc miſu sluſcati, ú ſvetkovinu, illi drugó dobro ucſiniti kojeſi duxan; zakletvu nieſi duxan obsluxiti, nego ſagriſcujeſc ako Miſu ne sluſcaſc, illi neucſiniſc dobro kojeſi duxan.

13. Zakletva skoiomse potvargiujé pogodba, vazda vagliá dase ispuny, i neispunivsciú sagriscujese, ako nie protiva vikovicsgniemu spasegniu, akolie protiva dusci, niesi duxan izvarsçitiú. Ná priliku akosise pogodio, i zakleo, dá akoti Petar donese takvú targovinu, dachiescmu platit viscié negoie dostoino, duxansi obsluxit. Akolisise pogodio ubiti Csovika, uxechi kuchiu &c. I zakleose, niesi duxan, jereje ipogodba, i zakletva nepravedna, i protiva Dusçevnomu spasegniu. *Fœlix Pot. Loc. cit.*

14. Zakletva usilovana onaje, kojase csiny zaradi boiaza smarti, odsicsegnia ruké &c. illi veliké sctete ú dobrie: Ná priliku Pavao targovacz upade ú ruke razboinykah, koymu prité uzeti xivot, illi sctetu véliku ucsiniti ú dobrie gnegovye, akoym zá odkupgliegnie neposcaglié toliko novaczah; ako obechiasc poslati, neimajuchi ú pameti odluké poslati, niesi duxan dati, alli smartno sagriscujesc, jer laxglivo Boga zá svidoka zazivasc: Buduchi dá Bogh zákletvu primá, iz sercza kojase csiny. A' sud svitovgny, kojase pó ricsi csiny. *Fœlix Pot. cit.*

15. Zakletva pó privari istirana jest, kada varajuchi csinisc zakleti drugoga; Napriliku Petar Pavlu prodajé bacsvu Vina, kojeje jurve sirchie, Petar znajuchi daje sirchie, privary Pavla dáse zakune uzeti bacsvu, Pavao poznavsci, nie duxan zakletve obsluxiti, jereje privara ú bitiu, buduchi dase prodaje sirchie za vino. Akoli Petar kaxé Pavlu daseje ganulo vino, á onse zakune uzetiga, duxanie obsluxiti Zakletvu. *Fælix Pot. cit.*

POGLAVIE II.

Od Zavita.

16. ZAvit jest, Povoglno, i odlucseno obechiagnie Bogu ná dobru svarhu, illiti od bogliega dobra. Zaucsiniti

niti pravy Zavit ochiese Pet stvary, kako billixj Sabasctian *d' Abreù lib. 8. sect. 5.* Parvó ochiese dáje povoglnost razloxita, tó jest dá ony, koy csiny zavit, vagliá daje svarscen ú razumu: Zató dicza dok nedogiú ú poznagnie razloga, nemogú ucsiniti zavita. Takogier piani nemogú ucsinit zavit, zascto prem dasu doscli ú poznagnie razloga, nisctanemagnié ú onó vrime kadsu piani, neimajú bistra poznagnia od razloga. Naistise nacsin razumijé od onogá, koy ú sarcxbi, brez proczigniegnia ucsiny zavit: jerbo takvy zanescen od sarcsbé, neimá bistra razuma. 2. Ochiese odregiegnie, illiti odlucsak razborit pameti, dachie doisto usinit zavit: 3. Ochiese obechiagnie, kojeje toliko potribito, dá brez gniega, nevagliá zavit, zató tkobi ú pameti pomislio ucsiniti zavit, á neobechiaose, zavit nebi bio, jer zavita jakost ú obechiagniu stoy: *Mastr. disp.* 11. *q.* 3. *art.* 3.

17. Ochiese csetvartó daje ovó obechiagnie ucsignieno Bogu, illi svetiem. Gdi znay, kadse ucsiny zavit svetyem, razumise dase csiny Bogu ná posctegnie svetie, kakose otári, i Czarkve csiné Bogu á ná posctegnie svetiem. *Mastr. cit.* 5. Ochiese daje svarha dobra, illiti od bogliega dobra; jer dajé zá zlu svarhu nebi vagliao zavit: Illi ochiese daje od bogliega dobra, tó jest, od dvie stvari dobre, za ucsinit zavit, vagliá obrati bogliú; Ná priliku ucsinisc zavit dachiescse oxenit, ovó nie zlo, alli zavit nevagliá; Zascto xenidba prem daje dobra, nisctanemagnié zasctoje csistochia bogliá, i primglienya kod Boga, zavit nie dobar. *Fœlix Pot. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 3.

18. Billixi parvó, dá onó sctose obechiá pó zavitu, vagliá dase moxe izvarscit: Jer dá tko, naprilikú, ucsiny zavit, da svega xivota svoga nechie ucsiniti lak grih, ovy zavit nebi bio dobar; zascto brez ossobité milosti Boxié, mucsnose od Lakoga griha moxe úpaziti, buduchi pisano, dá i pravedan sedam putá ná dan ú lak grih moxe upasti. Alli dá ucsiny zavit dá nechie smartno sagrisciti dobarbi bio zavit; jer od smartnye griha spomochiu Boxiom svakse moxe paziti.

19 Dru-

19. Drugó dá ſtvar od kojeſe zavit ucſiny, dó priſtupgliegnia moxeſe obsluxiti, á poslie nemoxe, radi sčta dokſe moxe obsluxiti, ſagriſcujeſe protiva závitu neobsluxivſci, á poslie priſtupgliegnia neſagriſcujeſe protiva závitu, prem daje grih ú ſebi: Napriliku obechiaoſi, illiti zavitovaoſi divicſanſtvo, duxanſi obsluxiti, alli ako izgubiſc divicſanſtvo, nemoxeſcga vechié ú napridak obsluxiti, zató ako ú napridak ſagriſciſc, nie grih protiva zavitu, prem daje ſmartny. Alli akoſi cſiſtochiu obechiao, i poslie griha duxanſi obsluxivati, jer opet ucſinivſci pokoru moxeſc cſiſt biti. *Sebaſt. Loc cit.*

20. Ovdi Znay sčto ucſij *Fœlix Pot. Loc. cit. n.* 1833. dá ú takvie dogagiay, akoſe moxe ſtrana izvarſciti, duxanſi závit obsluxiti: Napriliku zavitujeſcſe dachieſc Czarkvu ſagraditi, á bogatſi, dogié neſrichia i oſiromaſciſc; ako nemoxeſc ivu Czarkvu ſagraditi, duxanſi sčto moxeſc.

21. Billixi trechié, dá Redovnjk koyje pod posluhom ſvoga ſtariega, i ſaſviem pridao vogliu ſtariemu, nemoxe ucſiniti zavit koyga vady iz pod posluha, kako dá ucſiny závit pohoditi miſta ſveta: jer on nie goſpodar od ſvojé voglié, nego gniegov ſtary: alli moxe uchiniti závit, cſiniti kojé poboxnoſti; kako moliti Boga &c. Naiſty nacſin Sin nemoxe ucſiniti zavit, koyga vady iz pod podloxnoſti Ocza, ni Xena akojú závit vady iz pod podloxnoſti muxa. *D D. cit.*

22. Cſetvartó, dá kadſe ucſiny závit od ſtvari kojaje ú ſebi izprazna, nie dobar závit; illi koya nie ná koriſt duſcé, ná posčtegnie Boxié, i ſvetie; illi ako odſebe ſtvar nitie dobra, ni zla; Napriliku zavitujeſcſe dá nechieſc kognia jaſciti, jereſi upao ſcgniega: illi nechieſc pó moru oditi, jerti udy: takovy zaviti nevagliajú, jerſu odſebe izprazni.

23. Gdi Vaglia znati, dá ſtvar kojaie ú ſebi izprazna, moxe biti dobra zaradi drugoga uzroka, á od takvé ſtvari závit ucſiniſc, duxanſi obsluxitga: Napriliku ucſinioſi závit, dá nechieſc ú onú kuchiu ichi, jereje ondi boiaz, illiti poghibio dachieſc

chiesc sagrisciti, duxansi pazitse, jer koy milujepoghibio, poghiné ú gniemu. *Sebast. Loc. cit.*

24. Pető, stvár svarhu kojese csiny závit; vagliá daje posctena, i dobra, zascto akoje stvar zla, nie dobar závit, i koybiga ucsinio smartnobi sagriscio: kako dase závitujesc, oteti, ukrasti, ubiti, &c. Naisty nacsin, dá tko ucsiny závit od stvari dobré, zá dostignut zlu svarhu, sagrisciobi smartno, i nie dobar závit: Napriliku dase zavituiesc postiti, dati Bogh dá ubiti nepriateglia, srichno ukrasti &c. sagriscujesc, i nie závit dobar: Zascto prem daje post stvar dobra, svarha nisctanemagnié, zá kojú postisc jest zla. *Sebast. Loc. cit.*

25. Scesto, drughie zavit priprost, á drághy ocsit, illi svecsan; zavit priprost jest, kadase tko obechiá dachie Lemozinu csinit, svetignie pohodit &c. Ocsit, illiti svecsan jest, kedase tko zavituié ocsito prid stariscinom, koy ná tó oblast imá: tako zavite csiné Redovnjczi obechiajuchi posluh, csistochiu, i povoglno ubosctvo. Opetie zavit dvostruh, jedan koy padá svarhu onogá koyse zavitujé, tó jest vagliá daga on isty ispuny, kako ony kojié ucsinio try ocsita zavita, jer po drugomu ispuniti nemoxey. Drughie koy nepadá sasviem svarhu onogá koyga csini, negoga moxe i drughy ispuniti, tako koyse zavitujé, dati toliku Lemozinu, moxejú pó sinovy, i pó drughima csiniti razdiliti. Opet drughie závit od voglié, koyse csiny zaradi koje dobré svarhé; kakose csiny závit od posluha, csistochie, i ubosctva, zá lascgnie dostignuti spasegnie Dusci. A' Drughie zavit koyse csiny zá imati koje dobro, illiti dostignuti kojú svarhu tilesnú: Napriliku akome Bogh oslobody od poghibili postichiu &c. Á drughie takogier závit koyse csiny zá ustegnutse od kojé stvari; Napriliku akose opiem postichiu subotu, ako uz igram dachiu toliko Lemoziné. I ovisu svi pravy zaviti, i vagliay obsluxiti.

26. Vidivsci stvari potribité zá ucsinit závit, i poznati kadje dobar, kadli nie, slidy duxnost obsluxitiga kadse obechiá,

zasčto pó obechiagniu ucſiniſe duxnjk obsluxiti onó sčtoje obechiao; ovoſe ocſito nahody ú ſvetomu piſmu. U kgniga Brojah ná pogl. 30. v. 3. *Si quis virorum votum Domino voverit, aut ſe conſtrinxerit juramento: non faciet irritum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit, implebit.* Ako tko od gliudy závit ucſiny Goſpodinu, illiſe ſtegné zakletvom: neucſiny rics ſvoju izpraznu, nego ſve sčtoje obechiao iſpuny. U Deuteronomiu ná pogl. 23. v. 21. 23. *Cum votum voveris Domino DEO tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus DEUS tuus.* Kad závit ucſiniſc Goſpodinu Bogu tvomu, ne kaſni vratiti, jerchiega iskati Goſpodin Bogh tvoj. U Pſalmu. 75. v. 12. *Vovete, & reddite Domino DEO veſtro.* Zavituitele, i vratite Goſpodinu Bogu vaſcemu. I Czarkvenjk ná pogl. 5. v. 3. i 4. *Si quid voviſti DEO, ne moreris reddere: diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio; ſed quodcumque voveris redde. Multoque melius eſt non vovere, quam poſt votum promiſſa non reddere.* Akoſi sčto zavitovao Bogu, ne cſaſi vratiti: jermuie xao nevirno, i budalaſto obechiagnie: nego sčtogod závituieſc vrati. Mlogoie boglié nezavitovati, nego poslie závita obechiána nevratiti. Iz koy miſtah ſvetoga piſma laſnoſe poznaje kolikoie velik zavit, i kakoga udiglie vagliá iſpuniti: Zatoie potribno prie dobro promisliti, pak závit ucſiniti.

POGLAVIE III.

Od promigniegnia, i oddriſcegnia závita.

27. NAiprie vagliá znati, dá prominit zavit ochie rechi, prominit jedan ú drughy, tako dá poslie promigniegnia parvy zavit nieſi duxan obsluxivati, nego drughy: Napriliku obechiaoſi ſubotu poſtiti do ſmarti, pak dogieſc imajuchiemu moguſtvo, i prikaxeſc razlogh, da ú napridak ony zavit nemoxeſc obsluxiti, zaradi boleſti, ſtaroſti &c. U takvú, i tomú pri-

prilicfnu dogagiaju, moxega prominiti ú drughá dobrah duhovnah, dá molifc Boga, cfinifc Lemozine &c. Alli vagliá daje ony koy promigniuié varlo pomgliv, dá jedan zavit prominy ú drugoga jednako, tó jeft daje jednaka dobrota oná koiafe naregiuié s' zavitom: zascto akoie bogliá, moreiu fam prominit, koyfeje zavitovao. *Sebaft. Loc. cit. n.* 185. *Fœlix Pot. Loc. cit. n.* 1916.

28. Odrifcegnie od závita ochie rechi, kada ímajuchy oblaft oddrifcy od zavita, tako dá poslie oddrifcegnia, nie duxan obsluxivati onó sctofeje bio zavitovao.

29. Prominiti jedan zavit, ú drughy mogú Biskupi, Redovnjczi redová, koy imajú privilegia, i ifpovidnjczi ná Jubileu, illiti vellikomu oproscтegniu, izvan kogá Jubilea Ifpovidnjczi, nemogú prominiti zavitah: Zató vagliá dá fvaky Ifpovidnjk dobro proscтié, i razumije onó sctofe ú Bulli dopusctá; jer koyfe ú Bulli neimenujé, od onogá nemoxe odrifcit.

30. Gdi vaglia znati, daje pét zavitáh Papi zabragnienie, kojé nitko nemoxe prominit, Izvan Papæ, illi ocfita gniegova dopusctegnia. *Fœlix Pot. Loc. cit.* zaviti Papi zabragnieni jefu ovy: 1. Zavit cfiftochié dó fmarti. 2. Zaviti ú Rédu ucfignieny. 3. Zavit putovagnia Jeruzolimskoga. 4. Zavit putovagnia ú Rim. 5. Zavit putovagnia ú Composctellu.

31. Odrifciti od fviu zavitah, toliko ocfity, koliko priproftie jeft moguftvo famoga Papæ, kako glavara fveté Czarkvé; alli vagliá daje koy uzrok razloxit, zaradi kogafe oddrifcujé illiti oblakfcajé zavit. Biskup moxe oddrifciti od fviu zavitá priproftie, izvan onie koyfe cfiné ú skupsctini druxbé Iffufove. Ucsé Naucfitegli kod *Fœlicza Pot. Loc. cit.* dá i od onó pét Papi zabragnienie moxe Biskup oddrifciti, kadbi varlo velika potriba byla, kakonoti dafi obechao pohoditi fvetá mifta ú Jeruzolimu; pak budefc nemoguch izvarfçiti zaradi bolefti, illi kojé drughé ftvari, á nemoxefc lafno Papi pifati: alli ako ozdravifc,

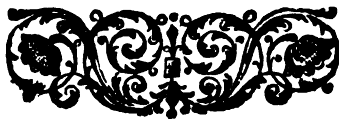
 opetfi

opetsi duxan zavit izvarsciti, jer Biskup onoliko odrifcuié, kollikojé potriba.

32. Mogú ftarifcine od Redovah odrifciti fvoje Redovnjke od zavitah priproftie, i Novicze prem akofu i ná fvitu dokfu bili ucfinili zavit, alli ako izigiú iz réda, opetfu duxni obsluxiti zavit. Mogú naifty nacfin redovnjcsky ifpovidnjczi odrifciti fekulare, koy imajú oblaft illiti Privilegio, alli Paroki nemogú. *Cit. n.* 1963.

33. Ovdi vagliáznati, dá ftarifcine od Réda fvoijú podloxniká mogú pokvariti zavit. Jerbo rednovniczi pó zavitu posluha pridalifu fvoiu vogliu ftariemu, zató zaviti ucfignieni brez voglié ftariega, nifu zaviti, zatoy moxe zabraniti, illiti pokvariti. Naifty nacfin moxe pokvariti Otacz zavite, kojé Sinovi, i kchieri cfiné, udiglie kako cfujé daje ucfignien zavit, akoli cfujé, pak ondá nifcta negovory, posliega nemoxe zabranit, ovó ocfito zapovida Bogh ú kgniga broevah priko fvega poglavia 30. Takofe razumye, i od xené, ako udigl kako cfujé mux fuprotivife, nie dobar zavit, akoli omucfij, duxnaje xena izvarfcitga.

34. Gdi znay, kako fvi naucfitegli ucsé, dá zavit ú rédu koyfe nefuprotivy posluhu, kako moliti Boga &c. pravije zavit. Takogier xena moxe ucfiniti zavit brez muxa, i mux brez xené, akofe nefuprotivy ftagniu gniovu, akolife fuprotivy, i mux, illi xena budú protivni nie zavit. Naifty nacfinfe razumye od Sina. Opet slugha nemoxe ucfiniti zavita, i gofpodarmuga moxe pokvariti, akoje protivan vladagniu, ilii dobru kuchié gniegové, tó jeft akofe nemoxe izvarfciti brez fctete gofpodarové.

PO-

POGLAVIE IV.

Od Psosti.

35. PSost, od kojé ovdi govorimo, jest koyase pomisly, illi recsé protiva Bogu, dixuchi Bogu onó poséegnie koyemuse pristoy; illi protiva svetiem gniegovym; i jest od dvie varste: tó jest: Psost smiscana s' Erexiom, i nesmiscana. Parvaje oná kojá byvá protiva cslankom svеté viré, kako dá recsesc Boghie nepravedan, nie milostiv, neima Boga, nie pravá vira, i ovima prilicsina; Zasćto cslanakie od viré daje Bogh Pravedan, daje milostiv, dá imá Bogh, i daje dao pravy zakon. I zovese smissana s' Erexiom, jer tkobi ová zlochiom, i otegniem voglié pomislio jest Eretik.

36. Bilixi ovdi, kako ucsij Mastrio *in Theol. Mor. disp.* 11. *q.* 3. *art.* 1. *n.* 42. Daje drugá psost smiscana s' Erexiom, á drugaie Ereticská; ondaje psost smiscana s' Erexiom, kadą ozgor recsene psosti rekmuse zlochiom razuma, jer Erexia stoy ú pameti. A' kada samose psujé nedarxechi doisto daje Bogh nepravedan, ondá jest psost Ereticská, alli nie smiscana s' Erexiom.

37. Drugaie kojá nebyva protiva cslankom odvire úpravno, nego psujé Boga zá niséto darxechiga, i dixemu dostoino poséégnie, kako dase recsé: proklet Bogh, illi ottio, illi nektio Bogh ochiu tako dá bude &c. ovosu sve psosti kojé dixú poséegnie Bogu. Naisty nacsin od oveie varsté psost, kadase zá pogargiegnie imenujé tylo Issusovo.

38. Ucsij Mastrio *Loc. cit. n.* 46. dá psosti recsené protiva Bogu, jesu od dvie varste, tó jest: kadase psuié Bogh recsenim nacsinom; i kadase psujé od nenavidosti, illi od desperacziona, illi od Olosti, jer ondá svarhú psosti nadostavgliase zlochia protiva drugoj kriposti, tó jest, suprot gliubavi, ustarpgliegniu, suprot ufagniu, i poniznosti. Zató koy psujé tako Boga, vaglia

 dá

dá ná ispovjdi istomacsij, ielli byla psost protiva Bogu smiscana s'Erexiom, illi Ereticská, illi priprosta, illi ákoje psovao Boga nenavidechiga, illi ú desperaczionu, illi zaradi Oolosti: Jer sva ová imajú ú sebi vechiú, illi magniú zlochiu.

39. Naisty nacsin vagliá istomacsiti akoje psost byla protiva svetiem, illi protiva Diviczi MARIJ: Zasćto kákosu poklognie-gnia kojase csiné Bogu, i svetiem razlicsité varsté, takosu i psosti ucsigniené protiva Bogu, i svetiem razlicsiti grisi.

40. Psosti toliko protiva Bogu, koliko protiva svetiem ucsigniené jesu od naravi svojé, texak grih smartny, jer dixú dostoinó posćtegnie Bogu, i svetiem. Gdi znaj dá i ony sagriscujé smartno, koy takvé psosti govory samo od obicsaja, jer povoglno stoy ú poghibili griha smartnoga, sćtoje zadosta zá grih smartny, zatoje ná ispovjdi potrebno istomacsiti, koy od obicsaia ové psosti, izustiti obicsaié *Mastr. cit.*

41. Psost protiva Duhu svetomu nadostavgliá zlochiu varlo veliku, zasćtose od baczujé, i zá nisćto darxy dar Boxy, pó komuse od griha oslobagiamo: I zovese protiva duhu svetomu, jer ú Duhu svetomu dobrota svitly, pó kojoj Bognam grihe oprasćtá, kojase dobrota od baczujé, i zanisćto darxy; I zató ú Evangeliu Mattié svetoga, ná pogl. 12. v. 15. Marka na pogl. 3. v. 29. Luké ná pogl. 12. v. 10. od psosti protiva Duhu svetomu, sćtiese dase neoprasćtá ni ná ovomú, ni ná drugomú svjtu. Né dase nemoxe kadgod oprostiti, nego zasćto imá osobity uzrok zasćtose neoprasćtá. Zasćtó kako ucsi *Skot. 2. sent. dist. 43. q. 1. in fine*, suprotivise pocsetku od oprosćtegnia, i dixé milosardie Boxjé, i ovó z'desperaczionom, kakose sćtie od Judé izdainika, i od kaina, kc virova dajé vechy grih gniegov, nego milosardie Boxie. I opet zasćto zabragnujé ú Csoviku pokaiagnie, negoga csiny otvardnuta ú grihu umriti, kako by otvardnut Juda, nektiuchi pokoru csiniti, nego od desperacziona obisise.

CSLA-

CSLANAK. III.

Od Trechié zapovidi Boxjé

ZOvese ová trechiá zapovid Boxia parvé daské, jer pó zakonu naravnomu duxnismo Bogu virni biti, tó jest virovati ú gniega sama, sctose zdarxy ú parvoj zapovidy. Posctegniemu nositi, neuzimajuchi zaludu ime svetó gniegovo, sctose zdarxy, ú drughoj zapovidi. I sluxitgá zá zafalnost milosty, i dobarah kojasmo od gniega primili, sctose zdarxy ú ovoj zapovidj trechioj kojuje Bogh zapovidio ú kgnigha Jzhoda ná pogl. 20. v. 8. *Memento ut diem Sabbati sanctifices.* Spomenise posvetit dan subotgny. Koy dan subotny ú zakonu Evangeglia jest promignien ú nedigliu, zasctoje ú Nedigliu Bogh pocseo stvárat ovy sviet. Zasctoseje ú nedigliu rodio Isukarst. Zasctoje ú Nedigliu uskarsnuo. I zasctoje ú nedigliu bio poslan Duh svety. Tako ná misto suboté staroga zakona svisu pravy katoliczi duxni svetkovati nedigliu, i drughé svetkovine od Czerkvé naregiené, ná posctegnie Isukarstovo, Divicze MARIÆ, i drughie svetie. Zató ú ovomú Cslanku govorichiemo od poslováh ú svetkovine zabragnienie, od Molitvé, od Csasovah, illiti molitavah, kojé redovnjczi obicsaju ú Czarkvi govoriti.

POG-

POGLAVIE I.

Od Posvechiegnia svetkovinâh.

1. DVieslu stvari kojé Bogh ú ovoj zapovidi naregiujé, jednaje da Csovik ú svetkovine ostavivsci svitovgniá dilla, samomu gniemu sluxy, iduchi ú Czarkvu, sluscajuchi Missu, Molitve csinechi, i drugé sluxbé odregniené ná falu gniegovu prikazujuchi. Drugaje, dase Csovik ú svetkovine ustegné, od dilovagniah svitovgnie.

2. Zabragniujesé. Svakó dilovagnie, illi posao svitovgny, kojié obicsaian csinitise od poslenikáh, slughah &c. Kako orati, kopati, sichi, i drugá kojase s' trudom tyla obicsajú csiniti. Ná isty nacsin od kanonaje zabragnieno ú svetkovinu targovat, sudit, svidocsit, kupovat, prodavat, pogagiat, i drughé stvari ú koymase Csovik zabavit moxe, i zanemar stavit sluxbu Boxiú, vech akobi byla velika potriba, illi dopuscteno.

3. U svetkovinu pisat, sctiti, ucsiti, i drughé stvari kriposné csiniti, nie grihota. Takogier nie grih Loviti zá scpasc, putovati, magliati (alli ne bojé tarti) kuvati, i drughé stvari tylu protribité csiniti.

4. Izvan ovie, svakie pasao sluxechy zabragnien ú svetkovinu, i grih smartnie poslovati, vech akobi malo vrimena poslovao, illi akobi zá opchienskó dobro bylo, kakonoti chiuprie nacsinit, púte popravit, i drugá.

5. U svetkovine duxanie svaky, Csovik Missu sluscat (kakochiemo vidit ú sakramentu tyla Isusova, ú pogl. 11.) Duxanie Prediku sluscat, i nauk karstiansky, i drughá dobrá duscevná zcsiniti.

POG-

POGLAVIE II.

Od Molitvé.

6. MOlitva jeſt dillo s'koymſe Bogu padlaxemo, i doſtoino posčtegnie dajemomu, uticſuchiſe, kako neizmirnomu razdilitegliu miloſty ſvoy, iſpovidajuchi, dá od gniega imamo potribu, jer od gniega ſva dobráh izhodé, klagniajuchiſe gniemu kako ſtvoritegliu, i uzdarxitegliu naſcemu.

7. Molitvu ná dvá nacſina cſinjmo: Parvó, moljmo iſtoga Boga koy ſam dajé miloſt, slavu, i drugá dobráh, radi sčtá *Ocſenaſc* jeſt naiplemenitiá molitvá, jer ú gnioj udigl Boga uzvelicſujemo, i proſjmo ſve kollikó, sčtoje nama protribito, toliko zá vrimenity, kollikó zá vikovicsgny xjtak. Drugó moljmo Boga, i faljmoga ú ſvetié gniegovje, tó jeſt moljmo ſveté, i zajedno dicsjmo Boga, koijé bio moguch ucſiniti ſveté, i datym miloſt, dá pó molba gniovie doſtignut moxemo onó sčto próſimo: takò moljmo Diviczu MARIU, Angele, i ſveté; govorechi David ú pſalmu 150. falite Boga ú ſvetie gniegovie.

8. Buduchi dá iziskujé gliubav, dá i Iskargniem dobro xeljmo, zató potribnoie i zá gni Boga moliti: Tako moliſe Bogh zá griſcnjke daſe obraté, i pokajú od griha. Zá pravedné, dá ú pravdiſe uzdarxétia dó ſvarhé, i Boga dicsé. Zá Martvé ú purgatoriu daſe mukáh oslobodé. Zá nevirnjke, dá pravy zakon poznavſci doſtoino Boga falé, i zató obicſaié ſvetá Czarkva ná veliky pétak oſobité molitve cſiniti zá obrachiegnie nevirnikáh.

9. Molitva oſſobito imá trij jakoſti ú ſebi kako ucſij Sebaſtian *d' Abreù in Inſtr. Parocb. Lib.* 8. *ſečt.* 2. *n.* 128. Tó jeſt, cſiny Cſovika doſtoina miloſty, i dorovah Boxié: cſiny iſpuniti, i zadovogliti zá pomankagnia: cſiny Cſovika ponizna, á uzviſujé Boga; Alli zá imati ové kripoſti od molitvé, od potribeje dá

Csovik csinechi molivu, ostavy drughé stvari ná stranu, i uzdigné pamet k'Bogu, razmiscgliajuchi onó scto govory.

10. Molitvu ná trij diela naucsitegli razlucsujú; tó jest ú Proscegnie, pó komú moljmo Boga, danam podiely milosti svoje, illi danas pomogné, illi oslobody od zla. U Molegnie, pó komú promiscgliamo svetigniu, dobrotu, i milosardie Boxié, radi kojie molimoga, danas uslisca. I ú Zafagliegnie, pó komú zafagliujemo Bogu ná darovije podieglienie, radi scta bjvá dostoian Csovik od Boga drughé darove primiti.

11. Molitva drughaje glasná, koiú csinimo glasom Boga falechi, ovakoga moljmo govorechi *Oscenasc.*, i drugé molitvé. A' drugaje Razmiscgliajuchiá, s' kojóm promiscgliajuchi pametiu otaistva Boxjá, falimoga, i dicsimo, niscta negovorechi; Ovese obadvie varste molitvé zdarxé ú onyma ricsma Davidovy ú Psalmu 15. v. 9. *Lestatum est cor meum, & exultavit Lingua mea.* Uzradovaloseje sarcze moje, razvescliloseje iezik moj.

Istomacsegnie Ocsenasca.

12. OCsenascie najizvarstitiá molitva, jéreje od Issukarsta naucsena ú Evangeliu svetoga Mattié ná pogl. 6. v. 9. i ú gniojse zdarxé otaistva Boxiá, i sve potribe nasce, kojé nam Bogh obilato podigliujé, istom kadaga csistym sarczem moljmo, i zatose naiprie vely.

13. *Ocsenasc.* Zá ukazatnam, daje Otacz od milosty pripravan vazda prikloniti uho ná molbe nasce. Otaczie od milosty, zasctonasie stvorio, uzdarxinas, i upravglianas, i prosvitgliujé dá obzluxivsci zapovidi gniegove, privedenas ú sluvu vikovicsgniú: I prem akonas, i pokará radi zlochiá nascje, nisctanemagnié probugiujenas ná pokoru, i opet poslie pokaragnia zagarglianas, nektiuchi izgubgliegnia csovicsiega, nego dase obraty, i xivé. Veljmo daje *Otacz nasc*, pó csemuse zlamenujè, dá svi pravovirny, koy virujemo ú jednoga Ocza Boga, i ispovida-

mo zakon gniegov, bratia iesmo, kakonas ucsij Issukarst. I zasšto ú svetoj Czarkvi imá opchiena svetie molitavah, illiti blago Duhovnó, zató pó onoj rjcsi *nasc*, ucsinas dá jedan zá drugoga jmamo Boga moliti, kakose zabilixuié ú Jeremy ná pogl. 42. v. 20. i nadrughy misty staroga, 'i novoga zakona, buduchi pravá bratia siedigniena ú Issukarstu.

14. *Koy jesi ná nebesie.* Ové ricsi zlamenuiú dá imamo upravit pamet nascu k' Vikovicsgniemu uxivagniu nebeskomu; zasšto prem daje Bogh svemoguchy svagdi, i ná svakómu mistu, nisštanemagnié ucsinasc svetó pismo, daje ná nebesie pristoglie gniegovo, gdi dajé plachiu zá dobrá dilla, i vikovgnié uxivagnie svoym pravovirnym: Ucsechinas dá uxgani xegliom slavé nebeské, naiprie isštemo Nebeská, pak zemaglská, kakose sštié ú Evangegliu svetoga Luké ná pogl. 12. v. 13. isštite náiprie kragliestvo Boxie, i pravdu gniegovu, i svachiese ová nadodati vama.

15. *Svetise ime tvoie.* Ovdinas ucsij, dá xeljmo, i prosimo od Boga, dase pó svemu svitu, od sviú narodáh faly, i posvechiuié ime slavnó gniegovo, zá ukazat duxnost nascu, dasmo vechié duxni gliubiti Boga, negó nas isté, xelechi dá svi narodi poznadú Boga; I zató vechié prosimo onó sštoie zá vechiú falu i slavu Boxiu, nego sštoie potribito nami. Takogier ovdi prosimo, dá svi griscnjczi, koysu pó grisy izgubili svetigniu, opet da ucsinivsci pokoru ispovidajú velicsanstvo falé gniegové. Naisty nacsin moljmo, dá svi Ereticzi, i neznanboxczi, ostavivsci Erexie, poznadú pravú istinu, i falé skupno s' nami ime gniegovo. Opet moljmo, dá svi poznadú Czarkvu Katolicsanskú, ú koioise obsluxuié pravy zakon Boxy, i falise brez pristanka velicsanstvo slavnoga imena gniegova. Sštó molechi svaky pravovirny, vagliá dá faly ime Boxié, né samo s' usty, nego josšter dily, i dobrom prilikom, dá svitly svitlost nasca prid gliudma, kako govory Issukarst ú Evangegliu svetoga Mattié ná pogl. 5. v. 16.

 16. *Prigi*

16. *Prigi kraglieſtvo tvoje.* Ná dvá nacſina proſimo od Boga, dá prigié kraglieſtvo gniegovo, illiti dá on kragliuié ú nami: tó jeſt dá on kragliuié ú nami pó miloſti, illiti dá prigieú nas vladagnie miloſti gniegové. Pak epet poslie ſmarti, dá mi kragliuiemo zaiedno ſcgnim ú slavi vikovicſnoj: Zasčto ako Bogh neuzkragliuié ú nami pó miloſti, nechiemo ni my mochi kraglievati ſcgnim ú slavi nebeskoj, buduchi dá brez miloſti Boxié nitko nemoxe ſpaſen biti. Naiſty nacſin proſimo od Boga danam dopuſty miloſt dá proczigniuiemo uxivagnie nebeskó, sčtó proczinivſci laſnoſe pamet naſca odkinéod ſtvary zemaglskie, i pogardy ſtvari ſvitovgnié. Zató oſlobito vagliá dá Boga moljmo, daſe on doſtoy kraglievati ú nama pó miloſti.

17. *Budi voglia tvoia, kako na nebu, tako i ná zemgli.* Proſimo ovdi od Boga, dá budé voglia gniegova, kako ná nebu, tako, i názemgli: Na nebuje uzdignuta toliko pamet Blaxenie, dá nisčta nemogú xeliti, ni misliti, nego sčtoje voglia Boxiá, tó jeſt daſe veſelé brez priſtanka, uxivaiuchi slavu nebeskú: zató moljmoga dá i naſcu pamet uzdigné, dá xivuchi náovomú ſvjtu, nisčta drugó necſinjmo, nego sčtoje voglia ſvetá gniegova, jerboie ovó pravy pút zá uliſti ú kraglieſtvo nebeskó, kako ucſij iſty Iſſukarſt ú Evangegliu Mattié ſvetoga ná pogl. 7. v. 21. *Qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum Cœlorum.* Koy cſiny vogliu Ocza maga, koy nanebeſié jeſt, óvichie uliſti ú kraglieſtvo nebeskó: Dakle koy xely uliſti ú kraglieſtvo nebeskó, vagliá dá cſiny onó sčtoje voglia Boxiá. Buduchi dakle daſmo pó naravi prignuti ná zlo, molimoga dá upravy naſca dilovagnia pó vogli ſvetoj gniegovoj; Voglia Boxia, kojú proſimo zdarxiſe ú gniegovié ſvetie zapovidma, ponukovagny, i nadanuty, tako molimoga daſe doſtoy naucſitnas obsluxivati gniegove ſveté zapovidi, kako govory David ú Pſalmu 118. v. 27. *Viam juſtificationum tuarum inſtrue me.* Pút oprav-

opravdagny tvoy naucsi mene. i ú verscu 24. *dá mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* Day meni razum, i promiscgliachiu zakon tvoy. Molimo danam dopusty dilovati, pó nadanutiu, i opomeni svetoj gniégovoj, kako ú istomu Psalmu ú verscu 133. pisanoje: *Gressus meos dirige secundum eloquium tuum.* Odiegnie moje upravi, pó govoregniu tvomu. Naiposlie promislit vagliá, dá ony koy csiné vogliu Boxiú Issukarstovase bratia zovú, kákoje pisano ú Evangeliu Mattié svetoga ná pogl. 12. v. 50. *Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in Cœlis est: ipse meus Frater, & Soror, & Mater est.* Koygod ucsiny vogliu Ocza moga koy ná nebesie jest; onie moy Brat, i Sestra, i Matti.

18. *Kruh nasc svagdagny, dainamga danas.* Ovdì prosimo uzdarxagnie, toliko Duscevnó, koliko tylésnó, zá razumit, dá sve koliké stvari potribité primamo od Boga. I ú ovoj proscgni, ne samose razumijé kruh, koga svaky dan protribujemo, negoli i drugé potribe tylesné, jer ova imajuchi, lascgnié Bogu sluximo, zafagliujuchimu ná darovy podieglienie, i poznaiemo dasmo potribiti, i dá od gniega svaká primamo. Nevelimo kruh moj, nego kruh nasc, zá ukazati gliubav kojú iskargniemu nosimo, dá svakomu jednako, kako i nami Bogh podiely stvari potribné, govorechi David; da Ocsi sviu ufajuse ú Gospodina. Vellimo kruh nasc, zasctoga imamo s' trudom nascyem, i blagosovom Boxjem dobiti pravedno, jer daga pó nepravdi dobiemo, nebi bio nasc, nego tugy: Zató molimo Boga danam dade jakost, i zdravie, dá moxemo s' trudom nasciem dobivati nama stvari potribité. Isctemo od Boga kruh svagdagny, tó jest, danam Bogh podiely samo sctonamie potribito xivotu, á ne odviscié, kako solomun prosasce: Bogatstvo nedaj meni, nego samo potribná xivotu. Vellimo dainamga danas, zá ukazat, dá niesmo pecsaoni zaradi tyla, nego dá imamo temeglito ufagnie ú Boga, dachienam svoiom dobrotom svaky dan providiti, i podiliti stvari xivotu potribité. I takogier pó ovoi ricsi osichiamose dasmo umarly, i varlo kratka xivota,

neznajuchi ſvarhé xivota naſcega, nego ſve naſce uſagnie ſtavgliamo ú Boga ſtvoriteglia naſcega. U ovoj proſcgni razumiſe takogier rána duſcé, illiti kruh duhovny, jer kakoſe tylo uzdarxy kruhom tylesnym, tako i duſca duhovnym. Kruh duhovny cſimſe ràny duſca jeſt rics Boxiá, radi sćto moljmo Boga danam dopuſty ovi kruh duhovny ſvaky dan, jernam prity Bogh pó Proroku Amoſcu ú pogl. 8. v. 11. *Mittam famem in Terram: non famem Panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Domini.* Poslachiu glad ná zemgliu, ne glad kruha, ni xegiu vodé, nego cſujegnie ricſi Boxié. Sćtoſeie doiſto cſiſutom dogodilo; zató molimo Boga danam neukraty ovy kruh duhovny. Razumiſe takogier kruh prislávnoga tyla Iſſukarſtova, kojie kruh xivota, i koyga blaguié doſtoino xivé ú vike, pó ricſi ſvetoga Ivana ná pogl. 6. v. 55. i zoveſe ſvagdagny, zasćto ſvakiſe dan pó rukú Miſnicskie prikazuié Bogu ſvemoguchiemu.

19. *Od puſti nami dughe naſce, kako i my odpusćamo duxnikom naſcyem.* Jerſmo pó grihu ucſiniliſe krivczi, i duxniczi Bogu, zató ovdi molimo, i proſimo oprosćegnie griha, i muká koieſmo zá grihe doſtoini; Alli vagliá razumiti dá proſimo od Boga, pó ony nacſin, kojie on odredio zá dobiti ſpaſegnie, tó jeſt, danam dade pomoch, dá moxeno ucſiniti plod doſtoian pokoré, daſe moxemo pravo iſpoviditi, i ſarcſano pokaiati, vazda ſpomochiu gniegovom, brez kogá nemoxemo niednoga dobra dilovati. I prem dabi Cſovik bio ú miloſti Boxioj, ſaſviem tiem, josćié duxan ovó proſiti od Boga radi ſvagdagnije Lakie grihá, ú kojé i pravedan upaſti moxe, pó ricſi mudroga. Proſimo danam onako Bogh oproſty, kako i my naſcijem duxnikom oprasćamo.

20. Gdi ſvak vagliá dá promisly, i dobro pametiu razbere sćto, i pó koy nacſin od Boga proſij; daſe ſpomene oné prilikè koju Iſſukarſt recſe ú Evangeliu Mattie ſvetoga ná pogl. 18. v. 24. dá biſce sluga duxan goſpodinu ſvomu 10. tiſuchia talenty, i padavſci moli goſpodina dá ima uſtarpgliegnie ú gniemu, da-

chie

chie vas dugh platiti; A' Gospodin smilovavscise oprostimu vas dugh. Ovy sluga iziscavsci, nagie jednoga dvorana, koymu bisce duxan deset pinezy, i neimaiuchi odkud vratiti mogliasce gniega, daga pocseka, á on nektiuchi vezascega, stavgliajuchi ú tavniczu: Ová csuvsci Gospodin dozvaga, govorechimu: slugo zlocsesty, ja oprosti tebi vas dugh, zascto si molio mene, nieli bylo potribno dase, i ty smilujesc iskargniemu tvomu, i oprostisc gniemu? Icsiniga pridati ná muke, doklem nevraty vas dugh: Ovoie prilika onym koy molé Boga daym oprosty toliké grihe, á oni nechie oprostiti naimagnié úvrigiegnie iskargniemu svomu. Neproczignujuchi daje zapovid od naravi, scto nebi rad dase tebi ucsiny, neucsini ni ty drugomu: nitko nebi rad damu Bogh ne oprosty: dakle vaglia, dá i on oprosty iskargniemu. A' pak Csovikie Bogu duxan, kojié od gniega neizmirnim nacsinom vechy, i niscta nemagnié oprosty Csoviku, á Csovik nechie dá oprosty iskargniemu kojie jednak ú naravi scgnime, zato ponukuié Isukarst ú Evangeliu Mattié svetoga ná pogl. 6. v. 14. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Ako oprostite gliudma grihe gniove, oprostichie i vama Otacz vasc nebesky grihe vasce. Alli ako neoprostite gliudma, nechie oprostiti, ni vama Otacz vasc grihe vasce. Istose pisano naody kod svetoga Marka ná pogl. 11. v. 25.

21. *I neuvedinas ú napast.* Mlogo putá pripusty Bogh svemoguchy dasmo napastovani, zá izviditi jesmoli temegliti ufajuchy ú gniega, kakoje dopustio da Diavao napastuié Joba, zascto buduchi on pravedan, govory svetó pismo, daje od potribé bylo dá napastovagnie iskuscá gniega: Zató nemolimo Boga dá niesmo napastovani, zascto xivot nasc jest napastovagnie ná svitu, i Diavao vazda napastuié Csozika: Nego molimo Boga danam dopusty milost, dá od napastnika nebudemo pridobiti, kako ni Job svety; Jereie zaludu dabismose my, i pazili od

napa-

napasti, ako gospodin neuzcsuvá grada Duscé nascé, kako govory David ú Psalmu 126. v. 1. Zatonas ponukuje Isfukarst ú Evangegliu svetoga Luké ná pogl. 22. v. 40. Molite dá neulizete ú napast. Gdi nevely, molite dá nebudete napastovani, nego govory, molite dá neulizete ú napast, tó jest: molite dá nebudete pridobiti od napastnika.

22. *Nego izbavinas odazla.* Ovdi molimo Boga danas svakoga zla izbavy, kolliko duhovnoga, toliko tylesnoga. Takojé molio Isfukarst Ocza nebeskoga danas csuva od zla. *Joan.* 17. *n.* 15. I svetá Czarkva ú misnie molitva obicsaje moliti: Oslobodi nas molimote Gospodine od sviú zalah sadagnye, proscastie, i doscastie; gdise razumié toliko od zalah duhovnie, koliko tylesnie. Amen. Budi.

POGLAVIE III.

Od Csasty Boxanstvenie.

23. CSast Boxanstvená, razumiuse molitve od kanoná naregiene, i obicsaine ú Czarkvi svetoj govoritise od slugah Czarkvenie. Kojese razlucsuiu ú sedam urah, illitti csasovah, tó jest ú Jutargniú, koiase obicsaie govoriti okolo pó nochi, jereje ú onó vrime Isfukarst ufachien od Csifutah. U Parvú uruh, illiti csas, jereje ondá Isfukarst bio bien zauscniczami, i ná obrazmu pgliuvano. U trechy csas, zasctoje ondá odsudien ná smart. U scestú huru, zasctoie ondá ná krix pribien. U devetu huru, jeresu ondá otvorenamu parsa s' kopiem. U Vecsergniú, zasctoje ondá skrixa skinút. U Cumplitu koiase blizu nochi govory, jereje ondá ú grob stavglien.

24. Trisu varste gliudy koysu duxni ové csasove govoriti, tó jest, duxnisu svi Rednovniczi, koysu ucsinili trij zavita poglavitá. Popovi koysu primili redove vechie, pocsamsci od Poludiakonata. I ony koy imajú kojé dobro Czarkvenó. I

ovy svi sagrissuiú smartno recscené csasove negovorechi. *D. D. passim.*

25. Ové hure vagliá dase govoré glasno, kadase govoré ú Czarkvi, á kadase govoré pó sebi zadostaie dá csuié sam sebe, vech akobi gluh bio: Zató govorechy istom pametiu neizvarscuiese duxnost.

26. Vagliá dase govoré Pomglivo, razborito, i Poboxno. Pomglivo ochie rechi, dase úpravij molitva Bogu, dase imá pomglia ná ricsi, i ná onó scto ricsi zlamenujú, I ovase zové pomglia iznutargniá. A' pomglia izvanská ochie rechi dá kadse, csasovi govoré, dase neima niedna stvar tylesna dilovati. *Fœlix Pot. tom.* 1. *p.* 2. *n.* 438. *Sabinus Bonon. tract.* 54. *n.* 20. Razborito ochie rechi, dase ricsi imajú rechi razborito, nepritarzajuchi, ni skracsaiuchi, nego kakosu úpisane. Á Poboxno ochie rechi, dase sva pomglia, toliko iznutargniá kolliko izvanská úprávy k' Bogu, dase niscta drugó niti misly, niti csiny, izvan molitvé.

27. Od ovuda slidy, dá ony koy govory csasove s' povoglnim rastarkagniem pameti, neizvarscuié duxnosti, buduchi Isusukarst od takvie rekao ú Evangegliu Mattié svetoga na pogl. 15. v. 7. donosechi Prorocianstvo Ixaiæ Proroka zabilixenó ná pogl. 29. v. 13. *Populus hic Labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Ovy narod usty mene faly, á sarcze gniovo daleko jest od mene. Reko dá neizvarscuié duxnosti, nego iosct dá sagriscuje smertno, zascto takvó molegnie nie povoglno, nego Liczumirno, kakose iz riesij Isusukarstovie vady ú ozgor recsenomu poglaviu. I tako darxy sabina *cit. suarez, Layman, Lessius, & alij plures apud ipsum.*

28. Sumglise Parvó. Koy ostavy kojú stranu od csasovah sagrissuieli smartno? Odgovarase s' Masctriom *disp.* 14. *q.* 2. *art.* 1 *n.* 54. *Sab. loc. cit. n.* 13. dá ostavivsci sve csasove jednoga dneva, jedanse samo grih csiny; ostavivsci koy csas, sagrissuiese smartno, illi ná priliku dase ostavy polak iutargnié; alli ostaviv-

ſci jedan pſálam, ſamoje grih Laky, uech akobi oſtavio s'kojom zlochiom, koiabi zadoſta byla, zá grih ſmartny.

29. Drugó. Sagriſcuieli ſmartno koy, ná priliku recsé prie vecſergniu, pak malé cſaſove? Odgovaraſe s'Maſtriom *Loc. cit.* dá akó imá razloxit uzrok neſagriſcuié; akoli ucſiny zaradi nepomglié, ſamoje grih Lak, á né ſmartny.

30. Trechié. Sagriſcuieli ſmartno koy Miſſu govory, nerekavſci Jutargnie? Odgovara Sabina *Loc. cit. n.* 34. dá imá mlogo naucſitegliá koy darxé, dá ſagriſcujé: I imáij koy ucsé dá neſagriſcuié; Iſtina akoie uzrok razloxit, neſagriſcujé, akolie brez uzroka, moxeſe i jedna, i drugá ſtrana darxati, mudro promiſlivſci, kojaje zá duſcu bogliá.

31. Cſetvarto. Moguliſe kad oſtaviti cſaſovi brez griha? Odgovoraſe s'Masctriom *Sabin. loc. cit.* dá moxe. 1. Kadaje tko varlo boleſtan. 2. Zaradi koga potribna, i ocſita posla, tako daſe nemoxe, i jedno, i drugó izvarſciti; alli ú takvú dogagiaju vagliá imati pomgliu, prie izvarſciti. 3. Dá tko izguby Breviar i nemoxega imati; alli akoje zaradi nepomglié izgubio, illi zaboravio, ſagriſcujé. 4. Tkoje sliep, prem dá nemoxe govoriti, jer nevidy; ſaſviem tiem áko znade pſalme ná pamet, i imá drugoga skiem govoriti, duxanie.

32. Petó. Letanie ná ſvetoga Marka, i trij dny prid uzaſcaſtie goſpodinovo, ieſuli pod ſmartny grih ſvi duxni govoriti? Odgovará *Fœlix Pot. Loc. cit. n.* 465. dá ſvi koyſe sluxé z' Breviarom Rimskym, i ony dan niſu ú Proczeſcionu, pod ſmartny grih duxniſu rechi Letanie s' molitvami; zasctoſu ony dan Letanie ſtrana od Cſaſovah. *Donat. Sabina. Loc. cit. n.* 18.

CSLA-

CSLANAK. IV.

Od Csetvarté zapovidi Boxjé

1. VIdivsci zapovidi, kojesu naregiene zá posctegnie Boxie, vagliá takogier viditi oné koyesu zapovigiene zá korist iskargniega; gdi vagliá znati, dá sve zapovidi Boxié, nesamosu utemegliene ú gliubav Boxiú, i iskargniega, nego i ú pravdu: Zasctoje pravo dá darxymo onogá Boga, i klagnia mose gniemu samu, koynasie od niscta stvorio, darxy nas, i provigiá nami svesćto potribuiemo. Dostoinoje, i pravo dá imegniegovo nepotresamo, koje sveto, i varlo veliko jest. Pravoje na isty nacsin, dá kojé vrime odlucsimo ná sluxbu gniegovu, buduchi on podloxio pod zapovid nascu sva stvoregnia, i daonam vrimena ná sluxbu nascu. Takogier sctogodse zepovidá ú ostalie zapovidma, pravoje dase obsluxy, jereje sve naregieno pó zapovidma naravnjm.

2. Ovaje zapovid naregiena ú kgniga Izhoda ná pogl. 20. v. 12. *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Posctuj Ocza tvoga, i Mater tvoiu, dasi dugovik svarhu zemglié, kojuchie Gospodin Bogh tvoj dati tebi.

3. U kojoj zapovidi trise stvari zapovidajú: Parvó dá nosimo posctegnie roditegliem nasciem, i ne samo Oczu i Materi, nego i ostaloj rodbini, i blixgnjm nascym,

 i koy-

i koyſunam ná miſto Ocza, i Materé, tó jeſt koy opravgliajú, i cſuvajú dobrá naſca, i ucſenas karſtianski, i dobro xiviti.

4. Drugó dá posčtuiemo ſtariſcine toliko duhovné, kako Biskupe, Paroke, i drugé ſtariſcine redovnicské; koliko tyleſné, kako Czeſare, kraglie, zapovidnike, illiti vladaocze ſvitovgnié. Trechié dá posčtujemo iskargnié, koy nas mogú naucſiti, i ponukovoti. *Maſtr. Sabin.*

POGLAVIE I.

Sčtoſu duxni Sinovi Roditegliem?

5. SInOcza, i Mater imá gliubiti iz ſarcza, ukazujuchym gliubav, tó jeſt noſechym posčtegnie izvanskó: Zató ako Sin roditegliem xely zlo ú ſarczu ſmartno ſagriſcujé. Naiſty nacſin koy zdvora (prem akoym zlo, i nexely) roditeglie uvrigiujé xaloſtechy, ſmartno ſagriſcujé. Duxniſzu Sinovi s' poniznoſtiu, i s' posčtegniem ponukovati roditeglie, oſſobito ako vidy dá zlo cſiné, illi zao xivot provodé, jereje ovó gliubav duhovná. Takogier ponukovatiga dá prid ſmart tesčtamenat ucſiny, Sakramente primú, i drugé ſtvari karſtianom potribite ucſiné: A' poslie ſmarti gniové, duxniſu Sinovi zá gni Boga moliti, sčtoie ú tesčtamentu oſtavglieno izvarſciti, zasčto drugoiacſié ſmartno ſagriſcujú.

6. Sinovi duxniſu roditeglie rániti, oſobito akoſu ſtari, boleſni &c. i ú ſviú gniovie potriba bitti, ovó ukazujé ſvetó piſmo ú Eklexiasčtiku ná pogl. 3. v. 14. *Filij ſuſcipe ſenečtam Patris tui, & non contriſtes eum in vita illius. Et ſi defecerit ſenſu, veniam dà, & ne ſpernas eum in virtute tua.* Sinko primi ſtaroſt Ocza tvoga, i neoxaloſtiſc gniega ú xivotu gniegovu. I ako pomanká ú Chiutegniu, oproſti, i ne pogradi gniega ú jakoſti tvojoj.

7. Sinovi

7. Sinovi vagliá daſu posluſcni roditegliem ú ſvemu scto nie protiva zakonu, i zapovidma Boxjm; duxniſu parvó. Ocza sluſcati okolo poslová kuchnie. 2. Duxniſu sluſcati ú ſve sctoje dobro zá xiviti karſtianski. 3. Duxniſu sluſcati ponukovagnia, i nauke. *Sebaſt. d' Abreù bic n.* 366. Gdi znay dá Sin ulizavſci ú Réd, nie pod oblaſtiu Ocza, i tako niega duxan sluſcati, vech ako brez gniega nemoxe xiviti.

8. Ovdi vaglià znati dá Materi neigie posluh kako Oczu, dokie Otacz xiv, zasctoje i Matti pod oblaſtiú Ocza: Nisctanemagnié Sinie duxan Mater sluſcati ú ſve onó sctoſe neſuprotivy dobru ſtagniu, i vladagniu kuchié, kako kadga ponukujé ucſij &c. alli poslie ſmarti ocſiné, duxanie ú ſve kollikó Matter sluſcati. *Seb. cit.*

9. Sinovi duxniſu rôditegliem ſvakó posctegnie noſiti, zato ſagriſcujú parvó roditeglie pſujuchi, prokligniajuchi, ná ſarcsbu navodechi, zá nisctoy darxechi &c. 2. Udarajuchi ako i Lako, ruku ná roditeglie dixuchi s' odlukom udarity. 3. Nepomaxuchi ú ſirotinſtvu, i ú drughie potriba. 4. Ná ſudu oſvagiajuchi, vech akobi ú Erexiu upali, otili jzdati grad, illi izrebeliliſe protiva Princzipu. *Sebaſt. n.* 367. *Fœlix Pot. n.* 2038.

POGLAVIE II.

Sctoſu duxni roditegli Sinovom, mux xeni, i xena muxu, Brat Bratu &c.

10. MLogheſu ſtvari kojeſu roditegli duxni Sinovom cſiniti, kojéſe u trij dyla razlucſujú. 1. Duxniſuij gliubiti, neprokligniuchi, ni nenavidechi, negoym dobro xelechi. 2. duxniſu uzdignuty ú ſtrahu Boxiemu, ucſechy karſtianski xiviti. 3. Duxniſu od ranitiy tileſno, datiym odichiu, i drugé potribe tyleſné.

11. Moxe Otacz nedati basctiné Sinu, radi nespoznanstva, illi akogaje udrio, illi ubitga ottio. Akoje svelikom sctetom roditegliá dobrá rasuo. Akoje zabranio Oczu dá tesctamenta ne ucsiny. Akoje Ocza ná sudu osvadio, illi stavgliena ú tavniczu pomoch nie otio. I ú drugy dogagiay. *Fœlix. Pot. n.* 2055.

12. Muxie duxan. 1. Nositi xeni gliubav. 2. Neudritiú jako, jermuje drugh, á né sluxavka, alli brez smartnoga griha morejú pokarati lako, jer vagliá dáje xena pod oblastiu muxa. 3. duxanie pokarati xenu kad griscy. 4. Duxanie nezabraniti xeni dobrá dilla csiniti. tó jest ichi ná missu, obsluxivati zapovidi Boxié, i Czarkvené &c. *Sebast. n.* 371.

13. Xenaje duxna muxu gliubav nositi, i sluscatiga ú stvari duhovné i ú vladanie od kuchié. Duxnaie nerasardit muxa, ossobito akoga zná dá ú sarcsbi psujé, prokgligniá &c. Duxnaje sliditi muxa akose iz jednoga mista ú drugó prisely. Izvan ú try dogagiaia niega duxna sliditi. 1. Ako zná dá ú mistu kuda idé jest poghibio od griha smartnoga. 2. akose ocsito boy od izgubgliegnia xivota. 3. Akose mux ucsiny skitacs poslie negoseie oxenio; Akolie, i prie bio, i ona znala, duxnaie sliditga. *Sebast. n.* 370.

14. Brat Brata, izvan gliubavi koiumu ima nositi, duxanie ú potribi pomochi, ràniti, odivati; akoie malekan duxanie csinitiga naucsiti zanat dase poslie posceno moxe vladati. Akoie ostao brez roditegliáh duxanie svemu csiniti, scto i roditegli, ossobito naucsitga Boga moliti, obsluxivati zapovidi Boxié. &c. *Sebast. n.* 372. *Fœlix Pot. n.* 2056.

POGLAVIE III.

Scto su duxne starifcine duhovne podloxnikom; i podloxniczi gnima.?

15. STarifcine duhovné jesu Biskupi, i drughy Vladaoczi sveté Czarkvé, koy nas upravgliajú xiviti ú milosti Boxioj; ovyse

ovyſe zovú Oczi duhovny, zasčto kako Otacz tyleſny upravgliá, i ucſij Sinove dobro xiviti, tako ſtariſcine duhovné upravgliajú, i ucsé duhovno xiviti.

16. Duxneſu ſtariſcine duhovné podloxnikom dati dobru priliku úſvakoj kripoſti. vagliá dá ſtojé kod podloxnikáh, dá mogú laſcgnie viditi pomankagnia gniova, i pokaratij. Vagliá daſu bdechi ſvarhu podloxnikáh, i vidivſci daſu zabludili, duxniſu iſkati nacſine, i ſtavity ú parvó ſtagnie.

17. Biskup oſſobito duxanié pohoditi Ovcze ſvoje naimagnie ú dvié godine jedan pút; duxanie pripovidati pó ſebi, illi pó drugomu naucſnu. Duxanie neoſtaviti ſtado ſvoje ú potriba, toliko tyleſnie, koliko duhovnie. Duxanie Sakramente koyſe gniemu priſtoié sluxiti, uglie poſvechivati, rediti, i drugé ſtvari priliсſné gniegovu doſtoiaſtvu cſiniti. Biskupi, i drugé ſtariſcine vechié, vagliá dá ſtavé mudre, i Boga boiechié vladaocze ſvarhú podloxniká, koychey s' mudroſtiu, i z' dobrom prilikom upravgliati ná sluxbu Boxiú. *Seb. n.* 386.

18. Paroki duxniſu. 1. Staiati úxupi. 2. Miſu govoriti. 3. Sakramente sluxiti. 4. Nauk Karſtiansky kazivati. 5. Pripovidati. 6. Dobru priliku dati. 7. Boleſnike polaziti. 8. Zá grihé ocſite pokarati. 9. Sirote brez nisčta ukopati, Sakramente sluxiti &c. i pomochy úcſemu mogú.

19. Podloxniczi, duxniſu gliubiti Vladocze duhovné, posčtegnieym cſiniti, i posluſcni biti, ú ſvemu sčto nie potiva duſci, jereſu oni upravitegli xivgliegnia naſcega. Duxniſu dati gnima potribe zá xivgliégnie. &c.

POGLAVIE IV.

Od duxnoſti Vladalaczáh ſvitovgnie, i podloxnyká.

20. VLadoczi ſvitovgny duxniſu poploxnykom pravdu cſiniti, uzdarxaty ú myru, branity, Datti mudre, i naucſne

ne ſudcze, i zapovidaocze. Vagliá da doſtoianſtva dajú doſtoiniym. Vagliá dá necſinè boia nepravedna. Vagliá dá nepokarajú prave, ni proſtè krivim, Prem dá moxe nepokarati kriva, akoje koriſtan vilaetu. Goſpodari duxniſu úpraviti slughe ú dobru xivgliegniu, Platitym gniove trude. &c.

21. Slughè goſpodarom duxneſu posctegnie, posluh, bojaz, i virnoſt, Govorechi S. Petar Aposctó ú Pisctoli parvoj ná pogl. 2. v. 18. *ſervi ſubditi eſtote in omni timore Dominis.* Slughe podloxni budite ú ſvakomu bojazu goſpodinom.

22. Podloxniczi duxniſu noſiti posctegnie Vladaoczem, sluſſaty, i obsluxivati zápovidi gniove, kako ucſij ſvety Pavao Aposcto piſcuchi Rimglianom ná pogl. 13. v. 1. I ſvety Petar ú pisctoli parvoj ná pogl. 2. v. 13.

CSLANAK. V.

Od Peté zapovidi Boxjé

OD ové peté zapovidi Boxjé govory ſvetó pyſmo ú kgniga izhoda ná pogl. 20. v. 13. *non occides.* Neuby. Kojé ricſi prem daſe razumé ſamo od ubiegnia tyla, nisctanemagnié ú iſtima razumiſe ubiegnie iezikom, ſarcsbóm, i ú ſarczu zliempomiſcgliaiem, protiva iskargniemu, kako recſené ricſi tomacſij Iſſukarſt ú Evangegliu Mattié ſvetoga ná poglaviu 5, v. 21. *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis: Non occides: qui autem occiderit, reus erit judicio. Ego autem dico vobis: quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit judicio.* Cſuliſte daje recſeno ſtárym: Neuby: á koy ubie, krivaczchie bitti ſudu. A' ia govorim vami, dá ſvaky koyſe raſardy ná brata ſvoga, krivaczchie bitti ſudu. Od kud slidy daſe ú ovoj zapovidi ne ſamo zabragniujé ubiegnie Cſovika, nego i pomiſcgliegnie, ſarcsba, *i* ricſi protivné iskargniemu. Zatochiemo ú ovomú cslanku viditi od uboiſtva, od Mormoragnia, i oſveté.

POGLAVIE I.

Od Uboiſtva.

1. UBoiſtvo nepravedno jeſt velik grih, buduchi Cſovik ſtvoren ná priliku Boxiú, kakoſe ſctie ú kgniga poroda ná pogl. 9. v. 6. I Pavao Aposctó Galatom piſcuchi ná pogl. 5. v. 21. *Invidiæ, homicidia, ebrietates &c. Qui talia agunt, regnum DEI non conſequentur.* Nenavidoſti, uboiſtva, pianſtva &c. Koy takvá cſiné kraglieſtvo Boxié nechie doſtignuti. Zató Bogh ſvemoguchy zapovidá ú Levitiku na pogl. 24. v. 21. dá koy ubie Cſovika, daſe pokará. I ú Deuteronomiu ná pogl. 19. v. 11. Dá ubojcza neimá obragniegnia ú gradovie ná tó odregienje, nego daſe uzmé, i dá imá umriti. I ú ocſitovagniu Ivana ſvetoga ná pogl. 13. v. 10. *Qui in gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.* Koy s' macſem ubié, vagliá gniega s' macſem ubiti. I ná drughie miſty iſtó govory.

2. Reko uboiſtvo nepravedno, Zasctó Uboiſtvo ucſignieno pravednym nacſinom, nie grih; Tako zlocſincze pó pravdi, illiti pó ſudu ubiti nie grih, buduchi tó dopuſtio Bogh ú kgniga izhoda ná pogl. 22. v. 18. *Maleficos non patieris vivere.* Zlocſincze ne tarpi dá xivú. I ú pisctoli ſvetoga Paula Rimglianom ná pogl. 13. v. 4. *Si malum feceris, time: non enim ſine cauſa gladium portat. DEI enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit.* Ako zlo ucſiniſc boiſe: jere brez uzzoka nenoſy maſc (tó jeſt ſudacz) zasctoje sluga Boxy, oſvetilacz ú ſarcsbi gniemu, koy zlo cſiny.

3. Nie grih ubiti Cſovika zá obraniti xivot ſvoj, tó jeſt, date Cſovik, illiti nepriategl nadskocsj, i znaſc temeglito dachiete ubiti, inikako nemoxeſc obranitſe, ni utechi, ni dozvati pomoch, ú takvú dogagiaiú moxeſc ubiti branechiſe, zasctoie ſvaky duxan branit xivot ſvoj, kako iſtá narav ukazuié.

Alli

Alli akoga ubiesc, á mogaobi saranit xivot svoj samo daga ranisc, tada sagriscujesc, jersi viscié ucsinio, negoie byla potriba, zá obranitse. *Sebast. n.* 404. *Sabin. tract.* 25. *n.* 6.

4. Princip, illi vojnyk nadskocsen, nie duxan pobignut, nego moxe ubiti, zascto pobigavsci guby posctegnie, zató duxanie svoje posctegnie branit, kako i xivot. *Fœlix Pot. tom.* I. *parte* 2. *n.* 2085. *Sebast. n.* 408. Alli akobi pó takvú pobignutiu neizgubio posctegnié, kako negubé redovnjczi, i gliudi priprosti, sagrisciobi ubivsci. *Mast. disp.* II. *q.* 6. *art.* 2. *n.* III.

5. Divojka zá obranit svoie posctegnie, ako ni poiedan nacsin nemoxese obranit, ni vikom, ni otimagniem, moxe ubiti usilnika. *Sabin. n.* 24. *Sebast.* I. 410. *Fœlix Pot. n.* 2094. zasctoie Divicsanstvo, i csistochia vechiá kripost, nego i jedno blago, josct i xivot.

6. Ubiti Csovika ú dogagiaiu, illiti neote, illi pó nesrichi, nie grih, zascto nie byla voglia, illiti odluka, kojase iziskuié zá ucsinit grih smartny. Alli vagliá znati, daie drugó sctose basc neote dogody, á drugoje sctose neote dogody, á moglobise nedogodit dase budé pomglia stavila; napriliku dá tko pokrivá kuchiú, pak ná pút baczaiuchi kuppe, kamegnie, darva &c. Ubié, bilobi neote, allibi sagriscio, zascto nie ucsinio pomglié dá neubié, koiuie pomgliu duxan bio ucsinit, stavivsci zlamegnie dase neprohody. *Sebast. n.* 415. *Fœlix Pot. n.* 2114.

7. Ubiti sam sebe jest texak grih, jer nitko nie gospodar od xivota svoga, negoie Gospodin Bogh, kakose sctié ú kgniga mudrosti ná pogl. 16. v. 13. *Tu es Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem.* Tysi Gospodine koy xivota, i smarti imasc mogustvo. Zató koy ubiú sami sebe sagriscujú smartno, i zató osudienisu ú muke paklené: I svetá Czarkva zabragniuié takvú ukopatise úsvetu mistu; 2. Dase zá gniega nemoly Bogh, ni dase Misse govoré. 3. Dase neimá ukopati svichiama, i drughima obicsay Czarkvenym. *Sabin. n.* 41.

8. Ovisu grisi uboistva od vechié varstah, zató naispovidi vagliá istomacsiti akosi ubio Ocza, Mater, Brata, Sestru, Rodiaka, Redovnjka, illi akosi uboistvo ucsinio ú Czarkvi, illi ú mistu posvechienu, i ná sluxbu Boxiú odregienu; jer ová sva uboistvu nadodaiú vechiú zlochiu.

9. Na isty nacsin sagriscujé koy scaglié, ponukujé, nagovará dase úcsiny uboistvo. Sagriscujé takogier koy isсté nacsine dá xená pobaczy dite, illi prie, illi poslie negose z' duscom sastavy. Takokier koyse ná meidan zazivaiú sagriscuiú, i ostaiú ú Prokletstvu.

10. U ovoj Zapovidi, ne samose zabragniuié uboistvo, negoli josct jako ranniti, illi odsichi kojé udo; i josct imati odluku ubiti, ranniti &c. Sctosu svi grisi smartny.

POGLAVIE II.

Od Mormoragnia.

11. PRem dá od mormoragnia naucsitegli ná ovomú mistu negovoré, ostavgliaiuchi Pripovidaoczem, ú svoj Predika ukazati, kollikoje velik ovy grih: Nisctanemagnié buduchi Mormoratur ubojcza od posctegnia, sctose zapovidá ú ovoj petoj-zapovidi, otiosam ú kratko ú ovomú poglaviu ukazati, kolliko-je texak ovy grih, buduchi dá Toma svety naucsitegl Angeosky, jednako darxy mormoratura, i uboiczu: *Qui occidit fratrem suum, & qui detrahit, pariter homicida esse monstratur. In quadrag. P. Fulvij sont. pred.* 39. *fol.*. 232.

12. Mormoragnie jest veliko úvrigiegnie Boxié, kako ú kgniga Broyáh sctiese ná pogl. 11. v. 1. ú Psalmu 77. v. 19. i 21. Gdi buduchi mormorali Sinovi Izraëlsky protiva Bogu, csiniy oggniem izgoriti. I ú pogl. 12. v. 10. Pokara Bogh Mariu, Aronovu Sestru z' gubóm kojá mormorala bisce protiva Mojsiu, i Aronu. I ná drughie mloghie misty.

13. Svety

13. Svety Bernardo vely, dá mormoratur trij ná jedan mah ranny, tó jest sebe, onogá od koga mormorá, i onogá prid kiem mormorá. Ranny sebe zascto pó mormoragniu úvrigiuié Boga, i dobivá sebi izgubgliegnie vicsgnié, kakoje pisano ú Psalmu 51. v. 4. *Tota die injustitiam cogitavit Lingua tua; sicut novacula acuta fecisti dolum.* Pó vazdan nepravduie mislio jezik tvoj, kako britva osctra úcsiniosi zlo. i ú verscu 7. *Propterea DEUS destruet te in finem, evellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo; & radicem tuam de terra viventium.* Zaradi togá Bogchie satarti tebe dó svarhé, izgulichie tebe, i istirachie tebe, iz pribivaliscta tvoga, i korin tvoj iz zemglié xivuiuchy.

14. Ranny onogá od kogá mormorá, zascto tolikomu digné posctegnie, kogamu nemoxe povratit. Radi scta govory David ú Psalmu 13. v. 5. *Sepulchrum patens est guttur eorum, Linquis suis dolosè agebant, venenum aspidum sub labijs eorum. Quorum os maledictione, & amaritudine plenum est.* Grobnicza ocsita jest garlo gniovo, jeziczy svoym zlocsesto dilovalisu, otrove ascpidáh pod usnama gniovym. Koy usta prokletstva, i gorkosti puna jesu. U Prouerbiu ná pogl. 16. v. 27. *Vir impius fodit malum, & in labijs ejus ignis ardescit.* Csovik zlocsest kopá zlo, i ú usnam gniegovym gory oggagn. U Psalmu 139. v. 4. *Acuerunt Linguas suas sicut serpentis.* Naosctrilisu jezik svoj kako zmisky.

15. Pravose govory dá jezik mormoraturá imá otrove od Ascpidah, kojaje jedna varsta od otrovnie zmiah, kojese otrove izlicsit nemogú, kakoje pisano ú Deuteronomiu nà pogl. 32. v. 33. *Venenum aspidum insanabile.* Otrove ascpidah neizlicsuiuchié, Zató koy uzmé posctegnie jedan pút drugomu, nigdamu povratitga nemoxe, ni ozdravitga od otrováh.

16. Ranny onogá prid kiem mormorá, jer illiga naucy mormorati, illiga csiny scziniti onó, scto nie istinito, á ossobito naucsjga mormorati, i nadostaviti ná onó sctoje csuo, zató Jakob Aposctó ú pisctoli svoioj ná pogl. 3. v. 5. govory: *Lingua modicum*

quidem membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam ſilvam incendit. Jezik malanoje údo, alli velika uzdixé. Evo koliky oggagn, kolliko veliku ſcummu izxexe. Jer cſuvſci od mormoratúrá, nadoſtavy ná gniegovo govoregnie, á drughy vechié, pak nátollikó izigié, dá kako od jedné iskré uxexeſe oggagn, koyſe ugaſit nemoxe, tako od jednoga mormoragnia izigié laxglivo govoregnie, kojeſe ugaſit nemoxe, zascto oskvargniujé poscтegnie iskargniega, i uxixé koleſo porodiegnia gniegova, kojeſe ugàſit nemoxe, buduchi uxgano oggniem pakleniem, kako iſty Aposctó ú verſcu 6. piſcé. Cſinechiga ſcziniti onó scto nie iſtina, ſtavgliaga ú poghibio od oloſti, kakoſeje ſtavio Farizeo, koy zafaglivaſce Bogu, dá nie griſcnjk kako oſtaly gliudi. Evo dakle kolliko zlo cſiny mormoratur: Radi scta ponukuié mudrj ú pogl. 1. v. 11. *Cuſtodite ergo vos à murmuratione. Os quod mentitur occidit animam.* Cſuvaiteſe dakle od mormoragnia: Zascto uſta kojá laxú ubyaiú duſcu.

POGLAVIE III.

Od Oſveté.

17. BOghie ú ſvetomu piſmu s' prilikami ukazao, i Zabranio zapovidiu, daſe imaiú gliubiti nepriategli, i daſe neimá cſiniti oſveta, buduchi on goſpodin od oſveté, kako govory David ú Pſalmu 93. v. 3. Saſviem tiem bludechi i ú ovomu Hriſtiani, tako daje ú gni obicſajno rechi: *Akoſe neoſveti, nepoſvetiſe.* Kojaſe zlochia ſvaky dan, od ſvakoga ocſima moxe viditi, zató ukazuieſe daje oſvetu Bogh zabranio, i jeſt velik grih, jer protiva naregiegniu, i zapovidi Boxioj.

18. Oſvetuie Goſpodin Bogh ſebi zabranio, i nie nikomu dopuſtio dajú cſiny, zató nemoxeſe oſveta ucſiniti drugomu, brez ſvojé sctetć, jerboſe Bogh onomú oſvechiujé koy oſvetu cſiny; buduchi on Rekao ú Deuteronomiu ná pogl. 32. v. 35. *Mea eſt ultio,*

ultio, & ego retribuam in tempore. Moja jest osveta, i Jachiu povratit ú vrime. Izabragniuié dase neosvechiuiemo ú Levitiku ná pogl. 19. v. 18. *Non queras ultionem, nec memor eris injuriæ civium suorum.* Netraxi osveté, nise spominai nepravdé gragianah tvoy. Zasctobo akose osvetisc, Bogchiese tebi osvetiti ná dan sudny, kako ú kgniga Judité govory ú pogl. 16. v. 20. *Væ genti insurgenti super genus meum, Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die Judicij visitabit illos.* Iao Puku ustaiuchiemu svarhu naroda moga, jerbochie gospodin svemoguchy osvetitse gnima, ú dan sudny pohodichie gni. I ocsitnie Czarkvenjk ú pogl. 28. v. 1. govory: *Qui vindicari vult, à Domino inveniet vindictam.* Koyse osvetit ochie, od gospodina naidé osvetu. I slidy govorechi: Ostavi iskargniemu tvomu, udechiemu tebi, i tada molechiemu tebi odriscichiese grisi. Csovik Csoviku ostavgliá sarcsbu, á od Boga isćté Likariu. Csoviku prilicsnu sebi, neimá milosardia, á zá grihe svoie moljse. On buduchi put zdarxy sarcsbu, á prosctegnie moly od Boga, tkochie molit zá grihe gniegove?

19. Osctro priety Bogh ú Ezekielu Proroku ná pogl. 25. v. 12. & *seq.* Idumeanom, i Filiscteom koysu ucsinili osvetu protiva Judi, govorechi: dachie satarti ú sarcsbi svojoj, toliko gliude, kolliko xivine, ubivsci uboicze, i opustivsci pribivagnie gniovo. Jerbosu vely sagriscili meni csinechi osvetu, allichie poznati dasam já Gospodin, kada prostrem svarhu gni ruku moju, ú xestini sarxbé moje. Gdise vidy ocsito kollikoje marska osveta Bogu, i zaradi osveté kollikose uxixé sarcsba gniegova. Dakle osvetitse jest velik grih, koga sam Bogh osvechiujé, pó koioj gubise milost Boxiá, i dobivase osudiegnie vikovicsgnié.

20. I ù novomu zakonu, zapovidiú, i s'prilikom jest Issukarst zabranio osvetu, buduchi zapovidio kod Mattié svetoga ná pogl. 5. v. 44. dá imamó gliubiti Nepriateglie, i moliti zá progoniocze, ako hochiemo biti sinovi Ocza nebeskoga; zascto vely, ako uzgliubite priateglie, kojuchiete plachiu imati? jedali ovó i ocsitniczi necsiné? od kud slidy daje pravi karstianin ony, koy

koy necsiny osvetu, i onje sliditegl Issukarstov, koy oprosty iskargniemu; Buduchi i on nà Krixu molio zá oné, koysu mucsili, i propeli gniega.

21. Ovisu isty nauk Issukarstov darxali svety Aposctoli, kako temegli vire Katolicsanské. Svety Pavao piscuchi Rimglianom govory, ná pogl. 12. v. 19. & *seq.* Pridrazy nemoite vas isté braniti, nego daite misto sarcsbi, buduchi pisano: Meni osveta, iachiu vratiti, govory gospodin; Nego ako oglady nepriategl tvoj, narani gniega, ako oxedia pitti podaj gniemu, jer ovó csinechi, uggliegnie oggnienó skupichiesc svarhu glavé gniegové, nedaise pridobit od zla, nego pridoby ú dobru zlo. I ú parvoj Pisctoli Texalonichianom, ná pogl. 5. v. 15. piscé: Vidite, da koy zlo, za zlo komú nevraty, nego vazdasctoje dobro sliditе megiu vami. I Petar svety poglavar Aposctolsky ú Pisctoli parvoj, ná pogl. 3. v. 9. piscé: Ne vrachiajuchi zlo, zá zlo, ni proklestvo, zá prokletstvo. Ovosu nauczi Aposctolsky. oh dabi duhovniczi hristiansky ucsili svoje ovcze, i tomacsilym zapovidi Boxié, i nauke Aposctolské, doisto magniebi osveté, i razboinikah ná svitu bilo; alli kako vely Issukarst slip slipa vodechi, obadvachie ú jamu ú pasti. Pastirisu drughima, á sami sebe neznadú naucsiti, odkudchie dakle gliudi dobri biti, kad nikada nauka nikakvá necsujú? Illi kakochie zakon Boxy obsluxivati, kadaga neznadú? I kogaym isty duhovniczi istomacsiti neumiú?

22. Zá razumiti svetó pismo, svety Oczi velikesu trude csinili, brez pristanka postechi, i Boga molechi, od kogá sve mudrosti izlazé; A' oni naucsivsci malo samo sctiti, mislé razumiti svetó pismo, i govoregnia svetie Otaczah! Bogoslovczi ucsé od mladosti do starosti, i josct nigda nevelé dá sve znadú, nego vazda nastoié boglié znati; á oni brez nikakvá nauka, Opolo smiú zakon Issukarstov tomacsiti, i sczinitise dá mlogo znadú: svetisu Oczi Bogoslovczi bili, i visoka govoregnia jesu pisali: Kakochie dakle oni razumiti gniova govoregnia, ako pocsetak bogoslovie neznadú? I ako sctiti i naucsé, nerazumiú; zatosu

pri-

prilicsni priprostu púku, kakoie ú svetomu pismu za bilixeno, *kako ostaly púk, tako i misnjk.* I Apossctó ucsij, dá slovo ubiá, tó jest, kadse nerazumié sctose sctié, naopakose tomacsij: Tako i gniovi duhovniczi, kako tko razumié, tako tomacsij, i tako viruje, scto i Luterani, i Kalvini csiné. Od kudse poznaié slipochia gniova.

CSLANAK. VI.

Od Scesté zapovidi Boxjé

BUduchi Bogh svemoguchy ú proscastoj zapovidi zabranio, oná kojá tylu mogú nauditi, ú ovoj scestoj zabilixenoj ú kgniga izhoda ná pogl. 20. v. 14. zabragniúié sve, scto moxe posctegniu csovicsiemu nauditi, tó jest, zabragniuiese svakó necsisto dillo putenó, poxelegnie, doticzagnie, gargliegnie, gliubgliegnie, sramotan pogled, sramotno besidiegnie, i drugá, kojá vodé ná grih púteny; Zatochiemo ovdi viditi varste ovogá griha.

POGLAVIE I.

Od gribá Putenie.

1. PArvá varsta grihá putenie, jest smiscagnie puteno megiú dvima slobodnym, koy nisu svezani zarucsegniem, illi obechiagniem csistochié. Jest od sebe grih smartny varlo texak. *D. D. communiter.*

O 2. Piscé

2. Piscé Alphonso á Castro *Lib. 4. advers. hær. verb. coit. & Lib. 7. verb. fornic.* Pó nauku Gvidé Carmelite, daie ovó Erexia Garcská, koy darxé, dá slobodan slobodnóm sagriscujuchi, nesagriscuiu smartno. Istina niesam mogao dochi ú poznagnie, darxeli ovó Hristiani; Nisctanemagnié suprot onym, koy tako darxé, ukazuiese iz svetoga pisma, dá jest Erexia tako virovati, i jest grih smartny.

3. Onoje Erexia virovati, sctoje suprotivno viri: Virovati dá slobodan slobodnom nesagriscuiú smartno, jest suprotivno viri; Dakle virovati tako jest Erexia. Onoje suprotivno viri, sctoje Bogh ukazao ú svetomu pismu, pakse zlovoglno neviruié: Boghie ukazao ú S. Pismu dá slobodan slobodnom sagriscuiú smartno; Dakle virovati dá ne sagriscuiú smartno, jest protiva viri, i zató Erexia. Daje tó Bogh ukazao ú svetomu pismu istinaje, jerbose sctié ú Pisctoli svetoga Paula korintianom ná pogl. 6. v. 18. *Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est, qui autem fornicatur in corpus suum peccat.* Bixite bludnost. Svaky grih kogagodir ucsiny Csovik izvan tyla jest, à koy bludy ú tylo svoie sagriscuié.

4. I vechmá strascy Aposctó piscuchi Efezianom ná pogl. 5. v. 5. dá takovy neimajú obitili ú kragliestvu Issukarstovu, i Boxiemu. I Galatom piscuchi ná pogl. 5. v. 19. i brojechi grihé naiprie stavgliá bludnost, pak izbroivsci nadostavglia, dá koy takvá csiné, kragliestvo Boxié nechie dostignuti. I ú ocsitovagniu ná pogl. 21. v. 8. strascnon trubgliom ukazuiéIvan svety, dachie takvie dio biti ú jezeru oggniem goruchiemu, i sumporom: sctoie smart drugá. Dakle akoié tolik grih velik, dá koyga csiny neima diéla ú Raiu, nego ú Paklu, kako Bogh ú svetomu pismu ukazujé, vaglia rechi, dá koy tako nevirujé Eretikie. Zató vagliá darxati kako Cslanak od viré, daje grih smartny smiscagnie puteno megiu dvima slobodnym, kako ucsij Mastrio *disp. 11. q. 7. art. 1. n. 118. ex Clement. Ad nostrum. Sabin. tract. 27. n. 13. Fœlix Pot. tom. 1. part. 2. n. 2140.* I jest suprot

zakonu

zakonu naravnom, zasćto mlogá zlá iz ovogá izhodé, kakonoti ſmutgnie, neskladi, ubiegnie diteta akoſe zacſmé, izgubgliegnie posćtegnia, i drugá mlogá kojá recſeny naucſitegli pó redu broié.

5. Odkud slidy daie toliko Bogu merzak ovy grih, daje pokarivao osćtro oné koyſuſe ú gniemu naslagivali, kakoſe moxe sćtiti ná mlogo miſtah S. Piſma, oſſobito daie zaradi ovogá griha naveo potop opchieny ſvarhu zemglié, i ſatarho iſté xivine nerazloxité. Ová nekſu zadoſta onym koy darxé dá nie grih ſmartny. *Vide Prop. Dam. ab Innoc. XI. ord.* 48.

6. Drugá varſta ovogá griha jeſt uzetie Divicſanſtva, tó jeſt kadſe uſiluié Divicza, i uzmeioiſe Divicſanſtvo pó ſmiſcagniu putenomu, sćtó ſvarhu griha ſmartnoga, nadodaié zlochiu protiva pravdi, cſinechi ſilu Divoiki.: I jeſt vechy grih nego priproſta bludnoſt, jer ne ſamo bivá protiva pravdi, nego uzimá cſiſtochiu divicſanſtva, kojaje kripoſt toliko Bogu draga. Alli akoie s' vogliom Divoiké, ondá nie vechy grih od bludnoſti priproſté, tò jeſt kao dá ſagriſci slobodan slobodnom; ucſij Sabīna, i kod gniega 14. naucſitegliah *Loc. cit. n.* 38.

7. Trechiá varſta ovogá griha jeſt Prigliubo diuſtvo, tó jeſt puteno ſmiſcagnie s' tugym drughom, i ná try nacſina bivá, 1. Kada slobodan poznade zdruxenu; 2. Kada zdruxen poznade slobodnu, 3. Kada obadvoie zdruxeno puteno ſagriſcé, i ovie vechy grih od dviú parvie, jerſe ovdi dvima nepravda cſiny, á ú parvá dvá dogagiaia ſamo jednomu: Zató odpotribeie, i ſvoje, i drugoga ſtagnie ná iſpovidi iſtomacſit. *Sebaſt. d' Abreù hic. n.* 440. *Fœlix Pot. verbo Adult. n.* 2146.

8. Cſetvartá varſta ovogá griha jeſt, kadſe ſagriſcy s' rodiczom, illi s' rodiakom tia ú cſetvartomu kollinu; Illi roditeglſtvo bylo duhovnó, kako kumſtvo karsćtegnia, i krizmé; illi roditeglſtvo bylo pó kollinu; illi bylo pó karvi, kojé bivá megiú onym, koga uzmeſc brata, illi ſeſtru, illi bylo zakonitó, tó jeſt kad tko koga uzmé zá Sina, illi zá kchier; s' ovym ſamim raz-

O 2 lucſe-

lucsegniem; dá roditeglstvo duhovnó neprolazy daglié, nego samo megiú onym, megiu koymie kumstvo. *Fælix Pot. tom 1. part. 4. cap. 5. verb. cogn. spir. n.* 4032. Od drugá trij roditeglstva vidichiemo boglié ú Sakramentu xenidbé.

9. Znaj ovdi, dá kollikose ú blixgniemu kollinu sagriscy, tolikoie vechy grih, zatoie od potribé ná ispovjdi istomacsiti ú komuie kollinu, i ú komuie roditeglstvu grih ucsignien, jer ú istomu grihu nahodjse zlochia vechiá, illi magniá, kako naucsitegli govoré.

10. Pétáie varsta, kadase sagriscy s'onym koije ucsinio závit obsluxivati csistochiu, illi primio koy réd, od kogasmo griha vidili, kadsmo govorili od grihá protiva stvari svetoj.

11. Scestaie varsta, kadse Divojka, udata, illi slobodna protiva vogli gnezinoj otmé, i odvedé ná svarhu bludnosti, akobi bjlo s'odlukom i vincsatiú; jerse csiny gnoj sila protiva pravdi, i roditegliem, illi onym koyiú pazé, i jest grih texak, zá koy S. Czarkva stavgliá ocsitu pokoru, á sud svitovgny zá glavu zabragniuié. *Sabin. Loc. cit. n.* 58. *Sebast. & alij.*

POGLAVIE II.

Od Gribá protiva naravi.

12. GRih protiva naravi jest varlo texak, jer kako nadhody naravnó dillovagnie, tako nadomechié varlo veliku zlochiu. Parvaie varsta griha protiva naravi povoglno prosutie svoga Simena i jest grih protiva naravi, zasctoje pó naravi sime odregieno ná plod, kako ucsij Mastrio *Loc. cit. art.* 2. *n.* 129. Zató takvym Aposctó govory, *Corint.* 6. *n.* 10. Dá nechie posidovati kraglieſtva Boxiega. Reko povoglno prosutie simena, jer kad narav odsebe ucsiny, ossobito ú snu, i nedase uzrok, nie grih smartny, alli akose prie dade uzrok necsistym pomiscgliegniem, poxegliegniem, pogledom, &c. illi akose poslie naslagiuié

giuié promiſcgliaiuchi ſan, jeſt grih ſmartny. Zató vagliá ſvak daſe pazy od onogá, odasčta znade daſe tylo uxixé. Gdi znaj dá ù cſigniegniu takvá griha, akoſe ú misli imá kakvá perſcona, od potribeje na iſpovidi iſtomacſiti, od kojeje varſté bjla perſcona, ú tokvú necſiſtu naslagiegniu. *Sebaſt. d' Abreù n.* 465.

13, Druga varſta griha protiva naravi jeſt ſodomia; I jeſt grih varlo texak, radi koga cſini Bogh proſiſti ſodomu, i poslaty xive ú muke paklené; I jeſt protiva naravnó ſmiſcagnie muſcka s' muſckym, illi muſcka i xenska; illi xenska, i xenska. alli ovo poslidgnié nie ſvarſcena ſodomia. *Sab. tract.* 29. *n.* 8. 14. Trechia varſta ovogá griha, jeſt ſmiſcagnie z' xivinom; I jeſt tolliko xeſtoko úvrigegnie Boxié, dáje zapovidio Bogh ú Levitiku ná pogl. 20. v. 15. dá takvy imajú ſmartiu umriti; I pravda ſvitovgniáh takvé oggniem xexe. Od ovie ſtraſcny, i pogany griha ú kratko govorim, zá neſmutiti Boga boiechié, zasčt oie marzko, i cſuti od ogni, akamoli govoriti: Zadoſtaie znati, daſu iſtoj naravi marzki, i ſmardechi: Mólimo dakle Boga, dá od gni ſvakoga ſacſuvá.

CSLANAK VII.

Od Sedmé zapovidi Boxjé.

U Dvima proſcaſtym zapovidma Bogh zapovidá, da nenahudimo iskargniemu ú tylu, i ú posčtegniu, á ú ovoj naregiuié, damu neimamo nahuditi ú dobrié gniegovié, buduchi ukazao pó Aposčtolu ú Pisčtoli parvoj korintianom piſcuchi ná pogl. 6. v. 10. dá takvy nemogú poſidovati kraglieſtvo nebeskó. Ovoie Bogh zapovidio ú kgniga Izhoda ná

pogl. 20. v. 15. *Non furtum facies.* Neukradi, gdiſe razamuié Lupesctina, ſilom otetie, kragia, i scteta pó voglno ucſigniena. Zatochiemo ú ovomú Cslanku govoriti od kragié, i povrachiegnia. Od Pogodbé, i kamaté, Od Prodavagnia, i kupovagnia, od druxbé, illi kakoſe obicſaié rechi ortakluka; I od tesctamenatah. Zasctoſe ú ſvemu ovomú moxe ucſiniti privara, i scteta iskargniemu.

POGLAVIE I.

Od Kragié.

1. KRagia jeſt skrovito uzetie, illi uzdarxagnie ſtvari tugié protiva vogli onoga cſijaie. Irazlucſuieſe od Lupextva; zaseto kragia ú skrovitu, á Lupextvo ú ocſitu pó uſilovagniu bivá: Zató Lupextvo nadoſtavgliá vechiú zlochiu, jerbo neſamo cſiny protiva pravdi uzimaiuchi tugie, negoli odviſcié ſilu cſinechi. *Fœlix. Pot. bic. Sabin. tr.* 31. *n.* 14. *& ſeq.*

2. Toliko kragia, koliko Lupextvo jeſt grih ſmartny od plemena ſvoga, jereje udigl protiva zapovidi Bovioi, protiva zapovidi naravnoj, i protiva gliubavi; zató tkobi ukrao, oteo, povoglno ucſinio scetu, dao vichie, ponukovao, nagovorio, dopuſtio, pomogao &c. Sagriſcuié ſmartno. *Sebaſt. d' Abreù cap.* 10. *n.* 472.

3. Reko dá kragia od plemena ſvoga jeſt grih ſmartny, alli akoſe ukrade koya ſtvar mala jeſt grih Lak: Zapoznati dakle ú kragi kadie grih ſmartny, kadlie Lak, vagliá procziniti ſtvár ukradenú kojaje ú ſebi velika, koiali malena, Tolet ucſij. *Inſtr. Sacerd. cap.* 16. *n.* 3. Daje ſtvar ú ſebi velika ukraſti 80. novaczah. Sabina *tract.* 31. *n.* 20. Koy slidy naucſiteglie ni varlo raz-

razmetne, ni varlo os&tro darxechie ucſij, daie ſtvár ú ſebi velika ukraſti 4. illi 5. forinty od kogamu dragho. *Anacl. ſporer. Laijm. Homob. ſum. ſilveſtr. quos cit.*

4. Iſtina dá kadſe ukrade 5. illi. 6. forinty od kraglia, Principa, illi drugoga bogata daje velika ſtvár, i daje grih ſmartny, nis&ta nemagnié vaglia gledati ſtagnie onogá od kogaſe krade, jer ukradavſci, i magnié od ſiromaha jeſt grih ſmartny: Dakle od priproſtie gliudy ukradavſci onoliko, kollikó jedan dan moxe zatruditi, illiti kollikaie plachia noimeniku, jeſt grih ſmartny; Zató kako billixy *Sebaſtian d' Abreù Lib.* 8. *cap.* 10. *ſe&.* 2. *n.* 482. Daje úſebi ſtvár velika ukraſti 40. illi naiviſcié 50. novaczah, zas&tó ſtolikiem troſckom moxe Cſovik jedan dan xiviti, i plachiaie jednoga Maiſtora. Alli ukradavſci, i magnié ſiroti, jeſt grih ſmartny.

5. Gdi znaj, dá grih Lak moxe biti ſmartny; ná priliku poſcaoſi dá ukradeſc mlogo, pak nieſi naſcao mlogo, negoſi ukrao malo, grihie ſmartny, zaradi povoglné odluké koiúſi imao ukraſti mlogo. *Tolet. cit. Sebaſt. cit.* Drugó grihié ſmartny ukraſti i malo, kad poznadeſc Cſovika, dachie zaradi ſtvari ukradené govoriti pſoſti, prokligniati, ſarditiſe &c. Zas&toſiga cſinio ſagriſciti. 3. Kad ukradeſc kojú ſtvár toliko potribitu, dá brez gnié goſpodar guby nadniczu dneva onogá, prem akoie, i malena grih-jeſt ſmartny: Napriliku ukradeſc Maiſtoru koy halát, brez koga poslovat nemoxe, ni drugoga toliko friſcko dobavit, onolikoſimu ukraó, kolikobi on zá dan dobio.

6. Na iſty nacſin grihie ſmartny, kadſe kráde pó malo za, dochi ná velik broj, kako dá ukradeſc od goſpodara nádan pó jedan novacz, s&toie úſebi mala ſtvár, i grih Lak, alli kad dogieſc ná velik broj, grihie ſmartny, jerſi imao odluku ukraſti ony broj vellik. Tako i targovczi krivo prodaiuchi, i krive mire darxechi, od ſvakoga malo ukradavſci, kad dogiú ná velik broj ſagriſcujú ſmartno, zás&to imaiú odluku pó malanoj kragi ſtechi mlogo. 4. Kady mloglo pó dogovoru ſvaky s&togod malo

ú krade;

úkrade; Napriliku mlogoy prigié priko vinograda petrova, i dogovorese dá svaky ustargné pó jedan grozd, ú sebie grih Lak, zassto svakie malo uzeo, alie smartny jersuse dogovorili pó malo uzamsci Petru veliku sstetu ucsiniti, i svibi sagrisscili, jersu svi jednaku odluku imali. Akolli nebi imali otegnia, ni dogovora Petru veliku sstetu ucsiniti, biobi grih Lak. *Seb. cit. n.* 486. *& passim. D. D.*

7. Od kragié kuchné, tó jest, kada Sin Oczu, Xena muxu &c. Ukrade, govoré noucsitegli dase iziskuié vechy broj zá upasti ú grih smartny, negose iziskuié od sviu úopchienu: Jer Otacz Sinu, i mux Xeni niesu toliko protivni, kollikobi tuginu bili, i samo zabragniú nacsin uzetia, i akose zaludu uzeto potrosscy. U takvú gogagiaiu vaglia dá ispovidnjk gledá stagnie od obitili, kako i ú ozgor recseny dogagiay, i ú kakvuie stvár potrossceno sstoie uzeto. Naisty nacsin od stvary kojese jedu, i piú nesagrisscuiú Sinovi brez znagnia Ocsina uzimgliuchi, ni slughe brez gospodarah, zassto ú ovomú mogu znati stary dase uzimglié, á neprotivese; vech akobi mlagy s' velikóm sstetom kuchié uzimali, illi drugomu davali. *Sabin. cit. n.* 38.

POGLAVIE II.

Od Povrachiegnia tugia.

8. POvrachiegnie stvari tugié jest dillopravdé, pó komú duxnismo vratiti svakomu svoie, illimu bilo nepravedno uzeto, illi brez griha uzdarxano. Stvár brez griha darxana, jest kadase ssto uzaimy, na postavu dade, zaloxy, illi ú pogodbi ú govory &c.

9. Gdi znáj, I. Dá stvár tugia tebi data ná postavu, nakiriu, uzaimita &c. vagliá dajú povratisc od kogasi primio, i akobi kod tebe bjla ukradena, illi zaludu otisscla radi tvojé nepomglié, duxansi vratit. *Sebast. d' Abreù Lib.* 10. *cap.* 4. *sect.* 1. *n.* 237.

10. II.

10. II. Stvár tugia nafcafta ná pútu, illi nadrugomu mistu, vagliá dafe vraty onomú cfiaie, akofe pak nezná cfiaie, duxanie ony koyju nagié iskat gofpodára, i vratitmuiú, i akobi byla potriba ú tó iskagnie trofcka, iz onogá nafcaftoga moxe trofciti, i akoga nipoiedan nacfin nenagié, duxanie pø vichiu Biskupa, illi ifpovidnjka razdilit ubozjm; akolife nagié gofpodar, duxnoftie fvemu povratit, toliko onó sctoie nafcafto, koliko onó, akoie scto fvarhu onogá dobito, izvadivfci fvoj trud, od dobitka *Seb. cit. n.* 241.

11. III. Kadie ftvár data ná poftavu, akofe fcgniom targujé, nie duxnoft povratit dobitak, akolie ftvár dofcla ná magnié, duxnoftie vratit onó sctoie pomagnkalo. *Seb. cit. n.* 242. Akolie ftvár od febe plodna, duxnoftie vratit i ftvár, i plod, oftavivfci febi, sctoie zatrudio fvarhu takvé ftvari pomgliu imajuchi. *Fœlix Pot. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 2676.

12. IV. Sctvár kupgliena od Lupexa, Arfuxa &c. Vagliá dafe vraty onomú cfiaie, niti od gniega morefc iskati onó sctofi zá gniú dao, nego od onogá odkogafi kupio: Akofi kupio ftvár ukradenu, neznaiuchi daie kradena, i ná gnioj dobio, dobitka niefi duxan vratit; jerfi dobrom virom darxao; akolifi dobio poslie kakofi uznao daje kradena, duxanfi i dobitak vratit, oftavivfci febi trud kogafi imao; jerfi ondá znajuchi ná tugiú dobivao, i zasctobi i gofpodar ná gnioj dobio dá budefc udigl povratio. *Sebaft. cit. Fœlix. Pot. cit.*

13. V. Akofi uzeo tugie novcze ná targovinu, i pogodiofe toliko platit, duxanfi pó ugovoru fve ifpunit.

14. Stvár tugia uzeta nepravedno, razumiefe pó kragi, fili, kamati, krivu prodavagniu, pó kvaru tolliko ú dobrie, kolliko ú posctegniu. Stvár illi pó kragi, illi pó fili uzeta, vagliá dafe vraty cfiaie, i ne famo ftvár, nego i dobitak, akoje koy bio, illi sctetu koiuie gofpodar tarpio; Takogier i onie duxan povratit, koyje od Lupexa kakvú ftvár ná dar primio, illi znaiuchi daje Lupex, od gniega kupio, jereje zlom virom kupglieno. Kamat-

 njczi,

njczi, i koy krivo prodajú duxnisu povratit, sve onó sctoscu pó kamati, illi Krivu prodavagniu uzeli tugie, zasctosu protiva pravdi csinili.

15. Ako ovy rekú dasu mloghjim krivo prodavali, i mloggé privarili koié neznadú, zató nemogú uzeto povratit: Odgovarase, dasu dvie varste gliudy koiesu krivo prodajuchi varali, jednaje varsta, koiesu poznavali, i poznaiú, tó jest gragiani, i okolostoiechy, i ovima ná dvá nacsina mogú povratiti, ná parvy nacsin, csinechi ú napridak miru vechiú od pravé, tá onó sctoie gnima prodavano mirom magniom od pravé, prodaiuchi vechiom od pravé, nadoknagiase, i gniovo povrachiase, i ovie naibogly nacsin. Na drughy nacsin moxese vratit ucsinivsci kojú stvár koiaie ú opchinu potribita, kako ucsiniti púte, Moste, dovesti vodu &c. Drugá varsta gliudy koiesu varali jesú Inostranczi kojé nepoznaiú (kako obicsaiú csiniti ná pozarie) ovimá povratit nemoxese, jerse nepoznaiú, nego onó sctoje od gni nepravedno uzeto, vagliá razdilit ubozym, ucsinit koje dobro Czarkvam &c. *Sebast. cit. n.* 257.

16. Kadase ucsiny kvár, illi scteta, toliko vagliá povratit, kolliko mudar Csovik proczinit moxe, dá kvár vagliá; Alli akoie scteta ucsigniena ú stvárma, od koyse ù napridak plod cseká, vagliá dase povraty né samo scteta, nego i plod kogabi ù vrimenu gospodar primio. *Sabin. tr.* 25. *q.* 31. *n.* 114.

17. Ubivsci nepravedno Csovika, vàgliá vratit onym kojeje on svoym trudom ranio. Odsikavsci ruku, illi ranéchi, vagliá platitmu Likarie, i onó sctobi on zatrudio daga nie ranio. *Fœlix Pot. tom.* I. *part.* 2. *n.* 2102.

18. Sctosmo rekli od povrachiegnia ú dobrie, josct vechmá vagliá razumit od povrachiegnia ù posctegniu, buduchi daje posctegnie vechié negolisu dobrá svitovgniá, kako govory Mudry ù Proverbiú ná pogl. 22. v. I. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ.* Boglieie ime dobro, nego bogatstva mlogá. Zató tkobi uzeo posctegnie drugomu, duxanie povratit govorechi

dá nie

dá nie istina sctoje rekao, illi privariosamse sczinechi daje on taky, á nie, i ovima prilicsna. I akoie ocsito uzeo posctegnié, illi nadrugoga scto rekao, duxanie ocsito vratitmu, i odgovoritse od onogá sctoie rekao. Tkobi ocsitovao kojé dillo skrovito drugoga, vagliá damu posctegnie vraty, alli nie duxan rechi: sctosam govorio nie istina, negoie zadosta dá recsé: *neviruite daje takvy, jersam zlo rekao. Fœlix Pot. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 2774.

EREXIA. IV.

Za dobiti spasegnie dusci, nie od potribé povratiti tugie ukradeno, oteto &c.

19. PRem daje svima ocsito, koy razum posiduiù, da kakoie Bogh zapovidio, dase neukrade, neotmé, i neprimy tugie, takoie zapovidio i dase povraty ukradeno, oteto, i primglieno; Nisctanemagnie nenahodim ú naucsitegly, daseie ovoj istini i jedan Eretik suprotivio, izvan Garkah, koyje zlochie billixechi pomglivo Gvido Karmeljta megiu ostalim, i ovú nadostavgliá govorechi: dasu Misnjczi Garcsky obicsaini, one koy kradú, silom otimgliú, pó kamati primaiú, odriscivati, akoym dadú dio od onogá sctosu ukrali, oteli, pó kamati uzéli. Istó piseú Alfonso á Castro *Lib.* 13. *verb. restit. Durand. Lib.* 2. *fid. vind. art.* 33. *fol.* 293. *Abros. de Ruscon. tit. rest. hæres.* 1. *fol.* 245. Sctose i sadá megiú vlasy ocsito poznajé, Zascto dá gniovi ispovidnjczi naregiuiú gnima povratiti tugiè, magniebi bylo kragié, razboinikáh, i kamatnikáh, alli tó nezabragniuiuchym, nity ucsechi, doslisu ná tolikó, dá ni zá grih nedarxé, suprot kojoj zlochi ukazuiese iz svetoga Pysma, dá Povrachiegnie Bogh zapovidá.

20. Parvó, razloghie naravny zabilixen ú svetomu Pismu ú kgniga Tobié ná pogl. 4. v. 16. *Quod ab alio oderis fieri tibi,*

tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Sctо od drugoga nenavidisc, illi marzkotie, dase tebi ucsiny, gledaj dá ty kadgod drugomu neùcsinisc. Znam dobro dá istym Vlahom varloie marzko, daymse gniovo dobro otmé, úkrade &c. Josctbym marzkié bylo daimse oteto, ukradeno &c. Nevraty: Dakle vagliá dá i oni drugomu nekradú, neotimaiú &c. Illi akosu ukrali oteli &c. Vagliá dá vraté. Ovy naravny razlogh potvargiuié Bogh svemoguchy ú Ezekielu Proroku ná pogl. 33. v. 14. *Si autem dixero impio: Morte morieris: & egerit pænitentiam à peccato suo, feceritque judicium, & justitiam, & pignus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum, vita vivet, & non morietur*: Ako recsem zlocsinczu: smartiu umrjchiesc, i ucsiny pokoru od griha svoga, i ucsiny sud i pravdu, i zaloxeno vraty ony zlocsinacz, i oteto povraty, ú zapovidma xivota uzhody, i neucsiny sctо nepravedno, xivotomchie xivit, i nechie umrit. Iz koy ricsij ocsito Slidy dachie Bogh grihe oprostit, akose povraty tugie zaloxeno, illi oteto; Dakle vagliá rechi akose nevraty sctoie oteto, dá nechie Bogh oprostit. Dakle zló vlasi csiné tugie nevrativsci, jereje zaludu pokora koiase csiny, kako govory Agustin sveti *in Epit. ad Maced. apud Alfon. Lib.* 13. *verb. rest. Si res aliena propter quam peccatum est, reddi potest, & non redditur, pœnitentia non admittitur, sed simulatur, si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.* Ako stvár tugia, zaradi koje grih jest, moxese vratit á nepovratise, pokora nedopusctase, negose vará, alli akose pokora doisto csiny, neoprasctase grih, dokse nepovraty uzeto. Iste ricsi naodese ú saboru Lateranskomu Csetvartomu godiné 1215. gdisu byli Patriarke Czarigradsky, i Jeruzolimsky, kako billixy Durand *Lib. 2. fid. vind. art.* 33. *§. unic. in Can.* 1. *Causæ* 14. *q.* 6. Kojé ricsi tolikosu Ocsite, day svak razumit moxe. Zasctobo dokse tugie nevraty nevagliá pokora, ni odriscegnie: Dakle zaludu Duhovnjczi Hristiansky odriscujú Hristiane, ako prie nevraté tugie.

22. Drugó,

21. Drugò, U kgniga Izhoda priko ſvega pogl. 22. zapovidá Bogh ſvemoguchy, daſe imá tugie povratit, illimu bylo ukradeno, illi oteto, illi iskargniemu sćteta ucſigniena, illi kakomu drago, pó privari tugie pritiſnuto, iné ſamo daſe onó vraty sćtoie uzeto, nego dvoſtruko daſe naplaty. Mudry ú pogl. 6. v. 31. *Prov.* govory : Hrſuz ako budé uſachien vratichie ſedmeroſtruko, i ſvu obitio kuchié ſvoie pridade. Dakleie brez pameti koybi rekao, daſe moxe pokora ucſinit, i dachie Bogh grih oproſtit, tugie nevrativſci, buduchi dá tó ocſito Bogh zapovidá.

22. Trechie, ú Ocſitovagniú Ivana ſvetoga ná pogl. 9. v. 21. piſanoie, dá ony koy niſu ucſinili pokoré zá kragie, i drugé zlochie, daſu oſtavglieni zá vikovicsgny oggagn. I gorié ſtraſcy Aposćtó ù pogl. 6. v. 10. piſcuchi korintianom ú pisćtoli parvoj, dá ni Harſuzi nechie poſidovati kraglieſtva Boxiega, sćtoſe razumie, ako neucſiné pokoré, i nevraté tugie. Sćto iſty Aposćtó piſcuchi Rimglianom ná pogl. 13. v. 8. i 9. tomacſij : *Nemini quidquam debeatis*; Nebudite nikomu duxni. Vratite ſvakomu sćtoſte duxni; I sćtogodſe zdarxi ú ovoj naravnoj zapovjdi : Gliubi iskargniega tvoga, kako ſamoga ſebe. Od koié zapovjdi govory Iſus kod ſvetoga Mattié ú pogl. 22. v. 39. daſe ú gnioj zdarxy zakon, i Proroczi, i ú v. 21. zapovidá dá koiaſu Czeſarova daſe vraté Czeſaru, á koiaſu Boxia, Bogu; od kūd slidy : áko Iſſukarſt, i Aposćto zapovidaiú daſe vraté oná kojá nieſu ukradena, ſilom oteta, pó privari uzeta, kolliko vechmá zapovidá, daſe imajú vratiti oná koiaſu tako uzdarxana?

23. Potvargiuieſe S. Piſmom Tobié ná pogl. 4. v. 15. *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat.* Tkogod tebi sćtogod dilovao budé, udiglmu plachiu povrati, i plachia naimenjka tvoga, ni pojedan nacſin neka noſtané kod tebe : Ako dakle plachiu naimenjka nevagliá uſtaviti; kolliko vechmá nevagliá uzdarxati ukradeno, i ſilom oteto? I boghié ovó ukazuié iſty

isty Tobia ú pogl. 2. v. 21. kadmu Anna Xena donesavsci kozlichia, koy kadmu glas csú, pocsé govoriti: *Videte ne fortè furtivus sit, riddite eum Dominis suis, quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.* Vidite dá nie ukraden, povratitega gospodarom svoym, zasćto nie dopusćteno nami, illi jesti sćtogod od kragié illi dotaknutse. Gdise ocsito vidy, dá ne samo nevagliá ukrasti, nego ni jesti, ni dotaknutse kradena, nego dase udigl povraty: Dakle nepovrativsci tugie, neoprasćtaiuse grisi (kako vidismo iz S. Pisma) zasćtoie tó od Boga zapovigieno, ná recseny, i ná drugy mloghy misty S. Pisma.

24. Istó ú Levitku ná pogl. 19. v. 13. Zapovidá Bogh, dá plachia naimenika, neostané kod tebe dó sutra: Zassćto trud naimenika protiva tebi vapié prid Bogom, kako ucsij svety Jakob Aposćtó ú svoioj pisćtoli, ná pogl. 5. v. 4. I ú Deuteronomiu ná pogl. 24. v. 12. i 13. isty Bogh zapovidá, da uzeto od siromaha sćtogod ú zalogu, neostané kod tebe dó suncza zaoda, nego damu prie nochi vratisc. Ako dakle zapovidá Bogh, dase neuzdarxy plachia naimenjka, i sćtoie ú zalogu dato, i ako plachia naimenjka vapié prid Bogom: koliko vechmá zapovidá dase tugie vraty ukradeno, silom oteto, pó kamati, i privari uzeto? I ako trud namienjka vapié prid Bogom; kolliko vechná, vapié trud vlastity siromaha, koy svelikym trúdom dobié, zá mochi xiviti, pakmuse ukrade, silom otmé, po privari, i kamati nzmé?

25. Niedan ozgor recseny naucsitegl, ne piscé nikakvá razloga, svarhu kogase utvargiuiù Garczi, dá neimajù povratit tugia, zató doistoie velika zlochia protivitse S. Pismu, buduchi dá zágni nenaodise razloga ù pysmu: Dakleie velika slipochia darxati, onó sćtoie protiva Bogu, i S. Pysmu.

POG-

POGLAVIE III.

Od Pogodbé, i Kamaté.

26. POgodba jest ugovor megiù dvima, illi vechiey csuiuchym zlamegniem ukazan. I razlucsuiese od obechiagnia, zascto obechiagnie jest csigniegnie pó komù, tko od svoié voglié rcesé scto dati, illi ucsiniti drugomu, á pogodba stoy megiu dvima, koyse jedan drugomu zagovory izvarsciti ugovor, illi pogodbu. I moxe biti ná csetiri nacsina. I. Kada izvan pogodbé iziskujese pridavagnie stvári, svarhu kojeje pogodba, takose csiny ù stvárma datym ná postavu, posugienym, uzaimitym, promignienym, zaloxenym, poklognieniem. Zascto ù svima ovimá niesvarscena pogodba, akose stvár ne pridá; Zató prie pridatia takvé stvári, zovese priprost ugovor, á ne pogodba. *Sab. tr.* 33. *n.* 34.

27. II. Kadase iziskuiù ricsi zakonitó odregiene zá ucsiniti pogodbu, scto stoy ù pitagniu iednoga, á ù odgovaragniu drugoga; takose csiny ú Porukovagniu, tó jest kadaie poruk jedan zá drugoga; ù obechiagniu &c.

28. III. Kada izvan ricsi iziskuiese pismo zá ucsinitì pravù pogodbu, takose csiny ú pridavagniu dobarah, ù targovina, i svakima pogodbama, koiese s' pismom csiniti obicsaiù. *Sab. cit. Sebast. d' Abreù Lib.* 10. *sect.* 1. *n.* 127.

39. IV. Kadase privogly, á neiziskuiuse ricsi zakonité, tó jest kadse otvory otegnie, pokomumu nacsinu drago, zá ucsiniti koju stávr, i bivá ù kupovagniu, prodavagniu, Namisctegniu, Zarucsegniu &c. Jerbo ù ovimá pogodbama, zadostaie izvanskiem chiutiegniem, iznutargnié otegnie ukazati, dá pogodba budé svarscena.

30. Znaj ovdi dasu drugé pogodbé brimenité, illi z' brimenom, a drugesu Milostivé, i brez brimena. Pogodbe brimenité

jesù

jesu oné ù koimá s' obidvie strane ulazy duxnost izvarsciti scoje ù pogodbi, i duxnostie, illi brime jednoga pridati, á drughoga povratiti, illi scogod svarhu onogá dati, i byvá ú kupovagniu, prodavagniu &c. Gdije ony koy prodaie, duxan pridati stvár koiù prodajé, á koy kupuié duxanie platiti stvár koiù kupuié. Pogodbe milostive, ukoimase samo od jedné strané iziskuié duxnost, kakosu obechiagnie, poklon, Testamenti &c. Gdíe samo ony duxan izvarsciti pogodbu koy obechiá, Tescamenat csiny &c. I drugasu razlucsegnia pogodbé, kako ucsij Sabina *cit. Anacl. tr.* 8. *dist.* I. *& alij.* Koiase kod recsenie Naucsitegliáh mogù viditi: Namaie zadosta znati daje svakù pogodbu duxnost ispuniti, ako*ie* povolno i slobodno ucsigniena, iakoiù mogù ucsiniti koyjù csiné. Reko akoie povoglno ucsigniena, jer akoie usilována, illi nie slobodna, nie dobra pogodba, naisty nacsin akoiù moxe ucsiniti, jer akoiù nemoxe ucsiniti, nie dobra pogodba. Onyse razumé dá mogù ucsiniti pogodbu, koy imaiù slobodnó vladagnie dobarah, á koy neimaiù, kakonoti dicza, i budalasti, koy prem dá imaiù mogustvo imati dobrá, niscanemagnié zasco neimajú obicsaia vladati, zató nemogù ni pogodbé ucsiniti, neimaiuchi obicsaia razloxna. Naisty nacsin nemogù ucsiniti pogodbu redovnjczi, koy neimaiù gospodstva svarhu stváry, zaradi zavita od siromascva. Ni Sinovi brez Ocza, illi Xena brez muxa ù dobrie domachie; sirote doksu pod oblastiu *tutora*, vech akobi byla gnima korist. *Seb. loc. cit. n.* 26. *& seq.*

31. Obechiagnie jest povoglno csigniegnie, skoymse zaduxy, illi obechiá drugomu sco dati illi ucsiniti. I kadase ucsiny, i primé, duxnostie ispuniti pod smartny grih. Gdi znaj da obechiagnie vagliá daie od stvári dobré, zasco zlo nitko nitti moxe obechiati, nitie poslie obechiagnia duxan obsluxiti. Vagliá dáje stvár kojase moxe ucsiniti, jer akose ucsinit nemoxe, nevagliá obechiagnie. Vagliá daje obechiagnie primglieno, jer akose neprimy, koyje obechiao nie duxan izvarscitga.

32. Poklon jest slobodnó pridavagnie stvári svojé drugomu, i bivá

i bivá ná mloghé nacſine, kako ucſij Anaklet *tr.* 8. *diſt.* 2. *n.* 14. *Sab. tr.* 33 *n.* 52. I. Kadaje poklon miloſtiv brez doſtoianſtva koyga primá, tó jeſt kadſe komu ſcto dajé, á nie zasluxio, negoie poklon baſc miloſtiv. II. Kadje poklon zá kojú slúxbu, illi zá kojé dobro dát. III. Kadje poklon dát skoym nacſinom, náprilíku poklagniamti kognia, ako pogieſc ná voisku &c. IV. Kadje poklon dát drugomu brez niedné duxnoſti, nego daje udigl goſpodar od oné ſtvári, koiamuie poklogniena. V. Kadaſe cſiny poklon zaradi ſmarti, tó jeſt ako umrem oſtavgliamti moie dobro. Gdi znaj, daſe moxe povratiti obechiagnie prié negoie pridata ſtvár obechiana, jer ú ovomú neſtoy nikakvá pogodba. *Anacl. Sabin. cit.*

33. Poſugiegnie jeſt pridatie vlaſtite ſtvári drugomu zá kojú sluxbu, illimu byla ſtvár neghibgliuchiá, kako kuchia, vinograd, poglie, &c. Illi ghibgliuchiá, kako kogn, odichia, ſudie &c. I razumieſe ſtvár poſudiena oná, kojaſe pridaje, daſe nisċta drugó ſvarhu neima vratiti, nego iſtá ſtvár. Drugoie poſudiegnie kadaſe ſtvár dade pó molegniu drúgoga, i ſamoſe razlucſuié od ozgor recſené, zasċtó, ſtvár pó molbi data; moxeſe vazda natragh uzeti, i iskati, á Poſugiegnie razumjſe dó toga vrimena, koje proſavſci, duxnoſtie vratitiú.

34. Stvár ná poſtavu data, vagliá dáſe uzdarxy, i pazy, kakoje primgliena; koja ſtvár ako brez ne pomglie cſuvara izgubiſe, nie duxan vratit, akoliſe izguby s' nepomgliom duxanie vratit, oſſobito akoje takvy ugovor bio, illi akoje on dao ſtvár ná targovinu, illi opet drugomu ná poſtavu. *Sab. cit.*

35. Kamata jeſt dobitak ſvarhu ſtvári poſugiené, illimu bylo z' dogovorom Ocſitjm, illi pokrivenjm. *Anacl. Sabin. & alij.* S' ocſitym dogovorom bivá, kadaſe naprilíku dade ſtó dukata, damuſe ná godinu vraty ſtó i pet. Z' dogovorom pokrivenym bivá, kada tko ú dogovoru drughé ſtvári primiſcá k' kamati: Naprilíku iſteſc od drugoga dati uzaimy ſtó forinty, á onti nedá novcze, negoti dá eſpap, dá prodavſci izvadiſc novcze, ti nemo-

guchi prodati efpap,opet iftomu od kogali uzeo,prodadefc nixié, negofi ty uzeo; Ovdie kamata pokrivéna; zasčtotie on dao efpap daga opet kupy, i dá dobie ná onomú sčtotie uzaimio. I ná drugé mloghé nacfine ovimá prilicfne byvá, ú kojoife mloghé privare, i zlochie zdarxé.

36. Cfifutifu naiparvy pocfeli kamatu, moxe biti zasčtojmie ú onó vrime Bogh dopuftio, dá od inoftranaczah mogú uzeti fvarhu onoga sčtofuim dali, kakofe sčtie ú Deuteronomiu ná pogl. 23. v. 19. *Non fænerabis Fratri tuo ad ufuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem: Sed alieno. Fratri autem tuo abfque ufura, id quod indiget, commodabis.* Ne uzaimi Bratu tvomu ná kamatu novcze, ni ftvári jedechié, ni drugú kojugod ftvár, nego inoftranczu: á Bratu tvomu brez kamaté, onó sčtó potribuié uzaimefc. U koiefe mifto fvetoga Pifma uzdajuchi mloghy govoré, dá nie zabragniena od Boga, nitie grihota cfiniti kamatu; Neznàiuchi, daje tó famo Bogh cfifutom ú onó vrime dopuftio, dá od neznanboxaczah uzimaiú kamatu; kakoymie dopuftio dá od Egipcziana uzmú fudie, i odichiú; I toje gnima Bogh dopuftio, jereje on gofpodar od fvega, i moxe dati komu sčto ochie, buduchi dafuy Egipcziani pritifnuli, i neznanboxczi progonili, zatofu uzimali pó Boxiemu dopusčtegniu, onó sčtoymie nepravedno uzeto bylo, á nieym Bogh dopuftio, daié vazda kamata slobodna, i brez griha, zasčtoiú ná mloghy mifty zabragniuié, kakochiemo nixié viditi.

37. Iftó dárxé, Garczí, i Albanenfes, kako bilixy Durand. *Lib. 2. fidei vindic. art. 32. fol. 291. Gvido Carmel. de Hæref. apud Alfon. à Caftro Lib. 14. adverfus Hæref. verb. ufura.* Koymafe ukazuié, daie Kamata zabragniena, toliko od Czarkvé, kolliko ú fvetomu pifmu ná mloghy mifty.

38. I. Sabor Vienen. *Apud Durand. cit. & Alphonf. cit.* Ovako govory: *Si quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare præfumat, exercere ufuras non effe peccatum, decernimus eum velut hæreticum puniendum.* Ako tko ú onú falingu úpade, da zlochiom

fmie

ſmie rechi, kamatu cſiniti nie grih, naregiúiemo gniega kako Eretika pedipſati. I prie ovogá zabragnienoie ú ſaboru Lateranskomu okolo godiné 1179. *In Damn. Cathar. valden. ex cap. ex gravi.* Dakle vagliá rechi, daie kamata zla, i zabragniena od Czarkvé. Alli buduchi dá Garczi malo mare zá ſabore Latinské, zató ukazuieſe iz S. Piſma.

39. II. U kgniga Izhoda naodiſe piſano ú pogl. 22. v. 25. *Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum quaſi exactor, nec uſuris opprimes.* Ako novcze uzaiam dadeſc púku momu ſiromaſckomu, koy pribivá ſtobom, ne tisctiga kako uſilnjk, niti kamatom pritiſneſc gniega. U Levitiku ná pogl. 25. v. 36. i 37. *Ne accipias uſuras ab eo, nec amplius quam dediſti.* Neuzmi kamatu od gniega, ni odviſcié negoſi dao. Novcze tvoie ná kamatu nepodadeſc gniemu, ni ploda ſvarhuobilnoſt uzmeſc. Iz koy miſtah S. Piſma ocſitoſe vidy, daie od Boga zabragniéna kamata, i daie zla.

40. Nitti vagliá rechi, daſe ozgor recſenó Piſmo oſobito ú Levitku razumié, od blixnie, á ne od Inoſtranaczah, kako i onó zabilixenó ú Deuteronomiu Nevagliá reko rechi, zaſcto ako ozgor recſeny razlogh nie zadovoglian, bichie zadovoglian slidechy, kogá ſtavgliá Alphonſo á Caſtro *Loc. cit.* Daie cſifutom ondá Bogh dopuſtio kamatú, zaradi tvardnoſti Sarcza gniova, jerſu bjli varlo lakomi, kakoimie dopuſtio, dá xenú vincſanu s' kgnigom puſtj, prem daie uzao koyſe raztargnut nemoxe, i protivaié novomu zakonu, i nauku Iſſukarſtovu. Zató iſty Iſſukarſt govory kod S. Luke ná pogl. 6. v. 34. Ako uzaimiſc onima, od koy primiti uſaſcſe, koja vamie miloſt? I griſcniczi griſcnikom uzaimaiú, da jednako primú. I ú verſ. 35. vely *Mutuum date, nihil inde ſperantes, & erit merces veſtra multa, & eritis Filij Altiſſimi.* Uzajam daite, niscta od onudá neuſaiuchiſe primiti, i bitichie plachia vaſca mlogá, i bitichiete ſinovi privicsgniega: Gdiſe dvie ſtvári proczinit mogú, jedna dá ony koy nakamatu dajú, od Iſſukarſta zovuſe griſnjczi; drugá, dá tko ochie biti pravedan, i Sin

privicsgniega, vagliá dá kamate neuzimá: Dakleje od Iſſukarſta zabragniena, i zlaie. Indi prem daie ondá dopusctena cſiſutom, zaradi tvardnoſti ſarcza gniova, ſadaje zabragniena, i protivna nauku Iſſukarſtovu.

41. III. Potvargiuieſe ová iſtina S. Piſmom ſtaroga zakona, David ú Pſalmu 14. Pytá Boga: Goſpodine tkochie pribivat ú pribivaliſctu tvomu, i tkochie pocſivat náplanini ſvetoj tvoioj; i on iſty, broy govorechi: koy ody brez truna, i cſiny pravdu, koy govory iſtinu ú ſarczu ſvomu, nitie ucſinio zlo jezikom ſvoim, nitie ucſinio zlo iskargniemu ſvomu, pak ú verſu 5. nadoſtavgliá: *Qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram.* Koy novcze ſvoie nie dao ná kamatu. Od Kud slidy dá kamatnjczi nechie pribivat ú pribivaliſctu Boxiemu: Dakleie kamata zla, i zabragniena ú ſvetomu Piſmu.

42. Iſtoſe nohody ú Ezekielu Proroku ná pogl. 18. Gdi Bogh razlucſuié pravedné od griſnikáh, i buduchi izbroyo pravde pokoimáchie uxivat slavu nebeskú, ú verſcu 8. govory: *Ad uſurum non commodaverit, & amplius non acceperit &c.* Ná kamatu nie poſudio, nitie viſcié uzeo, ovje pravedan, xivotom xivichie, govory goſpodin Bogh. A' od griſcniká govorechi, broy i kamatnjke ú verſu 13. *Ad uſuram dantem, & amplius accipientem; nunquid vivet? non vivet. Cum univerſa hæc deteſtanda fecerit, morte morietur, ſanguis ejus in ipſo erit.* Ná kamatu daiuchy, i odviſcie uzimaiuchy, jedalichie xivit? nechie xivit. Buduchi ſvah ovah marzka ucſinio, ſmartiuchie umriti, karv gniegova ſvarhu gniega bitichie.

43. Drughé ſvidocsbé ſvetoga Piſma nie potribé, zaſcto ozgor recſenó miſto toliko ocſito govory, daga ſvak razumiti moxe, tó jeſt dá kamatnjczi nechie xivit xivotom Vikovicsgniem, nego dachie umriti ú vjke; Dakleie zabragniena od S. Piſma, i varlo marzka Bogu.

44. Gdi Znaj. 1. Daie kamatnjk ocſit neposcten. 2. Damuſe zabragniuié tylo Iſſukarſtovo. 3. Daſe nemoxe ukopati ú miſtu

ú miſtu ſvetu. 4. Tesctamenat ako ucſiny nie dobar, vech akobi povratio zlo uzeto pó kamati, illi naredio daſe povraty; ovoſu pokore kamatnjkom ú Zakonu Czarkvenomu naregiene, kako bilixy Anaklet *tract.* 8. *diſt.* 3. *q.* 3. *n.* 24. *coll. ex cap. Infimis, & ex cap. in omn. de uſuris.*

45. Pitaſe, kadie tako osctro kamata od Boga zabragniena, i od Czarkvé pokaragnie ſtavglieno, zasctoie obicſaj uzimati ná ſtó pó pet, illi pó ſceſt?

46. Odgovoraſe, kadaie pravedan razlogh, moxeſe ſvarhu uzaimglienoga sctogod viſcié uzeti, oſobito ako ony koy uzaimá, mogaobi ná iſtomú scto dobiti, zató neuzimá kamaté, nego onó sctobi on dobio, i ovoje pravedan razlogh; Naiſty nacſin, kadbi on tarpio koy kvár uzaimivſci drugomu, ondá pravednoie, da sctogod odviſcie uzmé, jer nitko nie duxan ſvoiom sctetom podpomochi drugoga. Kvarſe razumie dá tarpy, kadſe dobjtak, kogabi mogao imati guby, napriliku dadeſc drugomu novcze, zakojeſi otio scto kupiti, kadie ievtino bylo, pak poslie uſilovanſi onó iſtó skupglie kupiti. Zató vaglia dá znadu Iſpovidnjczi prócziniti ú takvye dogagiay ieli razlogh pravedan illi nie, bili mogao on scto dobiti, i jelimu scteta daie uzaimio, i opet jeli odviſcie uzeo negomu pó pravdi idé. Takogier moxe odviſcié sctoie pravo uzeti, kad drugomu dade novcze, dá on targuié, i dágniemu od dobitka sctoie pravedno dade, zasctoje pravo dá jedan ſtavy novcze, á drugy pomgliu zá dobitak; i ovoſe zové dogovor druxtva, kakochiemo nixié boglié viditi. *Sabin. trac.* 28. *n.* 109. & 114.

47. Pitaſe drugó, moxeli ony koy uzaimy, viſcié scto uzeti, od onogá komú uzaimy, akomu navrime ugovorenó nevraty sctoie primio? Odgovaraſe dá moxe, zasctoie pravedan razlogh, dá tugie viſcie nedarxy protiva vogli goſpodara, i zasctoie pó takvú ugovoru pomglivy ná ſvoje vrime vratiti, daſe scteta nedôgody ú dobru drugoga, zató pravedno pokarivaſe uzimgliuchi scto od

viſcei,

viſcie, jer onó uzetie ne padá ſvarhu novaczah uzaimity, nego ſvarhu gniegové nepomglié. *Sabin. cit. n.* 113.

POGLAVIE IV.

Od Prodavagnia, i Kupovagnia.

48. PRodavagnie i kupovagnie jeſt jedna pogodba ſvagdagniá, ú kojoiſe cſiné mloghé privare, i nepravde, kolliko od prodaiuchy, tolliko od kupuiuchy. Od prodajuchy cſiniſe nepravda. 1. Kadaſe prodaié ſtvár jedna za drugú, kako da prodadeſc tucs ná miſto zlata, koſiter ná miſto ſrebra &c. 2. Kadaſe prodaje mira jedna zá drugú, kako dá prodadeſc funt, zá pó oké &c. 3. Kadaſe prodade ſtvár nevagliala zá dobru, kako dá prodaſc kognia slipa zá zdrava, vjno vodeno, illi pokvareno zá dobro &c. U ſvemu ovomú ſagriſcuieſe, i vagliá vtatit uzeto.

49. U kupovagniú naiſty nacſin, ſve recſené zlochie moguſe dogodit, napriliku kupuieſc draghy kamen, od ſiromah koyga nepoznaié, illimu prómigniuieſc pinez kogá on nepoznajé, davſcimu magnié nego vagliá, ſagriſcioſi, i duxanſi ſvemu platiti.

50. Ovdi znaj, dá cziena od ſtváry jednaie Zákonitá, i razumiſe kada Princzip, illi skup ſtavy czienu ſvarhu koje ſtvári, daſe viſcié neimá prodavat. Drugaie naravná, i razumiſe cziena koiú ſtavé vechié gliudy, sctoſe moxe rechi, obicſaiie pó tó prodavati; I ová cziena naravná imá try pod ſobom, tó jeſt czienu naimagniu, ſridgniú i naivechiú; Napriliku czienaie naivechia ſtvári pó deſet, ſridgniachie biti pó davet, á naimagnia pó oſſam. I s' ovima trima moxeſe prodavat, á viſcie grih jeſt.

51. Nisctanemagnié moxeſe kadgod viſcie illi nixié prodati, kadaje, napriliku malo kupilaczah illi kadaie malo robé, á mloghy potribuiú, illi gdie vechié novaczah &c. Takogier kadaſe ná malo pro-

prodajé, skupgliefe moxe prodati, jer ony koy prodaié imá trud vechy, i robu razmechiuchi ſvakomu sčtogod nadodaié, i tako akobi vechié neprodao, mogaobi sčtetovati, indi ſvoj trud proczinivſci, moxe skupglié prodati *Sab. loc. cit.*

52. Neizbroieniſu nacſini, pokoimá prodaiuchy varaiú, i ſvaky dan zlochia gliudska iznova nahody recſené nacſine, á oſobito ú ricſma varaiuchi, zakligniuchiſe, laxuchi, ſtvari argiave zdobrym miſcaiuchi, i pod dobre prodaiuchi, krivo mirechi, magnié daiuchi &c. Sčtoſu ſve griſi veliki, i uvrigiegnie Boga, i duxniſu zlo, i laxglivo uzeto vratiti, pó nacſinu ozgor recſenomu ú pogl. drughomu.

POGLAVIE V.

Od Druxbé, i Teſtamenatah.

53. DRuxba, illiti Ortakluk jeſt pogodba megiu dvima, illiti vechey jednako ſtavglaiuchy novcze, i trud ná dobjtak, i jeſt dopusčtena akoie od ſtvári dobré. U koioj vagliá, dá ſve druxtvo jednako ſtavé novcze, i trud, illi dá jedni ſtavé novcze, á drughy trud, kakoie ú dogovoru. Vagliá dáſe dobjtak jednako podiely, i troſcak iz opchiené izvady, Vagliá daſe ú ſvemu obsluxuié ugovor ú pocſetak ucſignien. Vagliá dá ako sčto z' dogagiajem poghiné, daſe iz opchiené platy. I akoſe ová ſva neucſiné ſagriſcuieſe, prem dá i ná drugé mloghé nacſine ú druxbi byvá privara, i kragia, kako i ú prodavagniu.

54. Teſtamenat drugo nie, nego ſvidocsba voglié, illiti otegnie, koié ochiemo daſe izvarſcy poslie naſce ſmarti. Teſtamenat byva s' piſmom, illi glaſom prid ſvidocy ná tó zazvanym, u komú oſtavgliaiuſe dobrá basčtinjkom, illi Czarkvam, illi ubozym &c. Gdi znaj dá ú zakonu ſvitovgniemu ochieſe ſedam ſvidokah ná teſtamentu, alli akoie teſtamenat zá Czarkvé, ſirote &c. Zadoſtaſu dvá, kako bilixy Sabina *loc. cit. n.* 82. i kod gniega mlo-

mloghy Naucſitegli. Teſtamenat duxniſu izvarſciti ony koymie oſtavglien, i neizvarſcivſci varloſagriſcuiú. Neplativſciudigl Miſe, i drugá kojaſu oſtavgliena Czarkvam, velliku sctetu cſiné onomú koyie ucſinio teſtamenat, i oſtavio, i takvé nevagliá odriſcit ucſij Sabina *n*. 90. Donoſechi ſabor kartaginsky.

55. Sctoje oſtavglieno ú teſtamentu ná jednu ſvarhu, napriliku daſe Czarkva ucſiny, Miſe izgovore &c. Nemoxeſe ná drugú ſvarhu obratiti, brez razloxita uzroka, i dopusctegnia ſtariega, zasćto vogliu onogá, koy cſiny teſtamenat, vagliá izvarſciti kako zakon. *Fœlix Pot. tom. I. part. 2. cap. 2. n.* 2579. Gdi znaj, akoje teſtamenat od ſtvary ſvitovgnié, moxe ſvitovgny ſudacz obratiti ú drugó teſtament; akolie od ſtvary, duhovnie ſudaczie Papa, i Biskuk, i moxe z' uzrokom obratiti ù drugo, oſobito ako zá onó sctoie oſtavglieno, nemoxeſe izvarſciti voglia onóga, koy cſiny teſtamenat, illi akoje ú teſtamentu neiſtomacſeno zasctoſe oſtavgliá &c.

CSLA-

CSLANAK VIII.

Od Osmé zapovidi Boxjé.

U Ovoj osmoj zapovidi Boxioj, ossobitose zapovidá, dase ne recsé krivó svidocsanstvo, kákoje ú kgniga izhoda pisano ná pogl. 20. v. 16. *Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.* Ne reczi suprot iskargniemu tvomu krjvo svidocsanstvo. I ú Déuterónomiu ná pogl. 5. v. 20. Nisctanemagnié ú istojse zapovjdi zabragniuié Lax, Pogargiegnie, podbugnivagnie, i ovima prilicsná, pó koymase Bogh ú vrigiúié, i gliubav smankáie, od koychiemo ú ovomú Cslanku govoriti.

POGLAVIE I.

Od Krjva svidocsanstva, i Laxi.

1. KRjvo svidocsanstvo, i Lax ná Sudu sveje jedno, zascto koy krivo svidocsij, razumise dá laxé, i sagriscujé smartno, jer csiny protiva pravdi, i gliubavi. Zató krivo svidocsanstvo razumjse, kada tko ná sudu zvan zá svidoka povoglno Laxé, i sakrjvá istinu, i ovoje ossobito ú ovoj zapovjdi zabragnieno. Tako koy krivo svidocsanstvo recsé, duxanie odrechise od onogá, sctoje krivo rekao, josct akobi, i privarivscise rekao, duxanie odrechise. *Fælix Pot. tom. 1. part. 2. n. 2784.* I akobi pó takvoj krjvoj svidocsbi slidio kvár drugomu, duxanie naplatitmu

R svù

ſvùſctetu, jer drugoiacſié ucſiniobi protiva pravdi. *Sabin. tract.* 36. *n.* 50.

2. Ovdi vagliá znati, daje Cſovik duxan ſvidocſiti, i rechi iſtinu ná ſudu, navlaſtito kadie zá dobro iskargniega, i kadaie ná ſvidocſanſtvo zvan od ſudcza zakonitoga, i kad poznaje, dá pó takvoj ſvidocsbi moxe osloboditi iskargniega od ſmarti, illi od izgubgliegnia posctegnia, i dobarah, i nektiuchi ſmartnobi ſagriſcio, cſinechi protiva pravdi.

3. U slidechy dogagiay ucſij *Sabin. loc. cit. n.* 54. dá Cſovik nie duxan, i moxeſe od ſvidocſanſtva uſtegnuti, to jeſt, 1. Ako onó scto imá ſvidocſiti cſuoie ná iſpovidi, jerbiſe tada ſtavio ú poghibio ocſitovat iſpovid. 2. Kadje dilo skrovito daſe od gniega ocſito nezná. 3. Kadje kakvó dillo ocſitovanomu pod naravnó mucſagnie. 4. Akoie poznao grih pó zlochi, i privari, to jeſt otvorivſci kgnigu, natiravſci ſilom, i opoivſci. 5. Kad zná dajé tó dillo ucſignieno pó neznagniu, neote, illi zaradi varlo velliké potribé. 6. Ako zaradi takvé ſvidocsbé cſiniſe zlo velliko ſebi, illi drugomu. 7. Sinovi ſuprot Oczu, ni roditegli ſuprot Sinovom, nedopusctaſe dá cſiné ſvidocsbu, vech akoſu Ereticzi, izdainjczi, cſarovnjczi, i úvridili kraglia, Czeſara &c. 8. Ako ſudacz nie zakonity, ni zakonito pitá.

4. Lax jeſt govoregnie protiva razumu, illimu byla pó glaſu, illi pó zlamegniu, illi ú piſmu. Jeſt govoregnie, illiti cſigniegnie protiva razumu, zascto drúgoſe govory, illi cſiny, á drugoſe imá ú pameti; i razlucſuieſe od právdé, zascto pravda jeſt kripoſt, s' kojom ocſituemo uſtma, illi chiutiegniem onó scto ù pameti imamo; zató piſano jeſt ù kgniga Exdre ná pogl. 3. kgnigah 3. v. 12. *ſvarbú ſvega dobivá pravda.*

5. Razlucſuieſe Lax ú ſcaglivu, koriſnu, i udechiú. Scagliva Lax onaje, kojaſe recsé brez nikakvé sctete drugoga, i ovaie grih Lak. Koriſna jeſt kadſe recsé zá koriſt ſvojù, brez scteté iskargniega, i ovajé Lak grih; Alli i jedna, i drughá moxe biti

grih

grih ſmartny, kadſe cſiny s' ſctetom iskargniega, illi zá koiú zlu ſvarhu. U dechia jeſt kadſe recsé sctogod skvarom iskargniega, illi ſebe, i ovaje vazda grih ſmartny. Cſovik udy ſebi kada napriliku laxé ná iſpovidi, tay koy Cslanak odviré, zakligneiſe krivo, ſvidocſij &c. Cſiny sctetu iskargniemu kadgod laxuchi ticſemu ú posctegnie, i ù dobrá tolliko duhovná, kolliko tileſná.

6. Laxie od naravi ſvoié zlá, jer ubiá duſcu, kako govory mudry ná pogl. I. v. II. *Os autem quod mentitur, occidit Animam.* Uſta koiá laxú ubiaiú duſcu. I ù Proverbiu ná pogl. 6. piſanojé, dá Bogh nenavidy jezik laxgliv. A' David ú Pſalmu 5. v. 7. i II. moly Boga dá Laxcze ſudy, i izghuby. Dakle ako ubiá duſcu, i Boguie marzka, jeſt zlochia, i grih velik: Zató Aguſtin ſvety *tract. 42. in Joan. apud ſabin. de Mend.* Govory. *Quomodo DEUS Pater genuit Filium, veritatem; ſic Diabolus lapſus genuit quaſi Filium, mendacium.* Kakoje Bogh Otacz rodio Sina iſtinu, takoie Diavao padavſci rodio, kako Sina Lax.

POGLAVIE II.

Od Pogargiegnia, Porugagnia &c.

7. POgargiegnie razumiuſe nepriſtoine ricſi, recſené ú obraz drugomu, donoſechimu koyú zlochiu, pó kojoj guby posctegnie, kako damu recſeſc, tiſi razbojnik, harſuz, &c. I ná trij nacſina moxeſe ucſinit, tó jeſt s' ricſma, piſmom, i cſigniegniem. S' ricſma kad drugomu recſeſc nepriſtoine ricſi. S' piſmom kada upiſavſci ocſituieſc iſté ricſi. S' cſigniegniem kada Posctena Cſovika izbieſc, zatvoriſc, &c.

8. Jeſt grih ſmartny od ſebe, i jeſt zabragnieno ù S. Piſmu kod ſvetoga Mattié ná pogl. 5. v. 22. *Qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis.* Koy recsé bratu ſvomu budalo, krivaczchie biti propaſti oggnienè. Reko daje grih ſmartny, zaſcto kako razbojnik ocſito otimá dobrá ſvitovgniá, tako ony uzima ocſito

posctegnie iskargniemu. Alli moxe biti Lak grih, kadaſe napriliku recsé sctogod od male ſtvári, scto iskargniemu nedixé posctegnia: Illi akoie recſeno ditetu, illi priproſtú Cſoviku. *Sabin. Anacl. & alij.*

9. Ovdi znaj, dá zaradi ponukovagnia, i pokaragnia, moguſe ozgor recſéna rechi, kako obicſáiú Oczi ſinovom, Mesctri ucſenjkom, Goſpodari slugama i ſtary mlagym, alli vagliá dá imajú otegnie pokaraty, daſe ú napridak od zla pazé, zasctoje i Iſſukarſt Aposctolom iduchim ú Emauſc rekao: Budalaſty, i kaſni ſarczem. I Pavao Galacziane zové néſviſne, &c.

10. Porugagnie jeſt, kadaſe cſiny s' ricſma, illi zlamegniem zá narugatſe, i neposctovat iskargniega, oſſobito roditeglie &c. I jeſt grih ſmartny, akoſe ſtakvom odlukom cſiny, akolie od malé ſtvári, i ú ſcáli, grihie Lak. *Sab. n.* 78.

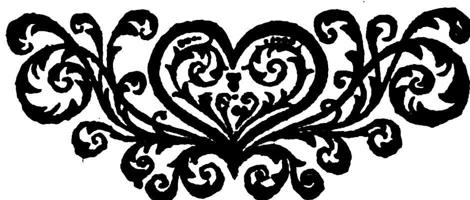
11. Uzétie posctegnia ú skrovitu, jeſt kadſe scto zá drughym govory sctomu uzimá, illi ſmankaié posctegnie, i bivá nácſetiri nacſina. 1. Govorechi daje koje zlo dillo ucſinio, scto nie iſtina. 2. Nadoſtavgliaiuchi sctogod ſvarhu dilla ucſigniena. 3. Ocſituiuchi dillo skrovito. 4. Naopako tomacſechi kojé dobro cſigniegnie drugoga. Takvy ſagriſcuiú ſmartno, zascto ná priliku Lupexa ù skrovitu kradú posctegnie iskargniega, i jeſt vechy grih od kragié ucſij Anaklet *tract. 9. diſt. 6. q. 1. n.* 5.

12. Gdi znaj, dá toliko ony koy ú skrovitu drugomu posctegnie dixé ſagriſcuié, kolliko ony, koyga ſveſardo sluſcá, iſpituié, i cſuvſci naslagiujeſe: Zató S. Bernardo *Lib. 2. de Conſid. apud Sabin. tract. 36. n. 113. & Sebaſt. d' Abeù Lib. 8. cap. 11. n.* 495. govory: Nebi laſno magao kazati koije gory, illi ony koy ú skrovitu uzimglié posctegnie, illi ony koyga sluſcá. I s' razlogom, zasctoboje piſano ú pisctoli S. Pavla Rimglianom ná pogl. 1. v. 30. Koy ú skrovitu ú posctegnie drugomu ticsú, Boguſu marzki. Pak broiechi, drugé zlochie, ná ſvarſi nadoſtavgliá: koy takvá cſiné doſtoiniſu ſmarti, i neſamo koy takvá cſiné, nego i ony koy privoglié cſinechym. Zató ponukuié S. Piſmo ù Proverbiu

verbiù ná pogl. 4. v. 24. *Remove à te os pravum, & detrabentia labia sint procul à te.* Odbaczi od tebe usta zlocsesta, i uzimgliuchyh posctegnie usne nekasu daléko od tebe: I ú Eklexiastiku ná pogl. 28. v. 28. *Sepi aures tuas spinis, lingvam nequam noli audire* Opleti usci tvoje targniem, Jezik zlocsest nemoj sluscati.

13. Suditi drugoga otaino, sczinechi daje ú takvú zlu csignie-gniu neznavsci jelli, jest grih smartny, govorechi Pavao Aposctó Rimglianom ná pogl. 2. v. 1. U csemu sudisc drugoga, tebe istoga osugiuiesc. I zató piscùchi korintianom ná pogl. 4. v. 5. ponukuie, dase nesudy prie vrimena, dokle nedogié gospodin, koychie ocsitovat skrovisćta sarczah.

14. Podbugnivagnie jest, skrovito govoregnie od iskargniega, zá ucsinit nenavidost, i neskladu. I jest grih smartny varlo texak, zasctoie protiva gliubavi, i priateglstvu, i varlo marzak Bogu svemoguchiemu, buduchi pisano ú Proverbiu ná pogl. 6. v. 16. daje sceft stvary kojesu marzke Bogu, á sedmú odbaczuié, i odmechié dusca gniegova, to jest Ocsi visoke, Jezik Laxgliv, Ruke proliuchié karv napravedno, sarcze mislechié misli zlocsesté, Noghe tarcsechié ná zlo, svidoka laxgliva, i nevirna, i onogá koy sié megiu bratiom nesklad. I ú *Eccles.* ná pogl. 28. v. 15. siuchyh, i dvoiezicsan Proklet, zasctochie mloghé smutit mir imaiuchie. I izbroivsci zlá koiá csiny, ú verscu 20. nadostavgliá, dá takvy nechie imati pokoia, ni priateglia, ukomuchié pocsinut.

CSLA-

CSLANAK IX.

Od Devetė zapovidi Boxjé

OVá zapovid Boxiá slaxéſe s' ſceſtóm, zasċtobo ú ſceſtoj zabragniuiuſe dilla izvanská, á ú ovoj poxelegnia iznutargniá, s' onima ricſma zabilixenim ú kgniga Izhodá ná pogl. 20. v. 17. I ú Deuteronomiu ná pogl. 5. v. 21. *Non concupiſces uxorem proximi tui.* Nepoxeli xené iskargniega tvoga. Gdiſe zabragniuié neſamo dá Cſovik tugiu Xenu nepoxely, ni Xena tugia Cſovika, nego ſvaká zla miſao, i poxelegnie od griha putenie. Zatochiemo ú ovomú Cslanku viditi od poxelegniah, kaiaſu griſi ſmartny.

1. Ovuje zapovid od poxelegnia oſſobito Bogh ſvemoguchy zapovidio, daſe tko neprivary ſczinéchi, daje ſamo grih ú cſigniegniu putenomu, á ne ú poxelegniu, kakoſuſe privarili Cſifuti iſto ſczinechi, kako billixy Lyran kod Sabiné *tract. 27. n. 2. ſup. Matt. cap. 5. v. 18.* Zatoimie iſtomacſio Iſſukarſt iſtú zapovid govorechi: A' Iá govorim vami, dá ſvaky koy vidy Xenu zá poxelitiú, jurveje ucſinio prigliubodinſtvo ú ſarczu ſvomu.

2. Svakó naslagiegnie necſiſto zabragniuieſe ú ovoj zapovjdi, kako, i xeliti, illiſe uzdarxati ú takvye griſy necſiſty, jereſu ſvi griſi ſmartny, kako slidy iz ozgor recſenye ricſij Iſſukarſtovie; I od oneſu varſté, od koješu

jesu grisi dase ucsiné dillom. Zatoie od potribé ná isspovidi istomacsiti akosi xelio ucsinit grih puteny. Akosise naslagivao ú isty grisij mislechi, i svarhu kojé varsté persconah i kolliko pútah. Akosi sam sebe probugivao ná uxgagnie puteno. Akosise naslagivao ú necsistu pogledu, govoregniu &c. Naiposlie akosi scto poxelio, illi mislechi naslagivaose ú svemu sctose zabragniuié ú scestoj zapovidi Boxioj. *Sebast. d' Abreü & alijpassim.*

3. Ná isty nacsin naslagiegnie povoglnó ú grisy putenie proscastie, jest grih smartny, zascto akose naslagiuié ú takvie necsistie grisy, dase dogody prigoda lasnobi upao ú isté grihe, jerbo onó naslagiegnie necsisto jurveie privoglilo Csovika ná ucsigniegnie griha. Zató ona csigniegnia iznutregniá koiabi grisi byli dase ucsiné, akose ú gnima naslagiuié jesu zla csigniegnia, i zató grisi, govorechi Issukarst ú Evangéliu Mattié S. ná pogl. 15. v. 19. Dá iz sarcza izhodé misli zle, uboystva, prigliubodinstva, bludnosti, kragie, kriva svidocsanstva, psosti, i ovasu koiá oskvargniuiú csovika. I Agusctin svety svarhu Psalma 93. *apud Sabin.* ucsij: *Qui mala cogitat, & si nihil mali alicui faciat: facit plurimum sibi, nam qui dilligit iniquitatem, odit animam suam.*

Koy zláh misly, i ako nikomu zla necsiny,
csiny varlo mlogo sebi, zascto koy gliuby nepravdu, nenavidy duscu svojú.

CSLA-

CSLANAK. X.

Od Desété zapovidi Boxjé.

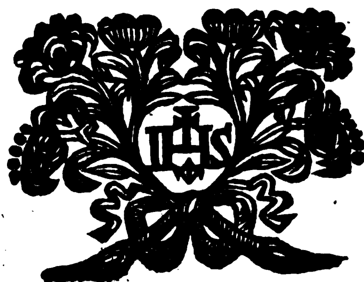
KAkose ú devetoj zapovidi Boxioj zabragniujé poxeliti onó sctose ú sceſtoj zabragniuié ucsiniti: Tako ú desetoj zabragniujeſe ſve onó xeliti, sctoſe ú ſedmoj zapovidá daſe neucsiny. Kakoſe vady iz ony ricsij S. Piſma ú kgniga Izhoda ná pogl. 20. v. 17. i ú Deuteronomiu ná pogl. 5. v. 12. *Non concupiſces uxorem proximi tui: Non domum, non agrum, non ancillam, non bovem, non aſinum, & univerſa quæ illius ſunt.* Ne poxeli xenu iskargniega tvoga, ni kuchiu, ni poglie, ni slugu, ni sluxbeniczu, ni vola, ni osla, ni sctoghodie gniegovo.

1. Ovdiſe naiprie zabragniuié Lakomoſt, kadaſe tko ú ſvoy dobrie polakomy, daje nebi oſtavio zaradi gliubavi Boxjé, niti óchie od gni dá podpomoxé ſiromaha, imaiuchi odviſcié. Zabragniujeſe takogier lakomoſt ſvarhu dobaráh tugie, kada tko xely tugia dobrá poſidovati nepravedno, ná priliku ukradavſci, otevſci, pó Privari uzamſci &c. I ovoſu griſi ſmartny, vech akobi sctogod poxelio od malé ſtvári, tadabi bio grih Lak. Sagriſcuje ſmartno, koy Poxely ucsiniti kvár iskargniemu: Kako, i ony koy zaradi nenavidoſti xely, dá is-

dá iskargny svojá dobrá izguby, illi kadase raduié zlu drugoga. *Sebast. d' Abreü lib. 8. cap. 13. n. 583.*

2. Naisty nacsin sagriscuié smartno, koy nenavidy dobrá kojaje Bogh dao drugomu, prem dá zlu, i akobi rekao daje Bogh nepravo ucsinio davsci dobrá złú Csoviku, Psostie protiva Bogu. *Sebast. cit. n. 589.* Takogier sagriscuié koyse vesely, dá drughy osiromascy, ú bolest upade, &c.

3. Videchi dobrá drugoga akoyé poxelisc, dá pó trudu, i nacsiny nezabragnienie i ty onako imasc, niesi sagriscio, vech akoy xelisc zaradi zlé svarhe, ná priliku zá mochi lascgnié grisciti, progoniti drughé &c. tadabi bio grih smartny.

S RAZ-

RAZGOVOR II.

OD VLADAGNIA CZARKVENOGA.

POslie zapovidy Boxje, naredba nauka iziskuié, dá slidy vladagnie, i zapovidi ſveté Czarkvé; Zasctó poslie Boga duxnismo sluſcati, i sctovati ſtariſcine, i vladaocze, buduchy gni Iſſukarſt oſtavio ná ſvomu miſtu, kako ú Evangegliu Luké ſvetoga ná pogl. 10. v. 16. govory: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Koy vas sluſcá, mene sluſcá, á koy vas pogardy, mene pogardy. Zatochiemo ovy Razgovor ú cſetiri Cslanka razdilit, govorechiú parvomu od zakona, i duxnoſti obsluxivatga, á ú drugomu od zapovidy ſveté Czarkvé, ú trechiemu od pokaragniah Czarkvenie, A'ú cſetvartomu od ſaborah.

CSLA-

CSLANAK I.

Od Zakona.

ZAkon jest upravgliegnie izvanskó dilovagniah nascie, pó komú upravno xivuchi, lascgnié moxemo sluxiti Bogu, i pazitse od zla; Jer sva kojasu ú zakonu naregiena, jesu zá dobro, i pravedno vladagnie xivgliegnia nascega stavgliena; Zató prie Czarkvenie zapovidy (kojesu úpravgliegnie xitka nascega pó zakonu Boxiemu) dostoinoie ú ovomú Cslanku, ú kratko viditi od zakona, i tkoga moxe staviti, á ossobito od pravoga zakona, ú komuse spasegnie dusci dobivá, i kojaje Czarkva pravá zarucsnicza Issukarstova, i koy jest ú gnioj vladalacz, i pastjr vigieny, komuje Issukarst ostavio stado svoje, daga pase ú istini, i pravdi, upravgliaiuchiga k' vikovicsgniemu uxjvagniu slavé nebeské.

POGLAVIE I.

Od razlucsegnia zakona.

1. ZAkon jest opchiená zapovid, ucsigniena zá dobro opchieno, pravedna, duraiuchiá, zádosta ocsitovana, od onogá koy imá mogustvo svarhu opchiené. *Sebast. d' Abreú.* Prem dá drughy naucsitegli razlicsitoiú tomacsé, sasviemtiem slaxuse ú bitiu zakona. Vellise daje opchiená zapovid, zascto svim a jednako vagliá daje data, i svisuiú jednako duxni obsluxivati, á

 kadase

kadase samo jednomu dade, nezovese zakon, nego samo zapovjd. Vagliá daié zá dobro opchienó, Zasćto nacsin od vladagnia izisskujé dobro opczhienó, dase upravno xjve, pazéchise od zla, i csinechi dobro. Vagliá daie pravedna: zasćto akoie nepravedna, nie zakon, jerse nitko usilovat nemoxe csiniti nepravdu, zató vagliá daié, zakon od stvári dobré, i posćtené, i dase moxe obsluxiti. Vagliá daie durajuchiá, jer kadse sćto zapovidy do kogá vrimena, nie zakon, nego zapovjd vrimenitá. Vagliá daje zádosta ocsitovana, jer prie ocsitovagnia, illiti navisćtegnia, nie zakon svarscen, nitie duxnost obsluxivatga. Vagliá daie stavglien, illiti zapovigién zakon od onogá, koy imá mogustvo svarhù opchiené; zasćto akobiga stavio, koy neimá mogusta, nitibi bio zakon, nitibiga tko bio duxan obsluxivati.

2. Zakon drughie Naravny, koy nie stavglien, illi zapovigien od drugoga, nego rogien s' naraviu nami, kako ukazuié S. Pavao korintiánom ná pogl. 2. v. 14. *Cum enim gentes, quæ Legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis.* Buduchi dá narodi koy zakona neimajù, naravno csiné oná koiasu zakona: ukazujú dillo zakona upisano úsarczy svoy. Drughie zakon koy stoy ú slobodnoj vogli Boxioj, illi csovicsioj, narediti onó sćto ochie dase obsluxuié.

3. Ovyje zakon jedan Boxy, koije od Boga ù vrimenu ucsignien. A' drughie Gliudsky koije od Csovika ucsignien. Zakon Boxy drughie stáry, kogaje Bogh ú S. Pismu zapovidio, i obsluxivat naucsio, kakoje zakon obrizovagnia, i drugá kojasu ú S. Pismu zabilixena. A' drughie zakon novy, tó jest Evangeglia, kogaie Isukarst Bogh i Csovik zapovidio, i obsluvivat naucsio. Zakon Gliudsky razlucsuiese ú zakon Czarkveny, i zakon svitovgny. Svitovgny zakon jest odregien zá dobro vladagnie svjta. A' zakon Czarkveny jest odregien, zá vladagnie duhovnó. *Anacl. tract. 2. dist. 1. q. 1. n. 5. & seq.*

4. Zakona svitovgniega, koije odregien zá vladagnie púka, mogu-

mogustvo stoy ú Czesaru, kragly, Principy, i ú drughima vladaoczy svitovgnim. Zakona Czarkvenoga, koy od mogustva duhovnoga izhody, stoy mogustvo ú Papi, pak ú Biskupy, i ú drughima vladaoczy Czarkvenym: *Sebast. d' Abreù n.* 596.

5. Zakon stárj od trie varste bio, kakose moxe razumiti iz S. Pisma ú Deuteronomiu ná pogl. 6. v. 1. tó jest zakon pó komusu úpravno xivili, koy jest ne uby, neukradi &c. I ová i sada duxnismo obsluxivati, ne zasctojé ú staromu zakonu zapovigieno, nego zasctose zatvará ú gnima zakon naravny. Zakon od Czerimonia, illiti nacsináh, pó komusu imali csiniti sluxbe Boxié, prikazivati posvetilisсta, i drugá kojasu ná sluxbu Boxiú odregiená. I zakon suda pó komuseie narod vladao, pravdu slidechi, a' nepravdu bixechi. I samoie ovy zakon bio dát Csifutom od Boga, allisuga, i drughy narodi mogli obsluxivati, i primiti, pó primgliegniu Obrizovagnia, zasctoie obrizovagnie ú staromu zakonu bjlo kako vrata, kakoie ú novomu karsctegnie vrata ú zakon Evangelia, i Sakramenatah. *Anacl. cit. dist.* 2. *n.* 4.

6. Zakon stary svarscioje, kadaie pocseo zakon novy, illiti Evangeglia, sctose vidy ú Csigniegny Aposctolskie ná pogl. 15. kad skupiscese Aposctoli, i pó nadahnutiu Duha svetoga razglasilisu, dá ú népridak nesluxy obrizovagnie, i drughy nacsini illiti obicsay Czarkveny zakona Moj sieva: zató ne samosu sada zabragniena, nego varlose Bogh úvrigiuié slidechyh; Jerbo ú recsenomu pogl. v. 5. bilisù darxani zá Eretike ony koysù govorili, daje odpotribé obrizovatise, i obsluxivati zakon Mojsiev. *Anacl. cit. v.* 5. & 8.

7. Novie Zakon pocseo ná duhove, kadasu Aposctoli primili duha svétoga, i zadosta navistili Evangeglie, zasctoie ondá ú Jeruzolimu narodá od svakoga jezika bylo, i svakie zadosta svoym iezikom razumio ovó navisctegnie, jereie svaky vlastitim iezikom csuo Aposctole govoriti, kakose sctie ú csciegniegny Aposctolskie ná pogl. 2. v. 5. i 6. *Sabin. tract.* 7. *n.* 9.

8. Zakon Evangeglia zovese zakon milostivy, zasctose pó obsluxegniu ovogá zakona dobivaiú milosti, buduchiga Issukarst stavio kojie pocsetak ad milosty, kakoie pisano ú Csigniegny Aposctolskie ná pogl. 15. v. 11. *Per gratiam Domini JESU Christi credimus salvari.* Pó milosti Gospodiná Issukarsta viruiemo sáranitise. I ú pogl. 4. v. 12. ukazuié S. Petar, dá nie drugó ime dato gliudma, pókomubi spaseni bili, izvan Issukarsta.

POGLAVIE II.

Od duxnosti obsluxiti Zakon.

9. STarie zakon samo bio dát Csifutom (kakosmo vidili) á novie dát svima narodom, kakose vidy iz Evangelia Mattié S. ná pogl. 28. v. 19. Gdie Issukarst zapovidio Aposctolom dá ucsé sve narode karstechi gni. I kod S. Marka ná pogl. 16. v. 15. Poscavsci pó svemu svjtu, pripovidaite Evangeglie svakomu stvoregniu. Zatosu svi narodi duxni obsluxivati Evangeglia zakon, i nastoiati poznati pravy zakon Boxy, i xiviti pó istomu zakonu.

10. Ovdi znaj, dá zakon toliko Czarkveny, kolliko svitovgny, zaduxujé obsluxivatse pod grik, akoje zadosta navisscten, illiti proglascen, buduchi pisano Rimglianom ná pogl. 13. v. 2. *Qui resistit potestati, DEI ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Koyse suprotivy mogustvu, Boxiemuse naregiegniu suprotivy, á koyse suprotivy, isty sebi osudiegnie dobivá.

11. Gdi znaj, dasu niky zakoni samo pod pokoru, illiti pokaragnie, illi pod globu stavglieni, i ové pristupivsci nesagriscujese, negose samo upadá ú onó pokaragnie stavglieno, ná priliku Zabragnienoie dase neprolazy s' otiem pûtem, koy progié globaie 10. forinty, koy progie nesagriscujé, nego samo ú padá pod globu

12. Mlogasu

12. Mlogasu drugá, kojá billixé naucsitegli, tolliko od zakona Czarkvenoga, kolliko od svitovgniega, allie nama ovdi zadosta znati onó, sctosmo rekli ú Cslanku 4. Od csetvarté zapovidi Boxié ù pogl. 3. i. 4. buduchi ovó sve zapovigieno ú istoj zapovjdi Boxioj, kako piscé Aposctó Rimglianom ná pogl. 13. v. 1. Svaká dusca visciem mogustvom nekaie podloxna. Zató duxnismo biti podloxni stariscinam duhovniem, i naregiegniu S. Czarkvé koié poglavar jest Papa, ostavglien od Issukarsta dá pásе stado gniegovo.

POGLAVIE III.

Moxeli svaky ú svomu zakonu spasen biti.

13. Piscé Alfonso *à Castro. Lib. 9. advers. Heres. verb. Lex.* dasu bylinniky Ereticzi, koié ni on neimenuie, ni Ivan *à Turrecrem. lib. 1. de sum. Eccl. cap.* 21. Koysu rekli dá svaky Csovik, illimu bio Neznanboxacz, illi csifut, illi Turcsin, koy obsluxuié svoj zakon, moxe biti spasen. Alli od ovje negovorimo, zasctoie istina vechié nego ocsita, dá koy nie karscten, nemoxe ulisti ú kraglievstvo nebeskó, nego samo ú ovomú poglaviu govorimo od gliudy karsctenie, koysu Kattoliczi, Ereticzi, i odmetnjczi. Jerbo svi ovy scziné, dá darxé pravy zakon, i svaky govory, dachiese saranit ú svomu zakonu.

14. Kalvin, i Luter zá rasciriti svoie Erexie, ossobito neumitnym dalisu razumiti, dá svaky ú svomu zakonu moxe dobiti slavu nebeskú, istom ako viruié ú Issukarsta; I razlogsu izvadili iz Evangelia S. Ivana ná pogl. 3. v. 15. *Ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Dá svaky koy virujé ú gniega (tó jest ú Issukarsta) neizgubise, nego dá imá xivot vicsgny. Dakle govoré dá vira sama zadostaie zá saranitise, od kud slidy: Dá svaky koy viruié moxese saranit. I tako svi Ereticzi, i odmetnjczi moguse saranit, zascto viruiú ú Issukarsta.

15. My

15. My Katoliczi ſuprot govorimo, darxechi kako Cslanak od viré, daſe ſvaky úſvomu zakonu ſpaſit nemoxe, nego ſamo my, koy temeglito darxjmo, i viruiemo, sctonas ucſij S. Czarkva Rimská, izvan koie neimá uſagnia, daſe moxe tko ſará-nit. I tomacſechi recſenó miſto ſvetoga Evangelia, odgovaramo ná razlogh Eretikom.

16. Zló razumiú Ereticzi, i laxglivo tomacsé onó miſto S. Ivana, zasctobo ú iſtomu poglaviu poslie oniú ricſij ucſij Iſſukarſt, dvá ſtagnia od gliudy, jedno od dobrie, á drugó od zlie, dobry-ſu obráli ſvitloſt, á zly tmine, i tako Iſſus govory od dobrie, koy ako uzviruiú ú gniega imatichie xivot vicsgny, á negovory od zlie, Zascto vely Jacob Aposctó ná pogl. 2. v. 19. i 20. *Tu credis quoniam unus eſt DEUS: Bene facis, & dæmones credunt, & contremiſcunt. Vis autem ſcire ò homo inanis, quoniam fides ſine operibus mortua eſt.* Ti viruieſc daie jedan Bogh: Dobro cſiniſc, i diavli viruiú, i ſtreſuſe. Alli ochieſcli znati ó Cſovicſe izprazny, daie vira brez dobrie dillah martva. Koie ricſi Aposctola procziniviſci dobro, dolaziſe ú poznagnie, dá ony koy ſamo viruié, á necſiny dobrié dilah, nemoxe biti ſpaſen: I dá ondi od dobrie Iſſukarſt govory, á ne od zlie. Jerbo Iſſukarſt ú Evangeliu Mattié ſvetoga ná pogl. 7. v. 21. vely: Ne ſvaky koy vely meni, Goſpodine, Goſpodine, uliſtichie ú kraglieſtvo nebeskó, nego koy ucſiny vogliu Ocza moga, koy nanebeſié jeſt, onchie uliſti ú kraglieſtvo nebeskó. Koié ricſi razumivſci dobro, poznaieſe ocſito, dá Iſſukarſt govory od dobrie, koy ucſiné dobrá dila, obsluxuiuchi zapovidi Boxié, onichie ſamo úliſti ú kraglieſtvo Boxié, á ne ony koy ſamo viruié ú gniega. Kalvini, i Luterani, koy nemaré zá dobrá dila, nittiſu govoré potribita zá ſaranitiſe, zató nemogu uliſti ú kraglieſtvo nebeskó, pó ovomu nauku Iſſukarſtovu.

17. Odmetnjczi, tó jeſt ony, koyſuſe pó ſvoioj zloj vogli odmetnili, od Czarkvé Rimské, nemoguſe ſpaſiti ú ſvomu zakonu, prem dá poſté, i dobrá dila cſiné. Zascto Aposctó Efexianom

nom piscuchi nà pogl. 4. v. 5. ucsij, daie od potribé csuvati jedinstvo, ú jednomu skupu, jereie jedan Gospodin, i jedna vira, illiti zakon: Dakle akoie, jedan zakon samose ú gniemu moxe saranit, á neú drughima. Onoie pravy zakon, ú komuse obsluxuiú sve naredbe Issukarstove, svetie Aposctolá, i svetie Otaczáh; Tako obsluxuié S. Czarkva Rimská, á niedná drugá: Dakle samoie ú Czarkvi Rimskoj pravy zakon, i koyie izvan Czarkvé Rimské saranitse nemoxe. U Czarkvi Garcskoj neobsluxujuse zapovidi Issukarstove, i svetie Otaczah; daklese ú Garcskoj Czarqvi nemoxe saranit.

18. Reko dase ú Czarkvi Garcskoj, neobsluxuié pravy zakon Issukarstov, zasctose Garczi ú mloghima protivé svetomu pismu, inaukom svetie Otaczah, i slaxúse s' Ereticzy ú mloghima Cslanczy, koysu protivni Evangeliu, i nauku svetie Otaczah. I. Viruiú s' Macedoniom, Marathoniom, Nesctoriom dá Duh svéty neizhody od Sina, nego samo od Ocza. II. Ucsé s' Aeriom, Gierardom sagarelli, S' Manikei, s' Luterom, Kalvinom, i z' drughima dá, neimá Purgatoria. III. Darxé s' Petrom Abailardom, Arnaldom, Armeny, Jreneom, Apolinariom, Eutimiom, i z' drughima dá svety dó suda Boxiega neuxivaiú slavé nebeské. IV. Slidé Nesctoria, Ivana Hus, Jakobella, Pttra dresdensa Lutera, Brenczia, Kalvina, daje od potribé primati svitovgnjm gliudem i tylo, i karv Issukerstovu. V. Nepoznaju zá glavara S. Czarkve Rimskoga Papu s' Flavitom, i sasvima Ereticzy zajedno. VI. Scziné s' scimunom Csarovnjkom, dase dostoianstva Czarkvená, i stvári svete mogú prodati, i kupiti, scto i sad slidé. VII. Govoré s' Csifuty, Albanexy, i s' Turczy, dá kamata nie zabragniena, I silom scoie uzeto, zá oslobo ditse od griha, nie potribé povratit, i drughé mloghé stvári, koiesmo zabilixili svakú ná svomu mistu: Dakle ú Garcskoj Czarkvi nie pravoga zakona, nitise tko moxe ú gnioj saranit, jersu pomiscani stolikim Ereticzy, kakose samo ocsituié.

19. Znaj dá ovdi negovorimo od Czarkvy Garcskie, ko-

jesu siedigniene s' Czarkvom Rimskom, jer ovy slidé nauke Aposctolske, i svetie Otaczah, zató moguse saranit: Nego govorimo od Garcské Czarkvé, koiaseie razdilila, od Rimské, i vechié nenavidy Rimskú Czarkvu, nego i jedan Eretik, tako dasu nasci Hristiani obicsaini rechi: *Voliemse poturcsit, nego pó scokcsit.* A' nevidé xalosni dasuse pomiscali s' tolikó Eretikah, koysu bjli prokleti od svetie Otaczah, kako mogú sctiti ú sedam saboráh poglavitie ú Garcskoj zemgli. Dá budú sluscali ponukovagnie Aposctola Csifutom piscuchiega, ná pogl. 13. v. 9. tó jest, Nemoite sliditi nauke nové. Doisto nebise toliko smiscali s' ostaliem Ereticzy, koy nemogú spaseni bitti, kako úcsij S. Augusctin *apud P. Fab. Hinckelm. q. 2. fol. 21. Extra Ecclesiam Catholicam totum potest habere hæreticus, præter salutem.* Izvan Czarkvé Katolicsanské sve moxe imati Eretik izvan spasegnia. I S. Ciprian *Lib. de simpl. Prælat. Cum DEO manere non possunt, qui esse in Ecclesia DEI unanimes noluerunt.* Z' Bogom pribivati nemogú, koy ú Czarkvi Boxioj zaiedno nisu otili bitti. Ové stvari vagliá dobro promisliti, zasctose od spasegnia govory, koié akose jedan pút izguby, nigdáse dobit nemoxe.

POGLAVIE IV.

Kojaje naistariá Czarkva, ú koiojse obsluxujé pravy zakon Issukarstov?

20. BUduchi vidili, da nemoxe svaky ú svomu zakonu spasen biti, odpotribeie ú ovomu poglaviu viditi, kojaje pravá Czarkva, i pocsemuse poznaié, dajé pravá, ú koiojse obsluxujé podpuno zakon Issukarstov, i izvan koié nie spasegnia.

21. Onaie naistariá, i pravá Czarkva, izvan koié neima spasegnia, kojá odpocsela istocsaia svoga jest obsluxivala podpuno zakon Jssukarstov, i nauke svetie Otaczah: takoie obsluxivala, i obsluxuié Czarkva Rimská, á niedna drugá: Dakleie Czarkva Rims-

Rimská sama pravá, izvan koié neimá spasegnia, á drughé niesu pravé, nitise moxe úgnima dobiti spasegnie. Daie tako obsluxivala i obsluxuie Czarkva Rimská, ukazuié Marko Papa piscuchi S. Athanasy, i Biskupom od Egipta. *quæ cit. à Con. Florent. sess.* 20. *sanctá Romana Ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino providente, & B. Petro opem ferente in futurum manebit.* Svetá Rimská Czarkva, kojaje vazda neoskvargniena staiala, i s' provigiegniem Gospodinovjm, i pomochiu svetoga Petra, i unapridak staiachie. I S. Ireneo *Lib.* 3. *cap.* 4. *apud Cornel. à Lap. coment. in Apocal. cap. ult. Eo quòd Apostoli plenissimè in eám contullerint, omnia quæ sunt veritatis, ut omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vitæ.* Zasctosu S. Apostoli podpuno ú gniú donieli svah kojasu istiné, da svaky koygod ochie, uzmé iz gnié pitie xivota. Kojé ricsi procziniv sci vidise, dá ú Czarkvi Rimskoj, jest pravo obsluxegnie Zakona Issukarstova, i daie ú gnioj vrutak od spasegnia, buduchi dá i Aposctó piscuchi Rimglianom ná pol. 1. v. 8. fály viru gniovu: *Quia fides vestra annuntiatur in universo mundo.* Zasctose vira vasca navisctuié po svemu svitu: Buduchi dakle posagliena josct od Aposctolah vira Rimská, onaje sama pravá, izvan koié neima spasegnia. Scto boglié ukazuié S. Cziprian ú pisctoli 57. Kornéliu: *Dum apud vos unus animus, & una vox est, Ecclesia omnis Romana confessa est: claruit, Fratres charissimi, fides, quam de vobis B. Apostolus prædicavit, & præconio futurorum merita vestra contestans, dum parentes laudat filios provocabat.* Buduchi kod vas jedna dusca, i jedan glas, kako sva Czarkva Rimská ispovidila jest; Prosvitlilaseie bratio pridragá vira, koiuie od vas Blaxeny Aposctó pripovidao, i navisctegniem doscastie, dostoianstva vasca svidocsechi, kadie Ocze falio, Sinoveie probugivao. I S. Jerolim *in præfat. lib.* 2. *in Epist. ad Gal. Romanæ plebis laudatur fides, ubi aliquando tanto studio, & frequentia ad Ecclesias, & ad Martyrum sepulchra convenitur? ubi sic ad similitudinem cœlestis tonitrui reboat Amen, & vacua Idolorum templa quatiuntur; non quòd aliam habeant Romani fidem, nisi hanc quam omnes Christi Ecclesiæ, sed quòd devotio in eis major sit, & simplicitas ad credendum.* Rimskoga naroda fálise

T 2 vira,

vira, gdi kadgod ſtolikiem nasſtoiagniem, i cſeſto ú Czarkve i ná grobe mucſenikáh Skupgliaſe; Gdi ná priliku nebeskoga groma razglaſuieſe Amen, i prazne Idolské Czarkve razruſcuiuſe? Ne zasčto Rimgliani imaiú drugú viru, izvan ſviú Czarkvy Iſſukarſtovie, nego zasčto poboxnoſt ú gnimaie vechiá, i priproſtnoſt virovati. Tertulian. *Lib. de præſcrip. adversùs hæreſ. cap.* 36. *apud Cornel. à lap. hic: Fœlix Eccleſia, cui totam doctrinam Apoſtoli cum ſanguine ſuo profuderunt.* Srichna Czarkva, ú koiú vas nauk Aposčtoli, s' karviu ſvoiom úliliſu.

22. Jeremia Patriarka Czarigradsky, piſcuchi ú nimacskú zemgliu *apud Steph. Sokol. cenſuræ orient. c.* 13. govory: Daie Czarkva Czarigradská naiſtariá, i matti opchiená ſviu Czarkvy. Alli ovó nemoxe bitti k' iſtini prilicſno; zasčto prem dachiemo ú iſtoria nachi, daie Czarkva Czarigradská, iosčt od Apoſtoláh, kako piſcé ſcpondan ú Czarkevnie iſtoria godiné 44. Saſviem tiem nie ú gnoj uzdigao priſtoglie princzip Aposčtolsky, nitie koy Aposčtó ſidio ná priſtogliu Czarigradskomu, negoie naiparvy Biskup Czarigradsky bio *Stachis*, ſtavglien od S. Andrié Aposčtola, kakoſe ú *Martyrologiu* Rimskomu sčtié ná 31. Očt. Illie ſtavglien od ſvetoga Petra, kako ukazuié Agapeto Papa Czarigragianom. Odviſcié, Gelaxio Biskup piſcuchi Biskopom dardanie, ukazuié, daie Czarigrad zvaoſe Bizanczio, i daie bjla ſamo Parokia Czarkvé Heraklenské. *apud Spond. in Annal. Eccleſ. ad Ann.* 314. *n.* 15. I ú parvomu ſaboru Czarigradskomu, otioie Biskup Czarigradsky bitti Patriarka, i parvy poslie Rimskoga, nitimuie bjlo dopusčteno, kako piſcé Baronio: kakobi dakle Czarkva Czarigradská mogla bitti naiſtariá, kad ú gnoj nie ſidio Princzip Aposčtolsky? Illi pó koyſe nacſin prineſe, priſtoglie S. Petra ú Czarigrad? koié vas ſvjt iſpovidá daie bjlo ú Rimu? Nitiſe sčtié ú ſaborie, daie Czarigradská Czarkva zapovidala Rimskoj, i drughima koieſu ù zapadu, negoſe sčtié ú iſtoria, i ú ſabory, daie Rimská zapovidala, i Czarigradskoy, i ſvima drughima: dakleie Rimská naiſtariá, buduchi daie ú gnoj ſidio Princip Aposčtolsky i vladaoiú 25. godinah, koiá ú ſvemu slidy nauke, i oſtavgliegnia Aposčtolská, i razſvitglienaie s' mudroſtiu, i ſvetignom,

sctose nevidy ú Czarkvi Czarigradskoy. Ovochiemo boglié ú slidechiemu poglaviu razumiti.

POGLAVIE V.

Pó Csemuse poznaié pravá Czarkva Issukarstova ?

23. UCsinas sabor Nicensky, Lateransky, i Czarigradsky sasviem skupom svetie Otaczáh, pó nauku Aposctolskomu, daje samo jedna Czarkva, ukoioj moxemo spaseni biti, á ne mloghoy, kako laxglivo sczinė Ereticzi, jerbo ú virovagniú Aposctolskomu neveljmo: Virujem ú svete Czarkve, nego jednokupno s' svetim Oczy govorimo: Viruiem ú S. Czarkvu katolicsanskú. Buduchi dakle daje samo jedna Czarkva, Issukarstova pravá, kojaie matti sviu ostalie; vagliá viditi koiaie ovó, jerbo svaky Eretik govory, daje gniegova pravá, i tako temeglito, prem da laxglivo darxy, da drughé neimá pravié, izvan oné koiú on slidy.

24. Gdi vagliá znati, dá Czarkva nechie rechi drugó, nego skup pravovirnie, koy jednokupno imaiú poznagnie od Boga, ispovidaiú otaistva slavné viré, od Boga ocsitované, i obsluxujú podpuno zakon od Issukarsta ukazan, i od Aposctolah pripovidan. Dakle zapoznati koyie ovó skup, illiti Czarkva, koia upravno obsluxuié zakon Issukarkov, vagliá znati.

25. . Da Pravá Czarkva, vaglla daje jedna, svéta, Katolicsanská, i Aposctolská. Kákonas ucsé sabori ozgor recseny, i svety Oczi. Takvaje sama Czarkva Rimská, á drughé niesu: Dakleie sama Czarkva Rimská pravá, á drughé niesu. Ukazujese svaky razlogh ná pose.

26. Parvó, vaglia daje jedna, tó jest dase slaxé svagdi ú posvetilisćty, razumgliegniu S. Pisma, ossobito ú Cslánczie S. viré, jednako svagdi sluxechi S. Sakramente. Vagliá takogie daje jedna ú jedinstvu glavara nevigienoga, tó jest, Issukarsta, i

 vigie-

vigienoga nastolnjka, illiti Vikára gniegova: Takoie jedna ú svemu Czarkva Rimská: Dakleje sama Czarkva Rimská pravá, á drughé niesu : Zasčto neimenuiuse karstiani ú gnioj pribivaiuchy, nego darxé ime onoga kogá slidé: kako Ariani zovuse od Aria, Luterani od Lutera, Calvini od Calvina &c. Koym Latanczio *lib.* 4. *cap.* 30. *Apud Bellarm. lib.* 4 *cap.* 4. govory : *Cum Marcionite, aut Ariani nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso humana, & externa vocabula induerunt.* Kadse Marczionite, i Ariani imenujú, nisu viscié karstiani, koy Issukarstovo ime ostavivsci, gliudská, i izvanská zvagnia obuklisu. Samose dakle mi zovemo karstiani, koy slidimo Issukarsta kako glavará skupsčtiné Katolicsanské, zató Paczian *in Epist. ad Sijmpr.* Vely *Christianus mihi nomen est, Catholicus vero cognomen.* Karstianinie ime meni, á Katolik priimenak.

27. Ovdi znaj, dase nezovemo Karstiani jersmo Karsčteni, zasčtosu, i Ereticzi karsčteni; negose zovemo Karstiani, zasčto pó karsčtegniu kogasmo primili, slidimo Issukarsta, kako ucsij S. Atanaxio *serm.* 2. *contra Arianos apud Bellarm. cit. A' Christo Christiani sumus, & nuncupamur, illi verò qui aliunde originem suæ fidei deducunt, meritò authorum suorum cognomenta præseferunt. Quapropter cum à Christo omnes Christiani essemus, & diceremur, expulsus est Marcion inventor Hæreseos ... qui verò Marcionem sequuti sunt, non jam inde Christiani, sed Marcioniste appelati sunt.* Od Issukarsta Karstiani jesmo, i zovemose, á ony koy od drugoga pocsetak viré svoje dovodé, dostoino Pocsmitegliah svoy priimenke sobom nosé. Radi sčta buduchi da od Issukarsta svi Karstiani iesmo, i zovemose, istiran jest Marczion iznascalacz Erexiáh. A' koysu Marcziona slidili, ne Karstiani, nego Marczionjte zazvani jesu. I S. Jerolim contra Lucif. *Ubi audietis eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino JESU Christo, sed à quoquo alio nuncupari, ut Marcionitas, Valentinianos, scito non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam.* Gdi csuiete oné, koyse Karstiani govoré, ne od Gospodina Issukarsta, nego od drugoga zovuse,

kako

kako Marczionjte, Valentiniani, znaj dá onó nie Czarkva Issukarstova, negoje skupsctina Antikarstova. Od kud slidy, dá Ereticzi niesu ú Czarkvi Issukarstovoj; zasctose neslaxú megiu sobom ú nauku, illiti razumgliegniu S. Pisma, nego svaky ná svoj nacsin razumié, i tomacsij, tako dase nemoxe zvati Czarkva Boxiá, nego sagragiegnie Babilonskó.

28. Eretici, ossobito Luterani, i Kalvini protiva nami govoré: Vise zovete Rimgliani, i Papiscte: Dakle nieste ni vy ú pravoj Czarkvi, jer slidite Papu, kako, i my Lutera &c.

29. Odgovarase, dá my Katoliczi nezovemose Papiscte, nego od Kalvináh, i Luteranah, nitise stidjmo zvati Papiscte, jer neslidimo novy zakon od Papé izmiscglien, kako oni slidé Lutera, i kalvina; Nego slidjmo Papu, kako uzdarxiteglia zakona od Issukarsta ostavgliena, i svetié Aposctolah pripovidana, koy nauk nie Papin (kakoje kod gni Lutera, i Kalvina) Negoje nauk Issukarstov, i tako zajedno S. Papom, koyje glavar vigieny sveté Czarkvé, slidjmo Issukarsta, Aposctole, i sveté Ocze, á Luteráni, i Kalvjni slidé Lutera i Kalvjna, kojh nauk jest suprot Issukarstu, Aposctolom, i svetiem Ozem, od gniove zlochié, izmiscglien, i iznascast. Dakle zvatise Papiscte, i Rimgliani, nie sliditi jednoga izvan Czarkvé, negoje sliditi Czarkvu, ú koiojsese vazda uzdarxao pravy zakon Issukarstov, pripovidagnie Aposctolskó, i nauczi svetie Otaczah, kako svidocsij S. Ghargur Nazianensky *in Carm. de vita sua apud Bell. lib.* 4. *cap.* 4. *de Rom. Pont. Vetus Roma ab antiquis temporibus habet rectam fidem, & semper eam retinet, sicut decet urbem, quæ toti orbi præsidet, semper de DEO integram fidem habere.* Stáry Rim od davnascgniega vrimena, imá pravú viru, i vazdaiú uzdarxy, kakoie pristoino gradu, koyje svemu svitu nacselnjk, vazda od Boga svarscenú viru imati.

30. Govoré protiva Garczi, dá ony neimajú ime niodiednoga Csovika, negose zové Garcská Czarkva; Dakleje pravá zarucsnicza Issukarstova, á nie Ereticska.

31. Odgo-

31. Odgovorafe ú kratko, dá slidé koga Eretika od gniega bife fama zvali, kako Luterani od Lutera, i oftaly, alli slidé mlogo Eretikah (Kakofmo vidili ú pogl. trechiemu ovoga Cslanka) zató nitifu sliditegli kogá Cfovika, ni Iffukarfta; Jer koy kupy zlochie od mlogo zlie, skupy naivifcie zló, i tako nebi znao kazati, kogafu Eretika sliditegli, buduchi dafe slaxú fafviem, skoym vechié, skoym magnié, i ú ovufu nefrichiu upali, kakofufe razdilili od Czarkvé Rimské.

32. II. Czarkva pravá, vagliá daje fvéta ú nauku, cfudefy, illiti Mirakuly, i ú fvetiem Boxiem: takoie fama Czarkva Rimská, á drughé niefu; Dakleie fama Czarkva Rimská fveta, á drughé niefu. Reko daje fvetá Czarkva Rimská ú nauku, zasc̃to nisc̃ta neucfij, sc̃toie protivno fvetomu Pifmu, i razlogu upravnu: Kako ucsé oftaly Ereticzi; Dakleie fveta ucfechi fveto; á Ereticske Czarkve ucfechi protiva razlogu upravnomu, i S. Pifmu, niefu fvete. dá Czarkve Ereticské ucsé protiva razlogu, i S. Pifmu moxefe sc̃titi ú ovie kgniga, gdifmo zabillixili Erexie gniove, fvakú náfvomu miftu. Reko dá Czarkva Rimska fvetae ú cfudefy, Zasc̃toboie s' cfudefy od Boga ocfitovana, kakofe sc̃tié ú Evangegliu kod S. Marka ná pogl. 16. v. 15. Kadie Aposc̃tole poslao Iffukarft pripovidati, onifu pripovidali, allie Gofpodin pomago, govoregnie potvargiuiuchi slidechim csudefy: s' ovakiem cfudefy, famaje ocfitovana, i potvargiena Czarkva Rimská, á drughé niefu: Dakleje fama Czarkva Rimská prava, i fveta ú cfudefy, á drughé niefu: Ovoje iftina vechié nego ocfita, jer niedan Eretik, nemoxe ukazati naimagnié cfudo, skoymie Bogh gniegovu Czarkvu ocfitovao, i potvardio.

33. Nitifu Czarkve Ereticské fvete, ú fvetie Boxje, jer kakofufe, razdilili i oftavili Czarkvu Rimskú, ni jedan nemoxe nachi, ni ukazati kogá fvetoga od fvoje Czarkvé: A' Czarkva Rimská, broy tollike redove, i Czvate ftollikom fvetigniom, kakoje i prie Czvala ú pocfetak iftocfaja fvoga: Od oftalie Eretikah dá mucfim: zasc̃to oni niednoga, nitifu imali, nitti mogu imati, famofe cfudim

dim od Garcské Czarkvé, dá poslie razlucsegnia niednoga svetoga niesu imali, sctose ocsito vidy, dá bludy Czarkva gniova, i dá nie pravá Czarkvá.

34. Moxe bitti, dachie Garczi rechi, dá gniove svetè my posiduiemo. Istina jest, dobro govoré, dá svety koysu bili ù Czarigradu, i ú drughie misty, svisu sada ú Karstianah Rimglianah, i ovoie provigiegnie Boxié, jerbo kakosuse smiscali s'Ereticzy, á ostavili pravú Czarkvu Boxiú, udiglieie pridao Bogh Czarstvo gniovo Nevirnjku, i dá svetie tilesa neostanú ú Rukú nevirnicskie, prinioie gni ú Czarkvu svetú, koiusu oni slidili, dá nebudú potlacseni od nevirnikah, kakosu potlacsene Czarkve sveté, i oboreni Otári, i drughé svetignie.

35. Fálese Garczi, dá imaiú nové sveté ú svoioj Czarkvi, tó jest Czara Urosca, i Mater Angeliu; Dakle govoré i nasca Czarkva svetigniom Czvate.

36. Mjse Katoliczi smiemo tomú, jerbismo radj znati, koy sabor opchieny stavioie gni ú broj svetie? doisto ú saborie opchienie togá neimá; indi odkudsu sveti? Kadse svety stavgliaiú ú broj Gragianah nebeskie, vellikase pomglia csiny ú iziskivagniu xivota, i csudesah kojaje csinio, i ovie nacsin pocseo josct godiné 796. prem dasu ú parvascgniá vrimena sabori stavgliali svete, ú broj svetie; zasctobo prie togá vrimena bilisu prignutiy gliudi, ná sluxbu Boxiú, i ná svetigniu, á poslie ovoga vrimena, i saborom taje oblast dignuta, koiá stoy samo ú oblasti Papé Rimskoga, ovó sve billixy pomglivo Anaklet *in Juræ Canon. Lib.* 3. *tit.* 45. §. 1. *n.* 7. Urosc, i Angelia, nitie stavgliena ú broj, svetie od saborah starie opchienje, ni od Papé: Dakle tkoyie stavio ú broj svetie? Ako rekú, dá svak moxe staviti ú broj svetié, varlose varajú, i slaxuse s'neznanboxczy, koysu kragliem, i drughima gliudma klagnialise: Zatoie S. Czarkva Rimská tú oblast drughima digla, dá pó slabosti neprivarise, i nestavy ú broj svetie koga nedostoina, i tako dá pravovirné neprivary, dase pokloné komú, koy nie svet, ni csuda ucsinio: U komú iziskivagniu teme-

U glito

glito darxjmo, dase Czarkva privarit nemoxe, imajuchi pomoch duha svetoga, i buduchi Issukarst obechiao kod S. Mattié ná pogl. 28. v. 20. Dachie biti kod svoy, pó sve dny, tia do koncza svjta.

37. III. Czarkva pravá, vagliá daje Katolicsanská, tó jest opchiená, razscirena pó svemu svjtu, pó govoregniu Davida kraglia ú Psalmu 18. v. 4. *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Pó svoj zemgli izjgie glas gniov, i dó svarhe okolisca zemglié, ricsi gniove. I ú Psalmu 2. v. 8. Obechiaje Bogh Otacz Sinu svomu, zá basctinu sve narode, i posidovagnie svu zemgliu. á ú Psalmu 71. v. 8. Dachie gospodovati od mora, do mora, i od rjké tia do koncza okolisa zemglié. Ovakoie razscirena pó svemu svitu sama Czarkva Rimská, á drughé niesu: Dakleje sama Czarkva Rimská prava, á drughé niesu. Ukazujese daje Czarkva Rimská sama opchiená. Czarkvaie Rimská pó svoj Itally, Spagni, Franczy, Nimacskoj, Angly, Pogliacskoj, Boemskoy, Magiarskoj, Garcskoj, Sciriansk oy, Etiopskoj, Egipskoj zemgli. Takogier ú zemgli iz nova nascastoj neizbroienesu Czarkve Rimské, brez Eretikah, od istoka ú India, od zapada ú Americzi, od polunochi ú Japoniu, od podné ú Brasily, i Africzi, i tako pó svemu svjtu, i svagdi jednako viruiú, tomacsé S. Pismo, sluxé Sakramente, i poznajú zá glavara S. Czarkvé Papu Rimskoga. A' Czarkve Ereticské, niesu razscirene pó svemu svitu, nitisu opchiené: Garcská samo ú istoku, i to nie sama, nego i drughie Eretikáh; Luteranská, i Kalvinska, kako i drughie Eretikah, zatvorena samo ú jednomu kraju svjta, zakoié nezná ni desetó ise od svjta: A' sama Rimská slavjse pó svemu svjtu: Dakleie sama Rimská pravá, á drughé niesu.

38. IV. Czarkva pravá, vagliá daje Aposctolská, tó jest, daje poscsela od Aposctolah, i uzdarxy pravy zakon Issukarstov, pó Aposctoly pripovidan: Takoie poscsela Czarkva Rimská, i slidy

nauke

nauke Aposctolské; Dakleie Czarkva Rimská pravá, á drughé koiesu pocsele poslie Aposctolah, i nedarxé nauke Aposctolské niesu pravé. Dasu drughé Czarkve pocsele poslie Aposctolah ocsitose vidy: Zasctoie Arianská pocsela godiné 324. I ová ucsij daie Sin magny od Ocza, i dánie jednoga bitia s' Oczem, negodaie stvoregnie, i drughé psosti varlo tescke. Arrianská pocselaie godiné 431. Ová ucsiy, dá Issukarst nie Bogh, nego Csovik, i drughé psosti potiva Issukarstu, i Diviczi Marij. Luteranská pocselaie okolo godiné 1517. Kalvinska pocselaie godiné 1538. Ovesu ú zlochi nadascle sve Eretike, jer strascne psosti ucsé protiva svetomu Pismu. I tako govorechi od ostalie Eretikah; svisu pocseli poslie Aposctolah dugo vrimena, i svi ucsé protiva nauku Aposctolskomu: Dakle gniove Czarkve niesu pravé; A' Rimska Czarkva pocselaie od Aposctolah, i vazdaie Slidila nauke Aposctolské: Dakleie oná sama pravá, á drughé niesu. Zató Tertulian *Lib. de præscrip. apud Bellarm. lib. 4. cap. 4.* Smiuchise pjtá Eretiké govorechi: *Qui estis vos, unde & quando venistis? ubi tamdiú Latuistis?* Tkoste vy, od kuda, i kadaste doscli? gdiste tolliko zadugo pribivali? I svety Jerolim *contra Luciferian. Ex hoc ipso quod posterius instituti sunt, eos se esse judicant, quos futuros Apostolus prænuntiavit.* Zasctosu poslie stavglieni, iz ovogá sami sebe sudé, dasu ony, kojeje Aposctó doscasté navistio. Oné kojeje Aposctó navistio, sczinim dasu zabilixeny ú pisctoli pervoj S. Paula kojú piscé Thimoteu ná pogl. 4. v. 1. *Spiritus autem manifesté dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam á fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum.* A' duh ocsito govory, dá ù poslidgny vrimeny, nikichie otichi od viré, nastoiechi duhom kriviczé, illiti falinghé, i naukom diavaoskyem. Sctose ocsito poznaje, dá Aposctó govory od Eretikáh, kojsu otiscli iz pravé viré, i priloxilise naukom diavaoskiem, tomacsechi na opako sveto Pismo, i bgliuiuchi psosti protiva Bogu, i svetiem, Csinechise dobri, á iznutrasu Vuczi razdarty govórechi Laxi, ná miscto istiné.

39. Ovdi slobodno odgovaraiu Garczi, da Czarkve Allexand-

rinská, Jeruzolimská, i Antiokenská pocſeleſu od Aposctolah, kako ſvi naucſitegli piſcú : Dakleſu pravé Czarkve.

40. Odgovaraſe, da nie žadoſta daie pocſela Czarkva od Aposctolah zá zvatiſe pravá, nego odviſcie vagliá, dá kakoje pocſela, i primila nauke Aposctolské, tako dá iſté nauke slidy, i uzdarxy. Tako nieſu uzdarxale Czarkve recſené : dakle nieſu pravé : Dá nieſu uzdarxale recſené Czarkve naukáh Aposctolskie, moxemo poznati iz ſaboráh, i Isctoriáh, gdiſe sctié dá Czarkva Antiokenská bilaie razlucſena od opchinské Czarkvé 80. godináh, i ù gniojſu ſidili, i vladaliù slidechi Ereticzi, tó jeſt, Pavao ſamoxetan, Ulalio, Petar Gnafeo, i ſevero. U Jeruzolimskoj ſidioie ſaluſtio, Arſenio, Heraklio. U Allexandrinskoj ſidioie Giurag iz kapadoczie, Luczio, Dioskor, i Cziro. U Czarigradskoj ſidioie Macedonio, Neſtorio, Anthim, i ſergio. Ovjſu ſvi Patriake bili, i Ereticzi, i prokleti od ſtarie ſaborah, i ſvetié Otaczáh : Proczini dakle, moxeli biti Czarkva pravá, koiuſu vladali Ereticzi, i ucſili nauke protivne Aposctolom? A' ù Czarkvi Rimskoj nie ſidio nigda Eretik ſvidokie Ruffin. *in expoſ. ſymb. apud Bellar. lib. 4. cap. 3. de Rom. Pont. In Eccleſia urbis Romæ, neque Hæreſis ulla ſumſit exordium, & mos ibi ſervatur antiquus.* U Czarkvi grada Rimskoga, niedna Erexia nie pocſela, i obicſaj ſtary ondiſe obsluxuié.

41. Dá recſeno s' razloghom : Garczi nemogú nachi, daſe mi slaxemo ni s' jednim Eretikom, tolliko ſadagnjm, kolliko z' davnaſcgnjm : A' my moxemo gnima ukazati (kakoſmo ozgor vidili) daſe slaxù s' mloghima : Dakle gniova Czarkva bogliechieſe zvati Ereticskáh, negoli pravá; á Rimská koiaſe neslaxe s' Eretjczy, nego Eretike proklignié pravaie. Zató Augusctin ſvety govory *lib. de util. cred. cap. 17. apud Bellar. cit. Dubitabimus non illius Eccleſiæ condere gremio, quæ ab Apoſtolica ſede per ſucceſſiones Epiſcoporum, fruſtra Hæreticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit?* Jedalichiemo ſumglit onoiſe Czarkvi ſtavit ù krjlo, koiaie od Aposctolskoga ſtola pó naſtavgliegniu Biskupáh, žaludu okololaiuchy Eretikáh, viſinu vladagnia dobjla? Doi-

42. Doisto zaludu Laiù svi Ereticzi protiva Czarkvi Rimskoj, zasctoioj nauditi nemogù, buduchiojIssukarst obechiao, dá vrata paklená, nechie odoliti protiva gnioj; i kollikoiù vechmá nenavidé, tolliko vechmá oná czvate ù svetigni, i razsciregniu, i pó tomuse poznaié, daie pravá Czarkva: Zasctoie ù Csigniegnye Aposctolskie ná pogl.5.v.38. pisano: *Si est ex hominibus consilium hoc, aut opus, dissolvetur: si vero ex DEO est, non poteritis dissolvere illud.* Akoie gliudskó vichie ovó, illiti dillo, razruscichiese, akolie od Boga, nechiete mochi razrusciti. I vidise ocsito, gdi Ereticzi prem dá nastoié razrusciti Czarkvu Boxiù, iasviem tiem Czarkva Rimská jednako stoy, á gniovese razruscuiu, i obaraiú, kako Augustin S. govory svarhu psalma 57. *Multæ Hæreses jam emortuæ sunt cucurrerunt in rivis suis quantum potuerunt, decurrerunt, sicati sunt rivi, vix eorum memoria reperitur.* MloghéErexie jurve umarle jesu, tarcsalisu ú potoczy svoy, kollikosu mogli, osuscilisuse potoczi, tesckose gniova spomena nahody. Tako starie Eretikah jurve nitkose nesponiná, prem dá novy gniove nauke slidé. Zató pó nauku S. Jerolima, *ex tr. Dial contra Lucifer. In illa esse Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata, usque in diem hanc durat.* U onoj Czarkvi od potribeie pribivat, koiaie od Aposctolah utemegliena, i tia do danascgniega dneva durá.

43. Prem dâ Czarkve Antiokenská, i Allexandrinská mlogo Vrimena bludilesu slidechi Erexie, i vladanesu byle od Eretikah, nisctanemagnié otioie Bogh, koy ochie spasegnié griscnjka, privesti gni ú skup pravovirnié, dá ostavivsci slipochiu Eretikah nasliduiú nauke Aposctoské, i poznaiú Czarkvu Rimskú, zá temegl slavné viré, i Mater opchienú. Patriarka Antiokensky imenom Jakob, buduchi obran od Biskupah naroda Maronitskoga, i potvargien od pristoglia Aposctolskoga, i poslie nepravo dignut s' pristoglia, od istie Biskupah, i ná gniegovo misto stavglien Biskup Ruffonsky; Onse pó staromu obicsaiú, potuxi Papi Rimskomu KLEMENTU XI. koy ucsinivsci dogovor

ú sveto-

ú ſvetomu skupu, piſa jedan *Brev* illiti kgnigu Frá Lovrinczu iz S. Lovrincza, Fratru réda ſvetoga Franceska, Gvárdianu Jeruzolimskomu, i Cſuvaru ſveté zemglié, Cſoviku razumnu, i gliubeznivu, koy poslie by Gieneral od réda, pak Kardinal, ú koioj kgnighi daiemu ſvu oblaſt, dá izvidy, i umiry. Ovaie kgniga piſana ná 4. Februara 1711.

44. Iſty Papa Klement XI. piſa Arkibiskupom, i Biskupom Czarkvé Antiokenske (koiaie piſana ná 31. Januara 1711. ú kojojſe tuxy, daſu digli s'priſtoglia Patriarku, kogaſu iſty pó obicſaiu obrali, i kogaie on Apoſctolskom potvardio oblaſtiu, nevidechi prie *canona*, ni ſuda ſveté Czarkvé obicſaynoga, nitti obznanivſci ſtolacz ſvetoga Petra: Zatu ſvarhu ſcaglié recſenoga frá Lovrincza, kogaym ú gliubavi priporucſuié. Dakle otiſcavſci frá Lovrinacz, izvidi, i povrati ná priſtoglie recſenoga Patriarku, á ſuprotivné pomglivo umiri.

45. Slidechie godiné 1712. Miſecza Julla Samuel kapaſulis od Cſia Patriatka Alexandrinsky, piſa kgnigu recſenomu Papi Klementu XI. U koioiga moly, daga primé ú skup ſveté Czarkvé, i damu potvardy oblaſtiu ſvoiom priſtoglie Alexandrinskó, obechiaiuchiſe ú iſtoj kgnizi, dá viruié, i darxy, ſve onó sčto viruié, i darxy ſvetá Rimská Czarkva, á oſtavgliá ſve ſcixme, i Erexie gnioj ſuprotivne: Primi dakle Papa recſenoga Patriarku, i poslamu Palio, kakoieú ſtaro vrime bio obicſaj slati Pátriarkam, pó ozgor recſenomu frá Lovrenczu kocza, koy pridavſcimu recſeny Palio, primiga ú broj ſveté Czarkvé. *Cronol. ſeraph. P. Julij à Ven. ad. Ann.* 1705. *uſque ad An.* 1715. *fol.* 322. Recſenie Patriarka piſao ú Garcsky iezik, kojú kgnigu iz Garcskogá ú Latinsky jezik, prinioje Karlo Maiella kgnigxar ú Vatikanu. Od kud neka vidé Garczi, dá tóliko Patriarká Allexandrinsky, koliko Antiokensky zaiednoje s'Czarkvom Rimskom, zasčtoſu poznali dá nemoxe imati ſpaſegnia, koyſe od Rimské Czarkvé razlucſij, kako ú ozgor recſenoj Kgnizi piſcé Patriarka Allexandrinsky,

ky, xalechi daje oná Czarkva toliko vrimena slidila Eretike, i zaſagliuiuchi Bogu, damuie otvorio razum da poznade iſtinu.

POGLAVIE VI.

Poglavar vigieny ſveté Czarkvé jeſt Papa Rimsky.

46. OTiuchi Ereticzi jednokupno oboriti Czarkvu Boxiú, i ſagraditi Bobiloniu od ſmutgnié, z'Diavaoskiem naukom oruxani protiva gnioj boj biu ſaſvym moguſtvom,' alli videchi daje toliko jako utemegliena, ſvarhu tvarda kamena, i dajoj nauditi nemogú, podpaſuiuſe ſaſvom mochiu, razruſciti ovy iaky temegl od Iſſukarſta jako ſtavglien, i kruto utvargien: To jeſt radibi oboriti moguſtvo Glavara vigienoga S. Czarkvé, koy jeſt Papa Rimsky, i buduchi ſve nacſine zaludu izmiſcglivali, naiposlie na tolikuie zlochiu doſcao Luter, i Kalvin daſu rekli, dá ſvety Petar nie bio Biskup ú Rimu, nitie ondi bio mucſen, zató govoré dá ú Rimu neimá priſtoglia Aposctolskoga; sctoie ocſita Lax protiva ſvemu ſvitu, i ſvima naucſitegliem, jer ovó iſtó kamegnie necſujuchié ſvidocſit moxe.

47. Naiparvjſu Garczi protiva Papi pocſeli boj bitti, i prid gnima Flavita Biskup Czarigradsky, okolo godiné 476. prem. daſu prie ovogá vrimena ghodine 350. Biskupi iſtocsny biliſe odmetnuli od Papé Julia, zasctoje primio Atanaſiu Biskupa Allexandrinskoga, i Pavla Biskupa Czarigradskoga, kako piſce ſozomenio *lib.* 3. *cap.* 10. Poslie ovie Armeni udiglie i zá ſabora kalcedonskoga, kako billixy Durand *lib.* 4. *fid. Vind. fol.* 549. I Ambroxio *de Ruscombus Hæres.* 1. *fol.* 214, Nilo Biskup Texalonsky, kako ucſij Bellarmin *lib.* 2. *de Rom. Pot. cap.* 12. Kojé jednokupno slidé ſvi Ereticzi.

48. Zá ukazat doſtoianſtvo Papé Rimakoga, daje on poglavar Czarkvé vigiené, vagliá pocſeti od temeglia ſvarhu kogaje ſazidana ſveta Czarkva, i utemegljto doſtoianſtvo Vikara Iſſukarſtova,

karſtova, ukazuiuchi daje S. Petar bio poglavar Aposctolsky, imajuchi vechié doſtoianſto, nego drughy Aposctoli, i daje Priſtoglie gniegovo bylo ú Rimu; kojé doſtoianſtvo imaiú Pape Rimsky, koyſu zakonito ſtavglieni ná iſtó priſtoglie ſvetoga Petra.

49. Sctieſe ú Evangeliu S. Mattié ná pogl. 16. v. 13. Da Iſſus upita Aposctole: koga govoré gliudi daié Sin Cſovicſansky? odgovoriſcemu Aposctoli: Drughy Ivana Karſtiteglia, á drughy Illiu, á drughy Jeremiu, illi kogá od Prorokah; Opet upitay Iſſus: A' vy kogame ſczinite dá Jeſam: Odgovory ſcimun Petar: Tiſi Iſſukarſt Sin Boga xivoga. Koié govoregnie proczinivſci dobro, laſnoſe ú poz nagnie iſtinê moxe dochi, daje S. Petar poglavar Aposctolsky; Zasćto, kad pytá Iſſukarſt, sćto ſvit od gniega govory, ondá odgovorajú ſvi Aposctoli, jereſu ſvi Aposctoli temegli viré katolicſanské, i vladoczi púka pravovirnoga: Alli kad pytá Aposctole, ondá ſvi mucsé, nego ſam Petar zá ſve odgovará, ovako razumié ovó miſto S. Piſma ſvety Jerolim: *apud Cornel. à lap. hic; Petrus ex perſona omnium Apoſtolorum profitetur, tu es Chriſtus Filius DEI vivi.* Petar od ſtrané ſviú Aposctolah iſpovidá, tiſi Iſſukarſt Sin Boga xivoga. Izatomu udigl Iſſukarſt dade doſtoianſtvo govorechi: Blaxen Ieſi Simune Bariona, zasćto put, i karv neocſitova tebi, nego Otacz moj koy nanebeſie jeſt: I ja govorim tebi, daſi ty kamen, i ſvarhu ovogá kamena ſazidatichiu Czarkvu moiú, i vrata paklená nechie mochi odoliti protiva gnioj, I tebichiu dati kgliucſe &c.

50. Opet, bilixi onú rics *Bariona*, koya ú naſc jezik ochie rechi *Sin golubiczé*, kako tomacſij S. Jerolim: *ſiquidem Barjona, in linqua noſtra ſonat Filium columbæ.* Tó jeſt dá S. Petar imao jeſt bitti priproſt kako golubicza, zá ſaranti temeglito viru, kakoje iſty Iſſukarſt naucſio Aposctole kod S. Mattié ná pogl. 16. v. 16. Kadaje gni poslao pripovidati, dé imaiú priproſtnoſt golubiczé, i mudroſt zmié. Zato doſtoino Iſſukarſt zazvá S, Petra Sinom golubiczé, koy jeſt imao ſaraniti temeglitu viru, buduchimu

iſty

iſty obechiao kod S. Luké ná pogl. 22. v. 32. *Ego autem pro te rogavi ut non deficiat fides tua : Et tu aliquando Converſus confirma fratres tuos.* A' Jaſam zá tebe molio, dá nepomanká vira tvoia, á ty kadgod obrativſciſe potvardi bratiu tvoiu.

51. Iz ovogá slidy, dá S. Petar buduchi ná miſto ſviú Apos&olah odgovorio, daje on poglavar Apoſtolsky, i paſtjr ſtada Iſſukarſtova, buduchi ſamomu gniemu Iſlukarſt rekao kod S. Ivana ná pogl. 21. v. 17. Paſi ovcze moje. Zató Aguſtin ſvety govory : *apud P. Macedo lib. 10. diſert. 4. cap. 1. Tenet me in Eccleſiæ gremio, ab ipſa ſede Apoſtoli Petri, cui paſcendas oves ſuas, poſt reſurectionem Dominus commendavit, ad præſentem uſquè Epiſcopum Sacerdotum ſucceſſio.* Darxjme ú Krilu Czarkvé, od iſtoga ſtola Apos&ola Petra, komú poslie uskarſnutia, ovcze ſvoje goſpodin priporucſi, tia tó ſadagniega Biskupa, Misnikah sliditeglſtvo.

Nitie ſamo ſvety Petar Sin golubiczé, ni ſamo Paſtir ſtada Iſſukarſtova, negoje odviſcié temegl, i tvardy kamen, ſvarhu kogá Iſſukarſt ſazida Czarkvu ſvoiu, i kogá ſva ſila paklená oborit nemoxe. Ovó ime od Kamena by dato Petru od Iſſukarſta, kakoſe s&ie kod S. Ivana ná pogl. 1. v. 42. *Tu vocaberis Cephas, quod interpratatur Petrus.* Tichieſcſe zvati Czefas, s&oſe razumy Petar *Czefas* jeſt rics ſcirianskoga jezika, à *Petra* jeſt rics cſiſutská, i toliko *czefas* ú ſciriansky, koliko *Petra* ú cſiſutsky jezik zlamenuié kamen, kako tomacſij S. Jerolim *apud Bellar. lib. 1. de Rom. Pont. cap. 10.*

53. Iſtoſu razumili S. Oczi Gargur Nazianzensky *in orat de moder. in diſp. ſerv. apud Bell. cit. Petrus Petra vocatur, atque Eccleſiæ fundamenta fidei ſuæ Credita babet.* Petar kamen zoveſe, i temglie Czarkvé, virom ſvojom priporucſene imá. S. Ivan Zlatouſty *bom 55. in Matt. Tu es Petrus, & ego ſuper te ædificabo Eccleſiam meam.* Tyſi Kamen, i Jachiu ſvarhu tebe ſagraditi Czarkvu moju. Czirillo *lib. 2. cap. 2. in Joan. Nec Simon fore jam nomen illi, ſed Petrus, prædicit: vocabulo ipſo commodè ſignificans, quod in eo tanquam in petra, Lapideque firmiſſimo, ſuam eſſet ædificaturus Eccleſiam.*

X Niti-

Nitichie bitti Scimun ime gniemu, nego Kamen, navisctuié, zvagniem iſtym zadoſta zlamenujuchi, dachie nágniemu, kako ná kamenu tvardomu, ſvoiu ſazidati Czarkvu. Teofilakto *in cap. 22. Lucæ: Poſt me, Eccleſiæ Petra es, & fundamentum.* Poslie mene, Kamen Czarkvé jeſi, i temegl. Euthimio *in cap. 16. Matt. Te ponam fundamentum Credentium, ædificabo ſuper te Eccleſiam meam.* Tebechiu ſtaviti temegl viruiuchy, ſagradichiu ſvarhu tebe Czarkvu moiu. Iſtó darxè oſtaly S. Oczi, koié zá neproduglivati govoregnie oſtavgliam.

54. Iz ovy naukáh ſvetie Otaczáh slidy, daie ſvety Petar Kamen ſvarhu kogaie Iſſukarſt ſagradio Czarkvu ſvoju, i komuié priporucſio ſtado ſvoie: Dakle drugoſe nemoxe rechi, nego daie ſvety Petar imao vechiú oblaſt od drughie Apoſtoláh, kakoſe ocſitnie razumyé iz slidechiega Evangelia Mattie S. ná pogl. 16. v. 19. Gdiſe sctie, dá ſamomu Petru dade kgliucſe od nebeſah ſviu. A' ú pogl. 18. v. 18. kad ſvima Aposctolom dade oblaſt odriſciti od grihá, ſamo daié gnima oblaſt ſvarhu jednoga neba, nitiſe sctiè daie ſvima Aposctolom dao kgliucſe od nebesáh nego ſamo Petru, á oſtaliem Aposctolom ſamo oblaſt: ovoſu ricſi ú Evangegliu zabilixene, ú pogl. 16. v. 18. i 19. *A' Já govorim tebi daſi ty kamen, i ſvarhu ovogá kamena ſagradichiu Czarkvu mojú, i vrata paklená nechie odoliti protiva gnioj: I tebichiu dati kgliucſe Kraglieſtva nebeskoga, i sctogod, zavexeſe ná zemgli, bitichie zavezano i na nebeſie, á sctogod odriſciſe ná zemgli, bitichie odriſceno i ná nebeſu.* A' ú pogl. 18. v. 18. Zabilixene jeſu ové ricſi: *U iſtinu govorim vami, kojagod zavexete ná zemgli, bichie zavezana i na nebu, à koiá odriſcite ná zemgli, bichie odriſcena i ná nebu.* Od kudſe vidy, dá Petar imaoie vechiú oblaſt od oſtalie Aposctolah, buduchi gniemu ſamomu ná poſe dao oblaſt ſvarhu ſviú nebeſah, i kgliucſe kraglieſtva nebeskoga, pak poslie oſtalien Aposctolom ú opchinu, i ſamo ſvarhu jednoga neba, kako ú Evangeliu sctieſe: Radi scta goxory S. Agusctin *ſerm. 28. de ſanct. apud Corn. à lap. ſolus Petrus inter Apoſtolos meruit audire: Tu es Petrus, & ſuper hanc*

banc Petram ædificabo Eccleʃiam meam : dignus certè qui ædificandis in domo DEI populis, lapis eʃʃet ad fundamentum, columna adʃuʃtentaculum, clavis ad regnum. Sam Petar megiu Aposctoly by doſtojan cſutti : Tiſi Kamen, i ſvarhu ovogá Kamena ſagradichiu Czarkvu moiu : Doſtojan doiſto, koy ſagragiujuchym ú kuchi Boxioj narodom, imadiaſce bitti Kamen zá temegl, ſtúp zá uzdarxagnie, kgliucs zá kraglieſtvo. I ſvety Gargur *lib. 4. Epiʃt. 22.* lipſcé ukazuié : *Cunctis Evangelium ʃcientibus liquet, quod voce Dominica ʃancto, & omnium Apoʃtolorum principi Petro, totius Eccleʃiæ cura comiʃʃa eʃt : Ipʃi namque dicitur : Tibi dabo claves regni Cælorum.* Svima Evangelie znaiuchym ocſitoie, dá glaſom gospodgnjm ſvetomu, i ſviu Aposctolah princzipu Petru, ſvè Czarkvé vladagnie dato jeſt : Jerboie gniemu recſeno, tebichiu dati kgliucſe kraglieſtva nebeskoga. I S. Czziprian iſtó potvargiujé *tract. de unit. Eccl. apud cit. Primatus Petro datur, ut una Chriʃti Eccleʃia, & Cathedra una monʃtretur.* Petruſe Poglavarſtvo dajé, daſe úkaxé jedna Czarkva Iſſukarſtova, i jedno priſtoglie. A' ſvety Jerolim *lib. 1. contra Jovin.* Ukazujé razlogh zascto Iſſukarſt dade poglavarſtvo ſvetomu Petru : *Propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite conʃtituto ʃchiʃmatis toleretur occaʃio.* Zató iz megiu dvanaeſt jedanſe obirá, dá Glavom ſtavglienom, digneſe razlucſegnia prigoda.

55. Ové ſvidocsbe ſvetoga piſma, i govoregnia ſvetie Otaczah zadoſta ukazuiú doſtojanſtvo S. Petra, daie viſcié od oſtalie Aposctolah; Zató nieſe potribé uzdarxavati viſcié, buduchi dá ſvety Oczi ſvi jednokupno iſtó ucsé.

56. Daje pak S. Petar bio ú Rimu, i ondi utemeglio priſtoglie ſvoie, ſvi ſvety Oczi jednokupno darxé, ſamoſe ſuprotivé Kalvini, i Lutterani, budalaſto mislechi oboriti onó priſtoglie, ſuprot komú ni pakao odoliti nemoxe. Koy Diavaosky nauk omirisáliſu, i Garczi, i prem dá nemogú oſobito ſvarhu ovogá, nikakvá temeglita razloga, ni ſvidocsbé ſvetie Otaczah donieti, nisctanemagnié kako nerazloxity, zá himbenóm ſienóm Eretikah odé:

57. Daje S. Petar ú Rimu bio, ſvidokie ſtary piſalacz Garcsky Euxebio, kogá ricſi ú Latinsky jezik ové jeſu: *Petrus natione Galilæus, Chriſtianorum Pontifex primus, cum primum Antiochenam Eccleſiam fundaſſet, Romam proficiſcitur, ubi Evangelium prædicans, vigintiquinque Annis eiusdem urbis Epiſcopus perſeverat. in Chron. An.* 44. Petar naroda Galileiskoga, Karſtiansky parvy Biskup, buduchi naiprie Antiokenskú Czarkvu utemeglio, ú Rim idé, gdi pripovidaiuchi Evangelie, dvadeſet i pet godinah, iſtoga grada Biskup pribivá. Antero ſtary piſalcz ovako govory. *Petrus ſanctus Magiſter noſter, & Princeps Apoſtolorum de Antiochia utilitatis cauſa translatus eſt Roman.* S. Petar mesctar naſc, i Princzip Aposctolsky od Antiokie, zá koriſt, jeſt prineſcen ú Rim. I Marczello Papa Biskupom Antiokenskyem ovako piſcé: *Ipſe caput eſt totius Eccleſiæ, cui ait Dominus: Tu es Petrus &c. ejus enim ſedes primitus apud vos fuit, quæ poſtea jubente Domino Romam translata eſt.* Ony jeſt gláva ſve Czarkvé, komú recſe Goſpodin: Tiſi Petar &c. zasctoie gniegovo priſtoglie naiprie kod vas bylo, kojeje poslie pó zapovjdi Goſpodinovoj ú Rim prineſceno.

58. Ovdi vagliá znati, daie S. Petar uzdigao priſtoglie ſvoie ú Antioky, i ondi ſidio ſedam godinah, kako ſvidocsé ſvi piſaoczi, tolliko ſtary, koliko novy, kogá priſtoglia uzdignutie, i ſada ſvetá Czarkva slavy, ná 22. Februara, pakie otiſcao ú Rim godine 45. ú vrime Klaudia Czeſara, i ondi pó iſty nacſin uzdigao priſtoglie, kako ſvidocſy ſpondan *in Annal. Eccl. ad Ann.* 45. I poslie 25. godinah, zajedno ſvetiem Pavlom jeſt prolio karv ú iſtomu Rimu, kako bilixy Dioniſio Korinthio, koy jeſt xivio okolo ſtó godiná poslie Aposctolah. *Euſeb. lib. 2. hiſt. cap.* 25. *& Bellar. lib. 2. de Rom. Pont. cap.* 3.

59. Alli nevagliá rechi: ſvetie Petar prie uzdigao priſtoglie ú Antioky, pak ú Rimu: Dakleje Czarkva Antiokenská ſtaria od Rimské. Nevagliá, reko rĕchi, Zasćto i drugheſu Czarkve prie Antiokenské uzdignute od Aposctola Petra, kakoſe sctié ú Cſigniegnje Aposctolskje ná pogl. 9. daje po Xudy, Galilei, i

ſamary

samary ú miru, i ú Lydi gdisu pribivali svety. I istá Czarkva Jerolimská prię gnie jest uzdignuta, i nisctanemagnié nie glava opchienská, ni Matti sviu Czarkvy, jerboie peté godiné poslie sabora Nicenskoga, i ú parvomu Czarigradskómu saboru ucsignienaPatriarská, kako i Czarigradská, svidokie P. Maczedo *lib.* 10. *cap de Coepisc.* I ú vrime S. Petra sidioie ná pristogliu Antickenskomu Evodio, ná Allexandrinskomu S. Marko; á ná Rimskomu S. Petar poglavar Aposctolsky. Ovó svi pisaoczi stary svidocsé : Dakle prem daje prie uzdignuto pristoglie Antiokenskó od Rimskoga, nisctanemagnié neslidy daie, Antokenská Czarkva stariá od Rimské, Zasctoie istina daje stariá ú pocsetku, alli nie stariá ú dostoianstvu, jerbi slidilo dasu oné starie Czarkve, kojesu prie pocsele, scto ni jedan pisalacz nepiscé.

60. Istina jest, kojase nemoxe Sakriti; Daje samo onó pristoglie naistarié, kojé poslje smarti S. Petra jest posidovano : takosu razumili S. Oczi od Pristoglia Rimskoga : Dakle Pristoglie Rimskó jest naistarie. Reko daje onó pristoglie naistarie, kojese poslie smarti posidujé, zasćto ú vladagniu toliko Czarkvenomu, koliko svitovgniemu ocsito vidimo: Gdi Biskupi koyse stavgliajú poslie smarti drugoga, imajú sve mogustvo, kojesu imali i ony, koysu prie gni bili. I Czesari, i kragli imajú sve mogustvo vladagnia, kojesu i priegni imali drughy: Zasćto dakle nebi istó mogustvo imali pravy nastolnjczi S. Petra kojeje i on imao?

61. Ovó ukazuiú S. Oczi, i potvargiuiú vas razlogh: Oppatus *Lib. 2. cont. Permen. Cathedra una est, quae est prima de dotibus, in ea sedit primus Petrus, succedit Linus, Lino Clemens &c.* Pristoglie jedno jest, koje jest parvó od darovah, ná gniemu jest sidio Petar, slidioje Lino, poslie gniega Klement &c. Ugon Etherian *Lib. 3. cap. 17. Ex ipsa rei evidentia liquido apparet, quod Petrum ejusque successorum Christus Principem, & caput non modo Latinorum, & Graecorum, occidentis, & septemtrionis universi, verum etiam Armenorum, Arabum, Judaeorum, Madianitarum, & totius orientis, & meridiani climatis, in perpetuum constituit.* Iz isté stvari ocsitnosti,

 bist-

biſtroſe vidy, dà Petra, i gniegova naſtolnika Iſſukarſt jeſt ſtavio ú vike Principa, i glavara, ne ſamo Latinah, i Garkah, zapada, i ſve polunochi, nego takogier Armenah, Cſifutah, Madianitah, i od podné. I prie gniega S. Czirillo piſano jeſt oſtavio, *in lib. Theſau. apud Bell. lib. 2. cap. 15. de Rom. Pont. Debemus nos, qui membra ſumus, capiti noſtro Romano Pontifici, & Apoſtolicæ ſedi adhærere.* Vagliá namj, koy úda jeſmo, glavi naſcoj Rimskomu Biskupu, i priſtogliu Aposctolskomu prilucſitſe. I Ocſituie ſabor Nicensky ú kanonu 39. kako ſvidocſij Pizanus *apud Bojv. ſum Theol. part. 4. de ſum. Pont. q. 5. in concl. prob. 2. Qui tenet ſedem Romanam caput eſt, & Princeps omnium Patriarcharum, quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus.* Koy darxy ſtolacz Rimsky glava jeſt, i Princzip ſviú Parriarky, buduchi on parvy, kako Petar. Iz koy govoregniah biſtroſe vidy, dá Papa Rimsky jeſt pravy naſtolnjk S. Petra, i poglavar vigieny ſveté Czarkvé, imajuchi oblaſt S. Petra, kako Euſebio ú trechioj kgnizi govory: *In Epit. Can. P. Laur. Branc. Papa à Deo habet ſacerdotium, & poteſtatem S. Petri.* Papa od Boga imá miſnjcſtvo, i moguſtvo S. Petra. Zasctoje on Vikar Iſſukarſtov, i glavar vigieny S. Czarkvé, kako ucſij ſabor Czarigradsky. *Contra art. 27. Joan. Hus.* Iſtoſu ú piſmu ſvidocſili Oczi iſtocſné Czarkvé, kako piſce ſozomenio ù kgniga trechy ná pogl. 7. ú Czarkveny Iſtoria.

62. Odgovoraju Ereticzi dá nie potribé od toga poglavarſtva, vladajuchi zadoſta Biskupi ſvetu Czarkvu, kakoie piſano ú Cſigniegnje Aposctolskie ná pogl. 20. v. 28. *In quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam DEI.* U komujé vas ſtavio duh ſvety Biskupe, dá vladate Czarkvu Boxiú.

63. Odgovaramo mj Katoliczi, dá ovym razlogom Ereticzi nisćta protiva nami nemogú ucſiniti, Zasćto i my iſpovidamo daſu Biskupi vladoczi ſveté Czarkvé, alli nadoſtavgliamo, ſamo daje jedan naivechy glavar Czarkveny, koy, imá vechiú oblaſt i jeſt ſvarhu oſtalie, koy jeſt ná miſtu S. Petra vikar Iſſukarſtov; Iovoſe neſuprotivy recſenomu miſtu ſvetoga piſma, nego josćt

vechmá

vechmá potvargiujé: Zasčto ú recsenomu poglaviu S. Pavao ponukujé Biskupe od Efeza, dasu pomglivi vladati Czarkvom Boxiom, slidechi nauke kojesu od gniega imali, buduchym on svaky svit davao, kakoje pisano ú versku 27. istoga poglavia: Od kud slidy daje S. Pavao scgnima vladao doklemie kod gni pribivao, kako vechy od gni: Sčto i my darxymo, daje svaky Biskup vladalacz svoie Czarkvé, á Papa Rimsky, jest vladalacz, i poglavar vigieny opchiensky,

64. I ovoje poglavarsto varlo potribito zá uzdarxati ú jedinstvu nauka svetú Czarkvu, kako Czíprian govori *lib.* 1. *Epist.* 3. *od Corn. Pap. de schis. Novat. apud Bellar. cap.* 16. *Neque enim aliundé hæreses exortæ sunt, aut natæ sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti DEI non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus judex vice Christi cogitatur, cui si secundum magisteria Divina obtemperaret fraternitas universa, nemo adversus Sacerdotum collegium quidquam moveret.* Nittisu z' drughé strané Erexie iziscle, illi rogiena razdigliegnia, nego od onuda, sčtose Misnjk Boxy neslušcá, nitise jedan ú Czarkvi dó vrimena Misnjk, i do vrimena sudacz ná mistu Issukarstovu promiscgliá, kogá dá pó nauku Boxanstvenomu sve bratinstvo sluscá, nitko nebi protiva skupu Misnjkah sčtogod maknuo.

65. Odkud slidy, daje velika potriba, daje jedan poglavar, koy imá brigu odsviu, i dá nie smetgnia kako megiu Ereticzy, megiu koym kolikoie naucsny, tolikoie nacsiná od nauka, zasčto ucsé svaky ná svoy nacsin, i razumé svetó pismo svaky kako tko ochie. Znade vas svjt, dasu toliky Biskupi ú parvá vrimena úpali ú Erexie, i dá nebudé vladalacz vigieny, skupivsci sabore udigl odbaczio gni, od stada pravovirnoga, lasnobi dosclo vrime dase nebi jurve zvala pravá Czarkva Boxiá, nego skupsčtina od smutgnié, kakose vidy ocsito od Czarkvj Ereticskie. Nitibi sagragiena byla Czarkva Boxiá svarhu tvardiné kamena, nego svarhu pyska, kojabise lasno oborila, i razruscila. Alie velliko provivigegnie Boxié, daje glavar vigieny ú Czarkvy gniegovoj, koy kda

kad vidy kojé suho stablo, udiglga iskoriny iz vinograda Boxiega, dá neotrujé ostale loze plod csinechié.

66. Reko, daje ú Czarkvi Boxioj od potribé glavar, vigieny, zá uzdarxati pravó razumgliegnie svetoga pisma, zasctoie svetá Czarkva kuchia Boga xivoga, stup i tvardina istiné, kako Aposctó ú knizi parvoj Thimoteu pisce ná pogl. 3. v. 15, svarhu kogá pisma Blaxeny Irenæo govory: *lib. cap. 4. apud Cornel. á lap. Non oportet apud alias quærere veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli quasi in depositorium dives, plenissimè in eam contulerint omnia, quæ sunt veritatis.* Nie potribé kod drughie traxit istiné, kojuje lasno od Czarkvé primiti, buduchi dasu Aposctoli, kako ná ostavu bogatu, podpuno ú gniú stavili svaká kojasu istiné. I Razumié Czarkvu Rimskú od kojése istina primá, jerbo isty govory *lib. 3. cap. 3. Maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo Romæ fundatæ, & constitutæ Ecclesiæ, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annuntiatam omnibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos. Ad hanc enim Ecclesiam necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in quà semper ab his, qui sunt undique, conservata est, quæ ab Apostolis est traditio.* Naivechie, i naidavgniacnié, i svima poznate, od prislavnie dviu Aposctólah Petra, i Pavla ú Rimu utemeglienė Czarkvé, onó kojé imá od Aposctolah pridagnie, i navisctenú svima viru, pó slidiegniu Biskupah dohodechiemú tia dó nas. Jere k' ovoj Czarkvi potribno jest, dase svaká Czarkva priloxy, tó jest ony koysu od svakuda virny, ú kojoj vazda od ony, koysu svagdi, uzdarxano jest pridagnie Aposctolskó. Gdise vidy daje sama Rimská Czarkva Mesctricza istiné, ú kojoj pó nastolincstvu Biskupah uzdarxani jesu nauczi Aposctolsky, i pravá vira; Radi scta potribaje dá sve Czarkve gniú poznajú zá Mater opchienskú, i glavara vigienoga Biskupa Rimskoga, koy svelikom pomgliom nastoy, dase obsluxujé pravy zakon od Aposctolah pripovidan.

67. Daje

67. Daje Papa Rimsky, glava Czerkve svetè, poznavali jesu S. Oczi ú saborje skupglieni, i obsluxivali naregiegnia. Toje zabilixeno ú kanonu 6. sabora Nicenskoga, *apud Brancati contr. 37. part. post. n.* 24. Tó jest, dase imá nositi posctegnie Papi Rimskomu zaradi dostojanstva pristoglia, ná komú sidy. U istomu saboru sctiese, dá suditi megiu Biskupy ni skinuti Biskupa nitko nemoxe, izvan Pape Rimskoga, i dase drughy nestavgliá ná gniegovo misto, dokse nevidy sud kod Papæ. *Lud. Bail. Sum Conc.*

68. U Saboru Czarigradskomu parvomu, kgnighi Damaxa Pape, kojú piscé odgovarajuchi saboru: *Cur itaque rursus á me quæritis damnationem Thimothei, qui & hic Apostolicæ sedis judicio, præsente quoque Petro Alexandrinæ Civitatis Episcopo cum Apollinari suo doctore damnatus est.* Zascto opet od mene iscteteosudiegnie Thimotea, koy ovdie Aposctolskoga stola sudom, prid Petrom Alexandrinskoga grada Biskupom, zajedno s' Apollinarom svoym naucsitegliom ossudien? Odkudse vidy dá Sabor nie otio ossuditi ová dvá Eretika, neobznanivsci Papu Rimskoga, i od gniega neistuchi odlucsak ossudiegnia; pó csemuse ocsito vidy, daje Papa glavar svetè Czarkvè. *ibidem.*

69. U Saboru Efexinskomu, ú osudiegniu sctiese Nestoria: *Sanctissimíque Romanæ Ecclesiæ Episcopi Cælestini Patris nostri Litteras, lacrimis suffusi, & penè inviti ad lugubrem banc sententiam urgemur.* I Prisvetoga Rimskè Czarkvè Biskupa Czelestina Ocza nascega pismo Suzami poliveni, i kako usilovani, na xalosnó ovó dokoncsagnie natirujemose. Gdise vidy, daje sabor pó zapovidi Papè Rimskoga osudio Nestoria *ibidem.*

70. U Saboru Kalczedonskomu, Biskupi Armensky piscuchi Leonu Czesaru govoré; *Cælestinus Petri sedis, sententiæque sucessor.* Czelestin Petrova stola, i odlucska nastolnjk. A' ú csigniegniu drugomu istoga sabora, buduchi prosctili kgnigu Leona Pape, recse sabor: *Omnes ita credimus, anathema ei, qui ita non credit,*

 Petrus

Petrus per Leonem Locutus est. ſvi tako virujemo, prokletſtvo onomú, koy tako nevirujé, Petar pó Leonu govorio jeſt.

71. Nitie doſtoino mucſagniem prochi, onó sčto piſcé Baronio ú Czarkveny Iſtoria godiné 451. broju 17. ná liſtu 620. Daſu prikazane razliké kgnighe ſaboru recſenomu, protiva Dioskoru, od Czarkvenie Diakah Alexandrinskie, ná koymaje ovay nadpis bio: *Sanctiſſimo, & Beatiſſimo Vniverſali Archiepiſcopo, & Patriarchæ magnæ Romæ Leoni, & ſanctæ & univerſali ſynodo Chalcedonenſi.* Priſvetomu, i priblaxenomu opchienskomu Arkibiskupu, i Patriarki velikoga Rjma Leonu, i ſvetomu, i opchienskomu ſaboru Kalcedonskomu. Odkudíe vidy ocſito, daſu poznavali Papu, zá opchienskoga Arkibiskupa, i daje imao vechiú oblaſt od ſaborah, buduchi prie gniemu, pak ſaboru upravgliali tuxbe.

72. U ſaboru Nicenskomu drugomú 18. jeſſu zabílixene ovê ricſi: *Placuit ut omnes Epiſcopi, qui in quibusdam gravioribus pulſantur, vel criminantur cauſis, quoties neceſſe fuerit, liberè Apoſtolicam ſedem appellent, atque ad eam, quaſi ad Matrem confugiant, ut ab ea, ſicut ſemper fuit, piè fulciantur, ac liberentur. Cujus diſpoſitioni omnes majores Eccleſiaſticas cauſas, & Epiſcoporum judicia, antiqua Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum, atque canonum authoritas reſervavit.* Dragoje da ſvi Biskupi, koy ú koy gody texi isčuſe, illi oſvagiajuſe uzroczy, kolikogod putah potriba budé slobodno daſe k' Aposčtolskomu ſtolu utekú, i k' gniemú kako k' Materi dá pribignú, dá od gniega, kakoje vazda bjlo, poboxno uzdarxeſe, braneſe, i oslobodeſe. Kogá naregiegniu ſvé vechy Czarkveny uzroczi, i Biskupah ſudi, davgniaſcgniá Aposčtolská, gniovye naſtolnikah, i kanonah, vladavſtvo jeſt uzdarxala. *Cardeira in Clava Pont. cap.* 8. *n.* 15. I údrughie mloghy ſabory iſtoſe piſano nahody.

73. Nitti mogú nachi Ereticzi, daje koy ſabor s' kupglien brez vlaſtitoga dopusčtegnia Papé, i akoje koy skupglien, á nie od Pape potvargien, vazdaje darxan zá skupsčtinu ſotonsku,

kú, á né zá sabor Czarqveny; scto naiposlie jest dokoncsáno ú istomu saboru Kalcedonskomu, dá sabor nisćta nevagliá, ako ú gniemu niesu poklisari Papini. *Theod. Lect. Lib.* 1.

74. Ná isty nacsin, svetisu Oczi zá sudcza Czarkvénoga poznavali Papu Rimskoga, kakose sctié ú Isctoria Czarkvenie godiné 341. Dasu Ariansky Biskupi ucsinivsci sabor, digli s' pristostoglia Atanasiu Biskupa Alexandrinskoga, i ná gniegovo misto metnuli Gargura. Pisa dakle S. Atanasio, i potuxise Juliu Papi, koj skupivsci sabor ú Rimu, i izvidivsci sva pomglivo primiga ú opchienu Czarkvé, i povratiga ná svoje pristoglie. Istoje ucsinio Pavao Patriarka Czarigradsky, kogaje bio istirao Czesar Konsctánczio s' pristoglia, pó ná govoragniu Arianah godiné 342. Onse utecse k' recsenomu Papi, i by ná svoje pristoglie povrachien. Od ovoga svega pisce sozomenio *Lib.* 3. *cap.* 7. S' ovimá ricsma: *Cum propter sedis propriæ dignitatem, cura omnium ad ipsum spectaret, singulis Ecclesiam suam restituit.* Buduchi dá zaradi stola ossobitoga dostojanstva, briguje od sviu imao, svakomu svoju Czarkvu povrati. I Basilio ú kgnizi 52. piscuchi S. Atanasiu govory: *Visum est consentaneum scribere ad Episcopum Romanum, ut videat res nostras, & judicij sui Decretum interponat.* Vigienoje dostoino, dase pisce Biskupu Rimskomu, dá vidy stvari nasce, i dá sudom svoym odlucsak stavy.

75. Istó piscé Episanio *hæresi.* 68. *quæ est Meletianorum.* Od Ursaczia, i Valenta, koysu pokoru csinechi, zajedno s' kgnigama otiscli k' Blaxenomu Juliu Rimskomu Biskupu, zá dati razlogh od svoje falinghé, i od griha: *Ursatius, & valens pænitentiam agentes, una cum Libellis profecti sunt, ad B. Julium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore, ac delicto.* Ovó istó pisce Sozomenio, Sokrad, Severo, Baronio, i drughy

76. Teodoreto studita, tako zvan, zasctoseje protivio saboru kogaje skupio Niczefor Czesar, ukomusu ucsignieni Kanoni protiva obicsajú Czarkvenomu, i svetima sabory, Ovy nektiucchise podpisati zdrughima, by istiran iz kragliestva, kako

 piscé

pisce Baronio ú Czarkveny Istoriá godine 809. pisa Papi Leonu III. na ovy nacsin: *Ego Apostolicæ vestræ sedis expecto sententiam, & obsecro vestram sanctitatem, ut mihi opem ferat, justum vestrum, & rectum appellanti judicium. Apud Bell. Lib. 2. cap. 15. de Rom. Pont.* Ia Aposctolskoga vascega stola csekam odlucsak, i moljm, i prosim vasce svetitegljstvo, dami pomoch date, pravedny vasc, i upravny sud isctuchiemu. I drughú pisa Paskalu Papi protiva Ikonomakom, i protiva Teodotu Patriarki Czarigradskomu, koy by uzrok odrecsenoga hudobna sabora, ú kojoj kgnizi ovesu ricsi zabilixene: *Supremus thronus, in quo Christus fidei claves posuit; Adversus quem non prævalebunt usque ad consummationem portæ inferi, ora scilicet hæreticorum.* Naivechié pristoglie, ná kogá Issukarst kgliucse viré postavi, protiva komú nigda nisu odolila, nitichie odoliti tia do svarhé, vrata paklená, tó jest, usta Eretikah. I malo poslie ovako piscé: *Princeps sacerdotum primus, Universalis, supremum Lumen, Apostolicum caput, à DEO præpositus, Pastor ovium Christi, Janitor Regni Cælorum, Petra fidei super quam ædificata est Catholica Ecclesia.* Princip misnjkah parvy, Opchiensky, Naivechiá svitlost, Aposctolská Glava, od Boga stavglién, Pastir ovacah Issukarstovje, Vratár kragliestva Nebeskoga, Kamen viré svarhu kogá sagragiena jest Katolicsanská Czarkva.

77. Proczinivsci dobro sve ové svidocsbe svetie Otaczah, i Saborah, velikabi Oolost bjla protiva ichi, i bitti boj suprot istini: Zascto sakritise nemoxe onó sctoe ocsito svemu svitu; Jer drugojacsie akobismo nevirovali ú ovomú starijm pisaoczem, vaglialobi daym niucsemu neviruiemo, sctobi velika sloboda, i Diavaoská Oolost bjla. Nitise csudjm Luteranom, i Kalvinom, jer oni ni svetomu pismu nevirujú, alise csudjm Garkom, koy imajú isté Istorie, koye i my, vech akoyje Diavao zasienio dá istiné nepoznadu, ili scto boglié sczinym nemaré zá spasegnie Duscé, jer neiziskuiu pomglivo istiné, i akojú i poznadú zlochiomse protivé, i neprilaxuse k' razlogu. Moxese rechi, daje od gni pisano ú Ocsitovagniu S. Ivana ná pogl. 22. v. 11. Koy jest

jest smardech ú zlochia, neka slidy ú istomu smradu; kako ocsito vidimo, jersu gniovi Pastiri toliko neumitni, dá ni sami sebe ná dobro neznadú upraviti; Nielise ú nasca vrimena ná misty mloghy vidilo, dá duhovniczi svoje Ristiane nagovorilisu ná Lupescine, kragie, uboistva, i ná drugá zlá. Znam jednoga Popa Ristianskoga, koy ná jednu svetkovinu, zá malu Lemozinu jest odriscivao ocsito svoje Ristiane od grihá doscastie, govorechi: *Ako tko Ukrade, Otme, Ubie, i druga zla ucsini priko sve godinė, daje prosto.* Znam pó isty nacsin drugoga, koy jest ucsio diczu, daje samo grih ukrasti scoie jedinó; I ovoje recseno pridamnom, i prid poscenym gliudma, ná ocsi nikoliko Ristianah, radi scasmo svi zacsugieni ostali. Ovolisu nauczi Aposcolsky? Ovolie pravó tomacsegnie S. viré, i svetoga pismá? Ovolie upravgliegnie neumitnie k' spasegniu? Gdibi vaglialo dá puku neumitnomu Cslanke svetė viré tomacsé, ondi oni ná misto Likarie, Otrovam pakleniem ráne gni. Mloghebi drughé pogarde kojesam vidio, csuo, i razumio od gliudy, koimase virovati moxe, rechi mogao: Ali zascosu ocsite svemu svitu, zató od gni negovorjm. Samoje zadosta rechi dasu ostavili pravú Czarkvu Boxiú, i smiscalise stolikym Ereticzy, kakosmo vidili ná svoy misty.

POGLAVIE VII.

Princzip svitovgny nemoxe bitti poglavar svetė Czarkvė.

78. VAzdaje ú Czarkvi svetoj bilo, dá vladajú Czarkvom Biskupi, i Misnjczi, á svitom poglavari svitovgny, jerboje razlucseno vladagnie Czarkvenó od svitovgniega buduchi od stvary Boxy Czarkvenó, á svitovgnié od svjta; I ony koy neimá oblasti duhovné, nemoxe ú duhovné stvari stavgliatise, buduchi razlucsene megiusobom, svitovgnié, i duhovné.

 79. Ovuje

79. Ovuje zlochiu izmislio Brenczio Eretik, kako ucsi Belarmin. *Lib. 1. de Rom. Pont. cap. 7.* i nadoſtavioie daſu Biskupi ſvitovgny Princzipah robie. Radi ſcta Enrik oſmy ovogá imena, kragl Ingleſcky, ucſini ſebe poglavara Czarkvé onogá naroda, i slidechi recſenoga Eretika recſe: dá ſvaky Princzip ſvitovgny imá biti poglavar Czarkveny.

80. Suprot ovomú Eretiku ukazuieſe iz S. Piſma dá ſvitovgny Cſovik, nemoxe bitti vladalacz S. Czarkvé: Zasctoje piſano ú Deutoronomiu ná pogl. 17. v. 14. Daje Bogh zapovidio Miſnjkú dá obere kraglia, kakoje obrao Samuel Prorok Saula, i Davida. A' ú kgniga drughye Paralipomena ná pogl. 19. v. 11. Razlucſujé Bogh vladagnie Czarkvenó od ſvitovniega: *Amarias autem Sacerdos, & Pontifex veſter in his, quæ ad DEUM pertinent, præſidebit; porrò Zabadias Filius Iſmaël, qui eſt dux in domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis Officium pertinent.* Amaria Misnjk, i Biskup vaſc ú onjmá kojaſe Bogu priſtojé, vladachie: A' Zabadia Sin Jſmahelov, koy jeſt voivoda ú kuchi Judinoj, ſvarhu onie djlah bitichie, koiáſe kraglievoj cſaſti priſtoié. Lipſce nemoxeſe ukazati, nego iz iſtoga naregiegnia Boxiega, dá Biskupi vladaiú Czarkvom, i kojaſu Boxanſtvená, á Principi, i drughy vladaoczi, ſvitovgniah.

81. Czeſar Konsctanczio ú iſtuſeje zlochiu ſtavio, koy jeſt bio Arian, i otioje daſe pridadu Czarkvé ſveté Arianom, i daſe podpiſcú Biskupi ná oſudiegnie S. Atanaſia, kako ſpondan bilixy ú Czarkvenje Iſtoria godiné 355. Alimuie ná ovy nacſin odgovorio Oſio Biskup od kordubé ú ſcpagni, kako piſcé Sebasctian *Hinck: q. 48. Ne te miſceas Imperator rebus Eccleſiaſticis, neque nobis in hoc genere præcipe, ſed potius ea à nobis diſce: Tibi DEUS Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit. Cave, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens magno crimini obnoxius fias.* Nemiſcaiſe ó Czeſare ú ſtvari Czarkvené, nitti nama ú ovomú zapovidaj, nego vechmá ová od nas ucſi: Tebie Bogh Czeſarſtvo pri-

pridao, á nama kojasu Czarkvená jest dao; Pazi, dá kojasu Czarkvená, k' tebi privukavsci ú velik grih neupadesc.

82. Josctie strascnie s' kazagnie zabilixeno ú isty Kgniga Paralipomenona ná pogl. 26. v. 18. i 19. Gdi Kragl Ozia otiuchi stavitse ú stvari Czarkvené, ulize ú pribivaliscte gospodgnié, otiuchi prikazati posvetiliscte, ponukovaga Azaria z' drughima Misnjczy, dá onó nie gniegova sluxba, nego Misnicská, á on pritechi Misnjkom, uzé Kadionik dá prikaxé tamgnian, i udigl posla Bogh gubu svarhu gniega, i osta gubav tia dó smarti. Odkudse moxe viditi, dá svitovgny gliudi némogú sluxbé csiniti ú Czarkvi Boxioj, ni prikazivati posvetilisctah: Ako dakle nemogu prikazivati posvetilisctah, kakobi mogli imati mogustvo vladagnia svarhu Czarkvé Boxie?

83. Dá boglié recsém: Issukarst nie dao oblasti Princzipom, i Vladaoczem svitovgnim dá vladaiú Czarkvom, nego Misnjkom, buduchi rekao Petru, dá pase stado gniegovo. I ú Csigniegnije Aposctolskye ná pogl. 20. v. 28. ukazuje Pavao Aposctó, daje Duh svety Biskupe stavio dá vladajú Czarkvu gniegovu. Akoje Dakle Duh svety, koy jest Bogh istinity, stavio dá Biskupi vladaiú Czarkvu, kako Aposctó govory, radbi znati tkoje stavio vladocze svitovgnié: Doisto Duh sveti nie: Dakle vaglia rechi, daje gni stavio Duh Oolosti, kako i recsenoga Oziu kraglia.

84. Nitise gdi ú svetomu pismu naody, dasu svitovgny gliudi Czarkveny glavari bjli, jerbo koy vladá Czarkvom, vagliá dá imá dostoianstvo duhovnó, scto neimajú Princzipi ni kragli. Pak stárie obicsaj, dá obrána kraglia Biskupi posveté, á ne kragli Biskupa; niti kragl moxe od grihá odrisciti, nemajuchi ná tó oblasti, buduchi tó dato samim Misnjkom.

85. Sctiese ú Isctoria, dá Fabian Papa razlucsi od Czarkvé Filipa I. Czesara, zaradi pomankagnia, doklem pokoru neucsiny. I S. Ambroxio istira iz Czarkvé Teodosia Czesara, i ocsitu pokoru naredigniemu. Dakle i malisu Misniczi oblast vechiú od Prin-

Principáh fvitovgnie: Sčto boglié ukazuié S. Ivan zlatoufty *hom.* 83. *in Matth. Si dux quifpiam, fi Conful, fi js qui diademate coronatur, indigné adeat, cobibe, & coërce, majorem tu illo habes poteftatem.* Ako koy Voivoda, ako Vichnyk, ako ony koyfe krúnom kruny, nedoftoino priftupy, zabrani, odtiraj, jer vechié od gniega moguftvo imafc.

86. Iftó ukazujè S. Ignaczio ucfenjk S. Ivana Evangelisčte pifcuchi Filadelfiom *apud Hinck. cit. Principes fubditi eftote Cæfari, Milites Principibus: Diaconi Præsbyteris; Præsbyteri verò, & Diaconi, atque omnis Clerus fimul cum populo, & militibus, atque Principibus, fed & Cæfare, obediant Epifcopo, Epifcopus verò Chrifto.* Princzipi ne kafu podloxni Czefaru, Voinjczi Princzipom, Diakoni Mifnjkom, i Diakoni fafviem Czarkvenym, zajedno s' pukom, i voinjczy, i Princzipy, i joft, i Czefarom, neka slufcajú Biskupa, á Biskup Iffukarfta. Od kudfe vidi dafu kragli, i Princzipi, i drughy vladaoczi fvitovgny od ftada Iffukarftova, koy nemogú biti glavari fveté Czarkvè.

87. Nitti mogú obrati vladaoczi fvitovgny Biskupa, kako laxglivo fcziné Luterani, i drughy Ereticzi; Zasčtoje ovó zabragnieno gnima ú pisčtoli S. Paula Cfifutom pifcuchiega ná pogl. 5. v. 4. *Nec quifquam fumit fibi honorem, fed qui vocatur à DEO, tanquam Aaron.* Nitko neka neuzmé febi posčtegnia, nego koyfe zazove od Boga kako Aaron: Aaron bioje obran od Moifia á ne od skupsčtiné, kakofe sčtie ú kgniga Izhoda ná pogl. 28. v. 1. Dakle obrati Biskupe, famo mogú Czarkveny, á ne fvitovgny gliudi. Ovoje odregieno ú faboru Nicenskomu drugómu, kako bilixy Belarmin *lib.* 4. *Omnem electionem quæ fit à magiftratibus, Epifcopi, vel Præsbyteri, vel Diaconi, irritam manere: Oportet enim eum, qui eft promovendus ad Epifcopatum, ab Epifcopis eligi.* Svakó obragnie od nabdarah, *tó jeft Vladalaczah*, Biskupah, illi Mifnjkah, illi Diakonah izprazno, i zá nisčto nekafe imá: Zasčtojé od potribé dáfe obere od Biskupah ony, koyfe obrati imá. I ú faboru 4. Czarigradskomu sčtiefe: *Sancta, & univerfalis fynodus*

dus definit, neminem Laicorum Principum, vel Potentûm semet inserere electioni, vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitani aut cujuslibet Episcopi. Svety, i opchiensky sabor odlucsuié, dá nitko od sekularáh Princzipah, illi Mogustvah, nestavgliase ú obiragnie, illi namisctagnie Patriarky, illi Metropolity, illi kogagodir Biskupa. Od kudse vidy dá svitovgny gliudi neimajú te oblasti.

88. Nisctanemagnié mogú Czesari, kragli, i Princzipi prikazati Papi, illi Biskupu jednoga dostoina, alli ondá kragli neobiraju nego Papa, illi Biskup, á oni samo prikazujú, sctose nesuprotivy recsenym Saborom: Zascto drugochie rechi obrati vlastitom oblastiu, á drughó prikazati, imajuchiemu oblast obrati, i potvarditi.

CSLANAK. II.

Od Czarkvenie zapovidij.

TEmeglito darxechi, kako Cslanak odviré, dá Czarkva svetá moxe pravovirnym staviti zapovjdi, i záduxity ná obsluxegnie i pod smartny grih, kakosmo ú proscastomu Clanku rekli: Ovdi vagliá znati, dasu mlogá narediegnia S. Czarkvé kojase imajú obsluxivati, zabilixena ú sabory, i drughie naredba Vladalaczah Czarkvenie: Alli zascto ová neзaduxujú své kolikè, prem dasu mloghy duxni obsluxivati, kako ucsij Sabina *tract. 38. n. 12.* z' drughima naucsitegly; Zatosu stavgliene zapovjdi, kojé zaduxujé ná obsluxegnie, sve kolikè Katolike, i pravé Karstiane, kojé brojé naucsitegli, day jest pet: tó jest, slusцati Misu

ſvaké nediglié, i ſvaké ſvetkoviné priko ſve godine. 2. Poſtiti korizmu, Cſetvera vrimena, i drughé póſtove prikogodiné zapovigiené, i úpetak, i ſubotu meſanejeſti. 3. Iſpoviditiſe, i pricſeſtiti naimagnié jedan pút ná godinu, tó jeſt ná Uskars. 4. Nepirovati ú Vrimena od Czarkvé zabragniena. 5. Platiti desétak Czarkvi. *Fœlix Pot. tom. 1. part. 3.*

Ové dvie poslidgnié zapovidi nezaduxujú ſve kolikė, nego ſamo oné, koyſu duxni deſetak platiti, i mogú pirovati; Zató Naucſitegli razdigliujú drugú, i trechiú zá ucſinity pét: Alli poſt korizmeny, i drughie poſtová jeſt jednak, i ú ſvimaſe zabragniuje meſo jeſti, kako ú Petak, i Subotu, zató pod jednu zapovjd ſtavgliam, prem dachiemojú ú tomacſegniu boglié razumiti. Takogier Iſpovid, i pricſeſtegnie godiſcgnié razdigliuiú; alli buduchi iſpovjd pripravgliegnie k' pricſeſtegniu zá doſtoinoga primiti, po govoregniu Apoſctola: dá iskuſcá ſebe Cſovik, pak dá od Kruha ovoga jedé, i od cſaſcé *pie.* Zató prem daſu dva Sakramenta megiu ſobom razlucſena, tó jeſt: Tylo Iſſuſovo, i Pokora, niſctanemagnié pod jednomſe zapovidiu Czarkvenom zdarxé kakoy ſtavglia *Fœlix Pot. part. 3. tom. 1.*

Od Mísé, i duxnoſti sluſcatiú, kako, i od Iſpovjdi, i Pricsesctegnia imachiemo govoregnie, ú razgovorú od Sakramentah ná ſvoj miſty. Od Vrimena ú kojeſe zabragniué pirovati naucſitegli govoré ú Sakramentu xenidbé, zató ú iſtomu Sacramentu, i michiemo imati govoregnie. Ovdi dakle ſamo govorichemo od poſta, i deſetka.

P O G-

POGLAVIE I.

Od Posta.

1. Post ná dvá nacsina razumitie moxe. 1. Zovese Post, kadse pazimo, i uzdarximo od griha, i drughie zlochiá, kako ucsij S. Basilio *hom. 1. de Jeiun. apud Mast. Verum jejunium est ab omnibus vitijs esse alienum.* Istinity post jest od sviu zlochiá biti tugiu, tó jest pazitise, i ú gni neupasti. 2. Zovese post kadse uzdarximo od jezbinah: i pichia, i od ovogá ovdi govorimo. Ovy post takogier dvostruk jest, tó jest Naravny i Czerqveni; Naravni jest, kadase tako posty, dase nikakvá jezbina, ili pitie neprimé ú utrobu, niti spusty kroz garlo. A' Czarkveny post jest, kadase razloxito jedé, ú niké dnéve od Czarkvé naregiené, dase podpuno nedade tylu zadovogliti ú jegiegniu, i pitiu. Zató Post jest povoglno ustegnutie od jezbynah i pitia. *Mast. disp. 12. q. 1. art. 1. n. 3.*

2. Postie jako oruxie protiva naslagiegniu, i uxgagniu tilesnomu, i napastovagniu Diavaoskomu, kakoje pisano kod Joela Proroka ná pogl. 2. v. 15. *Sanctificate Jejunium.* Posvetite Post. Svarhu koy ricsij veliky Gargur ovako piscé: *hom 16. apud P. Laur. Kozza part. 2. fol. 114. Jejunium quippe sanctificare, est adjunctis bonis alijs dignam DEO abstinentiam carnis ostendere.* Post posvetiti, jest priloxivsci drugá dobrah, dostoino Bogu ustegnutie putti ukazati.

3. Imamo priliku ú Evangiegliu Mattié svetoga ná pogl. 4. Gdi Issukarst poslie posta, dopusti Diavlu, daga napastuié, zá ukazatinam kolikoje post jaky protiva napastovagniu Diavaoskomu. Zató S. Petar Aposctó ú parvoj pisctoli ná pogl. 5. v. 8. Ponukujé, dá trizni budemo, i dá bdymo, zascto protivnyk nasc, Diavao, kao Lav rucséchi oblazy isctuchi kogabi razdarho.

4. I doſtoinoje bitti triznym, zasctobo odviſcie pitie, i jedegnie ucſini Puuk Izraelsky ſagriſciti, i poklonitiſe Idolu, i ucſini ſvadgniu megiu gnima, kakoie piſano ú kgniga Izhoda ná pogl. 32. v. 6. Bogatacz od kogá ſvety Luka piſce ná pogl. 16. v. 19. Piuchi, i jeduchi by ukopan ú paklu. A' Lazar koyſe xegliaſce marvyczah kruha naſititi, by odneſcen ú krylo Abramovo. S' poſtom Samuel ú Masſatu nepriateglie dobi, kakoje zabilixeno ú kgniga parvy kragliah ná pogl. 7. v. 6. Eſter poſtechi, ſarcsbu Aſcvera kraglia ú gliubav obrati, kako gniezina Hisctoria ná pogl. v. 4. 3. ukazujé. Judith poſtechi Oloferņu glavu odſicſe, kakoje ú kgniga gnieziny ná pogl. 9. v. 1. piſano. I mloghé drughé prilike ú ſvetomu piſmu ná ſvoj miſty jeſu zabilixene. Zato veoma ſály poſt Angeo Rafaël ú kgniega Tobié ná pogl. 12. v. 8. *Bona eſt oratio cum Jejunio, & Eleemoſyna, magis quam theſauros auri recondere.* Dobra jeſt molitva S' poſtom, i Lemozinom, vechie nego azne zlata skupiti. A' oſſobitoie jakoſt poſta protiva Diavlu, kakoie ukazao Iſſus kod S. Mattié ná pogl. 17. v. 20. *Hoc genus non ejicitur, niſi per orationem, & jejunium.* Ová varſta Diavalah nemoxeſe iſtirati, nego pó molitvi, i poſtu. Gdiſe vidy, kolikoje kripak poſt protiva Diavlu, i napaſtovagniu gniegovu.

5. Poſt cſiny uzdignuti, i upraviti pamet naſcu k' Bogu, ná promiſcgliagnie otaiſtvy Boxanſtvenie, kakoje piſano ú Danielu ná pogl. 10. Gdi poslie trij nediglie poſta biſcemu ocſitovana skrovisćta Boxiá. Zasctobo s' jezbinama jeſt oteſccſano tylo, cſutiegnia pritiſnuſe, i nemoxe pamet k' Bogu biti uzdignuta. Zatoſu naredieni poſtovi ſvetiem, i korizma, daſe pametiu laſcgnie k' Bogu moxemo upraviti, i doſtoinjé ſvetkovati ſvetkovine.

6. Poſt cſiny dobiti oprosctegnie od grihá, tó jeſt oblakſcati muku vrimenitú zá grihe doſtoinú, kako zapovidá Bogh kod Joela Proroka ná pogl. 2. v. 12. *Nunc ergo dicit Dominus: Convertimini ad me in toto Corde veſtro, & Jejunio, & in Fletu.* Sada dakle govory goſpodin: Obratiteſe k' meni iz ſvega ſarcza

vaſcega,

vascega, ú Postu, i ú placsu. I Czarkva svetá zasagliujuchi Bogu pivá: *Corporali Jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris, & præmia.* Tilesnym postom zlochie pritiskasc, pamet uzdixesc, jakost podigliujesc, i plachiu. A' S. Ivan zlatousty ponukujé *hom.* 1. *de Jejun. apud P. Segneri il Christ. instruito ragion.* 20. *Jejuna quia peccasti, Jejuna ut non pecces, Jejuna ut accipias, Jejuna ut permaneant quæ accepisti.* Posti zasctosi sagriscio, posti dá nesagriscisc, posti dá primisc, posti dá ostanú kojasi primio. Ochie rechi svety, dá post zadovogly zá grihe, csuvá od grihá, dobivá milosti, i dobite uzdarxy.

7. Post od Czarkvé ná trij nacsina zabragniuiese. Parvó zabragniujese jesti meso uzkorizmu, i drughé poste od Czarkvé naregiené, i takogier sir, mliko, jaja, i drugá ové varsté. Drugó zabragniuiese vechié putah jesti priko dneva, kadase posty. Trechié, Zabragniuiese jesti izvan vrimena odregienoga.

8. Parvy nacsin posta, tó jest neiesti meso &c. Jest od pocsela Czarkvé, i imá zabragniegnie ú kanonu *denique dist.* 4. i ú mloghy sabory. Koliko pak od mlika, sira, jajá &c. Ucsi Mastrio, *disp.* 12. *q.* 1. *n.* 5. *Anacl. tr.* 10. 2. *q.* 1. *n.* 10. Dá vagliá gledati gdie kakvy obicsaj, zascto ná mloghy Misty jedese ne samo ú petak, i ú subotu, nego i uz korizmu; á nádrughy misty samose nejedé priko korizmé: A' ná drugy misty nitise jedé priko korizmé, ni ú drughé poste zabragniené.

9. Ovdi vaglia znati, dá komuie dopuscteno jesti meso uzpost, moxe vechié putah priko dan jesti; Zascto razumise daje pó dopuscтegniu jurve slobodan od zakona posta, buduchi bitie posta Czarkvenoga, uzdarxatise od mesa: Zató tkoie slobodan od bitia posta, slobodanie i od ustegnutia mlogo putah jesti. *Mast. Anacl. cit.*

10. Drughy nacsin posta, jest ustegnutise od vechié pútah priko dneva jegiegnia, i razumise od pó nochi dneva naravnoga, dó pó nochi slidechie: Ovie starj obicsaj posta Czarkvenoga, jesti jedan puut priko dnéva, illi kruha suha, illi drughé jezbiné

 uzpost

uzpost nezabragniené. Sasvimtiem ú ová vrimena, zaradi gliudské slabosti nezabragniuié Czarkva ú vecser sctogod malo jesti. *Anacl. cit. n.* 11.

11. Reko daje post Czarkveny jesti samó jedan pút priko dneva: Alli i ú jednómu jediegniu moxese sagrisciti, kadbi tko s' posniem jezbinama zadovoglio, i otesccsao tylo, illise opio, tada prem dá nebi pokvario bitia posta, bi nisctanemagnié sagriscio grihom proxdarlstva; zascto post jest povoglnó ustegnutie od mlogog jegiegnia, i pitia, za imati bistru pamet ná sluxbu Boxiú. Tako koy uspost vechié pútah jedé, cliny protiva postu, i narégiegniu Czarkvenomu, i sagriscujé. Akoli uziedé jezbine zabragniene kako Meso, i drugá, toliko putah sagriscujé, koliko putah jedé. Zascto koliko pútáh jedé, tolikó pútah kvary bitie posta. *Anacl. cit.* 16. 16. 19. & 20.

12. Reko da Czarkva nezabragniujé ú vecser sctogod malo jesti, zaradi slabosti gliudské. Allise nemoxe ukazati istinito basc koliko vagliá jesti, nitise ú ovomú slaxú naucsitegli: Zascto jedni govoré dase ú vecser moxe jesti 3. ili 4. *unczie* kruha, ili vochia, illi drughie stvary. Drughy darxé, dase moxe uzeti trechy, illi csetvarty dio od vecseré, kojubi blagovao da nie posta. Trechy ucsé, dá vaglia staiati pó obicsajú, kakoje gdi primglien. Csetvarty velé, dase nemoxe ukazati koliko vaglia ú vecser jesti zá nepokvariti post: Zasctosu gliudi razlicsiti, i jedan od drugoga vechié jesti potribuié; Zató kákose na rucsku nemoxe svakomu zabilixiti, koliko imá jesti, tako ni ú vecser: Jerbo koysu slabé naravi, i malo ráné potribuiu, ú vecser uzamsci 3. illi 4. *unczie* zadovoglnobise nasitio, i nebi; A' koy imá potribu od vechié ráne, malobimu bilo, zá uzdarxati xivot. Nitti vagliá drugi razlog: Zascto kadbise ná rucsku scto odviscié uzelo, pak opet ú vecser trechy illi csetvarty dio vecseré obicsainé, nebi bylo posta: Niti vagliá gledati obicsaia; Jergdie obicsaj pvotivan opchienomu postu, nevagliaga sliditi, prem dá ú varsta jezbinah moxese sliditi, tó jest, moxese uzpost ná vecseri

jesti

jesti malo sira, i ovomú prilicna. Zató svaky vagliá z' bojazom Duscé, i mudro dá sebe ú ovomú sudy. *Mast. cit. n. 7. Anacl. n. 25. & seq.*

13. Trechy nacsin posta jest, dase blaguié ú vrime odregieno, tó jest ú pódné, á ú vecser sctogod malo. Ovie stary obicsaj posta; Zascto ú staró vrjme Karstiani postilisu tia do nochi, i samo poslie vecsergnié jedan pút jesu blagovali: Ali zaradi slabosti gliudské, ú sadagniá vrimena, Czarkva svetá obicsaié Uzkorizmu prie podné govoriti vecsergnìu, dá poslie vecsergnié, ná priliku staroga obicsaia, blaguiese. Niti vagliá prie podné jesti, brez razloxitoga dogagiaia, ná priliku kad idesc ná pút, illi koy drughy uzrok imasc. Naisty nacsin jeduchi scto malo prie podné, pak ú vecser jeduchi sctobi imao narucsku, jeste grih Lak; Zasctose izvrachiá obicsaj od sviú primglien: Ali akoie uzrok razloxity nesagriscuiese. *Anacl. n. 34. & 35.*

14. Tolikaie duxnost posta Czarkvenoga, dá koyga pristupy, smartno sagriscujé. I svisu gliudi duxni postiti od dvadeset, i jednu godinu, toliko muskó, koliko xenskó pleme. á prie 21. godiné samosuse duxni od Mesa ú postove uztegnuti: Prem dá Redovniczi koy cliné obechiagnie obsluxivati xivot redovnjcsky, duxnisu ne samo ustegnutise od Mesa, nego i od mlogo pútih jediegnia, i prie 21. godiné. I takogier Mladichi prie 21. godiné duxnisu postiti, akoie gnima post ná Ispovjdi naredien. Malana dicza prie sedam godinah, prem dá njsu duxni nikakvá posta Czarkvenoga obsluxivati, nisctanemagnié zaradi smutgnié, illiti skandala nevagliaim uzpost dati meso jesti, negoie odpotribé iz mala na dobroy prighibati, i postu ucsiti.

15. Trisu uzroka ú koimase moxe Csovik od posta zagovoriti, tó jest ú koym moxe nepostiti. Parvy: Nemogustvo. Drughy Potriba, illiti Posao. Trechy Poboxnost. Jerpó ovjma uzroczy moxese nauditi tylu, Dusci, i dobrym svitovgnym. *Anac. q. 5. n. 56. Mast. art. 3. n. 20.*

16. Pó

16. Pó uzroku Nemoguſtva, zagovarajuſe od poſta boleſni, koy zaradi slaboſti nemogú poſtiti. Xene trudné, illi dojechié, koje potribuiú vechié ráne, zá uzdarxati ſebe, i diete. Dicza kojá potribuiú cſeſta jegiegnia. ſtari, koyſu priſcli 60. godinah, zaradi pomankagnia vrucſiné naravné. Siromaſi koy nemogú imati ná jedan pút, dá zadovoglno blagujú, nego pó malo proſechi, vechié pútah, kadscto izprosé, uſilovaniſu jeſti.

17. Pó uzroku Potribé, illi posla, zagovaraiuſe od poſta ſvi koy xivú posluiuchi, oſobito koyſu posli tesky, i cſiné jakó tylo pedipſati, takoſu ſvi posli poglsky, i drughy zanati *teſcki*, kako ſichi, kovati &c. Takogier koy dugh pút cſiné piſcicze, illi ná koly, radi koga púta oslabé. Alli Pengaturi, Barbjri, Terzie, i drughy, koiye poſao nie texak, duxniſu poſtiti. *Anacl. n.* 68. *& ſeq.*

18. Uzrok od poboxnoſti razumjſe, kada tko cſiny kojá dilla kriposná, tileſná, illi duhov ná, s' koymaſe poſt nemoxe obsluxivati; kakoſu Pripovidagnia, sluxegnie Sakramenatah &c. Alli akoſe mogú cſiniti brez veliké trudbé tyla, duxnjſu poſtiti; buduchi daſe nemoxe nacſin oſſobity ſvarhu ovogá ukazati, nego ſamo dá Czarkva, nezaduxuié poſtiti s' velikym kvarom, *illiti* trudom: Zató ovy s' mudroſtiu moguſe vladati, procziniv-ſci trud. *Anacl. cit.*

Korizma.

19. POſt Korizmeny jeſt poſvechien' od Iſſukarſta, buduchi on Korizmu poſtio, kakoſe sctié kod ſvetoga Mattié ná pogl. 4. v. 2. *Et cum jejunaſſet quadraginta Diebus, & quadraginta Noctibus.* Buduchi poſtio cſeterdeſet danah, i cſetardeſet nochy. Iſtó piſcé S. Marko ná pogl. 1. v. 12. I S. Luka ná pogl. 4. v. 1. Kojú priliku jeſu obsluxivali Apoſctoli, i poslidgnym obsluxivatiú oſtavili: Koy obicſaj vazda jeſt uzdarxála, i pazila S. Czarkva, i pravovirnym obsluxivati zapovidala. Svidocziſu

ovomú

ovomú Naucsitegli svetéCzarkvé Jerolim, Ambroxio, i Agustin, S. Jerolim protiva Montanu Eretiku ú pisctoli 4. ovako piscé: *Nos unam quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto Anni tempore jejunamus.* My jednu korizmu pó ostavgliegniu Aposctolskomu priko své godiné postjmo. S Ambroxio úgovoregniu 25. od korizmé govory: *Non enim fratres leve peccatum est fidelibus indictam quadragesimam á Domino non jejunare.* Niebo bratio malahan grih pravovirnym zapovigienú korizmu od gospodina ne postiti. S. Augustin ucsij: *Sanctam quadragesimam abstinendo ipse Dominus consecravit. Ser. 1. fer. 4. post. dom. 2. quad.* Svetú korizmu ustegnuvscise isty Gospodin posvetioie: I piscuchi Januariu ú pisctoli 119. vely. *Quadragesima jejuniorum habet authoritatem, & in veteribus Libris ex jejunio Moysi, & Heliæ, & ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit, demonstrans Evangelium non dissentire à lege, & Prophetis.* Korizma postovah ima jakost, i u staromu pismu iz posta Mojsié, i Illié, i iz Evangeglia, zasctoje toliko danah Gospodin postio, ukazujuchi dá Evangeglie nie suprot zakonu, i Prorokom. Ignaczio S. ú pisctoli 4. suprot Epikureu govory: *Quadragesimam nolite pro nihilo habere. Absit quod tam priscum est, quod tanta auctoritate constitutum, tanto ardore complexum: Denique quod Propheticum, quod Apostolicum, quod divinum est, ad unius Epicurei svasum aboleatur.* Korizmu nemoite zá niscto imati. Nevagliá sctoje tolikó davnascgnié, tolikym mogustvom stavglieno, tolikim uxgagniem zagarglieno: Naiposlie sctoie Prorokah, sctoie Aposctolskó, sctoie Boxié, ná jednoga Epikurea ponukovagnie dase od baczy. *Apud Joan. Bunderium in Comp. Concert. tit. 35. aut 9.*

20. Tolikaie duxnost postiti Korizmu, dase brez varlo velike potribé nemoxe nepostiti, kako Palladio govory. *Monach. in hist. lausiaca cap. 52. sect. 48. apud Laur. Cozza 2. par. Jejun. Eccl. Catholica, & Generalia jejunia non licet solvere sinè ingenti necessitate.* Katolicsanské, i opchienské poste nevagliá ostaviti, brez veliképotribé. I stárisu Karstiani varlo pomglivi bili istó

obsluxivati, kako ukazujé Jerolim S. od Divicze Aſelé, daje po dvá, po trij dny, nisćta neieduchi poſtila. S. Gargur Nazianzensky piſcé od Redovnikáh pribivajuchy ú Pontiku, daſu obicſavali pó dvadeſet danah, nisćta neiduchi. Auguſtin ſvety piſcé, daje znao Redovnjke koyſu priko nedigliė, á drughy koyſu priko ſvé korizmé neieduchi poſtili. *Apud Baron. Annal. Eccl. ad Ann. 57. n. 57.*

21. Svarhu ovogá nacſina poſtiti, neimá nikakvé naredbé S. Czarkvé, daſe toliko s' poſtom pravovirny pedipſaiú, negoje ſamo naregieno (kakoſmo rekli) daſe jedan pút jedé nadan, neoteſcſavſci s' jezbinama tyla, za mochi laſgnié Bogu sluxiti, i kadaje potriba daſe i u vecſer sćtogod malo moxe uzeti, prem daje ú ſtará vrimena opchiensky bio obicſaj, do nochi nisćta neježſti, kako piſcé Czeſario Biskup Arelatensky, *hom. 2. Apud P. Laur. Cozza part. 2. Jejun. Eccl. fol. 87. n. 16. Rogo vos Fratres Chariſſimi, ut in iſto Legitimo ac Sacratiſſimo Quadrageſimæ Tempore, exceptis Dominicis diebus, nullus prandere præſumat, niſi forté ille, quem jejunare infirmitas non permitit.* Molim vas bratio pridragá, da ú ovomú zakonitomu, i priſvetomu Korizmé vrimenu, izvan nedigIny danah, nitko rucſati neimá, nego moxe biti ony, *koga* boleſt poſtiti nepusćtá.

Cſetvera Vrimena, illiti Kvatre.

22. KAkoje Godina razlucſena ú cſetiri Vrimena illiti diela; tó jeſt, ú pramalitie, Lito, Jeſen, i Zimú. Takoie ſvetá Czarkva odredila, ú ſvaky dio od Godiné, daſe prikaxé Bogu poſt. Ovje obicſaj poſtiti naregien od Aposćtolah, i vazda uzdarxan ú ſvetoj Czarkvi, koliko zapadgnioj, toliko iſtocſnoj, ſvidokie Baronio ú Czarkvenje Isćtoria godiné 57. broia 52. I Atanaſia ú govoregniu od poſta poslie duhovah.

Poſt Cſetvery Vrimená, illiti cſetiri pút ná godinu jeſt ú ſtaromu zakonu zapovidio Bogh obsluxivati zaradi veſeglia, i

ſveto-

svetkovinah prilipy, kakoie pisano ú Zakary Proroku ná pogl. 8. v. 19. dase ú svakó vrime spomigniamo Boga, i gniemu zafagliuiemo ná darovy podiglienye kojé, brez pristanka primamo.

Pétak.

23. POstiti Pétak jest ostao obicsaj od Vrimena Aposctolskoga, ná uspomeu dneva ú koije Issukarst zá narod csovicsansky karv prolio. Svidokie tomú Ignaczio, koy jest xivio ú vrime Aposctolah, Origeno, Tertulian Agustin, i drugy, kako bilixy Baronio ú Isctoria Carkvenye godiné 34. br. 47. Koy povoglny obicsaj od toliko vrimena, imá sada jakost zakona, i svakie duxan pod smartny grih postiti, i od mesa ustegnutise: Jerbo svarhu ovogá imá naregiegnie CLEMENTA Papé, i kanon Aposctolsky. *Baron. cit.* Dakle ony obicsaj koy jest od Aposctolah pocseo, Pétak postiti, sadaje, poslie naregiegnia, priscao ú zakon, i svatkogaie duxan postiti.

Subbota.

24. POstiti Subbotu, jest obicsaj ostao od Aposctolah, svidocsij Silvescter I. i Innoczenczio I. Papa: *Sabbato jejunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si sexta feria propter Passionem Domine jejunamus, Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam, atque Lætitiam temporis illius videtur inclusum.* Dá Subbotu vagliá postiti razlogh ocsity ukázujé: Zascto ako ú Pétak zaradi muké Gospodinové postimo, Subbotu propustiti neimamo, koiá megiu vrimenom veseglia, i xalosti zatvorena vidise. I svety Agustin piscuchi kaxulanu govory: *Et de die Sabbati facilior causa est, quia & Romana jejunat Ecclesia, & aliæ nonullæ, sive illi proximè sint, sive longínque.* I od dneva Subbotgniega lascgny uzrok jest, zascto i Rimská posty Czarkva, i niké drughé, illi gnioj bljzu, illi daleko jesu. *Apud P. Laur. Cozaa. part. 2. Jejun. Eccl. fol.* 131.

25. Silvester Papa ukazujé dá subotu Latini posté ná uspomenu pokopagnia tyla Issukarstova: *Cum omnis Dominicus dies colendus sit in gaudium Christianorum : Ergo omnis dies Sabbati deputandus est sepulturæ.* Buduchi dá svaky dan nedilgny potrebnoje dase sctujé, zá veseglie karstianskó: Dakle svaky dan subbotgny, vagliá dase odlucsiy ná pokopagnie. *Mendoz in not. ad can. Conc. Illib. apud P. Cozza cit.* I prilicsnoie govoregniu sabiné *tr.* 38. *n.* 30. Zascto ú Pétak, i ú Subbotu Divicza MARIA, i Aposctoli bilisu oxalosctеni, i stajali zatvoreni, radi straha csifutskoga, i ú ová dva dny tuxechi, i Czvilechi postilisu, kako Innoczenczio Papa govory. *Apud Baron. loc. cit. n.* 61.

26. Obicsaj jest bio postiti Subbotu toliko ú Rimskoj, koliko Garcskoj Czarkvi, kakose moxe razumiti, iz ozgore recseny riesij S. Agustjna, allisu Garczi ostavili Subbotu postiti: Zascto pocselaje Eresia ú Istoku, kojaje pocsela od Simuna Csarovnjka, kogasu poslie slidili Menandro, Saturnin, Basilid, Korint, i karpokrat, ovisu rekli: *Daje zao Bogh Csifutsky, koyiest stvorio svjt, i ucsinio zakon i za toje, reklisu, doscao Issukarst zárazrusciti, illiti saterti onogá Boga zloga : I zasctoie ony Bogh pocsinuo ú Subbotu, radi scta csifuti svetkujú ony dan, Karstiani suprot posté, zá pogardit onogá Boga.* Zaradi ovogá uzroka, Istocsny Karstiani ostavilisu postiti Subotu, negosu svetkovali, kako i Nedigliu. Svidokie Ignaczio kako bilixy Baronio ú Czarkvenie Isctoria godiné 57. br. 60.

27. Alisu uzdarxali obicsaj postiti sridu, kojusu i drughé Czarkve postile, i jost ú niky zapadgny Czarkva bio jest isty obicsaj, kako ucsij Agustin svety piscuchi kasulanu: *Christianos quarta, & sexta feria jejunare consvevisse, & ipso Sabbato.* Obicsavalisu Karstiani postiti ú sridu, ú Pétak, i ú istú Subbotu. Alli ú pocselo S. Czarkvé ovjsu posti bili od voglié, buduchi dá svety Jerolim, koy jest xivio okolo godine 315. od takvé zapovidi nikakvé spomené necsiny; I Innoczenczio Papa ú kgnizi parvoj Deczeniu Biskupu Eugubinskomu piscé od Pétka, i suboté, necsinechi spomené od sridé. Sada pak ony obicsaj jest priscao ú

zakon,

zakon, tako daje zlamegnie izvanskó pó komuse poznajú pravovirny : Zá Latine Pétak, i Subota, á zá Garke Srida, i Pétak. *P. Laur. Cozza. part. 2. Jejun. Eccl. fol.* 123. *Sabin. tr.* 38. *n.* 31.

28. Velikusam pomgliu csinio sctiuchi isctorie, i nigdi niesam mogao nachi ni ú saborie, ni ú isctoria, zascto Garczi, prie, *i poslie* korizmé i drughie postovah trapé, niti od ovoga govoré svety Oczi, toliko Garczi, koliko Latini, nitie taj obicsaj ú pocsetak sveté Czarkvé bio; zascto dá budé bio, nasclobise gdigod ú pismu; Niti trapé Rusi, ni Moskovi, kakosam pomglivo ispitao : samose csudjm dá oni dopuscṫajú zdraviem gliudma trapiti Pétak, i Sridu, á bolesniem izvan onogá vrimena, nedopusctajú ni pojedan nacsin, akochie xivot izgubiti : Proczini Dakle kakvoje ovó vladagnie Czarkvenó, koy imá potribu nedopusctamuse, á koy neimá potribé dopusctamuse, istom kad duhovnjczi ochie. Znam dá ako imalo imajú pameti, mogú proczini-ti, daje vechiá zapovied Boxiá, nego Czarkvená: Postie zápovied Czarkvená, kojaje naucsena od Issukarsta, ú niká vrimena ustegnutise od jezbinah, zá lascgnié Bogu sluxiti : Boxiaie zapovied neukrasti, neoteti, neubiti &c. I niscṫanemagnié gniovi duhovnjczi toliko osctro zabragniuiú, dase obsluxuje zapovid Czarkvená, i nedopusctajú ú naivechioj potribi dase pristupajú; à Boxié zapoviedi, kojesu vechié od Czarkvenie, dopusctaiú slobodno pristupgliati kadgod ochié. Odkudse vidy slipochia gniova, i neznanstvo,

29. Samo kadase dogody Boxich ú Subbotu, Latini: á ú Sridu, i ú Pétak Garczi, zaradi velika veseglia porogiegnia Issukarstova, mogú jesti Meso : Izvan onie koysu povoglno obechiali Bogu postiti Pétak, i Subotu, illi Sridu, i Peták, illi koybi od voglié otio ustegnutise od mesa, scto posaglienó mloghy obicsaiu csiniti.

30. Ako pitasc Morelise ú poste jesti sir,, maslo, jaja &c. Odgovorase, dá Priko Korizmé zabragniena jesu, sir, maslo &c. I svarhu ovogá, imá zabragnieno, illi Prokleto govoregnie od

Alexandra Papé ſedmoga, kojé govory: *Nie ocſito, da obicſaj neieſtijaja, i mlicſnah uzkorizmu zaduxuié.* Dakle vaglia rechi dá zaduxujé, zasćto onó sćtoje prie bjlo ú obicſajú, ſadaje priſclo ú zakon; i zató ſvakie duxan obsluxivati sćtoje ú zakonu. Ovo darxé ſvi naucſitegli, i imá ſvidocſanſtvo Gargura Papé piſcuchiéga Aguſtinu Biskupu Ingleskomu: *Par eſt, ut nos qui his diebus (Scilicet Quadrageſimæ) à carnibus animalium abſtinemus, ab omnibus quóque quæ ſementinam trahunt originem carnis, jejunemus, à lacte, videlicet, Caſeo, & Ovis. Op. Joan. Bunder. in Comp. Concert. tit.* 35. *art.* 12. Doſtoino jeſt dá my, koy ovie danah: tó jeſt Korizmeny: od mesáh xivotinsky uzdarxavamoſe, od ſviu tagogier, kojá od ſimena meſa imajú pocſetak dá poſtimo, tó jeſt od mlika, ſira, i Jaiá. I úſceſtomu ſaboru Czarigradskomu ú Kanonu 56. imajú ové ricſi: *Accepimus ab Armeniorum regione, & in alijs locis, in Sabbatis, & Dominicis ſanctæ Quadrageſimæ quosdam ova, & caſeum comedere. Viſum eſt ergo, ut omnis DEI Eccleſia, quæ eſt in univerſo terrarum orbe, unum ordinem ſequens, jejunium perficiat, & abſtineant ſicut ab omni motabili, ſic & ab ovis, & caſeo: quæ quidem ſunt fructus, & fætus eorum à quibus abſtinemus. Si autem hoc non ſervaverint, ſi ſunt Clerici, deponantur, ſi laici ſegregentur. apud Fælic Pot. tom.* 1. *part.* 3. *n.* 2850. Primiſmo od Armenskoga vilaeta, i od drughye miſtah, dá ú Subbote, i nediglie ſveté korizmé, niky jaja, i ſir jedú. Dakleje vigieno, da ſva Czarkva Boxiá, kojá jeſt pó ſvemu okoliſcu zemglié, jednu naredbu slidechi, poſt izvarſcy, i daſe pazé, kako od ſvega sćtoſe ubit moxe (*tó jeſt od meſa*) tako i od jajah; ſira: kojaſu plod, i porodak ony, od koyſe uztexemo' I ako ovo ne vz obsluxuiú, akoſu duhovni, nekſe skinú, akoli ſvitovgny, nekaſe razlucsé. Odkudíe zadoſta procziniti moxe, dá uzkorizmu ová varſtá jezbináh nemoxeſe jeſti. Nisćtanemagnie jeſt ú niky miſty dopusćteno, daſe uzkorizmu moxe jeſti ſir, maslo, &c. Zató gdi nie dopusćteno, nitie ú obicſaiu, nemoxeſe jeſti. *Anacl. tr.* 10. *diſt.* 2. *q.* 1. *n.* 10.

31. Od

31. Od Csetvery vrimenah, Petka, i Subbote govoré naucsitegli dase mogú jesti sir, maslo, i jaja. Zasčto govoré s'ovima jezbinama moxe stajati bitie posta, ustegnuvscise samo od Mesa: Jerbo i ú Bulli Krucziatoj dopusčtase jesti Mliko, sir, Maslo &c. i nisčtanemagnié pó ovomú dopuscтegniu, nezagovarajuse od posta Czarkvenoga: Dakle moxe post stajati, jeduchi ovah *Sab. tr.* 38. *n.* 29. *Mast. disp.* 12. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 5. *Fœlix Pot. tom.* 1. *part.* 3. *n.* 2851.

32. Ovdi vagliá znati, sčto bilixy Anaklet, *loc. cit.* dá ú niky mysty davgniascgny obicsaj jest ostao, ne samo uz korizmu, nego i drughé poste Czarkvené, ustegnutise od Mlicsny, kakoje vazda uzdarxano s' velikom pofalom, pó slavony Bosni, primoriu, i drughimá misty: koysu sada ne samo duxni uzkorizmu, negoli, i ú drughé poste Czarkvené nejesti sira, Mlika, Masla, Jaja &c. zasčto obicsaj od toliko vrimena imá jakost zakona, illiti ony obicsaj, jest sada zakon. *Sabin. loc. cit.* I svety Oczi Agustin, Jerolim, Ambrosio ucsé dasmo duxni zakonu priloxitise.

POGLAVIE II.

Od Desetiné.

22. IZmegiu dvanaest kolinah Izraelskye, obraoie Bogh svemoguchy kolino Levi dámu sluxy, i prikazujé posvetilisčte; A' ostaliem zapovidoie daym dajú desetó od svega kolikoga, kakoje pisano ú kgniga Broiah ná pogl. 18. v. 29. *Omnia quæ offeretis ex decimis, & in donaria Domini separabitis, optima & electa erunt. & v. 31. Et comedetis eas in omnibus Locis vestris, tam vos, quam familiæ vestræ: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii.* Sva kojá prikazat budete od desetinah, i ná poklon Gospodina razabrachiete, naibogliá i obrana budu. I jestichiete gni ú svy misty vascy, toliko vy, koliko obitili vasce,

zasčto

zasćto czina jeſt za sluxbu, kojom sluxite ú pribivalisćtu ſvidocſanſtva. I ú kgniga drughie Esdré ná pogl. 10. v. 37. *Ipſi levitæ decimas accipient ex omnibus civitatibus operum noſtrorum.* Iſty Miſnjczi deſetak uzechie od ſviu gradovah diláh naſcye. A' prie ovogá govoregnia broy ſve kolikó od sćta imaiú uzimati deſetó. I prem dajé ová zapovid ú ſtaromu zakonu byla pó ſudu, i priſtalaje, kadje i ſtary zakon priſtao: Nisćtanemagnié ú novomu zakonu Czarkvaje odredila, daſe iſtó deſetó iſe Czarkvenym slugama dajé, kojeje gnima ná uzdarxagnie xivota Bogh odredio.

34. Naiprie dakle doſtoinoie daſe deſetó Bogu prikaxé, zá zaſalitmu ná darovje obilata podiglienja, i zá poznatga za Goſpodára opchienoga, buduchi daje niegovo ſve kolikó ſtvoregnie, plod zemglié, i lipota poglská. Drugó duxnoie daſe Bogu prikaxé od onogá ſvega, sćto namie obilato dao; zasćtoie ú ovomú Bogh dao basćtinu slugama Czarkvenjem (kakoſmo vidili iz ſvetoga piſma) à Czarkva ſvetá iſtú odluku Boxiú jeſt zapovidila podpuno obsluxivati; jerboje doſtojan poslenjk plachié ſvoié, i ovó ucſij Pavao Aposćtó ú pisćtoli parvoj piſcuehi korintianom priko ſvega pogl. 9. á oſſobito ú verſcu 14. *Ita & Dominus ordinavit jis, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere.* Takoje, i goſpodin zapovidio onym, koy Evangeglie navisćtuiu, dá od Evangeglia xivú.

35. Iz ovogá slidy, daje velik grih deſetá ſakriti, illi zabraniti daſe nedajé, zasćtoſe cſiny kragia, i privara ú ſtvari kojaje Czarkvená, kako ſabor Tridentinskv *ſeſſ.* 25. ná pogl. 12. ukazujé: *Cum decimarum ſolutio debita ſit DEO, & qui eas dare noluerint, aut dantem impediunt, res alienas invadunt.* Buduchi daje deſetka plachia duxna Bogu, i koy gnié neuſtie dati, illi daiuchiemu zabrany, ná ſtvári tugie udarajú. I malo poslie iſty ſabor govory: *Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, ex comunicentur; nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur.* A' koy gnié (*tó jeſt deſetke*) illi uzimgliú, illi zabragniuiú, nekaſe prokunú, nitti od ovogá griha, brez ſvarſcenoga povrachiegnia, daſe

ſe odriſcé. Zató ovoje grih protiva ſtvari ſvetoj : *Anac tr.* 11. *diſt.* 4. *n.* 3.

36. Svaky jeſt duxan dati deſetó, od ſvega kolikoga sčto poſiduié, illi ú pogliu, illi ú imagniu, illi ú dobjtku. *Anacl. in Jure Can. lib.* 3. *tit.* 30. *n.* 25. Prem dá na mlogo miſtah, neobi cſajeſe dati deſetak, nego ſamo od ſtvary poglskie, kakonoti Pſceniczé, zobi, jecſma, kukuruzah &c. I od malé xivotiné, kako Jancze, kozlichie, praſcze &c. Ná drughy miſty, nikakvjſe desétak nedaje, zasčtoſu Czarkvene slughe z'drughé ſtrané zadoſta ptovigiene dá mogú xiviti, i uzdarxatiſe. Zató vagliá gledati gdie kakvy obicſaj, i pó onomuſe vladati: ucſij Maſtrio. *diſp.* 12. *art.* 4. *n.* 62. *in priu.*

CSLANAK. III.

Od Pokaragniah Czarkvenie.

CZarkva ſvetá zá upravno vladati Duſce pravovirnie, ne ſamoie od redila niké zapovidi daſe podpuno od ſviú obsluxuiú; Negoli ſtavila niká potribitá, i koriſná pokaragnia, zá priſtraſciti gliude, daſe pazé od griha. Ovo pokaragnie jeſt duhovnó, ſtavglieno zá grih, cſinechi Cſovika izvan niky dobarah duhovnie, pó moguſtvu Czarkvenomu odregieno, daſe griſcnik od zlochié uſtegné. Nitié ovó ſamo pokaragnie, negoli i Likaria; zasčto pó takvú zabragniegniu ſtvary duhovnie, cſiny Cſovika prignuti na dobro, i ú napridak pazitſe od zla. *Maſtr. diſp.* 13. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 3. *Anacl. trac.* 13. *diſt.* 1. *q.* 1. *n.* 3.

POĞLAVIE I.

Od razlucsegnia Pokaragniab Czarkvenie.

1. SVi naucsitegli jednokupno darxé, dasu trij pokaragnia Czarkvená, tó jest Proklestvo, Dignutie, Zabragniegnie. Prokletstvo jest pokaragnie Czarkvenó, pó komuse Csovik razlucsujé od opchiené pravovirnje. I zasćto moxe biti Csovik razlucsen, illi ú svemu, illi ú nikoliko stvary, Zató Proklestvo jest dvostruko, tó jest vechié, imagnié; Vechié, razlucsuié Csovika od svega dobra duhovnoga, tako da neimá ni ucsemu opchiené s' pravovirnyem. A' prokletstvo magnié samo zabragnuie primglenie Sakramenatahá nedixemú dobrá, kojaje imao, kako csiny prokletstvo Vechié.

2. Ovdi vagliá znati, daje opchiena pravovirnie od trij nacsina, jednaie csisto iznutargnia, kojá stoy ú Viri, i gliubavi, pó kojoj pravovirny megiu sobom, i poglavarom svoym Issnkarstom jesu siedignieni: I pó ovomú siedigniegniu, moxe jedan pravovirny zadrugoga izprositi od Boga milosti. Od ové opchiené, illi siedigniegnia pó prokletstvu neodlucsuié svetá Czarkva Csovika; Zasćto, i prokleti mogú imati viru i gliubav, vech ako sagriscé protiva ovimá kripostima. Ucsij *Anaclet loc.cit. q. 2. n.* 13.

3. Drugaje csisto izvanská, kojá stoy ú izvanskomu csigniegniu gliudskomu, tó jest, ú govoregniú, pozdravglegniu &c. Od ové opchiené nezabragniuié Czarkva Proklete, nego samo ú dvá dogagiaia, tó jest, kadaje tko proklet ocsito pó imenu, i taky proglascen; I kadase zná ocsito daje tko ubio slugu Czarkvenoga, tó jest Misnjka, Redovnjka, illi kogá drugoga, koy jest ná sluxbu Boxiú odregien. *Anac. cit. n.* 11.

4. Trechiaie opchiena smiscana, tó jest, kojá stoy ne samo ú izvanskomu csigniegniu, i ú Czarkvenomu plodu duhovnomu;

Sćto

Sćo naiprie jest primgliegnie, i sluxegnie Sakramenatah, pak jest Misa, i drughé ocsite molitve Czarkvené, kakonoti Blagosovi, Procescioni &c. Poslie zadovoglnost Issukarstova, i svetié, kojá iz Azné Czerkvené pó oprosćegny pravovirny dobivajú. Od ovie dobarah duhovnie prokleté razlucsuié S. Czarkva, dá neimajú diela Od molitavah, kojese csiné ná ime S. Czarkvé, ni od Misah, kojese ná ime sve Czarkvé govoré: Ni takogier od oprosćegniáh kojasu ú Azni S. Czarkvé.

5 Koy jest proklet vechim prokletstvom, nemoxe Mise sluscati, ni drughé obicsaine molitve, i blagosove: Moxe nisćanemagnié sluscati Prædike, jerbo po prædiki moxe biti dase lascgne obraty, i pokaié zá grihe. Iz ovogá slidy, da kako proklet, dokie xiv nemoxe imati ú molitvi dyla s'pravovirniem, tako ni poslie smarti nemoxese ukopati ú grobié megiu ostale Karstiane. I tkobi prokleta ukopao ú grobie, i on isti ostaié ú prokletstvu, kako ucsij Anaklet *ex Clementin.* I. *de sepult. loc. cit.* Nitise ú onomú grobiu mogú drughy úkopati, zasćo pó ukopagniu prokleta ostajé misto oskvargnieno, ú komuse nemogú Mise govoriti, ni drughé molitve, i blagosovi csiniti.

6. Naisty nacsin proklet nemoxe primiti redove, ni sluxbé Czarkvené, i akobi koye imao, pó prokletstvu dixumuse. Kadbi pak koy zajednu godinu ú prokletstvu, otvardnuvsci staiao, ovakise scziny zá Eretika: Zasćose vidy, dá pogargiuié Mogustvo, i pokaragnia Czarkvená, zá nisćoy darxechi. *D.D. passim.*

7. Takogier Proklet nemoxe biti sudacz, pisaez ná sudu, svidok &c. Zasćo ová vagliá dase pó zakonu csiné, á on buduchi razlucsen od opchiené, nipojedan nacsin nemoxe zakonitá csiniti. Moxe nisćanemagnié kako krivacz ná sudu stajaéi, illiti biti sudien. *Anacl cit.*

8. Ovdi vaglia znati, dó Prokletsvo drugoje, kojeje stavglieno zá kakvy gry, Napriliku dá tko ubié Misnjka, udiglie jest ú prokletstvu, brez drugoga proglascegnia. A' drugoie kojese stavgliá, ná priliku, koy sakrivá, illi zabragniuié desetó Czarkvi, moxese

ſe prokleti, alli nedarxiſe daje proklet, dokſe neocſituié od ima Iuchiega oblaſt.

9. Opetie Prokletſtvo dvoſtruko, tó jeſt od zakona, i od Cſovika. Prokletſtvo od zakona jeſt onó, kojeje ſtavglieno pó zakonu, i imá jakoſt zakona: Takvaſu prokletſtva ſtavgliena ú kanonu, i u Bulli kojaſe ná veliky cſetvartak sctie. Prokletſtvo od Cſovika jeſt, kada ſtareſcina ſtavy pó nacſinu zapovidi, zá kojé oſſobitó cſigniegnie, kad umré ſtariſcina, i ovó prokletſtvo zajedno poghiné; alli tkoje zá gniegova xivota oſtao ú prokletſtvu, vaglia daſe odriſcy. *Fœl. Pot. tom. 1. part 5. n. 4350.*

10. Vagliá takogier znati, daſu drughy prokleti skoimaſe moxe opchiti, i jeſu ony, koy prem daſu prokleti, nisctanemagnié, nieſu pó imenu; Takvjſu ſvi Ereticzi, i drughy koyſu ú prokletſtvo ú pali, á nieſu pó odlucsku od ſudcza proglaſceni. A' drughiſu prokleti skoymſe' nemoxe opchiti, kakoſu ony koyſu od ſudcza, po odlucsku ú piſmu imenom oglaſceni: I koyſu ubojce Misnjkah, illi Rednovikah i s' ovimá zabragniuieſe opchiti ú ovima dogagiay. 1. Zabragnujeſe govoriti, piſati, i ſva zlamegnia izvanská cſiniti, kakonoti, rukovatiſe, garlitiſe, gliubitiſe &c. 2. Zabragniuieſe moliti ú Czarkvi, i izvan Czarkvé, cſaſove govoriti &c. 3. Zabragniuieſe pozdravitiga, illi ná koy drughy nacſin posctegnie cſinitimu. 4. Zabragniuieſe cſiniti druxtvo, pogodbe &c. 5. Zabragniuieſe, jeſti, piti, ná jednoj tarpezi obidovati &c. I koy s' ovakoviem opchié, upadajú ú prokletſtvo magnié. *Fœlix Pot. loc. cit. n. 4363. Anacl. cit. n. 45.*

11. Nisctanemagnié úpet dogagiay s' ovakvjem moxeſe opchiti ucsé naucſitegli, tó jeſt, kadie potriba Duhovná, illi tileſná, illi prokletog illi onogá koy ſgnim opchy, Zató moxeſe prokleta posctovati s' ricsma, piſmom &c zá probuditga ná pokajagnie, i odzla odvrachiegnie: Takogier moxe od Prokleta pitat vjchie, zá ſebe, illi zá drughé, oſſobito ako drugoga nebi bylo, koybi onako mogao dati vjchie. Moxeſe na iſty nacſin od prokleta iskati dugh: Josct, i proklet moxe od drugoga iskati sctomuie

muie duxno, prem dá nemoxe ná ſudu. Drugó, mogú s'prokletym opchiti koyſu duxni zakonito, tó jeſt, Moxe Xena s'muxem govoriti, koy jeſt ú prokletſtvu, ſgnim pribivati, razgovaratiſe, iſvemu posčtegnie noſiti, kako, i prie. Trechié, mogú s'takviem opchiti, ú govoregniu sluxbi &c. Sinovi, Kchieri, Slughe, Sluxbenicze, Robovi, i Podloxniczi, koymu sluxé. Cſetvartó Moxe s'prokletym opchiti ony, koy nezná daje jon ú prokletſtvu, vech akobi mogao znati, alli zaradi zlochié nechie dá zná: kako govory David ú Pſalmu 35. v. 3. *Noluit intelligere ut bené ageret.* Nie otio razumiti dá bobro cſiny. *In jure dicitur*: *Ignorantia affectata.* Petó, ú velikoj potribi gniegovoj, illi drugoga, zató ú velikoj potribi, moxemuſe dati, i primiti Lemozina. Takogier, kadbi kogá proklet otio ubiti, jakó navalivſci, dáſe drugoiacſié nemoxe od poghibili oslobođiti, ondá moxega moliti, i drugá zlamegnia poniznoſti prikazatmu. *Fœl. Pot. cit. Anacl. cit.*

POGLAVIE II.

Od Dignutia.

12. DIgnutie illiti s'kinutie jeſt Pokaragnie Czarkvenó, pó kojoj sluga Czarkveny dixeſe od sluxbé Czarkvené, dajú únápridak nemoxe sluxiti, prem dá nebudé dignut, dabiú drugoiacſie megao sluxiti. I ovó pokaragnie ſamo padá ſvarhu slugah Czarkvenie, á ne padá ſvarhu ſvitovgnie gliudy. Ovó pokaragnie ná razliké nacſine moxeſe razumiti. Zasčtoie drugó dignutie zakonitó, i jeſt, kada tko ú pade ú dignutie pó zakonu, tó jeſt, kadaje ú zakonu ſtavglieno, dá koy ú pádé ú takvó pomankagnie, damuſe dixé sluxba Czarkvená. A' drugoie dignutie koieie ucſignieno pó od lucsku ſudcza, zá kojé pomankagnie.

13. Dignutie moxe biti od sluxbé, ná priliku, dá Misnjk negovory Miſu, nesluxy Sakramente, ni cſiny drugá cſigniegnia

kojaje obicsavao csiniti. I moxe biti dignut, dá neprimá od Czarkvenie dobaráh, sebi potribe, od koje jest prie primao. Opet moxe biti dignut od svega, toliko odsluxbé Czarkvené, koliko od dobarah. I moxe biti dignut samo od jedné sluxbé, ná priliku dá neispovidá, dá nemoxe primiti redove, Pripovidati &c. I akobi takvy kojú sluxbu csarkvenú csinio, illi od dobarah Czarkvenje primio upadá úgrih smartny: *Fœl. Pot. loc. cit. n.* 4395. S'ovym razlucsegniem, dá koybi sluxio Sakramente, i drugá csinio, kojasumu zabragniena, úpadá ú zapriku od kanona dá unapridak nemoxe sluxbé nikakvé csiniti, ni primiti redovah: A'koy primy od Czarkvenie dobarah, ú napridak guby, dá nemoxe od istie dobarah biti dionjk. *Anacl. sæp. cit. n.* 87.

POGLAVIE III.

Od Zabragniegnia.

14. ZAbragniegnie jest pokaragnie Czarkvenó, pókomú zabragniuiése komu, dionicstvo od niky Sakramenatah, Csasty Boxanstvenie, i ukopatise ú mistu svetu. *DD. passim.*

Zabragniegnie moxe biti svarhu mista, dase ú gniemu necsiné Czarkvená, ni sluxbe Boxié: I moxe biti svarhu perscone, illi kjpa, kadase komu pó imenu zabrany,, dá ne csiny sluxbé Czarkvené: Moxe takogier biti, i svarhu perscone, illi ú opchienu; Kadase zabrany svemu mistu, i svima pribivaoczem, dá nesluxé ú svemu mistu: Napriliku moxese zabraniti ú svemu gradu, selu, varoscu, dá nitko od gny, ni ú jednoj Czarkvi, illi drugomu mistu necsiny sluxby Czarkvenie, tó jest Misah govory, Sakramente sluxy &c. Illi moxe biti pó sebi, kadase ú komú kragliestvu, gradu, varoscu, selu koié ossobitó misto, illi Czarkva, illi komú pó imenu zabrany. Gdi znaj, kadje zabregnieno Misto, razumise dasu zabragniene samo ú mistu onomú perscone; á izvan onogá mista, mogú sluxiti, i csiniti sluxbe Czarkvené. *An. c. n.* 92. *q.* 6.

15. Ovdi

15. Ovdi vagliá znati, dá ú vrime kadaje ſve miſto zabragnieno, ná priliku grad, ú ſvima Czarkvama zabragnienyem moxeſe Miſa govoriti, zvoniti, i ſvetkovati sctoſe vechié moxe, ná Boxich, ná Uskars, ná Duhove, ná velikú Goſpoynu, ná Tylo Iſuſovo, i oſminu, i ná zacſetie B. D. MARIÆ, Josct ná ové ſvetkovine dopusctaſe prokletym koyſu uzrok od zabragniegnia, da mogú Miſu sluſcati, i ú Czarkvu ichi, alli vavaglia dá nepriſtupajú k' otaru bljzu; Zasctoſu ú ové ſvetkovine dopuſtili Pape. Alli akoje ú komú miſtu ſama Czarkva zabragniena, ú gnioyſe ni na recſené ſvetkovine nemoxe Miſſa govoriti, ni Molitve obicſainé pivati: Nisctanemagnié ú onoj Czarkvi, ú kojojſe darxy Sakramenat, moxeſe ná nedigliu danah jedan put miſa rechi, zatvorivſci vrata, zá uzdarxati Sakramenat zá boleſnjke. *Maſtr. diſp.* 13. *q. n. art.* 2. *n.* 115.

16. Moxeſe takogier Zvoniti ú jutru, ú pó dné, i ú vecſer ná zdravu Mariu, i moliti Bogh, çſiniti proceſcioni, alli brez krixa, govoriti Letanie, alli od ſvitovgny gliudi, illi od Miſnikah koga rédda; zascto kądaje zabragnieno Czarkvené ſtvari cſiniti Kapitulu, illi *Cleru*, nerazumieſe daje žabragnieno redovom, zató ony mogú Czarkvená cſiniti ú ſvoy Czarkva, vech akobi ú zabragniegniu imenovani bjli. *Maſt. cit. n.* 117.

17. Moguſe naiſty nacſin ú vrime Zabragniegnia, sctiti prid púkom Evangelia, i Pſalmi, alli brez, *Dominus vobiſcum.* Tomacſiti Evangeglie, i Pſalme, pripovidati; Moxeſe cſiniti ſud, i kojaſu potribitá zá ſud. Moxeſe primiti oprosctegnie, i drugó blago duhovnó, akoie ú miloſti Boxioj; zascto ovó pokaragnie (kakoſmo rekli) ſamo zabragniuié niké Sakramente, ocſite sluxbe Boxié, kojé ſtoie ú izvanskomu cſigniegniu, i ukopatſe ú ſvetu miſtu, á nezabragniuié, niti razdigliuié od drughie dobarah duhovnie. *Maſt. ibid.*

18. Vaglia znati, dá ù vrime Zabragniegnia, moguſe sluxiti Sakramenti Karsctegnia, Krizmé, i pokoré: Zasctoie Karsctegnie od tolikė potribé, daſe brez gniega ſaranit nemoxe, zató

ni ù

ni ú jednose vrime ne zabragniuié. Krizma pó isty nacsin, jest kakonoti svarscegnie Karstegnia, zasctoie potvargiegnie ú viri, koiuie Csovik ná Karsctegniu primio, zá kripko ispoviditiú: Radi togá, ú vrime zabragniegnia, ná veliky csetvartak moxese krizma posvetiti iz nova. Sakramenat Pokoré ne samo bolesnym, nego i zdravym moxese sluxiti; zasto kakoie karsctegnie zá saranitise svakomu Csoviku potribito, takoie Sakramenat pokoré svakomu potribit, koy poslie Karsctegnia jest upao ú grih smartny. Alli nemoxese sluxiti koy Sakramenat onym, koysu ú prokletstvu, illisu bili uzrok od togá zabragniegnia. Nájisty nacsin Sakramenat Tyla Issusova, nemoxese sluxiti, nego samo onym, koysu ú poghibili, illi ná csas smarti. *Anac. tr.* 13. *dist.* 2. *q.* 6. *n.* 100. *& seq. cit. Fœl. P. & alij.*

19. Vagliá takogier znati, dá koy pristupy ovó pokaragnie Czarkvenó, sagriscujé smartno; Iako primá, illi sluxy Sakramente, jest grih protiva stvari svetoj, zasctose csiny protiva zapovidi Czarkvenoj, ú stvari velikoj, kako ucsi Mastrio, *loc. cit.* 2. *n.* 118. vech akoga neznanstvo zagovory. Alli ako svitovgny Csovik, ú mistu zabragnienomu slusca Misu, illi csasti Boxanstvené, sagriscuje smartno. *Communiter DD.*

20. Gdi znaj, kadbi Misnjk pocseo Misu, pak vidy jednoga, komuie zabragnieno, duxanjé ponukovatiga dá izigie iz Czarvé: Iakobi on nektio, udigl ú padá ú prokletstvo, kako i ony koy natirá Misnjka dá Misu govory, illi koye drughé stvary Czarkvené csiny ú Mistu zabragnienomu, ú padá ú proklestvo. *Mast. loc. cit. Fœl. Pot. cit. n.* 4411.

POGLAVIE IV.

Od Zapriké.

21. ZAprika razumjse nikó zabragniegnie od kanona, pó komú zabragniujuse dostoianstva Czarkvená, i primgliegnie

gnie redovah Czarkvenie, i al oje primio redove, zabragniuje-ſe sluxity. I ovo nie pokaragnie Czarkvenó, negoje zaprika, pó kojojſe ucſiny Cſovik nedoſtoian, illiti nevagliao zá primiti, illi sluxiti redove, illi doſtoianſtva Czarkvená.

22. Uovú zapriku moxeſe upaſti pó grihu, i brez griha: I ovoje ſamo razlucſegnie, da kadaſe upade brez griha pó komú mankagniu, dignuvſciſe pomagnkanie, dixeſe zaprika, ná priliku, dicza prie nego dogiú ú razum, imajú zapriku, i nemogú primiti redove; Alli kad dogiú ú razum, mogú primiti iſté rédove. A' kadſe pó zlochi upadé ú zapriku, vazda ſtoy, doklemſe neoproſty. *Maſt. diſp.* 13. *art.* 3. *n.* 143.

23. Parvó dakle ſtavgliam zapriké, ú koieſe zaradi zlochié upadá, i jeſt parvá: Koy znajuchi karſtiſe drughy pút, upadá ú zapriku, zasčto drugó karsčtegnie, kojé jeſt pravy Sakramenat, zá nisčto cſiny. A' koyga karſty, ako znaiuchi cſiny, upadá ú zapriku, da unapridak nemoxe sluxiti Sakramenatah, zaradi iſtoga razloga. Alli ako karſty kadaſe nezná jeli karsčten, illi nie, ni jedan, ni drughy neupadá ú zapriku, oſſobito akoſu ucſinili pomgliu ú iziskivagniu; i niſu mogli znati; Jerſe ondá neprotivé parvomu karsčtegniu, niti karsčtegnie drugó zá nisčto cſiné: buduchi dá s' ovim ricſma karſty: *Ako nieſi karsčten, Jate karſtim &c.* Kojé ricſi ne kvaré parvy Sakramenat, nego ako nie prie primglien ondaga primita zlamenuiú. *Anacl. q.* 2. *n.* 10. *& ſeq.*

24. Drugó, kada tko buduchi ú prokletſtvu, ili dignutiu, i zabragniegniu, sluxy redove, illiti cſiny oná kojaſu rédu priſtoina: Ná priliku dá Diakon, buduchi ú Prokletſtvu, illi skinut, illimu zabragnieno sluxiti, pak dá cſiny dila Diakona, tó jeſt pivá Evangielie, i drugá cſiny, kojaſu od sluxbé diakonah, upáobi ú zapriku, da ú napridak nebi mogao Evangelia pivati &c. *Anacl. n.* 12. *& aly.*

25. Trechié, ú zapriku upadá ony, koy sluxy koy réd kogá nie primio : Napriliku da Diakon, illi ſekular Miſu recsé, od kojé josſt nie redien, ovy upaobi ú zapriku, dá unapridak nebiſe mogao od Misé rediti. Na iſty nacſin koybiſe cſinio pó ſimony, tó jeſt, záplachiu rediti : Illi koybiſe rédio ú Biskupa Prokleta, dignuta, zabragniena, Eretika Ocſita, vech akobi, takvoga neznao. U iſtú zapriku upadá, i ony, koy pó privari redove primá. *Maſtr. n.* 147. *Fœl. Pot. n.* 4420.

26. Cſetvartó, U zaprikiſu ſvi Ereticzi, Siſzmaticzi, i gniovi pomagaoczi, branitegli ocſiti; ovy ſvi imajú zapriku, dá niti mogú redove primité sluxiti. Gdi znaj, da i Sinovi Ereticsky imajú iſtú zapriku tia do drugoga kolina, prem akoſu i primili pravy zakon : Akoliſu Oczi gniovi prie ſmarti priloxiliſe Czarkvi, Sinovi neimajú ové zapriké. *Maſt. n.* 152. *Anacl. n.* 18.

27. Petó, imajú ovú zapriku koyſu upali ú grih ocſit, kakonoti prigliubodivczi, koy s'rodiczom ſagriſcé, koy otmú divoiku, ſodomiú úcſiné, vraxtvo, na meidan izhodé, grih protiva ſtvari ſvetoj ucſiné, ſimoniu, ſagriſce protiva vladaoczú, i koyſe laxglivo ná ſudu zakune. Alli vagliá, zá upaſti ú zapriku, daſu ſvi ovy griſi ocſiti. I takviſe zovú ozloglaſceni, illiti neposſteni. *Fæl. Pot. loc. n.* 5.

28. Sceſtó, U zapriku upadá, koy ubié Cſovika, illi dáde vichie, illi na koymu nacſin drago bylo. Takogier upadajú ú zapriku, koy ú ſvadgni odſicſe ruku, nogu, izvady oko, odſicſe ùo, illi koyé drugó udo, koie sluxy tylu. Naiſty nacſin upadajú ú zapriku, ſudacz, Vichnjczi, oſvagiaoczi, ſvidoczi, piſaoczi, grabante, cxelati, i ſvi koy pomaxù oſſuditi, uſatiti, ſmachi, koié udo odſichi &c, *Anacl. cit. n.* 50. *& ſeq.*

29. Brez griha, illiti zlochie, ù iſté zaprike moxeſe upaſti. Parvó, imaiú ovù zapriku ſvi budalaſti, koy neimaiù znagnia razloxitoga, dicza malá, koy niſu doſcli ù razum, i takogier ony, koy nepoſidujù mudroſti, jerbo ſvitloſt naravná ucſi, daſe neſtavgliajù neumitny ná koié doſtojanſtvo, kogá neznájù cſiniti,

Na-

Napriliku nemoxeſe rediti od Misé, koy nezná sctiti, i nerazumié onó scto sctie; Alli Kadbiſe pó nauciſegniu digla ová zaprika, moxeſe rediti brez niednoga oprosctegnia. *Anacl. cit. q.* 3. *n.* 25.

30. Drugó, imajù ovù zapriku, koyſu rogieni od Cſiſutah, Turakah, i Neznaboxaczah, premakoſuſe i karſtili, kako ukazujé Pávao Aposctó ù kgnizi parvoj piſcuchi Timotheu ná pogl. 3. v. 6. Iſtu zapriku imajù, koimá manká koyé udo od tyla, kakonoti ruka, noga, parſti, oſſobito deſné ruké, s' koymſe cſiny krix, parſti s' koymſe uzimá, kakonoti palaaz, i slidechy parſt. I komuje oko izteklo, oſſobito livó. kojeſe zove oko kanona; Takogier imajù zapriku gubavi, dartaoczi, i ſvi koy ocſitu boleſt imaiù. *Anacl. n.* 28.

31. Trechié, imajù zapriku koy neimajù godinah, zá redove ù kanonu zabilixené, Takogier koy nieſu slobodni, kako robie, slughe, illiti podloxniczi, koyſu ná priliku robia pod oblaſtiu Goſpodarah: ovy nemogù primiti redovah Czarkvenie dokym Goſpodar slobosctinu nedade *ibid. n.* 36. & 37.

32. Cſétvartó, imajù zapriku ony, koyſuſe dvà putá xenili, illi akoſeie jedno iz megiu gni dvaput udavalo, illi xenilo, scto Aposctó piſcuchi Timotheu ná pogl. 3. v. 2. i 12. ù kgnizi parvoj ukazujé. Od viſcie, akoie jedno iz megiu gni, zdrughym byló &c. *DD. paſſim.*

POGLAVIE V.

Tko moxe Pokaragnia Czarkvená ſtaviti, i iſtá dignuti?

33. NItko nemoxe Pokaragniáh Czarkvenie ſtaviti, áko nie ú doſtojanſtvu Czarkvenomu; jer ſvarhu Czarkvé neimá oblaſti, ko nie vladalacz Czarkveny: Zató ovó moguſtvo ſtoy ú Papi, koy jeſt glavar vigieny, i vladalacz ſvega púka Karſtians-

ſtianskoga ; I Biskupy , Arkibiskupy , Patriarke. Koyſu vladaoczi ſvoy podloxnikah : Igniovi Vikari; jer ovy z' Biskupom jedno priſtoglie cſiné. Takogier ſtariſcine Redovah, i Vladaoczi Manaſtirah : Jerſu ovy ſtavglieni od Papé vladaoczi ſvoj podloxnikáh. *Maſt. diſp.* 13. *q.* 1. *art.* 2. *n.* 10.

34. Ovdi vagliá znati, dá Paroki neimajú te oblaſti ſvarhu ſvoy xupnikah, vech akoie od mlogo vrimena taj obicſaj oſtao, illi akobi imali *Privilegium* : Zasčto Parok ú ſudu izvanskomu, neimá oblaſti ſvarhu xupnikah, nitiſe takvó moguſtvo od Biskupah obicſajé davatimu, nego ſamo imá oblaſt odriſcivati od grihá, i sluxiti Sákramente. *Maſt. n.* 11.

35. Moxe nisčtanemagnié Biskup, illi drughy ozgor recſeny, tú oblaſt dati, ne ſamo Paroku, i priproſtu Misnjku, nego josčt, i Diakonu, i koy male redove imá. Zasčto ovoje razlucſeno od moguſtva nutargniega, kojé iziskuié doſtojanſtvo, illiti moguſtvo Misnicskó : Kakonoti odriſciti od griha &c. Alli ony koy, primivſci male redove, oxeneſe nemoguh imati ovogá moguſtva, buduchi daſe pó xenidbi brojé megiu ſvitovgnie gliude. *Maſt cit. n.* 12. Prem dá mloghy naucſitegli darxé, dá Papa moxe tó dopuſtiti, i ſvitovgniemu Cſoviku.

36. Odriſciti od pokaragniah Czarkvenie, moxe ſvaky iſpovidnik, na ſudu nutargnyemu, izvan dábi oſtavglieno biilo Papi, illi Biskupu, tadabohi ſam Papa illi Biskup illi komu oſlobito dopuſty Papa, illi Biskup, odriſciti moxe. Reko pó nacſinu ſuda iznutargniega, sčtoſe razumy dá moxe iſpovidnjk odriſciti od ony prokletſtvy, kojaſu ú zakonu ſtavgliena, i ú gniſe upáde, á niſu od ſtariſcinah zabragniena, nitiſu ocſitovana, jer kadſu óſitovana, ondaſe razumié ſud Czarkveny izvansky, i tada drughy odriſcit nemoxe, nego ony koyſu ná tó odregieni. Zasčto nemoxeſe ſtaviti pokaragnie Czarkvenó, ako neimá griha ; Zató Misnjk, tó jeſt iſpovidnjk moxe odriſciti od griha, koy jeſt iznútragny, alli nemoxe odriſciti od razlucſegnia, ú kojejé upao pó prokleſtvu, jereje ovó ſud Czarkveny izvansky *Fœl. Pot. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 4333.

38. Od

37. Od Pokaragnia, kojaſu ſtavgliena od Clovika, drughy nemoxe odriſciti, nego ony koyje ſtavio, illi ony, komú ondopuſty: Izvan ná cſas ſmarti, jer ondá ſvaky Misnjk moxe odriſciti od ſviu pokaragniah; a akobi proſcao poghibio, duxanſeje pokornjk prikazati moguſtvo imajuchiemu, i sctomu on naredy; izvarſciti. *Fœl. Pot. cit.*

38. Ovdi vaglia znati, daſe moxe zajedno upaſti ú vechie pokaragniah, kakonoti ú Prokleſtvo, ú dignutie, i ú zabragniegnie: i moxe biti odriſcen od jednoga pokaragnia, á neodriſcen od drugoga, po razlicſnoſti grihá. Takogier koy upade ú pokaragnie; nemoxeſe od grihá odriſciti, dokſe prie od pokaragniah neodriſcy, oſobito govorechi od prokletſtva; zascto koy jeſt ú prokleſtvu, nemoxe primiti Sakramenatah. *Fœl. Pot. ibid.*

49. Nebuduchi ricſi odregienii, s' koymſe moxe sluxiti ná odriſcegniu od pokaragniah, zadoſtaſeje sluxiti s' ricſma, kojé zlamenuiú odriſcegnie, kakonoti slidechié, kadaje od prokleſtva odriſcegnie: *Abſolvo te à vinculo Excommunicationis, quam incurriſti propter*, metneſe uzrok zaradi kogaje upao ú prokletſtvo, *& reſtituo te ſanctis Sacramentis, & communioni fidelium, In Nomine Patris &c.* A' od dignutia ná ovy nacſin: *Ego te abſolvo à vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti propter*: metneſe uzrok zaradi kogaje ú pao: *& reſtituo te executioni ordinum, In Nomine Patris &c.* Alli kadſe ſumgly, jeli ú komú pokaragniu, moxeſe ná ovy nacſin odriſciti: *Si teneris aliquo vinculo ex communicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, abſolvo te ab omni vinculo Excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges. In Nomine Patris &c.*

40. Svi koy mogú odriſciti od pokaragniah, mogú takogier osloboditi od zapriké, zató s' ovimá, illi ovym prilicſnimá ricſma moguſe sluxiti: *Diſpenſo tecum ſuper Irregularitate, quam contraxiſti, ob celebrationem Divinorum in ſtatu excommunicationis*, illi koy drughy uzrok, za koy imá zapriku, *In Nomine Patris &c. Anacl. cit Maſt. aut. 6. n. 181.*

RAZGOVOR III.

OD GRIHA

GRrih buduchi pristupgliegnie zakona, kako ucsij Aposctó piscuchi Rimglianom ná poglaviu 3. v. 20. dáse pó zakonu grih poznaje, i ú pogl. 7. v. 7. *Peccatum non cognovi, nisi per legem.* Grih niesam poznao, nego pó zakonu; Zató poslie poznagnia Boxiega, i zakona gniegova, i poslie poznagnia Czarkvé, izvan kojé neimá spasegnia; i zakona, koi moxe Czarkva staviti, imajuchi od Issukarsta oblast svarhu pravovirnie, dostoinoje, i naredba nauka iziskujé govoriti od griha, koisu protivni zakonu Boxiemu, i naredbi gniegovoj, zá upravno xiviti, i takogier sveté Czarkvé, kojá naregiujé upravno Boxy zakon obsluxivati, i Katolicsanski xivuchi upravno Bogu sluxiti: Zatochiemo ovy razgovor ú dva Cslanka razlucsivsi, ú parvomu od sviu griha, á ú drugomu od griha poglavitye, úkratko govoriti.

CSLA-

CSLANAK I.

Od Gribá.

BUduchi daje grih odvrachiegnie od upravna, i razloxita dilovagnia, tó jeſt, kada scto csinjmo protiva upravnu narégiegniu kojebiſmo imali sliditi: Zató ovaſe zlochia naodj ú naravi, i ú zanatu, ú náravi kada narav nedilujé pó ſvomu naravnomú upravgliegniu, kakoſe mlogo putah dogodj, daſe nakazno rodj, i zoveſe grih, illi falinga naravi. U zanátu, kada maiſtor falj ú zanatu, i neucſiny ſtvar, kakomu zanát ukazujé, i zoveſe grih, illiti falinga zanáta, i od ovie negovorjmo, zasctoſu ovó zlochie cſiſto izvanské, kojé nemechiu trun ú duſcu, i nieſu uvrigegnia Boxiá; Nego govorjmo od zlochiá, koje úvrigiujú Boga, i ubiajú duſcu, od koy govory ſvety Ambroxio ú kgniga od Raja Nebeskoga ná pogl. 8. Daſu privrachiagnia zapovidij Boxjé, i neposlú nebeskie zapovidy. I Auguſtín ſvety: Daſu priſtupgliegnia zapovidy; kakochiemo u slidechi govoregnii viditi.

POGLAVIE I.

Sctoje grih, i kakoſe razlucſujé?

1. GRih razumiemo ſvakú protivsctinu zakonu Boxiemu, i Czarkvenomu, i ſvakú nepravdu kako ſvety Ivan Apos-

ctó

sctó govory, ú parvoj pisctoli ná pogl. 4. v. 3. *Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit : & peccatum est iniquitas.* Svaky koy grih csiny, i nepravdu csiny; i grih jest nepravda. Zató grih jest upravnosti dignutie, koja vagliá daje priloxita csigniegniu. Illi grih jest, odvrachiegnie od upravnosti zakona, kojú vagliá dá imá ú csigniegniu svomu. Radi scta svety Augusctin govory *Peccatum est dictum, vel factum, vel concupitum contra legem DEI.* Grih jest recseno, illi ucsignieno, illi poxeglieno protiva zakonu Boxiemu. Tó jest, sctose ucsiny, illi recsé, illi poxely protiva zakonu Boxiemu, onojé grih.

2. Grih jest vechiestruk, i náiprie razdigliujese ú grih pristupgliegnia, i grih ostavgliegnia. Grih pristupgliegnia jest, kadase csiny protiva zapovidma Boxym, illi kadase csinv protiva onomú, sctoje Bogh zapovidio: takoje parvy Otacz Adam ucsinio Grih pristupgliegnia, zasctoje ucsinio protiva zapovjdi, i uzeo od vochké zabragniené. Grih ostavgliegnia jest, kadase scto ostavy, sctoje Bogh zapovidio dase csiny, ná priliku, ú svetacz slufcati Misu. &c.

3 Drugó, grih razdigliujese, ú tilesni, i duhovny, illiti ú iznutargny, kako govory Apostó ú drugoj kgnizi korintianom ná pogl. 7. v. I. *Mundemus nos ab omni inquinamento carnis, & Spiritus.* Ocsistimo nas, od svakoga oskvargniegnia putti, i duha. Grih tilesni, illiti izvansky jest ony, koyse csiny ú naslagiegniu tilesnomu, takovjsu grisi, lupestvo, proxdarglsstvo, prigliubodinstvo &c. Grih duhovny jest, koyse poxelegniem csiny, takvisu, Oolost, sarcsba, izprazna slava, Lakomost, Linost, &c.

4. Trechié, grih razdigliujese, ú grih protiva Bogu, protiva sebi, i protiva iskargniemu. Grisi protiva Bogu jesu, koyse csiné ptotiva parvoj, drugoj, i trechioj zapovidi gniegovoj: á grisi protiva sebi, i iskargniemu jesu, koyse csiné protiva ostalyem zapovidma. Gdi znaj, dá prem daje svaky grih úvrigiegnie Boxié; Nisctanemagnié veljmó dasu grisi protiva Bogu, zasctosu

oné

oné zapovidi udiglie stavgliene zaradi Boga, á ostalesu stavgliene zaradi iskargniega, kakosmo vidili ú razgovoru od zapovidy Boxy.

5. Csetvartó: grih razlucsujese, ú grih koyse pó svojoj vogli csiny, takvie svaky grih, kogasmo po otegniu ucsinili. I ú grih, koyse csiny brez otegnia nascega, takvje grih istocsny, ú kogasmo upali nepovoglno pó naravnomu rogiegniu od parvoga Ocza Adama, David govory ú Psálmu 40, v. 6. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Evo jer ú nepravda zacset jesam, i u grisy zacsé menne mati moja.

6. Bogoslovczi ú grihu dvoie razlucsuiú, tó, jest, onó zlo csigniegnie, i u vrigiegnie Boxié, zascto dábi i nebjlo uvrigiegnia Boxiega, onó csigniegnie, illiti tilesnó dilovagnie griha, jest ú sebi zlo, i nepodobno. Zató kadgodse ucsiny koyjé dilo zlo, i nepodobno, udiglije uvrigiegnie Boxié.

7. Drughié pó isty nacsin grih od zlochié, koyse csiny, znajuchi zapovid, i zlochiu dila, i niscta nemagnié povoglnose, ikakonoti navlasc csiny. A' drugie koyse ucsiny zaradi slabosti naravné, i bivá ossobito ú napastovagniu putti, govorechi Aposctó, dá pút xely protiva duhu. Zascto polepgliegnie ná naslagiegnia chiutegniah, i prignutie ná tylesná, ú Csovikusu ostala od griha istocsnoga.

8. Petó, grih razlucsujese, ú sadagny, i koy ostajé. U grih smartny, i laky. Od koychemo ú slidechy poglavy govoriti.

POGLAVIE II.

Od griha sadagniega, i gniegova uzroka.

9. GRih sadagny, razumise onó zlo csigniegnie, koje Csovik ná priliku sada csiny, tako kadase krade, ú csigniegniú oné kragié zovese grih sadagny, jerse sada dilo svarscuje. I kadse laxé, grih jest sadagny, jerse basc sada laxé. Illiti razumise

dilo griſcnó ſada ucſignieno. A' Grih koy oſtajé, razumiſe, dá ú Cſoviku oſtajé Krivicza zá grih ucſignieny i pó kojojſe zové griſcnik; kakoje piſano ú Jeremy Proroku ná pogl. 2i v. 22. *Maculata es iniquitate tua coram me, dicit Dominus DEUS.* Oskvargniena jeſi nepravdom tvojom pridamnom, govory goſpodin Bogh. I ú kgniga Joxue ná pogl. 22. v. 17. *Uſque in præſentem diem macula hujus ſceleris in nobis permanet.* Tiá do danaſcgniega dneva, biligh, illiti oskvárgniegnie, ovogá griha pribivá ú nami.

10. Uzrokié od griha, iſtá voglia cſovicſiá; zaſcto prem daje slobodna ú ſvomu dilovagniu, jeſt niſctanemagnié duxna upraviti ſvoja cſigniegnia pó zakonu Boxiemu, i naravnomu gniezinu upravnu dilovagniu, kojé jeſt upravgliegnie dobro: Zató kadgod neslidy pravy pút, negoſe odvrachiá, i protivy, ſagriſcujé. *Anacl. tr. 3. diſt. 1. q. 2. n. 27.*

11. Imá pó iſty nacſin izvansky uzrok grihá, alli ú ſebi nie grih, ako voglia nepriſtané, i ne obere onú zlochiu; I parvy od uzrokah izvanskie grih jeſt Diavao, koy probugiujuchi, nagovarajuchi, napaſtujuchi, ná mloghé nacſiné Cſovika ná grih navody. Drughie uzrok ovy ſvit, koy ná mloghé nacſine prikazujuchi ſvoju lipotu, i naslagiegnia gliude ná grih navody. Trechi uzrok griha jeſt, iſtá pút naſca, kojaje prignuta ná poxelegnia tileſná. Takogier i chiútiegnia izvanská mogú biti uzrok griha Cſoviku, i jedan Cſovik drugomu: Alli toliko napaſtovagnia Diavaoská, koliko prikazagnia ſvitovgniá, i napaſtovagnia tileſná, ú ſebi nieſu griſi, ako voglia slobodná ne priſtané, i ne prigarly onó sctoje gnioj prikazano. *Anacl. ibid.*

POG-

POGLAVIE III.

Od razlucsegnia varsté, i broja gribá.

12. OVdi negovorimo od razlucsegnia griha, kakosu dila tilesná, illiti kakosu dila zla ú sebi, nego grihá, kakosu uvrigiegnia Boxiá, dá Csovik moxe poznati od kojeje varsté zlochia, i poznavsci pravose, i podpuno ispoviditi: Jerbo ucsij sabor Tridentinsky. *Sess.* 14. *cap.* 5. Dasmo ná ispovidi duxni ocsitovati sve koliké grihe, i kojesu varsté, i takogier okolo stojechiá griha, kojá promigniujú, i nadodajú zlochiu grihu.

13. U grisij ostavgliegnia, tó jest kadase ostavy, i neispuny zapovid, varsta griha poznajese pó razlicsnosti csigniegniah, illiti pó razlicsnosti csigniegniah kriposnie, kojase ostavé, i neispune: Tako neslusсati misu ú nedigliu, i ne izgovoriti csasti, (tó jest officzia) Boxanstvené, razlicsitaje varsta griha; Zasсto slusсagnie Missé, i govoregnie Csasty Boxaustvenie, razlicsitasu csigniegnia, i potribnoje ná ispovjdi istomacsiti. A' ostaviti Missu ú nedigliu, i ú drugú svetkovinu, niesu grisi varstom razlucseni, zasсto csigniegnie, tó jest neslusсagnie Missé, nie varstom razlucsito. *Sabin. tr.* 39. *n.* 96. *Anacl. tract.* 3. *dist.* 1. *q. n.* 30.

14. U grisij pristupgliegnia, varsta grihá poznajese, pó Kripostima varstom razlicsitima, suprot koymase sagriscujé, ná priliku kragia, grih putény, i pianstvo, trisu griha varstom razlicsita, zasсtose protivé trima Kripostima varstom razlicsitima: Jérbo kragiase protivy pravdi, puteni grisi Csistochi, á pianstvo triznosti; buduchi dakle prauda, Csistochia, i triznost, kriposti megiu sobom varstom razlucsene, zató kragia, grisi puteny, i pianstvo, grisisu megiu sobom varstom razlucsenij. *DD. citati.*

15. Moxese poznati razlicsnost griha, pó razlicsnosti zakonah, i zapovidy, tó jest kadaje dvostruka zapovid svarhu jed-

noga griha, zaradi dvoſtruka razloga, naprililku kragia jeſt zabragniena od Boga zaradi razloga pravdé, ſuprot kojojſe csiny: Opet iſtá kragia ſtvary ſvetié jeſt zabragniena od Czarkvé zaradi posctegnia, kojeſe imá noſiti ſtvarma ſvetiem: Dakle tko úkrade ſtvár, kojá nie ſveta, csiny grih priproſt protiva pravdi: A'koy ukrade ſtvár ſvetu, ne ſamo csiny grih priproſt protiva pravdi, nego odviſcie csiny protiva posctegniu, kojeſe imá noſiti ſtvarma ſvetiem; zató ú kraſti ſtvar ſvetu, illi ſtvar neſvetu, ú miſtu ſvetu, jeſt grih varſtom razlucsen od priproſté kragié; jer nadomechiu zlochiu vechiú protiva posctegniu, ſtvarma, i miſtu ſvetu, buduchi zapovigieno daſe imajú posctovati. *DD. cit.*

16. Pó iſty nacsin, poznajeſe razlicsnoſt grihá, kadaſe csiny protiva upravgliégniu razloxnu, prem daſe csiny protiva jednoj Kripoſti, tó jeſt kada jedna kripoſt ima podſobom upravnoſt varſtom razlicſitu: ná priliku Lakomoſt, i nepodobnó razaſutie obitili, jeſu griſi razlicſité varſté: i nisctanemagnié jednojſe kripoſti protive, tó jeſt Proſtranoſti.

17. Nepodobno raſutie obitili rechi ochie, kadaſe vlaſtitá dobrá raſpú ú pianſtvu i ú drughie griſy, kakoje raſuo Sin ocza obitili, od kogá piſce ſvety Luka ná pogl. 15. v. 11. Proſtranoſt oche rechi; ony koy od vlaſtity dobará, kojemuje Bogh dao, obilato podpomaxé uboghé, i csiny obilate Lemozine.

18. Ovdi vagliá znati daſu okoſtojechiá grihá (scto Latini rekmú *circumſtantiæ*) od dvie varſte, od jedneſu varſté, kojé promigniujú varſtu griha, tó jeſt dá jedan iſty grih imá vechié zlochiah ú ſebi, varſtom razlicsity; Napriliku; Luka ukrade kalex, ú ovomuſu grihu zloche dvie, varſtom razlicſite; jednaje varſta zlochié kragia, á drugaje varſta zlochié protiva ſtvari ſvetoj. Drugeſu varſté okoloſtojechiá griha, kojá ú iſtoj varſti griha, csiné grih vechy; Napriliku Ticzio ukrade ſceſt forinty, i ukrade ſtó forinty, obadvie ové kragie jeſu griſi jedné varſté, allie vechy grih ukraſti ſtó, nego ſceſt forinty. Zató toliko okoloſtoje-

stojechia griha, kojá promigniuju varstu griha, koliko ona, kojá ù istoj varsti griha nadostavgliajú zlochiu, od potribeje ná ispovidi istomacsiti. *Sabin. loc. cit. n.* 101. & 105.

19. Ucsi sabor Tridentinsky *Sess.* 14. *cap.* 5. dase imajù, nésamo okolostojechiá griha ná ispovidi istomacsiti, negoli, dase svi grisi imajú ispovidíti, kolikosu putá brojem ucsignieni, zasctosu svaky ná póse veliko úvrigiegnie Boxié, i ù svakomuie svarscena zlochia: Zatoje od potribé imati poznagnie, pó csemuse grisi brojem razlucsuujú. Gdi vagliá znati, dá mlogo putah dilla, illiti csigniegnia razlicsita izvanská jedan grih csiné; Napriliku, dá tko misly ubiti nepriateglia, pak ú onoj misli stojechi traxy kognia, pripravglia oruxie, i drughé stvári potribité, pak naiposlie ubié nepriateglia, ová svá csigniegnia, brojemsu megiu sobom razlucsita, alli csiné jedan grih uboistva. Pó isty nacsin, Arsuz otiuchi úkrasti kojú stvar, traxy nacsine, stavgliá skale, pripravgliá aláht, kojasu csigniegnia brojem razlucsjta, i nisctanemagnié ukradavsci stvár, jedan grih csiny. *Anacl. tr.* 3. *dist.* 1. *q.* 5. *n.* 50.

20. Broj grihá poznajese pó zlu csigniegniu voglié, tó jest, tolikose grihà brojem razlucseny csiny, kolikoje diláh voglié razlucsenie, i svarscenie: Napriliku, imasc svarscen odlucsak voglié ubiti, ukrasti, sagrisciti puteno &c. Sagrisciosi, pak malo poslie pokajescse, illi odlucsisc neucsiniti grih, pak opet malo poslié imasc isty pervascgny odlucsak sagrisciti, dvasi griha brojem razdigliena ucsinio, zasctoje ú vogli onó otegnie zló pritargnuto, i dvasu zla otegnia razlucsita, buduchi pó sridi dobro otegnie nesagrisciti: Zató koliko putah priko dneva poxelisc, napriliku puteno sagrisciti, illi kolikose putáh ù necsisty misly zadarxisc, povoglno, i pokajavscise, illi odlucsivsci neucsiniti, pak opetse povratisc ná istú odluku, toliko putah sagriscujesc. Alli ako sve ú jednoj zlochi zá mlogo vrimena stoisc, samo jedan grih csinisc, jerse oná zlochia népritarzá.

21. Csi-

21. Csigniegnia zlá izvanská, illiti grisi koyse csigniegniem, illi dillom izvanskiem csiné, kakonoti ukrasti, ubiti, puteno sagrisciti &c. Tolikose ú mloxajú, kolikose putah dilla csiné; Napriliku ukradesc, illi puteno sagriscisc vechié putah priko dan, tolikosi putah sagriscio, kolikosi oná zla csigniegnia ucsinio; zasćto svakó onó dillo ná póse jest grih, jereje ú sebi svarsceno, i neimá sastavgliegnie z' drugim, kakosmo malo viscié rekli.

22. Ovdi vagliá znati, dase zlochia zdarxy od strane voglié, kojá griscy, á né od strané stvari protiva kojojse csiny: Ná priliku, najedan pút ubiesc deset gliudy, jednoje uboistvo, i jednoje csigniegnie izvanské svarsceno, i jedansi grih ucsinio, sasviem tiem vechijé grih, nego dá jednoga Csovika ubiesc, i naispovidi potribnoie istomacsiti. Zasćto prem daje deset gliudy megiu sobom brojem razlucsito, i svakjbi bio grih napose dase ubié; Nistanemagnié zasćto jednjm csigniegniem voglié, pó nacsinu jednoga gledase, zatoje jedan grih, alie texy, zasćto ú istoj varsti griha nadostavgliase vechiá zlochia. *Anacl. tr. 3. dist. 1. q. 5. n. 57. Suarez, Marchant. Navar. Laym. cit.*

POGLAVIE IV.

Od gribá smartnoga, i Lakoga.

23. DÁ imágrih smartny, i laky, ocsitose iz svetoga pisma poznati moxe; jerbo Aposćtó piscuchi Galaczianom ná pogl. 5. v. 19. 20. i 21. Broy mloghé varste griha, i naiposlie nadostavgliá: *Qui talia agunt, regnum DEI non consequentur.* Koy takvá csine, kragliestvo Boxié nechie dostignuti. I piscuchi Rimglianom ná pogl. parvomu v. 32. Vele vechié varstá griha brojechi nadostavgliá: *Qui talia agunt, digni sunt morte: & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Koy takva csiné, dostoinisú smarti, i ne sámo koy takvá csiné, nego tako-

takogier i koy csinechym privoglié. Odkud slidy, dá imajú grisi, koy zabragniujú ulazegnie ú kraglieſtvo nebeskó, i koysu dostoini smarti vicsgnié: Dakle imajú grisi koysu zli od plemena svoga.

24. Dá imajú grisi laky, pó isty nacsin svetó pismo ukazujé, piscuchi svety Ivan ú parvoj pisctoli ná pogl. 1. v. 8. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Ako recsemo, dá griha neimamo, istysé varamo, i pravdé ú nama neimá. I svety Jakob ú pisctoli katolicsanskoj ná pogl. 3. v. 2. govory: *In multis enim offendimus omnes.* U mloghimasmo úvridili svi. Odkud slidy dá imá grih Lak: Zascto doisto Apos&toli bilisu pravedni; i sasviem tiem govoré, dasu sagriscivali, né smartno, zascto koy ucsiny grih smartny, nemoxe biti pravedan; daklesu sagriscivali lako, zascto grih lak moxe i pravedan ucsiniti, negubechi pó takvú grihu pravdé, kakoje pisano ú Proverbiu ná pogl. 24. v. 16. *Septies enim cadet justus, & resurget.* Sedam putah upade pravedan, i ustané. Dakle imá grih smartny, i Lak plemena svoga.

25. Grih smartny, i grih Lak slaxuse, zasctoje i jednoga, i drugoga csigniegnie ú sebi zlo, Bogu marzko, i Bogse ú vrigiujé, i jedan, i drughy dostojanie pokoregnia sebe odgovarajuchiega. A' razlucsujuse ú ovomú, zasctó zá grih Lak lascgniese oprosctegnie dobie, nego zá grih smartny; i zascto grih smartny dixé Csoviku xivot dusce, tó jest milost posvechiujuchiú, i zabragniujé csoviku vigiegnie Boxié, i uxivagnie vikovicsgnie: scto necsiny grih Laky. *Anac. cit. dist. 2. q. 1. n. & 4.*

26. Grih smartny, jest zlochia kojá ubija duscu, kako mudry govory ná pogl. 16. v. 14. *Homo autem occidit quidem per malitiam, & cum exierit spiritus, non revertetur, nec revocabit Animam.* A' Csovik ubié pó zlochi, i kad izigié Dúh nepovratise, niti povraty duscu. Zascto doklemie Csovik ú milosti Boxioy, dusca xjve ú milosti gniegovoj: alli kad sagriscy, i zguby xivot dusca, i osta-

i oſtané martva brez miloſti Boxié, buduchi piſano ú Ezekielu proroku ná pogl. 18. v. 4. *Iſtá duſca koja ſagriſcy umrichie.*

27. Záucſiniti grih ſmartny ochieſe, daſe poznajé zlochiá grihá; zasčto koy nepoznaje zlochiu griha, neſagriſcujé: Napriliku, neoſitivſciſe daje poſt, illi pétak, jedeſc meſo, ako udigl kakoſe oſitiſc, uſtaviſcſe jeſti meſo, nieſi ſagriſcio; akoli poslie jedeſc, kakoſiſe oſitio, ſagriſcujeſc; Zasčtoſi poznao zlochiu griha, tó jeſt poznaoſi daje grih ſmartny ú poſt meſo jeſti. Ochieſe takogier dá voglia primé onó poznagnie, i privogly onomú zlu cſigniegniu, illiti dilu; drugojacſie nebi ſagriſcio; Napriliku, date nevirnjk ſilom prigné daſe pokloniſc Idolu, illi dati ſilom ruku digné dá Idola okadiſc, nieſi ſagriſcio; zasčto nieſi privoglio; Akoliſi i ſilom prignut, illi dignutati ruka, pakſi privoglio, ſagriſcioſi. Ochieſe pó iſty nacſin daje voglia slobodna cſiniti: Zató kada prigiu kojá napaſtovagnia priko pameti, illiſe ú ſnu sčto dogody, illi ſarcsbe, i poxelegnia kojá prigiu, ako nie slobodan odlucſak, i poznagnie naſcé pameti, nieſu griſi, vech akoſe poslie poznagnia slobodno privogly. *Anacl. cit.*

28. Grih ſmartny dvoſtruk jeſt, jedan jeſt od naravi ſvoié ſmartny, tó jeſt kadaſe ſagriſcy jakó protiva gliubavi Boxioj, illi iskargniega, illi protiva ſebi iſtomu: Takoſe ſagriſcujé protiva kripoſtima Bogoslovnym, i protiva zapovidma Boxym, i Czarkvenym. Gdi znaj, dá lax ſcagliva, prem daje protiva oſmoj zapovidi; nisčtanemagnié od plemena ſvoga nie grih ſmartny; takoſe moxe, i od drughie ſuditi, gdiſe moxe nachi grih Lak, kakochiemo boglie viditi, kad uzgovorimo od griha lakoga. Drughy jeſt, koy nie od plemena ſvoga ſmartny, nego ucſiniſe ſmartny radi koga drugoga uzroka, kakochiemo nixié viditi.

29. Grih ſmartny jedan od drugoga moxe biti vechy, zaradi vechié, kojaſe ú gniemu nahode: To jeſt nieſu ſvi griſi ſmartny jednaczi, negoje koy vechy, koy magny, kakoſe ú komú vechiá, illi magniá zlochia nahody: Ovoſe moxe iz ſvetoga piſma ukazati, kakoje piſano ú Tuxbi Jeremie Proroka ná pogl. 4. v. 6.

v. 6. *Et major effecta est iniquitas filiæ populi mei peccato sodomorum.* I vechy ucsignien jest grih kchieri puka moga, od griha sodomskoga. Stose i naravnim nacsinom poznati moxe, Zascto prem dá svaky grih smartny csiny Csovika izgubiti slavu nebeskú, i dobiti muke vikovicsgnié; Nisctanemagnié nie ù svima jednaka zlochia; jerbo vechiaje zlochia sagrisciti protiva Bogu, nego protiva iskargniemu; zató vechy jest grih psost protiva Bogu, nego uboistvo: i vechi jest grih uboistvo, nego puteny. *Sabin. cit. n.* 21.

30. Ovdi vaglià znati dá grih smartny-plemena svoga, moxe biti grih Lak ná try nacsina. I. Kada pamet neprigledá dobro zlochiu griha; Ná priliku dá sangliv, tó jest, ná pole spavajuchi udary Czarkvenoga Csovika, illi Misnjka, biobi grih Lak; zascto nie podpuno pametiu prigledao, daje grih smartny. II. Kada voglia podpuno neprigarly; zascto voglia slidy pamet, niti moxe scto otiti, illi neotiti, akojoj nie od pameti prikazano, buduchi oná moch slipa, tó jest dá úgnié oblasti nie poznati, nego otiti, illi neotiti. Zató kada pamet podpuno neprigledá zlochiu, onda voglia podpuno nemoxe otiti: Tako ony grih, koybi od plemena svoga bio smartny, bivá Lak, zaradi nepodpuna, i nesvarscena privogliegnia voglié. III. Kadaje stvar malana kojase ucsiny: Napriliku, kragia jest grih smartny od naravi, illi plemena svoga, alli kadse scto malo ukrade, bivá Lak; zaradi stvari malané. *Sabin. cit. Anacl. cit.*

31. Sabina nadostavgliá i drughé dogagiaje, ukoimá grih smartny moxe biti Lak. Nápriliku, kada tko krade ù velikoj potribi, potribitá xivotu svomu, nesagriscujé smartno. Illi kadje bojaz velik: Napriliku, kadaje tko ú bolesti nevelikoj, i boyechise smarti, illi vechoi bolesti, pristupy post Czarkveny, illi neslušcá misu ú svetkovinu, sagriscujé lako, prem dabi izvan togá boiaza bio grih smartny. *Sab. n.* 38.

32. Námloghé nacsine moxese razabrati grih smartny od lakoga. I. Kadgodse csiny velé protiva poscтegniu, i sluxbi Boxioj, grih jest smartny. II. Kadgodse csiny zá nauditi varlo

xivotu tilesnomu, illi duhovnomu. III. Kadgodse csiny varlo protiva gliubavi iskargniega, i pravdi, udechimu ú tylu, ú dusci, ú posctegniu, ú dobrie. IV. Kadgodse csiny protiva zapovidma Boxym, i svetomu pismu. V. Kadkodse csiny protiva zakonu, i zapovidma Czarkvenyem. VI. Kadase csiny protiva zakonu svitovgniemu, kadje stvar velika, i odluka onogá koy stavgliá zakon. VII. Kadse csiny protiva onomú, scto jednokupno naucsitegli Katolicsansky darxé zá grih smartny. Ovjsu svi grisi smartny od plemena svoga. *Sabin cit n.* 30.

33. Grih Lak jest ony, koy prem daje ú vrigiegnie Boxié, nisctanemagnie neraztarzá priateglstvo z' Bogom, nitise pó gniemu guby pravda, ni veseglie nebeskó, nitise pó gniemu csiny Csovik dostojan mukah vikovicsgnye, prem dase csiny dostojan mukah vrimenity.

34. Grih Lak od tri jest varste: tó jest grih Lak od plemena svoga, grih Lák zaradi maliné stvari, protiva kojojse csiny: i grih Lak od csigniegnia nesvarscena. Grih Lak od plemena svoga jest, kadase csiny protiva stvari maloj, ú kojoje mala protivsctina zakonu, i zapovidma Boxym, takosu grisi Laki, napriliku misgliegnia izprazna, ricsi izparzne, Laxi saglive, smy prikonacsina, i ovym prilicsna. Grih Lak zaradi maliné stvari, jest kadase scto ucsiny malo, scto dáse mlogo ucsiny, biobi grih smartny; napriliku, kadse stogod malo ukradé &c. Grihe Lak, zasctoje stvar mala. Grih od nesvarscena otegnia jest grih Lak, kakosmo viscié vidili. *Anacl. ibid. n.* 13.

35. Grih Lak od plemena svoga, moxe biti grih smartny, kada okolostojechiá griha prinose grih Lak ná varstu griha smartnoga, i moxe biti ná mloghé nacsine. I. Kadase scziny daje grih smartny i sczinechi zá smartny, ucsinise. Illi kadase sumgly jeli grih smartny, illi Lak, i nisctanemagnié ucsinise. II. Kadase csiny grih Lak zaradi zle svarhé; Napriliku, kada tko saglivo laxé, zà privariti, i ucsiniti grih puteny. III. Kadase csiny grih Lak, iskogá moxe sliditi grih smartny: Napriliku,

ku, kada inadiſe z' drughim, illiſe podſmiujé ſcálech, koga znade dachie pſovati, proklignìati, nenaviditi, illi dachie kojé drugó zlo iz togá sliditi. IV. Kádſe imá pogibio od upadnutia ú grih ſmartny; Napriliku, daſi ú komu izpraznu ſaſtanku upao ú grih ſmartny, ákoſe nepaziſc od takvá ſaſtanka, pó komuſi obicſajan ſmartno ſagriſciti, ſagriſcujeſc ſmartno nepazechiſe od zlé poghibili. V. Kadſe cſiny grih Lak, radi kogá ſmutgnia izichi moxe: Ná priliku dá ulaziſc ú kuchiu ſumglivu, i z' dobrom odlukóm, illi ako govoriſc ſtvari ſaglive prid priproſtym, koy zacſuditſe, i ſmutit mogú, grih jeſt ſmartny. VI. Kadſe pogargiujé zakon, illi ony koy zakon cſiny, i zanisćto darxiſe, vazdaſe ſagriſcujé ſmartno. I pogargiegnie zakona jeſt grih razlucſen od priſtupgliegnia zakona. Ucſiy *Sabina cit. n.* 65.

36. Ovdi vagliá znati, dá mlogo pútah ucſiniſe grih pó neznagniu: Alli vagliá pó iſty nacſin znati, dá neznagnie jeſt od vechié varſtah, i naiprie jeſt neznagnie ú diczi malanoj, koy neznadú razlucſiti zlo, i dobro, i pó ovomú neznagniu neſagriſcujú. Drugoje neznagnie ù Cſoviku razumnu, od naravi ſvoje moguchiemu znati: Napriliku, kada Cſovik razuman pó ſtagniu ſvomu, mogaobi sćtó znati, á nechie, illi nemary; I ovoje neznagnie griſcno, i zlo: Zasćtoje ſvaky, kada ú razum dogie, znati duxan oſſobito oná, kojaſu potribna zá ſpaſegnie duſcé. Trechieje neznagnié iſtiné, s' falingom ú pameti, i bivá, kada tko népoznajé iſtinu darxéchi zlochiu protivnu iſtini ú pameti: Napriliku, Dá tko nezná Goſpodina Iſſukarſta daje Bogh, ſczinechi daje ſámo Clovik: Ovo neznagnie jeſt Ereticskó, i velik grih: Zasćto kako poznaje zlochiu, laſgniebi poznati mogao iſtinu, kadbi otio. *Sab. n.* 76.

37. Pó iſty nacſin drugoje neznagnie zakona, á drugoje neznagnie cſigniegnia. Neznagnie zakona jeſt, kadaſe nezná zakon, ni duxnoſt obsluxivatiga; Napriliku kada tko nezná daie taj ſvetacz zapovigjen od Czarkvé, i daje ú gniega duxan Miſu sluſcati. Neznagnie cſigniegnia jeſt, kada tko nezná, dá onó sćtó cſiny, jeſt

zabragnieno; Napriliku, dá neznajuchi ú Pétak meſo jedeſc. I ú ovomú neznagniu zatvaraſe nepomglivóſt, neproczigniegnie, i zaboravgliegnie. *Sabin. ibid.*

38. Opet drugoje neznagnie, kojé bivá prie cſigniegnia: á drugoje koje slidy cſigniegnie. Neznagnie kojé prie cſigniegnia bivá jeſt, kadaſe sčto neznajuchi ucſiny, á daſe zná nebiſe ucſinilo: Napriliku, dá tko ubié Cſovika, neznajuchi dajé Cſovik, illi ſcinechi daje xivina. Neznagnie kojé slidy cſigniegnie jeſt, kadaſe sčto ú neznagniu ucſiny, á ucſinilobiſe daſe i zná: Napriliku, dá tko odlucſij ubiti nepriateglia, i poslie doiſto ubié, alli neznajuchi daje nepriategl, illi ſczinechi daje xivina, pak nexaly, negoſe veſely od takvá ubiegnia. *Sabin. ibid.*

39. Takogier od ſtrané voglie, drugoje neznagnie kojeſe moxe pridobiti, á drugoje kojeſe pridobiti nemoxe: Neznagnie kojeſe pridobiti nemoxe jeſt, kadaſe ſtavy pomglia zá znati onó, sčtoje potribito, i nemoxeſe znati; i ová nie griſcna, zasčto nie povoglna. Neznagnie pak kojeſe moxe pridobiti jeſt, kadaſe sčto moxe znati, akoſe ſtavy pomglia; Napriliku, nevirnjk dá ſtavy pomgliu ú iziskivagniu iſtiné, i pitagniu mudriy od ſebe, mogaobi poznati pravy zakon: Ovó neznagnie jeſt griſcno, zasčto povoglnoſe netraxy, i neiziskujé onó, sčtoje ſvaky duxan znati. Zató ú ſvima dogagiáy recſenjm, moxeſe viditi, jelli bylo ovó neznagnie, kojeſeje pridobiti moglo, daſe budé ſtavila pomglia; I gdiſe neznagnie nie moglo pridobiti, á ſtavilaſeje pomglia, ondi nie griha; A' gdiſeje moglo pridobiti, i znati ono sčtoſe imá znati, á nieſe otilo, ondie grih; zasčto povoglnoſe nie otilo znati, kakoje zabilixeno ú Pſalmu 35. v. 4. *Noluit intelligere ut benè ageret.* Nie otio razumiti dá dobro cſiny. I ſvety Gargur Papa *Lib. 21. Moral cap. 11. Nolle ſcire, ſuperbia eſt.* Nektiti znati, Ooloſt jeſt.

40. Naiſty nacſin, drughie grih od slaboſti naravné, á drughie grih od zlochié: Grih od slaboſti naravné jeſt, kadaſe cſiny pó cſiutiegniu tileſnomu, tó jeſt, kadaſe ſardy, illi sčtó drugó

cſiny,

csiny, ná scto tilesná narav natexé; jer svá ová imaju pocsetak od griha istocsnoga, i zovuse bolesti naravné, illiti slabosti, kako ucsij sabor Tridentinsky *Sess. 5. in Decr. de peccat. orig. §. si quis per Jesu &c.* Grih pak zlochié jest ony, koyse ucsiny né pó neznagniu, i slabosti tilesnoj, nego od slobodsctiné voglié nasse, tako dá voglia ostavivsci dobro, zagarly zlo, kako Czarkvenjk govory ná pogl. 10. v. 14. *Initium superbiæ hominis, àpostatare à DEO.* Pocsetak Oolosti Csovicsié, odmetnutise od Boga.

41. Imá takogier grih obicsáiny, tó jest kadá użmé Csovik zao obicsaj grisciti, kakonoti psovati, krasti, ottimati, &c. Ovie grih toliko tèxak, da obicsaj toliko csiny prignuti Csovika ná zlo, dase poslie obicsaja mucsno oslobody, i oprosty: zató svaky grisenjk vagliá dá nastoy, kolikoje vechmá moguchie, dase ne metné ú zao obicsaj: illi akoje jurve upao, sve nacsine traxy, pó koymse moxe izbaviti, i osloboditi.

POGLAVIE V.

Od Gribá Istocsnoga.

42. PRem daje vechié, nego ocsito ukazano ú svetomu pismu, dá imá grih istocsny, pó komú, svi koyse ragiamo od Adama, griscniczismo, i Snovi sarcsbé; sasviem tiem, mloghisu Ereticzi govorili laxglivo, sczinechi, dá neimá griha istocsnoga: i zapotvardit svoju Erexiu razlicsitá mista svetoga pisma donosili, ossobito Proroka Ezekiele govoregnie zabilixeno ná pogl. 18. v. 20. *Filius non portabit iniquitatem Patris.* Sin nechie nositi nepravdé Ocza. Nerazumechi dá Prorok ondi govory od grihá vlastiti, tó jest kojeje Otacz ucsinio, dá Sin nechie krivacz biti zá gnié, nego samo zá oné, kojeje onisti ucsinio: Zató drughie nacsin govoregnia od grihá vlastity, á drughie od grihá istocsnoga, pó komusmo krivczi Bogu svemoguchiemu, kako Augustin svety govory: *Lib. 1. de peccat. meritis cap. 10. apud P. Frassen tom. 5. tract. 3. disp. 3. art. 2. q. §. 5. Certè manifestum est, alia esse*

propria cuique peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes illi unus homo fuerunt. Doisto ocsito jest, dasu drughy vlastiti svakomu grisi, ú koym ony samo sagriscujú, csiy grisi jesu; drughie ovy sam, ú komusu svi sagriscili, kadasu svi ony jedan Csovik bjli. Dakle iz ricsiy svetoga Agustina poznajese, dá imá grih istocsny.

43. Ovose naody ú svetomu pismu ná mloghy misty, i naiprie ú kgniga Poroda ná pogl. 17. v. 14. *Masculus, cujus præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo.* Muscko, kogá pút nebudé obrizovana, poghiné dusca oná iz puka svoga. Takogier ú Psalmu 50. v. 7. govory David: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Jere Evo ú nepravda zacset jesam, i ú grisij zacsé mene mati moja. Poisty nacsin Job ú pogl. 14. v. 4. vely. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Non ne tù qui solus es?* Tko moxe ucsiniti csista, od necsista zacseta Simena? nieli ty koy samiesi? I Apostolo piscuchi Rimglianom ná pogl. 5. v. 12. potvargiuje istó govoregnie: *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ità in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Kako pó jednomu Csoviku grih ú ovy svyt unigie; i pó grihu smart, itako ú sve gliude smart progie, ú komusu svi sagriscili. Kojá mista svetoga pisma vas dogagiaj naroda Csovicsiega tomacsé, zascto, svise u grisij, i od necsista simena zacsimamo, slidy razlogh Apostola, dasmo svi ú parvomu Csoviku sagriscili: I kako ú staromu zakonu obrizovagnie jest bjla likaria, tako ú novomú Sakramenat karsctegnia jest opragnie i likaria griha istocsnoga. Radi scta govory S. Gargur Nazianzensky *apud Fressen cit. §. 3. Totus lapsus sum, atque ex primogeniti hominis inobedientia, & Diaboli fraude condemnatus sum.* Vas upao jesam, i iz parvorogienoga Csovika neposluhá, i Diavla privaré, ossugien jesam.

44. Zá

44. Zá razumiti, kakoje grih Iſtocſny priſcao ù ſve gliudé, ukazujeſe razlogom ocſitym: kako obicſaju skupsctine, i gradovi, kraglieſtva &c. Obrati jednoga Cſovika, komú ſve ſvoje voglie, i otegnia priloxé, dá on ſam cſiny, i gniove ſtvari opravgliá, i sctogod recsé, i ucſiny ná ime ſviu, kako dá ſvi cſiné, i govoré: Takoje i Bogh, koy jeſt naiviſcy Goſpodin naſcie voglïah, i otegniah, mogao obrati parvoga Cſovika, i ú gniega ſva naſca otegnia ſtaviti, dá sctogod on ucſiny, illi dobro, illi zlo, radi odlucska Boxiega, daſe razumy, daſmo ſvi ucſinili; I kakobiſmo imali ſvi miloſti ú ſrichnomu ſtagniu iſtocſaja, dá nebudé on ſagriſcio, tako poiſty nacſin, doſtoinoje, dá on buduchi izgubio, takogier dá i my izgubimo: Zató ony iſty grih Adamov jeſt priſcao ú poslidgnié, koyſe ragiajú od gniega: kako govory ſvety Aguſtin *lib. 4. cont Epiſt. Pelag. cap. 4 apud P. Fraſſen loc. cit. q. 2. concl. ult. In illo homine peccaverunt omnes, quando ille peccavit; quoniam in illo erant omnes.* U onomú Cſoviku ſagriſciliſu ſvi, kadje on ſagriſcio, zasctoſu ú gniemu bili ſvi.

45. Grih iſtocſny cſetiri rane ſtavgliá ú znagnie, illiti ú pamet cſovicſiú. I. Jeſt neznagnie ſtvary potribity, zá uzdarxagnie xivota naravnoga: sctoſe vidy ù diczi malanoj, koy neimajú ovogá poznagnia, á imajúga xivine nerazloxité, kako ſvety Auguſtin ucſij; Jer vely: vidimo xivine, kojé neimajú duſcé razloxité, i nisctanemagnié, kakoſe rodé, udigl odé, mater poznajú, i ſami brez pomochi drugoga ranu traxé, ſiſajú, i pó naravi znadú nachi ſiſu &c. Sctoſe nevidy, dá imajú dicza, kojá neſamo, nemogú rukama priſatiti, ni nogama hoditi, nego zauzdichiy, potribajeú uſta ránu ſtavgliatym; drugojacſie od ſebe niscta nemogú pó naravi znati, kako drughé xivine, sctoje boleſt pameti, i pomankagnie znagnia. *P. Fraſſen tom. 5. tr. 3. diſp. 3. q. 4. concl. 1.*

46. II. Jeſt budalasctina pameti, kojá ú nikym jeſt od porogiegnia; sctoſe nenahody ú xivina nerazloxity, nevidechiſe da kojá xivina od porogiegnia ſvoga neimá dilovagnia priſtoina naravi

ravi ſvojoj kakoſe vidé gliudi brez znagnia od pocſela xivgliegnia ſvoga: Radi sčta ſvety Auguſtin xalechi neſrichnoſt Cſovicſiú ú 28. kgnizi, kojú ſvetomu Jerolimu piſcé govory: *Tam tardi nonnulli, & obliviosi, ut ne prima quidem discere litterarum elementa potuerint. Quidam verò tantæ sunt fatuitatis, ut non multum à pecoribus differant.* Tolikoſu kaſni niky, i zaboravglivi, dá ni parvé iſtocſaje slovah naucſiti niſu mogli. A' niky tolikeſu búdalasčtiné, daſe mlogo od xivinah nerazlucſujú. *Fraſſen. ibid.*

47. III. Jeſt neznagnie, i mucſnoſt znagnia, illiti mudroſty; Jer vidimo daje neznagnie toliko duboko ú pamet naſcu xile utemeglila, dá mloghy vole ú tmina neznagnia pribivati, nego trud, zá znati mudroſti, ucſiniti: A' koy naſtoje, doſtignutiú nemogú brez velika truda, i naſtojagnia. Zató Auguſtin ſvety govory: *Zasčto nie Adam tako ſtvoren? Koy jeſt znao ſvemu ſtvoregniu imena? Fraſſen ibid.*

48. IV. Jeſt izpraznoſt, skojomſe pamet naſca toliko zaſieny, dá oſtavivſci vechié, i potribitié ſtvari, mlogo putah ú izprazny misly, i nevaglialy poxelegny zdarximoſe, i ú naibogly dilovagny naſcy, oſſobito ú molitvi, i ú drughie cſigniegny duhovnie, pametſe rádi slaboſti raztarcsé, i ſtvari nepodobne ú pamet dolazé, kojebiſe i govoriti ſtidio. *Fraſſen. ibid.*

49. Ná iſty nacſin, grih iſtocſny ú vogliú naſcu cſetiri zlochie jeſt ulio. I. Jeſt obrachiegnie ſebi iſtomu, pó komu bivá, dá ſvaky isčté ſebi boglié, brez nacſina gliubechi ſebe. Od kudſe ragiajú, kako govory ſvety Auguſtin, bojazi, izprazna veſeglia, neskladi, ſvadgnie, voiske, zaſide, ſarcsbe, nepriateglſtva, privare, kragie, otimagnia, Oolosti, nenavidoſti, uboiſtva, i drughy mlogy griſi. II. Jeſt Mucſnoſt pridobiti zlochie, i xiviti ú kripoſtima: I zánemar metnuti i cſiniti oná, kojaſu zá dobro xivgliegnie potribita. III. Jeſt neſtagnie voglié, kojá ſad obiré onó, sčtoje gnioj prie marzko bylo, i sčto prie nie otila, zató ú ſebi boj bié, obiruchi ſad zlo, ſad dobro. IV. Slobodnó voglie otegnie, ná niky nacſin, pó grihu iſtocſnomu jeſt pokva-

kvareno, i pomankalo, ne ú sebi, negoje pomankalo, illiti oslabilo ú slidiegniu i zagargliegniu kriposty, kojese brez milosti Boxié ne imajú lasno: Tó jest slobodná csigniegnia voglié nascé, nisu toliko svarscena ú slobodsctini, kolikosu svarscena byla prié griha istocsnoga. *Frassen. ibid. concl. 2.*

50. Takogier, grih istocsny ú chiutiegnia tilesná jest ulio poxelegnia zlá, i opaká, illiti uxgagnia tilesná. Bolesti razlicsite. Ránu tylu potribitu, dase radi gnié naivechié Csovik pecsaly. Odmetnutie xivinah, kojesu prie griha Csoviku poslusene, i podloxne byle, á poslie griha, odmetnuvscise, mloghé xivotu Csovicsiemu zasidajú. *Fass. ibid.*

CSLANAK II.

Od Grihá Poglavitie.

VIdivsci razlicsnost grihá, i bitie gniegovo, od potribeje ú ovomú Cslanku viditi od grihá poglavitie, koysu kakonoti vrutczi, i glave, iz koy mloghy, i mloghy grisi izhodé. Ovie griha poglavitie jest samo sedam, tó jest Oolost, Lakomost, Bludnost, Nenavidost, Sarcsba, proxdarlost, Linost. Jestii samo sedam, zascto ná sedamie nacsinah prignut Csovik na zlochie, ú koimá scziny sebi dobro. U csetirma sczíny dobro duhovnó, tó jest, ú Oolosti; zascto xely uzdignutie ú dostojanstvu: U nenavidosti, jer nenavidy daje drughy kako on: U sarcsbi, zasctobo zlochiom xely biti svarhu drughié: U Linosti, jer sczíny srichnost ú pocsitku, i zalud stagniu. A' ú trima

ſcziny dobro tileſno tó jeſt, ú lakomoſti, jer xely obilnoſt; ú bludnoſti, jer ochie naslagiegnie tileſnó; I ú proxdarlſtvu, jer ochie priko nacſina naſititi tilo ſvoje. I zasćto Ooloſt jeſt pocſetak, i glava oſtalie grihá, kakoje piſano ú Eccleſiáſticu ná pogl. 10. v. 15. *Initium omnis peccati eſt ſuperbia.* Pocſetak od ſviu grihá jeſt Ooloſt. I ú kgniga Joba ná pogl, 4. v. 14. *Superbiam nunquam in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari pèrmittas: In ipſa enim initium ſumpſit omnis perditio.* Ooloſt nigda nedopusſti goſpodavati ú tvomu chiutiegniu, illi ú tvojoj ricſi: Jerboje od gnié pocſelo ſvakó izgubgliegnie. Zatochiemo naiprie od Ooloſti; pak od oſtalie ná poſe govoriti úkratko.

POGLAVIE I.

Od Ooloſti.

1. Ooloſt jeſt nepodobno otegnie uzdignutia ſebe iſtoga. Tó jeſt: Kada tko ochie biti naivechy, ú ſvemu nadachi drughé, dá nikoga neimá ſebi prilicſna, nego daje on naivechy od ſviu. Zasćto *Superbia* ú naſcky jezik prineſavſci, ochie rechi: *ſvarbu drughie icbi* I prilicſnoje govoregniu, ſćota 2. *diſt.* 6. *q.* 2. Gdi govory: *Superbia eſt appetitus inordinatus propriæ excellentiæ ſuper alios.* Ooloſt jeſt xelegnie nepodobno vlaſtitogh uzdignutia ſvarhu drughie.

2. Ovdi vagliá znati, daje Ooloſt od dvie varſte, tó jeſt ſvarſcena, i neſvarſcená. Svarſcena jeſt, kadaſe tko uzdigné, i uzviſy ſebe, dá nechie biti podloxan Bogu, ni zakonu gniegovu: Ni ſtariſcinam, i zakonu od gni ſtavglienu. I ovoje grih od ple-

mena

mena svoga smartny, i varlo texak: Zasctoje ovó grih Lucife-rov, i zliu gniegovye naslidnikah, buduchi od gniegá pisano ú kgniga Joba ná pogl. 41. v. 25. *Ipse est rex super universos filios superbiæ.* Onie kragl svarhu sviú Sinova Oolosti.

3. Oolost nesvarscená jest, kada prem daje tko pripravan podloxitise Bogu, starisćinam, i zakonom od gni stavglieniem; Nisctanemagnié, nepravednose uzdixé svarhu drughie: I ovoje samo grih Lak; zasćto nepogargiuiuchi vecsiié od sebe, samo uzdixé sebe svarhu drughie, sebi jednakie, i magnye od sebe. *Anacl. tr.* 3. *dist.* 3. *q.* 1. *n.* 4. *Sabin. tract.* 40. *n.* 3. Alli kadbi takvó uzdignutie svarhu drughie bjló jakó, pogargiuiuchi drughé, i zanisctoy darxechi: Illi kadbise naslagivao dasu drughy odbaczeni, i za nisćto darxani, ondabi bio grih smartny.

4. Oolost prem daje glava, i pocsetak od mloghie grihá, Nisctanemagnié ossobito try zlochié iz gnie izhode, tó jest: Izprazna slava. Xelegnia illi otegnie csiniti, sćto prilazy mogustvo. I Otegnie imati onó, sćto poznajé dá nie dostoián. *Anacl. ibid.*

5. Izprazna slava jest, kadase xely biti pofaglien od gliudy; i zató izprazny obicsajú faliti svoja dilovagnia, zá dostignuti slavu, i falu od gliudy. Odsebeje grih Lak, zasćto neprotivise Bogu, ni csiny zlo iskargniemu: Alli moxe biti smartny, kadse ná priliku fály od kogá griha smartnoga; illi kadse xely, daje pofaglien zaradi griha smatnoga; zasćto tada faly onó zlo csigniegnie, i jest grih od isté varsté, od kogase faly: Illi kadse faly s' ocsitym pogargiegniem iskargniega, kakoseje falio Farizeo, od kogá pisćé svety Luka ná pogl. 18. v. 11. *Non sum sicut cæteri hominum: raptores, injusti, adulteri, velut etiam hic publicanus.* Niesam kako ostaly gliudi, z' grabglivczi, nepravedni, prigliubodivczi, kakvié i ovy ocsitnik. *Anacl. cit. Sebast. d' Abreú in Instr. Porocb. bie. sect.* 2. *n.* 653.

6. Otegnie csiniti onó, sćto prilazy mogustvo jest, kada Csovik ochie govoriti, illi csiniti, onó sćto nemoxe. Od ple-

mena ſvoga jeſt grih Lak, Alli moxe biti ſmartny, kadſe naody ú vrigiegnie Boxié, i sćtěta iskargniega: Na priliku dá tko primé Czarkvené redove, iſpovjd, illi Likarſtvo, neznajuchi sluxiti oná, kojaje primio. Illi daſe ſtavy ú poghibio griha, ufajuchiſe ú ſebe &c. *DD. citati.*

7. Otegnie imati onó, sćto zna dá nie doſtojan, jeſt, kadaſe xely imati kojé dobro, illi doſtojanſtvo, á poznajeſe dá zá onó nie doſtojan: Napriliku dá xeliſc, i nacſine iziskujeſc biti ſudacz, á neznaſc ſuditi: Illi dá ochieſc imati kojú sluxbu, kojú znaſc, dá nemoxeſc izpugnivati. Od ſebeje grih Lak, alli moxe biti ſmartny; Napriliku, kada hochies imati doſtojanſtvo zá laſcgnié ſagriſcivati, zá oſvetitiſe nepriategliu, illi zá kojú drughú zlu ſvarhu. Illi kad xeliſc pó ſimony kojé doſtojanſtvo imati, illi kadſi pripravan ſmartno ſagriſciti, zá imati xegliechie doſtojanſtvo. *DD. cit.*

8. Iz Ooloſti pó iſti nacſin ragiajuſe i drughy griſi, kakonoti Neposluh, ſvadgnia, Nesklad &c. Alliſe ſva zdarxé ú recſené try varſte grihá, i od gni ragiajuſe: Zató procziniviſci oná kojaſmo rekli, laſnoſe moxe dochi ú poznagnie, kadſu griſi ſmartny, kadliſu laky.

POGLAVIE II.

Od Lakomoſti.

9. LAkomoſt jeſt priko nacſina pogliubgliegnie blaga, i ſvitovgnye dobarah; Radi kogá pogliubgliena taji, i zabragniujé Lakomacz, ne ſamo iskargniemu, cſimbiga mogao podpomochi, nego i ſebi iſtomu. Alli koy imajú bogatſtva, i blago, i od gni podpomaxú ſiromahe, i potribite, nezovuſe Lakomczi; zasćtoje takvá bogaſtva imao i Abram Patriarka, i drughy, alliſuſe dobro ſcgnim sluxili, i niſu zataiali potribitomu: Zató govory David ú Pſalmu 61. v. 11. *Akoſe umloxé bogatſtva, ne-*

moi-

moite svarbu gni sarcza staviti, tó jest, nemoite sve svoje uffagnie ú blago metnuti.

10. Lakomost od plemena svoga jest grih smartny, zascto-se pravdi suprotivy, jerboje pravo dá od dobarah, kojaje Bogh dao, dále i potribit podpomaxé, buduchi daje Bogh stvoritegl sviú, i gospodar od svega kollikogá. Zató Lakomost jest velik grih, i iz gniese mloghy grisi ragiajú, koy Lakomcza vodé ná izgubgliegnie, kako Apostó ú kgnizi pervoj piscé Thimoteu ná pogl. 6. v. 9. *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum Diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem.* Koy ochié bogati biti, upadajú ú napast, i ú zamku Diavaoskú, i poxeglenia mlogá izprazna, i naudgliva, kojá topé gliude, ná izgubgliegnie, i poghibilnost. I Czarkvenik ná pogl. 10. v. 10. govory. *Nihil est iniquius quam amare pecuniam, hic enim & Animam suam venalem habet.* Niscta nepravednié nie, nego milovati blago, zascto takvy i dusu svoju náprodaju imá)

11. Iz Lakomosti izhodé, izdagnia, privare, Laxi, Zakletve, Nemir, Sila, otvardnutie sarcza. Zascto Lakomacz pripravanie sva ová ucsiniti, zaradi pogliubgliegnia, i uzdarxagnia blaga, ossobito otvardné sarczem, i nepodpomaxé uboghe od dobarah, kojemuje Bogh podilio.

POGLAVIE III.

Od Bludnosti.

12. OD ovogá griha zadostasmo rekli ú razgovoru 1. Cslanká 7. Zató samo ovdichiemo viditi grihe koyse iz bludnosti poragiajú.

Bludnost jest poxelegnie, i csigniegnie, illiti sagriscegnie putteno. I iz gniega izhody parvó Zaslipgliegnie pameti, jerbo koyse naslagiujé ú ovoj necsistochi, zaslipy toliko, da nemary

posctegnie, i mlogo putah rafpé fvoja dobrá. II. Naglo csigni-egnie; Zascto takvi zaslipglieni od putené gliubavi, neznajufe upraviti ná dobru fvarhu, nego brez vichia razumnoga mlogá zlá febi csine. III. Neproczignienoft dilovagniah; zascto takvy neproczigniuci ftagnie fvoje, ni oná kojá csine, Ni pokaragnia, ko-jáiz á takvé necfiftochie Bogh dajé, kako slip, fnagloftiu dilujé zlo, ná mifto dobra, kojebi pó razloxitomu razumu imao dilovati IV. Neftalnoft; Zascto koyfe ú tie necfiftochia naslagiujé, ako i ucfiny odlucfak dobro xiviti, i od griká pazitife, fafviem tiem, neftoy zá dugo ú onomu dobru odlucfegniu, nego opetle ná ifté necfiftochie povraty. V. Pogliubgliegnie od famoga febe, i odvrachenie od Boga; zascto takvy fvu fvoju frichnoft ftavglia ú naslagiegiegnie tilefnó, dá voli dati tylu navogliu, nego sliditi zapovidi Boxié, i pút fpafegnia, i tolikofumu duhovná marzka, kolikomuje naslagiegnie tilefnó drago. VI. Pogliubgliégnie xivota fadagniega, i odvrachiegnie od xivota dofcaftoga; Zascto takvy, toliko imá pamet fvezanu ú tilefny naslagiegny, dá oftavgliá i malo mary zá fpafegnie, darxechi fvu frichnoft ú naslagiegniu ovegá fvita, i zató odvrachiafe od xivota vikovicfgniega; i kad cfujé govoriti od uxivagnia nebeskoga, xaloft imá, jer-muje pamet pridóbjta od necfiftochié putené; á kád scto cfujé od ofudiegnia, xaloftife, kadgod upadde i ú defperazion; ne zasc-tofe xaly od grihá, nego zascto merzi dafu toliké muke ftavgliegnie zá naslagiegnia putená, ú koyma on fvu frich-noft darxy.

POGLAVIE IV.

Od Nenavidofti.

13. NEnavidoft, jeft xaloft od dobra iskargniega, fczinechi dá iz takvá dobra fébife sceta csiny. Zató nenavidgliv xaloftife od dobra iskargniega, pó komú vidi-ga, bogliega od febe, illi prilicfna febi. I jeft grih od ple-

mena svoga smartny, jerse protivy gliubavi, kojá ochie dase xely svakomu, kako i sebi. I velise daje grih poglavity; zasčto iz gniega mloghy drughy grisi poragiajuse.

14. Gdi znaj, dá kadse xalostimo od dobra drugoga, ne zasčto ontako dobro possiduie, nego zasčtoga my neimamo, ondá nie nenavidost, nego xeglia onako imati, kako i on. Nitie nenavidost xalostitise od dostojanstva drugoga, akose sebi boy, dachiemu zaradi takvá dostojanstva kòjá sčeta biti: Napriliku Pavao xalostise, zasčtoje Petar nadostojanstvo uzdignut, zasčtomuje nepriategl: Ovó nie nenavidost; zasčtose Pavao nexalosty od dostojanstva Petrova, negose xalosty, i boy, dámu zlo neucsiny, buduchimu nepriategl. *Anacl. tr.* 3. *q.* 4. *n.* 28. *Sabin. tract.* 40. *n.* 1. 4.

15. Iz nenavidosti ragiajuse Marznost, podbugniégnie, porugagnie, veseglie od zlá iskargniega, i xalost od dobra gniegova. Zasčto Nenavidgliv marzy ná drughé, koii imajú dobrá, i podbugniujé drughé ná progonstvo iskargniega, daga zanisčto darxé, i svakumu pakost csiné; I kad vidy daje progognien, illi dá sctetuje, ondase vesely, i dragomuje; A' kad vidy dá imá priateglie, i Bogmu dobrá dajé, ondase xalosty, i marzkomuje.

POGLAVIE V.

Od Sarditosti.

16. SArditost jest nepodobno otegnie osveté; Reko: nepodobno, otegnie osveté, zasčto akose csiny podobno, i razloxito, osveta nie grih: Napriliku, kadase csiny protiva razboinjkom, i drughiem zlocsinczem, nie grih, zasčtose onda csiny pravdá, i pó pravdise ossluguiú. Alli akose csiny prikonacsina, i vechié nego pravda donosy, jest grih smartny; I takogier akose csiny brez uzroka zakonitoga, jest grih smartny. *Anacl. q.* 4. *loc. cit.*

18. Iz

17. Iz Sarditosti ragiasę sercsba; kadá tko scziny, dága drughy neposctujú zadosta, kakobi on otio, zatomarzy ná drughé. Smetgnia pameti; kada tko izmisghujé nacsine, pó koymase ossvetit moxe. Vika; kada tko vicsuchi mlogá izprazna izusti: ovoje grih Lak, alli ako izusty psosti, pogargegnia, porugagnia grih jest smartny. Poisty nacsin ragiase Pakost, Psost, Svadgnia, i Prokligniagnie.

POGLAVIE VI.

Od Proxdarlosti.

18. PRoxdarlost jest zlochia, kojá stoy ú jediegniu, i piegniu priko nacsina. Zatoje proxdarlost od dvie varste, jedna od breznacsinoga jediégnia, á drugá od piegnia. Brez nacsino jediegnie bivá ná pet nacsinah. 1. Kada tko ú vrime posta jedé prie vrimena odregienoga. 2. Kada tko iziskujé jezbine plemenite, i lipe. 3. Kada tko jedé viscié negoje potriba. 4. Kadatko xderé kao dase nechie nasititi. 5. Kada tko traxy jezbine spomgliom ucsigniene. *Anacl. cit. q.* 6.

19. Ovosu grisi od plemena svoga laky; zasctose neprotivé jakó gliubavi Boxioj: alli akose nadodá drugá zlochia, jesu smartny: Napriliku, kadse tko povoglno naslagiujé ú pitiu, i jediegniu, dá svoju naiposlidgniú svarhu stavy ú naslagiegnie jezbinah, i pitia; Od koy govory Aposctó piscuchi Filipianom ná pogl. 3. v. 19. *Quorum DEUS venter est.* Koima Bogh tarbu jest. Ná isty nacsin moxe biti grih smartny, kadse odviscié jeduchi naudy tylu, illi iz takvá jediegnia drugó zlo slidy: Od koy govory Aposctó piscuchi Galaczianom ná pogl. 5. v. 21. dá takvy nechié ulisti ú kraglieśtvo Boxié.

20. Pianstvo jest naslagiegnie ú pitiu, kojé opiá, dase moxe izgubiti pamet, i razlogh naravny. Jednoje pianstvo puno, i svarsceno, á drugoje nesvarsceno, i nepuno. Pianstvo puno i svar-

svarsceno jest, kadase radi naslagiegnia opié, dá izguby razum, i da nezná sctoje zlo, sctolje dobro. I ovoie od plemena Svoga grih smartny, zascto pó takvú pianstvu, ostavivsci csovik razloxnost, zaradi naslagiegnia prilikujese xivinama nerazloxitijem: Zato govory Aposctó, dá takvy nechie ulisti ú kragliestvo Boxié. Pianstvo né puno, i nesvarscenó jest, kadase csovik opié, alli neizguby pameti, dá nemoxe razlucsiti zlo od dobra, i ovoié grih lak; zascto sasviem nécsinigá izgubiti razum.

22. Gdi znay daje pianstvo grifcno, kadase zarádi samoga naslagiegnia opiá, tó jést kad zná dachiese doisto opiti, ako uzpié, illi prividy poghibio dachiese opiti, pak nemary, nego pié: A' kad nezná nitie, obicsaian opitise, illi nezná jakost vina, pakse opié, neimajuchi odluké, i naslagiegnia ú pianstvu, tada nesagriscuje smartno, nego nai viscie lako. *Anacl. cit. n.* 39.

23. Iz proxdarlstva izhody budalasctina pameti, zasctoje pian csovik vechié budalast, nego razuman. Neprilicsno veseglie, ú komuse mlogá neposctena ú vesegliu govoré. Mloga izprazná, i zlocsestá govoregnia. Sramotne stvari, toliko ú doticzagniu, koliko, ú govoregniu csinese. Necsistochia toliko duhovná ú zlu csigniegniu, i govoregniu, drughé smuchiujuchi; I tilesná tako dá kakó xivina, sctoje popio povraty. Naiposlie rekavsci, svásu zlá ú vinu; zascto pianacz svakoie zlo pripravan ucsiniti.

POGLAVIE VII.

Od Linosti.

24. LInost jest nepomglia dobra csigniegnia; Isuprotivise gliubavi Boxjoj, kojá jest veselitise od dobarah duhovnie: Zató linacz marzy ná dobrá duhovná pó koimabi dobiti mogao slavu nebesku, i volie zaludu vrime gubiti, negoli dilovati zá svoje spasegnie.

25. Lienost na ovy nacsin istomacsena, od plemena svoga

jest grih smartny: Jerse suprotivy onomù, sctó iz gliubavi Boxje izhody, illiti scto gliubav Boxja diluje, tó jest veselitise dobriem duhovniem. I pó ovoj zlochi, ossobito ná molitvi, imá csovik pamet raztarkanu, i mlogo putah, molechi Boga, misly ó stvarma nepodobnym, i necsistim. Marzy ná oné koyga ná dobra duhovná nagovaraiú. Ostavgliá oná kojaje duxan ispuniti, i izvarsciti. Csinimu mucsna kojasu duhovná; I mlogo putah navedega ná desperaczion, koy jest grih varlo texak: Zascto brez poslen razmisglia, oná kojá nitisu bila, nitichie biti, negosu ú sebi izprazna.

POGLAVIE VIII.

Od gribá koy ú nebo vapiú.

GRjsi koy ú nebo vápiú, i isctu osvetu od Boga, jesu csetiri slidechiá, tó jest I. Uboistvo nepravedno. II. Neimenovany grih Sodomsky. Neimenovany, jerse zaradi gardochié koiú imá, imenovatga stidim, od kogasmo viscié vidili, kadsmo govorili od griha protiva naravi ú Csl. 6. Pogl. 2. III. Nepravedno pritisnutie pravednie. IV. Neplachien najam texaku.

27. Vellise dasu ovó grisi koy ú nebo vapiú, i istú osvetu od Bogad, zascoje ovó, ú svetonúi pismu zabilixeno; od parvoga sctiese ú kniga Poroda ná pogl. 4. v. 10. *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.* Glas karvi brata tvoga, vicsé k' meni od zemglié. Od drugogaje pisano ú isty kgniga ná pogl. 18. v. 20. *Clamor Sodomorum, & Gomorbe, multiplicatus est, & peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam, & videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint.* Vika Sodomská uzmloxalase jest, i grih gniov otesqcsao jest varlo. Saidem, i vidichiu, jesuli viku kojaje k' meni doscla, dilom izvarscili. Od trechiegaje zabilixeno ú kniga Izhoda ná pogl. 3. v. 9. *Clamor ergo filiorum Israël venit ad me, vidique afflictionem eorum, quà ab Egiptiis opprimuntur.* Vika dakle

dakle Sinovah Izraelskye dogie k' meni, i vidiosam oxalosctegnie gniovo, koymse od Egypczianáh pritiskuiú. Od csetvartoga pisanoie kod svetoga Jakoba Aposctola ná pogl. 5. v. *Ecce merces operariorum-clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabbaoth introivit.* Evo plachia poslenikah vicsé, i vika gniova, ú usci Gospodina Scabaota unisclaje. Daklesu varlo veliki grisi, zatoise vagliá varlo paziti.

OVy Cslanak posctovány scviocse od Saborab, nie stavglien ná svoje misto, zascto Scampatur neznajuchi naseckoga jezika privariosefe, i slidio drugé Scampati; Zato dá sasvjm neostané, ovdisamga stavio, à bilomuje misto gori prie Razgovora trechiegá ná listu 206. *Zató nemoiti mucsno bitti, ná svoje misto scviucbiga namistiti.*

CSLANAK IV.

Od Saborab.

SKupsctine sveté, illiti sabori vechié zdarxé úsebi Boxanstvené, nego gliudské stvári; zascto ú saborie isty duh svety csiny dilla, pó skupglienym pravovirnjm, takose moxe razumiti iz Csigniegny Aposctolskie ná pogl. 15. gdi buduchise skupili Aposctoli, naiposlie ú kazujé svety Petar, daje duh svety odredio své pó gnima: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultrà imponere vobis oneris, quam hæc necessaria.* Vigienoie duhu svetomu, i nama, niscta vechié nestaviti vami

mi brimena, nego ová potribitá. I ovoje iſtó obechao Iſſukarſt kod ſvetoga Mattié ná pogl. 18. v. 20. *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Gdi dvá, illi try Skupglieni budú ú ime moje, ondiſam poſrid gni.

Skupgliegnie moxe biti dobro, i moxe biti zlo; od Skupgliegnia, illiti Sabora dobra govory David ú Pſalmu 110. v. 1. *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, in conſilio juſtorum, & congregatione.* Ispovidichiuſe tebi Goſpodine iz ſvega ſarcza moga, ú vichiu pravednie, i ú Skupgliegniu. Jerboſe Sabori ſvety Kupé, zá ispoviditi Viru, i zakon pravy od Iſſukarſta ukazan, i upraviti xivgliegnie naſce pó iſtinitomu nacſinu od Iſſukarſta ukazanu, i od Apoſtolah pripovidanu.

Od Saborah zlie govory iſty David ú Pſalmu 21. v. 17. *Concilium malignantium obſedit me.* Sabor zlochiudnie obſio jeſt mene. Nitiſam ſidio s'Saborom izpraznoſti, kakoje ú Pſalmu 25. v. 4. piſano. Ovakvjſu Sabori, i Skupsctine Ereticské, i odmetnicské; Zascto nieſu Skupglieni zá izviditi iſtinu, i poznavſciú sliditi, negoſu Skupglieni zá potvarditi zlochiudno iznaſcaſtá, od zlochié ſvoje, i dá ú izpraznoſti uzvjſe ſebe, traxechi kojaſu ſvoja, á ne kojaſu Boxiá.

Drughiſu Sabori opchieny, koyſuſe kupili od ſvega ſvjta, zá koriſt opchienskú, A' drughiſu oſſobity ú koymaſu bjli Biskupi od jednoga Kraglieſtva, illi od jednoga Arkibiskupata, i ovie naregiegnia, nezaduxujé ſve karſtiane

tiane ú opchienu, nego ſamo onogá Kraglieſtva, illi Arkibiskupata. Opet drughiſu ſabori od ſtola Aposčtolskoga potvargieni, á drughyſu odbaczeni. Zatochiemo viditi koyſu Sabori opchieny, i potvargieny, od ſtola Aposčtolskogá, i kojſu odbaczeni.

POGLAVIE I.

Od Sabordh opcbienie ú Garcskoy zemgli.

1. PArvje Sabor opchieny bio Niczensky, godiné 325. ná 19. Juna, ú Vrime Sylveſtra Pape, i Konſtantina velikoga Czeſara, ú komuſu biliſe Skupilli 318. Biskupah kako ſvi piſaczi ſvidocsé. I kakoje Abraham Patriarka s' 318. Junakah oslobodio Lota brata ſvoga, i razbio kraglie protivné, kako knighe Poroda ná pogl. 14. v. 14. ukuzujú; tako toliko broja ſvetie otaczah razbi Eretike, koy protivni biſce Boxanſtvu Iſſukarſtovu.

2. U ovomú Saboru biliſu pokliſari Papini Hoxio Biskup Kordubsky ú Scpagni, Vito, illi kako drughy piſaoczi ochié *Victor*, i Viczenczio, ovyſu naiparvy ſidili ú ſaboru, i naiparviſe podpiſali od ſviu oſtalie; Sčto ne ſamo piſaoczi Latini, nego i iſty Garczi ſvidocsé, kojé broy Baronio ú Czarkvenie Isčtoria godiné 325. ná broju ſedmomu.

3. Nitie ovy ſabor cſinio Skupiti Konſtantin Czeſar, kako niky piſaoczi Gárczi ſcziné, zásčto prem daje on ſazvao Biskupe, ſaſviem tiem, pó naredbie Sylveſtra Pape ſazvao, jér kako piſcé Sokrat *lib.* 2. *cap.* 13. daje davgniaſcgny kanon Czarkveny, daſe ú Czarkva neimajú naredbe ſtavgliati, brez dopusčtegnia Biskupa Rimskoga. I Sabor Kalczedonsky ú cſigniegniu parvomu protiva Dioskoru govory ovako: *Synodum auſus eſt facere ſine auctoritate ſedis Apoſtolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum eſt.* Smio jeſt Sabor ucſiniti, brez vlaſtitoſti ſtola Apoſtolskoga, sčto nigda nie

nie dopusćteno bilo, nigda nie ucſignieno. Sćto potvargiuié ſveti Atanaſia ú kgnighi drugoi piſcuchi Feliczu: *Scimus ab omnibus in Nicena ſynodo concorditer conſtitutum, non eſſe Concilia celebrandá, non Epiſcopos damnandos absque Romani Pontificis Sententia.* Znamo daje od ſviú jednokupno ú Saboru Niczenskomu odregieno, daſe Sabori nekupé, i daſe Biskupi neoſugiuiú, brez odlucska Rimskoga Biskupa, i Sozomenio ú kgniga 1. ná pogl. 5. bilixy ricſi iſtoga Konſtantina, dáſe on neſtavgliá ú ſtvari Biskupske, i sćto Ruffin piſcé. *Ex Steph. Cardeira in Clav. Pont. cap. 5. n. 79. & ex P. Hermann in 3. ſent. tr. 3. diſp. 4. q. 1. n. 6.*

4 Odkudſe ocſito vidy, dá ony ſabor nie skupio Czeſar, niti tko drughy izvan Papé Rimskoga imá obłaſt, i moguſtvo kupiti ſabore, i koyſu s' kupglieni, zá nisćtaſu darxani ako nieſu od Papé potvargieni: Nitti mogú odmetniczi ſakriti ovú iſtinu; zasćtochie ú ſvakomu ſaboru nachi, daſu ſvety Oczi naſvarſi ſabora, Rimskoga Papu obznanili, i od gniega potvargiegnie iskáli.

5. Ovije ſabor ucſignien protiva Ariu, koy govoraſce dá Iſſukarſt nie Bogh nego ſamo Cſovik, i drughé mloghé pſoſti. U iſty ſabor doſcliſu niky Filozofi, koyſu od pravovirnie ſaſviem oſtali prid obiti. I poslie prokletſtva kogá protiva Eretikom izustiſce, ucſiniſce Virovagnie, kojeſe ſvaky dan ú Czarkvi ſctié, ú komuſe tomacſij ſve biſtvo slavné viré. Nadoſtaviſce na iſty nacſin, niké nauke polak obsluxegnia vazmenoga. I ugaſiſce odmetnicſtvo Meleczia. *Baron. in eund. Ann. n. 30.*

6. Ovije ſabor potvargien od iſtoga Sylveſtra Papé, koy skupivſci ú Rimu ſabor, opet proklé Aria, i zapovidi daſe ſva obsluxujú, kojaſu ú ſaboru Nicenskomu ucſigniena, i dokoncſana. *Baron. ibid. n. 51.*

7. Poslie ovoga bioje ſabor Scardiczensky ú Traczy ú Vrime Julia Papé, i konsćtanczia Czeſara godiné 347. ú komuje ſaboru ná miſtu Papinu bio Hoſio Biskup ozgor recſeny, Arkidam, i Philoxeno, kako piſcé Baronio ú Czarkvenie Isćtoria iſté godiné ná broju 5. *Sum. Concil. Lud. Bail.*

8. Ovi

8. Ovy ſabor prem daje opchieny bio, i ú gniemuſe bili skupili Oczi, toliko iſtocſné, koliko zapadgnié Czarkvé: Saſviem tiem nezoveſe pó ſebi ſabor, nego nadoſtavak, illiti nadometak ſabora Niczenskoga; Zasčto ú ovomú ſaboru nisčta nie od viré iznova tomacſeno, nego ſamo potvargieno onó sčtoje ú ſaboru Niczenskomu dokoncſano: Zató ſvety Gargur, Iſidor, Beda, i drughy Oczi, broiechi ſabore poglavité, ovy mucſagniem prolazé, darxechiga daje zatvoren, *illiti* priloxen Nicenskomu. *Herman. lib.* 3. *tr.* 3. *diſp.* 4. *q.* I.

9. Drughie ſabor Opchiensky, Czarigradsky parvy, ucſignien godiné 381. Miſecza Maija, od sčtó, i pedeſet Biskupah ú vrime Damaſa Papé, i Theodoxia Czeſara. Suprot Maczedoniu, i Apolinariu Eretikom, od koy parvy ucſaſce, dá duh ſvety jeſt ſtvoregnie, a' ne Bogh, a' drughy govoraſce, dá ú tylu Iſſukarſtovu jeſt duſcа, alli brez pameti, i zató prilicſna duſci xivinskoy. Kojeſu pſoſti proklete ú parvomu kanonu iſtoga ſabora.

10. Buduchi naredba od kanona, da ſabori zanisčtaſu darxani, ako nieſu skupglieni s' oblaſtiu Papinom, i od gniega potvargieni; Zatoje dokocſagnia ovoga ſabora potvardio iſty Damaxo Papa, izvan petoga kanona, ú komuje bilo ſtavglieno, dá Patriarka Czarigradský imá parvó míſto, i zá Rimskoga Patriarké. Ovóſe vady iz kgnighé Gargura Papé 123. *lib.* 6. *Lud. Bail. ſum. Concil.*

11. U ovomú ſaboru, prem daſu Oczi prokleli recſené, i drughé Eretike onogá vrimena; ſaſviem tiem, iskaliſu potvargiegnie od Papé Rimskoga, ſvidokie Phoczio ú kgniga od ſédam ſaborah, i poslaliſu ú Rim trij Biskupa, to jeſt, Cziriaka, Euxebia, i Priſcziana *Herman. loc. cit.* I otiliſu dá recſeny Papa prokune Apolinaria, i drughé Eretike, kakoſe moxe razumiti iz kgnighé iſtoga Papé, kojuje piſao Oczem ovogá ſabora. Odkud slidy, daſu vazda ſabori poznavali, zá glavara Czarkvé opchienské, Papu Rimskoga.

12. Trechie ſabor Ephexinsky, skupglien godiné 431. ú

vrime

vrime Czelesctina Papé, i Theodosia mlagiega Czesara, i bilosejeskupilo Biskupah dvie stotine, protiva Nesctoriu Biskupu Czarigradskomu, i drughima Eretikom; Ná koy sabor prem daje Papa poslao poklisare pó obicsaju, koysu bili Arkadio, Projekto Biskupi, i Philip misnjk; sasviem tiem ú saboru ná Papinu mistu sidioje Czirillo Biskup Allexandrinsky, kako svidocsé kgnighe recsenoga Papé, i Czirillove Papi pisane; I opet kgniga od sabora Czesaru pisana. I Cziriloje ú saboru parvó misto imao, á drughoje Arkadio Biskup poslan od Papé, trechieje imao Juvenal Jeruzolimsky, i Teodot Ancziransky: poslie oviu sidilisu Projekt, i Filip poslani od Papé, á izagni ostaly Biskupi, svidocsij Baronio ú Czarkvenie Istoria godine 421. br. 7.

13. Csetvartije sabor Kalczedonsky, skupglien godine 451. ú vrime Leona Papé i Marcziana Czesara, ú komusu bili 630. Biskupá, svidokie Ludovik Bail. *Sum Concil.* protiva Dioscekoru Patriarki Alexandrinskomu, Eutiketu Abbatu, koisu psosti govorili protiva Issukarstu.

14. U istomu saboru poklisarisu Papini bili Pasckaxin, i Luczenczio Biskupi, Bonifaczio, i Baxilio misnjczi, i ovisu parvó misto imali, á poslie gni Czarigradsky, i Antiokensky Biskupi, á zdrughé strané Alexandrinsky, i Jeruzolimsky Biskupi. I buduchi Czesar naiprie pocseo govoriti, ponukujuchi Biskupe, dá dokoncsajú kojasu spasonosna, i potribná xitku Karstianskomu, i zajedno ukazujuchi kgnighe kojeje primio od Leona Papé, i dá on nesidy ú saboru dá sudy, illi da izvigiá od zakona, nego samo ná priliku konstantina, dá s' oblastiu Eretike usilujé, akobi pravovirnym Biskupom protivni bili. Poslie govoregnia Czesarova, reklisu proklisari Papini, dá imajú zapovid od Papé, dá Dioskor neimá siditi ú saboru, zasctoje pó sebi sabor kupio, brez dopusctegnia Papina, scto nie nigda bilo, i sctoje protiva obicsaju Czarkvenomu: Kojé buduchi csuli Oczi, csinisce dignuti Dioscekora, i stajati ná sudu. Ovó sve pisce Baronio ú Czarkvenie

Iscto-

Isctoria isté godiné. Odkudse vidy kolikoje imao Papa mugustvo, i kolikoje zapovidao ú saborie.

15. Ovie sabor potvargien od istoga Papé Leona; I ová cseteri sabora darxanasu káko csetiri Evangelia, kako svety Gargur Veliky ú kgniga 1. piscoli 24. govory: Kako svetoga Evangeglia cietvere kgnighe, tako csetiri sabora ispovidam, primam i scujem, tó jest Niczensky, úkomuseje zlocsesti Aria nauk oborio, i razrusćio: Czarigradsky, ú komuje Eunomia, i Maczedonia zlochia pridobita: Efexinsky, ú komuje gardochia Nesctoria sudiena: I Kalczedonsky, ú komuje Eutiketa, i Diosckora zlochia odbaczena: sasvom poboxnostiu zagargliam, i primgliegniem csuvam.

16. Petie sabor Czarigradsky drughy, sabran godiné 553. ú vrime Vigilia Papé, i Justiniana Czesara. U komuje bilo 165. Biskupah: Nitie scto odregieno polak zakona, negoje samo usignien protiva Theodoru Monsvescenské Czarkvé Biskupu, protiva Origenu, i kgnizi Ibé Biskupa, i suprot Theodoru Czirenenskomu, koije trij poglavia pisao suprot Czirillu.

17. U ovomú saboru bioje Papa ú Czarigradu, alli nie bio u saboru, rádi bolesti, i nektiuchi potvarditi recseny sabor, bioje progognien od Czesara; alligaje poslie potvardio, kako piscé Baronio iste godiné, ú Czarkvenie Isctoria.

18. Scestie sabor opchiensky Czarigradsky trechy, skupglien godine 680. ú vrime Agatona Papé, i Konstantina recsenoga Pogonata Czesara, gdiseje skupilo oko 289. Biskupah, protiva Monotelitam, Cziru Allexandrinskomu, Scergiu, Pyrhu, i Pavlu Biskupom Czarigradskiem, i drughiem Eretikom.

19. Monotelitesu darxali, daje ú Issukarstu jedna samo voglia, sctoje velika psost protiva Issukarstu, zascto daje to istina, slidilobi daje Issukarst illi samo Bogh, illi samo Csovik, sctoje protiva svetomu pismu, i nauku svetie otaczah; Zasctosu ú Issukarstu dvie naravi jedna Boxiá, á drughá Csovicsiá; I tako daje samo úgniemu jedna voglia, slidilobi daje jedna narav svarscena,

á drughá nesvarscena, sctoje protiva viri. Svarhu ovogá niele od potribé zadarxavati, jer imajú ocsite svidocsbe ú svetomu pissmu, buduchi Ississ ú vartlu Gietxemani rekao Oczu nebeskomu: *Ne kako ja ocbiu, nego kako ty ocbies*: Gdise vidy daga nie molio kako Bogh, zasctoje ú Oczu, i Sinu jedna ista voglia Boxiá, negogaje molio kako Csovik, zasctoje imao vogliu rázlicsitu od Boxié: Zató buduchi Issukarst pravy Bogh, i pravy Csovik, vagliá rechi daje ú gniemu byla voglia Boxiá, i Csovicsiá, i tako né jedna, nego dvie voglie. Allie bjla voglia Csovicsiá podloxna ú svemu Boxioj.

20. Zasctosu vidili Garczi, dasu toliky gniovi Patriarke bjli Ereticzi, i prokleti od saborah, neznajuchi scta iznachi protiva Czarkvi Rimskoj, upisalisu daje ú ovomú saboru proklet Honorio Papa ovogá imena parvy, zasctoje govoré, i on ú ovoj Erexy bio, od kud iznose, daje i ná Aposctolskomu stolu sidio Eretik.

21. Nisctanemagnié dobro sctiuchi Isctorie, lasnose lax gniova odkrivá, i poznajese istina; Vagliá dakle znati. Dá Monotelite neimajú drugoga vogia, negosu zató zvani, zascto ú Issukarstu samo jednu vogliu ucsaú, kako Alfonso ukazujé *lib. 4. advers. Hæres. verb. Christus hær.* 6. Ovaje Erexia pocsela ú Alexandry, i udiglieioyseje protivio Sofronio, koije poslie bio Biskup Jeruzolimsky, i pisaoje kgnigu Scergiu Biskupu Czarigradskomu; A' Scergio pisaoje recsenomu Honoriu, dá odredy, illise imá virováti daje ú Issukarstu jedna voglia, illi dvie: Primivsci dakle Honorio k'gnigu od recsenoga Patriarké Czarigradskoga, i promislivsci, daje ú saboru kalczedonskomu dokoncsano, i govoreno od dvie naravi ú Issukarstu, dakle miscgliase gdisu dvié naravi, ondisu, i dvie voglie, i dvá dilovagnia; Zatô buduchi on Bogoslovacz proczinivsci zabrani, dase novine neiznosé, nego dase virujé, dasu ú Issukarstu dvie naravi, ú jednoj personi.

22. Ovù kgnigu primivsci recseny Scergio, ocsito pocsé ucsiti daje ú Issukarstu jedna voglia, i moli Czesara dase podpiscé, i dase proglasy ná ime Czesarovo, scto iz molivsci od Czesara,

pó

pó ſvemu okoliſcu Czarigradskomu razglaſiú, ſvidokie iſty Czeſar Heraklio: Jerbo ú Rimu ucſinivſci ſabor Ivan Papa, ovogá imena cſetvarty, proklé recſenó piſmo, na ime Czeſarovo proglaſceno, godiné 640. Sčto cſuvſci Czeſar, proglaſi drugo piſmo pó ſvemu okoliſcu, i poslaga recſeniomu Papi, kojé piſmo ná ovy nacſin izgovaraſcé, *Ectheſim* (takoſu onó piſmo zvali) mojе nie, nitiſamga já upiſao, ni cſinio piſati, negoçaje upiſao Patriarka prie pet godinah negoſamſe iz iſtoka vratio, i kadaſamſe ú ovy ſrichny grad vratio, moliomeje, daſe ná ime moje proglaſy, i s' podpiſom na gniegove nagovore ucſinioſam: Sada dakle, kadaſam poznao, daſuioj niky protivni, govorim ſvima, dá nie moja. Ovoſu ricſi, Heraklia recſenoga.

23. Ovó vidivſci odgovaraſe, i zajedno ukazujeſe, dá Honorio Papa nie bio Eretik, nitie ucſio daje ú Iſſukarſtu jedna ſamo voglia: Scergio jeſt piſao Honoriu ná ovy nacſin: *Niky govoré daſu ú Iſſukarſtu dvie voglie protivne &c.* Od govorioje Honorio, *daſe neimá virovati, daſu ú Iſſukarſtu dvie voglie protivne, nego ſamo jedna.* Od kudſe vidy dá Honorio nie govorio, od Boxié voglié kojaje ú Iſſukarſtu, nego ſamo od voglie Cſovicſié, tó jeſt dá ú Iſſukarſtu nieſu dvie voglie, jedna duha, á drugá putti, kokoſu ú nama poslie griha, od koy govory Aposčtó piſcuchi Galaczianom ná pogl. 5. v. 17. *Caro concupiſcit adverſus Spiritum; Spiritus autem adverſus carnem. Hæc enim ſibi invicem adverſantur.* Put xely protiva duhu, á duh protiva putti, i ovah ſebi protiveſe. I s'oviem razlogom pridobioje ſvety Makſim mucſenjk Scergia Patriarku, kako ſvidocſij Baronio ú Czarkvenie Isčtoria godiné 633. broju 7. Zasčtobo ú Iſſukarſtu put, i voglia nieſu bili protivni megiu ſobom, negoje put bijla podloxna vogly, á voglia bilaje podlaxna vogli Boxioj, kako ucſij iſty ſabor ſceſty ú cſigniegniu 17.

24. Ovakoje dakle razumio Honorio kgnigu Scergia Patriarké, zasčto Scergio nieſe iſtomacſio od sčta piſcé, i odsčta govory, moxe biti zá laſcgnié pokriti ſvoju Erexiu, i privariti Honoria;

noria; Alise vidy dá ú onoj kgnizi Honorio nisćta nepiscé od voglié Boxié kojaje byla ú Issukarstu, nego samo od voglié Csovicsié; Jerboje proczinio sabor Kalczedonsky ú komuje odlucseno virovati ú Issukarstu dvie naravi, jednu Boxiu, á drugú Csovicsiú; Zató govorasce nemoxe biti dasu dvie naravi, á jedna voglia, jerbi slidilo daje voglia Boxiá smiscana, s' Csovicsiom, sćto nie istina: Prem dakle daje Issukarst Bogh, i Csovik ú jednoj persconi sasviem tiem, nie smiscano Csovicsanstvo z' Boxanstvom, tako dáseje Boxanstvo ucsinilo Csovicsanstvom, illi csovicsanstvo Boxanstvom. Indie Honorio razumio Scergia kgnigu, dá od Csovicsanstva govory, i takoje pisao od voglié Csovicsié, á ne od Boxié, kako svidocsio jest Ivan scekretar Honoria koije istú kgnigu pisao, kako piscé Baronio ná ozgor recsenomu mistu. *Hermann in* 3. *sent. tr.* 1. *disp.* 18. *q.* 1. *n.* 4. Dakle Honorio nie bio Eretik, nitie Eretik Sidio ná pristogliu Rimskomu. Samosu dakle tó iz misgliegnia protivnikah, á nie istina.

25. Sedmie sabor Opchiensky, Niczensky drughy, skupglien godiné 787. ú vrime Adriana Papé, i Konstantina Czesara. U komú saboru biloje 350. Biskupah. Ovie sabor skupglien protiva Ikonomakom, koisu od baczivali prilike svetie, i neposćtovaly. Poklisari Papini bilisu Petar Abbat svetoga scabé, i Petar Arkipop. U ovomú saboru povrachienesu prilike ná svoje parvó posćtegnie, i ukazanoje dá ú oscty posvechienoj nie prilika samo, nego pravo tylo, i karv Issukarstova. *Baron. An.* 787.

26. Osmie sabor opchiensky Czarigradsky. IV. Skupglien godine 869. ú vrime Hadriana Papé, i Baxilia Czesara; ú komuje skupglieno 102. Biskupa, protiva Phocziu laxglivomu Patriarki Czarigradskomu, koy ptotiva naredbi czerkvenoj, i kanonu, od svitovgniega Csovika, ucsinise Patriarkom, istiravsci s' pristoglia Czarigradskoga, svetoga Ignacziu Patriarku; I bj ú 6. danah posvechien od Gargura scirakuxanskoga Prokleta, i skinuta Biskupa, kako piscé Baronio ù Czerkvenie Isćtoria godine 858. Poklisari Papini bilisu donat Biskup Osćtiensky, Marina

rin Diakon, i Stipan Nepexinsky Biskup: Koyſu ſvelikiem posſtegniem, i s' proczeſcionom toliko od Carkvenié, koliko od ſvitovgnié goſpodé ù czarigrad docſekani.

27. U ovomù Saboru skinutie, i iſtiran Phoczio, igniegovi naslidniczi, i prokletiſu od Sabora zajedno s' Ikonomaky, protiva koimie bio ſedmy ſabor skuplien; ù iſtomu Saboru ſviſú zá Eretike darxani, i iſtirani, koyſe nieſu otili podpiſati ú kgnighe kojeje Hadrian Papa poslao. Poslie Sabora biloje prigovaragnie zaradi Bulgarah, koiſuſe iznova ná viru obratili, illi imajù biti udiglie pod oblaſtiu Rimskoga Papé, illi Czarigradskoga Patriarké.

28. Gdi nemogu mucſagniem prochi, onó sctopiſcé Baronio úCzarkvenie Isctoria iſté godiné, úbroju 14. Da ú prigovaragniu bioje tolmacs Czeſarov, koy nie upravno tomacſio razloghe Pokliſarah Papinie, negoje govorio sctoje vidio, daje voglia Czeſarova, i tóſu Garczi ne ſamo ovdi cſinili, nego i ù drughima ſabory opchienskiem, gdi latini nieſù imali vlaſtitoga tolmacſa. U iſtó vrime odkrilaſeje i drugá zlochia Garcská, zasctoje bilo ù ſaboru odregieno, dá naslidniczi Phoczia neprimuſe ù opchienu, illiti ù skup pravovirnie, ako prie Pokliſarom Papiniem nedadu ſvidocsbù ù piſmu, od ſvoje pravovirnoſti; Zató niky od Garkah tuxechiſe Czeſaru, daje tolikó podloxio Czarkvu Czarigradsku Rimskoy, pó nagovoru iſtoga Czeſara, ukraliſu Pokliſarom Papiniem niká piſmá, illiti podpiſe od recſenie sliditegliah Phoczia; Pokliſari oſſitivſciſe, ucſiniliſu tuxbu prid Czeſarom, i biliſuim povrachieni. Svidokie ſvemu ovomù Anasctaxio kgnixar, koy togá vrimena jeſt bio ù Czarigradu.

29. Ovje Sabor potvargien od iſtoga Papé Hadriana. I oviſu ſvi ſabori primglieni, zasctoſu ſvi skupglieni bili oblaſtiu Papé Rimskoga, i ù ſvimaſu bili Pokliſari Papini: kojé ſabore procinivſci, laſnoje dochi ù poznagnje, kolikuje oblaſt imala Czarkva Rimská ſvarhu Saborah, i Patriarky.

POGLAVIE II.

Od Saborab opchienie ú Latinskoi Zemgli.

30. PArvie Sabor opchiensky ú Latinskoi zemgli, Lateransky parvy, Skupglien godiné 649. ú vrime Martina Papé i Konstanta Czesara. U komususe Skupili 105. Biskupah; Ovy sabor ne samoje Skupplien, protiva Sergiu, Pyrhu, i Paulu Patriarkam Czarigradskiem, Cziru Allexandrinskomu, i Theodoru, hojsu mloghé psosti protiva viri govorili, buduchi oni i ú drughie Saborie prokleti; Nego zá odbacziti pismo Czesarovo koy oolo biasce ucsinio nikó pismo, *kakose imà virovati*, kojé pismo usebie zdarxalo mloghé Erexie, kako i onó Heraklia Czesara. I prem daje Czesar bio poslao ú Rim Olimpia Exarku, dá zabrani Sabor; sasviem tiem, nie magao niscta ucsiniti, naiposlie zapovidioje cxelatu dá ubié ná misi Papu, koy otiuchi ispuniti zapovid, by od Boga slipochiom pokaran. Ová svá bilixy Barónio ù Czarkvenie Isctoria isté godiné. U ovomú saboru bioje recseny Papa, i prokletisu svi Ereticzi, i zajedno pisma Czesarah Heraklia, i Konstanta. I ovie sabor od sviu primglien, i s' posctegniem darxan, zasctosu ú gniemú odregiena, Kojasu Spasonosna, i ú pravná pó nauczie svetie Otaczah.

31. Drughie Sabor Opchiensky Lateransky drughi, skupglien godiné 1139. ú vrime Innoczenczia Papé, ovoga imena drugoga, i Konrada Czesara. U komú saboru biloie oko igliada Otaczah, dvá Patriarke Hieruzolimsky, i Czarigradski. Oviseie sabor Skupio, protiva Arnaldu Eretiku. I mlogá zá vladagnie Czarkvé dokoncsanasu, i dase svitovgny Princzipi neimajú stávgliati ú stvari Czarkvené, ni uzimati dobrá, kojá Czarkve posidujú.

32. Trechjie Sabor Lateransky trechy, Skupglien godiné 1179. ú Vrime Alexandra Papé, i Friderika Czesara. U komuje

Saboru

Saboru bilo Skupglieno 300. Biskupah, i zvanisu Garczi, ossobito Scismaticzi, tó jest Giurag Korczirensky Metropolita, koy zaradi bolesti nemoguchi dochi, posla ná svoie misto Nektaria Abbata, koy svojom Eretizcskom holostiu, nektiuchi ostaviti zlochie, pun otrovah Ereticskie vratise, i svoje Er xie s' recseniem Metropolitom siati pocsé. I ne samo ovy Ereticzi bilisu prokleti, ú ovomú saboru, nego Kathari, Patareni, Publikani, i drughy : Kako piscé Baronio isté godiné. I mlogasu spasonosná dokoncsana, i Biskupi primglieni, koysu ú Erexie bili upali.

33. Csetvartie sabor Opchiensky Lateransky IV. Skupglien godiné 1215. ú vrime Innoczenczia trechiega Papé, ú komuje bilo oko 400. Otaczah, protiva Eretikom Albigensiom, koysu od Manikeá pocsetak imali ; I protiva Almariku, i Joakimu Abbatu Eretikom. I primglienisu Garczi, koysu razlucsegnia, i scisme ostavili. *Hermann tr.* 3. *disp.* 4. *q.* 1.

34. Petie Sabor opchiensky Lugdunsky Parvy, Skupglien godiné 1245. ú Vrime Innoczenczia Papé csetvartoga, ú komuje bilo 140. Biskupah, Czarigradsky, i Antiokensky Patriarke. U ovomuje saboru Skinut s' pristoglia Friderik Czesar, i mlogá odregiena zá oslobodditi svetú zemgliu od nevirnikah, i pomoch dati Czarigradskomu Czesaru protiva tatarom. *Ex eodem Herman. loc. cit.*

35. SceStje Sabor Opchiensky Lugdunsky II. Skupglien godiné 1274. ú Vrime Gargura X. ú komuje bilo viscié od 700. Biskupah. Oviseie ossobito sabor skupio zá dovesti Garke ná pravy pút, koysu slidechi Mihoila Patriarku, i Leona Aktidana Biskupa, Sasviemse od Rimské Czarkvé bili odmetnili, Rimskú Czarkvu darxechi zá Ereticskú, zascto posvechiujú ú prisnu kruhu, posté subotu, i zasctosu nadometnuli ú simbol, da duh svety od sina izhodi, kojesu zlochie, prie ovogá vrimena pili iz studencza nepravednoga Phoczia, i laxglivogá Patriarké Czarigradskoga. U istomuje saboru bio Patriarka Czarigradsky, i Antiokensky, i biloje prigovaragnie megju Latiny, i Garzy.

36. Ov-

36. Ovdisu pridobiti Garczi od svetoga Bonaventuré réda svetoga Francesçka, i ná Misi kojuje Papa govorío, trisu púta ú Garcsky jezik pivali, oné ricsi od duha svetoga : *koy od sina izbody*. I ú Csetvartomu csigniegniu, sčtivenesu Garcskie Biskupah kgnighe, ú koimá ispovidajú pravy zakon, poznajú Czarkvu Rimskú zá mater svega Karstianluka, i zá glavara vigienoga svetė Czarkvé, Papu Rimskoga. Piscú Garcsky Pisaoczi, dasu primglieni Garzi ú opchienu svete Czarkvé, s'oviem nacsinom: parvó, dá ú Liturgia Spomigniajú Papu Rimskoga. Drugó, dá svi Garzi slobodno mogú, kádje potriba utechise k' Papi. Trechié, daga poznajú zá glavara svetė Czarkvé. I svelikiemsu vesegliem primglieni, i podpisalise, alisu zá malo ù viri stajali, otiuchi privariti zajedno Boga, i svetu Czarkvu, samisuse privarili, zascтosu izgubili Czarkvu, i milost Boxiù. *Ex Herman. loc. cit.*

37. Sedmie sabor opchiensky Florentinsky, skupglien godiné 1437. ù Vrime Eugenia IV. i Alberta Czesara, ù komusu bili 141. Biskupi i ovje sabor skupglien zá umiriti, i siediniti Garke, i od svegaje prigovaragnie bjlo, kako i ù gorgniemu saboru, samo sčtoje nadostavglieno prigovaragnie od Purgatoria, i od uxivagnia slavé nebeské, kojù brez pristanka veselechise posidujù blaxeny. I ù ovomù saborù pridobiti Garczi umirilisuse, i podpisalisuse Jozip Patriarka, i Ivan Paleologh Czesar Garcsky, s' ostaliem Biskupi, izvan marka od Efeza, koy videchise daje pridobit, zaradi oolosti, nekti poznati istinu, nego napugnien sarcsbé paklené, vrativscise ù Garcsku zemgliu usádi duboko Frexie diavaoské, kojé i sáda Garcská Czarkva slidy. Poslie ovogá sabora nigdase niesu Garczi umirili s' latini, premdasu Pape mloghé pomglie csinili, kako i sada brez pristanka csiné; allie své zaludu, zasčtosu otvardli ù zlochia, i nepoznajù istiné, illi dá boglié recsem, ostavioje gni Bogh, i digao od gni milost svoju, dá xivù kako slieipi; nepoznajuchi istiné, i naukah svetie otaczah.

38. Naiposlidgnije sabor opchiesnky Tridentinsky, pocset godine 1545. ù vrime Paula Papé III. á svarscen godiné 1563.

Ovie

Ovie sabor skupglien ossobito protiva Lutheru, i Kalvinu; koy sabor megiu ostaliem naivehié jest posaglien; zasctoje ú gniemu istomacsena vira, nauczi svetie otaczah, i sveto pismo, odbacsene erexie, i prokleti Ereticzi. I poslie ovogá niese drughy sabor opchieny skupio, jersu ú gniemu svah odregiena, zá upravno virovati, i spasonosno xiviti.

39. Ovisu svi sabori, s' oblastiu Papé skupglieni, i od Papy potvargieni: alli Ereticzi sve ové sabore nedarxé zá opchienské. Garczi samo darxé oné, koysu u Garcskoj zemgli ucsignieni. Lutherani parvó scest primajú, alli sctoje protiva gniovu laxglivu zakonu pomarsilisu. Euthikiani, koyse naodé ú Asij, samo try parvá primaju. Nesctoriani samo dvá parvá sctogod darxé. Trinitari né darxé niednoga. *Herman. in 3. sent. tr. 3. disp. 4. q. 1. n. 27.*

POGLAVIE III.

Od Saborah koy niesu primglieni, nj od Papé potvargieni.

40. 1. ODbaczenje, i neprimglien sabor Antiokensky, skupglien od Biskupah Arianah godine 344. ú komú otilisu Ariani, z' dughiem tomacsegniem slavné viré privariti pravo-virujuchié Biskupe, ossobito Rimsku Czarkvú, i pó tomú nacsinu, otilisu biti primglieni ú svetú Czarkvu. Alli-Bogh Svemoguchi, koy jest obechao svetomu Petru, dá nechie pomankati vira gniegova; nie dopustio dá vrata paklena odolé protiva gnioj: Poslasce dakle recseny Biskupi iz sabora k' Papi, dá svojom oblastiu potvardj dokoncsagnia skupa gniova, koj ne samo, nepotvardii gniov sabor, nego odviscié odbaczii, i odmetnu, jerbo poznade złochiu gniovu, dá pod istinom zdarxajù otrove; zascto premdá izvana ukazivań, dasu pravy Katoliczi, sasviemtiem iznutra pravisu bili Ariani; buduchi dase poslie odkri złochia gniova, jerbo isti po-

klifari otidofce ù Milan prikazatiſe Czeſaru Konſtantu, i ſaboru koy ondi skupglien biaſce, i videchi dachie ſabor prokleti Aria, i naslidnjke gniegove, ſvelikom ſarcsbom otidoſce, i nektiſceſe podpiſati pod prokletſtvo, premdaſe prie obechiali biú, i piſmom, i govoregniem : Od ſvega ovogá piſcè Baronio ú Czarkvenie Isctoria iſté godiné.

41. I prie ovogá bioje drughy ſabor Arianskj godiné 341. ú Antioky, ú komuſu ſaboru Ariani iſtirali s'priſtoglia ſvetoga Atanaſiu Biskupa Alexandrinskoga, i ſtavili drugoga ná miſto gniegovo; ſvety Atanaxio videchi, dá Ariani progonechiga, iskaú i xivot uzetimu, pobixe ú Rim k'Papi; I ne ſamoje on pobigao, nego i Marczello Ancziransky, i mloghy drughy Biskupi, i zaradi progonſtva utekoſceſe k'Papi Juliu, koy skupivſci ſabor ú Rimu iſté godiné, i pomglivo izvidivſci, povrati ná ſvoje priſtoglie toliko ſvetoga Atanaſiu, koliko drughé Biskupe, kako piſcé Baronio ú Czarkvenie isctoria iſté godiné. Od kud neka vidé Garczi, kolikú oblaſt, josct ú parvaſcgnia vrimena, jeſt imao Papa Rimsky, dá ony ſabori koy nieſu od gniega primglieni, i potvargieni, zanisctaſu darxani : Neka Bilixé takogier, dá Ariani Biskupi nieſuſe uticzali Czarigradskomu, illi komú drugomu Patriarki, nego Rimskomu, od kudſe ocſito vidy, dá josct ú parvaſcgniá vrimená, Rimskoga Papu ſviſu poznavali zá glavara, i vladaocza vigiené Czarkvé Boxje.

42. II. Nie primglien ſabor Mediolansky skupglien godiné 355. ú komuje bilo viſcié od 300. Biskupah; koy ſabor premdaje skupglien s'oblaſtiu Liberia Papé, zá povratiti ná ſvoje priſtoglie, i opravdati ſvetoga Atanaſiu : Nisctanemagnié nie primglien, zasctoje ú gniemu bio Konſtanczo Czeſar Eretik Arian, koy Ariane jeſt slidio, á katolike progonio i gniova govoregnia zá nisçto darxao, i naiposlie videchi, dá Biskupi Katolicſansky, nechiéſe pod Erexie podpiſati, ni oſſuditi ſuetoga Atanaſiu; Pun ſarcsbé paklené, mloghé fruſtavſci iſtira iz vladagnia ſvoga, i josct, iſtoga Papu Liberia iſtiravſci, od Arianah drugoga ſtavi ná miſto gniegovo.

I sli-

I slidechié godiné 356. Czesar doscavsci ú Rim, skupivscise narod pocsé vapiti, daimse povraty pastjr gniov, koym odgovará Czesar, daje stavio gnima pastira: Vapiuchi od govará narod, nitko od nas nechie ú Czarkvu ulisti, kadje on ú Czarkvi, zascto opchy s' protivniczy sabora Nicenskoga: odgovará Czesar; dakle neka zajedno s' Liberiom i on vladá Czarkvu: Vapie puk: Jedanie Bogh, jedan Issúkarst, jedan vagliá da budé i Biskup. Na kojé govoregnie csini povratiti ú Rim Liberia Papu. Od ovoga svega piscé Baronio ú Czarkvenie Isctoria isté godine. I Theodoreto, Ruffin, i Severo garcsky pisaoczi.

43. U ovoje vrime naivechié progonstvo Czarkva tarpila, i svisu katolicsansky Biskupi bili istirani, á Ariansky ná pristoglie stavglieni; josct odviscié, gdigodsu Ariani csuli koga Biskupa sveta, i naucsna, csinilisu daga Czesar dozové i natirá, dase podpiscé pod gniove Erexie, i dá prokunú svetoga Anatanasiu; i koy niesu otili, illisu bili istirani, illisu smartiu umoreni.

44. III. Nie primglien sabor Srimsky, skupglen godiné 357. ú komuje recseny Czesar Konstanczo s' velikom pritgniom smarti mlogheKatolicsanskéBiskupe natirao, dase Arianom podpiscú, josct i istoga Liberia Papu; odkud Ereticzi slobodno govoré, daje i Pápa Rimsky bio Arian Eretik; dakle govoré i ná Rimskomu pristogliu Sidioje Eretik.

45. Allise varlo varaju, i zlochiom nechie znati onó, sctobi imali, i mogli znati: Vagliá dakle znati, dasu Ariani ovdi dvá simbola ucsinili, ú parvomu prokletesu Photina Etetika psosti, kojeje protiva Boxanstvu Issúkarstovu govorio, tó jest dá Sin nie jednoga bistva s' Oczem, gdi Ariani otiuchi ukazatise Katoliczi, reklisu: daje istoga bistva ocsina, i pod ovuseje Liberio Papa podpisao, s' oviem samiem razdiglieniem, daje ú ovomú Simbobolu, ná misto ricsi *Consubstantialis*, stavgliena rics *Substantiæ*, kojá rics i jedna, i drugá jedno zlamenujú, tó jest, daje sin istoga bistva ocsina, kako tomacsié ové ricsi Augustin, i Hilario kod Baronia isté godiné ná brojú 13. Alli zasctosu Ereticzi ná drughy

ná drughy nacsin razumili onú rics *Substantiæ*, koy nacsin jest bio protiva viri, zatosu svety Oczi, zapritarchi sasviem pút Eretikom stavili rics *consubstantialis*, kojú ná opako niepojedan nacsin, niesu mogli razumiti. Daseie ovomú parvomú simbolu podpisao Liberio Papa, svidocsij Sozomenio gark ú kgniga 4. ná pogl. 14. Dakle oné ricsi pó razumgliegniú Katolicsanskomu jedno zlamenujuchi; Nemoxese rechi daje Liberio bio Eretik, zasčto i Augustin svety govory, dabise slobodno podpisao simbolu, ù komú po upravnu razumgliegniu, nisčta nie protiva viri. Poslie ovogá simbola, Biskupi Ariani ucsinilisu drughy simbol, ú komusu odbaczili, i jednu, i drugú ozgor recsené ricsi, tako daseje razumilo, dá nié sin istoga bistva ocsina, sčtoje pravá, i pogardna Erexia; I pod ovuse nie podpisao Papa Liberio: Dakle nie Eretik bio. Istina piscé Baronio isté godiné ná broju 20. i slidechiemu, daje Liberio Papa smiscaose s'Ariani, tó jest, primioje gni ú opchienu, i podpisaoje ossudiegnie svetoga Atanasie; Alli nemogú rechi Ereticzi daje tada sidio Eretik nápristogliu Rimskomu; Zasčto kakosu Rimgliani poznali daseje Liberio podpisao ossudiegniu Atanasié, primilisu zá pravoga Biskupa Rimskoga Felicza, kogaje bio stavio Czesar Gonstanczo, ovie Felicz Prokleo Ariane, i sc'gnima zájedno Czesara, i zatoje mucsen bio zaradi viré; i dostoino stavglien ú broj svetié. Dakle dokje bio Liberio pomiscan s' Ariany ú ossudiegniu Atanasié, nie vladao ná pristogliu Rimskomu, nego Felicz: Dakle nigda nie sidio ná pristogliu Rimskomu Eretik, nego pravy Katolik. Alli svidocsij isty Liberio Papa ú kgnizi kojú piscé istocsnjm Biskupom, daje podpisao simbol ozgor recseny, i ossudiegnie svetoga Atanasie, zá ugasiti razdiragnia, kojasu ú Czarkvi bila, i zá umiriti podpuno svetú Czarkvu; Istoje pisao Liberio Papa Urscacziu, Valen-u, i Viczenczíu Biskupu kapuanskomu, kakopiscе Baronio ná broju 11. Odkudse vidy da Liberio nie bio Eretik, nitie sčto pisao protiva viri. I zató poslie mucsegnia Felicza, opetie primglien ná pristoglie Rims-

Rimskó, i darxan zá pravoga Papu, kako i prie. I poslie mlogoje progonstva terpio zaradi viré, od istoga Czesara Konstancza. Zató nemoxese rechi daje bio Eretik, buduchi dasu, i drughy Biskupi, kojsu bili pravj Katoliczi podpisali isty simbol, i ossudjegnie Atanasie, i zato niesu zvani Ereticzi: Jersu razumivsci tomacsegnie Arianskó, odmetnuli toliko simbol, koliko ossudiegnie Atanasié, i ispovidili pravú viru, i istinu.

46. IV. Nie primglien sabor Efexinsky skupglien godiné 449. koy bogliechiese zvati skúpsctina razbojnicská, negoli sabor pravovirnie, jersu ú gniemu csigniena silom svaká, Flavian Patriarka Czarigradsky, zajedno s' poklisary Papiniém ubien, á Eutiketa Erexié potvargiene: Ovdiseje uzdigao Diosckor Eretik, i zajedno svoje zlochie s' Eutiketoviem potvardio, nitie slidio staroga obicsaja, kojse imá ú saborje darxati, negó sve zlochiom, i silom. Suprot ovomujé Saboru skupglien drughy Sabor ú Rimú isté godine, á poslie godiné 451. skúpglienie Sabor opechiensky, ú komuje proklet Diosckor, i Eutiket.

47. V. Nie primglien sabor Czarigradsky, dá boglié recsem nitie dostojan biti imenovan megiu sabore; záscto nie skupglien od Biskupah, nego od svitovgnie gliudy, i od Czésara Leona Isaurika, ukomusu odredili, dase neposctujú prilike svetie, nego dase razdrú, i odbaczé. Ovoseje dogodilo godiné 726. Nitise sctie, daje prie ovogá vrimená bio koy Czesar Ereticsky poglavicza. Samoje bio ú saboru German Patriarka Czarigradsky, koyseje udigl protivio ovoj Erexy, i by od Czésara istiran s' pristoglia; koy podpuno pisa Rimskomu Papi, i obznaniga od svega sctose dogodilo bisce: A' Papa skupivsci sabor proklé recsenoga Czesara, i slidocze gniegove, i pisa Patriarki Germanu, dáchiega ú svemu pomochi, i braniti, istom neka on stoy ú tvardnosti viré, i brany istinu Katolicsanskú. Ovie Czesar izxegao onù razglascenù kgnixarniczu ù kojoje bilo tridesét, i tri igliade kgnigah.

48. VI. Nie primglien sabor Czarigradsky, skupglien go-

dine 754. od 338. Biskupah Eretikah ú komú nie niedan Patriarka bio, izvan Patriarké Czarigradskoga Konſtantina, kogaje Czeſar vlaſtitom oblaſtiu ſtavio ná priſtoglie Czarigradskó, neiſctuchi vichia od Biskupah, ni slidechi ſtope kanonah ſvetie. U ovomuſu ſáboru ſaſviem odbaczene, i odmetnute prilike ſvetie, i darxane zá idole izvan ſamo sctoſu Krix oſtavili. Piſa Papa Stipan trechy Patriarkam iſtocſniem Allexandrinskomu, Antiokenskomu, i Hieruzolimskomu, daſe vladajú pó nauku ſvetie Otaczah, i dá neprimajú Ereticskoga nauka, koy jednokupno s' Papom, videchi tú ocſitu poghibjo Czárkvé iſtocſné, protiviſceſe Eretikom, i neprimiſce Erexie gniove. *Baron. eod. An.*

49. Idrughiſu ſabori Ereticsky odbaczeni, i neprimglieni, alliſam ſamo ové zabilixio kako poglavitié, dá moxeſc znati, posctovanj sctiocſe, akobiti ù razgovoru dosclo, oſſobito s' odmetnicy, koy slidechi mloghé Eretike, laſnoje virovati, dá kako zlochiudno darxé gniove nauke, tako dá i gniove ſabore slidé: Dakleym moxeſc ukazati koyſu ſabori pravy, i primglieny, i koyſu Ereticsky, odbaczeni, i prokleti.

POGLAVIE IV.

Kolikoſu potribiti ſabori, i tkoy imá oblaſt skupiti.

50. KAko jedan Czvitgniak kojſe pomglivo plive, i ſnaxj, vazdaſe uzdarxj ú lipoti ſvojoj, brez targnia, i dracſia; Takoſu varlo koriſni ſabori opchieny, koy izgugliuiú dracſie zlochié Ereticské, i darxé ú plemenitu miriſu Czivitgniak Iſſukarſtov, tó jeſt Czarkvu Katolicſanskú. I da nebudú zbirajuchiſe ſvety Oczi, izkorignivali ſtabla uſanuta zlochiom Ereticskom, iz vinograda Iſſukarſtova, laſnobi doſclo vrime, daſe nebi mogao zvati vinograd prilipj, ogragien tvardijm zidom od iſtoga Iſſukarſta, nego naſagiegnie targnia, i dracſia zlochie Ereticske; kakoſe

kakose doisto vidy, megiu Ereticzy, koy toliko naukah slide, kolikoje megiu gnima naucsitegliah laxglivie.

51. I ne samosu korisni sabori, nego i potribiti; Zasčto akoje potribito dá budú Erexie, kako pisce Aposčtó ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 18. v. 7. daje botribito dá smutgnie budú. Potribitoje ná isty nacsin, daje ú Czarkvi sud zá odbacziti Erexie, i dignuti smutgnie, jerbi drugojacsié lasnose razdarla ná mloghé strane svetá Czarkva; i premdaje Papa naivechy sudacz sveté Czarkvé, sasviemtiem, kadasu skupglieni vladaoczi Czarkveny, zazvavsci duha svetoga, lasgnié mogú iskoriniti dracsie nevirnisčtva, i targnie Erexiah iz Czarkvé Issukarstové, kako ocsito ukazujé sabor kalczedonsky, ú kgnizi od sabora pisanoj Leonu Papi, s'ovimá ricsma: Ako, gdisu dva illi trij skupglieni ú ime gniegovo (tó jest Issukarstovo) ondise on megiu gnima biti obechia, koliko vechmá mogaoseie ukazati megiu pet stotinah i dvadeset misnjkah, koysu, trudom svoje ispovidi Donieli svidocsbu: Prid kojmasi ty kako glava údom bio, pó onimá koysu tvoje misto darxali.

52. Sabore opchienské, nitko izvan Papé, neimá oblasti skupgliati, i akose skupé, zanisctase imaju darxati, ovoje odregieno ú saboru Niczenskomu, i vazda ú svetoj czarkvi obicsavano: Od kogá odregiegnia csiny spomenu sokrat ú kgniga drughie na pogl. 13. Czarkvenie Isčtoriah: Kanon Czarkveny zabragniujé, dase Czarkvam necsiné naredbe, brez odlucska Biskupa Rimskoga. Nitise moxe rechi dasu Czesari sazivali ná opchienské sabore, kakoje pisano ú Isčtoria. Nemoxese reko rechi; zasčto istinaje dasu Czesari Biskupe sazivali, allie vazda Papa Czesare molio, dá oni sazovú Biskupe, i ovoje csignieno zá trij Uzroka. I. Zasčto sabori csinilisuse ú vladagniu Czesarah, sčtose nie moglo csiiniti brez dopusčtegnia istie Czesarah. II. Zasčtosu Biskupi ù svoimá Czarkvama imali zasctichiegnie Czesarah, i od gnisu imali dobrá skoimasu xivili. III. Zasčtosu Czesaroviem troscskom Biskupi ná sobore iscli, i ú saborie uzdarxavalise: Zatosu

od

od Czesarah izazivani, gdije Papa odregivao. I kadsu Czesari sidili ú saborie, niesu sidili kako sudczi, dá odrede, i dokoncsajú sctose imá virovati, negosu samo bili kako pomagaoczi, i branitegli istiné; Jer sctosu Biskupi odregivali, onosu Czesari branili, i Eretike ussilovali; sliditi istimu. A niesu vlastitom oblastiu sabore kupili, ni ú gnima odregivali, kakose sve ú isctoria moxe viditi, i iz kgnigah, kojesu Pape Czesarom pisali prie svakoga sabora, razborito moxese poznati.

53. Sabori opchienj koysu potvargieni od Papé ú dokoncsagniu istomacsegnia viré, nemogù nipójedan nacsin falliti: Zasctoje Issukarst megiu gnima, i Duh svety pó gnima svaká csiny, buduchi Issukarst obechiao svetomu Petru, dá nechie pomagnkati vira gniegova, buduchi on kod svoj, tia dó svarhé svieta. Nitie prilicsno, dachie Bogh dopustiti, dase ù saborié ù ime gniegovo skupglienie odredy sctogod, sctoje protivno istini, i ú kazagniu gniegovu: Zató darxjmo kako Cslanak odviré dasu ù saborié odrègiena svaká pó ukazagniu Boxiemu, i nauczy svetie Otaczah, zá dobro, i upravno xivgliegnie pravovirnie.

54. Sabori Ristiansky ú sadigniá vrimena, nitisu pravy sabori, niti gniova dokoncsagnia vagliajú, i tó zá mloghé uzroke. I. Sabori gniovi niesu skupglieni od imajuchiega oblast, kakoje bilo ú stará vrimena, i prem dá niesu opchieny (zascto Garczi, kakosuse razdilili s' Latiny, niesu imali niednoga Sabora opchienoga) sasviem tiem neobsluxújú stary obicsaj saborah Biskupskie, ni nacsinah od kanona stavglienie. II. Nezbirajuse samo Biskupi naucsni, koy mogú razgovaratise od zakona, i dokoncsati kojasu pó nauczie svetie Otaczah, i svetoga pisma istinitá, negose skupé duhovniczi od svaké varsté, istom nekajie vechié, koy samo malo znadú csatiti, od bogoslovia ni slovcza, i josct scto sctiú, nerazumiú, nego kako i ostaly svitovgny gliudi. Svarhu svega dostoinoje csuditise, i zajedno csudechise smiati, skupébo ná sabor gliudy svitovgnie, koy neznadú upravno ni prikarstitse, pak gni duhovniczi pitajú ochieteli ovó, illi onó dá ucsinimo,

iscto

i sčto oni odgovoré, onó i duhovniczi slidé: Nieli ovó ocſita slipochia, nieli ovo od krivena pogarda, i ſramota? Dá ony od zakona ſudé, koy neznadú sčtoche rechi zakon? da ony vladajú Czarkvom, koy nieſu cſuli ni pocſetak od zakona Boxiega, ákamoli daga znadú? Dá znadú sčtiti isčtorie, doiſto naſclibi, daſu ú ſaborie bili Czeſari, alli nechié nachì, daſu Czeſari od zakona dokoncſavali, nego Biskupi; Nitichie gdi nachi daſu ſvitovgny gliudi ú ſaborię od zakona ſudczi bili, premdaſu bili naucſni, i mudri; A ſada gniovi, iſtom jeli bogat, jeli officzir, jeli ná glaſu cſovik, on vechié ú ſaboru govory, i ſudy, nego duhovniczi: od kudjaje ovó doſclo, nego zasčtoſu duhovniczi oſtavili kgnighe, i daliſe na ſtvari ſvitovgnié, á od redovnicſtva ni malo, zató iſty gniovi Rhiſtiani nikakvaym posčtegnia ne nosé, negoy darxé zá neznane, i brezkgnixne, kako i drughé gliudé, i pravo cſiné; zasčto nitti oni ucsé ſebe, ni drughé, niti pripovidajú, niti Boga molé, ni drugoga dobra cſiné, niti upravgliaju ſvoje ſtado, ná pút ſpaſonoſny, nego josčter odvrachiajú od dobra, kakoſeje ná mloghie miſty vidilo. Nemoxeſe drugó rechi, nego daſu ú gni ſvitovgny gliudi paſtiri, á duhovny podloxniczi, zasčto sčto ſvitovgny gliudi ochié, onó oni cſiné, illi zlo, illi dobro bjlo; Neka dakle vidé ú isčtoria nacſin kakoſuſe ſabori kupili, tkolie ú ſaborie govorio, i ſudio, tachie ocſito poznati, jeſuli gniovi pravy ſabori, illiſu skupsčtine od neznany, i brez kgnixny ſekularah: I vidichie biſtro kakoſe vladá gniova Czarkva, i jeli pravá zarucſnicza Iſlukarſtova.

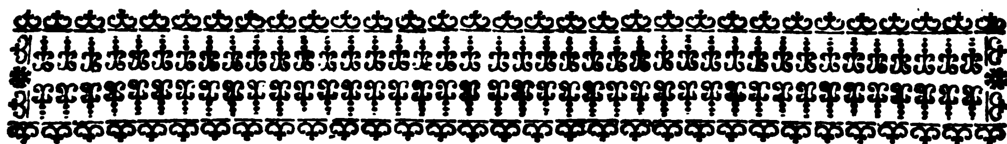
55. Neznam ſvarhu kogá razloga utemlieni Slobodno nama govoré: daſmoſe mj od gni odlucſili, i daſmo gniovi odmetniczi; Buduchi dá oni nigda nemogú nama kazati iz ſaborah, ni iz isčtoriah, daje igda Rimská Czarkva pod oblaſtiu Czarigradskom bila, i daſu oni zapovidali Czarkvi Rimskoj, kako dakle mogú rechi daſmo mj gniovi odmetniczi? Vas ſviet, i oni iſty znadú, daje Czarkva Rimská Czarigradskom, i drughima vladala, zatoliko ſtotinah godinah; Dakle oniſu nasči odmetniczi á nieſmo

mi gniovi: Zasctoie gni od metnila Czarkva Rimská kako suoje stablo, jersuse pomiscali s'Ereticzy starim, i novjm; I vazda Boga molj, daym Bogh ocsi otvory, i pamet razbere, dá poznadú pravi zakon, i pravú Czarkvu, á dá ostavé Erexie, i Ereticské nauke.

56. Mloghy od gni poznajé istinu, i poznajé dasu zabludilí, alli kasné pokajatise od zlochiah, i napravy pút obratitse; Josctse mloghy boje, day Czarkva neusiluié, ostaviti gniov obicsaj, i prichi ú Latinsky, ossobito duhovniczi, zascto govoré, ako ostavismo nasc zákon, neznamo kgnighé Latinské, zatochiemo zanisċta biti darxani: Allise xalosni, i brezpametnivarajú, zascto Czarkva neiscté drugó od gni, nego dá ostavé Erexie, i dá slidé nauke svetie Otaczah i svetoga pisma; to samo ochie Czarkva Rimská od gni, pakchie biti ú opchienii skupu pravovirnie, kakosu zá toliko stotinah godinah bili. A' nechie Czarkva Rimská dá oni ostavé Garcsky obicsaj, nego dá stojé ú svemu! kako i prie, tó jest, neka posté kollikojm drago, Liturgie pojé pó svomu obicsaju, karsté i drughe Sakramente sluxé, kakosu i prie.

RAZ-

RAZGOVOR IV.

OD SAKRAMENTAH.

Akramenti zakona novóga jesu ocsisctegnie, i opragnie od zlochiá; illi jesu potvargiegnie, i nadometnutie milosty Boxje. Ovosu onó sedam stupá kamenity zabilixény ú Proverbiu ná pogl. 9. v. 1. Koje izriza mudrost vicsgniá, i svarhutvardiné gniové sagradi Czarkvu Katolicsanskú. Ovoje onó sedam svitgniaká zlatny, kojé vidy svety Ivan ú ocsitovagniu ná pogl. 1. v. 12. iz koy svitlost milosty Boxjé ú duscu pravovirnie ulazy. Ovoje onó sedam zvizdá siajuchy, kojé isty Ivan vidi ú desniczi Sina Boxiega, kakoje ú istomu poglaviu ná v. 16. pisano, koje izdesnicze milosardia Boxiega prosvitgliuju Czarkvu svetú gniegovu, i dajú svitlost xivota ú dusce pravovirnie. Ovoje onó opragnie, i ocsisctegnie zlóchiá, obechiano od Boga pó Ezekielu Proroku ná pogl. 36. v. 25. *Effundam super vos aquam mundam, & mun-*

 dabi-

dabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Izlichiu svarhu vas vodu csistu, i ocsistichietese od sviu zlochiá vascy. Zascto pó svetie Sakramenty illise licsjmo od bolesty duhovnie, illise uzdarxymo ú milosti Boxioj, illi dostoino primajuchi vechiú milost dobivamo, 'zató od Sakramentah vele znati potribitie, ú ovomú razgovoru imachiemo govoregnie, náiprie od sviú zajedno, pak od svakoga ná póse.

Sakramenat únascky jezik zlamenujé skrovnost, illiti Otaistvo, kakoje pisano ú Ocsitovagniu ná pogl. 1. v. 20. *Sacramentum septem stellarum, quas vidisti in dextera mea.* Skrovnost sedam zvizdah, kojesi vidio jú desniczi mojoj. I úkgnizi svetoga Paula pischuchiega Effexianom ná pogl. 1. v. 9. *Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ.* Danam ocsitu ucsiny skrovnost, illiti otaistvo voglié svoje.

Naisty nacsin Sakramenat zlamenujé csigniegnie svetó, koje Csovika posvechiujé; zató Sakramenat jest zlamegnie skroviscta Boxiega, odregien od Boga zá oslobogiegnie, pokripgliegnie, uzdarxagnie, i bragniegnie Csovika xivujuchiega ná ovomú svitu, kakose promiscgliajuchym svaky Sakramenat ocsitujé.

POG-

POGLAVIE I.

Scto jest Sakramenat?

1. SAkramenat jest zlamegnie chuteche, milost Boxiu, illi izhodak gnié milostiv, pó naregiegniu Boxiemu, jako zlamenujuchi, naregien zá spasegnie Csovika putujuchiega. Tó jest xivujuchiega, ná ovomú Svitu. *Scot.* 4. *dist.* 1. *q.* 2. *art.* 2. *lit. f.* I prem dá naucsitegli na mloghé drughé nacsiné Sakramenat tomacsé, nisctanemagnié ú bistvu svise slaxú.

2. Velljse, dá Sakramenat jest zlamegnie chuteche; Zascto izvan onizy stvary skoymse csiny, drugonam ú poznagnie donosij; Napriliku voda ná Karsctegniu csininas znati, dá onó politie ucsignieno s' ricsma, i s' odlukom, zlamenujé opragnie dusce od grlha, ji milost Boxiú, kojú pó Sakramentu primamo: Radi scta govory svety Augustin, dá zlamegnie jest, scto osim varsté, kojú pod csiutiegnie mechié, csininam drugó ú razum dochi. Velljse, daje zlamegnie chuteche, Zascto dá nie zlamegnie chuteche, nebismo mogli ú poznagnie dochi, dá primamo milost Boxiù pó Sakramentu, buduchi my tilesny. Idase Karsctegnie zlamegniem chutechim neprimá, nebise razlucsilo od viré, kojá samo ú pameti stoy. Radi scta vely S. Ivan Zlatousty. *hom.* 60. *od Populum* : *Si incorporeus esses , incorporea dedisset ipse tibi dona , sed quia corpori conjuncta est anima tua , ideo rebus sensibilibus tibi intelligenda tradit.* Dasi brez tyla, netilesnebi dao on tebi darove, alli zascto s' tylom sastavgliena jest dusca tvoja, zató stvarma chutechim tebi razumiti jest dao. *Apud Anacl. tr.* 14. *dist.* 1. *q.* 1. *n.* 4.

3. Velljse, milost Boxiù, illi izhodak gnié milostiv pó naregiegniu Boxiemu, jakô zlamenujuchi. Izhodak milosti Boxié razumise ossobito ú prisvetomu tylu Issusovu, gdi prie negose milost Boxiá primé ú duscu, izhodak milosti Boxié pó sebi stoy

ú Sakramentu. zasčto od milostivé voglié Boxié izhody: A poslie primgliegnia tyla Issusova dilujé milost posvechiuchiú ú dusci onogá, koyga dostoino primá. *Mastr. disp.* 15. *q.* 1. *art. n.* 7. *Anael. cit.*

4. Velljse, dá Sakramenti milost Boxiú, pó naregiegniu Boxiemu jakó zlamenujú. Zasčto Sakramenti ne samo zlamenújú milost Boxiú, negojú jakó dilujú, tó jest dá brez nikakvá dostojanstva onogá koy primá, Sakramenti od sebe dilujù milost Boxiú; tako dá primglien. Sakramenat nemoxe biti, dase ne primy milost Boxiá, ako ú sebi neimá zaprikė milosti Boxioj: A' kadse ú grihu primé Sakramenat, prem dá ondá neprimase milost, kojú diluje Sakramenat, nisčtanemagnié, pokajavscise od griha, i ucsinivsci pokoru, primase istá milost, kojabise primila ná primgliegniu Sakramenta. *Fœl. Pot. tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 1. *n.* 10.

5. Velljse dá Sakramenti pó naregiegniu Boxiemu dilujú milost Boxiú; Zasčto stvari s' koymase csiné Sakramenti, od naravi svoje nezlamenujú milost Boxiú; Ná prilikú voda ná Karsctegniu, nie naravnó zlamegnie milosti Boxié, nego pó naregiegniu Boxjemu; Zasčtoje Bogh odredio, dá onó opragnie tyla, zlamenujé ocsisčtegnie dusćé od griha istocinoga: I mogaojé Bogh kojù drughú stvar odrediti, dá zlamenujé istó ocsisčtegnie: Jer niedna stvar neimá ú sebi jakosti, daje milost Boxiú zlamenujuchia. *Mastr. cit. n.* 6.

6. Velljse dasu naregieni Sakramenti zá spasegnie Csovika putujuchiega, tó jest xivujuchiega na ovomú svitu: Zasčto niesu naregieni Sakramenti zá Angele, koysu jurve potvargieni ú milosti Boxioj, i nemogujú izgubiti: Nitisu naregieni zá Blaxené, slavu nebeskú uxivajuchié, zasčtosu ovy jurve ú milosti Boxioj. Nitisu naregieni zá diavle, i ossudiené, jer ovy izgubilisu milost Boxiú, nitiú mogu imati. Negosu Sakramenti naregieni, zá vas kollik narod Csovicsansky, jost ná ovomú svjtu xivujuchy, zasčto Bogh kolikoje od gniegové strané, ochie sve kolikė spasene.

POG-

POGLAVIE II.

Samoje ſedam Sakramentah, á ne viſcié, ni magnié.

7. DAje ſamo ſedam Sakramentah, á ne viſcié, ni magnié, od vrimena Aposctolskoga virovalaje vazda ſvetá Czarkva, i naiposlie ucſij Sabor Tridentinsky. *Seſſ. 7. can.* 1. *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuiſſe omnia à JESU Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura vel pauciora quam ſeptem, videlicet: Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliqvod horum ſeptem non eſſe verè, & propriè Sacramentum, anathema ſit.* Ako tko recsé, dá Sakramenti novoga zakona, nieſu bili ſvi od ISSUSA Iſſukarſta Goſpodina naſcega naregieni, illi day jeſt vechié, illi magnié nego ſedam, tó jeſt, Karsctegnie, Krizma, Tylo Iſſuſovo, Pokora, Naiposlidgnié Pomazagnie, Réd, i Xenidba, illi takogier dá koy od ovó ſedam nie pravy, i iſtinity Sakramenat, nekaje proklet.

8. Ovó moxemo procziniti iz xivota tileſnoga, koy jeſt kako prilika xivota duhovnoga. Xivotie dakle Cſovicſij ná ovomú ſvitu zá dvie haſne, illiti koriſti; Zascto haſny ſebi ſamomu, i imá koriſt drugomu. I. Haſny ſebi pó rogiegniu kojé primá ù ſebe, i pokomù bivá Cſovikom. II. Pó raſtegniu, pó komù dogie ú velicſnoſt tyla, zá kojú ſvarhu iziskujeſe rána tyleſná. III. Pó jezbini pó kojojſe ucſiny kripak ù jakoſti. IV. Kadſe razboly ozdravgliaſe pó likary. V. Ozdraviviſci od boleſti, dan pó dan iſtirá iz ſebe oſtanke boleſty, i ucſiniſe kripak, i zdrav kako prie. Haſny drugomú. I. Pó doſtojanſtvu, illiti vladagniu, pó komú drughé upravgliá, vladá, i pravdu gnima cſiny. II. Pó xenidbi haſny drugomu punechi s' po odom vilaet,

zá

zá opchienskó dobro. I pó ovy nacsin zdarxise xivot duhovny, zasčto,

9. Naiprie imá protribu Csovik poroditise ú xivot duhovny, brez kogá nemoxe imati spasegnie, i tako, pó karsčtegniu priporodise ú xivot duhovny. II. Potribujé kripost, kojú primá pó svetoj krismi, za ispoviditi kripko viru Katolicsanskú. III. Potribujé jezbinu duhovnú, pó kojoj raste dusca ú milosti Boxioj, i ovó primá, dostojno primajuchi tylo Ißusovo. IV. Potribujé od likarie, kada ú bolest griha upade, i ovó primá pó Sakramentu Pokoré. V. Potribujé istirati ostanke bolesty, zasčto svagdase neoprascta muka vrimenitá zajedno z' grihom, nego ú dusci ostané trungriha; i ovó primá pó svetoj pomasti, kojase ná csas smarti dajé, jerbo vagliá dajé ondá dusca ozdravgliena od sviu naimagny bolesty. Ovó pét Sakramenta jest naregieno od Ißukarsta zaradi Csovika, zasčto gniemu istomu hasan, i korist csiné. Svety Réd, i Xenidba jesu naregieni, zá korist drughie; Zasčto svety Réd stavgliá Csovika ú dostojanstvo dá drughé vladá, i upravgliá, ná spasonosnó xivgliegnie, i dá sluxy sveté Sakramente. A' pó Xenidbi dase umloxé pravovirny, i dá jednokupno poznavsci Boga, i gniegov pravy zakon, falega, i dicsé. I pó samie ovó sedam Sakramentá vladase xivot duhovny, i upravgliase zadosta svetá Czarkva.

10. Od ovó sedam Sakramentá drughisu od potribé, drughisu od zapovidi, á drughy od voglié. Sakramenti od potribé onisu, brez koye ni pojedan nemoxe spasegnie dobiti: Takoje karsčtegnie svima potribito' i Pokora onym koisu poslie karsctegnia sagrisčili, dá ni pojedan nacsin brez gni nemoxese spasegnie dobiti, I zovuse ová dva Sakramenta martvacska, zasčtoje prie gni dusca martva ú milosti Boxioj.

11. Sakramenti od zapovidi onisu, brez koy prem dabise moglo spasegnie dobiti, nisčtanemagnié moguchise imati, á nektiuchi, nemoxese imati spasegnie; Zasčtose pó pristupgliegniu zapovidi ú padá ú grih: i ovisu Krizma, Tylo Ißusovo, i svetá

ſvetá pomaſt. Brez koyſe ſamo moxe ſaraniti, kadſe imati nemogú, á xeleſe.

12. Sakramenti od voglié onjiſu, brez koyſe moxe ſpaſegnie imati, nitie zapovid daſe primajú: Oviſu, ſvety Réd, i Xenidba, premdabi, i ſvarhu ovie mogla biti zapovid, kadbi velika potriba byla, kako ucſij Toleto *in inſtruct. Sacerd. lib. 2. cap. 27.* I ovoſe pet poslidgny zové, Sakramenti xivie; Zasčto vaglia daje Cſovik xiv ú miloſti Boxioj, kaday primá.

POGLAVIE III.

Sčto Sacramenti dilujú?

13. DViefu ſtvari promiſcgliagnia doſtoine, kojeſe pó primgliegniu Sakramenta dobivajú. Parvaje, miloſt Boxiá ſvarhu naravnym načinom data Cſoviku, i zoveſe miloſt poſvechiujuchiá, zasčtoſe pó gnioj ucſiny Cſovik pravedan. Drugaje nikó duhovnó zlamegnie, od Boga ú duſcu ſtavglieno, kojé zlamegnie vazda ſtoy ú duſci, i nemoxeſe z' duſcom razlucſiti, kako moxe miloſt.

14. U ſvakomuſe Sakramentu primá miloſt Boxiá, kadſe doſtoino primii, i neima protivsčtiné miloſti Boxioj. Alliſe ú ſvakomu neprimá zlamegnie duhovno ú duſci. Neprimaſe ovó zlamegnie duhovno ú duſci ú Sakramentu Pokoré, Tyla Iſſuſova, ſveté pomaſti, i xenidbé, i zatoſe mogú vechié putáh primiti. Primáſe ovó zlamegnie duhovnó ú Sakramentu karsčtegnia, krizmé, i ú ſvetomu rédu, i zatoſe ovy Sakramenti nemogú, nego ſamo jedan pút primiti.

15. Kad Cſovik ú grihu primá Sakramente, ondá neprimá miloſt Boxiú, zasčto miloſt Boxiá nemoxe ú duſci zajedno ſc' gnim ſtajati, jerſe grih ſuprotivy miloſti Bovioj: Alliſe primá zlamegnie duhovnó, jerſe neſuprotivy grihu, i zató moxe z' grihom ú duſci biti. Zató i oſſudieny ú paklú, premdá neimaju miloſti

Boxié,

Boxié, zasctosujú pó grihu izgubili, imajú nisctanemagnié ovó zlamegnie duhovnó, akosuga primili pó Sakramentu, doksu násvitu xivili.

16. Ovdi vagliá znati, dá milost Boxiá jednaje sadagniá, kojase prima ná primgliegniu dostoinu Sakramentah, i po drughy nacsin zovese pomoch Boxiá, iz kojé izhodé nadanutia, upravgliegnia ná dobar xjtak, i drugá mlogá dobra duhovná, kojá neizmirnost Boga svemoguchiega obilato dajé onym, koy dostoino primajú Sakramente. Drugaje posvechiujuchiá, illi opravdajuchiá, pó kojojse ucsiny Csovik pravedan, svet i Bogu dragh. *Anacl. dist.* 2. *q.* 1. *n.* 2. & 3.

17. Milost kojase primá ú Sakramentie, jest milost posvechiujuchiá, i zovese milost Sakramentah, zasctose ú sviú Sákramenty primá. I ne samose primá milost posvechiujuchiá, nego i drughé ossobité milosti ú svakomu Sakramentu, zasctosu Sakramentí naregieni za razlicsite svarhe, i zato zá dobiti oné svarhé, zá kojesu naregieni Sakramenti, daje Bogh pomochi svarhu naravné.

18. Dá Sakramenti novoga zakona diluju milost Boxiú, ú dusci dostoino primajuchiega, ukazujé svety Ivan zlatousty; *DEUM per visibilia signa, invésibilem largiri virtutem.* Bogh pó vigienye zlamegny, nevigienú jakost darivá. Istó piscé svety Augustin svarhu Psalma 37. I naiposlie sabor Tridensky *Sess.* 7. *can.* 8. *Si quis dixerit, per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam &c.* & *can.* 7. & 6. Ako tko recsé, dá Sakramenti novoga zakona nedajú milost pó dilu dilovanu, nekaje proklet.

19. *Ex opere operato*, tó jest pó dilu dilovanu, ochie rechi, dá Sakramenti dajú milost Boxiú, pó obechiagniu Boxiemu, dostojanstvu Issukarstovu, i jakosti muké gniegové, sctoje dilo dilovano; tó jest, Boghie obechiao, i odlucsio, dá koygod dostoino primé Sakramenat, nejmajuchi ú sebi protivsctiné milosti Boxioj, dá udigl primá milost gniegovu, brez niednoga svoga dostojanstva, illi onogá koyga sluxy. Tako ukazujé Innoczenczio

Papa

Papa ovoga imena trechy, ú govoregniu od Misse: *Missæ Sacrificium conferre gratiam, licet per malos ministros, quia etiamsi opus operans sit fortasse immundum ex parte ministri, tamen opus operatum est semper mundum respectu DEI. Apud Mastr.* Posvetelisćte Misse dajé milost, premdá pó zlié sluga, zascto prem akoje dilo diluchiega moxe biti necsisto od strané slughé, nisctanemágnié dilovano jest vazda csisto od strané Boxié.

20. *Ex opere operantis*, tó jest pó dilu dilujuchiega. Ochie rechi, kad Bogh Csoviku dajé milost zaradi dostojanstva gniegova, illi onogá koyga sluxy, kakoje dao Bogh milost Heliodoru, koy jest otio uzeti haznu, kojaje byla ú Jeruzolimu; zaradi dostojanstva Onie Biskupa, koy prikaza posvetilisćte Bogu zá zdravie Heliodora, i primi Bogh molbe zaradi istoga onié, kako Angeo istomu Heliodoru ukaza ú kgniga drughie Makabeisky ná pogl. 3. v. 33. *Onie Sacerdoti gratias age, nam propter eum Dominus tibi vitam donavit.* Ony Misnjku zafali, zasćtoje zaradi gniega Gospodin tebi xivot podilio. Sakramenti nediluju milost Boxiú, zaradi dostojanstva onogá koyga primá, illi sluxy, nego dilujú od strané Bogá, otiuchiega, i pripravna dati milost, koy dostoino Sakramenat prima, kako ucsij sabor Moguntinsky *celebr. Anno* 1549. *cap.* 11. *Gratiam veró Sacramentalem, non ex ipsa externarum rerum virtute, nec ex merito Ministri, sed ex interna, & divinæ operationis virtute estimandum esse.* Milost Sakramentah nesczinise od jakosti csigniegniah izvanskie stvary, ni od dostojanstva slughé, nego od iznutargniega Boxanstvenoga csigniegnia jakosti.

21. Slidy iz ovogá nauka, daje Bogh parvy uzrok od milosti, kojase po dostoinu primgliegniu Sakramentah primá, á Sakramentisu drughy uzrok, buduchi dasu stvari, s' koymse csiné Sakramenti, tilesné, i nemogú od jakosti svojé dilovati milost Boxiú, kojá jest svarhunaravná, negosu samo zlamegnia jaká milosti Boxié; Zatosu stvari, od koyse csiné Sakramenti, kako jedan halat, s' koymse sluxy Bogh, koy stavglien, i odregieno ucsi-

 gnien

gnien, udiglie, kolikoje od ſtrané Boxié, dilujé miloſt gniegovu poſvechiujuchiú; Tako ucſij ſabor Tridensky *ſeſſ. 7. can. 7. Si-quis dixerit non dari gratiam per hujusmodi Sacrameuta ſemper, & omnibus, quantum eſt ex parte DEI, &c. Anathema ſit.* Ako tko recsé, daſe nedaje miloſt pó oviziú Sakramenty, vazda, i ſvima, kolikoje od ſtrané Boxié, nekaje proklet. Iſtoje odregieno ú ſaboru Mogutinskomu godiné 1549. *apud Maſtr. diſp.* 15. *q.* 2. *art.* 1. *n.* 21. & 22.

POGLAVIE IV.

Od ſtvary, kojé csiné Sakramenat.

22. TRiſu ſtvari potrbite zá sloxiti, illiti ucſiniti Sakramenat. Parvá jeſt, ſtvar naregiena od Iſſukarſta. Drugaje ricſi odregiene od Iſſukarſta; Trechiaje otegnie, illiti voglia, cſiniti pó naregiegniu Iſſukarſtovu, i úkazagniu ſveté Czarkvé Katolicſanské. I ako od oviú jedna pomanká, nie dobar Sakramenat, nitti zlamenujé miloſt Boxiú. Ovó ucſij ſabor Florentinsky *in Decret. union. apud Anacl. cit.*

23. Gdi vagliá znati, dá ondá nie dobar ſakramenat, kadaſe biſtvo iskvary od ové try ſtvari, zá Sakramenat potribité; Na priliku daſe ná Karsctegniu nesluxy s' vodom naravnom, illi daſe nérecsú ricſi odregiené, illi daſe neimá podpunó otégnie cſiniti, onó sctoje Iſſukarſt naredio, i slidy ſvetá Czarkva, tada nebi bio dobar Sakramenat. Na priliku ako ná karſtegniu nepolié s' vodom naravnom, nie dobar Sakramenat, akoli, i polie, á ne recsé ricſi odregiené, nie Sakramenat, akoli polie, i recsé ricſi, á neimá otegnia cſiniti, sctoje Iſſukarſt naredio, i slidy ſvetá Czarkva, nitie Karscteno, nitie dobar Sakramenat. I takoſe od drughie Sakramentáh razumjé.

24. Otegnie jeſt od trij varſte, ſadagnié, kriposnó, i obicsnó. Otegnie ſadagnie jeſt, kada Cſovik cſinechi kojú ſtvár, imá

imá ſada otegnie cſinitiú, Napriliku, kada ná Karsčtegniu imá odluku, zajedno s'onym cſigniegniem, i govoregniem cſiniti onó, sčtoje Iſſukarſt odredio, tő jeſt Karſtiti; I ovojé otegniej naiboglie, i potribito ú sluxegniu Sakramentah.

25. Otegnie kripoſno jeſt, kojé imá kripoſt od otegnia ſadagniega, Napriliku kada Misnjk pocsmé Miſu govoriti, imá odluku, i otegnie cſiniti ſve onó sčtoje pó náredbi Iſſukarſtovoj odredila ſveta Czarkva, pak poslié govorechi Miſu raztarcſemuſe pamet, i neimá otegnia ſadagniega, alli imá kripoſt otegnia ſadagniega, kogaje ú pocſetak imao, zasčtoga nie ſuprotivnom odlukom pritargao: I ovoje otegnie dobro.

26. Otegnie obicſnó, jeſt ſaſviem proſcaſtó, premdá nie neotegniem pritargnuto; Ná priliku dá tko imá otegnie karſtitiſe, illi krizmatiſe, i ovó otegnie nepritargne otegniem ſuprotivnym, ovy imá otegnie obicſnó, i moxe ú tomú otegniu czielu godinu ſtajati, i ſpavajuchiga imati. I ovo otegnie ná sluxegniu Sakramentah nevagliá, zasčtoje otegnie proſcaſtó, i nemoxe biti uzrok Sakramentah. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 1. *q.* 3. *n.* 35. & 36.

POGLAVIE V.

Od ſtvary Izvanskie Sakramentah.

27. **V**Idivſci ſtvari iznutargnié kojé cſiné, i brez koy nie dobar Sakramenat, odpotribeje viditi ſtvari izvanské Sakramentah. Parvaje dakle ſtvar izvanská Sakramenta Bogh ſvemoguchi, koy jeſt pocſetak od ſviu dobarah, i koy jeſt odredio Sakramente, zasčto dá nebudé Bogh odredio Sakramente, nebi mogli zlamenovati miloſt Boxiú, nitibi byli pravi Sakramenti, day Cſovik budé odredio.

28. Drugaje, Cſovik ná ovomú ſvitu xivujuchy, koy sluxy Sakramente, zasčtoje tako odredio Bogh ſvemoduchy, kakoje piſano Efexianom ná pogl. 4. v. 11. *Et ipſe dedit quosdam quidem*

Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores. I isty dade (tó jest Bogh) niké Aposctole á niké Proroke, ádrughé Evangelisćte, drúghé Pastyre, i naucsiteglie. I isty Aposctó ú kgnizi parvoy korintianom ná pogl. 4. v. 1. govory: *Sic nos existimet bomo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum DEI.* Ovako nekanas sczíny Csovik, kako slughé Issukarstove, i razdiliteglie otaistvy Boxy.

29. Trechiaje, Csovik ná ovomú svitu xivujuchy, koy primá Sakramente, zasctosu zá sama Csovika xivuchiega ná ovómú svitu naregieni Sakramenti. Buduchi dasu Angeli csisty Duh, koy nemoxe primiti ú sebe nisćta tilesna, á stvari s' koymse csiné Sakramenti, jesu tilesné; zato Angeo, i dusca razdigliena stylom, nemoxe primiti Sakramentah.

30. Reko dá samo Csovik moxe sluxiti Sakramente, á né drughy, allise ovó razumié od zakona Boxiega obicsainoga, tò jest, zasctoje tako Bogh odredio: sasviem tiem, mogaobi Bogh pó mogustvu izvanobicsainomu ucsiniti, dá sluxé Sakramente. Angeli, i dusce Blaxenie, kako ucsij Masctrio pó govoregniu svetoga Augustina *lib. 2. contr. Parmenian. cap.* 15. *Quod attinet ad Baptismum adest DEUS, qui dat, sive per se ipsum, sive per hominem, sive per Angelum.* Sćtose karsćtegniu pristoy, imà Bogh, koy dajé illi pó sebi istomu, illi pó csoviku, illi pó Angielu.

31. Mogustvo Boxié jednoje obicsainó, pó komú Bogh csiny, sve onó, sctoje od vieka odredio csiniti. Na priliku Boghie odviekà odredio, dá griscnik nemoxe ulisti ú Kraglieśtvo nebeskó, negó dá idé ú muke paklené, i tako Bogh pó mogustvu obicsainomu, nemoxe griscniku dati slavé kraglieśtva nebeskoga, zasćto sud gniegov nemoxe biti ná drughy nacsin, nego kakoje odredio odvieka. Drugoje mogustvo Boxjé svarhu obicsainó, illiti neizmirnó, pó komú Bogh moxe ucsiniti sve onó sćto ú sebi protivsćiné nezatvará; Ná priliku, prem daje Bogh odredio dá griscniczi idú ú pakao, i nemoxega osloboditi pó mogustvu obicsainomu; Nisćtanemagnié pó mogustvu svarhu-obicsainomu,

mu, illiti neizmirnomu, pó komú moxe ucſiniti ſve onó, sctо moxe ucſiniti, mogaobi osloboditi griſcnika, da neotiidé ú muke paklené, zascto ovó ú ſebi nezatvará protivsctiné: Alli pó ovomú moguſtvu nemoxe Bogh ucſiniti, onó sctoje jucſer bylo dá nie bylo, zasctoje jurve proſclo, jerbi vaglialo rechi biloje, i nie bylo, i ovó ú ſebi zatvará protivsctinu.

32. Takoje zakon Boxy obicſny, po komuje naredio dá ſamo cſovik sluxy Sakramente, i pó ovomú zakonu izvan cſovika xivujuchiega, nitko nemoxe sluxiti Sakramenatah; Alli pó zakonu brez obicſainomu, illiti izvan obicſainomu, mogaobi narediti, dá Angeli, i duſce ſtylom raſtavgliené sluxé Sakramente.

POGLAVIE VI.

Od onogá koy sluxy Sakramente.

33. PRem daſu mloghé ſtvari kojeſe iziskujú od ſtrané onogá, koy sluxy Sakramente, nisctanemagnié, oſſobiteſu dvie brez koy nie dobar Sakramenat, tó jeſt, Moguſtvo sluxiti Sakramenat, i Otegnie sluxiti Sakramenat. Od otegnia kogá vagliá dá ima sluxevnik Sakramentah, vidiliſmo zadoſti ú pogl. 4. ovogá razgovorá. Dakle ovdi ſamo od Moguſtva, i pomglié govorimo.

34. Vaglia dakle znati, dá ú niky Sakramenty ochieſe moguſtvo miſnicskó, áù niky vechié nego Miſnicskó, áù niky magnié, nego Miſnicsko. Sakramenti ſveté Pomaſti, Pokoré, Po ſvetelisćta tyla Iſſukarſtova, ochié moguſtvo Miſnicskó, zató kónie Miſnik, nemoxe sluxiti ové Sakramente. Svety Red i Krizma ochie moguſtvo, illiti doſtojanſtvo vechié od Miſnicskoga, zató nemoxé jedan Miſnik drugoga rediti, negoſe ochię Biskup, koy imá vechié doſtojanſtvo od Miſnicskoga. Karſtiti, i Vincſati moxe, i magny od Miſnika, alli ſamo ù potribi. Karſtiti moxe Diakon, i ſvaky cſovik, zasctoje ovy Sakramenat nai potribity,

budu-

buduchi dafe brez gniega fpafegnie nemoxe imati. A vincfagnie ftoy ú pogodbi, i vogli dvoicze, koyfe jedan drugomu pridajé, zató dá nie zapriké Czarkvenè fvatkobi mogao vincfati, kakochiemo boglié ná fvomu miftu viditi.

35. Reko dá ony koy sluxy Sukramente, vagliá dá imá otegnié cfiniti, ono sčto cfiny fvetá Czarkva, pó nauku sabora Tridentinskoga *Seff. 7. can.* 11. *de Sacram.* Sčtofe nerazumié famo, dá imá otegnie cfiniti oné *Czerimonie*, illiti oná cfigniegnia, s' Nekoymfe sluxy, i kojaje odredila fvetá Czarkva dafe cfiné; Negofe ochie otegnie cfiniti Sakramenat, kakoje od Iffukarfta odregien.

36. Gdi vagliá znati, dafe Otegnie, i pomglia razlucfujú. Otegnie jeft dilo, illiti cfigniegnie voglie zá koju fvarhu: Nápriliku koy pifcé, imá otegnie voglié, fvarfciti onó sčto pifcé. A' Pomglia jeft Otegnie voglié cfiniti koju ftvar liepo: Zató koy pifcé, imá ne famo Otegnie fvarfciti pifmo, nego odvifcié imá pomgliu ucfiniti pifmo plemenito. Po ifti nacfin ne famo vagliá imati pomgliu, nego vagliá imati vogliu sluxiti Sakramenat, kakoje od Boga naregien. *Maftr. q.* 3. *Art.* 1. *n.* 37.

37. Koy sluxy Sakramente, prem dafe nagié ú grihu Smartnomu, Nisčtanemagnié, ako fva ucfiny, kojafe iziskujú zá ucfiniti Sakramenat, dobarje Sakramenat, nitiga zlochia slughé moxe pokvariti, premdá sluxechi Sakramente ú grihu, fagrifcujefe protiva ftvari fvetoy. Ovoje nauk fabora Tridentinskoga *Seff.* 7. *can.* 12. *fi quis dixerit miniftrum in peccato mortali exiftentem, modo omnia effentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, fervaverit, non conficere, aut confere Sacramentum, anathema fit.* Ako tko recsé, dá sluga buduchi ú grihu Smartnomu, ako fva ucfiny kojafu od biftva Sakramenta, illi kojafu potrebna zá sluxitiga, dá necfiny, illi nedaje Sakramenat, nekaje proklet.

POG-

POGLAVIE VII.

Moguliſe od zlá Redovnika iskati, i primiti Sakramenti?

38. RAzumiſe ony redovnik zao, koy jéſt ù kakvù grihu ocſitu, zasčto izván griha ocſita nitko poznati nemoxe jeli zao, illi dobar, buduchi ſamomu Bogu ocſita skrovisčta ſarczah, kakoje piſaro ù trechy kgniga kragliáh ná pogl. 8. v. 39. *Quia tu noſti ſolus cor omnium filiorum hominum.* Zasčtoſi ty ſam poznao ſarcze ſviu Sinovah Cſovicſanskyé.

39. Vagliá znati, dá rédovnik ù grihu ocſitu, drughie, kogá tarpy Czarkva, i niemu od Czarkvé zabragnieno sluxiti Sakramente; A'drughié, kogá netarpy Czarkva, i zabragnienomuje sluxiti Sakramenté, i druga cſiniti gniegovu doſtoianſtvu priſtoina. Opet drughie, koy duxan jeſt sluxiti Szkramente, kako Biskup, illi Parok; á drughié koy nie duxan, kako priproſt Miſnik.

40. Vidivſci ová vagliá znati, dá od redovnika, komuje od Czarkvé zabragnieno sluxiti Sakramente, nemoguſe iskati, i primati Sakramenti; Zasčto koy od takvoga isčté, i primá Sakramente, opchy ſgním ù grihu, i bivá dionik iſtoga griha, jerbo znade damuje varlo od Czarkvé zabragnieno. Alli ù velikoy potribi, kad nebi bylo drugoga, kakonoti ná cſas ſmarty, i ù drughje veliké potribé dogagiay, moguſe i od tákvá primati, i iskati Sakramenti. *Maſtr. diſp.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *n.* 51.

41. Od onogá pak, komù nie od Czarkvé zabragnieno sluxiti Sakramente, moguſe iskati, i primati Sakramenti, oſſobito akoje Paſtir od duſcah; Zasčto podloxniczi gniegovi duhovny, imajù moguſtvo od gniega iskati Sakramente. Prem dá on ù grihu sluxechi Sakramente ſagriſcujé protiva ſtvari ſvetoj. *Maſtr. ibid.*

Mm 42. Od

42 Od onogá koy nie duxan sluxiti Sakramente, kakosu priprosti Misniczi, nitise mogù iskati, ni primati, Sakramenti: Zasctobi ovó bylo navesti gni dá sagrisce, neimajuchi oblasti od gni iskati Sakramente, niti oni buduchi duxni sluxiti Sakramente. Alli ù velikoj potribi, moguse iskati, i primati; Zascto kadie velika potriba svakjé Misnik, prem dá priprost, duxan sluxiti Sakramente. *Mast. ibid. Tolet. lib. 2. cap.* 88.

POGLAVIE VIII.

Od onogá koy primá Sakramente.

43. KAko rekosmo ozgor, dá sam Csovik xivujuchy ná ovomù svitu, moxe sluxiti Sakramente, tako sam Csovik moxe i primiti Sakramente: Prem dabi Bogh pó mogustvu néizmirnomu mogao ucsiniti, dá Blaxeny z' tilom Sastavglieni, primajú Sakramente; Zascto ovó nezatvará protivsctiné. Alli Angeli nipojedan nacsin nemogú primiti Sakramenatah, jerbosu Angeli duh csist, i zató nemoguniscta tilesna primiti, buduchi suprotivno naravi gniovoj: A' Sakraméntisu od Issukarsta naregieni ú stvarma tilesnym. Zatő ako Angeli nemogú primiti niscta tilesna, nemogù ni Sakramenata primiti. *Mastr. cit. q.* 3. *art.* 2. *n.* 44.

44. Nitisu Sakramenti naregieni zá nikoliko gliudy, nego zá vas narod Csovicsansky, toliko xenskoga plemena, s' ovym samiem razlucsegniem, dá svi Sakramenti nisu naregieni zá vas kolik narod Csovicsansky, nego samo ony, koysu potribiti, zá dobiti spasegnie, kakosu Karsctegnie, sveta Pokora, i drughy koysu potribiti zaradi zapovidi. A' koysu odvoglié, moguse primiti, illi neprimiti.

45. Xenskó pleme nemoxe primiti Sahramenat svetoga Réda; Zascto koy primé svety Réd, vagliá dá imá dostojanstvo, i gospodstvo svarhu gliudy, scto Xena nemore imati pó zapovidi

vidi Boxioj; zasctoje pisano ú kgniga poroda ná pogl. 3. v. 16. *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.* Pod zapovidiu Csovika budesc, i onchie gospodovati tebi. S. Aposcto ú Kgnizi Timoteu ná pogl. 2. v. 12. piscé: *Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum.* Ucsiti xenami nedopusctam, ni gospodovati Csoviku.

46. Nitise ú svetomú pismu nahody, daje tú oblast Bogh dao xenskomu plemenu, damu prikaxé posvetilisćte. I isty Issukarst kadaje naredio Sakramente, tú oblast nie dao ni istoy Diviczi Mary, prem daje ona svetignom nadodila sve Aposctole; Dakle Xena nemoxe primiti Sakramenat svetoga Réda. Naisty nacsin dicza malená, nemogù primiti Sakramenta svеté pomasti, ni xenidbé, dok nedogiu ú razum. Takogier koy neimajú mogustva naravnoga, nemogú primiti Sakramenta xenidbé.

47. Vidivsci ová vagliá znati, dasu mloghé stvari kojese izizkujú od strané onogá, koy primá Sakramenat; Naiprie vagliá daje ú milosti Boxioj, zá primiti milost posvechiujuchiú, kojú dilujé Sakramenat, ossobito kadje Csovik doscao ú razum. Takogier ú nikije Sakramenty, kako ú svetomu Rédu ochiese znagnie sluxiti Sakramenat.

48. Zató varlo sagriscujé, koy nedostoino primá Sakramente, jer znajuchi mechié zapriku, dá neprimy milost, kojú Sakramenat dilújé, Zató svety Pavao Aposctó ponukujé ossobito od primgliegnia tyla Issussova, ú Kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 11. v. 28. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* Iskuscaj sam sebe Csovicze, i tako od kruha onogá jedi, i od csascé py. Zasctó koy nedostoino blagujé, ipié, ossudiegnie sebi blagujé, i pié.

49. Koy ú grihu smartnomu primá Sakramenat, sagriscujé protiva stvari svetoj; zasctomilost Boxiá nemoxe z' grihom stajati; Zató griscnik primajuchi Sakramente, protivise milosti Boxioj, kojubi primio, pó primgliegniu Sakramenta, dá nie ú gri-

 hu

ſhu; Zatoje duxan, kolikoje od ſtrané gniegové ſvú pomgliu ſtaviti dá doſtoino primé Sakramenat, i miloſt Boxiú *Maſt. cit.* 47.

50. Ovdi znay, dá Cſovik ú razúmu, moxe primiti pó Sakramentu magniú, illi vechiú miloſt, kakoje koy pripravglien vechié, illi magnié; I kako komú Bogh ochie dati pó ſvojoj dobroti; Ovoje nauk ſabora Tridentinskoga *ſeſſ. 6. cap. 7. Juſtitiam in nobis recipientes, unuſquiſque ſuam ſecundum menſuram, quam Spiritus Sanctus partitur ſingulis, prout vult ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem.* Pravdu ú nami primajuchi, ſvaky ſvoju pó miri, kojú duh ſvety razdigliujé ſvakomu, kako ochie, pó vlaſtitomu ſvakoga pripravgliegniu.

51. Cſovik razuman kada primá Sakramente, vagliá dá imá kojegod otegnie od triu ozgor ú pogl. 4. récſenie, od koje ſvakoje zadoſta ú Cſoviku zaprimiti Sakramenat; zasctó ucſij ſabor Arauxikansky parvi ná pogl. 12. *Obmuteſcens Baptizari, aut Pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet.* Koyſe razbolé, i zá ſebe odgovoriti nemogú, ako voglié gniové, ſvidocſanſtxo rekú, koyſu gniegovi, nekaſe karſté. *Apud. Maſtr. cit. n.* 45.

52. U maloy diczi neiziskujeſe nikakvó otegnie: Zasctoſu oni upali ú grih iſtocſny brez niednoga vlaſtitoga otegnia; Zató zaopratiſe od togá griha, neiziskujeſe nikoje otegnie. Kakoſu dakle ú grih upali pó otegniu drugoga, tako zá opratiſe od togá grihá zádoſtaje otegnie drugoga. I zató ſvetá Czarkva naredilaje kumove, dá zá gniega odgovarajú, i imajú otegnie, buduchi dá kakoje gniegovova voglia, ú vogli Adamovoj ſagriſcila, tako pó iſty nacſin dá gniegova voglia, ú vogli kumovoj od grihaſe ocſiſty.

CSLA-

CSLANAK I.

Od Sakramentah.

VIdivſci sctoje Sakramenat, i oná kojá cſiné Sakramenat, odpotribeje viditi od ſvakoga ná poſe; I zascto Karsctegnie jeſt temegl, i vrata ſviu Sakramenatá, kogá neprimivſci, nemoxeſe drughy Sakramenat primiti, kakoſe vidi *in cap. veniens de Præsb. non Bapt.* izvan Sakramenta tyla Iſſuſſova, kogá prem dá nekarscten primé, iſtinitobi tylo Iſſuſovo primio, prem dá nebi primio miloſti, kojú dilujé Sakramenat karsctegnia, kakoſe ú iſtomu poglaviu ukazujé. Zató naiparvó od karsctegnia, pak od oſtalie Sakramenta ú kratko govorichiemo.

POGLAVIE I.

Sctoje Sakramenat Karsctegnia, i kadaje naregien od Iſſukarſta?

1. NAiprie vagliá znati, daje Karsctegnie od try varſte, tó jeſt Karsctegnie karvi, s' koymſuſe karſtili Mladinczi, koy prie karsctegnia vodé jeſuſe oprali úiſtoy karvi ſvojoj, i zató ſvetá Czarkva ú molitvi iſtie Mladinaczah govory: *Innocentes Martyres, non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt.* Neoskvargnieny Mucſeniczi ne govorechi, nego umirauchi iſpovidili jeſu.

2. Ovó karsċtegnie zlamenujese ú ricſma Iſſukarſtoviem kod ſvetoga Mattié ná pogl. 10. v. 49. *Qui perdiderit Animam ſuam propter me, inveniet eam.* Koy izguby duſcu ſvoju zaradi mene, naidé gniú. I boglié kod ſvetoga Marka ná pogl. 10. v. 38. *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibo, aut Baptiſmo quò ego Baptizor, babtizari?* Morételi pitti cſaſcu, kojú já piem, illi Karsċtegniem Kerſtitiſe, koymſe já Karſtym?

3. Drugoje Karsċtegnie plamenitó, illiti od uxgagnia, kada tko nemoguchi primiti karsċtegnie vodé, imá xegliu Karſtitiſe. Ovojé zabilixeno ú cſigniegny Aposċtolskie ná pogl. 10. v. 31. daſu molitve, i dila kornelia primgliene prid Bogom prie, negoſeie Karſtio: *Orationes tuæ, & Eleemoſynæ tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu DEI.* Molitve tvoje, i Elemozine tvoje, uzaſcléſu ná uſpomenu, prid liczem Boxym. I ú pogl. 1. v. 5. *Vos autem Baptizabimini Spiritu Sancto.* A' vichieteſe Karſtiti duhom ſvetiem.

4. Ová dvá Karsċtegnia nieſu Sakramenti naregiéni od Iſſukarſta, nego ſamo imajú jakoſt, oprati duſcu od griha, kadaſe nemoxe primiti Sakramenat politia vodé; Zató prem daſu jaká ú onó vrime od prolitia karvi, illi kadſe imá xeglia; Nisċtanemagnié proſcavſci takvó vrime, i moguchiſe primiti Sakramenat politia vodé, á nektiuchi, zaluduſe prie imá otegnie prolitia karvi, i xéglia Karſtitiſe; Naukie ſvetoga Aguſtina ſverhu recſenoga kornelia: *Si etiam Spiritu Sancto jam accepto baptizari noluiſſet, contempti tanti Sacramenti reus extitiſſet.* Ako i primivſci duha ſvetoga nebi bio otio Karſtitiſe, od pogargiegnia tolikog Sakramenta krivaczbi bio. *Maſtr. diſp.* 17. 1. *art.* 1. *n.* 5. & 8.

5. Trechié jeſt karsċtegnie vodé (od kogá ovdi govorimo) brez kogá ni pojedan nacſin ſaranitſe nemoxe, kako ukazujé ſvety Ivan ná pogl. 3. v. 5. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum DEI.* Akoſe tko nepriporody pó vodi, i duhu ſvetomu, nemoxe uliſti ú kraglieſtvo Boxjé. I ſabor Tridentinsky proklignié oné koybi rekli, dá Sakramenat kars-

karsc̃egnia nie potribit, zá dobiti ſpaſegnie vicſgnié. *Seſſ.* 7. *can.* 5. *de Baptiſ.*

6. Karsc̃egnie, jeſt Sakramenat opragnia duſcé od griha, zdarxechiſe ú opragniu Cſovika, kako godir otiuchiega, ucſignienomu ú vodi, od drugoga polivajuchiega, i ú ricſma ſtanovitym, zajedno od polivajuchiega, s'otegniem recſenym. *Scot.* 4. *diſt.* 3. *q.* I. Kojé govoregnie tomacſij ſve biſtvo karsc̃egnia, kakoſmo ozgor vidili, i únapridak vidichiemo.

7. Kadaje naregien od Iſſukarſta ovy Sakramenat, naucſitegli razlicſito govoré: niky ſvetim Tomom 3. *part. q.* 66. *art.* 2. *apud Anacl. diſt.* 3. *q.* I. *n.* 5. Darxé, daje Iſſukarſt naredio ovy Sakramenat, kadaſeie karſtio ú Jordanu; Zasc̃oje ondá z'doticzagniem ſvoje pricſiſté putti poſvetio vode Jordanské.

8. Drughyſu rekli, daje Iſſukarſt naredio ovy Sakramenat poslie muké, i uskarſnutia, kadaje poslao Aposc̃ole dá ucsé narode karſtechi gni, kako piſcé ſvety Mattie ná pogl. 27. v. 20. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Poſcavſci dakle ucſite ſve narode, karstechi gni, ú imé ocza, i ſina, i duha ſvetoga. *Alenſis, Albertus &c. apud Maſtr. loc. cit. art.* 2. *n.* 9.

9. Scot ſaſvom skulom ſvojom, i s'mloghima drughym 4. *diſt.* 3. *q.* 4. Protiviſe, i jednomu, i drugomu govoregniu; Zasc̃o vely, dá Iſſukarſt kadaſeje Karſtio ú Jordanu, joſt nie imao ucſenike, nitie pripovidao Sakramenat karsc̃egnia; Nitie karſtio Sakramentom karsc̃egnia, nego karsc̃egniem ſvetoga Ivana, kojé karsc̃egnie nie bio Sakramenat, kako iſty ſvety Ivan ſvidocſij kod ſvetoga Luké ná pogl. 3. v. 16. *Ego quidem aqua baptizo vos: Veniet autem fortior me, cujus non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamentorum ejus; ipſe vos baptizabit in Spiritu Sancto.* Já karſtim vas vodom, á dochichie jacſij od mene, komú nieſam doſtojan odvezati ſvezah obuchié gniegové, onchievas karſtiti ú duhu ſvetomu.

10. Odba-

10. Odbaczujé ná isty nacsin drugó govoregnie: Zasctoje Issukarst Karstio prie muké, i uskarnutia, kakose sctié kod svetoga Ivana ná pogl. 3. v. 22. *Post hæc venit JEsus, & discipuli ejus in Judæam terram, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat.* Poslie oviú dogie Issus, i ucseniczi gniegovi ú xudinskú zemgliu, i ondi pribivasce sgnimi, i karschiasce. Dakle akosu Aposctoli karstili prie muké i uskarsnutia Issukarstova, vagliá rechi daje prie uskarsnutia naregien ovay Sakramenat. Dakle vaglia rechi, da nitié Issukarst naredio ovy Sakramenat, kadaseję karstio ú Jordanu, nitti poslie muké, i uskarsnutia, nego prie uskarsnutia, prem dase ocsito nemoxe iz pisma svetoga izvaditi basc kadagaje naredio. *Anacl. cit. n. 6.*

POGLAVIE II.

U csemuse csiny Sakramenat Karscfegnia?

11. DVisu stvari potribite zá Sakramemat Karsctegnia, brez koy nebivá Sakramenat. Parvá stvar jest voda naravná, illi byla iz mora, illi iz riké, illi od kiscé, illi otopgliena od sniega, illi od leda. Alli nevagliá voda ruxicsná, ni csorba, ni kojá drugá kojase vady iz Cvitia, illi travé.

12. Dá ïmá biti voda naravná, vadise iz Evangeglia svetoga Ivana ná pogl. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua.* Ako tko priporogien nebudé iz vodé. I sabor Tridentinsky ucy *Sess. 7. can. 2. de Baptis. si quis dixerit, aquam veram, & naturalem non esse de necessitate Sacramenti &c. anathema sit.* Ako tko recsé, dá voda istinitá, i naravná nie potrebna zá Sakramenat Karsctegnia &c. nekaje poklet.

14. Prem dase ú potribi moxe karstiti s' vodom naravnom, i neblagosovglienom; Nisctanemagnié tako karstechi brez potribé smartnobi sagriscio: Zascto prem daje Issukarst naredio dase karsty ú vodi naravnoi; Sasviemtiem Czarkvaje svetá stanovi-

novitym razlogom odredila, dale karsty vodom blagosovglienom. I prem dá imá ossobity blagosov, kogá odregiujé svetá Czarkva, i csinise ná velikú subbotu, i ná post duhovah, sasviemtiem ú svagdagnioi posvechienoi vodi smoxese brez griha karstiti: *Anacl. dist. 3. q. 2. n.* 12.

14. Stojechi karsctegnie u polivagniu, pitase, kojá strana od tyla imase politi, karstechi? Odgovarase, dá buduchi glava naiplemenitié udo od tyla, zadosstaje politi glavu. Alli kadaje potriba, dostaje dase i kojá drugá strana od tyla polié; Ná priliku, kadbise iz utrobé vidila ruka, illi noga, i bio bojaz smarti, ondá polivsci ruku, illi nogu, dobrobi bilo Karsctegnie.

15. Koybi, omocsivsci parst, ucsinio Krix ná cselu, nebi dobro karstio; Zascto nebi bilo opragnie tyla, buduchi dá Karsctegnie stoy ú opragniu tyla, (kakosmo ozgor vidili) zlamenujuchi opragnie duscé od griha. Alli akobise vidila voda na cselu i tekla, dobrobi bilo Karstegnie. Takogier, kadbi tko sckropechi karstio, akobi kapglie tekle niz Csovika, dobrobi karstio, akoli nebi tékle nebi dobro Karstio, zasctose nebi moglo zvati opragnie tyla. *Anacl. cit. n.* 15. *Mastr. cit. n.* 24.

16. Druga stvar potribna za sluxiti Sakramenat Karsctegnia, jesu ricsi od Issukarsta narégiéné, i od svetéCzarkvé vazda uzdarxane, tó jest. *Ego te Baptizo : In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti : Amen.* Iá te Karstym ú ime Ocza, i Sina, i Duha Svetoga Amen. Kojé ricsi zajedno s' politiem vagliá dasu recsene, polivajuchi try puta, kako stary kanoni ucsé. *Anacl. ibid. n.* 17.

17. Onesu ricsi naregiene od Issukarsta, kadaje poslao Aposctole ucsiti sve narode, Karstechi gni ú ime Ocza, i Sina, i Duha svetoga. I dase prie, illi poslie politia recsú, nebi dobro bilo Karsctegnie, jer oné ricsi istó politie zlamenujù.

18. Kadbise sumglilo jelli tko karscten; illi nie, tadabi vaglialo karstiti ná ovy nacsin, *Si non es Baptisatus, Ego te Baptizo &c.* Ako niesi Karscten, Já te Karstym &c.

POGLAVIE III.

Od oniú koy Karſté, i prtmajú Karsctegnie.

19. KOy sluxy Sakramenat Karsctegnia, vagliá dá imá doſtojanſtvo Miſnicskó, ako Karscty ú Czarkvi, i breznaghle potribé. Zascto izván Czarkvé, i kadje potriba, ſvatko moxe Karstiti, koy zná rechi ozgor recſené ricſi, i imá otegnie cſiniti, sctoje Iſſukarſt naredio, i obicſajé ſvetá Czarkva.

20. Pó dopusctegniu Biskupa, illi Paroka, ſvecſano, illiti ú Czarkvi, ne ſamo mogaobi Karſtiti priproſt Miſnik, nego i diakon; alli vagliá daje potriba, i razloxit dogagiaj; Alli poludiakon, i koy magnié redove imá, nebi mogao ſvecſano Karſtiti. *Anacl. q. 4. n. 34. citans Gloſ. Laym.*

21. Dá tko Karſty, illi zlamenujé brez potribé, á neimá doſtojanſtva Miſnicſkoga, ſmartno ſagriſcujé, zásctonebuduchimu duxnoſti sluxiti Sakramenat Karsctegnia, uzimglié ſebi onó sctomuſe népriſtoy, tó jeſt doſtojanſtvo sluxiti Sakramente. *Anacl. cit. n. 33.*

22. Jedan moxe mloghé Karſtiti ú potribi, polivajuchi, i govorechi zajedno: *Ego vos Baptizo in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Já vas Karſtym ú Ime Ocza, i Sina, i Duha Svetoga. Zasctoſu i Aposctoli ná ty nacſin Karſtili, kakoſe sctié ù Cſigniegni Aposctolskie ná pogl. 2. v. 41. Daſu ná duhóve oko try igliade duſcah Karſtili. Alli brez potribé tako Karſtechi varlobi ſagriſcio, prem dabi dobro bilo Karsctegnie: Zasctobiſe protivio opchienomu obicſaju ſvété Czarkvé. *Maſtr. cit. q. 3. art. 1. n. 34.*

23. Dva, illi vechiey nemogú Karſtiti jednoga, jedan polivajuchi, á drughy govorechi ricſi odregiené; Zascto ony koybi govorio: *Jate Karſtym*, nebi iſtinu govorio, á ony koybi polivao, nebi ricſi govorio, zató nebi bio dobar Sakramenat. Kadbi pak mlogoy govorilo ricſi, á jedan polivao iſté ricſi govorechi,

chi, dobarbi Sakramenat bio; zasčo kad mogú mlady miſniczi, kadſe redé, zajedno z' Biskupom poſvetiti Osčiu, kojú neimajú ú rukú, Mochichie mloghy i karſtiti, prem dá ſvi nepolivajú. *Maſtr. cit. n.* 35.

24. Kadbiſe dogodilo, dabiſe nakazno rodilo, i neimá zlamegnia Cſovicſiega, tadaſe nemoxe Karſtiti. Akolibi bilo kojé zlamegnie Cſovicſie, á neznaſe ſaſviem jelli Cſovik, ondaſe moxe Karſtiti s' ovym ricſma: *Si tu es homo Ego te Baptizo &c.* Akoſi ty Cſovik jate Karſtym &c. Akolibiſe dogodilo daſu dvie glave, i dvojá parſa, razumiſe daſu ondi dvie dulce; Zatobi ſvaku glavu ná poſe vaglialo Karſtiti. *Anacl. ibid n.* 37.

25. Svaky Cſovik xivuchy ná ovomú ſvitu jeſt doſtojan Sakramenta Karsčegnia, toliko griſcniczi, kolliko pravedny, tolliko nerazumny koliko razumni; Zasčoje ovy Sakramenat od tolikė potribé, daſe brez gniega nemoxe nipojedan nacſin dobiti ſpaſegnie, kakoſmo ozgor vidili.

26. Triſe ſtvari iziskujú ú razumnu, koy primá Sakramenat Karsčegnia. Parvó vagliá dá imá Otegnie, illi vogliu Karſtitiſe, kako ucſij Pavao Papa, ovogá imena Pety: *In Rit. Rom. Non niſi ſciens, & volens.* Ne drugojacſié, nego znajuchy, i otechy.

27. Drugó vaglia dá virujé ú Boga, i dá ſvety Sakramenat imá moguſtvo oprati od griha iſtocſnoga; Ovoje zabilexeno ú Cſigniegny Aposčolskie ná pogl. 8. v. 37. *Si credis ex toto Corde.* Ako viruješc iz ſvega ſarcza. Trechié vagliá da pó skruſcegniu ocſistiſe od griha, ako koga imá izvan iſtocſnoga; kako ucſij ſvety Petar Aposčó ú Cſigniegny Aposčolskie ná pogl. 2. v. 38. *Pœnitentiam agite, & Baptizetur unuſquisque veſtrum.* Pokoru cſinite, i nekaſe karſty ſvaky vas.

POGLAVIE IV.

Kojese Milosti pó Karsčegniu dobivajú?

28. PÓ Sakramentu karsčegnia naiprie dobivase ú duscu zlamegnie duhovnó, kojese ni pojedan nacsin od dusce dignuti nemoxe, nego ú vik údusci stoy. Drugó dobivase Milost Boxiá posvechinjuchiá, i zajednose úduscu ulivajú Kriposti Bogoslovné, tó jest, Vira, uffagnie, i gliubav; Kako ucsij sabor Tridentinsky *sess. 6. cap. 7. Hanc fidem ante Baptismi Sacramentum ex Apostolorum traditione Cathecumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt Fidem, vitam æternam præstantem: quam sine Spe, & Charitate Fides præstare non potest.* Ovú viru prie Sakramenta Karstegnia po dokazagnia Aposčolskomu, Katekumeni (tó jest ony koy ucsé stvari potribite zá Karstitise) od Czarkvé prose, kad isčù viru, xivot vicsgny dajuchiú, koy, brez uffagnia, i gliubavi vira dati nemoxe.

29. Od kud slidy, dase pó Karsčegniu né samo opiré grih istocsny, negoli svi grisi, koysu prie Karsčegnia ucsignieni, oprasčajuse, kako ucsij sabor Trident. *Sess. 5. can. 5. In renatis autem nihil odit DEUS, quia nihil est damnationis.* U priporogieny nisčta nenavidy Bogh; zasčo nie nisčta ossudiegnia. Imalo poslie slidy sabor. *Inocentes immaculati, puri, inoxy, ac DEO dilecti effecti, sunt hæredes quidem DEI, cohæredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur.* Priprosti, neoskvargnieni, csisti, pravedni, i Bogu pogliubglieni, ucsinilise jesu basčiniczi s' Issukarstom, tako dá basc nisčo nezadarxajé gni od ulazka nebeskoga.

30. Trechié, pó Sakramentu Karsčegnia dobivajuse sve pomochi, kojesu potribite zá spasegnie, i zá dobro, i upravno xivgliegnie, dá lascgnie moxe pridobiti napasti Diavaoské, tilesné, i svitovgnié. *Mastr. q. 4. art. 1. n. 51.*

CSLA-

CSLANAK II.

Od Sacramenta Krizmé.

SAkramenat Krizmé ossobitoje od Isfukarst naredien, zá potvargiegnie karsčtenjé ú duhovnómu boiu Isfukarstovu, dá mogú jakó pridobiti, toliko iznutargnié napasti, koliko izvanské poghibilne dogagiaje, i zá uzdarxagnie temeglito vire ná karsčtegniu primgliené, kojusú jako uzdarxati, i ispovidáti, ná karsčtegniu obechiali, zató poslie Sakramenta Karsčtegnia, dostoinoje od Krizmé govoriti.

POGLAVIE I.

Sčtoje Krizmá, i kadaje od Isfukarsta naregiena.

1. SAkramenat krizmé, razumise ú Czarkvi obicsay, pó komú Biskup pomaxé cselo karsčtena, s' posvechienom krizmom, zajedno odregiene ricsi govorechi. I prem daje ovy Sakramenat od svetie Otaczah ná razliké nacsine tomacsen, i zvan; Sasviemtiem drugó nie, nego potvargiegnie ú milosti Boxioj, i primgliegnie duhá svetoga, kakoje pisano ú Csignegny Aposčtolskie, ná pogl. 8. v. 17. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritnm Sanctum.* Táda postavgliahu ruku svarhu gni, i primahú duha svetoga, zasčto nebisce josčt ú gni priscao, nego samo karsčteni biaju ú ime Gospodina Isfukarsta.

2. Dá stavgliegnie rukú, i primgliegnie duha svetoga jest Sakramenat krizmé, ucsé svety oczi, Dionixio, Ciprian, Cirillo,

Ambroxio, i ſvety Jerolim, piſcuchi ſuprot Lucziferianu *in Dial. An neſcis etiam Eccleſiarum hunc eſſe morem, ut baptizatis poſtea manus imponatur, & ita invocetur Spiritus Sanctus. Exigis, ubi ſcriptum ſit? In actis Apoſtolorum.* Jedali neznaſc, daje takogier Czarkvy ovy obicſay, dá ſvarhu karsćtena poslie rukaſe ſtavy, i tako zazoveſe duh ſvety. Isćtes, gdie piſano? U cſigniegny Aposćtolskie. I Innocentio Papa Trechy *in cap. unic. de Sac. Unct. Per frontis chriſmationem, manus impoſitio deſignatur.* Pó Krizmagniu cſela, rukú ſtavgliegnie zlamenujeſe. *Paul. Laym. tr. 2. cap. 2. n. 5. & Cap. ult. & trac. 3. cap. 1. n. 2. Boivin diſp. 4. q. 1.*

3. Sakramenat Krizmé pó razlogu Sckota 4. *diſt. 7. q. 1.* Jeſt pomazagnie cſovika xivujuchiega, kakogodir otiuchiega, ucſignieno ná cſelu ná nacſin Krixa, s' Krizmom poſvechienom, od slughé doſtoina, zajedno s' otegniem maxuchiega, i ſtanovite ricſi govorechiega, zlamenujuchi jakó pó naregiegniu Boxanſtvenomu pomazagnie duſcé pó miloſti pokripgliujuchioi, zá ispoviditi kripko zakon Iſſukarſtov; kojé govoregnie jeſt primglieno od naucſitegliah, zasćto tomacſij ſve biſtvo ovoga Sakramenta.

4. Daje Iſſukarſt ovy Sakramenat naredio, nemoxeſe ſumgliti, zasćto ſvidocsé ſvety Oczi, i ſabor Tridentinsky *Seſſ. 7. can. 1.* proklignié oné koybi rekli dá ſvi Sakramenti od Iſſukarſta nieſu naregieni. I prem daſu naucſitegli, od vrimena, ú kojeje Iſſukarſt baſc naredio ovy Sakramenat, razlicſito govorili; Nisćtanemagnié imá ſvidocsba ſvetoga Fabiana Pape, koy jeſt xivio blizu vrimena Aposćtolskoga, ú kgnizi drugoi ná pogl. 1. iſtocſnym Biskupom piſcuchiega: *In illa die Dominus JEſus, poſtquam cenavit cum diſcipulis ſuis, & lavit eorum pedes, ſicut à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nosbisque relinquerunt, Chriſma conficere docuit.* U dan ony, Goſpodin Iſſus, poslie kako vecſera s' ucſeniczy ſvoym, i oprá noghie gniove, kako od ſvetie Aposćtolah, koy prie nás biſce, primiliſu, i nami oſtavili, krizmu cſiniti naucſi. Od kud slidy daje Iſſukarſt ná naiposlidgnioi vecſeri ovy Sakramenat naredio. *Maſtr. cit. q. 5. art. 1. n. 64. Anacl. q. 5. n. 44.*

POGLA-

POGLAVIE II.

Od stvary skoimase csiny ovy Sakramenat.

5. ZA ucsiniti ovy Sakramenat dvise stvari ochie, tó jest uglie od Masliné, i Balzam. Nitie dobro uglie od oraha, illi od ribé; allibi dobro bilo uglie od Masliné divié, zasctoje, i ovó pravó uglie, ucsij Tamburin. *Lib.* 3. *cap.* I. §. I. *n.* 2.

6. Iprem dá niky naucsitegli s' Kaietanom scziné, dabi zadosta bylo samo uglie brez Balzama, zá ucsiniti ovy Sakramenat, i daje primiscaghie Balzama samo zapovid sveté Czarkvé; sasviem tiem ostalisu naucsitegli protivni, i govoré, akose ú uglie neprimiscá balzam, nie dobar Sakramenat. *Caramuel lib.* 3. *art* I. *Laym tr.* 3. *cap.* 2. *n.* I. *Tamb. Bonac. Mast. Anacl.* I prie gni istosu ucsili svety Bonaventura, svety Toma, i sckot.

7. Ovó uglie, i Balzam vagliá dá blagosovy Biskup. Zasctoje Iſsukarst dotaknutiem prislavnoga tyla svoga posvetio sve vode, zato svak moxe Karstiti, á nie posvetio uglie, i Krizmu pó dotaknutiu, zatose iziskujé vlastito dostojanstvo; Ovoje razlogh scota. *Apud Mastr. cit. n.* 70. I takoje odregieno ú saborje Toletanskomu, i Florentinskomu.

8. Blagosov s' koymse Krizma blagosivgliá, jest naregien od svetė Czarkvé: Alli dá nie takvé naredbé, zadostabi bilo samo zazvagnié imena Boxiega, illi kojé drughé molitve: Zascto Iſsukarst nie naredio blagosova ossobita, s' koymse imá Krizma blagosivgliati. Tako ùcse Tamburin *Lib.* 3. *cap.* I. §. I. *n.* IO. *Bonac. disp.* 3. *q. un. punct.* 3. *n.* 3. *Laym. lib.* 5. *tr.* 3. *cap.* 2. *n.* 3.

9. Pó zapovidi Czarkvenoy, vagliá dase krizma svaké godiné iznova blagosivá, i Biskup starom Krizmajuchi smartnobi sagriscio. Allibi dobar bio Sakramenat. *Tamb. cit. n.* II.

10. Vágliá dá svetom Krizmom Biskup pomaxé nacselu, i ucsiny Krix, s' palcem desné ruké; I toliko vagliá daje svetéKriz-

me,

mé, kolikoje zadoſta ucſiniti hrix ná cſelu. Vagliá daſe ucſiny Krix ná cſelu zá dvá uzroka: Parvó, zasčto pravovirny vagliá dá ocſito ukazujú, daſu Karſtiani. Drugó, zásčto vagliá dá pravovirny noſe ú pameti otaiſtvo ſvetoga krixa, i nevaglia daſe ſtidé ispovidati viru Katolicſankú. *Bonac. Tamb. & alij.*

11. Vagliá dá Biskup s' palczem deſné ruké ucſiny Krix ná cſelu; Zasčto da cſiem drughiem ucſiny, nebi bilo rukú ſtavgliegnie, i zató nebi bio dobar Sakramenat. Vagliá daſe ucſiny Krix ná cſelu: Zasčto ricſi odregiené vagliá dá zlamenujú cſigniegnie, buduchi dakle dá ricſi zlamenujú krix, jerbo Biskup govory: *Signo te ſigno Crucis*, zlamenujem tebe, zlamegniem Krixa; zatoje odpotribé daſe Krix ucſiny, drugojacſié nebi bio dobar Sakramenat. *Tarub. cit. n. 4. Laym. cit. n. 5.*

12. Drugá ſtvar brez kojé nemoxe bitti dobar Sakramenat, jeſu ricſi odregiené, i jeſu ové: *Signo te Signo Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, In Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Zlamenujem tebe Zlamegniem Krixa, i potvargiujém tebe Krizmom ſpaſegnia, ú Ime Ocza, i Sina, i Duha ſvetoga. Kojé ricſi prem dá nie naredio Iſſukarſt; Nisčtanemagnié, takoje ſvetá Czarkva od Aposčtolá primila, i vazda uzdarxála.

13. Priuſcak kogá Biskup ná Krizmi dajé, govorechi *Pax tecum*, mir ſtobom, zlamenujé gliubav kojaſe nemoxe imati, nego pó uſtarpgliegniu. Takogier cſiny pametiti malú diczu daſu primili Sakramenat Krizmé. Svichia zlamenujé dá ony koy primy Sakramenat Krizmé, vaglia dá gory kako ſvichia ú gliubavi. *Caramuel lib. 3. Theol fund. fol. mihi 94.*

POGLAVIE III.

Moreli tko drughy izván Biskupa Krizmati, i Krizmu blagoſiviti?

14. Ucſij ſabor Tridensky *ſeſſ. 7. can. 3.* Daje obicſainy, illiti zakonity sluxbenik ovoga Sakrementa ſam Biskup, á né

á né ſvaky Miſnik priproſt. Alli kadje velika potriba, i gdi nejmá Biskupah, moxe Papa dopuſtiti priproſtu miſniku dá Krizmá, s' Krizmom od Biskupa Blagoſovglienom; Zasčto recſeny ſabor, ſamo ucſij daje obicſainy, i pó zakonu Czarkvenomu Sluxbenik Biskup; kojé ricſi nezabragniujú dá nemoxe drughy izvan Biskupa krizmati, kadje potriba, i kadmuje dopusčteno od Papé. *Caramuel. Tolet. Tamb. Laym. Anacl. q.* 5. *n.* 46. I sčieſe daje tó dopuſtio Veliky Gargur Papa Miſnikom od Scardinié: I ſabor Florentinsky iſtó ukazujé. *in Decr. union. Legitur tamen aliquando per Apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili & urgente admodum cauſa ſimplicem Sacerdotem Chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe Confirmationis Sacramentum*. Sčieſe dá kadgodi pó Aposctolskoga ſtola dopusčtegniu, radi razloxita, i vele potribna uzroka, priproſt Miſnik, s' krizmom od Biskupa poſvechienom jeſt sluxio ovy potvargiegnia Sakramenat. *Apud Anacl. ibid.*

15. Allie vechiá ſumglia, moxeli Papa dopuſtiti priproſtu Miſniku dá krizmu blagoſovy. Darxé niky naucſitegli dá tó Papa nemoxe dopuſtiti, tako daje od potribé poſvechiegnie Biskupsko. Tako ucsé naucſitegli Tamburin *lib.* 3. *cap.* 1. §. 1. *n.* 5. Layman *tr.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. Bonaczina *diſp.* 3. *q. Un. punct.* 3. *n.* 3. & 13. Ovy zazivá S. Tomu *q.* 72. *art.* 4. *Conincb. Nug. Conc. Tolet. Carthag.* I govoré daje od Boga zabragnieno priproſtu Miſniku krizmu blagoſoviti. *Cum probibitum ſit Sacerdoti jure divino benedicere chriſma*. Alli toliko Layman, koliko Bonaczina, koy zabilixujú recſené ricſi, ni jedan, ni drughy, ne mechie gdié tó od Boga zabragnieno, nitiſam mogao ú drughie naucſitegly nachi recſené ricſi.

16. Skula Scotova, s' naucſitegly ozdol zabilixenym ucsé, dé Papa imajuchi moguſtvo ſvarhu Czarkvé Boxjé, moxe dopuſtiti priproſtu miſniku dá krizmu blagoſovy, i donosé razlogh Scota 4. *diſt.* 7. *q.* 1. *litt.* C. *Materia autem remota eſt chriſma compoſitum ex oleo olivæ, & balſamo, & ſanctificatum ſpecialiter ab Epiſcopo, vel ab alio, cui talis ſanctificatio poterit comitti*. Stvar skojomſe krizma

 cſiny

csiny jest smiscagnié uglia, i Balzama, i posvechiena ossobito od Biskupa, illi od drugoga, komuse takvó posvechievnie dati moxe. Iz koy ricsij vady Frassen *tract.* 2. *disp.* 2. *art.* 1. *q.* 2. *concl.* 2. *tom.* 11. Da Papa ú velikoi potribi, i gdi neimá blizu Biskupah, moye tó dopustiti Misniku, i donosij razlogh sabora Toletanskoga parvoga ná pogl. 20. *In aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit, ex hoc die, nullum alium, nisi Episcopum Chrisma conficere.* U niky misty, illi vilaety, govorise dá Misnici krizmu csiné; dragoje bilo, dá od ovogá dneva, nitko izvan Biskupa krizmu necsiny. Gdise vely vidy, dá sabor nie rekao, dá ony koysu prie sabora od Misnikah krizmani s' krizmom od sebe posvechienom, dá Sakramenat nie dobar, nego samo sabor zapovidá, dá od onogá vrimena nitko, izvan Biskupa krizmé neposvechiujé: Dakleje byla dobra i krizma, i dopusctegnie. *Cajetanus, Victoria, Valent. Pitig. Hiquæus apud ipsum. Svarez dist.* 36. *sect.* 2. *apud Fœlic. Astolfi in Thesau. Doctr. Christi de Min. Confir. Mastr. q.* 8. *art.* 1. *n.* 228.

17. Potvargiujese: zasctoje tó dopustio Eugenio IV. Ministrom Provinczié Bossanské, kako bilixy Ancsich *ex Arch. Vat. lib.* 24. *Bullar. fol.* 285. §. 5. *Capellas quoque, Altaria, nec non Calices, & paramenta Ecclesiastica, Oleum Sanctum, & Chrisma conficere, & benedicere. Calend. Febr. Pont. sui Anno* 14. *ad Annum* 1444. Kapele, i otare, kalexe, i odichiu Czarkvenú, Uglie svetó, i krizmu ucsiniti, i blagosoviti. Od kud slidy dá Papa moxe dopustiti drugomu izvan Biskupa, dá posvety krizmu. Alli Biskup nemoxe drugomu Misniku dopustiti, ni dá posvety krizmé, ni dá krizmá, nego vagliá dá krizmá pó sebi, i posvechiujé krizmu, illi pó drugomu Biskupu. *Mastr. q.* 5. *art.* 3. *n.* 72.

18. Vagliá dá slughe Biskupove, tó jest Misnici, csistom maramiczom, illi karpiczom svexú cselo onogá koyse krizma, dá svetá krizma nesaidé s' csela, i dá otarvsci cselo sridinom kruha, izxegú recsenú maramiczu, i prah metnú ú misto sveto, zasctose ú drugó nemoxe sgniom sluxiti. *Tamb. cit.*

POG-

POGLAVIE IV.

Od onogà koy primá ovy Sakramenat.

19. KOy primá ovy Sakramenat vagliá daje karsсten, zasсtoje Karsсtegnie temegl, i vrata od oſtalie Sakramenatá, prie *koga* niedanſe Sakramenat neprimá: I zasсtoje ovy Sakramenat potvargiegnié ú zakonu Boxjemu; zató koy nie karsсten, nemoxe biti đoſtojan potvargiegnia, nebuduchi ú broju obsluxitegliah zakona. Vagliá takogier dá imá otegnie primiti Sakramenat, akoje ú razumu.

20. Prem daſe mogú i dicza mala krizmati, kojá josсt neimajú razuma: ſaſviem tiem posсtenié jeſt, daſe krizmajú, kada imaju razum; Zasсto ondá mogú imati vechiu gliubav, kojaſe zlamenujé ú ovomu Sakramentu, nego daimſe od drughie kaxé. *Tamb. lib. 3. cap. 3. §. 1. n. 1. Laym. lib. 5. tract. 3. cap. 5. n. 2. Bonac. diſp. 3. punct. 4. n. 5.*

21. Koyſu izgubili razum, akoſe poznajé, i imá koje zlamegnie dachie opametnit, vagliá cſekati: akoli neimá zlamegnia dachié opametnit, moguſe krizmati. Tako pó iſty nacſin koyſu od porodiegnia budalaſti moguſe krizmati; zasсto nemoxeſe nachi razlogh, pokomubiſe mogla zabraniti gnima miloſt Boxjá, kojú dilujé Sakramenat. Alli akoſu pobudalili ú grihu ſmartnomu, nemoguſe krizmati, ako nedadú zlamegnia od pokajagnia. *Laym. ibid.*

22. Zá primiti ovy Sakramenat doſtoino, vagliá daje ú miloſti Boxjoj, tó jeſt brez griha, i zató od potribeje naiposlie ucſiniti skruſcegnie, kadſe nebi mogao iſpovidititi, prem dá nebi ſmartno ſagriſcio, daſe ú grihu krizmá, kako ucſij Bonaczina. *loc. cit. n. 7.*

23. Nemoguſe ſvety redovi primiti prie ovogá Sakramenta, ocſito ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ. 23. de reform. cap. 4.* i koibi priſtupio ovo naregiegnie ſabora, ſagriſciobi ſmartno. *Bonac. ibid.*

24. Kadbiſe ſumglilo od koga, jeli krizman, illi nie, mogaobiſe krizmati pó vichiu Biskupa, sluxechiſe s' ricſma ná ony nacſin, kakoſmo od karsctegnia rekli. Alli akobiſe znajuchi dvá pút krizmao, upaobi ú grih ſmartny; alli nebi upao ú pokaragnie Czarkvenó od zapriké. Scot. *Tam. Laym. Bonac. Anacl.*

POGLAVIE V.

Od Kumſtva.

25. PRem dabi bio dobar Sakramenat brez kuma, koliko ná karsctegniu, toliko ná krizmi, zascto ovó nié naregieno od Iſſukarſta, kadaſu Sakramenti naregivani, kako bilixy Caramuel *lib.* 3. *Theol. fundam. art.* 3. Saſviem tiem ſmartnobi ſagriſcio, koybi karſtio, illi krizmao brez kuma; zasctoje ovy obicſai josct od pocſela Czarkvé, i imajú naredbe ú mloghie ſabory. Alli ú potribi moxeſe karſtiti, illiti krizmati brez kuma, jer on iſty koy karſty, illi krizmá sluxy zá kuma.

26. Ovdi znai, dá ná karsctegniu moxe biti kum, i kuma, á ná krizmi nemoxe, nego ſamo kum, illi kuma; Zascto ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 24. *de reform. cap.* 2. Ocſito govory od karsctegnia, scto negovory od krizmé. I prem dá Caramuel. *loc. cit.* Scziny dá mogú dva biti, i ná krizmi, kogá slidy Toleto *in Inſtr. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 11. Saſviem tiem, vazdaje bio obicſai ú ſvetoi Czarki, dá ná karſtegniu jedan, illi dvá kumujú, ná krizmi ſamo jedan, koy obicſai nevagliá priſtupiti. *Tamb. de Patr. Confir. n.* 4.

27. Kum ná karsctegniu vagliá daje karscten, á ná krizmi, i karscten, i krizman. *Barb. Coll. in Conc. Trid. Seſſ.* 24. *cap.* 2. *de refor. n.* 4. *Laym. cap.* 9. *n.* 2. Niti kum karscteny moxe biti kum ná krizmi; zascto dá kum karscteny moxe ná krizmi biti, slidilobi dá ná krizmi nebi bilo potribé od kuma, jerbi parvó kumſtvo zádoſta bilo, nitibiſe mogao zvati drughy pút kum, zasctoje jurve kum pó karsctegniu. *Tamb. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 3. *Tolet. lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 11.

n. 11. *Caramuel lib.* 3. *art.* 3. *pet.* 2. *Anacl. tr.* 14. *dist.* 3. *n.* 55. Prem dabi ú potribi magao.

28. Musko xenskomu, i xensko Musckomu, toliko ná karscegniu, koliko ná krizmi moxe kumovati; Alli akosu obadvoje ú razumu, nie prilika, nitie prilicsno dá xena csoviku ni csovik xeni kumujú, niti ovó vagliá dopustiti. *Caramuel loc. cit. & alij.*

29. Nekarsćten darxechi dite karsćtianskó neulazy ú kumstvo, niti karstianin darxechi dite nekarsćtena; Zasćto nekarsćten nie podloxan Czarkvi, á ovoje roditeglstvo duhovnó od Czarkvé naregieno, zató nikako nemoxe biti dionik od stvary duhovnie, jereje izvan Czarkvé; Izató zabragniujese, dase nekarsćten neuzimá zá kuma. Alli akobise posli nekarsćten karstio, tadabi ulizao ú kumstvo. *Tolet. lib.* 2. *cap.* 23. *n.* 5. *Cleric. cap.* 116.

30. Parok nevagliá dá pusty kumovati, naiprie Eretike, zasćtosu kumovi oczi duhovny, koy kadbi bila potriba, duxnisu naucsiti kumichie nauk karstiansky, zapovidi Boxjé i Czarkvené, sćto nebi Eretik csinio. Nevagliá dá pusty kumovati oné koysu ocsito prokleti, illi ocsitoym zabragnieno opchienstvo pravovirnie, ni oné koysu ú grihu ocsitu, illi ocsito ná sudu osvagieni, radi kojé zlochié veliké, ni oné koysu neposćteni, ni oné koysu budalasti, takogier ni oné koy neznajú nauk karstiansky. *Rit. Rom.*

31. Kadbi mloghy obranl bili kumovati, dase od Paroka nezabrany, svibi ulizli ú kumstvo; Alli akobi Parok drugoga k' gnima pridruxio, ovy nebi uniscao ú numstvo. Poisty nacsin, kadbi Parok priko voglié roditegliah drugoga csinio dá kumujé, smartnobi sagriscio, i ovay nebi ù kumstvo uniscao. *Ferd. Castrop. trac.* 19. *disp. un. punct.* 11. *§.* 2. *n.* 11. *Barbosa Colect. Conc. Trid. Sess.* 24. *cap.* 2. *de reform. n.* 33. *Bonac. de Imp. Mat. q.* 3. *punct.* 5. *§.* 2. *n.* 25.

32. Prem dá Naucsitegli govoré, daby mlogo unisclo ú kumstvo dase oberú, sasviemtiem sabor Tridentisky *Sess.* 24. *de refor. Mat. cap.* 2. Zapovidá jedan samo, csovik, illi xena, pó naregiegniu kanonah, illi naivechié jedan, i jedna karsćtena, ná karsc-

tegniu primú, megiu koyma, i karsctenym, i gniegovym Oczem, i Materom, i megiu onym koyga karſty, i karsctenim Oczem, i Materom, ſamo roditeglſtvo duhovnó imaſe. Iz koy ricſij ſvetoga Skupa slidy, daſe neimá dopuſtiti day mlogo kumujé, nego jednomu, illi jednoj, illi naivechié jednomu, i jednoi.

33. Kad dvoje zajedno kumujú, prem dá obadvoje ulazé ú kumſtvo z' ditetom, s' Oczem, i s' Materom diteta, niscanemagnie megiu ſobom neulazé ú kumſtvo, ni s' onym koy karſty, prem dá koy karſty ulazy z' ditetom, i s' oczem, i s' materom gniegovóm: Kakochiemo boglié viditi ú Sakramentu xenidbé. *Bonac. cit. Barb. cit. adducens Conſt. Pij V. Cum illius.*

34. Brat bratu, illi brat ſeſtri, nemoxe biti kum, kako ni mux xeni, ni xena muxu. Alli kadbi bila velika potriba, tada mogaobi i Otacz Sinu biti, i mati kchieri, alli tada nebi bilo kumſtvo megiu gnima; zasctoga nebi darxao kako kum, nego ſamó kako pomochnik. *Fœl. Pot. tom. 1. part. 4. n. 3005. Tolet. lib. 2. cap. 24. n. 11.*

35. Kadſe dite zlamenujé ú kuchi, ony koyga darxy, akoje zvan zá kuma, i imá otegnie kumovati, ulazy ú kumſtvo, akoli nie zvan, nego ſamó darxy kako pomochnik, neulazy, nego ulazy ony, kojga darxy poslie ú Czarkvi, kadſe obicſay Czarkveny ſvarſcujú; Zascto zakon od karsctegnia ſverſcena govory. *Laym. lib. 5. tr. 2. cap. 9. Bonac. Fœl. Pot. cit.*

36. Koy poſcaglié drugoga, dá ná miſto gniegovo darxy ná karsctegniu, ulazy ú kumſtvo, á ony koy jeſt poslan neulazy; Zascto on kumuje ná miſto onogá, tkogaje poslao, á nekumujé ná miſto ſebe iſtoga. *Fœl. Pat. cit. Cleric. Sebaſt. d' Abreú lib. 9. ſect. 6. n. 103.*

37. Kum krizmeny jedan dan nemoxe biti, nego dvoiczi kum; Alli Biskup moxe brez griha dopuſtiti, dá budé i troici, i vechié, oſſobito kadie potriba. Zató koy ochie, kumovati vechié, nego dvima, vaglia iskati dopusctegnie od Biskupa. *Barb. Coll. Conc. Trid. Seſſ. 24. n. 40.*

CSLA-

CSLANAK III.

Od Sakramenta Tyla Issusova.

E*Ucharistia* garcski, ú latinsky jezik zlamemenuje *bona gratia*, á nascki dobra milost, jerbose pó ovomú Sakramentu primajú mloghé milosti, buduchi ú gniemu istinitó tylo Issukarstovo, koy jest pocsetak, i vrutak od sviú milosty. Ovisu Sakramenat svety Oczi razlicsitym posagliegniem slavili: Sveti Dionixio zovega Boxanstvenó posvetilisćte, S. Atanaxio, kruhom blaxenstva. Sveti Petar Krixologh, vicsgniega xivota jezbinom. Svety Bernardo, Sakramentom Sakramenatah. I drughy mloghi svety Oczi. *Apud P. Frassen.*

I svety Evangielisćte razlicsitym zvagniem jesu falili ovy Slavni Sakramenat. Svety Ivan ná pogl. 6. v. 48. veli, daje ovó kruh xivota, i koy blagovati budé kruh ovy, ú vike xivé, zasćto koy blagujé kruh ovy, ú Issukarstu pribivá, á Issukarst ú gniemu: kakoje ú verscu 57. pisano. Zató Aposćtó piscé Korintianom ná pogl. 10. v. 17. Zasćto jedan kruh, jedno tylo mloghismo, koy od jednoga kruha dionicstvo imamo. I tako drughy Evangielisćte, i Aposćtoli razlicsito slavé, i falé ovy sveti Sakramenat.

Ovdi govorimo od tyla Issuova, kakoje ú svetomu

Sakra-

Sakramentu; zató buduchi veliko otaiſtvo, i skrovnoſt varlo velika razumu naſcemu, sctoſe laſcgnie moxe od ovogá priſvetoga Sakramenta, govorichiemo.

POGLAVIE II.

Sctoje Sakramenat Tyla Iſſuſſova, i kadaje naregien?

1. OVó slavnó otaiſtvo, jeſt Sakramenat tyla Iſſukarſtova, i karvi, iſtinito zdarxechiſe pod varſtma kruha, i vina, poslie poſvechiegnia ucſigniena od Miſnika, ſtanovitym ricſma, s'otegniem doſtoinym recſenima, pó naregiegniu Boxanſtvenomu iſtinito zlamenujuchi tylo Iſſukarſtovo, i karv pod iſtym varſtam zdarxatiſe. *Scot. 4. diſt. 8. q. 1. lit. D.*

2. Ovó govoregnie tomacſij ſve biſtvo ovoga prislavnoga Sakramenta, biſtvo kruha, i vina obratiſe, illiti prigié ú biſtvo tyla, i karvi Iſſukarſtové, á oſtane ſamo varſta, illiti oblicſie kruha, i vina s'tylom Iſſukarſtovym, poslie poſvechiegnia. I vagliá dá miſnik s'otegniem poſvety, rekavſci ricſi od Iſſukarſta recſené, i naregiené; koje po naregiegniu Boxanſtvenomu, imajú jakoſt, bitie kruha, i vina, obratiti ú biſtvo tyla, i karvi Iſſukarſtové, jerbo zlamenujú iſtó tylo Iſſukarſtovo.

3. Ovié Sakramenat naredio Iſſukarſt ná naiposlidgnioi vecſeri, kadaje Aposctolom dao moguſtvo Miſnicskó, i otio ukazati narodu Cſovicſanskomu gliubav ſvoju, kako ukazujú ſvety Evangelisćte, i piſanoie kod ſvetoga Mattié ná pogl. 26. v. 26. *Accepit JEſus panem, & benedixit ac fregit deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: hoc eſt Corpus meum.* Vzé Iſſus kruh, i blagoſovi, razlomi, i dade ucſenikom ſvoym, i recſe: Uzmite i blaguite ovó jeſt tylo moje. I ú verſu 28. *Hic eſt enim ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Zasctoje ovó karv moja novoga zakona, kojaſe zá mloghé

ghé prolivá ná odpuscǒegnie grihá. I scǒoje zabilixeno kod svetoga Marka ná pogl. 14. v. 23. i 24. kod svetoga Luké ná pogl. 22. v. 19. i 20. *Trid. Sess.* 13. *cap.* 1.

EREXIA V.

Nie dobro posvechiegnie ú priesnu, zascǒoje Issukarst ú kiselu posvetio.

4. PRem dasu svety Evangeliscǒe pisano ostavili, daje Issukarst ú vecser naredio ovy slavny Sakramenat, alli nebuduchi upisali ú koy dan Misecza, zatosu mloghy zabludili Scinechi daje Issukarst ostavio tylo svoje, i posvetio ú kiselu kruhu, i zató ossobito Garczi laxglivo scziné dá nie dobro posvetiliscǒe ú prisnu kruhu, kako obicsaiú Latini, i misto Scziné Oskvargnieno, gdise takvó posvetelisćǒe prikazujé.

5. Gvido Karmelitan piscé, dasu ovú Erexiu naiprie pocseli Garczi. Ambroxio *de Rusc. advers. Heres. tit. DEus hæres.* 3. *fol.* 131. ucsij, daje ová erexia pocsela od Nescǒoria, koga slidé Ermeni, Ruteni, kako bilixy Alfonso *à Castr. lib.* 6. *heres.* 2. I naiposlie Marko *de dominy*, kako ucsij Durand *lib.* 4. *fid. Vind. art.* 42.

6. Razlogh vadé recseny Eretici, daje Issukarst posvetio ú kiselu, á ne ú prisnu, iz Evangieglia svetoga Ivana ná pogl. 13. v. 1. Daje Issukarst ucsinio vecseru S. Aposcǒoly svoym prid dnevom Svetkoviné Vazmené, á nie ná dan Svetkoviné, kadasu csifuti jeli kruh prisan: Dakleje, govoré, Issus posvetio ú kiselu, á ne ú prisnu; Zató latini zlo csiné posvechiujuchi ú prisnu, jer csiné protiva naredbi Issukarstovoi.

7. Odgovarase ná razlogh, i tomacsise onó misto svetoga Ivana; Scǒiese ù Levitiku ná pogl. 23. v. 5. Daje Bogh zapovidio dá Miseza parvoga, csetarnaesty dan ú vecser, imase svetkovati svetkoviná Gospodgniá: *Mense primo, quartadecima die Mensis, ad ve-*

 sperum

ſperum Phaſe Domini eſt, & *verſu* 33. *A Veſpera ad veſperam celebrabitis Sabbata veſtra.* Miſecza parvoga, cſetarnajeſty dan Miſecza, ù vecſer Svetkovina Goſpodinova jeſt. I ú verſcu 33. piſanoje: Od vecſera, dó vecſera Svetkovachiete Svetkovine vaſce. Parvie Miſecz ú cſiſutah Laxak, kako tomacſij Liran ú Exodu ná pogl. 12. Dakle cſetarnaeſty dan laxka pocſigniaſe Svetkovina od vecſergnié: A' ú cſetarnajeſty dan pocſigniaſce kruh priſan, jerbo blagovajú jagancza ú cſetarnajeſti dan ú vecſer, kakoje piſano ná pogl. 12. v. 6. *Et Servabitis eum uſque ad quartamdecimam diem menſis hujus: Imolabitque eum univerſa multitudo filiorum Iſrael, ad veſperam.* I oſtavjte gniega tia dó cſetarnajeſtoga dné Miſecza ovogá, i prikazachie gniega ſve mlosctvo Sinovah Iſraelsky ú vecſer. I poslie ù verſcu 8. piſanoje: *Et edent carnes nocte illa aſſas igni*, & *azimos panes, cum lactucis agreſtibus.* I blagovachie meſo noch onu pecſeno ná oggniu, i priſan kruh S' Locſikami divym.

8. Razborito tomacſij Svetó piſmo, zacto ukazujé daſu cſetarnajeſty dan Laxka ú vecſer prikazivali jagancza, i daſu onú noch blagovali meſo s' kruhom priſniem, tó jeſt ú opreſno iſpecſeniem, á Iſſukarſt buduchi iſty dan vecſerao, pó obicſaju Cſifutžkomu; vaglia rechi, daje vecſerao s' priſnim kruhom, i ú priſnu poſvetio.

9. Daje Iſſukarſt ú cſetarnaeſty dan vecſeru ucſinio, ocſito úkazujú Evangeliscte. Svety Mattie ná pogl. 26. v. 17. *Prima autem die Azimorum, acceſſerunt diſcipuli ad JEſum dicentes: ubi vis paremus tibi comedere Paſcha?* A' parvy dan priſnikov priſtupiſce ucſeniczi k' Iſſuſu govorechi: gdi ochieſc dá pripravimo tebi blagovati vazam? Svety Marko ná pogl. 14. v. 12. *Et primo die azimorum, quando Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli, quò vis eamus*, & *paremus tibi ut manduces Paſcha?* I parvi dan priſnikov, kada prikazivaú vazam, govoré gniemu ucſenizci; kud ochieſc da poidemo, i pripravimo tebi blagovati vazam? Svety Luka ná pogl. 22. v. 7. *Venit autem dies azimorum, in qua neceſſe erat occidi Paſcha.* A' dogie dan priſnikov, ú koy potribno biſce prikazati vazam.

10. Evó

10. Evó dakle dá svi trii Evangelisćte govoré, daje Issus Blagovao ú parvy dan prisnikov, tó jest ú pocsetak prisnikov, koy pocsetak jest bio ú csetarnaesty dan laxka ú vecser (kakosmo vidili iz svetoga pisma) Akoje dakle ú vrime prikazagnia posvetilisćta Issus blagovao, i tada posvetio; Vagliá rechi, daje pó zakonu Csifutskomu blagovao jagancza s' prisnim kruhom, á ne s' *kiselym*, i ú prisnu posvetio, á ne ú kiselu.

11. Daje Issus ucsinio vecseru, ú vrime, ú kojesu Csifuti prikazivali Jagancza vazmenoga, ukazujé svety Marko s' onimá ricsma *quando immolabant*, kada prikazivaú: A' ú vrime ú kojesu prikazivali Jagancza, biloje zapovigjeno, dase ne darxy kruh kiseo, kakoje ú kgniga Izhoda pisano ná pogl. 12. v. 15. *Septem diebus azima comedetis, in die primo non erit fermentum in domibus vestris, quicumque comederit fermentatum, peribit Anima illa, á primo die usque ad diem septimum.* Sedam danah jestichiete opresno: ú dan parvy dá nie kisela kruha ú kuchiá vascy, koy godir uzjedé ú kiselo, poghinuchie, illiti umrichie dusca oná, od parvoga dné, tia to sedmoga. I lipsceje pisano ú verscu 18. *Primo mense quartadecima die mensis ad vesperam comedetis azima, usque ad diem vigesimam primam.* Parvoga misecza csetarnaesti dan ú vecser jestichiete kruh ú opresno, tia dó dné dvadesetoga, i parvoga. Istose vidy zabilixeno ú Deuteronomiu ná pogl. 16. v. 6. *Immolabis Phase vespere ad solis occasum.* Prikazachiesc prolazegnie, ú vecser ú zaod suncza. Dakle ákoje Issus pó obicsaju Csifutskomu blagovao Jagancza, i akoje ú Csetarnajesty dan parvoga Misecza naregieno bilo dase blagujé kruh ú opresno; Vagliá rechi daje Issus blagovao jagancza s' kruhom prisnym, i ú prisnu posvetio.

12. Istó ucsij Liran tomacsechi poglavie 23. Levitika. *litt. e. Incipiebat tamen sicut dictum est á vespere praecedentis diei, in quo non debebat apparere fermentum, seu fermentatum in domibus Judeorum.* Alli pocsigniasce (tó jest svetkovina prisnikov) kakoje recseno, od vecseré proscastoga dneva, ú koy niese imao ukazati kvas, illi Kruh kiseo ú kuchia csifutsky.

 13. Sli-

13. Slidy iz ozgor recseny mistá svetoga pisma, daje svetkovina prisnikov pocsimala ú csetarnajesty dan parvoga Misecza, tó jest Laxka, i daje ú isty dan bilo zabragnieno dase nejedé kruh kiseo, i takogier daje ú isty dan Issukarst blagovao s' ucseniczy, i obratio kruha bistvo ú tylo svoje: Dakle vagliá rechi, daje Issukarst posvetio ú prisnu, á ne ú kiselu kruhú.

14. I pó ovomú razlogu govory svety Ivan, daje Issukarst blagovao jagancza prid dnevom svetkoviné; Zascto buduchi svetkovina petnajesty dan istoga Misecza, kakoje pisano ú Levitiku ná pogl. 23. v. 6. i ú kgniga Brojah ná pogl. 28. v. 17. A' Issus blagovao csetarnajesty dan ú vecser, dobro govory Evangeliscta daje blagovao prid svetkovinom; Allisu ondá jeli kruh prisan, kako pismo govory; Dakleje ú prisnu, á ne ú kiselu posvetio.

15. Protiva govoré Garczi. pisanoje kod svetoga Ivana ná pogl. 18. v. 28. *Et ipsi non introjerunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.* I oni neulizosce ú dvor dase neoskvargnié, nego dá blagujú vazam: Dakle govoré, josct nisu bili csifuti blagovali vazam: Dakle nie pó zakonu csifutskomu Issus blagovao vazam, i zató nie posvetio ú prisnu, nego ù kiselu.

16. Odgovarase, dá vagliá razlucsiti svetkovinu vazmenú, i svetkovinu *Phase* tó jest prolazegnia Gospodinova. Svetkovina *Phase*, tó jest prolazegnia Gospodinova, svetkovascese ú csetarnajesty dan misecza ú vecser, i tadase blagovasce Jagagniacz s' kruhom prisnym, kakosmo gori iz svetoga pisma vidili; i ovase svetkovina illiti blagovagnie jagancza csigniasce ná uspomenu sctoje onú vecser odio Bogh u Angelu, pó Egiptu ubiajuchi Egipcziane, á prolazechi kuchie Csifutské, svarhu koye vratá biasce posckropglieno karviu Jagancza, kakoje ú Levitiku ná pogl. 23. pisano. Svetkoviná Vazmená svetkovascese sedam daná, i prikazivause posvetilisccta, kojá csifuti ú onó vrime blagovaú s' kruhom prisnym: Zató svety Ivan ne govory od svetkoviné parvé-

tó jest,

tó jest prolazegnia, nego govory od svetkoyine Vazmené, buduchi jurve svetkovinu prolazegnia, i jagancza blagovali csetarnajesty dan Misecza; A' nektisce unichi ú dvor Pilatov, zasctoje bio Pilat Neznaboxacz, i zató boiause dase neoskvargnié, nego dá csisti blagujú posvetelisćta ono sedam dená ú zakonu upisano, s' kruhom prisnym. Dakle ondi svety Ivan govory od svetkoviné vazmené, á negovory ód prolazegnia Gospodinova; Daklesu toliko csifúti, koliko Issukarst blagovali jagancza csetarnajesty dan Misecza. Drugó jacsié rekavsci, slidilobi dasu csifuti ucsinili protiva zakonu, scto nie istina; I bilobi laxglivo govoregnie svetoga Marka ná pogl. 14. daje blagovao Issus, kadsu, i drughy Csifuti; sctose brez veliké psosti nemoxe rechi. *Tostati tom* 24. 2. *part. Defens. cap.* 8.

17. Istó ucsij Liran ú Deuteronomiu ná pogl. 16. v. 2. *Non loquitur hic Scriptura de immolatione agni Paschalis de quo postea agitur, sed de alijs sacrificijs, quae offerebantur in illa solemnitate*. Negovory ovdi pismo, od prikazivagnia jagancza vazmenoga, od koga poslie govory, nego od drughie posvetilisćtah kojase, prikazivaú ná onú svetkovinu. Od kudse ocsito vidy, dasu bile dvie svetkovine, i dvá posvetilisćta, jedno jagancza vazmenoga, koyse prikazivasće i blagovasce ú csetarnajesty dan misecza, ú vecser: á drughó ná svetkovinu: Tako Ivan svety govory od posvetilisćtáh, kojásu ná svetkovinu prikazivana, á ne od jagancza vazmenoga.

18. Potvargiujese svetym pismom sve scto rekosmo: Zasctosmo vidili daje Issukarst blagovao jagancza ú csetarnajesty dan misecza ú vecsar, kadsu svi xudy blagovali; á ú onó vrime nie bilo kruha kisela; Dakle vagliá rechi daje blagovao s' prisnim, i zató ú prisnu posvetio. Dá ú onó vrime nie bilo kruha kisela, zapovidie ú Deuteronomiu ná pogl. 16. v. 4. *Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus*. Dase neimá ukazati kruh kiseo ú svih okoliscy tvoy sedam danah. Akoje dakle zapovid bjla dá neimá kruha ù kiselo ù svemu Izraelu; vagliá rechi dasu

dasu Csifuti blagovali kruh ú opresno, i tako ú onó vrime buduchi Issus blagovao jagancza, vagliá rechi, daje blagovao s' kruhom ú opresno, i ú istomu posvetio.

19. Niti mogú rechi Garczi dá ú dan csetarnajesty niesu csifuti blagovali kruh ú opresno, zascto mudry Toscat *loc. cit. cap.* 9. I Liran Svarhu pogl. 12. kgnigah Izhoda, ucsé dasu csifuti csetarnajesty dan prie podné ocsistivali kuchie od kruha kisela, tako dá dó podné ni ú jednoi kuchi nie bylo kruha kisela: *Prima dies hic accipitur ab hora septima diei quartedecimæ, in quo debebat amoveri omne fermentum de domibus Hebreorum ante horam septimam ejusdem diei, quia ex tunc poterat imolari agnus.* Parvy dan ovdise uzimglié, od sedmé uré dneva csetarnajestoga, ú koy imadiascese odmetnuti sve kiselo od kuchiah csifutskie prie uré sedmé istoga dneva, zascto od tada mogascese prikazati jagagniacz. Ako dakle prie podné nie bilo kruha kisela ú kuchiá csifutsky, á Issukarst blagovao jagancza ú vecser istogá dneva csetarnajestoga, drugose nemoxe rechi, nego daje blagovao s' kruhom ú opresno, i tako ú istomu posvetio, á ne ú kiselu.

20. I dostoino by dá Issus ucsiny vecseru, kadsu csifuti jagancza vazmenoga blagovali, zascto oná Svetkovina zvalaseje prolazegnie gospodinovo, kako sveto pismo govory, á Issus prolazechi ná prolitie karvi, dostoino by dá ucsiny istú vecseru pó obicsaiu xudinskomu; zascto ondá ispugniujuchi svarscivasce stary zakon, á pocsigniasce novy svetoga Evangeglia.

21. Dostoino by takogier dá Issukarst ostavy, i naredy ovó csudnovató posvetiliscte ú prisnu kruhu: Zasctose ù kvasu zlochiá, á ú prisnu dobrota zlamenujé, kako Aposctó ucsi, ù parvoi kgnizi korintianom ná pogl. 5. v. 7. *Excpurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio, sicut estis azimi.* Izcsistite stary kvas, dá budete novó potrusegnie, kako jeste prisniczi. I ù verscu 8. govory: *Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azimis sinceritatis, & veritatis.* Raduimose dakle, ne ù kvasu staromu, ni ù kvasu zlochié, i hudobsctiné

tiné, nego ù prisny triznosti, i istiné. I svety Luka ná pogl. 12. v. 1. *Attendite à fermento Pharisæorum, quod est Hypocrisis.* Pazitese od kvasa Farizeiskoga, koy jest Liczumirstvo. Od kud slidy dase ù kvasu zlochia, i nepravda zlamenujé, á ù prisnu dobrota.

22. I zaradi ovogá uzroka sczinym, daje Bogh zabranio damuse nisčta kiselo neprikazujé, kakoje pisano ù Levitiku ná pogl. 2. v. 4. 4. i 11. *Cum obtuleris Sacrificium-panes scilicet* absque fermento. *Omnis oblatio quæ offertur domino, absque fermento fiet, nec quidquam fermenti, ac melis adolebitur in sacrificio Domino.* Kada prikaxesc posvetilisčte, tó jest kruhe brez kvasa. Svakó prikazagnie, kojese prikazujé gospodinu, brez kvasa budé, i nisčta s' kvasom, i s'medom prikaxese gospodinu. I ù pogl. 6. v. 16. *Ideo non fermentabitur, quia pars ejus in Domini offertur incensum.* Zató neuskisné, zasčtose imá gospodinu prikazati ná posvetilisčté. I ù kgniga sudah ná pogl. 6. v. 20. Zapovidi Angeo Gedeonu, dá prikaxé Bogu kruh prisan : *Tolle carnes, & azimos panes, & pone super petram.* Uzmi kruhe prisne, i mesoh, i stavi svarhu kamena. Buduchi dakle Sin Boxy doscao ispuniti zakon, á ne razrusciti, kako on isty govory ù Evangegliu : Vagliá rechi daje pó zakonu ostavio ù csemuse imá posvetilisčte prikazivati : I takó ù prisnu kruhu, á ne ù kiselu jest ostavio, i naredio posvechivati.

23. Niti mogù Garczi rechi daje kruh kiseo svarscen, á ù opresno nesvarscen. Zasčto kruh s' kvasom nie svarscen, nego pokvaren, kako piscé Aposčtó ù kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 5. v. 6. I Galatom ná pogl. 5. v. 9. *Modicum fermentum totam massam corumpit.* Malo kvasa svu gvalu pokvary. Nitise ù kiselo kruh csiny daje svarscen, nego zasčto kruh s' kvasom zá vechié vrimena stoy mekan, i zasčtoje kruh sitii. A' kruh ù opresno jest kruh naravny, brez niednoga primiscagnia ; Zató prilicsnie jest Bogu prikazati stvar naravnù, kakoje od gniega stvorena, nego pokvarenu.

24. Prem dá ozgor recseny naucsitegli ucsé, daje ovó nauk Garcs-

Garcski ú opchienu, koy i sada slidé; Nisctanemagnié sczinim daje pocseo od Mihoila Patriarké Czarigradskoga; Zasctose protiva gniemu tuxy Leon Papa ovogá imena devety, *Epist.* 6. *apud Frassen. tom.* 11. *tr.* 2. *diss.* 1. *art.* 1. *Sect.* 2. *q.* 2. *pet.* 3. *Quis non stupescat, quod post tot Sanctos, & Orthodoxos Patres, post mille, & viginti à Passione Salvatoris annos, novus calumniator Ecclesiæ Latinorum emersisti, anathematizans omnes, & publicam persecutionem excitans, quicumque participarentur Sacramentorum ex azimis. Quam etiam citat Ambros. cit.* Tko nebi zacsugien ostao, dá poslie toliko svetih, i Pravovirujuchy Otaczah, poslie igliadu, i dvadeset od muké spassiteglia godinah, novy zlobnik Czarkvé Latinské iziscaosi, prokligniuchi sve, i ocsito progonstvo probugiujuchi, koygod ima dionisctvo Sakramenatah ù prisnu.

25. I doisto jest dostoino csuditise, jersu bili toliky sabori, koliko ù Garcskoi, toliko ù Latinskoi zemgli, i nigdise nenaody, daje i jedanse ù ovomù protivio, i govorio protiva latinom, nego darxali temeglito dá Latini dobro posvechiujù ù prisnu, á Garczi ù Kiselu, i ovoje obicsai ù Latinah ostao josct od vrimena Aposctolskoga, kako svidocsij obicsai, i Innoczenczio Papa ovogá imena trechy *lib.* 4. *Mist. Miss. cap.* 4. *apud Durand. lib.* 4. *art.* 42. *& apud Frassen cit. Ab ipsis ergo Apostolis Petro, & Paulo, quos vivos habuit, & defunctos custodit, hunc sacrificandi ritum accepit, quem hactenûs inviolabili cultu servavit.* Od istie dakle Aposctolá Petra, i Paula, kojeje xive imala, i martve csuvá, ovy posvechivati nacsin primila, kogaje dosada podpuno pazila, i uzdarxala. Nevidilise dakle ocsita zlochia Garcskah, dasu sve iznova iskali Diavolské nacsine, dá razdrù Czarkvu Boxjù, i dase smiscaju s' Ereticzy?

26. Buduchi vidili vrime od Misecza, i od dneva, ù kojeje naregien ovy slavny Sakramenat, moxese odviscié iziskivati, illi Issus naredi ovy Sakramenat prie, illi poslié vecseré, illi prie, illi poslie nego opra noghe Aposctolom? I odgovarase dá Issukarst poslie vecseré jest obratio kruh, i vino, ù tylo in karv

svoju

svoiu, kako ukazujé svetj Mattie ná pogl. 26. v. 26. *Cœnantibus autem eis, accepit JEsus panem, & benedixit.* A' oni vecserajuchi, uzé Issus kruh, i blagosoviga: Jerbo poslie ú verscu 30. ucsij, dasu udiglie poslie pricsestegnia, zafalivsci iziscli ná goru maslinskú. Istoje pisano kod svetoga Marka ná pogl. 14. v. 22. *Et manducantibus illis accepit JEsus panem.* I jeduchi oni uzé Issus kruh. Kod svetoga Luké ná pogl. 22. v. 19. *Et accepto pane gratias egit.* I uzamsci kruh zafali. I ocsitnié ukazujé ú v. 20. *Similiter & Calicem postquam cœnavit.* Takogier i csascu, poslie kako vecsera. Scto potvargiujé sabor Tridentinsky *Sess. 22. cap. 1. Nam celebrato veteri Pascha-Novum instituit.* Svetkovavsci stari vazam, novy postavi, illiti naredi.

27. Od ovuda slidy, daje Issukarst prie oprao noghe Apostolom, pak kruh posvetio, i pricsestioy: Za zlamenovati, dá ony koy primati budù ovy slavny Sakramenat, vagliá dasu csisti od svakoga naimagniega griha. *Ferd. Castrop. tr. 21. disp. un. punct. 1. n. 5.* Daje Issus prie noghe oprao Aposctolom negoje posvetio, svidocsi sveti Ivan Evangelisсta ná pogl. 13. v. 4. *Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & cum accepisset Linteum præcinxit se, deinde misit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes discipulorum.* Usta od vecseré, i ostavi odichiu svoiu, i buduchi uzeo otarak pripasase, i stavivsci vodu ú mideniczu, pocsé prati noghe ucsenikom. Pak poslie sidavsci Pricsesti gni, i davsci gnimá mloghé nauké, zafalivsci izigie ná goru maslinskú.

POGLAVIE II.

Od stvary ú kojmse csiny ovy Sakramenat.

28. PRislavny ovy Sakramenat buduchi od Issukarsta naregien, zá duhovnú ránu, i pokripgliegnie dusсé, pó nacsinu Nebeské, i Boxánstvené csasti; zatoje dostoino bjlo dase ú Kruhu, i Vinu ostavy, i naredy. I prem daje ocsita svidocsba ú svetomu

Evangegliu zabilixena, ſaſviem tiem razlicſito ód ovogá Ereticzi Sczinili, i laxglivo govorili jeſu : Ereticzi *Aquarij*, uzimaliſu ná poſvetilisctu Kruh i vodu, brez vina, i zatóſu prozvani iſtiem imenom, od koy piſcé ſvety Auguſtin *Hæreſi* 64. Oveſu slidili Manikei, koyſu Vino darxali zá xuch drakunah. Armeniſu protivno darxali, poſvechiujuchi ſamo vino brez vodé, kakoſe moxé poznati iz kanona 32. Sabora Czarigradskoga, recſenoga ú *Trullu*. Oveje slidio Luter Martin ú Kgniga parvie protiva Kragliu Ingleſckomu. Garczi Prem da poſvechiujú ú Kruhu, i Vinu ſmiſcanu s' vodom; ſaſviemtiem, Hriſtiani vruchiu vodu primiſcujú, kako dá nebi bila xiva karv, daſe vruchia voda neprimiſcá, i poſvechiujú ú Vinu Czarvenu, kako dá oná Czarven Vina cſiny karv Iſſukarſtovu, á ne biſtvo vina, sctoje i jedno, i drugnó protiva ſtaromu obicſaju Czarkvenomu, i doiſto ſtvar ſmia doſtoiná; Zascto akokruh jeſt Samliven, skuvan, i pecſen i ladan i nisctanemagnié od gniegaſe úcſiny pravó tylo Iſſukarstovo; kakobi moglo biti dá voda vruchia zlamenujé, vruchiu karv Iſſukarſtovu? Nitiſe sctié daje Iſſukarſt vruchiu vodu ná poſvechiegniu naredio, niti od ovogá ſabori opchieny govoré; Dakleje ſamo izprazno gniovo izmiſcgliegnie. Polak Vina, illi imá biti Czarveno illi bielo : Ako rekmú daſe bielo vino nemoxe poſvetiti, tadaſu Ereticzi, zascto nepoſvechiuju biſtvo Vina, nego ſamo oblicſie Vina, tó jeſt Czarven : Jerboſe ú biſtvu Vino Czarvenó od bieloga nerazluucſujé, i zató mi Latini, koy posvechiujemo biſtvo Vina, govorimo daje dobro posvetilisćte i ú bielomu, i ú Czarvenomu Vinu. Od Kruha naiſty nacſin Garczi govoré, dá nie dobro posvetilisćte ú prieſnu Kruhu, negoje odpotribé cſiniti, illiti poſvechivati ú Kruhu kiſelomu, sctoſmo malo viſcié vidili, dá nie iſtina. Dakle ú ovomú poglaviu dvichemo ſtvari viditi, Parvó dá Kruh, i Vino jeſu ſtvari zakonité ovogá Sakramenta. Drugó daſe k' Vinu imá primiſcati malo vodé naravné.

Ovdi vagliá znati, dáimá kruha odmlogo varſty, á oſſobito od

od try, pó razlicsnoſti ſtvary od koyſe cſiny. Naiprie kruhſe cſiny od vochia, tó jeſt od keſtenah, boba &c. Drugó cſiniſe od koriegna kakoſe cſiny ú Ada od Ameriké. Trechié cſiniſe od xita, i ovye razlicſit, kakoſu xita razlicſita, tó jeſt od pſceniczé, zobi, jecſma, raxi, kukuruzah &c. Poiſtie nacſin vino razlicſito, jerſe niko izaximá iz vochia, kakoſe cſiny od jabu*kah*, ſcipakah, viſcagniah &c. A' nikó od loze, i ovó drugoje od lozé pitomé, á drugoje od divie. Zatoje potribno znati, kakvy kruh, i kakvó vino dobroje zá poſvetilisćte, i kojeli nevagliá.

30. Znaj takogier, daje voglia Iſſukarſtova byla oſtaviti tylo i karv ſvoju ú jezbini, buduchi on rekao ú Evangegliu, dá put gniegova doiſto jeſt rána, á karv gniegova iſtinitó jeſt pitié. I biloje prilicſnó i doſtoino oſtaviti ovó poſvetilisćte ú Kruhu, i Vinu zá cſetiri uzroka. I. Zasćtoje Kruh, i Vino ú obicsáju zá uzdarxati xivot vrimenity: I kakoje voda ú obicſaju potribna zá oprati necſiſtochié, zató ú Sakramentu Karsćtegnia naregienaje dá zlamenujé opragnie duſcé od griha; poiſty nacſin, jerboje Kruh, i Vino potribno zá uzdarxati xivot vrimenity, zató ú Sakramentu zlamenujé uzdarxagnie, i cſaſt duhovnú. II. Zasćto ovy Sakramenat zlamenujé muku Iſſukarſtovu, i buduchi dá ná muki Iſſukarſtovoj, ſvaſeje karv bjla s' tylom razlucſila; zató póſebiſe poſvechiuje Kruh, i Vino, koye po jakoſti ricſij od Iſſukarſta odregieny obratiſe ú tylo, i karv Iſſukarſtovu: Ovoje prorokovao Jeremia Prorok ná pogl. 11. v. 19. *Mittamus lignum in Panem ejus.* Metnimo darvo ú Kruh gniegov; tó jeſt: Metnimo Krix ná tylo gniegovo, kako iſtomacſio jeſt ſvety Jerolim. I kako Kruh prie negoſe ucſiny, velikſe oko gniega trud cſiny, i mlogá tarpy, jerboſe pſcenicza ſameglié, kuvá i pecſe, takoje tyelo Iſſukarſtovo mloghé, i neizrecſené muke podnielo; zató doſtoinoje bilo, dasé prislavnj ovy Sakramenat ú Kruhu cſiny. Vino pak zlamenujé karv kojuje prolio Iſſukarſt zá griſcnjka muke tarpechi, kakoſe moxe

razumiti ú kgniga Poroda ná pogl. 49. v. 11. *Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in Sanguine uvæ pallium ſuum.* Oprachie ú Vinuodichiu ſvoju, i ú karvi grozdia ſukgniu ſvoju. Tó jeſt, oprachie ú vlaſtitoj kravi cſovicſanſtvo ſvoje. Zató ukazujé Ixaja Prorok ná pogl. 63. v. 3. daje ſam Iſſukarſt preſcu tlacſio, tó jeſt kako kadſe preſcá, Vino na ſve ſtrane izticsé, takoje ná muki Iſſukarſtovoj iz gniegova prislavnoga tyla izticzala ná ſve ſtrane karv. III. Jerbo Kruh, i Vino uzdarxaju ú xivotu Cſovika, i potvargiujuga ú kripoſti, kako govory David ú Pſalmu 103. v. 15. *Panis cor homines confirmet; & Vinum lætificet cor hominis.* Kruh Sarcze Cſovicſié potvardj; i vino razveſely Sarcze Cſovicſié. Takoſmo uzdarxani i potvargieni ú xitku duhovnomu, pó primgliegniu ovogá slavnoga Sakramenta. IV. Poiſty nacſin doſtoino bj dá Iſſukarſt oſtavi onó viſokó poſvetilisćte ú Kruhu, i Vinu: Zasćto kakoſe Kruh cſiny od mlogoga zargnia, i Vino iz mlogo jagodiczah; Takoſe ſvetá Czarkva skupgliá od mlogo pravovirnie, kako govory Aposćto ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 10. v. 17. *Quoniam unus Panis, unum Corpus multi ſumus, omnes qui de uno Pane participamus.* Zasćto jedan Kruh, jedan tylo mloghy jeſmo, ſvi koy od jednoga Kruha dioniczíſmo. Zató vicſgniá mudroſt zazivá ná cſaſt duhovnú ú Proverbiu ná pogl. 6. v. 5. *Venite, comedite Panem meum, & bibite Vinum.* Odite, jedite Kruh moy, i pyte Vino.

31. Buduchi dakle daje Kruh pſcenicſny, naj izvarſtity Kruh, i Vino od lozé naiplemenitie, zató od potribeje poſvetilisćte ovó velikó, ú Kruhu pſcenicſnomu, i Vinu od lozé cſiniti, Tako daſe ù kojoj drugoj varsćti Kruha illi vina poſvety, nebi bylo dobro poſvechiegnie. Samoje od raxi ſumglia megiu naucſitegly, zasćtoſe ráx ragiá od zargnia pſcenicſnoga, oſſobito ù miſty kamenitie, kako ucſij ſvety Toma naucſitegl Angeosky; Zató govoré naucſitegli, prem dabi ráx moglaſe poſvetiti, i dobrobi bjlo poſvetilisćte, ſaſviem tiem, brez veliké potribé, tkobiu poſvetio, varlobi ſagriſcio; zasćtoje Kruh pſcenicſny od rax-

noga,

noga, i zasctoje takvy Kruh ù ſumgli megiu naucſitegli. *Paul. Laym. lib.* 5. *tr.* 4. *cap.* 2. *n.* 2. *Terdin. Caſtrop tract.* 21. *diſp. Un. punct.* 4. *n.* 2. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 4. *q.* 2. *n.* 13.

32. Kruh koyſe imá poſvetiti vagliá daje vodom naravnóm zakuvan, zascto obicſajny Kruh skoym xivemo takoſe cſiny, i zascto braſcno zakuvano s'ugliem, maslom, medom &c. Nezoveſe Kruh obicſajni, negoſe zové pita, ghibanicza &c. Zató nevagliá Kruh zakuvan s'vodom ruxicſnom, illi skojom drugom kojaje iz vochia, illi iz Czvitia izvagiena, jer nié Kruh obicſajny. Vagliá takogier daje Kruh ná oggniu pecſen, zasctoje takvy Kruh Iſſukarſt poſvetio: Nitibiſe mogao poſvetiti Kruh zakuvan ánepecſen, zascto ovó nezoveſe Kruh, nitiſe ſc'gnim ránimo, i zató nemoxe biti zlamegnie jezbiné duhovné nebuduchi jezbina tileſná *Fraſſ. tom.* 11. *tr.* 2. *diſp.* 1. *art.* 1. *ſect.* 2. *q.* 1.

33. Vjno kojeſe ima poſvetiti, vagliá daje od lozé, zasctoje takvó vino Iſſukarſt poſvetio, kakoſe moxe razumiti iz ricſij Iſſukarſtovie, zabilixenie kod ſvetoga Marka ná pogl. 14. v. 25. *Amen dico vobis, quia jam non bibam de hoc genimine vitis, uſqué in diem illum, cum illud bibam novum in regno DEI.* U iſtinu govorym vami, da nechiu piti od ovogá ploda Loznoga, tia do dneva onogá, kadaga budem pitti ù kraglieſtvu Boxiemu. Odkud slidy daje ù cſaſci, kojuje Iſſukarſt uzeo, Vino od lozé bjlo. Vochie, illiti plod Lozny, ná ſceſt nacſinah moxeſe razumiti. I. Kadaſe izaxme Vino iz grozdia nezrila. II. Kadaje josct ù grozdiu, i nie izaxeto. III. Kadaje izaxeto, i nieſe izbiſtrilo, negoje mutno. IV. Kadaje pokvariloſe muſſa. V. Kada obratiſe ú ſirchie. VI. Kadaje z'marznuto. Vino izaxeto iz grozdia nemoxeſe poſvetiti, zascto ovó nie pravó vino, buduchi (kako ucſij Fraſſen) daſe varſtom od Vina razlucſujé, jerbo Vino imá jakoſt grihati, à ovó lady, Vino ímá slaſt, á ovoje kiſelo &c. *Miſſal Rom. de defect. Mat.* Vino kadaje josct ù grozdiu, i nie izaxeto, nie Vino, nego jezbina, zatoſe nemoxe poſvetiti. Vino iz grozdia izaxeto á nebiſtro scto recſemo musct daſe poſvety, dobrobi bylo

posvetilisscte, alli brez veliké potribé nepristojse posvechivatiga, zasccto csiste, plemenite stvari dostoinoje ù ovomù velikomu, i slavnomu Sakramentu prikazivati I tkobi posvetio musct varlobi sagriscio. *Missal. Rom.* Vino kojeseie sasviem pokvarilo, i ù csinilose mussa, nemoxese posvetiti, zasctoje takvó ù bistvu pokvareno. Sirchie naisty nacsin nemoxese posvetiti, zasctoje, i ovó Vino pokvareno ù bistvu, i nie Vino.

34. Od Vina marzla razlicsito/ govoré naucsitegli, niky z' Bonaczinom darxé dase Vino smarzlo moxe posvetiti; Zasccto govoré kadase varsta Vina posvechiena smarzné, josctie ondi tylo Issukarstovo: Dakle akose smarzlo posvety, ù istomu vinu moxe biti tylo Issusovo: Odviscjé Vino smarzlo josctie ù sebi pravó Vino, i moxese piti: Dakle moxese, i posvetiti. Ledesma, Armilla i drughy kod Anakleta *tr.* 14. *dist.* 4. *q.* 3. *n.* 25. ucsé dase smarzlo Vino nemoxe posvetiti. Istina ucsé naucsitegli, dabise doisto moglo smarzlo Vino posvetiti, i dabi dobar bio Sakramenat; sasviem tiem koybi smarzlo vino posvetio sagriscio-bi, zasctobise ù Sakramentu sluxio stvarma kojésu ù sumgli megiu naucsitegly, i csiniobi protiva nauku Czarkvenomu: Jerbo ucsij Misal Rimsky *de def. in Miss. occur. cap.* 10. *n.* 11. Dá akobi e obzimu ukalexu karv smarzla, nekase zavié kalex maramom vruchiom, i akobi ovakó neotopilose, nekase kalex stavy ù vruchiu vodu blizu otára, dokse neotopy, alli dase ù kalex nezalié. Iz kogá nauka slidy, dá akoje odpotribé, dase smarzna karv prie otopy, pak popié; vechmachie biti istinito, dá akose prie otopy, pó recsenomu nacsinu, pak dase posvety.

35. Ovdi vagliá znati, dasu i drughy plodi vochny, koy od lozé izhode, kakonoti sook, koy iz lozé izlazy, rakia kojase od Vina, illi kóma pecse &c. Alli ová nitisu Vino, nitise mogù posvetiti. Póisty nacsin vino izvagieno izaxeto iz Jabukah, Viscgniah &c. Prem dase zové vino zasccto imá oblicsie od vina, i piese námisto vina; Nisctanemagnie, nemoxese posvetiti, zasccto nie vino od lozé, nitie takvó vino Issukarst posvetio. Alli vino pó csudu ucsi-

ucſignieno, kakoje bjlo onó ú Kani Galileiskoy, dobrobi bylo zá poſvechiegnie, zasctoje ovó pravó vino. *Anacl. cit. n.* 22.

36. Voda koiaſe imá primiſcati k' Vinu ná poſvetilisctu, niky naucſitegli reklisu daje zapovied Iſſukarſtova, i nadoſtavgliajú daje tomú ſvidok ſvety Cziprian ú Kgnizi 63. *q.* 3. *lib.* 2. Alli ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 22. *cap.* 7. ocſito ucſij daje ſamo zapovied Czarkvená s' ovima ricſma : *Monet deinde Sancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam Vino in Calice offerendo miſcerent.* Ponukujé ſvety ſabor, daje zapovied Czarkvená miſnikom, dá Vino ná poſvetilisctu ú Kalex primiſcuju. I tó zasctoſe virujé daje tako iſty goſpodin Iſſukarſt ucſinio : opet zasctoje iz parſah gniegovie, iziſcla voda zajedno s' Karviu, kadaje od Longina ná Krixu bio proboden. I takogier zascto ú ocſitovagniu ſvetoga Ivana voda zlamenujé púk, i zató pó primiſcagniu vodé, zlamenujeſe siedigniegnie púka s' Iſſukarſtom. I vagliá daſe varlo malo vodé primiſcá ú kalex, zascto daſe primiſcá toliko, daſe poznaje voda, illiti daſe ſvodom pokvary biſtvo Vina, nebi bilo dobro poſvetiliscte.

37. Sumgliſe 1. Obrachialiſe onó malo vodé ú karv Iſſukarstovu? Gdi vagliá znati scto ucſij Plinio Filozof *lib.* 16. *biſt.* 35. *apud. Laym.* Daſe pó nikomu maiſtorluku, moxe razlucſiti voda od vina prem daſu ſmiſcana; Dakle slidy daſe biſtvo vodé nemoxe obratiti ú biſtvo vina, i tako onó malo vodé nebiſe obratilo ú karv Iſſukarſtovu. Znaj takogier, daſe ná dvá nacſina razumie obrachiegnie ú karv Iſſukarſtovu, parvó obrachiaſe od ſama ſebe brez pomochi drugoga (Scto Latini rekmú *immediaté.* Drugó, obrachiaſe po drugomu, tó jeſt *mediaté.* Odſamoſebe obrachiaſe Vino, zascto nepotribujé pomochi drugoga : A voda neobrachiaſe od ſame ſebe, nego pó vinu : Zató ucsé naucſitegli,) koyje primglieny razlogh daſe biſtvo vodé moxe obratiti ú biſtvo viná; Zascto vino imá ù ſebi Kripoſt od cſetiri Elementa, i zató ù ſebi zdarxechi mokrinu, moxe vodu obratiti ù biſtvo ſvoje : Zatoje od Czarkvé zapoviéd daſe malo vodé miſcá ù kalex, daſe ù malo

vri-

vrimena moxe bistvo vodé obratiti ù bistvo Vina, i tako pó vinu biti posvechiena: Drugoiacsié nemoxese voda posvetiti. *Anacl. loc. cit. n.* 33. *& seq.*

38. Sumglise II. Da misnik odmá posvety, kako ulié vodu ù vino, bili ostala voda s' vinom posvechiena. Odogovarase pó ozgor recsenomu nauku ; Jerbo voda brez vina, nemoxese posvetiti: Dakle nechiese mochi ni Svinom akose prie neobraty ù bistvo Vina : Daklé ù takvù dogagiaju, vinobi bylo posvechieno á voda nebi. Niti vagliá rechi ; Daje Issukarst odmá ulivsci vodu ù Vino posvetio : Dakle dá odmá posvety misnik, kako ulié vodu ú Vino biglobi posvechieno. Reko nevaglia rechi ; zasctoje Issukarst poslie kakoje ulio vodu ù Vino, fale uzdao Bogu, pak poslie blagosovio, i posvetio, odkudse razloxito moxe rechi, daje prosclo nikó vrime megiu smiscagniem, i posvechiegniem, i tako moglase prie obratiti voda ù bistvo vina. *Ferd. Castr. loc. cit. Anacl. cit. n.* 36.

39. Sumglise III. Ostanuli posvechiene oné kaplie Vina kojese radi nepomglié ostavé ná kalexu izvana ? Odgovarase dá neostanú, vech akobi imao otegnie misnik posvetity; scto nebi mogao ucsiniti brez griha protiva stvari svetoj: Zascto dá imá otegnie posvetiti oné kapi kojesu ná kalexu izvana, ulizaobi ù pogibio dase proliú, scto nie dostoino. Zató veliku pomgliu vagliá misnjk dá imá otarti sve koliké kapglie, dase kojé neposctegnie neucsinj Sakramentu. *Laym. lib.* 5. *tr.* 4. *cap.* 2. *n.* 15.

40. Vechiaje sumglia od oniziù kapy, kojesu ù kalexu izvan ostaloga vina, ostanuli posvechiene? Konink kod Lajmana govory, dá oné kapglie kojesu toliko blizu vina, dá kadse zanisсé kalex, moguse siediniti s' vinom, ostanù posvechiene. Pavao Lajman (kogá sczinym dajebogly razlogh) ucsiy, dá oné kapglie neostanù posvechiene ; Zascto govory, prem dabi ostale posvechiene kadbi misnjk imao otegnie posvetitiy allibi sagriscio, jerbise stavio ù poghibio dá ni jedno, ni drugó neposvety : zascto imajuchi otegnie posvetiti sve vjno, i oné kapglie vaglia·

lobi

lobi dá imá otegnie i ná jednu, i ná drughú ſtranu, i zató moglobiſe dogoditi, dá neimá ſvarſcena otegnia ni ná jednu, ni ná drughú ſtranu: Zató ſvetá Czarkva miſnikom naregiujé, dá pomglivo ſve kapi, toliko z'dvora, kolliko jz nutra otarú. Iſtina moxeſe i drughy razlogh sliditi, zasčto i jedan i drughy nie brez iſtiné: Allie vazda boglié imati jedno nerazlucſeno otegnie, i *pom*glivo ſve kapi otarti.

41. Sumgliſe IV. Kolliko vagliá daje blizu kruh, i vjno, kojeſe imá poſvetiti? Illiti ú kolliko daleko moxe miſnik poſvetiti? Gdi vagliá znati, da kruh i vjno na dva nacſina moxe biti blizu. Na parvy nacſin veliſe blizu, kadaſe miſnjk moxe dotaknuti kruha: Ná drughy nacſin veliſe daje blizu, kad miſnjk prem daſe nedoticsé, ſaſviem tiem moxe ukazati s'oviem ricſma *ovó*, illi *ovy*. Odgovaraſe dakle, dá ná ovy nacſin, i jedan, i drughy, moxe miſnik poſvetiti. Alli ná priliku, ná dvadeſet, illi ná trideſet koracſay nemoxe poſvetiti; Jer nebi mogao ukazati s' ricſma *ovy*, illi *ovó*, negobi bjlo od potribé rechi *ony*, illi *onó*, kojeſu ricſi ſuprotivne ricſma od poſvechiegnia; Zasčto ricſi poſvechiegnia jeſu: *Ovo jeſt tylo moje, ovo jeſt karv moja.* Zató osčtia zá otarom i ú Tabernakulu nemoxeſe poſvetiti; zasčtojú miſnjk nevidy, i slidilobi dabi mogao poſvetiti osčtiu kojú ú pameti imá, sčto nie iſtina. Toliko dakle vagliá daje bljzu kruh, i vjno, dagaſe miſnjk moxe dotaknuti, illi daga moxe ukazati s'ricſma *ovy* illi *ovó*. *Bonac. diſp. 4. q. 2. punčt. 6. n. 8.*

42. Sumgliſe. V. Kako ſtoy tylo i krav Iſſukarſtova ú Sakramentu? Odgovaraſe, kako Miſnjk recsé ricſi od Iſſukarſta naregiené s'otegniem, udiglie budé ú varſti kruha, i vina Iſſukarſt ſaſviem ſvojm biſtvom, s'duſcom, s'tylom i Boxanſtvom. Takoje vazda temeglito virovala Czarkva Katolicsanská, kako ucſij Sabor Tridentinsky. *Seſſ. 13. cap. 3. Semper hæc fides in Eccleſia DEI fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri Corpus, verumque ejus ſanguinem ſub Panis, & Vini ſpecie una cum ipſius anima, & divinitate exiſtere; ſed Corpus quidem ſub ſpecie Panis, & Sanguinem ſub Vi-*

 ni

ni ſpecie ex vj verborum; ipſum autem Corpus ſub ſpecie Vini, & ſanguinem ſub ſpecie Panis, animamque ſub utraque, vj naturalis illius conexionis. Vazdaje ová vira ú Czarkvi Boxioj bjla, dá udiglie poslie poſvechiegnia, iſtinitó goſpodina naſcega tylo, i iſtinitá gniegova karv, pod kruha, i vjna varſtóm zájedno ſc'gniegovóm duſcom, i Boxanſtvom zdarxiſe: i tylo pod varſtóm kruha, a karv pod varſtóm vjna pó jakoſti ricſij; A' iſtó tyló pod varſtóm vjna, i karv pod varſtóm kruha, á duſca pod obadvima, jakoſtiu naravnoga ſmiſcagnia illiti zdruxegnia. Kojemu nauku prilicſneſu ricſi Iſſukarſtove, kojé ukazujú dá poslie poſvechiegnia nie vechie kruh i vino, nego iſtinitó tylo i karv gniegova.

43. Biſtvo dakle kruha ſve kolikó prigié ú biſtvo tyla Iſſukarſtova, á biſtvo vina prigie ſve kolikó ú biſtvo karvi gniegové: Tako dá sctoje prie poſvechiegnia bjlo biſtvo kruha, udiglie poſlie poſvechiegnia budé biſtvo tyla Iſſukarſtova; a' sctoje prie poſvechiegnia bjlo biſtvo vjna, poslie poſvechiegnia udiglie budé biſtvo karvi Iſſukarſtové. A' ſamo oſtané izvansko liicze kruha, i vina, tó jeſt, ú kruhu oſtané bilochia, á ú vinu Czarven, pod koym varſtam ſtoy pravó tylo, i karv Iſſukarſtova, tako ucſij ſabor Tridentinsky *ſeſſ.* 13. *cap.* 4. *Per conſecrationem panis, & vini, converſionem fieri totius Subſtantiæ Panis, in Subſtantiam corporis Chriſti Domini noſtri, & totius Subſtantiæ vini in Subſtantiam ſanguinis ejus.* Pó poſvechiegniu kruha, i vina, bivá obrachiegnie ſvega biſtva kruha, ú biſtvo tyla Iſſukarſta goſpodina naſcega, i ſvega biſtva vina ú biſtvo karvi gniegové.

44 Kakoſu razlucſene ſtvari od koyſe cſiny ovy slavny Sakramenat, tó jeſt kruh, i vino: Takoſu razlucſene i ricſi, s kojmaſe poſvechiujú. Ricſi odregiené od Iſſukarſta ná poſvechiegniu kruha oveſu: *Hoc eſt enim Copus meum.* Ovoje dakle tylo moje. Kojé kakoſe od miſnjka izuſté, udiglie od biſtva kruha, budé biſtvo tyla Iſſukarſtova, jerbo ové ricſi zlamenujú iſtó tylo Iſſukarſtovo. Od oviziú ricſij nieſu ſve od biſtva poſvechiegnia, zascto da miſnjk oſtavy rics *enim dakle*, dobrobi poſvetio, zaſcto

to ová rics ſamo zlamenujé ſaſtavgliegnie oſtalie ricſij: Alli dajú miſnik oſtavy hoticze, illi zaradi nepomglié, ſmartnobi ſagriſcio, jerbo ſcgriſcujé úſtvari varlo velikog otaiſtva ſveté viré Alli dá kojú drugú rics oſtavy, neſamobi varlo ſagriſcio, nego odviſcié nebi poſvetio, nitibi bio dobar Sakramenat, zasctoſu ſve oſtalé potribite zá zlamenovati tylo Iſſukárſtovo. *Ferd. Caſtop. Anacl. &c.*

45. Ricſi skojmſe poſvechiuié vino jeſu ové: *Hic eſt enim calix ſanguinis mei, novi & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Ovó jeſt dakle cſaſca karvi moié, novoga, i vikovicsgniega zakona, skrovisçte viré, kojachieſe zá vas, i zá mloghé proliti ná odpuscegnie griha. Niky naucſitegli s' ſvetiem Tomom darxé, daſu ſve ove ricſi od biſtva poſvechiegnia, zascó govoré, ricſi poslidgnié, jeſu potvargiujuchie ricſij parvie, i zatoſu ód biſtva poſvechiegnia. Sckot s' mloghima drughima naucſitegli ucſij, daſu ſamo ove od bichia poſvechiegniu, tó jeſt: *ovó jeſt cſaſa karvi moje.* Zascto ové ricſi zadoſta ukazuiú daie ondi pravá karv Iſſukarſtoa: Jerbo ú Garcskoj Czarkvi nesluxeſe ſvima onjmá ricſma, i niscanemagnié dobro poſvechiuju: dakle nieſu ſve od biſtva poſvechiegnia. Niti Evangeliscte ſve oné ricſi zábilixujú. Svety Mattie ná pogl. 26. v. 28. *Ovako piſcé: Ovoje dakle karv moja novoga zakona, kojaſe zá mloghé prolie, ná odpuscegnie griha.* Svety Marko ná pogl. 14. v. 24. ovako govory. *Ovo jeſt karv moja novoga zakona, kojaſe za mloghe polie.* ſvety Luka na pogl. 22. v. 20. vely: *Ovó jeſt cſaſca novoga zakona ú karvi mojoj, kojaſe zà vas prolié.* Od kudaſe vidy, dá Evangeliscte ſvi jednako negovoré, nego ſamo ſviſe slaxú ú biſtvu poſvechiegnia, tó jeſt: *Ovó jeſt karv moja.* Dakle oveſu ſame ricſi od biſtva poſvechiegnia. Alli oſtalé ricſi dá miſnik oſtavy radi nepomglié, illi drugoga uzroka, varlobi ſagriſcio ſmartno: A' dá oſtavy i reclené, neſamobi ſagriſcio, nego nebi bylo ni poſvetiliscte dobro.

POGLAVIE III.

Od onogá koy primá ovy Sakramenat.

46. NA try nacſina moxeſe ovy Sakramenat primiti, kako ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 13. *cap.* 8. Nikiga primajú ſamo kako Sakrimenat, tó jeſt ony, kojga nedoſtoino primajú ú grihu ſmartnomu; zasćto ovy neprimajú miloſt Boxjú, kojú dilujé Sakramenat, niti xivota vicsgniega, kogaje obechiao Iſſukarſt dati onizym, koiga doſtoino uzprimajú, nego dobivajú pó takvú primgliegniu nedoſtoinu oſſudiegnie vikovicſgnié, kako govory Aposćtó ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 11. v. 29. Jere koy blagujé, i pié nedoſtoino, oſſudiegnie ſebi blagujé, i pié. Niky primajú ovy Sakramenat ſamo duhovno: takoga primajú pravedny, xelechi biti ſiedignieni ſc'gnime, i imajú xegliu, i odluku primitiga, dá mogú rechi s' Aposćtolom: Xivem já, jurve ne ja, nego xive ú meni Iſſukarſt: i s' Jobom ú pogl. 31. v. 31. Tkochie dati daſe od putti gniegové naſitimo? Niky pak primajú ovy Sakramenat duhovno, i zajedno kako Sakramenat: tó jeſt, koy ocſiſtivſci duſcu ſvoju od zlochiá, s'poboxnoſtiu, i umiglienſtvom doſtoinoga primú; Jerbo ne ſamo primajú Sakramenat, nego mloghé, i mlogé miloſti Boxjé.

47. Ony dakle koy doſtoino primajú ovy slavny Sakramenat, ſami mogú poznati, ako pomglivo pametiu razberú, koje slatkoſti nebeské ú duſci primajú, primajuchi iſtoga Iſſukarſta, koy jeſt vrutak, i pocſetak od ſviú miloſty: Jerbo akoſu od gniega velike miloſti primali, koyſuga ú kuchie docſekivali, i koyſuſe iſtom obuchié gniegové doticzali, dokie josćt ná ovomú ſvitu bio: Koliko vechmá, buduchi ſada ú slavi ſvoioj, napugniá miloſty, i darovah Boxanſtvenie duſce oniziú, koyga doſtoino, i poboxno primajú? Oſſobito, pó primgliegniu slavnoga tyla Iſſu-

Iſſukarſtova primaſe ſceſt miloſty od Boga, kojé Bogh obilato ú Duſcu, i ú tylo ulivá.

48. Tryſu miloſti kojeſe ú duſcu primajú, pó doſtoinu primglieniu ovogá Sakramenta. Parvó, dobivaſe miloſt Boxjá poſvechiujuchiá, pó nacſinu jezbine nebeske, i ráné duhovné: Zasɛto pó primgliegniu ovogá Sakramenta ſpominamoſe od muké gniegové, ſvidocſechi Aposɛtó, da kadgod uzblagujemo kruh ovy, i uzpiemo cſaſcu ovú, ſmart goſpodniú navisɛtujemo. Drugó ovy Sakramenat ocſiſty duſcu od griha Laky, i cſuvá od ſmartnye, kako ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 03. *cap.* 2. Daje ovy Sakramenat rána duſce, skoiomſe rány, i uzdarxajé, buduchi Iſſukarſt rekao; koy blagujé mene, i on xivé czichia mene. *Et tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præſervemur.* I kako sɛtit s' koymſe oslobagiamo od kriviczah ſvagdagny, i od griha ſmartnye uzdarximoſe. Trechié, Dajé ú duſcu *slaſt* duhovnú, i naslagiegnie, kakoje piſano ú ſvetomu piſmu *Canticor.* 5. *v.* 1. *Comedite amici, & bibite, & inebriamini chariſſimi.* Blaguite priategli, i pyte, i opiteſe pridragy. Jerbo duſca jakoſtiu ovogá Sakramenta pokripgliaſe, i slatkoſtiu dobroté Boxanſtvené kakono opiaſe: Zato okrugnieny Prorok ú Pſalmu 22. v. 6. Piſcé: *Calix meus inebrians quàm præclarus eſt!* Cſaſca moja opajajuchiá koliko plemenita jeſt!

49. Ná iſty nacſin try miloſti dajuſe tylu cſovicſiemu, pó primgliegniu doſtoinu ovogá Sakramenta. Parvó ugaſujuſe chiutiegnia tyleſná, i prighibgliuſe ná dobrá dila. Drugó ú tielo ſtavgliaſe pocſetak od neumarloſti, govorechi Iſſukarſt kod ſvetoga Ivana ná pogl. 6. v. 55. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum Sangvinem, habet vitam Æternam: & ego reſuſcitabo eum in noviſſimo die.* Koy blagujé put moju, i pié karv moju, imá xivot vicſgny, i jachiu uskriſiti gniega ú naiposlidgny dan. Trechié, cſiny ſarcze cſiſto, i upravglieno, gaſechi tyleſná poxelegnia, kako Gloſſa tomacſij: *Apud Fraſſen tr. 2. diſp. 1. art. 3. Sect. 2. q. 3. §. 4. de corpore Chriſti manat umbra gratiæ, quæ nobis deſenſaculum eſt contra*

 incen-

incentiva vitiorum, *& carnalis concupiscentiæ.* Od tyla Issukarstova izlazy siena milosty, kojésu nama zá obragniegnie protiva uxgagniu zlochiah, i putenie poxelegniah.

50. Odkud slidy dá sam csovik xivujuchy ná ovomú svitu moxe primiti ovy Sakramenat, jerbo sam csovik xivujuchy imá potribu siedinitise s'Issukarstom, i dobiti milosti, kojé ovy Sakramenat dilujé: I zasctosu Sakramenti zá sama csovika naregieni. I zasctoje karsctegnie temegl, i vrata od ostalie Sakramenatah, zató koy nie karscten, nipojedan nacsin, od triu ozgor izbrojenie, nebi primio, jer nipojedan nacsin nemoxe biti dionik od milosty Boxje, nebuduch opran pó karsctegniu od griha istocsnoga. I prem dabi primio pravó tylo Issukarstovo, sasviem tiem nebi primio milosti Boxjé, i tako nebi primio po nacsinu Sakramenta. *Bonac. disp. 4. q. 6. punct.* 1. *n.* 2.

51. Koy primá Sakramenat tyla Issukarstova, vagliá daje brez svakoga griha, drugojacsié sagriscujé protiva stvari svetoj: Zató ponukujé Apostolo piscuchi Korintianom ù kgnizi parvoj ná pogl. 11. v. 28. *Probet autem se ipsum homo*, *& sic de pane illo edat*, *& de calice bibat.* Iskuscai dakle sam sebe csovicse, i tako od kruha onogá blagui, i od csascé pij. I kolikose ù vechiemu grihu primá tylo Issusovo, tolikose vechy grih csiny: Zascto koliko vechy grih imá, toliko vechiù imá protivsctinu k' milosti Boxioj: Dakle pó nauku sabora Tridentinskoga, pó svetoj ispovidi vagliase pripraviti ná primgliegnie ovogá Sakramenta.

52. Diczá kojá neimaju razuma, illiti kojá josct niesu doscla ù razum, nemogù primiti ovoy Sakramenat, jerbo nemogù razumiti jezbinu duhovnu, kojaje ù ovomù Sakramentu, zató vaglia dá csekajù dok dogiù ù poznagnie jezbiné duhovne. Ucsij Layman dá niká dicza prie dogiù ù razum, zaradi otvoregnia pameti, á niká kasnjé; Zató kako dicza dogiù ù razum, dá mogù znati otaistva viré, udiglie duxnisu primati tylo Issusovo: Alli vagliá znati dá prem dá mogù dicza i od try godine naucsiti otaistva viré, sasviem tiem nemoguse pricsestiti, jerbosu otaistva viré

samo

ſamo naucſili nápamet, alli neznajù sċtochie onó rechi, zatoje od potribé da razumiù onó sċtoſu naucſili napamet. *Paul. Laym. ſum. tr.* 4. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 3. *Ferd. Caſtrop. tr.* 21. *diſp. un. punċt.* 10. *n.* 11.

53. Budalaſti koyſu od porodiegnia, nemogú primiti ovy Sakramenat: Zasċto ovy neimajuchi razuma, nemogú dobra ni*kakvá* cſiniti, buduchi daga nepoznajú; zató takvom bilobi dati hako xivivini nerazloxitoi. Alli budalaſti koiſu bili ú razumu, pak pobudalili, mogú biti dioniczi ovogá Sakramenta, akoſu iskali, illi xelili prie negoſu pobudalili, oſſobito ná cſas ſmarti; Zasċto izvan ſmartnoga vrimena, mloghy naucſitegli govoré daym nevagliá dati: kako ni onym koyſu prie budalasċtiné zabilixeni ù grihu ſmartnomu. Ni ocſitym kamatnikom, ni ocſitym griſcnikom, ni onym koy neposċteno xivú. Ovy ſvi nemogú primiti ovogà Sakramenta, doklem neucſiné pokoru. *Auguſt. Barboſa Coleċt. Doċt. in Conc. Trid. Seſſ.* 13. *cap.* 8. *n.* 8. *&* 9. *Bonac. Caſtrop.*

54. Griſcnik ocſit, nemoxe biti dionik ovogá Sakramenta, dok neucſiny pokoru, i né ſamo vagliá da skrovitu pokoru ucſiny, nego ocſitu, jer drugojacſié ſumgliobi púk dá nie doſtoian. Griſnik ocſit onje, koga ſud ſvitovgny ocſitujé daje ú kakvú zlu dillu; illi koy ſam ná ſudu iſpovidy, daje ú kakvú grihu; Takogier i onje ocſit, koy ocſito grih ucſiny, daſe drughé ſvidocsbé nepotribujé. Ovimaſe zabragniuje Sakramenat tyla Iſſuſova, ako prie pokoru neucſiné: I né ſamo priproſtiem gliudma, nego i plemenitiem, kako ſvety Aguſtin govory: *Apud Laym. cit. Si dux quiſpiam, ſi diademate coronatus indignè adeat, cobibe, & coerce, majorem tu illo poteſtatem babes.* Ako voivoda, illi krunom okrugnien priſtupy, zabrani, i odtirai, zasċto ty vechié od gniega moguſtvo imaſc. I duxanie miſnik takvom zabraniti, jerboje gniegove duxnoſti doſtoinim ovy Sakramenat razdiglivati, á nedoſtoinym zabraniti. *Ferd. Caſtrop. tr.* 22. *diſp. Un. punċt.* 20. *n.* 9.

55. Ovoſe razumié izvan poghibili od ſmarti, zasċto kako ná cſas ſmarti, ſvaky miſnjk, od ſviú griha, i zabragnienie do-

gagiay

gagiay moxe odriſciti; Tako ná cſas ſmartni ſvakomuſe moxe dati tylo Iſſukarſtovo kadſe vidy pokaiagnie. Naiſty nacſin, kadbi grifcnik nebio púku ocſit, nego ſamo miſniku, á ocſito iskao tylo Iſſuſovo, tada vagſialobi damu dáde, jerbiga ocſitovao zá nedoſtoina, kadbimu nedao: alli akobi ú skrovitu iskao, nevagliamu dati. Gdi znaj daje ſamo Parok duxan ocſito razdiglivati tylo Iſſuſovo, zató kadbi griſcnjk od priproſta miſnjka iskao pricſeſtegnie, moxe nedatimu, jer nie gniegova duxnoſt tylo razdiglivati, vech akobi bio ná tó odregien. Zató kadbi miſnjk poznao nedoſtoina, vagliá damu prie Kaxe, dá népriſtupgliá ná primgliegnie, illi daga ponukujé skoym drughym razlogom, dá ne priſtupgliá. *Ferd. Caſtrop. loc. cit. n.* 15.

56. Koyſu gluhi od porogiegnia, duxniſu primati ovy Sakramenat, oſſobito ná uskars, i na cſas ſmarti: Zasčto prem dá takvy nemogú naucſiti otaiſtva viré buduchi gluhi, mogú nisčtanemagnié viditi s' kolikiem devoczionom drughiſe pricſeſchiujú, illi s'kolikom xaloſtiu drughy iſpovidajú grihe ſvoje, i dochi ú poznagnie od pokaiagnia griha, i xaloſti od uvrigiegnia Boxiega, i tako iſpovidivſciſe tylo Iſſukarſtovo primiti. Iſtoſe razumié od sliepa. Niem ná iſty nacſin moxe biti dionik ovogá Sakramenta, zasčto pó nauku naucſitegliá, moxe niem pó zlamegny ſvoje grihe iſpoviditi, moxe takogier i tylo Iſſukarſtovo primiti; jerboſu niky niemi toliko otvorena razuma, dá po zlamegny mogú iſtomacſiti varlo viſoke ſtvari. *Anacl. tr.* 10. *diſt.* 3. *q.* 4. *n.* 45.

57. Koy primá Sakramenat tyla Iſſukarſtova, vagliá daſe uzdarxy od pó nochi, od jedegnia, i pitia, jereje ovy nacſin ſvetá Czarkva od Aposčtolá primila, i vazda uzdarxála, i pravovirnym obsluxivati zapovidila, zató tkobi protiva ucſinio, varlobi ſagriſcio. Gdi znaj dá poſt naravny pocſignié od pó nochi, akobi i neſpavao dó pó nochi, illi poslie, mogaobiſe pricſeſtiti, iſtom ako nebi jio, illi pio: Ná priliku, ná Boxich dábi i neſpavao mogaobiſe pricеſtit. Iſtoſe razumié od miſnjka, koy ponochnú miſu govo-

govory, kako ucsij Misal Rimsky *de def. cap. 9. n. 2. Si autem ante mediam noctem cibum, aut potum sumpserit, etiam si postmodum non dormierit, nec sit digestus, non peccat, sed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, consulitur aliquando abstinendum.* Akò prie pó nochi jezbinu, illi pitie uzmé, i ako poslie i neuspavá, niti probavy, nesagriscujé, alli zaradi smuchiegnia pameti, iz kojé poboxnost dixese, ponukujese dase kadgod csuvá.

58. Ovdi vagliá znati, da misnik poslie kad opere parste, i popié, ako vidy dasu ostale koje marvicze od osctié posvechené, moxe, i duxanie primitij: Zascto sve oné marvicze csiné jedno posvetilisćte: buduchi dakle daje misnik duxan sve oná primiti, sctoje odredio ná posvechiegnie, duxanie i one marvicze primiti; Nitti marj scto nié postan: Jerbose mlogo pútá dogody, dá posvety vodu ná misto vina, i neosetise dok nepopié; tada prem dá nie postan, zá neostaviti nesvarsceno posvetilisćte, duxanie iznova ulivsci vino posvetiti, i popiti; jerboje ovó zapovid Boxiá; á daje postan samoje zapovid Czarkvená. Ovose razumjé, kadbise dogodilo; zascto dá misnik od nepomglie ucsiny ná nacsin recseny, sagrisciobi; jer nepomglivo sluxbu Boxjú csiny. *Paul. Laym. tr. 4. cap. 6. n. 22.*

59. Kadbise dogodilo dachie osctia posvechiená izgoriti, i nebjlo drugoga nacsina oslobodititiú, tada i nepostan misnik moxejú primiti, illi ako nebi bjlo misnika, moxe i diak, illi svitovgni csovik, kad nebi bjlo misnika illi diaka. Istóbi vaglialo ucsiniti, kadbise znalo, dachie osctia posvechiena upasti ú ruke nevirnika, i dachiejú pogaziti, i neposctovati. Gdi znay, dá poslie priscesctegnia vagliase uzdarxati od pgliuvagnia, zá nikó vrime, i kadbise nemoglo, vagliá pgliuvati ná csisto misto, zaradi posctegnia tyla Issukarstova, kogaje primio, ossobito kadbi pgliunka iz parsá byla: tako ucsé ozgor zabilixeny naucsitegli.

POGLAVIE IV.

Od duxnosti primgliegnia ovogá Sakramenta.

60. PRimgliegnie ovogá slavnoga Sakramenta, ne samoje od Czarkvé, nego i od istoga Issukarsta zapovigieno, kakose razumie iz onie ricsij Issukarstovie kod svetoga Ivana ná pogl. 6. v. 54. *Amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus sangvinem, non habebitis vitam in vobis.* U istinu govorym vami, ako neuzblaguiete put sina csovicsanskoga, i neuzpiete karv gniegovu, nechiete imati xivot ú vami. Buduchi dakle dá svi pravovirny xelé imati xivot ù Issukarstu; zatoje od potribé primati ovy Sakramenat; I zasctoje, ovy Sakramenat od Issukarsta naregien pó nacsinu jezbiné duhovné; zató kakoje potribna jezbina tilesná zá uzdarxagnie xivota tilesnoga, takoje potribna jezbina duhovná zá uzdarxagnie xivota duhovnoga.

61. Ova zapovid Issukarstova, ú xivotu zaduxujé vechié pútá primgliegnie ovogá slavnoga Sakramenta, i zascto Issukarst nie naredio, da toliko csesto imasé primati, zató bogogliubny naucsitegli govoré, daje dostoino, i vele korisno csesto primati ovy slavny Sakramenat: I dasé pravovirni sasviem nezaboravé primglienia ovogá Sakramenta, svetaje Czarkva ossobitú zapovied stavila, dasu duxni svi koliczy, kada ú vrime razuma dogiú, barem jedan pút ná godinu, tó jest ná uskars daga dostoino primú. Jost dabi i nebila zapovid Issukarstova, ni svetė Czarkvé, bilibismo duxni zaradi Koristi nascé, csesto primatiga, zá primiti milosti Boxjé, koje dilujé ovy slavnj Sakramenat, i siedinitise s' Issukarstom gospodinom nascym.

62. Stavglienaje od svetė Czarkvé ová zapovid, dase primá tylo Issusovo okolo uskarsa, za uspomenu onogá dneva, ú kojie nasc spasitegl ostavio ovy slavny Sakramenat; I ovaje zapovid ucsigniena ù saboru Lateranskomu godiné 1215. *Suscipiens reve-*

ren-

renter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi fortè de proprij Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione, duxerit abstinendum, alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana sepultura careat. Primajuchy ponizno ná uskars Sakramenat tyla Issusova, vech akobi pó vichiu vlastitoga misnjka, zaradi koga razloxita uzroka, potribnobi bilo dó vrimena uzarxatise: Drugojacsie dokiexiv nekmuse ulazak ú Czarkvu zabrany, á poslie smarti, zabragniujemuse ukopati megiu Karstiany. I sabor Tridentinsky *Sess.* 13. *can.* 9. *si quis negaverit, omnes & singulos Christi fideles, utriusque sexus, cum ad Annos discretionis pervenerint teneri singulis annis in Paschate ad communicandum, juxta præceptum sanctæ Matris Ecclesiæ. Anathema sit.* Akobi tko rekaó dá svi pravovirny, i jednoga i drugoga plemena, kada ù razum dogiú, da niesu duxni, svaké godiné ná uskars pricsestivatise, pó zapovidi svete materé Czarkve. Nekaje poklet.

63. Znaj ovdi, dá ony koy uskarsscgniú ispovid ucsiny, i pricsestise ú grihu smartnomu, neizpugniujé zapovidi Czarkvené, kako tomacsij Innocenczio Papa ovogá imena jedanaesty, *prop. dam. ord.* 55. I takvjbi dva griha ucsinio, jednoga protiva stvari svetoj, á drugoga protiva zapovidi Czarkvenoj, kojá zapovidá dase dostoino, i ponizno primá ovy slavny Sakramenat; I duxanie opet iznova ispoviditise i pricsestiti, zá ispuniti zapovid Czarkvenú, i neupasti ú ozgor zabilixená pokaragnia Czarkvená.

64. Ná csas smarti, svi koliczy duxnisu primiti ovy Sakramenat, zasctoje tako primila svetá Czarkva od Aposctolah, á Aposctoli od Issukarsta, kako ucsé sabori Nicensky, Lateransky, Ancziransky, Kartaginsky, i naiposlie Tridentinsky *Sess.* 13. *cap.* 6. *Porro deferri ipsam Sacram Eucharistiam ad infirmos, & hunc usum diligenter in Ecclesijs conservari. Tum multis in Concilijs præceptum invenitur, & vetustissimo Catholicæ Ecclesiæ more est observatum.* Nositi bolesnjkom tylo Issusovo, i ovy obicsai pomglivo ú Czarkvi uzdarxati, ú mloghie saborie zapovigieno naodise, istarim obi-

csaiem Katolicsanské Czarkvé jest obsluxivano. I dostoinoje, zasSto buduchi Issukarst ukazao nama pút nebesky, i otvorio vrata spasegnia, potribnoje koy ochie dochi k' gniemu, dase naovomú svitu siedinj sc' gnime, i daga primá kako ú praviteglia k' slavi nebeskoj.

65. Bolesnjk ú jednoj bolesti, moxese vechié putá pricsestiti, alli ne jedan dan; zató ná priliku dase danas ispovidy, i prisesty, pak damu pade koy grih napamet neispovigien, zadostaje dase od onogá griha ispovidy nepricseschiujuchise. Gdi vagliá znati, dá ná csas smarti i nepostan moxese pricsestiti: ZasSto daje postan, zapovidie Czarkvená, á dase imá pricsestiti zapovidie Issukarstona: Dakle buduchi zapovid Issukarstova vechiá od Czarkvené, vaglia ispuniti Issukarstovu, a ostaviti Czarkvenu. *Laym. loc. cit. cap. 5. n. 2. & alii apud ipsum.* I akobi bolesnjk nemogao tylo Issukarstovo proxdarti, nemoxemuse dati karv, dá lascgnie proxdré, nego ú tomú dogagiaju vagliá umocsiti osStiu posvechienú ú vino neposvechieno, illi ú vodu, i tako datimu dajú moxe lascgnie proxdrieti. *Barbos. Coll. in Concil. Trid. sess. 13. cap. 6. in fine. Tamb. lib. 4. cap. 5. §. 2. n. 5.*

66. U koja pokaragnia upadajú ony, koy pristupé ovú zapovid Czarkvenu, i nepricsestese ná uskars? sStose ne samo od pricsestegnia, negoli i od ispoviedi razumié buduchi ispovied pripravgliegnie k' pricsestegniú.

67. Prie negose odgovory ná pitagnie, vagliá znati, Parvó da *ná uskars*, razumiese od Czvitgné nediglié, tia do nediglié pó uskarsu, illi kako obicsajemo rechi, dó mladoga uskarsa, i ú ovó vrime naredilaje svetá Czarkva, dase csiny ispovid, i pricsestegnié. Alli ú niky misty obicsajese darxati ispovid uskarscgniá dó petnaest danah poslie uskarsa. Drugó, uskarscgniá ispovied moxese pocseti i prie Czvitgné nediglié: kako obicsaiú redovnjczi svetoga Ocza Franczeska ú Provinczy Bossanskoi, koy buduchi megiu protivnjczy slavné viré, i drughima Ereticzy, nemogú ú malo vrimena sve pravovirné Ispoviditi, i pricsestiti, negoje potriba

triba pocseti uskarscgniú ispovied i prie pó korizme, kakoje gdi obicsaj, ossobito gdie velika xupa, i tose brez griha moxe csiniti. *Laym. lib. 5. tr. 4. cap. 5. n. 8. Castrop. tr. 21. pun. 15. n. 2. Barb. Coll. in Conc. Trid. Sess. 7. n. 13.*

68. Vidivsci ovó odgovarase ná pitagnie, dá ony koyse neispovidi, i ne pricsesty ná uskars, dokje xiv zabragniujemuse dá *neulazy* ú Czarkvu, á poslie smarti nemoxese ukopati ú misto sveto, illiti ù grobie, i'takvá moxe Biskup prokleti; I opet takvy imase darxati zá odmetnjka, i Eretika, i zató vagliá dase istirá iz skupsctiné pravovirnie, kako ucsij sabor Lateransky, koga govoregnie malo viscié vidismo. *Barb. cit sess. 14. cap. 5. Laym. cit. n. 10. Castrop. cit. n. 14. Tamb. Bonac. Anacl.*

69. Znaj ovdi, daje potribito dase takvy pó sudu istiraiú iz Czarkvé; zató mudar pastir pomglivo vagliá dase ú tomú vlada, ponukujuchi, karajuchi, svitujuchi, ucsechi, i strascechi, ú svakomu ustarpliegniu, kako Aposctó ucsij, dá svoje Ovcze s'liepjm nacsinom dovesti moxe ná pút spasegnia: Alli kad vidy daje otvardnuo ú svoioj zlochi, moxega, i duxanie pokarati s'pokagniem ozgor recsenjm, i kadbi nemario zá istiragnie iz Czarkvé, tadaga vagliá prikazati Biskupu, illi gniegovu Vikaru. Znaj takogier, dá kadbise dogodilo, dá tko umré, á neznase jellise ispovidio ná uskars, takvy moxese ukopati ù grobie, ossobito akoje Karstiansky xivio, ú Czarkvu iscao, i drugá dobrá csinio, i ako nie zabilixen ú grihu: Zascto ú takvóm, i drughima prilicsnym dogagiay, onú stranu vagliá slidíti, kojaje blixgniá istiné, i korisna iskargniemu.

EREXIA VI.

Potribnoje dá svitovgny gliudi primajú i tilo i karv Issukarstovu, jer drugojacsié neprimajú svega Issukarsta.

70. OVusu Erexiu naiparvy pocseli Garczi, kojeje slidio Nestorio Biskup Czarigradsky, poslie gni Ivan *Hus* Jakobellus *Misnensis*, Petar *Dresensis*, Ivan Rokesan, Luter, Brentio, Kalvin. Koysu svi jednokupno ovú Erexiu ùcsili, i slidili, mloghé pravovirné privarili i odvely ú muké Paklene. Tako dasu sczinili: koy neprimá i tylo, i karv, dá csiny protiva zapovidi Issukarstovoj, kako dá nie vas Issukarst ú tielu samu: *Alph. à Castr. lib.* 6. *advers. hæres. hær. ult. Durand. lib.* 4. *fid. vind. art.* 50. *Frass. tom.* 11. *tr.* 2. *disp.* 1. *art.* 3. *q.* 2.

71. Ovdi vagliá znati, daje Issukarst ovy Sakramenat naredio ú varsti kruha, i Vina, i pricsestio Apostole, tolіko s' karviu, koliko tylom, buduchi daje ondá gni zá misnike redio. Takogier daje ú pocsetak sveté Czarkvé bio obicsai pricsestivati, i s' tylom, i s' karviu ná niky misty, á ná drughy samo s' tylom, kakose od svetoga Lovrincza sctie, i davgniascgnié Isctorie ukazujú. Sasviem tiem zaradi razloxitie uzrokah zabranilaje svetá Czarkva svitovgniem gliudma, dá neprimaju karv, nego samo tylo: Jerbo Czarkva sama nemoxé scto narediti, sctoje od bistva Sakramenta, á moxé ukazati, i zapoviditi nacsin primgliegnia. Zascto Issukarst ovó nie zapovidio dase pricsestuju, i s' tylom, i s' karviu svitovgny gliudi. Nitie Issukarst ovó csigniegniem ukazao. Nitie ovó od pocsela Czarkvé obsluxivano. Nitie istina dá neprimase vas Issukarst, akose nepricesty i s' tylom, i s' karviu.

72. Ukazujese dá tó nie Issukarst zapovidio: Zascto dá tó budé Issukarst naredio, bilobi zabilixeno ú svetomu pismu: Nenaodechise dakle tá zapovid á svetomu pismu, vagliá rechi dá nié

nié Issukarst zapovidio svitovgnim gliudma dá primajú i tylo, i karv.

73. Protiva govoré Ereticzi: Sctiese kod svetoga Ivana ná pogl. 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ako neuzblaguiete putti sina csovicsanskoga, i neuzpiete karvi gniegové, nechiete imati xivota ú vami: Ako dakle nemoxese imati xivot nepiúchi karvi Issukarstové, zapovidie Issukarstova, dase primá i tylo, i karv gniegova: Dakle naodise ú svetomu pismu tá zapovid.

74. Odgovarase: dá iz onogá mista svetoga pisma drugose nemoxe razumiti, nego ovó, tó jest: *Ako neuzblaguiete tylo moje, illi neuzpiete karv moju, nemoxete imati xivota ú vami.* Zascto onó slovo (i) nezlamenuje ovdi sastavgliegnie slidechy ricsij s' parvima nego raztavgliegnie, kako i ú Kgniga Izhoda ná pogl. 20. v. 12. pisanoie: Posctuj Ocza, i Mater; gdise nezapovidá dase imá posctovati, i Otacz, i Matti jedniem posctovagniem, jerbi slidilo day vaglia samo zajedno posctovati, á ne svakó napóse. Negose razumié dase imá posctovati toliko Otacz, koliko Matti, razlicsitim posctovagniem tó jest svako ná póse: Naisty nacsin pisanoje ú Csigniegny Aposctolskie ná pogl. 3. v. 6. *Argentum, & aurum non est mihi.* Srebro i zlato nie meni: Gdise razumié, dá Aposctó govory: *Nitie meni srebro, ni zlato;* Odkudse vidy dá slovo (i) nie sastavgliajuchié ú onima ricsma nego rastavgliaiuchié, gdi dakle nie sastavgliajuchié, ondiga nevagliá razumiti sastavgliajuchiega, jerbi ná mlogó mistá svetoga pisma slidilo argiavo govoregnie. Dakle ondi Issukarst govory: *Ako neuzblagujete tylo moje, illi neuzpiete karvi moje, nechiete imati xivota ú vami,* za zlamenovati daje tylo ú karvi, á karv ú tylu.

75. Potvargiujese s' ricsma Issukarstoviem ú istomu poglaviu 6. v. 50. i 52. *Hic est Panis de Cœlo descendens; ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. Ego sum Panis vivus qui de Cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc Pane, vivet in Æternum.* Ovie kruh s' neba slazechy, dá tkogod od gniega uzblagujé, neumré. Já jesam kruh xivi, koysam s' neba sascao: Koygod uziedé od

Kruha

Kruha ovogá, xivichie ú vjke. Proczini dakle ricsi Issukarstove, gdi govory, dá koy uzblagujé tylo gniegovo, nechie umriti, negochie xiviti ú vjke; á od karvi niscta negovory: Dakle ná ozgor recsenomu mistu, nezapovida dase imá primati i tylo, i karv, zá imati xivot vicsgny, nego ukazujé, daje tylo ú karvi, á karv ú tylu, i koy uzblagujé samo tylo, imachie xivot, illi uzpiésamo karv: Dakleje ono slovo (i) rastavgliajuchie poslidgny ricsij od parvie. Drugoiacsie razumivsci, sambi sebi Issukarst protiva govorio: Jerbo ondi vely: dá koy neblagujétylo, i nepié karv, nemoxe imati xivota, á ovdi govory, dá koy samo uzblagujé tylo, nechie umriti, negochié imati xivot vicsgny, á od karvi niscta negovory. *Concil. Trid. sess.* 21. *cap.* 1.

76. Protiva govoré Ereticzi: sctiese kod svetoga Luké ná pogl. 22. v. 19. Daje Issukarst zapovidio, kadje naredio ovy Sakramenat, dase csiny ná uspomenu gniegovu: A' Issukarstie pricsestio Aposctole s' tylom, i skarviu: Dakleje zapovidio, dase ná uspomenu gniegovu imá pricsestivati, i s' tylon i s' karviu: Dakle imá zap ovid Issukarstova ú svetomu pismu.

77. Odgovarase: dase nemoxe iz onogá mista razumiti zapovid Issukarstova, zascto onesu ricsi prie posvechiegnia vina recsene, udiglie, zá posvehiecgniem kruha; Zató daje ondi kakvá zapovid, priebi vaglialo razumiti od tyla, nego od karvi. Dakle oné ricsi Issukarstove: *Ová csinite ná uspomenu moju.* Nepadaju svarhu pricsestegnia, nego svarhu posvetiliscta, kojese csini ná uspomenu smarti Issukarstove, kako ucsij Aposctó ú kgnizi parvoi Korintianom ná pogl. 11. v. 26. *Quotiescumque manducabitis Panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis.* Kadgod uzblagujete kruh ovi, i csascu uzpiete, smartchiete gospodinovu navisctivati. Zató, iz onie ricsij vadise zapovid Issukarstova, dase imá csiniti posvetiliscte tyla, i karvi gniegové, i dá ony koy posvechujé, imá primati, i tylo, i karv; á nevadise zapovid, dase svi imajú pricsestivati ú tylu, i karvi.

78. Protiva govoré Ereticzi: Pisanoie kod svetoga Mattié

ná

ná pogl. 26. v. 27. Daje Iſſukarſt uzeo cſaſcu, i dao Aposctolom, govorechi, Pyte od ovogá ſvi: Dakle akoje tako Iſſukarſt rekao, vagliá dá ſúj piú karv gniegovu: Dakle i ſvitovgny gliudi vagliá daſe pricſeſtuiú, i s' tylom, i s' karviu.

79. Odgovaraſe, Oneje ricſi Iſſukarſt ſamo Aposctolom rekao, á nie drughima gliudma; dakle iz onoga miſta neslidy daſe *ſvi* gliudi pricſeſtujú, s' tylom, i s' karviu, nego ſami miſnici, koyſu nácſelniczi Aposctolsky. Daſu oné ricſi ſamo Aposctolom recſene, ukazujé ſvety Luka ná pogl. 22. v. 17. dá Iſſukarſt recſe: *Uzmite, i razdilite megiu vami.* I piliſu ſvi Aposctoli, kako piſcé ſvety Marko ná pogl. 14. v. 23. nitiſe sctie daje iz oné cſaſcé tko drughy pio izvan Aposctolah, daklé oné ricſi nieſu ſvima gliudma recſene, nego ſamo Aposctolom. Dolazy razlogh, zasćto Iſſus recſe oné ricſi Aposctolom: *Pyte iz ové cſaſce ſvi,* á ne recsé: *Jedite od ovogá kruba ſvi?* Doiſto nie drughy, nego zasćto tylo gniegovo imaliſu ſvi pravovirny primati, á tylo i karv ſamo Aposctoli, i miſniczi, koy poſvechiujú: oné dakle ricſi recſené ſamo Aposctolom, zlamenujú, dá izvan Aposctolah, i miſnikah nieſu gliudi duxni po zapovidi Iſſukarſtovoj primati karv, nego ſamo tylo.

80. Potvargiujeſe, zasćto ondaje Iſſukarſt poſvetilisćte cſiniti naucſio, kogá nauk podpuno slidy ſvetá Czarkva, zapovidajuchi miſnikom dá cſinechi poſvetilisćte primajú, i tylo i karv, á nie nisćta od pricſeſtegnia govorio, zatoje oſtalo ú oblaſti ſveté Czarkvé, dati nacſin pravovirnjm od pricleſtegnia. Nittie ſva oná kojaje Iſſukarſt cſinio, zaduxio pravovirné ná obsluxegnie, jerbi slidilo, dabi bylo od potribé naiprié noghe oprati, pak jagancza blagovati, pak poslie vecſeré, á ne ú jutru pricſeſtivatiſe, zasćtoje ná ovy nacſin Iſſukarſt ucſinio. I dá boglié razumieſc, dá ondi Evangelisćta govory od posvetilisćta, á ne od pricſeſtegnia znaj, dá ondi nieſe niedna xena pricſeſtila; dakle dáſe ony razlogh od pricſeſtegnia razumié, vaglialobi rechi, daſe xene neimajú pricſeſtivati, sćtobi bylo protiva nauku ſvetie Otaczah, i obicſaiú davgniſcgniemu ſveté Czarkvé.

81. Protiva govoré Ereticzi : Nemoxese posvetiti tylo brez karvi, ni karv brez tyla; zasćto nebi bylo svarsceno posvetilisćte : Dakle nemoxese ni pricsestiti samo ú tylu brez karvi, zasćto nie svarsceno pricsestegnie.

82. Odgovarase, Istinaje dá nebi bjlo svarsceno posvetilisćte; zasćtoje tako Issukarst odredio : Alli iz ovogá neslidy da ondi nebi bylo tyla Issusova, kadbi Misnik samo kruh, illi vino blagoslovio, i posvetio. Prem dakle dase iziskujé, zá ucsiniti svarsceno posvetilisćte, dase posvety Kruh, i Vino razlucseno : sasviem tiem zá ucsiniti svarsceno pricsestegnie, samose iziskujé, dase vas Issukarst primj; buduchi dakle vas Issukarst ú tylu, zadostaje primiti tylo gniegovo; Daje vas Issukarst ú tylu, illiti dase razumie ú tylu karv, á tylo ú karvi; tó jest kadse primá samo tylo primase i karv, á kadse prima samo karv, primase i tylo, zasćtoje tylo ú karvi á karv ú tylu, ukazujé sveto pismo, i razlogh : Ucsibo Aposćto piscuchi Rimglianom ná pogl. 6. v. 9. *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur.* Uskarsnuvsci Issukarst od martvie vechie neumirá : Ako dakle Issukarst neumirá, vagliá rechi daje vas ú tylu sasvom svarscenostiu tylesnom, i tako i karvie ú tylu; jer drugojacsié slidilobi, daje Issukarst ú Sakramentu tyla martav neimajuchi karvi, sćto nie istina : U tyluse dakle razumié karv, allise samo zlamenujé tylo, zasćtoje ná Krixu tylo brez karvi bylo: A'ú karvise razumije tylo, allise samo zlamenujé karv, zasćtoje ná Krixu karv izvan tyla prolita bjla; I zatose ná posvetilisćtu iziskujé tylo i karv razlucseno, zasćtoje ná Krixu razlucsita byla Karv od tyla : Alli ú Sakramentu tyla Issusova, Issukarstie vas xiv, sasvom svarscenoistu : Dakle gdie tylo, ondie i Karv; dakle zá primiti svega Issukarsta zadostaje primiti samo tylo.

83. Protiva govore Ereticzi : Pisanoje ú Evangegliu svetoga Mattié ná pogl. 26. v. 28. daje Issukarst rekao : Ovoje karv moja novoga testamenta, kojase zá mloghé prolié ná odpusćtegnie griha : Dakleje zlamegnie daje ostavio svima primati karv, koy, ochie dajmse grisi odpusté.

84. Od-

84. Odgovarase, Issukarstie ostavio svetoj Czarkvi, ù testamentu, dá misnjczi, koy posvechiujú, primajú i tylo i karv, á né svitovgnim gliudma, koy neposvechiujù : Zató iz onogá govoregnia Issukarstova neslidy dá svitovgny gliudi primajù karv, jer ondi Issukarst nezapovidá, nego úkazujé dachiese karv gniegova proliti zá vas narod, sczto temeglito svetà Czarkva darxj, i viruje. Samoje dakle Issukarst ú Testamentu pravovirnim ostavio, dá primaju svega Issukarsta; buduchi dakle vas Issukarst u tylu, zadostaje dase tylo primá.

85. Odgovarajú Ereticzi : kadse razlicsito primá tylo Issusovo dobivajuse razlicsite milosti posvechiujuchié: dakle kadse primá razlicsito tylo i karv, razlicsitese milosti primaju; Dakle nemoxe Czarkva zabraniti pravovirnjm, dá neprimajú milosty Boxy.

86. Odgovarase, Istinaje dase razlicsité milosti primajù, kadse razlicsito tylo Issusovo primá, tó jest, kadse, napriliku, danas primy, pak sutra primy, dvje milosti primá razlicsite, zascztosu dvá blagovagnia : Alli nie istina dase najednomu blagovagniu razlicsité milosti primajú, zascto, da misnik koy posvechiué, razlomy ná vechié straná kruh, i posvety, ú svakomu komadichiu vasie Issukarst, i niscztanemagnie, primivsci sve komadichie, neprimá razlicsite milosti, nego samo jednu, zascztoje samo jedno jediegnie, illiti primgliegnie : buduchi dakle da primgliegnie tyla i karvi, ú varsti Kruha, i Vina, prem dasu razlicsita, sasviem tiem jednase milost primá, zascztoje jedno blagovagnie, illiti primgliegnie. Ucsij Skot dase vechiá milost neprimá, kadse primá i tylo, i karv, nego kadse primá samo tylo : Dakle nezabragniujé svetá Czarkva pravovirniem milosti Boxjé. *In report. 4. dist. 13. q. 2. n. 4. apud Frass. hic.*

87. Protiva govoré Ereticzi ú pocsetak svete Czarkve bioje obicsaj pricsestivatise i s'tylom, i s'karviu, kako Isctorie ukazujú. Odviscie, Gelasio Papa ovogá imena drughy, zapovidioje nikomu Abatu Ponczíu, dase svitovgnima gliudma imá davati, i tylo i karv Issukarstova; Kako piscé Spondan ú Czarkvenie Isctoria

ria godiné 1118. Dakleje poznavala ú pocſelo ſvetá Czarkva, daje tako Iſſukarſt naredio pricſeſtivatiſe.

88. Odgovaraſe, dá ú pocſelo Czarkvé biliſu razlicſiti obicſay, primgliati ovy Sakramenat; ná miſty primaliſu, i tylo i karv, á ná miſty ſamo tylo, ſvidokje ſozomenio, Niczifor; i ſpondan ú Czarkvenie Isctoria piſcé, daſu pravovirny tylo Iſſuſovo doma noſechi pricſeſtivaliſe: Dakle ú pocſelo ſveté Czarkve bioje obicſaj primati kadgod i tylo, i karv, á kadgod ſamo tylo. Alli iz ovogá neslidy, daje ú pocſelo Czarkva poznavala daje tó naregiegnie Iſſukarſtovo: Jer dá budé tó zapovied Iſſukarſtova, nebi ú pocſelo Czarkvé dopusctivali ſvitovgniem gliudma primati ſamo tylo brez Karvi: Akoſu dakle ú pocſetak ſvete Czarkvé pricſeſtivaliſe ſamo s' tylom, brez Karvi, slidy dá nie zapovid Iſſukarſtova. Nitie Gelaſio Papa zapovidio Abbatu, daſe ſvitovagny gliudi pricſeſtujú i s' tylom, i s' Karvju; Negoſu Nesctoriani Ereticzi govorili, dá koy primé ſamo tylo, né Karv, dá neprimá ſvega Iſſukarſta, jerboſu laxglivo ſczinili dá nie vas Iſſukarſt ù varſti Kruha, i Vina, nego ú varſti Kruha daje ſamo tylo martvo, brez Karvi, i duſcé, á ú varſti vina daje ſamo Karv brez tyla, i duſce; Zatoſu tylo omocſivſci ú Karv pricſeſtivali ſvoje naslidnjke: I zá odbacziti ovú Erexiu zapovidioje Gelaſio Papa, daſe neimá omakati tylo ú Karv, nego daſe napóſe s' tylom, á ná póſe s' Karviu pricſeſtivá. Pak dá budé, zapovidio ſvitovgnié gliude pricſeſtivati i s' tylom, i s' Karviu, iztogá neslidy, dá nemoxe Czarkva ſvetá, zaradi razloxitoga uzroka, ſtaviti zapovid od nacſina primgliegnia Srkramenatah: Zasctoſu i Aposctoli ſad ú jedno vrime nike ſtvari zabragnivali, á ú drugó vrimé dopuſtivali iſté ſtvari, kakoſe sctié u cſignieny Apoſtolskie ná pogl. 15. v. 20. daſu Aposctoli ſabrani zajedno odlucſili, daſe nisćta udavglieno nejedé; Pak poslie ſvety Pavao ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 10. v. 25. dopusctá daſe ſve jedé, sctoſe ú meſarniczi naody nepitajuchi, ni iziskujuchi jelli udavglieno, illi zaklano. Scto iſty ſvety Pavao potvargiujé piſcuchi Timotheu ú Kgnighi parvoj

voj ná pogl. 4. v. 4. govorechi, daje svakó stvoregnie Boxjé dobro, kojese s' zafalnostiu primá. Istoje Issukarst ucsinio, ú niká vrimena Aposctolom dopusctujuchi, á ú drugá zabragniujuchi, kakoje pisano kod svetoga Mattié ná pogl. 10. v. 10. i kod svetoga Marka ná pogl. 6. v. 9. dá ná put neimajú nositi torbu, ni dvje odichié. Pak kod svetoga Luké ná pogl. 22. v. 35. istó Aposctolom dopusctá: *Sed nunc qui habet Sacculum, tollat; similiter & peram.* Alli sada koy imá vrichiczu, nek uzmé, pó isty nacsin i torbiczu. Vidise dakle dasu Aposctoli, i isty Issukarst, ú jedno vrime zabragnivali niké stvari, á ú drughó isté stvari dopusctali. Zató posctovany Beda govory: Nie Issukarst Aposctolom dao isty nacsin xivgliegnia ú virmenu progonstva, kogaje dao ú vrimenu mjra. *Bunder. in comp. concert. tit. 21. art. 3.* Niese dakle csuditi dá svetá Czarkva jest prominila parvascgny obicsaj pricsestegnia, Jerbosu ú parvascgniá vrimena gliudi prighnuty byli ná slubxbu Boxju, á ú sadigniá, tolikoje poboxnost ostudenila, dá varlo s'malym devoczionom primase ovy slavny Sakramenat, josct mlogo imá Karstianah, koyse tescko nagodinu jedan pút natirajú primitiga.

89. Uzroczi zaradi koy jest zabranila svetá Czarkva svitovgnym gliudma primgliégnie karvi ú varsti vjna, jesu ovy. I. Zabragnienoie zascto, rastuchi mlosctvo pravovirnie, moglobise vechié putah dogoditi, dase prolie karv, ossobito kadje tiscmá, kakoseje i ú staró vrime dogagialo, sctiuchise ú xivotu svetoga Donáta Biskupa, i Mucsenjka, dá on misu govrechi naredioje Diakonu dá púku razdjli karv, scto Diakon csinechi, upavsci razbioje kalex, i prolio karv. *Alph. à Castr. lib. 6. hær. ult.*

90. II. Zasctose karv nemoxe csuváti zadugo, ossobito kadaje potriba bolesnyke pricsestivati jerbise lasnovarsta vjna pokvarila, nitise toliko lasno, brez poghibili prolitia, moxe bolesnykom nositi. III. U mloghie vilaety, varlo malo naodechise vjna, i tescko izdaleka dobavgliajuchiga, nie moguchie dá vas púk moxese pricsestiti; A' pak bilobi potriba, mlogo posvetiti, ossobito kadbi mloghy púk bio, i tada nebi misnjk mogaose sluxiti

s' ricsma Issukarstoviem *: ovó jest csasca, &c.* negobi vaglialo rechi ovoje bukara, Akov &c. A' uparvascgniá vrimena maloje karstianah bjlo, zatosuse lasgnié mogli pricsestivati. IV. Jerbo mloghy gliudi né samo nemogú vjna pitti, nego josct ni mirisa od vjna csuti, i kad scto malo uzmú, udiglie povraté, Takvy nipojedan nacsin nemogú karvi primiti, jerbise stavili ù poghibio povratiti, scto nie prilicsno. V. Naivechy uzrok sczinjm daje, zá odbacziti Erexiu Nesctorianskú, dase pravovirny neprivaré sczinechi, dá ú varsti kruhá nie vas Issukarst, nego samo martvo tylo, brez karvi, i dusćé, kakosu laxglivo Nesctoriani sczinili.

91. Moxese potvarditi s' prilikom Issukarstovom, zasctoje i on isty pricsestivao kadgod Aposctole samo s' tylom, brez karvi; kakose moxe razumiti iz dogagiaja, kogá piscé svety Luka ná pogl. 24. v. 30. kadseje Issus ukazao ucsenjkom iduchym ú Emaus, i buduchi ú vecser zá tarpezóm, pricsestioy jest samo s' tylom, brez karvi: ovosu ricsi Evangeliscté: *Et factum est, dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* I ucsignieno jest, kada sidiasce sc'gnimi, uze kruh i blagosovi, i razlomi, i davasce gnima. Daje ovó bjlo pravó tylo Issusovo poznájese, zasctogaie blagosovio i razlomio. pó nacsinu kakoje ná naiposlidgnoj vecseri ucsinio, i svidocsé Theophylacto, svety Agustin, svety Ivan zlatousty, i Beda. Istogase naody svidocsba ú Csigniegny Aposctolskie ná pogl. 2. v. 42. *Erant autem perserverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis.* A' biajú slidechi ú nauku Aposctolskomu, i opchienstvu razlomgliegnia kruha. I ú pogl. 2. v. 7. *Una autem Sabbati cum convenissemus ad frangendum panem.* A' jedan dan buduchise skupili, ná rázlomgliegnie kruha. Evose dakle ocsito vidy, daje Issukarst pricsestivao ú jednoj varsti, i Aposctoli slidilisuga, zasćto ondi pismo od karvi niscta negovory, nego samo od tyla: Dakle ni pojedan nacsin nemoxe biti zapovid Issukarstova; Nitie Issukarst naredio, dase svitovgny gludi i s' tylom, i s' karviu pricsestujú.

101. Ko-

92. Koliko varlo Garczi ú ovomú slidé Eretike. Dásu toliko pomglivi primati ovy slavny Sakramenat, barembise sctogod od Eretikah razlucsili, alli imaj mlogo i mlogo, koy priko svega xivota ni stylomse nepricsesté, á kamoli s' karviu, jáisty mlogoy znadem, koysu jurve ostarili, á nicsuse ni jedan pút pricsestili, josct ni ú Czarkvu iscli: Odviscie govorise (akoje istina) dá ná uskars ná misto pricsestegnia uzmú pup od Liskova derveta, i sczinć daym sluxy zá pricsestegnie, kojú slipochiu ni jedan Eretik neslidy, odkudse moxe poznati kákvisu gniovi nauczi.

POGLAVIE V.

Od Misnjka koy pricsestujé, i Missu govory.

93. KAkoje sama Misnjka duxnost posvechivati tylo, i karv Issukarstovu, takoje sama Misnika duxnost i razdiglivati tylo gniegovo. Zasctoje ovako Issukarst prilikom ukazao, nai prie posvetivsci, pak Aposctolom zapovidio, dá onako csiné, kakoje on ucsinio, ná uspomenu gniegovu; Zató piscé Aposctó ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 4. v. 1. *Sic nos excistimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum DEI.* Tako nekanas sctimá Csovik, kako sluxbenjke Issukarstove, i razdiliteglie skrovisctah Boxy. I sabor Tridentinsky ú sidiegniu sedmomu kanonu desetomu prokligniá oné, koybi rekli, dá svi Karstiani imajú oblast sluxiti Sakramente.

94. Dá sam misnjk imá razdiglivati tylo Issusovo, nie zapovid Issukarstova; zató ú pocselo sveté Czarkvé, i Diakoni razdigvlialisu tylo, i karv Issukarstovu; moxe biti zasctoie ú pocsetak malo bjlo misnjkah: Alli ú sadigniá vrimena Diakoni nemogù razdiglivati tyla Issusova, vech akobi nebjlo misnjká Mogaobi pricsestiti bolesnjka kad nebi bjlo misnjka, illi kadbi misnjk bio bolestan; alli nebi mogao odrisciti ni bolesnjka, jer neimá te oblasti. *Laym. lib. 5. tr. 4. cap. 7. n. 2. Ferd. Castrop. tr. 21. punct.*

punct. 17. *n.* 6. Zató ſabor Tridentinsky ucſij. *Seſſ.* 13. *cap.* 8. *Semper in Ecclesia DEI mos fuit, ut Laici á Sacerdotibus communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicarent; qui mos, tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendens, jure ac merito retineri debet.* Vazdaje ú Czarkvi Boxioj obliciaj bio, dá ſvitovgny gliudi od Miſnjkah pricſeſtegnie primajú: A' miſnjczi koy miſſu govoré dá ſami ſebe pricſeſtujù; koy obicſaj, kako od pridagnia Apoſctolskoga slazechi, zakonito, idoſtoino vagliá daſe uzdarxy.

95. Nitti vagliá rechi, daſu ú pocſetak Czarkvé Svitovgnjm gliudma dopuſctivali, dá noſechi doma tylo Iſſuſovo ſamiſe pricſeſtujú: Dakle mogú, i ſvitovgny gliudi razdiglivati tylo Iſſuſovo. Nevagliá reko rechi, zaſcto premdaſe tó naodi ú Isctoria Sozomenia, i Niczifora, daſeje obicſavalo, ſaſviem tiem nieym bjlo dopuſcteno, da drughé pricſeſtujú, zato nieſe onó zvalo razdigdliegnié, negoli primgliegnie tyla Iſſuſova: kakoſu i Aposctoli davali jedan drugomu cſcaſcu, alliſe nevelii daje jedan drugoga pricſeſtio, illiti jedan drugomu razdiglivao, jerboje ſam Iſſukarſt pricſeſtio ſve koliké, negoſu pridavali jedan drugomu pó nacſinu primglegnia: Takoſu i ſtary Karſtiani pó nacſinu primgliegnia noſechi doma pricſeſtivaliſe, á né pó nacſinu razdigliegnia, jer oni nieſu drughé pricſeſtivali, nego ſami ſebe.

96. Miſnjk govorechi miſſu, i poslie poſvechiegnia dogiemu ná pamet dá imá boleſnyk, illi i zdrav Cſovik zá pricſeſtegnie, Tada moxe od oné iſté osctié odkinuti partikulu zá pricſeſtiti boleſnjka, illi i zdrava; Zaſcto odkinuvſci malo oné osctié nekvariſe poſvetiliscte, buduchi daje Iſſukarſt od iſtoga kruha, kogaje poſvetio, i on jio, i Apoſctole pricſeſtio. *Bonac. diſp.* 4. *q.* 5. *punct.* 1. *n.* 14. *Tamb. in meth. SS. Com.* §. 6. *n.* 30.

97. Miſnjk govorechi Miſſu ú grihu ſmartnomu ſagriſcujé protiva ſtvari ſvetoj: A' pricſeſtujchi ú takvú grihu varlo ſacriſcujé. I premda niky naucſitegli ſcziné, dá kolikoy pricſeſty ú ſmartnomu grihu, ná jedan pút, toliko razlicſity griha cſiny, ſas-

zasctofe gdvoré razlucfujú csigniegnia izvanská fvarfcena, kojafu zadofta, zá razlucfiti grihe broiem. Safviem tiem Mifnjk najedan pút mloghé pricfeftivfci, famo jedan grih fmartny cfiny; zascto fve onó csigniegnie razumiefe jedné cfafti duhovné, i jednaje sluxba. Alli kadabi ú razlicfitá vrimena, razlicfité pricfeftio, razlicfitebi brojem grihe ucfinio *Anacl. tr.* 14. *dift.* 1. *n.* 51.

98. Znaj ovdi, dá zlochia mifnjka, nemoxe zabraniti ploda misé. Bogh vazda Mifu primá toliko zla, koliko dobra mifnika: ovó ocfito ucfij fabor Tridentinsky. *Seff.* 22. *cap.* 1. *circa med. Et hæc quidem illa munda oblatio eft, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteft.* Ovoje onó cfiftó prikazagnie, illiti pofvetiliscte, kojé ni jednim nedoftoianftvom, illi zlochiom prikazujuchy oskvargnitfe ne moxe. Alli zá doftoino sluxiti ovy slavny Sakramenat, potribnoje dafe mifnik naody ú milofti Boxioj, brez griha Smartnoga. I drughefu mloghé ftvari, kojefe iziskujú od ftrané misnika, koje pomglivo moxe viditi ú Mifalu Rimskomu ná fvoy mifty.

POGLAVIE VI.

Od Mifsé, i duxnofti govoritiú.

MIffa jeft rics latinská, i zlamenujé slagnie k' nami Sina Boxiega pó pofvechiegniu, i od nas k' Bogu pó prikazagniu: I takogier zlamenujé slagnie molitavah, pó sluxbi mifnicskoj privicfgniemu, kako ucfij fvety Gargur Papa *lib.* 4. *Dial. cap.* 58. I opet zlamenujé odpuscteguie púka od sluxbé Boxié; i zató ná fvarfi miffe govory mifnik: *Ite Miffa eft.* Poidite miffa jeft. *Caram. lib.* 3. *Theol. fund. difp.* 2.

100. Miffa jeft cfudnovató prikazagnie, i iftinitó pofvetiliscte, ú komufe prikazuje iftinity Gofpodin nafc Iffukarft ú varfti Kruha, i Vina. I razumiefe fve onó cfigniegnie, kojefe ná ovomú ftrafcnomu pofvetilictu obicfaje cfiniti, od pocfela dó

ſvarhé. Reko daje cſudnovató poſvetilisċte, zasċtoſe nemoxe izmisliti pó koy nacſin jeſt cſovik doſtoian prikazivati oczu nebeskomu Iſſukarſta Goſpodina naſcega. Reko dajé iſtinitó poſvetilisċte, zasċto ú varſti Kruha, i Vina, poslie poſvechiegnia, budé iſtinitó tylo, i Karv Iſſukarſtova, kojaje prolita zá odkupgliegnie ſvita.

101. U zakonu Mojſievu trjſu varſte poſvetilisċtah bjle: Parvoſeje zválo *Holocauſtum.* Kojeſeje Bogu prikazivalo, kako ſtvoritegliu, i uzdarxitegliu, zá slavitiga, i dicſiti, zaradi neizmirnoſti gniegové. Drugoſeje zválo *Hoſtia pacifica.* Tó jeſt poſvetilisċte mjra; jerboſe prikazivaſce Bogu zá primitá dobrá; buduchi da cſovik kada podpuno doſtigné xelechia, oſtané ú mjru, nitti sċto drugó poslie xelij: I zá iſproſiti kojé miloſti od Boga, kada tko poznaje, dá onó sċto xely imati, nemoxe drugoiacſié doſtignuti, nego ſpomochiu Boxiom, i zátú ſvarhu poſvetilisċte prikaxé gniemu. Trechieſeje zválo poſvetilisċte zá grihe: *Hoſtia pro peccato.* Gdi znaj, daſe krivicza od griha razlucſuje, kako ucſij mudry Toſtat; Zasċto grih jeſt priſtupgliegnie zakona, á krivicza neiſpugniegnie zakona; Napriliku: Kadaſe ukrade, jeſt grih, zasċtoſe priſtúpá onó sċtoje zapovigieno ú zakonu; á kadaſe oſtavy miſſa u Svetkovinu, jeſt krivicza, zasċtoſe neiſpugniuje onó sċto zakon naregiujé (Od ovie grihá vidiliſmo zadoſta ná ſvomu miſtu) Zató prem daſe razlucſuié poſvetilisċte od griha, ſaſviem tiem jednakeſu *Czerimonie*, illiti nacſini poſvetilisċta byli. *Toſt. in Levit. cap.* 3. *q.* 1. *cap.* 6. & 7. *q.* 1.

102. Svá poſvetilisċta kojaſu ú zakonu Mojſiovu prikazivana, skupglienaſu ú Cſudnovató, vele viſokó, i ſtraſcnó poſvetilisċte ſveté Miſsé, kako ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 22. *cap.* 1. *in fine: Hæc denique illa eſt, quæ per varias Sacrificiorum, naturæ, & legis tempore, ſimilitudines figurabatur, utpote, quæ bona omnia per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio, & perfectio complectitur.* Ovó naiposlie onájeſt (tó jeſt Miſſa) koja pó razliki prikazagnia, illiti poſvetilicta, naravnoga, i zakonitoga vrimena, prilike zlameno-

menovasce, kojá sva dobrá pó onim zlamenovana, kako sviu gni svarscegnie, i ispugniegnie, ú sebi zdarxy.

103. Ovdi vagliá znati, dá jakost, illiti plod Misré ná dvá nacsina razumiese: Parvó Missa csiny plod pó naregiegniu, i dostoianstvu Issukarstovu odsame sebe. Drugó csiny plod, ne samo od sebe nego zaradi dobroté, i poboxnosti onoga, koy gniú devoto, i poboxno sluxy. Odkud slidy dá Missa (koliko od sebe) illi recsena od dobra, illi od zla Misnika, jednake milosti darivá. Gdi znaj dá ú Misi vagliá dvoje promisliti, tó jest, Sakramenat, kojise ú kipu Issukarstovu csiny, i molitve kojese zá xivé, i zá martvé govoré; I ové naisty nacsin vagliá ná dvá nacsina razumiti, tó jest, illise govoré od strané Czarkvé, illi od strané misnika: Istina jest, dá missa recsena od dobra illi od zla misnjka jednako milost dajé; zascsto ju zlochia misnjka nemoxe pokvariti, jereje ú sebi vazda dillo csisto, i od Boga primglieno: Naisty nacsin Molitve kojé misnjk od strané Czarkvé, kako sluga Czarkveny govory, vazday Bogh primá, prem daje misnjk ú grihu: i né samo kojese ná misi govoré, nego i drughé molitve, koje govory kako sluga Czarkveny: vech akobi bio ú proklestvu; jer takvá nitti Czarkva tarpy, nitti ochie, da sluxbe Czarkvené csiny. Molitve pák koje misnjk od strané svojé govory, neprimay Bogh, zascsto grisnjka Bogh neslusсá, kakoje pisano kod S. Jvana ná pogl. 4. *Anacl. tr.* 14. *dist.* 5. *q.* 5. *n.* 57. *& seq.*

104. Pó svetoj missi dicsise, i faljse Bogh kako naivechié dobro nasce, i kako razdilitegl sviu dobarah, kojesmo obilato od gniega primili, i primamo. Pó svetoj Missi zafagliujemo Bogu ná darovie podiglienie, ossobito zafagliujemo ná od kupgliegniu, danasie Issukarst izbavio suxanstva Diavla paklenoga, i ucsinionas dionjke Kragliestva nebeskoga. Pó svetoj missi gásise sarcsba Boxiá, danas ne pokará, i né kascstiguje zázlochie nasce, buduchi ú vridili velicsanstvo dobroté gniegové, i prighibága ná milosardie, dá nas nadahné, i dade pomochi, da moxemo pokajatise zá grihe nasce: Radi scsta ucsij sabor Tridentinsky *Sess.* 22. *cap.* 2.

Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, peccata etiam ingentia dimittit. Oviem prikazagniem utiscen Gospodin milost, i dár pokoré dopusctujuchi, krivicze, grihe takogier mloghé odpusctá. *Anacl. cit. q. 4.*

105. Naisty nacsin, pó svetoj Missi odpusctuiuse krivicze zá grihe dostojne, toliko ná ovomú svitu, koliko ú Purgatoriu. Idobivajuse neizbrojené milosti, toliko duhovné, koliko tilesne, istom kadasu upravgliene zá korist dusсé: Zató ucsinas Issukarst kod svetoga Mattie ná pogl. 6. verscu 33. dá isctemo naiprie kragliestvo Boxié, tó jest oná kojasu zá korist dusсé, pakchese tylesná nadodati nami: koje milosti tomacsij sabor Tridentinsky ú pogl. 2. sidiegnia 22. *Quare non solum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, sed & pro defunctis in Christo nondum ad plenum purgatis, ritè juxtá Apostolorum traditionem offertur.* Zató ne samo zá grihe pravovirnie xivy, pokore, ispúgniegnia, i drughé potribe, nego i za priminuté ú Issukarstu, josct podpuno neocsistené, dostoino pó Aposctolskomu pridagniu, prikazujese.

106. Plod sveté Misсé primajú svi koliczy pravovirny, toliko xivy, koliko martvy, illi bjli, illi nebjli kod Misсé: Jerbo svetá Czarkva imá otegnie, dasu svi Karstiani dionjczi od blaga duhovnoga, kogá pó milosti, i dopusctegniu Boxiemu primaju. I kolikoje koy dostoinii, illi pravednii, toliko vechiù milost od Boga primá. Takogier primá plod sveté Misсé ony koy dostoino Missu govory, nitti ovogá ploda moxe drugomu odlucsiti, ucsé naucsitegli ozdol podpisani. A' naivechié primá ony, zakogase Missa govory; zasсto premdasu svi pravovirny dioniczi od sveté Misсé, sasviem tiem naivechié milosti primá, ony zá kogase Missa govory, jerbo ossobitose zágniega Missa odlucsujé. *Bonac. Mirand. Azor. Laym. tract. 5. lib. 5. cap. 2. n. 18.*

107. Svakie Misnik priko godiné, vechié putah duxan Missu govoriti; zasctoseje pod ovú sluxbu sam povoglno podloxio, i zasctomuje od Issukarsta zapovigieno, s' onym ricsma Aposctolom

lom recfenjma: *Ovó cfinite náufpomenu moju.* Kako tomacfij fabor Tridentinsky ú pogl. 1. fidiegnia 22. *Et eisdem, eorumque in Sacerdotio fuccefforibus, ut offerrent, præcepit, per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* I gnima, i gniovjm ú mifnicꝭvu naftolnjkom, dá prikazujú, zapovidi, pó ovima ricfma: Ovó cfinite ná ufpomenu moju. Zató pod fmartnie grih duxan mifnjk vechié putah Miffu govoriti, jerbo negovorechi, brez razloxita uzroka, kolikoje od gniegové ftrané, fmankaje falu, i slavu, prifvetomu Troiftvu, Angelom vefeglie, grifcnjkom oprosꝭegnie, pravednim Milofty, úPurgatoriu pribivajuchim polasꝭiczu, Czarkvi duhovne darove Iffukarftove, i febiiftomu likariu. *Beda de Venerab. Euch. Sacr.* Parokie duxan vazda Miffu govoriti, kadgodie puuk duxan Miffu sluxiti.

108. Buduchi dá ukazujé fabor Tridentinsky *Seff. 23. cap. 1. de Reform.* Daje zapovied Boxjá Paftjrom od dufcam, ovcze fvoje poznavati, zá gni Mife govoriti, pripovidati, i Sakramente sluxiti, dajuchi ú fvemu dobru priliku; Zatofe iziskujé; jelli vazda Parok duxan zá fvoje xupnjke Miffu odlucfiti, kadgodfu duxni xupnjczi Miffu slufcati, illiti: Kollikoje duxan putah priko godiné zá gni miffu odlucfiti?

109. Odgovorafe: dá Parok nie duxan vazda zá xupnjke Miffu odlucfiti, kadgodfu oni duxni Miffu slufcati, vech akofeje fam obechiao, kadaje xupu primio, illi akomuje oftavglieno kojé dobro, illi Lemozina s' takvom duxnoftiu. Reko dá nie vazda duxan; zasꝭoje offobitá duxnoft gniegova, ucfiti neumitné nauk Karftiansky, Pripovidati, sluxiti Sakramente, i Miffe ú fvetkovine govoriti: Zató naucfitegli ozdol podpifany govoré, daje duxan Parok zá puuk odlucfiti onoliko Miffah, kollikomufe razloxito vidy: tó jeft, kolliko vechié od puuka primá Lemoziné, tolikoje vechié zá puuk duxan Miffe odlucfivati, i zá gni moliti Boga, né famo ú Miffi, nego i izván Mifsé. Nitti ony dan moxe primiti Lemozinu zá Miffu, kojuje duxan zá puuk od-

odlucsiti. *Laym. lib. 5. cap. 3. n. 3. Barbos. Coll. in Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. de Refor. n. 4. Anacl. tr. 14. dist. 5. q. 8. n. 85.*

110. Misnjk primivsci Lemozinu zá missu, nemoxe dati magnié drugomu dá istú Missu recsé, ustavivsci sctogod sebi od oné Lemoziné, nego vagliá damu svú Lemozinu dade, kakoje primio; Jer drugojacsié sagriscuié smartno, csinechi kragiu, i uzimaiuchi sctomuse pó pravdi neidé. *Vid. Prop. dam. Alexand. VII. Ord.* 9. Alli moxe sctogod ustaviti sebi, kadje voglia onogá, koy Lemozinu primá, zascto tada necsiny nikakvé kragie, ni scteté iskargniemu, buduchi daje primaiuchiega voglia, koy jest gospodar akochie sve pokloniti. *Laym. cit. cap. 1. n. 14. Barb. Coll. n. Conc. Trid. sess. 22. Doct. de sacrif. Miss. n. 8. Anacl. loc. cit. n. 96. in fine.*

111. Misnjk nemoxe primiti tolikó Lemoziné zá Misse, kolliko Misah úmalo vrimena izvarsciti nemoxe, drugojacsié sagriscujé smartno: Jer produxuiuchi govoriti Misse, csiny Csovika, illi dusu ù purgatoriu, brez milosty, kojese pó Missi dobivaju. Dakle misnjk nemoxe primiti viscié missah, nego kolliko moxe ú jedan, illi ú dva Misseca izvarsciti, illi naiposlie ú try Missecza. Alli kadbi otio, koy daié Lemozinu, moxese i viscie produgliti: Zató Misnik vazda vagliá dá kaxé daiuchiemu Lemozinu, dá ú toliko vrimena nemoxe izvarsciti; zascto akoie povoglno dajuchiemu Lemozinu, nesagriscujé smartno. *Bonac. disp. 4. q. ult. pun. 7. §. 5. n. 1. Castrop. loc. cit. punct. 14. n. 11. Anacl. loc. cit. n. 97. & seq.*

112. Kada tko iscté Missu zavitgniú, illi od martvié, illi od kogá svetoga, vagliajú rechi kakoje voglia isctuchiéga, vech akobise dogodio svetacz dvostruk, ú koysu takvé Misse od Czarkvé zabragniene govoriti: Tada rekavsci Missu od svetoga, koyse ony dan dogody, jspugniujese duxnost, i zadovoglise odluki isctuchiega. Allise takvá Missa nemoxe odlucsiti zá martvé, dan trechy; sedmy, Tridesety, i ná ispugniegnie godiné, nego vagliá dale recsé Missa ú czarnu. Anaklet billixy daje Alexander

der ovoga imena sedmy godiné 1662. i Klement devety godiné 1669. ná 23. septembra dopustio, dase mogú Misse govoriti od svetie ná Otaru *Privilegiatomu* zá martvé, i dase dobivajú oná istá prosctegnia, kojabise dobjla dase Missa ú Czarnu govory. *Thom. Ansalon. Casalichi Bonac. qui cit.* 26. *Aucthor. & est confir. ab Innoc. XI.* 1677. 18. *Marty.*

113. Misnjk nemoxe vechié od jedné Misé ná dan govoriti, izvan ná Boxich: Zascto ná Boxich svaky Misnjk moxe try Misse rechi, ná uspomenu try porogiegnia Issukarstova, tó jest porogiegnia vikovicsgniega, pó komuse ragiá od Oczá; Porogiegnia vrimenitoga, kadaseie od Diviczé Marié porodio; i poroniegnia, kadase ragiá pó milosti ú sarczie nascie, kako ucsij svety Toma naucsitegl Angeosky. Alli nie Misnjk duxan ná Boxich sve try Misse rechi, kako ni Karstiani niesu duxni sve try slusćati, nego jednu, illi dvie. Allie posaglieno zaradi veliké svetkoviné, i blaga dneva, dá Misnjk sve try recsé, i Karstiani sve try slusćaiú, zá vechié utiscegnie dusćé. *Castrop. loc. cit. punct.* 7. *n.* 7.

114. Prem dá misnjk ná dan nemoxe viscié od jedné Misé rechi, sasviem tiem imaiú niky dogagiay, ú koimá z' dopusctegniem Biskupovym, moguse dvie misse rechi, obsluxuiuchi kako ná Boxich ná parvoj, i drugoj Missi. I. Kadbi Parok imao velikù xupu, i nemogao s' jednom Missom zadovogliti, illi kadbi Parok imao dvie xupe, i u obadvie byla potriba Missu rechi. II. Kadbi bio bolesnik zá pricsestegnie, i nebylo osctié posvechiené. III. Kadbi doscao Princzip, illi Biskup, i otio Missu slusćati. Alli ú sadagnia vrimena buduchise umloxali misniczi, mucsnose ovy dogagiay naodé, vech ako megiu nevirnjczy: Zató vagliase obicsaju priloxiti, i otegniu Biskupa.

Anacl. cit. n. 114.

POG-

POGLAVIE VII.

Od Missab Gargurevskie.

115. BUduchi niké MissS zvàne svetoga Gargura, *zá xivé*, i *zá martvé*, zabragniene od svetoga skuppa godiné 1628. ná 8. Aprila, kako i drughé niké, koié niesu od istoga skuppa dopusctene: Zató mloghii sumglié dasu sve Misse svetoga Gargura zabragniene. Alli Misse zvane *Gargurevské*, illiti svetoga Gargura, tó jest tridesét, koiese za martvé obicsaiú govoriti, jessu od svetoga skuppa dopusctene, i naregiene, godiné 1628. ná 28. Oktobra, kako bilixii Sebastian *d' Abreú impress. lat. lib. 4. cap.* 18. *n.* 148.

116. Zovuse ové Misse svetoga Gargura, zasctojie on naredio; I ovje uzrok, zaradi kogaie naredio ové Misse, kakose poznaié iz slidechiega dogagiaia, kogá billixij istij svetij *lib. 4. Dial. cap.* 57. Biasce (govorij) uffachien od nevirnikah nikij csovik, i odveden ú daleku zemgliu, svezan sincxirii, i stavglien ú tavnjczu: Xena ovogá csovika scinechi daje poghinuo, svaké nediglié csigniasce zá gniega govoriti Missu, i svakij pút, kadgodie zá gniega Missa govorena, spadaiú sincxiri sc' gniega, i obsinivascega svitlost; Naiposlie pó jakosti sveté Missé, oslobodivscise zdrav vratise ú dom svoj, i broiechi nevoglie koieie ú suxaustvu tarpio, fagliascese, dá ú niká vrimena priko nediglié, zá pó sahata spadaiú sc' gniega sincxiri, i obsinjvascega svitlost: Proczinivsci dakle xena dneve ú koieie csinila zá gniega missu govoriti, nagie, daie ú isté dneve ostaiao slobodan od sincxirah, i tminah: Ovú iakost sveté Missé videchi Gargur svetii, naredi dase zá tridesét danah govoré misse zá martvé. *Sebast. d' Abreú impres. Ital. lib. 7. tom.* 1. *sect.* 8. §. 4.

117. Oveje Misse svetii Gargur, naiprie zapovidio nikómu Abbatu Præcziosu, daij csinij govoriti zá iednog Redovnjka:

Vasle

Vade ab hodierna die, diebus triginta continuis, offerre pro eo Sarificium: ſtude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quò prò abſolutione illius hoſtia ſalutaris non offeratur. lib. 4. Dial. cap. 55. Poidi od danaſcgniega dneva, zá trideſét danah neraſtavglienie, prikazivati zá gniega poſvetilisčte; naſtoj, daſe ni jedan dan neoſtavy, ú koy zá odriſcegnie gniegovo poſvetilisčte ſpaſegnia neprikaxeſe. Poslie ovogá vrimena uzeliſu obicſaj pravovirny zá ſvoje martvé trideſét miſah cſiniti govoriti. *Gavant. part.* 1. *tit.* 5. *n.* 3. *lit. d. Tamb. im. Meth. celeb. Miſſ. lib.* 2. §. 7.

118. Iz recſenie ricſij ſvetoga Gargura vadiſe I. Dá nie odpotribé ſve miſſe od martvie govoriti, negoſe mogú ná iſtú odluku i od ſvetoga govoriti, iſtom daſe izvarſcé trideſét. II. Dá illi jedan, illi mlogo Miſnjkah govorilo nemary. III. Daſe ſvaky dan govoré, i daſe niedan dan nepritargné; Jer daſe koy dan pritargné, prem dabi bjle koriſné onomú zá kogaſe govoré, alli nebi bjle pó naregiegniu ſvetoga Gargura; Zató Miſnjk koy takvé Miſſe primy govoriti, duxanie izverſcity onako, kakoje ſvety Gargur naredio. Ovdi znaj, da oná try dny veliké nediglié, nepritargujuſe Miſſe, zasčtoje naredba Czarkvená, daſe ſamo pó jedna Miſſa govory ú Czarkva. Ná Boxich zadoſtaje jednu Miſſu odlucſiti megiu Gargurevské, á drughé dvie rechi ná drugú odluku, jer vagliá daſe zá trideſet danah ſamo pó jedna Miſſa govory, kako tomacsé recſené ricſi ſvetoga Gargura. *Gavant cit. Tamb. cit. Sebaſt. d' Abreú. cit. Bonac. tom.* 2. *diſp.* 3. *q.* 5. *punct.* 4. *n.* 18. & *tom.* 1. *diſp.* 4. *q. ult. punct.* 7. §. 3. *n.* 6. *Clav. Reg. Cajet. Sanch. Filiuc. apud ipſum Oct. Maria á S. Joſeph. in nova edit. quæſt.* 913. *Barb. de off. & pot. Paroch. cap.* 11. *n.* 30.

119. Nitti moxe biti ſumglia polak broja oviziú Miſſah, koj zabragniuje ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 22. *in Decr. de obſ. & evit. in celeb. Miſſ.* Zasčtó moxe bitti, daje ſvety Gargur naredio trideſét Miſſah, zasčtoſeje ú trideſetoj godini Iſſukarſt karſtio: Illi zasctochiemo ú ovoj miri od godinah uskarſnuti: Illi zasčtoje toliko vrimena púk Izraelsky plakao Moyſia, Arona, kakoje piſano

ú kgniga Broiah ná pogl. 20. v. 30. I ú Deuteronomiu ná pogl. 34. v. 8. I zató Gavant ná mistu ozgor recsenomu, ú broju 3. govory, daje ostao obicsaj ú svetoj Czarkvi, govoriti Missu dan tridesety, trechy, i sedmy. Trechy ná uspomenu trechiega dneva uskarnutia Issukarstova: Illi damuse oprosté grisi ucsignieni Misclegniem, govoregniem, i csigniegniem. Sedmij; zasctose ú sedam danah zlamenujé pokoj vicsgny; Illi zasctose sctié ú Eklexiascticu ná pogl. 22. v. 13. da placs, illiti xalost martvie biva zá sedam danah: Illi zasctoje Jozip ú Egiptu plakao Ocza sedam danah, kakoje pisano ú Kgniga poroda ná pogl. 50. v. 10.

POGLAVIE VIII.

Zá kogase moxe Missa govoriti?

120. NA try nacsina razumiese dá misnik odlucsuje Missu. I. Od strané Issukarstové, koga ná Missi prikazujé Oczu nebeskomu; Zató misnjk zlamenujé personu Issukarstovu, i darxy gniegovo misto, kad missu govory. II. od strané svete Czarkvé, kada upravglia molitve Bogu Svemoguchiemu. III. od sam sebe kada ú pameti ná Missi moly zá koga ossobitjm nacsinom.

121. Missase moxe rechi zá xivé i zá martvé, zá grihe, za pokore, illiti Krivicze, i zá svaké drughé potribe, koliko tilesné, toliko duhovné, kako ucsij sabor Tridentinsky ú sidiegniu 22. ná pogl. 2. Moxese Missa rechi zá griscnjke day Bogh Svemoguchi nadahné, dase odvrativsci od griha, ucsiné dostoinu pokoru. I zá pravedné day Bogh uzdarxy ú pravdi, i milosti gniegovoi. Alli zá sveta nemoxese Missa rechi; Jerje ovy jurve ú Kragliestvu Boxiemu, i neima drughé potribé; zasctoje dostigao sve scto imati moxé. I kadse govory Missa ná posctegnie kogá svetoga, neodlucsujese gniemu, nego Bogu, zafagliujuchimu dagaje uzdigao ná dostoianstvo svetignié, i molechi Boga danám, pó zascitegniu svetoga, potribitá podiely. *Conc. Trid. cit. cap.* 3.

122. Pi-

122. Pitaſe. I. Moxeliſe rechi Miſſa zá prokleta, tó jeſt koije od ſveté Czarkvé proglaſcen daje proklet? Odgovaraſe, da zá proklete vechjm prokletſtvom, Miſnjkbi ſagriſcio govorechi Miſſu; zasčtoje ovy razlucſen od ſveté Czarkvé, i neimá opchiegnia ú ſtvarma duhovnjma s' oſtaliem karſtianj: Alli zá pokleta magnjm prokletſtvom moxeſe miſa rechi; zasčto ovy opchy ſpravovirnjm, nitie razlucſen od dobarah duhovnie. *Anacl. tr.* 14. *diſp.* 5. *q.* 6. *n.* 64. *& ſeq.*

123. Pitaſe. II. Moxeliſe rechi Miſſa zá Turcſina, Nevirnjka, i Neznaboxcza? Odgovaraſe, dá zá takvé moxeſe Miſſa rechi; Jerbo ſabor Tridentinsky ucſij, daſe Miſſa govory zá grihe, i ſvaké potribe, á naivechiaje potriba, dá nevirnjczi poznadú pravy zakon, i daga obsluxuju; I opét, zasčtoje Iſſukarſt bio propét, zá vas narod cſovicſansky á Miſſa zlamenujé Iſſukarſta ná Krìxu muku tarpechiega; Zató i zá gniſe moxe Miſſa rechi, pó nacſinu Molitvé, daym Bogh otvory ocſi, dá poznadú pravy zakon, i slidechiga dá budú ſpaſſeni. *Bonac. Laym. Tamb. Miranda. Anacl.*

124. Odkudſe moxe poznati uzrok, zasčtoſe moxe zá Neznaboxcza Miſſa rechi, á nemoxe zá prokleta vechjm prokletſtvom: Zasčto Neznaboxczi, Turczi, i nevirniczi josčt nieſu poznali pravy zakon, uzdajuchiſé daje onó pravy ú komuſuſe rodili; zatoje potribno zá gni Boga moliti, da poznadú pravú viru, i zakon, kako i naveliky pétak zá gni ſvetá Czarkva moly: Allí zá prokleta nemoly, jer ovy poznajuchi pravy zakon-pó vlaſtitoj zlochi, od gniegaſeje odvratio, i nemary daſe, utekavſci ſvetoj Czarkvi, opét s' pravovirnjm sjediny, od koy govory ſvety Petar ú kgnizi drugoj ná pogl. 2. v. 21. *Melius enim erat illis non agnoſcere viam juſtitiæ, quàm poſt agnitionem retrorſum converti ab eo, quod illis traditum eſt, ſančto mandato.* Boglieié bjlo gnima nepoznati pút pravdé, nego poslie pozgnagnia natragſe vratiti od one, kojaje gnima pridata, ſveté zapovidi.

 125. Zá

125. Zá dusce ú Purgatoriu odlucsujuse Misse, zascto pó svetoj Missi, illise od ony mukah oslobodé, illise gnima oblakscaju muke, i netarpé nikakvé muké dokse zá gni missa govory. Naukie svetoga Jerolima: *Animæ quæ in Purgatorio torquentur, pro quibus solet Sacerdos in Missa orare, interim nullum tormentum sustinent, dum Missa celebratur.* Dusce kojé ú Purgatoriu mucsese, zá koje običaié Misnjk ú Missi moliti, megiu tó nikakvé muké netarpé, dokse Missa govory.

126. Zá ossudiené ú paklu nemoxese Missa rechi, ni molitva csiniti, jer oni nipojedan nacsin nemogú milosti Boxje primiti, buduchi dá ú paklu neimá odkupgliegnia. kako Job svety govory; nitti mogú imati pokoja vicsgniega, kako David piscé, ni osloboditse od onie mukah, ú kojesu pó pravednomu sudu Boxjemu stavglieni. Nitise moxe missa rechi zá onogá, koy umré ú grihu smartnomu ocsitu, ako prie nedade zlamegnia od pokajagnia; Zasctoje takvy jurve ossudien, nemoguchi dochi z' grihom ú misto, gdibi mogao biti dionjk svetie molitavah. Takogier nemoxese Missa rechi zá diczu nekarsctenu, koy umrú; Jerbosu ovy rogieni ú grihu istocsnomu, i neoprani svetiem karsctegniem, zatosu sinovi sarcxbé, i nemogú ulisti ú kragliestvo Boxjé, govorechi Issukarst, da ako tko nepriporodise od vodé, i duha svetoga, nemoxe ulisti ú Kragliestvo nebeskó.

127. Pjtase, ilje korisnié, i boglié zá xivota csiniti Misse govoriti, illi poslie smarti? Odgovarase dá csinechi zá xivota Misse govoriti vechiese ploda primá, nego poslie smarti: Zascto Missa csovika probugiujé ná pokajagnie, dajemu milost dase pazy od griha, smankajemu muké vrimenité kojeje dostojan zá grih, probugiujega ná dobra csigniegnia, dá imá vechiú milost kod Boga. A' poslie smarti, Samomu smankajú muke od Purgatoria. Barbossa *coll. in Concil. Trid. Sess.* 22. *cap.* 2. *n.* 11. govory: Dá Misse zá xivota recsene, mogú csovika osloboditi od Purgatoria, dá udigl otidé ú Kragliestvo nebeskó: Zató svety Gargur ucsij *lib.* 4. *Dial. cap.* 58. *apud cit. Tutior est via, ut bonum, quod quisque post mortem*

suam

suam sperat agi per alios, ipse dum vivit per se exequatur: Beatius quippe est, liberum exire, quàm post vincula libertatem quarere. Boglieje cſoviku dá sam ucsiny oná dobrá ú xivotu, kojá xely damuse poslie smarti ucsiné: Zasctoje boglié ú muke neulisti, negoli ulizavsci oslobogiegnia iskati. *Tamb. loc. cit. §. 14. in fine. Anacl. cit. cap. 5. n. 56.*

POGLAVIE IX.

Od vrimena ú kojese moxe Missa govoriti, i od mista gdise govory.

128. U Svakó vrime od zoré dó podné moxese Missa govoriti. Zorase razumié, kadase ukaxe zlamegnie od dneva doscastoga, tó jest jedan sahat, i fertagl prie nego suncze izigié. Ná niky misty, pó obicsaju govorese Misse i dvá sahata prie zoré, ossobito ú vladagniu od polunochi; Alli s' naredbom govorechi nemoxese Missa rechi, nego pocsansci od zoré, dó podné, kako ucsij Missal Rimsky. *Tit. de def. in Minst. occur.*

129. Ná Boxich nemoguse sve try Misse prie zoré rechi, udiglie poslie ponochné, nitise ná ponochnoj Missi moxe tylo Issussovo razdiglivati, buduchi i jedno, i drugó od svetoga skuppa zabragnieno godiné 1641. ná 7. Decembra. *Cum superioribus diebus consulta hac sacra Rituum Congregatione: an esset permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini, post Missam decantatam, successivè alias duas Missas, & respondisse, non esse permittendum, sed omnibus utrumque probibendum: Nihilominus nonulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri, & Sacra Congregatio, istis auditis, cum procuratoribus, & advocatis, ad relationem Emin. Pallati stetit in Decretis, & respondit, iterum probibendum, tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiam, & Communionem deposcentibus. Apud P. Octav. Maria à S. Joseph in lib. cui tit. Inter. brevesque Resp. ad Cas. Consc. inter. 647. fol.*

fol. mibi 262. *Lege Sebast. d' Abreú in Instr. Paroch. impres. Ital. & calce libri reperies aliud decretum, à Sacra Congreg. emanatum Anno* 1664. 20. *Aprilis tenoris sequentis: Patres sancti Caroli Congregationis Clericorum Regularium, petierunt responderi: An leceat in nocte Nativitatis Dommini post cantatam primam Missam, alias duas imediate celebrare, & communicare fideles; Et Sacra Congregatio respondit; Nullo modo licere, sed omnino probibetur.*

130. Imajú Redovniczi dopusctegnie illiti *Privilegium*, dá zdopusctegniem staríega svoga, mogú govoriti Missu jedan saht poslie podné, nitie ovó dopusctegnie, illiti privilegio dignuto ucsé Naucsitegli. *Ferd. Castrop loc. cit. n.* 13. *not.* 3 *Laym. cit. cap.* 4. *n.* 4. *Barb. Coll. in Conc. Trid. sess.* 22. *cap.* 8. *n.* 25. *in fine Anacl. tr.* 14. *dist.* 9. *q* 9. *n.* 108. Popovi prem dá neimajú ovogá Privilegia mogú nisctanemagnié z' dopusctegniem Biskupa, Missu govoriti dva sahta prie suncza, i jedan saht poslie podné, ossobito kadbi potriba byla pricsestiti bolesnjka, illi kadbi koy drughy razloxit uzrok dogodiose. Na isty nacsin, ná nikie misty od polunochi, davnascgny obicsaj jest govoriti Misse varlo rano, dá pravovirny missu csuvsci moguse oko svagdagniega dilovagnia zabaviti. *Laym. Anacl. cit.*

131. Na veliky Csetvartak, prem daje oblcsaj. dase negovory, nego samo jedna Missa, á ostaly Misnjczi, dá primú tylo Issukarstovo od govorechiega Missu; Ná uspomenu Issukarstovu koye na najposlidgnioj vecseri Apostole pricsestio: Sasviem tiem moxese rechi Missa skrovito, zascto od ovogá neimá nikakvá zabragniegnia: Alli vagliá dase recsé prie veliké Missé, jer poslie nemoxese rechi, ulazechi, vrime od muké. Naveliky pétak negovorise Missa pó zabragniegniu Iunoczenczia Papé, zasctoje ú ovy dan sebe istoga prikazao Issukarst ná darvu Krixa, i razbignuti bjli Apostoli, postechi tia dó uskarsa. *Gavant. part.* 4. *tit.* 9. *l. a.* Polak veliké suboté mloghy naucsitegli govoré dáse moxe malá Missa rechi poslie veliké; sasviem tiem mloghy darxé dase nemoxe, i imá zabragniegnie od svetoga skupa godine

diné 1690. ná 11. Februara. Zató kadase zgody Navisctegnie Blaxené Diviczé Marié ná veliky pétak, illi ná velikú subotu, tadase prinosy toliko svetkovina, kolliko duxnost sluscati Missu: A' kadse dogody recsená svetkovina ná veliky csetvartak, ondase neprinosj duxnost sluscati Missu, negose rekmé nikoliko *Misśáh* prie veliké, dá pravovirnj mogú sluscati Missu, kakojé *svety* skup odredio godine 1692. ná 13. Septembra. Odkud slidy dase ná velikú subotu nemoxe rechi, nego samo jedna Missa. *Rub. part. Brev. Franc. tit.* 5. *n.* 58. & 59.

132. Misto gdise Missa govory, úvikie obicsavala svetá Czarkva, daje odregieno Bogu, i od Biskupa posvechieno, illi ukapeli, i Czarkvi i neposvechienoj, odregienoj nisctanemagnié zá misto od molitvé: Ná drughie misty nie dopuscteno Missu govoriti, zató sabor Tridentinsky *Sess.* 22. *in Decr. de obser. in Celeb. Miss.* zapovidá Biskupom, dá svarhu togá imaju veliku pomgliu. Sasviem tiem imaju dogagiai, ú kojmase moxe izvan Czarkvé Missa govoriti. I. Moxese rechi Missa ú voiski, i ú svakomu mistu, kadie velika potriba, kakono ú bixany od Turakah ú Bosni, i ú misty, gdi neimá Czarkvy, nitie ocsito dopuscteno Missu govoriti. II. Kadase mlogo putuié, i zadugo vrimena nemoxese Missa csutti. III. Kadaje mloghy pùk, i svi ú Czarkvu nemogú stati. IV. Moxese rechi missa ú velikoj Galy ná moru, kadse neboj dachiese karv proliti, illi kada imá drughy Misnjk, koy Kalex darxy. V. Misse kraj mora ná suhu, ako blizu neimá Czarvé. *Tamb. in Meth. Celeb. Miss. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 2. & *seq. Brugnoli tr.* 10. *cap.* 19. *resol.* 3. & 5. *Bonac. cit. punct.* 9. *prop.* 2.

133. Ucsé ozdol podpisani Naucsitegli, daie poslie sabora Tridentinskoga, dopuscteno Jezuvitom, i drughima redovom, megiu koymaie dionicstvo dopusctegniah, od Pavla III. i. Gargura XIII. od parvoga *in Bulla Licet debitum, ad An.* 1547. A' od drugoga *in Bulla Decet Rom. Pontif. ad Annum* 1575. dá mogú govoriti Missu ú svakomu mistu, kadie potriba, ossobito zá pricsestiti bolesnjka, kadse lasno nemoxe donieti sakramenat, illi akose

akose neobicsaié ú Czarkvi darxati, alli tada potribaie ocsiſtiti kuchiu, illi miſtó gdiſe imá miſſa rechi. *Ferd. Caſtrop. tr.* 22. *punct.* 8. *n.* 4. *& ſeq. Laym. lib.* 5. *tr.* 5. *Sebaſt. d' Abreú in ſpec. Parocb. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 93.

134. U Czarkvi oskvargnienoj nemoxeſſe Miſſa govoriti, dokſe iznova neblagoſovy od Biskupa, illi imajuchiega oblaſt; zato ucsy Rimsky Miſal, dá akobiſe oskvargnila Czarkva prie kanona, dá Miſnjk oſtavy miſſu, akoli poslie dá slidy: I prem dá miſnik rekavſci Miſſu ú Czarkvi oskvargnienoj ſagriſcuié ſmartno, ſaſviem tiem ni u kakvó pokaragnie Czarkvenó neupadá. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 5. *q.* 10. *n.* 120.

135. Ná pét nacſinah moxeſe Czarkva oskvargniti. I. Po prolitiu karvi cſovicſié, tóieſt kadaſe ú Czarkvi ubié cſovik, illimuſe ruka, illi koié drugó údo odſicſe: Akobi pak cſovik bio ragnjen izvan csarkvé, pak ú Czarkvu ulizavſci dá umré nebi byla Czarkva oskvargniena: Nitie Czarkva oskvargniena kada cſovika ná krovu ubiú, kako ucſy Layman: Nitie oskvargniena kada dicza iedno drugomu nos razbié, zasćto ovdi nie griha ſmartnoga. *Anacl. cit. n.* 122. Nitie Czarkva oskvargniena kadaſe tko poſicſe posluiuchi ú Czerkvi, illi dá padavſci oſtané martav; Zasćto zá oskvargniti Czarkvu, ochieſe daie grih ſmartny, i ſilla ucſigniena drugomu. *Bonac. de Matr. punct. Ult. q.* 4. *n.* 19. Gdi znai, da kadſe oskvargny Czarkva, tadaſe i grobie oskvargny okolo Czarkvé; zaſctoie grobie poſvechieno zaiedno s' Czarkvom: Alli kadie ſamo grobie oskvargnieno, ondaſe ú Czarkvi moxe miſſa govoriti, zaſćtoie Czarkva vechiá nego grobie, zató kadie oskvargnieno grobie, neoskvargniuieſe Czarkva. *Bon. cit. n.* 21.

136. II. Czarkvaſe oskvargny, kadaſe ú Czarkvi ubié Cſovik, akochie i nebiti prolitie karvi illi pó ſebi, illi drugomu, tó jeſt, daſe tko ſam obiſy, illi daga ſudacz obiſy, illi udavy, prem dabiga pó pravdi obiſio, illi udavio; zas-

ćto

ſto Czarkva nie miſto odregieno zá pravde ſvitovgnie', negoje miſto Bogu odregieno, gdiſe Bogh ſály, i dicſij. *Bonac. ibid.*

137. III. Oskvargniujeſe Czarkva pó povoglnu proſutiu ſimena naravnoga; Takogier pó griu pútenomu, i megiu drugovy; Zasćto takvá dilla protivnaſu miſtu ſvetu; Alli pó takvie griſy ucſignienie ú Sakrisćtii, tornu, i údrughié s' Czarkvom Saſtavglieniem, neoskvargniujeſe Czarkva; Jerbo ová miſta nieſu Czarkva, prem daſu ná sluxbu Czarkvé: Kor, i Kapele zajednoſe razumiú s' Czarkvom, zató ú ovie miſty ucſinivſci recſené grihe, oſtalabi Czarkva oskvargniena. *Bonac. ibid Anaclet. cit.*

138. IV. Oskvargñiuieſe Czarkva pó ukopagniu Cſovika ú prokletſtvu vechiemu: Zasćtó takvy neimajuchi diela od molitavah, ni dobarah duhovnie, poiſty nacſin pravoje i doſtoino, dá neimá ni miſta ſveta zá ukopagnie: I buduchi daje takvy proklet od ſveté Czarkvé; zató protivaje miſtu ſvetu, ukopatiga. *Laym. Anacl.*

139. V. Oskvargniuieſe Czarkva pó ukopagniu nevirnika ú gnioj, illi diteta Nekarsćtena; Gdi znaj, dá kada umré diete ú utrobi, zajedno ſmaterom, tadaſe zajedno ſmaterom moxe ú miſtu ſvetu ukopati, zasćtoje tada diete dio materé: alli kadaſe raſtavy s' materom, nemoxeſe ukopati. *Anac. cit. n.* 127. Niky naucſitegli i drugá dvá dogagiaia ucsé, ú koymaſe oskvargniujé Czarkva, tó jeſt kadaſe Czarkva blagoſovy od Biskupa ú prokletſtvu vechiemu, i kadſe zidovi oboré: Alli ovoſe ocſito ú kanonu nezabilixujé; zató naucſitegli mloghy govoré, dá gdi neimá zabragniegnia od kanona, ondiga nevagljá razumiti: A' u poslidgniemu dogagiaju, kadaſe zidovi oboré, ondaſe zové Czarkva oborena, á ne oskvargniena; Zasćto kadaſe Czarkva oskvargny, ondaſe i miſto oskvargny, zató nebiſe mogla Miſſa govoriti ú Czarkvi oborenoj; sćto nie ú obicſaju, negoſe brez ſumglie ú takvie Czarkva miſſa govory.

140. Recſeny dogagiaj, vagliá daſu ocſiti, illiti pó ſudu ocſitovani, tó jeſt, daje pó ſudu iznagieno; illi daſe ocſito vidy dillo nepodobno, daſe drughé ſvidocsbé nepotribuié. Drugojacſie ako nie grih pó ſudu ocſitovan, illi ocſito vigien, nego ú skrovitu ucſignien, nebi byla Czarkya oskvargniena: *Laym. cit. n.* 8. *Anacl. n.* 122.

141. Kadje Czarkva od Biskupa blagoſovgliena, poslie oskvargniegnia nemoxeiú ſvaky miſnjk blagoſoviti, nego vagliá dajú Biskup blagoſovy; Alliú moxe miſnjk blagoſoviti, ako imá od Papé dopusctegnie, alli tada vagliá dá Biskup vodu blagoſovy, ako nie varlo daleko: akolie daglié od dvá dny, ondá moxe miſnjk poſvetivſci vodu blagoſovitiú. *Anac. ibid. n.* 133. Stariſcine Reda ſvetoga Franczeſcka mogú blagoſoviti ſvoje Czarkve, i grebie, oſſobito kad nebi otio Biskup blagoſoviti, pó dopusctegniu Leona X. Iſtoje dopuſtio Eugenio Papá IV. godiné 1444. 4. *Cal. Feb. Pont. ſui Anacl.* 14. *apud P. Ancſich ex Arch. vit. fol.* 285. Redovnjkom ſvetoga Franceſca Provinczié Boſſanské, dá mogú ne ſamo ſvoje Czarkve blagoſoviti, nego i drughé, koje nieſu od Biskupa poſvechiene.

POGLAVIE X.

Kadaſe moxe Miſſa zapocſeta nesliditi?

142. JErſmo ozgor rekli, daje miſnjkom od Iſſukarſta náregieno, dá imajú poſvetilisćte prikazivati Bogu ſvemoguchiemu, buduchi takvó doſtoianſtvo povoglno ú Czarkvi ſvetoj primili; Zatoſe ovdi iziskujé, moxeliſe kadgod Miſſa zapocſeta nesliditi, nego oſtaviti. Gdi vagliá znati, daſe ná dvá nacſina razumié nesliditi Miſſu zapocſetu: Ná parvy nacſin, kadſe oſtavy neſvarſcena Miſſa újonomu, sćtoje od Biſtva Miſsé: Ná priliku, kada miſnyk poſvety kruh, á nepoſvety Vino; Illi kadſe ſamo pricſeſty s' tylom, oſtavivſci karv: Tadabi prie vagialo

xivot

xivot izgubiti, nego ostaviti nesvarsceno posvetilisćte *Laym. cit. cap.* 7. Nádrughy nacsin, kadasě ostavé molitve obicsainé ú missi govoriri, illi csigniegnia od Czarkvé naregiena: Ovdi negovorimo ni odiegnoga ni od drugoga ostavgliegnia: Zasćto kako, réko priebi vaglialo xivot izgubiti, nego posvetilisćte nesvarsceno ostaviti; samose dakle ovdi iziskujé, ú koyse dogagiay moxe missa zapocseta nesliditi brez griha?

143. Moxe Misnyk ostaviti, i nesliditi Missu dó kanona ú slidechy. I. Akose ossity dá nie postan, illi daje ú prokletstvu vechiemu. II. Kadbi tko doscao ná missu, koy jest ú prokleستvu vechiemu; alli akobi doscao poslié kanona, vagliá sliditi Missu. III. Kadbi Misnjk poslie posvechiegnia znao, dachie ú pasti ú ruke nevirnjka, illi dachie xivot izgubiti, illi dachie nevirnjk tylo Issusovo pogaziti. IV. Ako misnjk upade ú bolest, i nemoxe viscié sliditi missu prie kanona; Akoli upade ú bolest poslie kanona, vaglia dá drughy misnjk istu missu slidy, gdie parvy ostavio: Ovy vaglia daje postan, akoli nie postan, nemoxe missu sliditi: Alli kadje parvy misnjk posvetio, tada drughy akochie i nepostan biti, vagliá dá missu slidy, jerbi drugoiacsié ostalo nesvarsceno posvetilisćte. U ovimá dogagiay, i drughima varlo vechiem, ovimá prilicnym, moxese ostaviti missa: á izvan ovizių ostavivsci missu, upadase ú proklestvo. *Paul. Laym. loc. cit. n. 2. ex illo cap. 7. Nihil.* 1.

144. Dó ricsij prikazagnia, tó jest, *suscipe sancte Pater*, akobi ú Czarkvu doscao Biskup, Kardinal, Kragl, Princzip, illi koy drughy velika dostoianstva, kojbi otio czielu missu sluscati, i nebilo drugoga misnjka, ondabi mogao misnik iznova missu pocseti, A'poslie recseny nemoxe, nego vagliá dá missa slidy. *Laym. cit.*

145. Misnjk ostaviti missu zá nikó vrime, pak opet sliditių ú slidechy dogagiay moxe. I. Kadbi tko umirao, á niese ispovidio; ondabi mogao misnjk zá pó Sahta ostaviti missu, i ispoviditi, i

 pri-

pricsestiti bolesna. *Laym. ibid.* II. Moxe dó Evangeglia ostaviti, zá dati bolesnjku svetó uglie, á poslie nebi mogao ostaviti, vech akobi bolesnjk nemogao drugoga Sakramenta primiti. *Melch. Zambr. decis. Cas. moral. cap. 4. dub. 6. n. 5.* III. Kadbise dogodilo dase ná missi diete rody, i neimaoga tko drughy karstiti, tadabi misnik mogao ostaviti Missu doklega karsty. *Anac. cit. punct. 10. n. 25.* IV. Moxese ostaviti missa kadse ná istoj missi pripovidá; zasctoje i onó sluxba Boxjá. Od drughie dogagiay, koyse ú missi mogú dogoditi, moxe mudar misnjk viditi ú misalu Rimskomu ná svoy misty.

POGLAVIE XI.

Od Otára, svetoga sudia, i odichié potribité zá missu, i tko ová moxe blagosoviti.

146. Vidivsci oná, kojasu od|bistva svete misse, od potribeje viditi oná kojasu potribitá zá dostoino, i naredno sluxiti svetú missu, kojaje svetá Czarkva od Aposctolah primila, i vazda upravno uzdarxechi, ná ovomú slavnomu posvetilisctu, misnjkom csiniti, i obsluxivati naredila. Naiparvo dakle vagliá, daje otar kamenit, buduchi daje Issukarst kamen, i temegl slavné viré Katolicsanské; I vagliá dajé svarhu Otára jedan csitav kamen, zá zlamenovati jednu persconu ú Issukarstu, i ovy vagliá daje posvechien od Biskupa, illi od drugoga, od Papé ná tó oblast imajuchiega; kakose sctié daje dopustio Leon X. fratrom réda svetoga Franceska, i Pavao III. Jexuvitom i duchym ú istok. Tákogier istoje dopustio Eugenio V. Godiné 1444. Ministrom Provinczié Bossanské, kad nebi blizu Biskupa bylo.

147. Gdi znaj, dá ovy kamen razlucsujese od otára, tó jest, dá svarhu otára uzidana moxe biti kamen veliky, koyse neghibglié, nego vazda ná otarú stoy: ovy ako nie od Biskupa posvechien, nemoxese nágniemu missa govoriti, negoje od potribé

svar-

fvarhu gniega maly, illiti nofechy kamen ftaviti. I akofe ovy maly razbié, dá ná gniemu nemoxe kalex ftajati, offobito akofe razbié mifto, gdi fveté Reliquie ftoje, nemoxefe miffa govoriti: A' veliky, koy vazda ná otáru ftoy, i pofvechienie, akofe razbié, dá ná gniemu nemoxe corporal ftaiati, nemoxefe miffa govoriti. Iftofe razumié od fvetoga fudia, i odichié mifnjcské, tó jeft, kadfe razbié, illi razdre varlo, zabragnienoje dafe ná miffi sluxy, brez varlo veliké potribé.

148. Prem daje zabragnieno od Czarkvé, dafe famo ná kamenitu Otaru miffa govory, nitife moxe ná darvenu govoriti, izvan ú Rimu ú Czarkvi fvetoga Petra ú Vatikanu, i ú Czarkvi fvetoga Ivana ú Lateránu, gdife naodé Otari darveny, ná koymafu Aposftoli Miffu govorili, ná koymá izvan Papé, nitko drughy miffu negovory: Safviem tiem ú ftrana nevirnicskie, gdifu Czarkve oborite, i neimá KamenityeOtarah, moxefe govoriti Miffa ná darvenu Otaru; alli brez maloga, illiti nofechiega kamena, nigdife nemoxe Miffa rechi.

149. Kalex i Patena, vagliá daje od zlata, illi od frebra, pozlochieno, i jedno, i drugó; ftolacz od kalexa moxe bitti od tucfa, illi od mieda, alli cfafca nemoxe: I doftoinoje daje ovó fudie cfifto, zascto akoje ú ftaromu zakonu obicfaino bilo cfiniti fudie od zlata, i frebra, ú cfemuje Manna ftajala; koliko vechmá fadaje potribno, da bude cfifto fudie, ucfemubjva pravó tylo, i Karv Iffukarftova. Kalex, i patena vagliá daje od Biskupa blablagofovgliena, illi od drugoga od Papé dopuscтegnie imajuchiega, sctofe nedopusctá toliko Lafno, prem dafu mloghy Pape, ú potribi mloghyma dopusctivali, kako Miniftrom Provinczié Boffanské, i drughima. Gdi znaj, da kadfe S'kalexa, illi S'patené otaré zlato fafviem, tadaje od potribé iznova pozlativfci blagofoviti, akolife malo otare, moxefe miffa govoriti; I akobiffe nemogao blagofoviti, á bjlabi potriba sluxitfe fcnim, moxefe miffa rechi ú iznova pozlachienu. *Tamb. lib.* I. *cap.* I. §. 5. *n.* 3. Pixida ú kojofe tylo Iffufovo uzdarxy, illi nad bolefnjká

 nofij,

nosij, vagliá daje pozlachiena; alli nie odpotribé daje blagosovgliena, prem dase moxe blagosoviti. *Bonac. Tam. ibid.*

150. Korporal vagliá daje od Lanena, illi od Konopglina beza, csista, ibiela, i vagliá daje pomazan s' csistym brascnom. I kadie jedan pút blagosovglien, akose i opere, niega od potribé iznova blagosivgliati; zascto pó opragniu, negubi blagosova: Alli kadje varlo Czarn, i vinom poljt, misnjk ná gniemu posvechiujuchi sagriscujé, csinechi protiva dostoianstvu tolikoga Sakramenta. Maramieza s' kojomse Kalex taré, po isty nacsin vagliá daje od csista beza, nitie potribé daje posvechiena. Ná isty nacsin Pala, skojomse Kalex pokrivá, nie potribé daje blagosovgliena; alli vagliá daje ozdol bezom pod stavgliena, á ozgor moxe bitti od svjlé, i zlatom navezena. *Gavant. part. 2. tit. 1. L. 1.*

151. Ná Otáru svarhu kamena, vagliá dasu try rucsinjka, posvechiena, illi i neposvechiena, izvan Otarnjka, i moxese jedan pridvostrucsit, dá izigiú try. *Gavant. cit. tit. 20. l. r.* Naglavnjk, koscuglia, Pojas, Manipuo, sctola, i Paramenta, vagliá dase blagosovy od imajuchiega oblast, drugoiacsiie ú neposvechienima govorechi missu, smartnose sagriscujé. Od svega ovogá misnjk moxe viditi boglié ná svoy misty.

POGLAVIE XII.

Od duxnosti sluscati Missu.

152. BUduchi dasu svi pravovirny dioniczi od svetie molitavah, i missah; zatoje dostoino dá svaky, barem kadgod, naidese pri csudnovatomu posvetiliscu sveté Missé; i zascto su gliudi malo prignuti ná dobra csigniegnia, i malo trudé zá spasegnie duscé; Zatoje svetá Czarkva varlo veliku zapovid stavilá, od sluscagnia sveté Missé, koja pod zapovid zaduxujé sve koliké pravovirné i jednoga, i drugoga plemena, ná pomglivo izvarscegnie pod smartnj grih; Pod kojom zapovidiu, nesamose

zar-

zdarxe svitovgny gliudi, nego i Redovnjczi, ossobito koy missu negovoré.

153. Zá izvarsciti ovú zapovid sveté Czarkvé, vaglia dase pomglivo, i poboxno missa slusćá, drugojacsié neizvarscujé zapovidi; jerbo svetá Czarkva zapovidá, dase sclusćá missa zá primiti milosti, kojé Bogh ná missi dopusćtá, á nepomglivo, i raztarkané pameti slusćajuchi Missu, neprimajuse milosti Boxié: Dakle zá primiti milosti Boxié, i ispuniti otegnie svetéCzarkvé, vagliá missu slusćati s' poboxnostiu, i skupgliené pameti, promiscglivajuchi muku Issukarstovu. Nitie potribito razumiti sćto misnjk govory; Zasćto koy kgnighé neznadú, nebi izvarscili ovú zapovid. Nitie potriba dá csujé glas misnjka; jerbi slidilo, dá gluhi neizvarscujú ovú zapovid. Nitie takogier od potribé dase vidy misnjk; jerbo sliepi nebi mogli slusćati Missu: Negoje potriba blizu bitti, i pametiu promiscglivati posvetilisćte, kojé zlamenujé muku Issukarstovu. *Laym. cit. Anacl. tr.* 10. *dist.* 1. *q.* 4. *n.* 38.

154. Odviscié, zá ispuniti ovú zapovid, vagliá kod missé od pocsela, dá svarhé bitti, i akose ostavy trechy dio Missé, smartnose sagriscujé, i neslúsćase Missa. Nitti slusćá missu koy csujé od pó missé jednoga mjsnjka, pak dó pó missé drugoga: Zasćto tada nebivá kod jednoga svarscena posvetilisćta, nego kod dvá: Zató Iñoczenczio Papa XI. Proklignié govoregnie, koybi rekao: *dá slusćhajuchi dvie, illi csetiri strane missé zajedno, izvarscujese duxnost slusćati Missu.* Akose dakle neizvarscujé zapovid csuvsci dvje, illi try strane misse, ad razlicsiti misnikah, neizvarscujese ni ná pose: Jerboje otegnie svete Czarkvé, dase budé kod jednoga posvetilisćta. Nitti vagliá razlogh Bonaczjné, i drughie kod gniega zabilixenie naucsiteglià, koy govoré: dá slusćajuchi od pó missé jednoga Misnjka dó pó drugoga, izvarscujé zapovid: zasćtoie, velé, jedna Missa cziela: I opet kad misnjk missu govorechi upade úbolest, dá nemoxe missu slidití, drughy misnjk vagliá dá istú Missu svarscy: U takvu dogagiajú

dvá

dvá misnjka Missu govoré, á samoje jedna Missa, i tkobi takvú missu sluscao, izvarsciobi zapovid: Dakle govoré; sluscajuchi od pó jedné, dó pó drughé Misse, izvarscujé zapovid Czarkvenú. Reko dá nevagliajú ovy razlozi; Zascto istinaje dá nebi sagriscio smartno, kad nebi mogao drugú missu sluscati, alli nebi sluscao jednu Czielu Missu, nego pó poloviczu dvje, i zató nebi izvarscio zapovidi; jer nie jedno Czielo posvetiliscte, negosu dvá: Dakle gdi nie jedno posvetiliscte, nie ni jedna cziela Missa. *Tamb. lib. 4. cap. 2. n. 10. Castr. tr. 22. disp. unic. punct. 16. n. 8.* Nitti vagliá drughy razlogh, od dvá misnjka koy govoré jednu Missu; Zascto ú takvú dogagiajú, gdi jedan misnjk ostavy, ondi drughy pocsmé Missu, i zatose zové jedno posvetiliscte, á ne dvá: alli dvá misnjka govorechi dvije Misse, dvasu posvetiliscta razlucsena; Zató neslusscase jedna Missa, nego dvie, i obadvie nesvarscene; Zatose ni zapovid neizvarscujé.

155. Mloghisu dogagiay, ú koymá ostavivsci Missu nesagriscujese, i razlucsujuse ú dvie varste; Parvá varsta zovese nemogustvo tylesnó, tó jest, kadse nemoxe sluscati Missa zaradi kojé zapriké tylesné; ná priliku kadje tko ú tavniczi, i neimá slobodé, illi ú bolesti, illi ná putu, i nemoxe prispiti ná missu: Uovima, i ovima prilicsnima dogagiay, ne sagriscujese neslusavsci Missu: buduchi dá nitko nie duxan csiniti onó scto nemoxe. Drugaje versta, kadse nemoxe sluscati Missa zaradi izgubgliegnia dobarah tylesnie, illi duhovnie: Tako tkobi znao, dachie imati kojú scetu, nie duxan ichi ná Missu. Gdi znaj dasu csetiri varste dobarah, kojá Csovik moxe izgubiti, tó jest, dobrá duscé, dobrá tyla, dobrá poscegnia, i dobrá srichié. Tako nie duxan ichi ná Missu, koybi znao dachie ú grih ú pasti, illi kojú drugú duhovnú scetu tarpiti. Nitie duxan ichi ná Missu, koybi znao dachie xivot izgubiti: Kako ni ony koybi znao, dachie poscegnie izgubiti: Naisty nacsin, koybi znao dachiemuse sceta ú dobrié dogoditi, nie duxan ná missu ichi. Od viscié ucsé naucsitegli, dá kadaje daleko Missa, dase brez truda velika, nemoxe

ichi

ichi ná Missu, tada neiduchi nesagriscuiú : Alli ú ovomú svaky Boga bojechy moxe procziniti stagnie, i kriposti tylesné, i pó razlogu dobro proczignienu vladatise. *Anacl. tr.* 10. *dist.* 1. *q.* 5. *n.* 46. *& seq.*

CSLANAK IV.

Od Sacramenta Pokoré.

SAkramenat sveté Pokore, nesamoje Sakramenat, nego i Kripost, zasctoje duhovnó nikó kakojstvo, i samose poznajé pó naredbi svarhé, radi kojé bivá, illi pó vogli ú koioj stoy : Kripostboje xalostitise od zla, kogaie Clovik úcsinio, dobrovoglno tarpechi zá zlochie ucsigniené, i odlucsak csinechi, ú napridak ná isté zlochie nevrachiatse. Zató sckot mudry ucsij dase Pokora kako Kripost zdarxy ú pravdi, zasctoje pravedno da sebe istoga pedipsá, zaradi úvrigiegnia Boxiega : Zató griscnjk pokoru csinechi, jest zajedno krivacz, i sudacz; jest Krivacz, zasctojé úvridio Boga; jest sudacz, zascto pokarivá sebe zaradi uvrigiegnia, jerbi pó pravdi, pó drugomu istó pokaragnie tarpiti imao. Zá primiti dakle Sakramenat pokoré plodno, iziskujese ová Kripost, kojá drugó nie, nego xalost od grihá proscastie, s'odlukom nesagrisciti ú napridak. I razlucsuiese ú skruscegnie svarsceno, i ú skruscegnie nesvarsceno, kakochiemo nixié viditi.

Cslanakie od viré dá ſvetá Pokora jeſt pravy Sakramenat od Iſſukarſta naregien: Zasctoje onó Sakramenat pó razlogu ſvetoga Auguſtina, kojé zlamenujé. miloſt Boxiú; buduchi dakle dá ſvetá pokora zlamenujé odriſcegnie duſcé od griha i ſtavgliegnie ú miloſt Boxiú, kako ſvety Ivan ná pogl. 20. v.23. ucſij, pravie novoga zakona Sakramenat. Ovoſu ucſili ſvety Oczi skupglieni ú ſaborie, i naiposlie ú ſaboru Tridentinskomu prokligniu oné, koybi rekli dá nie pravy Sakramenat. *Seſſ. 14. can. 1.*

Od ovogá ſvetoga Sakramenta, toliko potribujú griſcnjczi, daſe brez gniega ni pojedan pút ſaranit nemogú; Zató kakoje Sakramenat Karsctegnia potribit ſvima, takoje ovy Sákramenat potribit griſcnjkom, i zatoſe ová dvá Sakramenta zovú martvacská, zasctobo prie gni duſcaje martva ú miloſti Boxioj, kakoſmo ná drughy miſty vidili. Zatochiemo ú ovomú Cslanku govoriti od ovogá Sakramenta, i od drughie ſtváry gniemu priſtoinje.

POG-

POGLAVIE I.

Sčtoje, i kadaje naregien Sakramenat Pokoré?

1. SAkramenat ſveté pokoré, jeſt Odriſcegnie Cſovika pokorna, ucſignieno s' ſtanovitym ricſma, s' potribnym otegniem od Miſnika oblaſt imajuchiega recſenima, pó naregiegniu Boxiemu, jakó zlamenujuchih odriſcegnie duſcé od griha; Tako ucſij ſckot in 4. *diſt.* 14. *q.* 4. Iz kogá nauka vadiſe, daje ovó Sákramenat novoga zakona, zdarxechiſe ú zlamegniu cſujuchiemu, zlamenujuchi odriſcegnie Cſovika pokorna, pó ony nacſin, kako Karsčtegnie zlamenujé opragnie duſcé od griha iſtocſnoga, pó politiu vodé, i recſengniu ricſij od Iſſukarſta naregienie, s' otegniem polivajuchiega. Vadiſe takogier, dá izvan miſnjka nitko drughy nemoxe od grihá odriſciti; I Miſnjk izvan moguſtva kogá primá kadaſe redy, vagliá dá imá dopusčtegnie od Biskupa zá iſpovidati; jer neimajuchi dopusčtegnia, nebi byla dobra iſpovid. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 6. *q.* 1. *n.* 6. Drughé ricſi iſtomacſichieſe, slidechi govoregnie ovoga cslanka.

2. Iſſukarſtie naredio ovy ſvety Sakramenat poslie uskarſnutia, kada dahnu ú Apoſctole govorechi: *Primite Duha ſvetoga, kojma odpuſtite grihe, nekaſu odpusčteni gnima, á kojma uzdarxjte, nekaſú uzdarxáni.* Kakoje piſano kod ſvetoga Ivana ná pogl. 20. v. 22. Sčto potvargiujé ſabor Tridentinsky, *Seſſ.* 14. *cap.* 1. *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cum à mortuis excitatus, inſuflavit in diſcipulos ſuos, dicens: Accipite Spiritum Sanctum &c.* A' Goſpodin Sakramenat Pokoré tada oſſobito naredi, kada uskarſnuvſci od Martvie, dahnu ú ucſenjke ſvoje, govorechi: Prjmite Duha ſvetoga &c.

POGLAVIE II.

Kollikoje potribit Sakramenat ſveté pokoré?

3. POkora jeſt Kripoſt prighibaiuchiá Csovika, dá iſpuny Bogu zá uvrigiegnie ucſignieno protiva gniemu. Gdi vagliá znati, dá Kripoſt jeſt obicſaj ſvarſcujuchy dillo razuma, i ná dobro pritexuchi, s' odvrachiegniém od zla, kakoje piſano ú Pſalmu 36. v. 27. *Declina à malo, & fac bonum.* Uklониſe od zla, i cſini dobro. I u Ixay Proroku ná pógl. 1. v. 16. *Quieſcite agere perversè, diſcite benefacere.* Pocſinite zlo dilovati, ucſite dobro cſiniti. Opetie drugá kripoſt od Boga nama uljta, á drugaje od nas dobjta, kojaſe dobivá mislechi od ſtvary Boxanſtvenie, i cſeſto promisgliajuchi dobrotu gniegovu, oveſu varſté Kripoſti uſtegnutie od zla, poniznoſt, triznoſt &c. A' kripoſt kojaje od Boga nama uljta, zoveſe Bogoslovná, zasctoſe udiglie Bogu upravgliá, i jeſt Vira, ufagnie, i gliubav. Nitti kojé cſigniegnie kripoſnó ú ſebi ſvarſceno moxe biti, bréz nadanutia Duha ſvetoga, kako ucſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ. 6. can. 3. ſi quis dixerit, ſine præveniente Spiritus Sancti inſpiratione atque ejus adiutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Ako tko recsé, brez nadanutia Duha ſvetoga, i gniegové pomochi, dá Cſovik moxe virovati, uffati gliubiti, illi pokoritſe, kako vaglia, damuſe miloſt opravdagnia dade, nekaje proklét.

4. Pokora kako kripoſt, razumgliena daje boleſt, i marzkochia od grihá ucſignienie, s' odlukom neſagriſciti ú napridak, jeſt vazda byla potribna griſcnjkom, zá izmoliti od Boga grihom oproſctegnie, govorechi Prorok Ezekiel ná pogl. 18. v. 30. *Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris; & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Obratiteſe, i cſinite pokoru od ſviu nepravdy vaſcy, i nechie biti vami ná izgubgliegnie

gnie nepravda. I Issukarstie rekao kod svetoga Lukè ná pogl. 13. v. 5. *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* Ako pokoru neuzcsinjte, svichiete pó isty nácsin izgubitse. Kojá mista svetoga pisma spominá sabor Tridentinsky *Sess.* 14. *cap.* 1. Zá ukazati daje pokora potribita svakomu griscnjku, zá oslobodit se od griha, i stavitse u milost Boxiú.

5. Ne samoje Sakramenat svetè Pokorè potribit griscnjkom zá dobiti milost Boxiú, negose pod zapovidiu zdarxy, tako dá griscnik sagriscujè, necsinechiu kadje vrime. Scto Naucsitegli s'sckotom *dist.* 17. *q. un. n.* 1. & 3. Vadè iz onè zapovidi Boxiè: *Gliubi Gospodina Boga tvoga &c.* Jerbo koy gliubi Boga, nenavidy sve onó sctoje protivno Bogu, buduchi dakle daje grih uvrigiegnie Boxiè, zató koy ochie podpuno, i svarsceno gliubiti Boga, odpodribeje dase kajè; i xalosty zá uvrigiegnia, i grihe kojeje ucsinio protiva Bogu: tó jest; Csovikie pó grihu izgubio parvú milost, kojuje prie griha imao, zató duxanie, kolikoje od gniegovè stranè opetse stavit ú istú milost, drugoiacsie nebi gliubio sebe istoga, jer nebi sebi dobro otio, ni xelio, buduchi daje naivechiè dobro koje moxemo imati, pribivati ú milosti Boxioj: Nitibi svarsceno gliubio Boga, jer nebi ú sebi pedipsavao, ni marzio ná onó; sctoje protivno Bogu. Zató dakle iz onè zapovidi Boxiè vadè Naucsitegli, daje zapovid csiniti pokoru, zá izvarsciti parvú zapovid Boxiú, jer kadse zapovidá gliubiti Boga, zapovidase naisty nacsin, dase ostavè svá oná kojasu marzka Bogu: Govorechi Issukarst kod svetoga Ivaná ná pogl. 14. v. 21. *Qui habet mandata mea, & servat ea, ille est, qui diligit me.* Koy imá zapovidi moje, i obsluxuje gniè, on jest, koy gliubj mene. Nitti moxe biti dá griscnjk doisto gluby Boga, ako neodbaczy sve onó, scto zná daje toliko marzko Bogu; buduchi dá Bogh zapovidá daga gliubimo svarhu svakè stvarì, kako naivechiè dobro nasce. Kakobi dakle svarsceno Boga gliubio, koy nebise kajao, i xalostio, od dilah ucsignienie protiva zapovidma Boxiem, i marzkie Bogu?

 6. Iz

6. Iz ovogá govoregnia slidy, daje Csovik duxan csiniti pokoru dokle imá vrime, kako ponukuje Aposctó; á necsekati dó svarhe xivota, zasctoje ondá varlo mucsno ucsiniti pokoru, i svarsceno pokaiagnie zá grihe imati; Govoré dvá veliká naucsiteglia svreté Czarkve, svety Jerolim, i Augustin; parvy govory: *Cum Egritudine opprimeris, vix potes aliud cogitare, quam quod sentis, & illuc rapitur intentio mentis, ubi est vis doloris.* Kadase boleſtiu pritisnesc, mucsno moxesc drugó misliti, nego sctochiutisc, i onamo tarcsij misao pameti, gdié jakost bolesti. Svety Augustin nadostavgliá govorechi: *Multa enim occurunt tunc impedimenta; nam morbus urget, pœna terret Filij, quos illicité dilexit, uxor & mundus eum ad se vocant.* Zascto mlogá tada zgodese zabragniegnia; jerbo bolest tiscty, muka strascy, Sinovi kojeje brez nacsina gliubio, xena i svjt sebi zovú. Zató svety Eligio govory: *Cùm omnes homines Pœnitentiam velint in fine vitæ suæ accipere, vix paucos videmus, eam secundum quod desiderant adipisci.* Kada svi gliudi Pokoru ochie ná svarhi xivota svoga primiti, tescko malle vidimo, dá gniú kako ochié dostignú. I tako svi redom svety Oczi govoré. *Frass. tom.* 10. *tr.* 1. *disp.* 2. *art.* 1. *disp.* 2. *art.* 1. *sect.* 2. *q.* 2.

7. Vazdaje sveta Czarkva temeglito virovala, i naiposlie ucsij sabór Tridentinsky *Sess.* 14. *cap.* 8. dá neimá ú Czarkvi Boxioj istinitiega nacsina pó komubise oslobodili od mukah, illiti pokaragniah, s' koymnam Bogh priti, izvan svreté Pokoré: Takoseie oslobodio David, i Ninivichiani svarhu koy imadiasce sarcsba Boxiá sáchi: Radi scta vapié svety Ivan zlatousty govorechi: O' Pokoro, kojá pó smilovagniu Boxiemu grihe oprascтasc, i Raj otvarasc, pokorna ozdravgliasc, svakù xalost ú veseglie obrachiasc, xivot od izgubgliegnia povrachiásc, stagnie potvargiujesc, poscegnie ponavgliasc, uffagnie dajesc &c. sva svezana ty odriscujesc, sva odvezana csuvasc &c. Pó tebi, ó Pokoro, David oxalostan, illi pokoran ucsinioseje svét. Pó tebi sin rasipglivacz ocsino zagargliegnie dostignu; Pó tebi

„Po-

„ Petar, poslie kako try pút gospodina zataia, oprosctegnie p.i-
„ mi. Pó tebi ó Pokoro, Razboinjka udiglie Issukarst ú Kraglie-
„ stvo vicsgnié primi. &c. *Frassen. ibid.*

8. Nitti imá koy grih, prem ako varlo texak, kogá Bogh pó pokori neoprosty, ocsitasu svidocsanstva ú svetomu pismu; Sctijebose ú kgniga Mudrosti ná pogl. 11. v. 24. *Misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam.* Smiluiescse svima, zascto meguch jesi, i propusctasc grihe gliudma, zaradi pokoré. I ú Ezechielu ná pogl. 18. v. 21. *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est- Vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor: In justitia sua, quam operatus est, vivet.* Alli ako nepravedan ucsinij pokoru od sviu griha svoy, kojeje ucsinio-Xivotom xivichie, i neumré. Od sviu nepravdy gniegovje, kojeje ucsinio, nechiuse spominati; ú pravdi svoioj, kojuje ucsinio, xivichie. Odkudse vidy, kolikoje velika kripost pokora, i dá pó gnioj sve grihe Bogh oprosctá.

9. Ovdi vagliá znati, dá poslie griha ú Csoviku dvie krivicze ostajú, jedna vikoviscgniá, pó kojoj bivá Csovik dostoian mukah Paklenie; drugá vrimenita pó kojoj Csovik bivá dostojan mukah vrimenitie. Obadvie ové krivicze naodese ú svetomu pismu od Boga ukazane: Od Vikovicsgnieje pisano: *Dacbie umriti dusca kojà sagriscy.* á od vrimenitié ú Exodu imamo priliku; kakochiemo boglié viditi u razgovoru od Purgatoria. Scto potvargiuié sabor Tridentinsky. *Sess. 6. can. 30. Si quis, post acceptam justificationis gratiam cuilibet pecoatori pœnitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœné deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ, vel in boc seculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna Cœlorum aditus patere possit: anathema sit.* Ako tko recsé, poslie primgliegnia opravdané milosti, svakomu griscnjku pokornu, dase tako grih oprosty, i Krivicza vicsgniá dase basc pomarsy, dá neostaje niedná Krivicza vrimenitá, kojase imá ispuniti, illi ná ovomú svitu, illi ná doscasto-

mu

mu ú Purgatoriu, prie négose ú Kraglieſtvo Nebesko prichi moxe, nekaje proklet.

10. Ne ſamo po ſvetoj Pokori, opraſctá Bogh ſvemoguchi, grihe ſmartné, nego i Laké, kako ucſij ſabor Tridéntinsky *Seſſ.* 14. *cap.* 5. *Multiſque alijs remedijs expiari poſſunt.* Gdi ſabor ucſij daſe griſi laky opirú, ne ſamo pó Sakramentu Pokoré, nego i ná mloghé drughé nacſine, zató ucsé Bogoslovczi, daſe griſi opraſctajù pó Sakramentu ſveté Pokoré, pó cſeſtu primgliegniu Sakramenatah, i pó ſvetima ſtvarma, kojé Latini *Sacramentalia* zovú; I parvó opraſctajuſe pó molitvi, oſſobito ocſenaſcu, gdi molimo danamſe griſi ſvagdagny oproſté. Drugó, pó vodi Blagoſovglienoj, kojá razlike Kripoſti imá. Trechié pó primgliegniu Tyla Iſſuſova. Cſetvartó, kadſe zajedno ucſiny iſpovid opchiena. Pétó pó razdigliegniu obilaté Lemoziné. Sceſtó, pó Blagoſovu Biskupa, illi Abbata poſvechiena. *Fraſſ. tom.* 10. *tr.* 1. *diſp.* 2. *art.* 1. *ſect.* 3. *q.* 2.

POGLAVIE III.

Izgubgliená dobrà dilla, pó novoj Pokori, opét oxivú

11. ZÁ razumiti kako dobra dila pó novoj pokori oxivú, vaglia znati, dá dobrá dilla ná trij nacſina mogú biti izgubgliena, illiti martva. Parvó onaſe dilla zovu izgubgliena illi martva, kojá cſinii Cſovik, kadje brez miloſti Boxié ú grihu ſmartnomu: Ná priliku, dá poſtiſc, Boga moliſc, Lemozine cſiniſc, á ú grihuſi ſmartnomu, dillaſſu izgubgliena, i martva, zaſctoje duſca brez miloſti Boxié martva; Jerbo, kakoje Duſca xivot tyla, takoje xivot duſcé Bogh, govory ſvety Auguſtin: Zató kako tylo, kadje brez duſce nikakva cſigniegnia tileſnoga nemoxe dilovati, tako duſca brez miloſti Boxié nikakvá cſigniegnia duhovnoga nemoxe ucſiniti, kojebi bylo zá ſpaſegnie vicſgnié. Dilla ovako ucſigniena neprimá Bogh, nitti mogú

mogú oxiviti pó ſvetoj Pokori, zasčtoſu ú ſebi martva, jerboje martva duſca ú miloſti Boxioj, Buduchi dá Bogh primá dilla zaradi Cſovika, á Cſovik buduchi ú nepriateglſtvu z' Bogom zaradi grih, neprimá Bogh dilla griſčnoga Cſovika. Kakoie piſano kod ſvetoga Ivana ná pogl. 9. v. 31. *Scimus autem, quia peccatores DEUS non audit.* A' znamo dá Bogh griſnjke nesluſcá.

12. Prem dá takvá dobrá dila Bogh neprimá, nitiſe pó gnima moxe doſtignuti slava nebeská, ſaſviem tiem jeſu koriſna; zasčto pó takvie dilly probugiuieſe Cſovik ná dobra cſignie-gnia, i ná pokajagnie; i opet mlogó putah uzdarxjga Bogh, dá neupade ú grihe vechié, i dajemu dobrá ſvitovgniá, kakoſe vidy: *Ex Gloſ. in cap. quod quidem. de Pœnit.*

Quæ cum mortali bona fiunt, dant bona terræ:
Kojá s' ſmartnym dobrá bivájú, daju dobrá zemglié:

Cor faciunt humile, minuunt tormenta gehennæ.
Sarcze cſiné ponizno, ſmankajú muke paklené.

13. Drugó, zovuſe oná dilla martva, koiaſe cſiné zajedno z' grihom ſmartnym; Ná priliku dá tko Kruniczu govorechi krade, illi koy drughy grih cſiny, ovakvá dilla nieſu primglie-na od Boga, zasčto nevodé ú xivot vicſgny, nitiſe pó gnima faly Bogh, nego uvrigiuié, Nitti Bogh primá oná dobrá dilla, kojaſe cſiné zá ucſiniti koy grih ſmartny; Napriliku, dá tko platy Miſſu, illi poſty, illi ucſiny Lemozinu, illi moly Boga, damu Bogh dá ſrichno ukraſti, ubiti nepriateglia, ſagriſciti puteno &c. Zasčto ová dilla premdaſu ú ſebi dobra, ſaſviemtiem zasčtoſe cſiné ná uvrigegnie Boxié, neimajú drughé plachié, nego muke vicſgnié, kako Aposčto piſcuchi Korintianom ná pogl. 6. v. 23. govory: *Stipendium peccati mors.* Plachia griha ſmart. Tó jeſt, izgubgliegnie vicſgnié.

14. Trechié, izgubglienaſu dilla oná kojaſe ucſiné ú miloſti Boxioj, pakſe poslie ú grih upadavſci izgubé: Ná priliku dá Cſovik kadje ú miloſti Boxioj ucſiny mlogá dobrá dilla, ovaſu

dobrá dilla xivá, jereje xivila dusca ú milosti Boxioj kadsu ucsigniena; Ako opet poslie ovie dobry dillah Csovik upade ú grih smartny, tada oná dobrá dilla pó novomu grihu ostanú kako martva; Zasctó dá Csovik umré ú ovomu grihu brez pokajagnia, oná dobrá dilla nebiga mogla privesti ú slavu nebeskú, prem dasu ucsigniena ú milosti Boxioj. Tako govory Bogh svemoguchi pó Ezekielu Proroku ná pogl. 18. v. 24. *Si averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: In peccato suo morietur.* Akose odvraty pravedan od pravdé svojé, i ucsiny nepravdu, sve pravde gniegove, kojeje ucsinio, nechiese spominat: ú grihu svomu umriche.

15. Ová dilla koiasu ucsigniena ú milosti Boxioj, i pó grihu novomu izgubgliena, illi ucsigniená kako martva, pó novoj Pokori, mogú oxiviti: Jerbo ová dilla niesu ú sebi martva, nego xjva, buduchi ucsigniena dokje Csovik bio ú milosti Boxioj, á samo ostalasu kako martva od strané Csovika; Oxivivsci dakle Csovik ú milosti Boxioj, oxivú i dilla ucsigniena ú milosti Boxioj: Zascto grih nemoxe ucsiniti martva oná dobrá dila, kojá ú milosti Boxioj xivú, premda moxe ucsiniti Csovika martva, koye ú milosti Boxioj xivio. *DD. passim.*

POGLAVIE IV.

Od stvary Sakramenta Pokoré.

16. BUduchi dá svaky Sakramenat csinise ú stvarma, i ú ricsma, i Buduchi rekli ozgor dá Sakramenat Pokoré stoy ú odriscegniu Csovika pokorna, tó jest grihe svoje ispovidajuchiega; zató ovdi vagliá rechi dá i Sakramenat Pokoré imá stvari, brez koy nebi bio dobar Sakramenat: Dakle ú ovomú Sakramentu grisisu stvar, illiti *Materia*, brez koy nebi bio dobar Sakramenat; Ony tó jest, koysu ucsignieni poslie karscegnia; Zascto

Zasčto toliko grih iſtocſny, koliko drughy griſi, koyſu ucſi- gnieni prie Karsčtegnia, opiruſe pó Karsčtegniu, kako ocſito u- cſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ. 14. cap. 2. Per Baptiſmum enim Chriſtum induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura, plenam, & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes.* Po Kars- čtegniu dakle Iſſukarſta oblacſechi, novó ú gniemu cſinimoſe ſtvo- regnie, puno, i ſvarſceno ſviu griha oprosčtegnie dobivaiuchi.

17. Reko daje ovy Sakramenat naregien zá grihe ucſignie- né poslie Karsčtegnia; Zasčtoſe ovy Sakramenat cſiny pó na- cſinu ſuda, á tko nie ú Czarkvi, Czarkvaga neſudy, kako piſcé ſvety Pavao Aposčtó Korintianom ná pogl. 5. ú Kgnizi parvoj; Buduchi dakle dá Sakramenat Karsčtegnja, jeſt vrata, pó komuſe ú Czarkvu ulazy, prie gniega Cſovikie izvan Czarkvé, i neſudi- ga Czarkva; zató griſi ucſignieny prie Karsčtegnia, opiruſe pó Karsčtegniu, á ne pó ovomú Sakramentu.

18. Nitie naregien ovy Sakramenat zá grihe Laké, ucſignie- né prie, illi poslie karsčtegnia: Jerbo pó griſy Lakie negubjmo miloſt Boxiú, nitiſmo doſtoini mukah Paklenie: I zasčto griſi Laky ná mloghé drughé nacſine moguſe oproſtiti (kakoſmo vi- dili ú proſcaſtomu poglaviu) prem daſe i pó Sakramentu Pokoré oprasčtajú. I varlo dobro cſine, koy ná iſpovidi grihe Laké kazu- jú, prem dá nieſu duxni, i ne ſagriſcuiú oſtavivſci grihe Laké, i neiſpovidivſcij. *Con. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5.* Negoje oſſobito naregien ovy Sakramenat, zá oslobogiegnie od grihá ſmartny.

19. Drugá ſtvar, brez kojé nie dobar Sakramenat, jeſu sli- dechie ricſi, tó jeſt. *Dominus noſter JESUS Chriſtus, te abſol- vat, & ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommuni- cationis, ſuſpenſionis, & interdicti, inquantum poſſum, & tu indiges:* Deinde; *Ego te abſolvo à peccatis tuis. In Nomine Patris &c.* Goſ- podin naſc Iſſukarſt nekate odriſcy, i Já moguſtvom gniego- vjm odriſcujem tebe, od ſvega zavezagnia, prokletſtva, skinu- tia, i zabragniegnia, kolliko mogu, i ty potribujeſc: *Pak;* Já te odriſcujem od griha tvoy. U Ime Ocza &c. Alli ſve ové ricſi

niesu od bistva odriscegnia, nego ové: *Absolvo te. Ex Doct. Subt.* Zasctose samo ú ovima ricsma zdarxy odriscegnie od griha, scto ukazuié sabor Tridentinsky *Sess.* 14. *cap.* 3. *Docet præterea sancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipué ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvo.* Ucsi tagogier svety sabor Sakramenta Pokoré *Formu*, ú kojoj ossobito jakost gniegova stoy, ú onima ricsma misnjka daje stavgliena: *Já odriscuiem tebe* I dá misnjk ové ricsi ostavy, nebi oddriscio, alli dá kojé drugé ostavy povoglno illi zaradi nepomglié; Prem dabi oddriscio, sasviem tiem sagrisciobi, csinechi protiva naregieniu; i obicsajú sveté Czarkve.

20. Trisu dyla ú Sakramentu Pokoré, tó jest skruscegnie, Ispovid, i Ispugniegnie Pokoré od misnjka naregiené. I ovese try strane, illiti dyla iziskuiú od strané pokornjka, kako ucsij sabor Tridentinsky. *Sess.* 14. *cap.* 3. *Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempé, contritio, confessio, & satisfactio: qui quatenus in pænitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remissionem ex DEI institutione requiruntur.* A' jesu kako materia ovogá Sakramenta istoga pokornjka csigniegnia, tó jest, skruscegnie, isdovid, i ispugniegnie pokoré: kojá koliko ú pokornjku zá ispugniegnie Sakramenta, i zá svarsceno, i podpuno griha oprosctegnie od naregiegnia Boxiega iziskuiuse. Od oviechiemo straná nixié ná svomu mistu boglié govoriti.

21. Znaj ovdi, kako naucsitegli s' svetjm Tomam darxé, izvarscegnie Pokoré nie dio od bistva Sakramenta, i zató dase neizvarscy pokora, dobarbi bio Sakramenat, kakose dogagiá ú bolesnjczy, koy poslie oddriscegnia udiglie umrú, neizvarscivsci pokoré; Zascto izvarscegnie pokoré, ù skruscegniu zatvarase ú takvoj potribi. Alli govoré, dá Ispovid, i skruscegnie jesu od bistva Sakramenta. Scot tanko proczinivsci pocsemuse bistvo ovogá Sakramenta csiny, i oná kojasu potrebna zá svarscegnie podpuno Sakramenta ucsij: Dá nitie skruscegnie, ni ispo-

iſpovid, ni izvarſcegnie pokoré od biſtva ovogá Sakramenta., tako daſe od gni cſiny Sakramenta biſtvo iznutargnie; Negoſu vely ſamo ſtrane izvanské Sakramenta, kojé izpugniuiú Sakramenat, kako ucſij ſabor Tridentinsky, ná recſenomu miſtu: Zasſto govory: Sakramenat Pokoré cſinjſe zlamegniem cſujuchym, kako i drughy Sakramenti, á skruſcegnie jeſt duhovnó *dillo* ú duſci, i zató nemoxe biti od biſtva iznutargniega Sakramenta: Nittie iſpovid; zasſtoje ovó dillo griſcnjka oſvagiajuchiega ſebe iſtoga: Nittie takogier izvarſcegnie Pokore; zasſtoſe ovó poslie Sakramenta cſiny; Negoje od biſtva iznutargniega Sakramenta Odriſcegnie, jer ú odriſcegniu ſvá jakoſt Sakramenta ſtoy, kako ucſij ſabor Tridentinsky *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Samo dakle skruſcegnie, Iſpovid, i izvarſcegnie jeſu izvan biſtva iznutargniega Sakramenta toliko potribite od ſtrané pokornjka, dá brez gni nie dobar Sakramenat; zasſtoſu ſtrane kojé ſvarſcuiu, i izpugniuiú Sakramenat; Buduchi dá Miſnjk nemoxe odriſciti, ako prie neimá Cſovik xagliegnia zá grihe ucſigniené, i ako neiſpovidy koy grih, i nie pripravan izvarſciti oná, kojamu miſnjk naredy. *Fraſſ. tom.* 10. *tr.* 1. *diſp.* 2. *art.* 2. *q.* 2. *ex mente Doct. Subt. diſt.* 16. *q.* 1. *n.* 7.

POGLAVIE V.

Od Odriſcegnia.

22. ODriſcegnie ochie rechi oslobogiegnie illiti izbavgliegnie od grihá; Buduchiſe Cſovik pó grihu ucſinio krivacz Boga: Zató pó odriſcegniu oslobagiaſe, i oprasſtaſe ne ſamo od griha, nego mlogo putah i od muké vrimenité, zá grih doſtoiné; Jerboie Miſnjk ſudacz, ſtavglien od Boga, dá ſudj griſcnjka, i daga ucſiny slobodna od griha, kogaie protiva Bogu ucſinio. I kako ſudacz ſvitovgny krivczu ſvitovgniemu naredivſci kojú pokoru, illi Birſcagh, ucſinjga od oné kriviczé slobodna;

Tako ſudacz duhovny pó odriſcegniu, ucſiny, illiti izbavy griſc-nika od griha.

23. Ovdi vagliá znati dá nie Iſſukarſt oſtavio, illiti naredio ocſito oné ricſi. *Abſolvo te.* Odriſcuiem tebe. Alliſe zatvarajú úonimá ricſma Iſſukarſtoviem, recſenimá kod ſvetoga Ivana ná pogl. 20. v. 22. *Primite Duha Svetoga, koym odpuſtite gribé, nekaſu odpusćeni gnima.* I zató pó onimá ricſma: *abſolvo te.* Ukazujé miſnjk, dá iſpugniuje onu oblaſt, datumu od Iſſukarſta. Nitia potriba bila, da Iſſukarſt oſſobito ricſi odredy; Zasćtoje ovy Sakramenat pó nacſinu ſuda odregien: A' odlucſak ná ſudu s' razlicſitym ricſma moxeſe rechi, iſtom dá tomacsé otegnie ſudcza; Kakoſe ú ſudu ſvitovgniemu obicſajé. Alli Buduchi ſvetá Czarkva, oſſobito ú ſaboru Florentinskomu, i Tridentinskomu ukazala, daſe ná ony nacſin imá ovy Sakramenat sluxiti; Zató miſnik brez griha nemoxey prominiti. *Fraſſ. loc. cit.*

24. Nemoxeſe odriſciti ony, koy neimá griha ſmartnoga, illi lakoga, illi naiposlie neiſpovidy grih ſmartny, od kogaje ná drugoj iſpovidi bio odriſcen; zasćto neimajuchi nikakvá griha, nitie krivacz, nitiga miſnjk imá od sćta odriſciti; Nittie zaludu ovó drugó odriſcegnie iſtoga griha, jedan pút iſpovigienoga; Zasćtó prem daje pó parvomu odriſcegniu oſtao slobodan Cſovik od griha, nisćtanemagnie, oſtaoie ú Kriviczi vrimenitoj zá grih doſtoinoj, kojaſe krivicza pó slidechiemu odriſcegniu ſmankajé, i pó cſeſcchiemu skruſcegniu zá iſty grih, bivá Cſovik ſve vechié doſtoinii miloſty, i darovah Boxy.

25. Odriſcegnie nemoxeſe poslati pó poruku, ni pó piſmu, premdabiſe i griſi znali onogá koy porucſujé, illi piſcé, zasćtoje né ſamo takvo odriſcegnie, nego i iſpovid zabragniena od KLEMENTA Papé VIII. godiné 1602. ná 20. Jula: Jerſe nebi mogao sluxiti miſnjk s' onimá ricſma: *Odriſćujem tebe.* Buduchi dá ové ricſi zlamenujú Cſovika bljzu, áné daleko. *Paul. Laym. Anacl. tr. 14. diſt. 6. q. 3. n. 26.*

26. Prem daſe ricſi odriſcegnia nemogú dati ú piſmu, illi pó

pó zlamegniu, negoje od potribé day misnjk z' glafom; izufty; Moxefe nis&aneḿagnié Ifpovid ucfiniti pó pifmu, i pó zlamegniu: Napriliku dá Cfovik nym (koy jeft duxan, ifpovidatife) donefe ú pifmu grihe fvoje, pak zlamegniem ukaxé, dafe kajé zá one grihe: Illi neznajuchi pifma, dá zlamegniem ukaxé grihé, dobrabi byla ifpovid, i vagliaga odrifciti.

27. Kadbi bio cfovik ú bolefti, i nemogao ifpoviditi fve grihe fvoje, zadoftabi bylo dá ifpovidy famo jedan grih: Illi nemoguchi ifpoviditi niednoga, zadoftaje da dade zlamegnie od pokajagnia; illi nemoguchi ni zlamegnia dati, zadóftabi bjlo, dá koy fvidocfij, daje on iskao ifpovid; I takobimu mogao misnjk dati odrifcegnie; Jer tadafe fcziny, dafeje pokajao od griha fvoy. *Diana p.* 3. *tr.* 3. *ref.* 5. *Ferd. Caft. tr.* 23. *difp. un. punct.* 5. *n.* 8.

28. Dá cfovik koy jeft Karftianski xivio upade ú naglu boleft, i nemoxe ifpoviditife, ni dati zlamegnia od pokajagnia: Takvy moxefe odrifciti s' ovima ricfma: *Si capax es abfolutionis, Ego te abfolvo &c.* Zas&o onó xivgliegnie Karftianski, dajé fvidocsbu, dabife ifpovidio, i pokajao zá grihe, kadbi mogao. Ifty nacfin odrifcegnia vagliá dati onizym, koy ú vodu, illi ú bunar upadú, i nemogúdati zlamegnia nikakvá. *Anacl. tr.* 14. *dift.* 8. *q.* 4. *n.* 70.

29. U velikoj potribi, kako ú voiskj, illi ú potopgliegniu, ná jedan pút mloghife mogú odrifciti, govorechi ricfi odrifcegnia ú broj vechieftruky; allie od potribé dá fvaky ukaxé zlamegnie od pokajagnia, ako nebi mogao koy grih ifpoviditi, s&oje varlo mucfno ú voiski megiu tolikym mlos&vom dafe fvaky ifpovidy. *Diana in refol. Caf. Confc. verb. qualitas Confeff. n.* 26.

30. Kada Cfovik nie fafvjm skrufcen, illi kada nechie oftaviti dogagiaje, pó koymá fagrifcujé; Moxemu mifnjk (i duxanie) zabraniti odrifcegnie, i neodrifcitga zá nikó vrime, doklemga nevidy boglié skrufcena: Zas&o pó uftavgliegniu odrifcegnia, boglié moxe probuditi cfovika ná skrufcegnie, nego daga udigl odrifcy. Ovofe razumy, kad pó zabragniegniu odrifcegnia nebi fmutgnia izifcla, tó jeft dafe cfovik neocfitujé; zató

zató misnjk varlo vagliá daje pomgliv, dá pó koy nacsin ispovid neocsitujé. *Castil. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 16. *Bonac. disp.* 5. *q.* 7. *punct.* 4. §. 2. *n.* 18.

31. Misnjk nemoxe odrisciti onogá, koy nechie, i nie pripravan ostaviti dogagiaje pó koimá griscy; Nápriliku, koy darxechi ú kuchi xenu nevincsanu, upadá scgniom ú grih puteny; nemoxese odrisciti, doklemiú neistirá; I josc akobiú jscao polaziti, illi kojé drughé dogagiaje imao: *Vide prop. Damn. Inn. XI. ordine* 61. *& seq.*

32. S'onimá koysu obicsaini koy grih csiniti, varlo mudro vagliá dase ispovidnjk vladá, nitti vagliá daga varlo osctro pokará, jerbiga ná desperaczion mogao dovesti; ni opet dága brez jakoga svitovagnia pusty; jerbimu dao slobodu sagriscivati: Nego vagliá daga jakó ponukujé, prid ocsi donosechimu gardochiu griha, i pokaragnia, kojá Bogh zá grihe dajé: á z'drughé strané ukazujuchimu dobrotu Boxjú, daje prignut zagarliti griscnika, koyse od griha pokajé, i datimu milost svoju. Ukazujuchimu naisty nacsin kollikesu slatkosti duhovné ú promiscgliagniu muké Issukarstové, Ponukujuchiga imati temeglitu viru, uffagnie, i gliubav, i daje zató zascticchiegnie protiva napastovagniu, priporuka Bogu, Diviczi Mary, Angelom, i Svetiem; kojá prikazavscimu moxe lasno poznati ispovidnik, ochielise pokornjk ú napridak boglié paziti, offobito akoga vidy jakó skruscena, illi dá placsé, illi uzdiscé, illi ako od duga vrimena ú ony grih nie upao, illi akoje csinio Pokore, molitve, i drugá dobrá dilla zá pazitse od griha, tadaga vagliá odrisciti. Alli akosu sva ová ponukovagnia zaludu mlogo pútah csigniena, i nisctase ploda nevidy, tada vagliá daga neodriscy zá niko vrime, damu nedade slobodé boglmá sagriscivati. *Anacl. loc. cit. n.* 48. *vide prop. Damn. Innoc. XI. ord.* 60.

33. Nemoxese odrisciti, koy nezná cslanke poglavité svetć viré, tó jest, koy nezná daje samo jedan Bogh. 2. koy nezná daje Bogh pravedan, koy daje plachiu dobrjm á muke zljm. 3. koy nezná

nezná skrovnost prisvetoga Troistva zdarxatise ú trima sobstvy. ú jednoj naravj Boxioj. 4. koy nezná upuchiegnie Issukarstovo. 5. koy nezná daje Issukarst zá nas karv prolio, i umarho ná krjxu : I koy nezná daje Issukarst istinity Bogh, i csovik ú jednoj personi. Zascto takvy neznajuchi ová otaistva, nemoguse saranit, buduchi dá neznajú nacsina potribna zá dobiti opravdagnie, i spasegnie. *Fœl. Pot. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. *n.* 275. *vide prop. Damn. Innoc. XI. ord.* 64.

POGLAVIE VI.

Od Misnjka koy odriscujé.

34. KAkosu ú staromu zakonu Misnjczi imali mogustvo suditi púk Izraelsky, i ozdravgliati gni od scughé tilesné; Tako ú novomu zakonu svetoga Evangelia, Misniczi novoga zakona, imajú oblast súditi griscnjka, i ozdravitiga od bolesti duhovné, to jest, grihá. I samojé gnima ovó mogustvo od Boga dato, dá izvan gni drughy ni pojedan nacsin nemoxe od grihá osloboditi; buduchi kod svetoga Ivana ná pogl. 20. v. 23. Issukarst Samjm misnikom ovú oblast dao; scto ucsij sabor Tridentinsky. *Sess.* 14. *cap.* 6. & *can.* 10. Jerboje ovó mogustvo Boxié, kakose moxe procziniti iz ony rizsij svetoga Marka ná pogl. 2. v. 7. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus DEUS?* Tko moxe odpustiti grihe izvan samoga Boga? Buduchi dakle daje tá oblast samomu misniku data od Boga, sam misnjk moxe od griha odrisciti, á drughy nemoxe.

35. Ovdi vagliá znati, dá misnjk kadse redy dvá mogustva primá, jednoje dá moxe posvetiti illiti missu govoriti; á drugoje dá moxe odrisciti od grihá. Ovó drugó mogustvo ako neima k'sebi priloxena mogustva zakonitoga, nemoxe odrisciti; Mogustvo zakonitó jest nikó starriscinstvo svarhu púka dato od imajuchiega oblast, zá malo, illi zá dugo vrimena. Na priliku kad-

ſe tko ucſiny ſudaz ſvitovgny, illiti *Doctor juris*. Dademuſe oblaſt dá ſvagdi moxe bitti ſudacz, alli udigl pó ovomú moguſtvu neſudy, nego ſamo ondá, kadmuſe dade ſtariſcinſtvo ſvarhu nikie, i drughé nemoxe ſuditi, nego oné ſamo ſvarhu koy imá ſtariſcinſtvo: Tako po iſty nacſin, Miſnjk kadſe redy primá moguſtvo dá ſvagdi moxe odriſciti od grihá, i ſvakoga, alli udigl nemoxeſe s' oviem moguſtvom sluxiti, dokmuſe nedadú podloxnjczi, ſvarvu koychieſe s' ovym moguſtvom sluxiti: I dá brez ovoga moguſtva odriſcy, nebi dobro odriſcio, zasctobi ſudio onogá ſvarhu kogá neimá oblaſti, ocſito ucſij ſabor Tridentisky *Seſſ.* 14. *cap.* 7.

36. Ná cſas Smarti neiziskujeſe ovó moguſtvo zakonitó, buduchi tada naivechiá potriba, á neimá drugoga koy oblaſt imá: Zató ú takvú dogagiaju ſvaky miſnjk priproſt moxe odriſciti od ſviu griha (kakochiemo viditi ú slidechiemu poglaviu) Náiſty nacſin od grihá Lakie ſvaky priproſt miſnjk moxe odriſciti: Alli nie dopusćteno, nego josćt zabragnieno od Innoczenczia Pape XI. dáſe priproſtym miſnjkom nedopusćtá ſtavgliati ná iſpovidalniczu, zá odriſcivat od grihá lakie, zaradi mloghie dogagiay, koyſe mogú dogoditi. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 8. *q.* 1. *n.* 12.

37. Miſnjk kada sluxy Sakramenat ſveté Pokoré, vagliá daje ú miloſti Boxioj brez griha ſmartnoga, drugojacſié ſmartno ſagriſcujé, zasćto nedoſtoino sluxy Sakramenat. I koliko putah iſpovidá toliko griha ſmartnie cſinij: Alli ako najedan pút odriſcy mloghé, jedan ſamo grih cſiny; Napriliku dá iſpovidy deſet gliudy, pak uſtané, jedan ſamo grih ſmartny cſiny; zasctoje jedno cſigniegnie, prem daſu brojem mloghy Sakramenti ſvarſceni iſté varſté, buduchi ſvaky (koyſeje iſpovidio) primio Sakramenat, i on ſvakomu sluxio. Alli dá ſad jednogha odriſcy, pak malo poslie drugoga, pak trechiega &c. tolikobi griha ſmartnie ucſinio, kolikobi putah ſio iſpovidati; Jerſu cſigniegnia razlucſita megiu ſobom. *Anacl. cit. diſt.* 1. *n.* 53.

38. Miſnjk

38. Misnjk koy ispovidá vagliá dá imá toliko znagnia illiti nauka, dá moxe poznati i razlucsiti grihe laké od smartnie, i od kojesu varsté: Buduchi daje ispovidnik sudacz, i Likar, zató vagliá dá znade suditi, razlucsivsci grih od griha, i poznati koy grih jest texy, koylie lakscy, koy jest protiva zakonu Boxiemu, koylie potiva zapovidma Czarkveniem; i poznavsci grihe, i okolostoiechiá griha, dá moxe dostoinu pokoru narediti pokornjku: Kako likar, vagliá dá neumitnomu ukaxé nacsine, pókoymase moxe paziti od grihá donosechiemu prid ocsi straotu muká paklenie, koje dobivá sagriscuiuchi, i izgubgliegnie slavé nebeské po isty grisy. *Barb. in Coll. Conc. Trid. sess.* 14. *cap.* 5. *n.* Zató misnjk koy odriscujé neimaiuchi zadosta znagnia, varlo sagriscujé, i ne samo on, nego i ony koymu dopusty, znaduchiga nenaucsna; Zascto mechié ú poghibio i jednoga, i drugoga, buduchi dá sliip slipa vodechi, obadvá ú jamu upadú, pó nauku Isusukarstovu. *Paul. Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *cap.* 12. *n.* 1. *Bonac. Anacl.*

39. Premdaje pokornyk duxan sve svoje grihe istomacsiti, i ispovidnyku upravno, i podpuno kazati, i ne samo grihe, negoli i okolostoiechiá grihá, kojá promigniujú varstu, illi texy grih csiné: Sasviem tiem mudar ispovidnjk kogá vidy, dá podpuno netomacsy grihe, duxangaie ispitati, i zaboravgliená, illi neistomacsená napamet donietimu; Jerbo ispovidnjk duxanie, kolikoje moguchie nastoiati, dase pokornjk pravo, i csisto ispovidy buduchi daje duxnost jednoga sudcza, ne samo suditi, i odlucsak rechi, nego pomglivo ispitati, dá moxe úpravno suditi. Alli kadje Csovik razuman, i odsebe znade upravnose ispoviditi nie potribé daga misnjk pytá vech akobi scto zaboravio moxe naspomenutimu. *Paul. Laym. Tolet. Ferd. Castr. Anacl.*

40. U ispitjvagniu pokornjka, ispovidnjk varlo veliku pomgliu vagliá dá imá i varlo s' velikom mudrostiu vagliá dase vladá dá neostavy kojú stvar, kojabi tesckochiu griha sakriti mogla, i opet dá neispituié prikonacsina, dá pitaiuchi nenaucsij pokornjka komú grihu, kogá prie nie znao: Zató vagliá dá ispovid-

njk s' nacsinom, i s' lipima ricsma, ustarpglivo, polako, i gliubeznivo ispytá pokornjka: Nitti vagliá pokarati pokornjka, ni kojú oscтru rics rechi, doklem svu ispovid nesvarscy; jerbi ulizao ú poghibio dase pravo neispovidy, i podpuno neistomacsij grihe svoje. Vagliá takogier dase ispovidniek pazy, dá neizusty kojé ricsi sramotné, ossobito xene ispovidaiuchi, s' koimabi pokornjku dao dogagiaj od griha putenoga misliti, illi xeliti, illiti pokornjka ná grih puteny naveo; Jerbo tada nesamobi smartno sagriscio, negobi oná perscona pod smartny grih duxna byla osvaditga Biskupu. *Vide plura de solicit. & Bul. Gregor. XV. & Pij V.*

POGLAVIE VII.

Od Dogagiay zabragnienie.

41. JErbo Czarkva Boxiá imá svu oblast svarhu pravovirnie; Zató imá mogustvo narediti oná, kojá ná dobro xivgliegnie upravgliena jesu; I zascto ú Czarkvi svetoj imajú stariscine, koy duhovno vladajú svoje podloxnjke, i imaiú oblast svarhu gni; zató oni mogu zabraniti, dá od nikie texy grihá svaky neodriscuié, nego samo ony, koy od gni ná tó ossobitu oblast imaiú: Ovoie vazda razumila, i uzdarxála svetá Czarkva, i svety Ocziú saborie skupglieni potvargiuali. Zató tú oblast imá S. Otacz Papa ú svoj Czarkvi Katolicsanskoj, Biskupi, ú svomu Biskupatu, i drughy vladaoczi, koy svoie podloxnike duhovno vladajú. I ovose razumié nikó zabragniegnie misniku, dá od tie griha nemoxe odrisciti, ako neimá oblasti, illiti dopusctegnia, od onogá koy dogagiaje zabragniuié, i dabi odriscio, nebi dobro odriscio: kako imajù i svitovgny vladaoczi obicsaj, dá od nikié vechy kriviczah izvan gni, illi komu oni dopusté, drughy sudacz nemoxe suditi, prem dá od magny kriviczah mogú sude csiniti.

42. Ná csas smarti, svaky misnjk, illi bio, illi nebio odregien dá ispovidá, moxe odrisciti od svaky griha, prem dá veliky, kako ucsij sabor Tridentinsky. *Sess. 14. cap. 7. In eadem Ecclesia DEI, custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes, à quibusvis peccatis, & censuris absolvere possunt.* U Czarkvi Boxioj vazdaje csuvano, dá nikakvá nie zabragniegnia ná csas smarti, i zato svi misniczi, sve pokornjke od svakoiaky griha, i pokaragniah odrisciti mogú.

43. Znaj ovdi dá kadse vely ná csas smarti; razumise kadse vidy pó razlogu daje Csovik ú pogibili od xivota, ne samo ú bolesti, nego ú voiski, ná móru, i ná drughimá pogibilima ocsitjm, izvan kadse dvá zazovu ná mejdan; *Anacl. Diana. Barb. Laym.* Nitiseie posly duxan ispoviditise opet od ony griha, akose od poghibili ossobody, Vech akobi pó takovy grisij ú proklestvo upao, ondabise duxan bio opet ispoviditi imajuchiemu oblast zá odriscitiga: Zasčto prem dá misnjk ná csas smarti, imá svú oblast uprav odriscitiga, Nisčtanemagnié buduchi prokletstvo jedno pokaragnie Czarkvenó, zá grihe ucsigniegné, oslobodivscisse od poghibili smartné, duxanseie stariscini prikazati, né daga iz nová odriscj, nego dá zapovid gniegovu primivsci pokoru ispuny. *Anacl. tr. 14. dist. 9. q. 2. n. 16.*

44. Moxese dogodit, dá misnjk moxe odrisciti od prokletstva, i izvan poghibili smartné: Dá naprilikuj dogié jedan koye ú prokletstvu ispovidatise, i damu nemoxe misnjk zabraniti odriscegnia, zaradi smutgné i ocsitovagnia pokornika, tada vagliá dagá odriscy od prokletstva neupravno illi *indirectè*, á od ostaly griha ú parvno, illiti *directe*; odriscit neupravno hochie rechi: da ony grih zabragnien, illiti proklestvo opet ispovidy imajuchiemu oblast: odriscit pak úpravno ochie rechi, dase vechié od tiú griha neimá potribé ispovidati. Ony pak, koybi primivsci takvó neupravno odriscegnie, akobise neispovidio, od onoga griha oblast imaiuchiemu, nebi ostao odriscen, zaradi neposluá ucsignie-

csigniena. Ovose razumy kada grih nie ocsit, á kadbi bio ocsit, onda misnjk vagliá daga ponukuié, dá otidé k' imajuchiemu oblast, i daga on nemoxe odrisciti; kako ucsij sabor Tridentinsky. *Sess.* 14. *cap.* 7. Illi akobi bio grih, i skrovit ámogaobiga misnjk brez smutgnié, illi ocsitovagnia drugomu oblast imajuchiemu poslati, duxanie i nemoxega, ni jednjm, ni drughjm nacsinom odrisciti. *Paul. Laym. lib.* 5. *tr.* 6. *cap.* 12. *n.* 10. *Bonvc. disp.* 5. *q.* 7. *punct.* 5. §. 3. *n.* 5. *Anacl. cit.*

45. Dogagiaj pak kojé Papa sebi zabragniuié, razlucsuiuse od dogagiay Biskupovy; zascto ony grisy, svakie svezán s' prokletstvom; illi skojom drugom pokoróm od Czarkvé naregienóm, kako zabilixuié *Ferdinando Castrop. tr.* 23. *punct.* 14. §. 2. *n.* 1. A' dogagiaj Biskupovi niesu svaky s' prokletstvom svezani, prem dasu vechy, illiti texy od drughie griha smartnie.

46. U dogagiaj, illiti ú grisi, koyse sctiu ná veliky Csetvartak, usvimase upadá ú prokletstvo, niti tko drughy moxe od gni odrisciti izvan Papé, vech ako od istoga Papé imá nató oblast, illi ná csas smarti. Zató vaglia dasu ispovidniczi pomglivi sctiti dogagiaje Papi zabragniene, i promisliti moxeli pokornjk ú Rim otichi, koy ako nemoxe, mogù pisati ù Rim, illiga Biskupu prikazati. Zapricsujé otichi ù Rim. 1. Koy upadù ù dughu bolest. 2. Koy znadù dá zaradi toga pùta tarpichie velliku sctetu. 3. Siromasctvo dá nemogù imati troscka zá pùt. 4. Koysu stari, illi varlo mladi. 5. Xene, á ossobito Monake. 6. Mlohavi, romi &c. 7. Sinovi, i slughe ako brez kvara kuchnoga nemogú otichi. 8. Akosu zadarxani ù poslu opchienomu kraglie stva, grada, i brez sctete nemogù posao ostaviti. I ù drughie razloxitie dogagiay. *Fœlix Pot. tom* 1. *part.* 4. *cap.* 5. *n.* 3348.

POG-

POGLAVIE VIII.

Od Pecſata Iſpovidi.

47. PEcſat Iſpovidi razumiſe onó viſokó mucſagnie, kogaje duxan Miſnjk darxati ú ſvemu, sctoje razumio, i cſuo ná iſpovidi. I ovoje duxan od zakona Boxiega, Naravnoga, i Czarkvenoga. I takoje ovó duxnoſt velika dá nigda, i ni ú jednomu dogagiaju moxeſe ocſitovat sctoje na iſpovidi cſuveno: I Iſpovidnjk prie vagliá dá xivot izguby, nego dá ocſitujé sctoje ná iſpovidi cſuo. Zató Iſpovidnjk vagliá s'velikom pomgliom dá pazy, nerechi sctogod, cſuveno na iſpovidi, zascto pecſat ovy viſoko zapovidá daſe negovory od onogá sctobi marsku Iſpovid ucſiniti moglo.

48. Iſpovid odkrivá, illiti ocſitujé iſpovidnjk, ako recsé damuje pokoru naredio, kojaſe obicſajé naregivat za grih Smartny, jer cſiny doch ú poznagnie drughoga, damuje iſpovigien grih ſmartny. Naiſty nacſin ako recsé napriliku, ticzio imá potribu od Iſpovidnjka koy imá dopusctegnie odriſcit od dogagiay zabragnieny, ocſitujé iſpovid. Nitti moxe iſpovidnjk s'pokornikom govoriti od grihá iſpovigieny, vech akomu pokornjk dopuſty. *Fœl. Pot. tom.* 1. *part.* 4. *cap.* 4. *n.* 3232. Alli akobimu pókornjk i dopuſtio, nemoxe ocſitovat iſpovidi, zasctoje ovy pecſat naredio Iſſukarſt, daſe nigda neocſitujé ú Sakramentu pokoré, zató ovó viſoko mucſagnje, vechieje naregieno zaradi Sakramenta, negoli zaradi pokornjka. *Anacl. tract.* 14. *diſt.* 9. *q.* 3. *n.* 34.

49. Ovy pecſat naiſty nacſin zaduxujé mucſati oné, koy okolo ſtojechi cſuiu koy grih iſpovidi, kakoſe moxe dogoditi kadje vellika tiſcma okolo iſpovidnjka; Na iſty nacſin, i oné koyſu tolmacſi na iſpovidi, jer pokornjk gnima viruié, kako i iſpovidnjku, i slobodno ſvoie zlochie ocſituié, zató kadbi tomacſi ocſi-

ocſitovali takovù iſpovid, vellikobi neposčtegnie ucſinili Sakramentu, ù ime kogá pokornjk ocſitujé, illiti Iſpovidá ſvoje zlochie. Odviſcé billixy. *Anacl. Loc. cit. n.* 37. dá tko nagié piſmo ù komuſu griſi upiſani, duxanie naravnim mucſagniem taiti, i ocſituiuchi ſagriſcuié ſmartno, oſſobito akoſu griſi velliki.

50. Naiposlie, nemoxe iſpovidnjk ni uſtma, ni zlamégniem ni pojedan nacſin ocſitovati sčtoje cſuo na iſpovidi, jer drugoiacſié upadá ú velika pokaragnia Czarkvená. Pod ovy pecſat padajú ſvi griſi i okoloſtojechiá grih, kako i drughy gliudi, od koyſe sčto ná iſpovjdi cſujé, daſu ſagriſcili; Tako daje iſpovidnik duxan ù viſoko mucſagnie ſtaviti, ſve onó sčtoje ná iſpovjdi cſuo.

POGLAVIE IX.

Od Skruſcegnia.

51. UCſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ.* 14. *cap.* 3. Daſu ú Sakramentu pokoré try ſtrane, ſve try potribite zá dobiti ſvarſceno odriſcegnie od grihá pó naredbi Boxioj, od koy parvá jeſt skruſcegnie, zató ú ovomú poglaviu od skruſcegnia, á ú slidechym dvima, od drughie ſtranah govorichiemo.

52. Skruſcegnie jeſt boleſt zá grihe ucſignjené, s'odlukom negriſciti ù napridak. Skruſcegnie jednoje ſvarſceno, pó komuſe xaloſtimo zá grihe, zasčtoſu úvrigiegnie Bogha, kako naivechiega dobra naſcega. Drughoje neſvarſceno, pó komuſe xaloſtimo zá grihe, radi gardochie iſtié griha, i ſtraha muká paklenie.

53. Skruſcegnie ſvarſceno, dobro jeſt od ſebe zá dobiti miloſt Boxiú, alli vaglia daſe imá otegnie od iſpovidi zá oné zlochie, zá kojé imaſe takvá ſvarſcená xaloſt, kako ucſi ſabor Tridentinsky *cap.* 3. U kojoj takogier ſtoy obechiagnie prominiti

xivot

xivot ná boglié, zasto drughojacsié nebi bylo Skruscegnie svarsceno, ni bolest dobra zá grihe ucsignienė, radi dobroté Bogha, svarhu svaké stvari pogliubglenoga. I vagliá daje odlucsak od sviú griha smartny, jer drughojacsié smartnobi sagriscio neimajuchi takvá odlucska. *Anacl. tr.* 14. *dist.* 6. *q.* 4. *n.* 50.

54. Ovó Skruscegnie vagliá daje prie ispovidi ucsignieno, akolise i prie odriscegnia ucsiny, dobroje. Zascto ú odriscegniu stoy bystvo Sakramenta pokoré, indi vagliá dase prie ucsiny Skruscegnie, á naiboglieie, dase i prie ispovidi ucsiny; Jer csovik vagliá dá prie ispovidi iskuscá xivot svoj, i skupivsci sve zlochie ná pamet, udigl imá xalost, dájé ú vridio Bogá, pak ispovidy isté zlochie, zá dobiti od gni odriscegnie. Reko daje, i poslie ispovidi, prie odriscgnia dobro ucsiniti pokajagnie, illiti Skruscegnie, sctose ossobito obicsajé od ispovidnjká, kako bilixy Anaklet *cit. n.* 59. Zascto onó Skruscegnie illiti oná bolest padá svarhu grihá ispovigienie, i ispovid zadostase ukazujé xalosna pó Skruscegniu slidechiemu. Allie naiboglié dase ucsiny prie ispovidi, jereie Skruscegnie parvá strana pokoré, tako vagliá dase udigl ucsiny pó iskuscagniu xivota proscastoga.

55. Gdi znaj, koy poslie ispovidi, i odriscegnia opetse ispovidy od kogá griha zaboravgliena, nie potribé novoga Skruscegnia csiniti, zasctogaje jurve ucsinio od sviu grihá ú opchienu, negose moxe odrisc.ti pó kripos ti parvoga Skruscegnia. *Anacl. cit. n.* 62. *Fœl. Pot. cit. n.* 3080.

56. Takogier, Zadostaje ucsiniti ú vecser Skruscegnie, pak ú jutruse ispoviditi, akose protivnym otegniem ne pritargné Skruscegnie; Pritargnese Skruscegnie protivnym otegniem, kadase poslie Skruscegnia imá naslagiegnie od kakvá griha, i tada od potribeje novó Skruscegnie. *DD. cit.* Skruscegnie nesvarsceno, ú Sakramentu pokoré zadostaie zá dobiti milost Boxiú, i odriscegnie od grihá, alli vaglia dá nie bolest naravná, pó kojoj kajese csovik odgriha, zaradi kojé scteté tilesné; naprilíku zasctoje ozloglascen, izgubio novcze, illise razbolio &c. Nego vagliá

gliá daje bolest svarhunaravná, pó koioise, xaly zá grihe, bojechise muká paklenie, promiscglivaiuchi Boga sudcza pravednoga, koy osugiujé ú muke paklene zaradi griha, kakosu Ninivichiani, ná pripovidagniu Jone Proroka ucsinili i dobili milosardie Buxié. Sve ovó vadise iz sabora Tridentinskoga. *Sess.* 14. *cap.* 4. *& Prop. Damn. ab Innoc. XI. ord.* 57.

POGLAVIE X.

Od Isspovidi.

57. ISpovjd ná mloghé nacsine razumise, kadgodse razumy, kadase pravda kojá recsé; kadgod kadse prid narodom vira isspovidy; kadse falechi isspovidá slava Boxia; opet kadse ná sudu isspovidy krivicza. A' ú Sakramentu razumise, daje osvagiegnie sebe istoga od griha ucsignienye, prid Misnjkom, zá primit odriscegnie od isty griha.

58. Dakle isspovid vagliá daje priprosta, tó jest dase isspovidy csovik s, ricsma priprostym, nemiscajuchi istorie, ni ricsi odviscié, nego samo oné kojesu zadosta istomacsiti grihe.

59. Vagliá daje ponizna, tó jest dase ponizno csovik osvagiá od zlochia kojeje ucsinio, ne falechise, ni ukazujuchi razkoscie ú grisij.

60. Vagliá daje csista, tó jest dase csisto kaxé grih, i sva okolostoiechiá griha, zá dobiti svarhu Sakramenta, tó jest odriscegnie, ne zá izpraznu slavu, ni pokrivajuchi zlochiu grihá.

61. Vagliá daje virna, tó jest dase istina za istinu kaxé, nemiscajuchi laxi, tomacsechi virno sva okolostoiechiá griha.

62. Vagliá daje csesta, tó jest dase csesto isspovidá. Daje odkrivena, i nepokrivena, tó jest, dase razborito grisi káxú, i dase ne recsé, s&obi mucsno isspovidnik razumio, nego onako kakoié grih ucsignien.

63. Va-

63. Vagliá daſe iſpovidé griſi s' ricſma posſtenim, i daſe mudar izbere iſpovidnjk.

64. Vagliá daje dobrovoglna, á ne uſilovana. I vagliá daje recſena ſtidom.

65. Vagliá daje ſvá, tó jeſt daſe ſvi griſi iſpovidé brojem, i varſtom kakoſu ucſignieni, i okoloſtoiechia, kojá promigniúiú varſtu griha.

66. Vagliá daje úskrovitu, ſamo prid miſnjkom, vech ako-bi velika potriba byla.

67. Vagliá daje s' placſem naiposlie iznutargnym, ukazujuchi daſe kajé od zlochiá ucſignienie, i dá xaly daje Boga ú vridio.

68. Vagliá daje itra, tó jeſt, daſe poslie griha udigl vagliá iſpoviditi, oſobito akoſu griſi puteny, zasſto produxuiuchi laſnoſe upade ú vechie grihe, ucſinivſci prie skupliegnie pameti, i xeſtoko bolechiſe zá grih ucſignien.

69. Vagliá daje jaká, tó jeſt daſe jako ocſituiú griſi, i daſe zaradi ſtjda, illi ſtraha neoſtavy koy grih ſmartny.

70. Vagliá daje oſvagiaiuchiá, tó jeſt daſe Cſovik oſvagiá od griha ſvoy, i daſe neogovará prid iſpovidnjkom.

71. Vagliá daje pripravan primiti, i izvarſciti pokoru, koiamuſe od iſpovidnika naredy. I prem daſe ſve ovó iziskujé zá ucſiniti dobru iſpovid, nisſtanemagnié ucsé naucſitegli, daje zadoſta daſe virno kaxe ſve, neoſtavivſci kogá griha, i ukazavſci boleſt zá grihe.

72. Prie Iſpovidi, vagliá daſe ucſiny iskuſcagnie od ſvega xivota proſcaſtoga, i doneſú napamet ſvi griſi ucſignieny, pak ucſinivſci skruſcegnie, i temeglitu odluku ú napridak negriſciti, ponizno padavſci prid Miſnjka ſve kolliké grihe iſpoviditi, i nevagliá sſto oſtaviti, sſto cſiny vechy grih, a' oſſobito, koy grih ſmartny; zasſto ondá iſpovid nebi byla dobra, i bilobi od potribé ſvú iznova iſpovid cſiniti, ucſechi S. Agusſtin *in Catechiſ. Rom. de Sacr. Pœnit. n.* 46. *Non poteſt quis juſtificari á pecca-*

 to,

to, nisi ante confessus fuerit peccatum. Nemoxese tko opravdati od griha, ako prié neispovidy grih. A' neispovidechi sve grihe, nedobivase odriscegnie, negose josct vechmá sagriscuié Laxuchi, imalo sczinechi Sakramenat, zató ná drugoj ispovidi vagliá iz nová sve grihe ispoviditi, nadostavgliaiuchi zlochiu, dá znajuchi nie grihe ispovidio, nego zlovoglno zatajao.

73. Ispovid vagliá daje sva, tó jest, dase kaxé broj i varsta grihá, s' otegniem ispoviditi sve kolliké grihé, jakobise koy zaboravio, i nedoscao ná pamet, dase i zagniega imá bolest, i pokaiagnie, molechi Boga z' Davidom damu nepoznane oprosty, á od tugy sacsuvá.

POGLAVIE XI.

Od izvarscegnia Pokoré.

74. IZvarscegnie pokoré od misnjka ná ispovidi naregiené, jest trechy dio Sakramenta: kako ucsij sabor Trid. I tolikoje potribito izvárscegnie, dá akobi pokornjk nektio nijednépokoré primiti, nie dostoian, nitise moxe odrisciti; Zascto nebi imao bolesti, ni pokaiagnia od griha ucsignienie: Alli moxe pokornjk moliti ispovidnjka, damu prominy pokoru, ossobito akomuse vidy dajú nemoxe Lako izvarsciti. *Anacl. tract.* 14. *disp.* 10. *q.* 1. *n.* 10. I Misnjk nebi mudro ucsinio, kadbi razlogh pokornjka vidio, i neprominiomu pokoru. *Fœl. Pot. tom.* 1. *p.* 4. *cap.* 4. *n.* 3183. Zató varlo vagliá dá ispovidnjczi ocsi otvoré, i dádobró procziné nauk sabora Tridentinskyoga. *Sess.* 14. *cap.* 8. Tó jest dá zágrihe dostoiné pókoré naredé, proczinivsci zlochiu, ossobito grihá poglavitie, ná ispovidi ocsitovanie, i dá zá málé grihe veliké pokore nenaregiujú, kako ni zá velliké málé pokoré, dá nebudú dionjczi od griha gniovie. Naisty nacsin dase spomenú, daje ovó sud gliubeznivy, á ne od sarcsbé, i pokaragniá, zató vazdaje od potribé naregivati pokoré po koima-

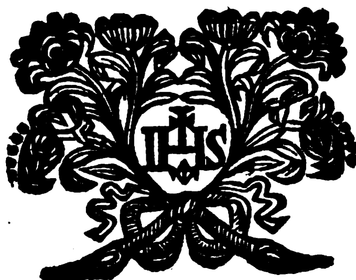
machieſe pokornjk paziti od griha, i kojé vode ná dobró xivgliegnie, ú napridak, i na poboxnoſt.

75. Niemu, i ú boleſti ná cſas ſmarti, kad neimá razúma naravnoga, nikakvaſe pokorá nenaregiuié, negoſe ſamo isćté zlamegnie od pokajagnia, tó jeſt, daſe udari ú parſe &c. Zasćto niem molitvé nemoxe rechi nikakvé, oſſobito akoje rogien niem, akolie poslie onimio, i prie znao Boga moliti, moxe (ſczinjm) pametiu Boga moliti, i molitve govoriti, kako i poſtiti, miſſe sluſcati &c. Zató vagliá daje mudar iſpovidnjk pokoru narediti, koiaſe od pokornjka moxe izvarſciti, i dá pó osćtroj pokori nedogieſe ú poznagnie griha.

76. Pokornjk ſagriſcujé ſmartno neizvarſcivſci pokoru, i vagliá dajú pó ſebi, á ne pó drugomu izvarſcy. *Vid. Prop. Dam. ab Allex. VII.* Nadoſtavgliá *Fœlix Pot. loc. cit. n.* 3197. Damu tó ni Miſnjk nemoxe dopuſtiti; zasćtoje ovó trechiá ſtrana Sakramenta, i ſve try vagliá daſu od pokornika izvarſcene. I akojú izvarſcy prie nego upade ú grih ſmartny, dobivá miloſt od Boga: alli akojú i ú grihu ſmartnomu izvarſcy dobroje izvarſcena. ucse naucſitegli, alliſe nedobivá oprosćtegnie zá muku vrimenitú, zasćto Bogh griſcnika neslusčá; niſtanemagnié opet doſcavſci ú miloſt Boxiú dobivaſe tó oprosćtegnie pó jakoſti Sakramenta ú miloſti Boxioj primgliena; zasćto, kako ucſij. *Fœlix Pot. cit. n.* 3190. Onó izvarſcegnie pokoré xivé zaradi Sakramenta doſtoino primgliena; Prem daje vazda boglié izvarſciti pokoru udigl poslie iſpovidi, dokje Cſovik ú miloſti Boxioj, jer ondá dobivá vechiú miloſt od Boga.

77. Pokoru prem dá nemoxe pokornjk od vlaſtite voglié prominiti, nisćtanemagnié, moxe ſvaky iſpovidnjk prominiti ú doſcaſtoj iſpovidi, kadje razloxit uzrok: allie odpotribé dá iſpjtá pokornjka, zá koymuie grih naregiena, i poznavſci grih, doſtoinumu pokoru narediti. *Anacl. tr.* 14. *diſt.* 10. *q.* I. *n.* 16. *&c. ſeq.*

78. Ucsij *Ritual* Rimsky, dá kollikoie moguchie ispovidnjk pokore naregiuié, kojé grihom odgovarajú; Napriliku Olym molitve, skoimase Bogu podlaxú i umigliaiu. Lakomczem Lemozine, i drughé poboxnosti. Prigliubodivczem post, i drughé pokore, kojé tylo pedipsajú, i tako od ostalie, vech akobi mudar ispovidnjk, zaradi razloxita uzroka od oviese ustegao, illi muse vidilo, dá pó drughie lascgnie pokora, moxe Sapokornjka dovesti na pút spasegnia; Zascto premdase ovy Sakramenat csiny pó nacsinu suda, sasviem tiem, sud vazda vagliá daje s' milosardiem ucsignien, govorechi svety Ivan Zlatousty: „ I ako zabludimo malu pokoru dajuchi, nieli boglié zaradi „ milosardia Bogu razlogk dati, nego zaradi osctriné? Zascto „ gdie otacz obitili prostran, razdilitegl nevagliá dá budé tisan: „ Ako Bogh dobrostiv jest, zascto bi misnjk Lakom bio? Ochiescelise ukazati svét? Okolo xivota tvoga budi Lakom, „ okolo tugiega dobrostiv. *Apud Anacl, tr.* 14. *dist.* 10. *n.* 24.

CSLA-

CSLANAK V.

Od Sakramenta Naiposlidgniega pomazagnia.

SAkramenat naiposlidgniega pomazagnia ossobito jest naredio Issus, zá potvarditi Csovika Karsctena, ú boju duhovnomu, i ucsinitiga kripka protiva napostovagniu Diavaoskomu, i zá uzdarxati viru, kojuje ná Karsctegniu primio. Ossobito zá ucsinitiga jakoga ná csas smarti, i oruxatiga protiva diavlu paklenomu: Kakochiemo nixié boglié viditi.

POGLAVIE I.

Sctoje, i kadaje naregien ovy Sakramenat?

1. PRem dá temeglito darxy S. Czarkva opchienà, kako Cslanak od viré, daje Naiposlidgnié pomazagnie pravy, i istinity Sakramenat, kakosu ucsili S. Oczi, i sabori, prilaxuchise svetomu nauku od Aposctolá ostavglienym: Nisctanemagnié mloghisu Ereticzi protivilise ovomú, i drughym Sakramentom, i zlochiom svojom zanisctoy darxáli; I párvisu protivniczi ovomù Sakramentu Garczi, kako bilixy Ambrosio, *de Ruse tit. extr. unct. hæres. unà fol.* 273. Poslie gni Valdenses, Ivan Wiklef, Albigenses; Naiposlie Luterani, i Kalvini, kako svidocsij Mastrio *disp.* 22. *q.* 1. *n.* 3. *Theol.* Zató prie nego vidjmo sctoje Sakramenat naiposlidgniega pomazagnia, odpotribeje uka-

je ukazati ú svetoga pisma ovym Eretikom, dá ovó jest pravy Sakramenat, kako i drughy.

2. Parvó, sctiese kod svetoga Marka ná pogl. 6. v. 13. dasu Aposctoli maxuchi ugliem mloghé bolesnjke ozdravgliali. Istina ucsij Mastrio *loc. cit.* daje ná ovomú mistu samo imenovano stavgliegnie ovogá Sakramenta, i vidise daje prilicsno nauku sabora Tridentinskoga, jerbo sabor ucsi *Sess. 14. cap. 1. de instit. Sacr. Extr. unct.* daje pó svetomu Marku ukazano, á pó svetomu Jakobu Aposctolu pravovirnym priporucseno, kakoje pisano ú pisctoli gniegovoj ná pogl. 5. v. 15. *Infirmatur quis in vobis? inducat Præsbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* Akose razboly koy megiu vami, neka ú vede Misnjke Czarkvé, i neka molé svarhu gniega, maxuchi gniega ugliem ú imé gospodgnié. Kojé ricsi Aposctola, tomacsé sve bitie Sakramenta, zasctobo ukazujé daje ovy Sakramenat zá bolesnjke naregien, dá vagliá daga sluxé Misnjci, vagliá dá govoré molitvé svarhu gniega, vagliá dá maxú svetvm ugliem ú imé Gospodgnié: Ovakosu razumili S. Oczi, sabori Kabilonsky, Florentinsky, i Tridentinsky: Dakleje pravy Sakramenat novoga zakona. Zasctose ú gniemu zdarxé sve stvari potribité zá Sakramenat.

3. Potvargiujese s'razlozy svetie Otacah, S. Ivan zlatousty govory: *Lib. 3. cap. 6. de Sacerd. apud P. Vit Pickler in Curs. Theol. Polem. de num. Sacram. n. 20. Sacerdotes non solum cum nos regenerant, sed postea etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent, Infirmatur inquit inter vos aliquis? accersat Præsbyteros.* Misnjczi ne samo kadanas priporagiajú (tó jest pó Karsctegniu) nego takogier i poslie, oprasctajuchyh nama grihá dopusctegnie dobivajú, jerbo vely, akose razboly koy megiu vami, dozovi Misnjke. Augusctin svety istó ucsij: *lib. 2. de Visit. infirm. cap. 4. Nec prætermittendum est Apostoli Jacobi præceptum: Infirmatur quis in vobis? inducat Præsbyteros Ecclesiæ, ut orent super eum, ungentes eum oleo Sancto in nomine JEsu.* Nitti propustiti vagliá Aposctola Jakob

kob

koba zapovid: Akoſe razboly koy megiu vami, nek úvede Miſnjke Czarkvé, dá molé ſvarhu gniega, maxuchi gniega ugliem ſvetym ú imé Iſſuſovo.

4. Innoczenczio Papa ovogá imena parvii ocſitnie ukazujé, daje ovo pravy Sakramenat novoga zakona. *In Decr. cap.* 8. *apud. Bunder. in Comp. concert. tit.* 10. *art.* 4. *Omnes fideles Egrotantes ſecundum Jacobi vocem oleo chriſmatis perungi poſſunt, à Sacerdote, non pœnitentibus autem illud infundi non poteſt, quia genus eſt Sacramenti: Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus poſſe putatur concedi. Hoc Sacramentum promulgavit Apoſtolus Jacobus (non ut quidam autumnant inſtituit) Id enim tradidit populo quod ipſe à Chriſto acceperat; Quemadmodum alia per Matthæum, alia per Lucam, Joannem, aut Marcum, innoteſcunt, ſunt enim peculiaria quædam cuique Evangeliſtæ, quorum nullus aliorum meminit. Quid ergo vetat, ut quædam nobis inoteſcere voluerit Chriſtus per Apoſtolum ſuum Jacobum, quemadmodum per Apoſtolum ſuum Paulum quædam innotuit?* Svi pravovirny bolujuchy, pó Jakobovu glaſu ugliem Krizmagnia pomazatiſe mogù, od Miſnjka, á nepokornym ulitſe nemoxé, zasctoje varſta od Sakramenta: Jere koymſe oſtaly Sakramenti zabragniujú, kakobiſe jedna varſta dopuſtiti mogla. Ovy Sakramenat proglaſioje Aposctó Jakob, ne (kako nikii govoré) on naredio: Zasctoje onó pridao puku, sctoje on od Iſſukarſta primio: Kakonoſu drugá pó Mattiu, drugá pó Luki, Ivanu, illi Marku ſvitu ocſitovana, jerboſu niká oſſobitá ſvakomu Evangeliſti, od koyſe drughy neſpomigniá: scto dakle zabragniujé, danamie niká Iſſukarſt ocſitovat otio pó Aposctolu ſvomu Jakobu; Kakonoie pó Aposctolu ſvomu Paulu nikanam ocſitovao. Kojé ricſi zadoſta ukazujú, daje ovó pravy Sakramenat novogá zakona, od Iſſukarſta naregien, á pó Aposctolu proglaſcen.

5. Dolazy razlogh, zacto onoje pravy Sakramenat novoga zakona, pó komuſe dobivajú miloſti Boxjé, i oprasctajú griſi.

Takose dobivaiù milosti Boxié, i oprasctajú grisi pó naiposlidgniemu pomazagniu; Dakleje pravy Sakramenat novoga zakona. Daje onó pravy Sakramenat novoga zakona pó komusedobivajù milostiBoxié, ukazuié sabor Tridentinsky *sess. 7. can. 6.* proklignìuchi oné koybi rekli, dá Sakramenti novoga zakona, nedaiù milosti kojù zlamenujù. Dase pó Sakramentu naiposlidgniega pomazagniá dobivaiu milosti, i oprasctaiù grisi, ukazujé Jakob Aposctó ná pogl. 5. v. 15. *Et oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei.* I molitva viré saranichie bolesnyka, i uzdigné gniega Gospodin, i akoie ú grisy; oprostese gniemu: Dakle akose pó ovomù Sakramentu dobivajú milosti, i oprasctajuse grisi, Vaglia rechi daje pravy Sakramenat novoga zakona. Takosu darxáli svety Oczi, i Sabori, i vazdaie Czarkva svetá gniov nauk slidila, i uzdarxala; Josct dabi ni svidocsby svetie Otaczah nebilo, zadostaie dase znadè daje od Issukarsta naregien, i od vrimena Aposctolskoga tia dó sada darxan zá pravy, i istinity Sakramenat.

6. Sakramenat naiposlidgniega pomazagnia jest, Csovika bolesna, i pokorna pomazagnie, ucsignieno ná odregieny misty tyla, s'ugliem posvechienym od Biskupa, sluxeno od Missnjka zajedno niké ricsi, s'odlukom govorechiega, pó odregiegniu Boxanstvenomu, jakó zlamenujuchi likariu naiposlidniú laky grihá. *Anacl. dist. 11. q. 1. n. 3. ex mente Doct. subt.* Kojé govoregnie tomacsij sve bitie ovogá Sakramenta, jerboie zá bolesné, á ne zdrave odregien: Zasctosu bolesny ù naivechioj potribi, kadasu ossobito blizu smarti, jerse bojé strascnoga suda, znajuchi xivot proscasty, jer neznadù ú kojechie stagnie poslie smarti dochi, i jere ná csas smarti naivechié Diavao napastuié: Zatoie Bogh svemoguchy ú svakó vrime providio likariu Csoviku, kako ù pocsetak xitka Sakramenat Karsctegnia, priko xivota Sakramenat pokoré, ako sagriscy, á ná smarti Sakramenat naiposlidgniega pomazagnia.

7. Ovy Sakramenat Issukarstie naredio poslie uskarsnutia

kadaj

kadaje Aposctolom dao oblaſt odriſcivati od grihá, kakoie piſano ù Evangiegliu S. Ivana ná pogl. 20. v. 23. A' kod ſvetoga Marka ná pogl. 6. naucſioie Aposctole cſiniti, i poſvechivati Krizmu, prem dá mloghy naucſitegli govoré, daſe zadoſta iz onogá miſta ukazati moxe naregiegnie ovogá Sakramenta. Razloghie, zascto govoré naucſitegli daje naredio Iſſukarſt ovy Sakramenat poslie uskarſnutia, jerboſe iziskuié ù onomù koyga sluxy, moguſtvo odriſciti od griha, i miſnisctvo, kojeje moguſtvo dano Aposctolom kod S. Ivana ú recſenomu poglaviu, ondaje gnima naiſty nacſin dana oblaſt, i doſtojanſtvo Biskupskó, kojeſe iziskujé ná poſvechiegniu ſvete pomaſti; Dakle slidy daje ondá naregien ovy Sakramenat. *Maſt. cit. n.* 13.

POGLAVIE II.

Od ſtvary potribnie ovoga Sakramenta.

8. PÁrvá ſtvár ú koioiſe cſiny ovy Sakramenat jeſt uglie od olivé, blagoſovglieno od Biskupa. Takoje ſvetá Czarkva od Aposctolá primila, i ú ſvetie ſabory Florentinskomu, i Tridentinskomu zabilixenoie, scto ſvi naucſitegli brez prigovaragnia slidé, ucſé, i darxé.

9. Ovó uglie imá blagoſov raclucſit, od blagoſova krizmé, i tako i iſtó uglie jeſt raclucſito; zasctoſe ondi ſtavgliá balzam, á ovó vagliá daje cſiſto, brez balzama, ú koje prem daſe i primiſca malo balzama, dobarbi bio Sakramenat, jerſe nekvary biſtvo uglia, akolibiſe pokvarilo biſtvo uglia, nebi bio dobar Sakramenat. *Maſt. loc. cit. Anaol. diſt.* 11. *q.* 1. *n.*6.

10. Ovó uglie vagliá daje Blagoſovglieno od Biskupa, kako ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 14. *aap.* 1. *Intellexit enim Eccleſia Materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum : Nam Unctio aptiſſimè Spiritus ſancti gratiam, quà inviſibiliter anima Egrotantis inungitur, repreſentat.* Zasctoje razumila ſvetá Czarkva, ſtvár ú kojoiſe cſiny,

ny Sakramenat, daje uglie od Biskupa Blagosovglieno : Zascto pomazagnie zadovoglno prikazuié milost duha svetoga, kojomse nevigienim nacsinom dusca bolesnjka pomazujé.

11. S'ovym ugliem Blagosovglienym, vagliá dá Misnjk ná sedam mistá pomaxé bolesnjka, tó jest ná Ocsiú, ná nozdarva, ná usty, nárukú, ná nogú, iná bokovy. Zaradi pét chiutiegniá tilesny, ù kimase naslagiuié Csovik. Gdi vagliá znati nauk Rituala Rimskoga, dase xene nemaxù ná bokovy, zaradi posctegnia, i poghibili od griha; Takogier ni gliudi, kadbi tako bolesni bili dase lasno nemogú obrachiati.

12. Vagliá naisty nacsin znati, dabi komú bylo kojé udo odsicseno, dá vagliá pomazati misto blixgnie onogá uda. Naisty nacsin, Misnjku nemaxese ná dlanu, buduchi ondi pomazan ná posvechiegniu, nego zdrughé strané ruké. Takogier ú potribi zadostaje samo jedno misto pomázati, tó jest kadbise vidilo dachie bolesnjk umriti, illi zaradi drugoga razloxita uzroka. Odviscié bilixy. *Fœlix Pot. tom.* I. *part* 4. *cap.* 11. *n.* 3916. Dá ú kughi moxe Misnjk scipku u uglie omocsivsci pomazati ná jednomu, illi ná sviú misty, poslie izxechi scipku.

13. Stvar drugá s' koiomse sluxy ovy Sakramenat, jesu ricsi odregiené, i zabilixené ú saboru Tridentinskomu tó jest: *Per istam sanctam Unctionem, & suam pijssimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid per visum* (akoje ná ocsiú) *deliquisti. Amen.* Nitie potribito ocsito imenováti svetó Troistvo. Kako ú Sakramentu karsctegnia, krizmé &c. Negoje samo potribito imenovati pomazagnie, kojé zadosta zlamenuié milosardie Boxié, i milost posvechiujuchiú, kojá od istoga prisvetoga Troistva izhody, i daje pomoch bolesnjku, toliko tilesnú, koliko duhovnú. *Mastr. disp.* 22. *q.* 2. *art.* 2. *n.* 27.

POG-

POGLAVIE III.

Od onogá koy primá, i sluxy ovy Sakramenat.

14. SAm Csovik xivujuchy ná ovomú svitu, Karsćen, razuman, jako bolestan, ù godina izvan ditinstva stavglien, moxe primiti ovy Sakramenat. *Com. D. D.*

15. Reko vagliá daje Karsćen, jerbo Sakramenat Karsćegnia buduchi vrata od Sakramenatah, priese gniega nemoxe ni jedan Sakramenat primiti, kakosmo ná drughy misty rekli. Vagliá razuman, zasćo budalast, nemoxega primiti, razumise ony budalast, koy jest takó rogien, illi od mlogo vrimena pobudalio; jerbo koy jest iziscao iz pameti ú bolesti, akoie prie Karsćianski xivio, i od spasegniase spominao, moxe ovy Sakramenat primiti. *Mastr. cit. Anacl. n.* 26. Prem daje varlo posaglieno, dase nastoy bolesnym dati Sakramente, doksu ú pameti, dá mogú poznati milostikoyé Sakramenti dilujú, illiti plodé.

16. Vagliá dáje jakó bolestan, tó jest dase razloxito scziny, dachie ostavivsci ovó xivgliegnie ná vikovicsnost prichi: Zató zdravym nemoxese ovy Sakramenat sluxiti, buduchi ossobito zá bolesné naregien: Nitiga mogú primiti ossudieni ná smart, illi Voinjczi ná boi iduchy, illi koisu ú koioj poghibili; zasćosu ovii zdravi, i megiu zdravése brojé. Alliga mogù primiti, kuxnjczi, illi koysu otrove popili, i znase doisto dachiemu smarti uzrok biti, kako i ony koysu jakó ragnieni; Jerbo ovy doistosu bolesni, i megiu bolesné brojese. *Anacl. cit. n.* 23. *& seq.*

17. Vagliá dasu priscli ditinstvo, i doscli ú vrime razuma: Zasćo koy nemoxe primiti Sakramenta Pokoré, nemoxe takogier ni Naiposlidgnie pomazagnie. Zató dicza prie nego dogiú ú razum, nemogú primiti ovy Sakramenat; Jerbo ovy nepoznajú griha, zá kogá odriscegnie, illiti oprosćegnie, jest naregien ovy Sakramenat. *Mastr. cit. n.* 69.

Ddd 3 18. Ovdi

18. Ovdi vagliá znati, dase ú jednoj bolesti ovy Sakramenat, nemoxe dvá púta primiti: Moxese nisctanemagnie primiti kadase ú bolesti primy, pak ozdravivsci opetse ú bolest upade: Jer ovy Sakramenat nestavgliá ú duscu zlamegnie duhovnó, zatose vechie putah moxe primiti. *Anacl. n.* 30.

19. Svaky jest duxan primiti ovy Sakramenat: zasctoie svaky duxan nastoiati, koliko vechma moxe, záspasegnie duscé svojé, buduchi ovó jakó oruxie protiva napastovagnju Diavaoskomu, i pripravgliegnie zá dobro umriti, jerbo ovy Sakramenat probugiuié Csovika ná ufagnie kripko ú milosardie Boxie, i pó gniemuse kadgod dobivá tylu zdravie, tó jest ondá kadie zdravie tylesnó za boglie dusce: Kojú duxnost primgliegnia ukazuié sabor Tridentinsky. *Sess.* 14. *cap.* 3. *in fine.* *Mastr. art.* 2. *n.* 78. *Anacl. n.* 31.

20. Koy xely primiti ovy Sakramenat, vagliá daje ú milosti Boxioj, zasctosu samo dvá Sakramenta kojá plóde parvú milóst, tó jest karstegnie, i Pokora: zató prie primgliegnia ovogá Sakramenta, od potribeie primiti Sakramente Pokoré, i tyla Issusova. I kadbise nemogao ispovidíti, barem vagliá po skruscegniu dase privravy, xalechi zá grihe proscasté. *Mastr. cit.*

21. Zá dobro, i pomglivo sluxiti ovy Sakramenat, vagliá dobro gledati nauk Rituala, illiti Obicsainika Rimskoga, i pó onomú nauku sva pomglivo z'poboxnostiu izvarsciti, zasctoje ovó dilo Boxié, i prokligniuse ony koy diló Boxié nepomglivo csiné, kako govory Jéremia Prorok ná pogl. 48. v. 10.

22. Izvan Misnjka zakonito redienoga nitko nemoxe sluxiti ovy Sakramenát, kako nemoxe ni Missu govoriti, ni od grihá odriscit: Zasctoie ovy Sakramenat svarha, illiti svarscegnie Sakramenta pokoré, i ú gniemuse odriscuiú grisi Laky (kakosmo ozgor vidili) kojé drughy izvan Misnjká odrisciti nemoxe: I takogier vadjse iz ricsij svetoga Jakoba Aposctola, koy vely, dase Misniczi imajú zvati, i dá oni molé svarhu bolesnika, maxuchi ugliem svetiem.

23. Mis-

23. Misnjk, ossobito koy jest Pastir od duscah, duxanie pod smartny grih sluxiti ovy Sakramenat, drugojacsié smartno sagriscuié, i josct ako ná vrime nebi bio pomgliv sluxitiga. U kughi naisty nacsin, is' poghibigliu istoga xivota duxanie sluxiti ovy Sakramenat, ossobito onomú koyse scziny dá nieú milosti Boxioj, akoliga doisto zná, daje ú milosti Boxioj, sctose poznaje, akoseje malo prie ispovidio, moxe ostaviti, nebuduchi ovy Sakramenat od toliké potribé, dase brez gniega nemoxe dobiti spasegnie. *Mastr. ar. 2. n. 93.*

CSLANAK VI.

Od Sacramenta svetoga Réda.

VIdivsci od Sakramenatah koysu naregieni, zá pomoch duhovnú svima koliczym, xivujuchym ná ovomú svitu, sada vagliá viditi od svetoga Réda, koy jest naregien záupravno vladagnie pravovirnie, i ú pravgliegnie k' vicsgniemu spasegniu, i zá sluxegnie svetie Sakramenatah. Tako dá svety Red csiny izabrati iz megiu opchiene naroda Csovicsanskoga, gliude, i razlucsity ná sluxbu Boxiú, i duhovnú korist gliudskú: Zató ú ovomú Cslanku govorichiemo od dostojanstva Misnicskoga, razlucsegnia, illiti skalinah svetoga Réda.

POG-

POGL'AVIE I.

Od doſtojanſtva Miſnicskoga.

1. RÉd ú diacsky Jezik, ochie rechi naski naredba, i zlamenujé doſtojanſtvo ú onomù koyga primé, zasčtoboie red ucſignien, dá s'lypom naredbom, i pomgliom cſineſe ſtvári Boxie, i daſe vladá skup pravovirnie, iſpugniujuchi oná, kojaſu zapovigiena ú zakonu. Ovoje naredio Bogh ſvemoguchi ú ſvetomu piſmu, i obsluxivati zapovidio.

2. Ovoje doſtoianſtvo duhovnó, i varlo veliko, zasčtoie Bogh ná miſto ſvoie Miſnjke vladaócze oſtavio. Zato Malakia Prorok ná pogl. 2. v. 7. Angele Miſnjke zové: *Labia ſacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Uſne Miſnjka cſuvachié znagnie, tó jeſt mudroſt, i zakon traxichie iz uſtá gniegovy, zasčtoje Angieo Goſpodina voiskah. Bernardo ſvety govory: *O præclara, & veneranda Sacerdotis poteſtas, cui nihil in Cœlo, nihil in terra valet comparari.* Oprilipó, i posčtovano Miſnicskó moguſtvo, komu niſcta ná nebu, nisčta ná zemgli moxeſe prilikovati. S. Augusčtin piſcé: *Super hoc tam inſigni privilegio, ſtupet Cœlum, miratur terra, horet infernus, contremiſcit Diabolus, venerantur Angelorum cives.* Svarhu ovogá toliko ocſita dopusčtegnia, cſudiſe nebo, i zemglia, ſtraſciſe pakao, darchiù Diavli, posčtuju Angieosky gragiani. I opet S. Bernardo. *Prætulit ordinem veſtrum, omnibus ordinibus Angelorum.* Viſcieie metuno réd vaſc, od ſviú redovah Angieoskie. Veliko doiſto doſtojanſtvo Miſnicskó, zasčtoie poslie Bogha naivechié, zovuchy iſty Bogh ú kgniga Izhoda ná poglaviu 21. v. 28. Daſu Bogovi ſvarhu zemglie: ú Pſalmu 81. v. 6. Já reko Bogoviſte, i Sinovi privicſgniega ſvi; Koié iſté ricſi Iſſukarſt potvargiuié kod S. Ivana ná pogl. 10. v. 34. i 35. *Nonne Scriptum eſt in lege veſtra: Ego dixi dij eſtis, ſi illos di-*

xit

xit DEus ad quos sermo DEI factus est, & non potest solvi scriptura. Nieli pisano ú zakonu vascemu : Jasam rekao Bogovi jeste, akoje oné rekao dasu Bogovi, koymaje ucsignieno govoregnie Boxié, i nemoxese odriscit pismo : tó jest nemoxese drugoiacsié razumit. Gdise vidy dá govory od Proroká, koysu Misniczi bili, kakoje pisano ú Izhodu ná pogl. 7. v. 1. parvy Kgniga Kragliá ná pogl. 28. v. 13.

POGLAVIE II.

Sctoje, i kadaje naregien Sakramenat svetoga Réda?

3. RED jest Sakramenat novoga zakona, pó komuse dajé duhovnó mogustvo onomú koyse redy, ná kojugod sluxbu, oko Sakramenta tyla Issusova. I velise ná sluxbu okó tyla Issusova, zasctosu svi redovi ossobitó zá dostoino sluxiti, i prikazivati csudnovató, i velikó ovó posvetilisćte, naregieni, pak poslie zá ostalé sluxbe Czarkvené. I ovó govoregnie, illiti tomacsegnie S. Réda, svima redovom pristoyse, jerse ú svima primá mogustvo duhovnó, kakochiemo nixié viditi.

4. Ovje Sakramenat Issukarst naredio ná naiposlidgnioj vecseri, kadaje rekao Aposctolom : *Hoc facite in meam commemorationem.* Ovó csinite ná uspomenu moju, kakoje pisano kod S. Luké ná pogl. 22. v. 19. premdasu svi redovi ná pose naregieni, kakochiemo viditi ú slidechiemu poglaviu.

POGLAVIE III.

Kolikoje Redovah, i jesuli svi Sakramenti?

5. SEdamie Redovah ú svetoj Czarkvi, ucsé sabori, i svety Oczi : i svisu Sakramenti, od Issukarsta naregieni, csinechi jedan Sakramenat ú Misnicstvu. Zasctosu svi redovi kako skalini, pó

koym-

koymſe ulazy ná doſtojanſtvo Miſnicskó, kako ucſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ.* 23. *can.* 2.

6. Pó ſedmerolicſnoj sluxbi, kojaſe cſiny okolo Miſsé i sluxby Czarkveny, jeſu razlucſiti redovi. Parvie Vratarſtvo, drughie sctilſtvo, trechie zakligniagnie, cſetvarty ſvichionoſtvo, Pety Poludiakonſtvo, ſceſty Diakonſtvo, ſedmy Miſnicſtvo, Biskupſtvo prem daje réd, doſtoianſtvo vecheié od Miſnicskoga, jereje ú gniemu moguſtvo poſvechivati ſveto uglie, krizmati, i Miſnjke rediti, scto nemogú drughy Miſniczi; Nisctanemagnié s' Miſnicſtvom cſiny jedan Réd. *Anael. tract.* 14. *diſt.* 12. *q.* 1. *n.* 13.

7. Ovó razlucſegnie redovah josctie od Aposctolah, kako ſvidocſij S. Ignaczio ucſenjk ſvetoga Ivana Evangeliscté Antiokenom piſcuchi: *Apud Bellarm. Lib.* 1. *cap.* 12. *& apud Alphonſ. à Caſtro. lib.* 11. *verb. ordo. hæreſ. úná. Saluto ſanctum Præsbyterum veſtrum, ſaluto Sanctos Diaconos, ſaluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Oſtiarios, Laborantes, excorciſtas.* Pozdravgliam ſvetoga Miſnika vaſcega, pozdravgliam ſveté Diakone, pozdravgliam Poludiakone, Sctiocze, Pivaocze, Vratare, Poslujuchie, zakligniaocze. I S. Czíprian Fabianu Antiokenskomu: *Apud Euſebium lib.* 6. *Hiſt. Eccleſ. cap.* 33. *Hi ergo qui Evangelium vendicabant, neſciebant in Eccleſia Catbolica unum Epiſcopum eſſe debere, ubi videbat eſſe Præsbyteros quadraginta ſex, Diaconos ſeptem, Subdiaconos ſeptem, Acolitos quadraginta duos, Exorciſtas, & Lectores, cum Oſtiariis quinquaginta duo.* Ovy dakle koy Evangeglie ſebi priuzima, neznadiaſcé ú Czarkvi Katolicſanskoj jedan Biskup vagliá daje, gdi vidiaſce Miſnikah cſetardeſet i ſceſt, Diakonah ſedam, Poludiakonah ſedam, Akolitah cſetardeſet i dvá, Zakligniaoczah, i sctioczah, s' Vratary pedeſet i dvá. Ová imena bogliéchiemo razumiti ú tomacſegniu ſvakoga ná poſe.

8. Ovó ſedam redovah razlucſuiuſe, i zovúſe magni, i vechy redovi. Zovúſe vechy, zasctoſu skalini blixgny ſvetomu poſvetilictu; i jeſu Poludiakonat, Diakonat, i Miſnicſtvo, i zovúſe

ſe redovi ſveti; á drughiſe zovú magny, jer nieſu blizu k' poſvetitilisctu tyla, i karvi Iſſukarſtove, nisctanemagnié jeſu ſvi Sakramenti, i ú ſvimaſe primá miloſt Boxiá.

Parvó ſtrixegnie.

9. ZÁ razlucſiti slughe Boxié od ſvitovgnij, cſinjſe od Biskupa ná glavi ſtrixegnie, koié zlamenujé, pameti k' Bogu uzdignutie, i oſtavgliegnie kojaſu odviſciá: Zató ony koyſe ochie ná sluxbu Boxiú rediti, vagliá dá odbaczivſci ſvitovgniá, vazda imáu k' Bogu pamet uzdignutu; Zá upravno sluxitimu, i pomglivo Svojú duxnoſt iſpuniti.

10. Ovó ſtrixegnie nie Réd, negoje pripravgliegnie zá primiti redove, illi jeſt zlamegnie, kojé razlucſuié slughe Czarkvené od drughie gliudy. Pó ovomú razlucſegniu, ſtavglieniſu megiu slughe Czarkvené, i niſu pod oblaſtiom ſudaſvitovgniega; zatoy nemoxe ná ſud voditi, zatvoriti, pe dipſati &c. Alli zá izvaditiſe iz pod takové oblaſti, pó nauku ſabora Tridentinskoga *Seſſ. 24. cap. 6. de Reform.* Parvó vágliá imáti kojé dobro Czarkvenó. 2. Ako noſy odichiu diacskú, i probriagnie ná glavi, i pó zapovidi Biskupovoj ná sluxbu koje Czarkvé jeſt odregien. 3. Ako pó dopusctegniu Biskupa ſtoy ú Seminariu, illi ú kojoj skuli ucſij, ná ſvarhu primgliegnia redovah ſvetie. Dobivá takogier privilegio kanona, i ako tko takvá ubié, illi ranny, upadá ú prokletſvo. Moxe naiſty nacſin pó dopusctegniu prokleti, dobrá Czarkvená razdiliti, ú duhovnie ſtvarma ſuditi &c. *Anacl. loc. cit. n.* 12.

Oſtiariat.

11. JEſt moguſtvo pó komú rédien moxe primiti dobré, i iſtirati zlé iz Czarkvé, otvarati, zatvarati, i cſuvati Czarkvu. Zato ná rediegniu pridajemu Biskup kgliucſe Czarkvené govo-

govorechi: *Sic age, quasi rationem Deo redditurus pro his rebus, quæ his clavibus recluduntur.* Tako csini, kako dachies Bogu razlogh dati zá ová, kojase s' ovym kgliucsij zatvarajú. Duxnost dakle oviú koysu takó redieni jest, Otvarati, i zatvarati Czarkvú, csuvati kojasu ú Czarkvi, zvoniti, istirivati iz Czarkvé nevirnjke, i oné koy niesu dostoini.

12. Ovy red jest naredio Issukarst, kadaje istirao prodajuchié, i kupujuchié iz Czarkvé, i kadje rekao: Uzvisite vrata vasca Principi, i nekse uzdignú vrata vikovicsnosti.

Lectorat.

13. JEst mogustvo, pó komú redien moxe sctiti sctivegnia, i Prorócsanstva. Zató redechiga Biskup govory: Primi mogustvo, i budi ricsi Boxié navisctivalacz. Gniegovaje duxnost navisctivati púku rics Boxiú, sctiuchi iz kgniga Prorocsanstva, Pisctole, svetá Pisma, i Evangeglie izvan Missé, zascto ná Misi ovoje duxnost Diakona. Takogier gniegovaie duxnost ucsiti nauku Karstianskomu ossobito oné koyse Karstiti xelé.

14. Ovye réd Issukarst naredio, kadje megiu naucsitegly Prorocsanstvo Ixaije otvorivsci kgnighe sctio, i zató ná rediegniu Biskup pridajé kgnighe Prorocsanstva, i Pisctola onomú kogá redy.

Exorcistat.

15. JEst mogustvo, pó komú redien moxe zapoviditi, illiti istirati Diavla, da nezabrany komú pricsestitise: Zató Biskup redechiga, i pridajuchimu kgnighe ú koymsu zakletve protiva Diavlu, govory: Primi, i stavi napamet, i imaj mogustvo staviti ruku svarhu possidovani (tó jest od Diavla) Karsceteny, alli koyse zá Karsctegnie pripravgliajú. Duxnostie gniegóva sctiti zakletve svarhu takovy, dase od Diavla oslobodé.

16. Ovye

16. Ovye réd Ifsukarst naredio, kadaie dotaknuvscise usciù gluá, rekao: *Ephpheta.* Sctochie rechi otvorise. I kadaje iz Mandaliné sedam sotonah istirao.

Acoolitat.

17. JEst mogustvo pó komú redien moxe uxixati svichie, i pripraviti gostaricze s' vinom, i svodom zá Missu. Zató Biskup redechiga pridajemu Csirak svichiom govorechi: Primi csirak svichiom, dá znasc dasi zá uxgagnie Czarkveny svitlosty zarobien ú ime gospodgnie. A' pridajuchimu gostaricze govory; Primi gostaricze zá prikazati Vino, i vodu zá tylo, i karv Ifsukarstovu ú ime gospodgnié. Duxnostie gniegova staviti svitgniake ná Otar, svichie uxechi, gostaricze s' vodom, i s' vinom pripraviti, i ná Missi Poludiakonu dodati.

18. Ovye réd Ifsukarst naredio, kada recse: Já Jesam svitlost svita, koy slidy mene, ne hody ú tmina, negochie imati svitlost xivota.

Poludiakonat.

19. JEst mogustvo, pó komú redien moxe nositi kalex s' vinom ná otár, pripraviti potribna zá posvetilisćte tyla Ifsukarstova, i sctiti pisctolu. Zató kadaga Biskup redy ú pridavagniu kalexa govory: Vidite, csiase sluxba vama pridajé: zató vas ponukujem, dáse taki ucsinite, dá moxete Bogu dragibiti. A' kadmu pridaje Pisctolar, tó jest kgnighe od Pisctolah, vely: Primi kgnighe pisctolah, i imaj mogustvo sctiti gnié ú Czarkvi svetoj Boxioj, toliko zá xivé, koliko zá martvé. U Ime Ocza, i Sina, i Duha svetoga.

20. Duxnostie Poludiakona kalex, i patenu ná otaru pripraviti, Diakonu ná Otaru sluxiti, ná Missi s' Manipulom Pisctolu pivati, kalex, i patenu otarti, korporale, i palle prati, i drughé stari okó misse sluxiti.

21. Ovye réd Ifsukarst naredio, kadáje na poslidgnioj vecseri rucsenjkom pripasavscise, noghe ucsenykom oprao.

22. Buduchi Poludiakonat réd vechy, i ſvet, zasćtoje blixgny skalin k' Miſnicſtvu, zató izvan duxnoſti kojú ima sluxiti okolo Otára, imá naiſty nacſin, i drughé duxnoſti izvan otára.

23. Parvó dakle, duxanie obsluxivati cſiſtochiu, zasćtoie doſtoino daſu cſiſti ony, koy okolo pricſiſtoga poſvétilisćta sluxé; I ovoje vazdaſcgniá zapovid od kanona byla, kakoſu razumili ſvety Oczi, i ſabori, á nie zapovid Boxiá, zasćtoſe takvá zapovid nigdi nenaody, ucſij Anaklet *tr.* 14. *diſt.* 12. *q.* 2. *n.* 27. Reko daje vazdaſcgniá zapovid Czarkvená, zasćtoie taj obicſaj oſtao od vrimena Aposćtolskoga; kakoje zabilixeno ù kanonie Aposćtolskie ná pogl. 25. *Qui ad clerum provecti ſunt, præcipimus, ut ſi voluerint, uxores accipiant, ſed Lectores, Cantoreſque tantummodo. Apud Joan. Bunder. in Comp. Concerd. tit.* 12. *art.* 6. Koyſu ná redovnicſtvo uzdignuti, zapovidamo, dá ako ochie xene neka uzmù, alli ſamo sćtioczi, i pivaoczi. Odkud slidy, daſe ſamo moxe oxeniti ony, koyje primio magnié redove, á ne ony koyje primio vechié; sćto posćtovani Beda, koy jeſt xivio blizu vrimena Aposćtolskoga ucſij. *Lib.* 3. *de tabern. cap.* 9. *apud. Bellarm. lib.* 1. *cap.* 19. *Nemo poteſt vel ſacerdotium ſuſcipere, vel ad Altaris miniſterium conſecrari, niſi aut virgo permanſerit, aut contracta cum uxore matrimonij fædera ſolvit.* Nitko Miſnicſtvo nemoxe primit, illi ná otára sluxbu poſvetit, ako illi Divacz neoſtané, illi z' xenom ùgovor vincſagnia neraſtargné. I S. Jerolim piſchuchi Marczelli vely: daſe nedopusćtajù redovi onym, koy neobechiaju ù cſiſtochi xiviti: I dajé razlogh ù kgniga parvy ſuprot Jovinianu ná pogl. 19. „ Zasćtoje vely ù ſtaromu zakonu zapovigieno bjlo, onym koyſu prikazivali poſvetilisćta, pribivati z' xenama, i ná vrimena razlucſitiſu bili, nitiſu vino pili, kojé uxixé ná putené ſtvari: Kolliko vechié vagliá daſe Miſniczi uzdarxé, i drughy koy sluxé otáru, koyſu ſvaky dan zá pûk duxni poſvetilisćte prikazivati, i Boga moliti? „ Iſty razlogh donoſij ſvety Ambroxio. *Sup. Epiſt* 1. *ad Timo. cap.* 2.

24. Isćto-

24. Istoje zabragnieno, i naregieno od sabora Anczirans-koga ù Kanonu 10. od Rimskoga ù Vrime Silvestra parvoga ù Kanonu 8. i ù mloghie drughy, kako bilixy Bellarmin. *Loc. cit.* Zató ony koy primá redove sveté, udiglie razumise daje obechiao çsistochiu, i zavit ucsinio xiviti ú csistochi; zasctoje csistochia pó naregiegniu Czarkvenomu svezana s' redom; zató pó primgliegniu svetoga réda, bivá svecsan zavit od csistochié. *Gloss. in cap. cum olim de Cleric. conjug. Anael. cit. n.* 28.

Diakonat.

25. JEst mogustvo, pó komú redien moxe bljzu misnjku ná posvetilisctu sluxiti, i Evangeglie pivati, illi sctiti. Zató kadaga Biskup redy govory: Primi duha svetoga ná Jakost, i ná odogliegnie Diavlu, i napostovagniu gniegovu ú imé Gospodgnié. A' kadmu pridajé kgnighe Evangeglia vely: Primi mogustvo sctiti Evangeglie ú Czarkvi, toliko zá xivé, koliko zá martvé, ú imé Gospodgnié. Duxnostie gniegova, Evangeglie ná Missi sctiti, Misnjku ná Missi sluxiti, karstiti ú Czarkvi z' dopusctegniem Biskupa, illi kad nebi bylo Biskupa, illi Misnjka, z' Biskupovym dopusctegniem puku pripovidati, i ú potribi pricsestivati.

26. Ovy Réd Issukarstie naredio poslie poslidgnié vecseré, kadaje Aposctole probudio govorechi: Bdite, i molite, dá neulizete ù napast.

Misnisctvo.

27. JEst mogustvo, pó komú redien moxe posvetiti tylo, i karv Issukarstovu, i odriscíti od grihá pravovirné. Zatoje Misnicsko mogustvo dvostruko, jedno svarhu tyla i karvy Issukarstové, á drugú svarhú pravovirnie: Zató Biskup redechiga, i pridajuchimu kalex s' vinom, i patenu s' osctiom govory: Primi oblast prikazivati posvetilisćte Bogu, i Misse govo-riti,

riti, toliko zá xivé, koliko zá martvé ú imé Gofpodgnié. A' kadmu dopusčá oblaft odrifciti od grihá govory: Primi Duhá fvetoga, koyma odrifcifc grihe, odrifcujufe gnima, á koym uzdarxifc uzdarxanifu. Iz kogá doftojanftva, i oblafti poznaiefe duxnoft Mifnjka, zasčtoje on duxan sčtogodie fpafonofno, i dobro púk naucfiti, ne famo naukom, nego i dobrom prilikom, tako daje Mifnjk xivá prilika xivgliegnia Karftianskoga.

POGLAVIE IV.

Od onogá koy redy, i primá fvety Réd.

28. SAbor Tridentinsky *Seff. 23. can. 7.* Ucfij dá fam Biskup moxe rediti, á nitko drughy; I ovy pofao Biskupsky josčt od Aposčtolah jeft pocfeo, kakofe moxe viditi ná mloghy Mifty fvetoga pifma, gdifu fami Aposčtoli redili, á Biskupifu ná mifto Aposčtolah oftali, zató famo oni mogú rediti.

29. Malé redove mogú Abbati fvoym podloxnikom dati, koy imajú Mitru, i sčtap Biskupsky: Josčt ako imajú oblaft od Pape, mogú i drughie podloxnike rediti, kad imajú dopusčtegnie od fvoy ftarifcinah. *Tambur. Anacl. &c.*

30. Biskup kada redy, vagliá daje ú milofti Boxioj. Vagliá dá nie ú komu pokaragniu, illi zapriki Czarkvenoj. Vagliá dá obsluxujé obicfaj fveté Czarkvé, i druga mloga, koiafu zabilixena ú obicfainiku Biskupah.

31. Ony pak, koy primá redove, vagliá daje Karsčten, i Krizman, kako fabor Tridentinsky ucfij. *Seff. 23. cap. 4. de Reform.* Ako primá parvó ftrixegnie, i male redove, vagliá dá znade nauk Karftiansky, sčtiti, i pifati, i vagliá dá imá odluku Bogu sluxiti, á ne famo zá izvaditfe iz pod oblafti fvitovgnié, drugojacfié nemogufe rediti, kako zabragniuié fabor ná iftomu miftu. Vagliá ná ifty nacfin dá imajú dobru fvidocsbu od nauka, dobra xivgliegnia, poboxnofti, i daje zakonito, i dobro rogien. *Trid. cit. c. 5.*

32. Koy

32. Koy primá magnié redove potribitoje dá zná jezik Diacsky, dá laſcgnié moxe cſiniti sluxbe takovym redovom priſtoine, i dá ú gnima zajedno z'godinama Kripoſt, i nauk raſte, i kadſe vidy dá ú kripoſtima i nauku neprimicsú, ná vechié redove zabragniujeimſe uzichi, illi akoſe poznaje dá nechie ucſiniti ploda, i magnié redove nevagliaym dati.

33. Zá primiti ſveté redove, iziskujeſe vechy nauk, i vechiá poboxnoſt, zá Poludiakonat, i Diakonat ochieſe naiprie ſvidocsba od dobra xivgliegnia, i daſu sluxbe magnié redovah pomglivo izvarſcivali, i sluxili; Takogier vagliá daſu nauceni pomglivo ſvoju duxnoſt cſiniti, tó jeſt sluxbe kojeſe tyem redovom priſtojé, i daſu zadoſta naucſni. *Trid. cit. cap.* 13.

34. Ochieſe na iſty nacſin godine, zá magnie redove daje ſedam iſpunjto, á zá ſveté, tó jeſt zá Poludiakonat ochieſe 22. zá Diakonat 23. zá Miſnisčtvo 25. alie zadoſta kako ucsé naucſitegll, daje pocſela 22. tako daſe ochie zá Poludiakonat 21. ſvarſcena, i drugá pocſela. Zá Diakonát 22. ſvarſcene, i trechiá pocſela. Zá Miſnisčtvo 24. ſvarſcene á pétá pocſela. *Trid. cap.* 12. *Anacl. cit. q.* 3. *n.* 50.

Fff CSLA-

CSLANAK VII.

Od Sacramenta Xenidbé.

PAvao Aposctó piſcuchi Efezianom ná pogl. 5. v. 32. vely, daje ovó velik Sakramenat, zasctó zlamenujé ſiedigniegnie Iſſukarſtovo S. Czarkvom. Koy Sakramenat ná trij nacſina razumitſe moxe: ná jedan nacſin, razumiſe oná duxnoſt kojaje megiú muxem, i Xenóm, pó kojojſu zaduxeni vazda zajedno pribivajuchi jedinſtvo obsluxivati, buduchi piſano ú kgniga porodá ná pogl. 2. v. 24. Oſtavy Cſovik Ocza ſvoga, i Mater ſvoju, i pridrúxiſe Xeni ſvojoj, i budú dvoje ú putti jednoj. Ná drughy nacſin razumiſe, ony povoglian ugovor, zlamegniem izvanskiem zá doſta ukazan, pó komú Cſovik, i Xena, jedno drugomu obechiajeſe, i zaduxujeſe zajedno xiviti; i ovoſe zové zarucſegnie. Ná trechy nacſin, razumiſe razlogh Sakramenta novoga zakona, illiti zlamegnie ochiutglivo od Iſſukarſta naregieno, dajuchi primajuchim miloſt.

POGLAVIE I.

Sctoje, i kadaje naredien Sakramenat Xenidbé.

1. XEnidba jeſt ſaſtavgliegnie zakonitó vazdaſcgnié, muſcka i xenska, pó ocſitu ugovoru ucſignieno, i pridatie tileſah jed-

jedno drugomu ná porodiegnie, i odragniegnie diczé. Velise daje saſtavgliegnie zakonitó vazdagſcnié, zasctoje ovó saſtavgliegnie pó zakonu Boxiemu ucſignieno, ucſechi Iſſukarſt kod ſvetoga Marka ná pogl. 10. v. 7. *Quod ergo DEUS conjunxit, homo non ſeparet.* Sctoje dakle Bogh saſtavio, Cſovik neraſtavy; Gdiſe razumie dá ovó ſaſtavgliegnie nie dó vrimena, nego do ſmarti. Ochieſe takogier daje ugovor ucſignien ocſit megiu muſckym, i xenskym, zasctoſe ochie zlamegnie izvanskó, s' koimſe potvargiujé ugovor xenidbé. Velliſe pridatie tileſah jedno drugomu, zascto pó takvú ugovoru Cſovik tako pridade tylo ſvoje xeni, á xena Cſoviku, dá poslie ugovora neimá Cſovik moguſtva ſvarhu tyla ſvoga, nego xena, ni xená imá moguſtvo ſvarhu tyla ſvoga, nego Cſovik, kako ucſij Aposctó piſcuchi Korintianom ú kgnighi parvoj ná pogl. 7. v. 4.

2. Veliſe, ná porodiegnie, i odragniegnie diczé, zasctoje ovó oſſobitá ſvarha xenidbé, zá umloxati, i razſciriti narod Cſovicſansky, zasctó kadje Bogh ſtvorio Cſovika, blagoſivajuchi gni rekaoje: Raſtite, i umloxaiteſe, i napunite zemgliu, kako jeſt piſano ú kgniga Poroda ná pogl. 1. v. 28.

3. Daje xenidba pravy Sakramenat novoga zakona, ucſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ. 24. can. 1. ſi quis dixerit, Matrimonium non eſſe verè, & proprié unum ex ſeptem legis Evangelicæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam confere, anathema ſit.* Ako tko recsé dá xenidba nié iſtinity, i pravy; jedan od ſedam zakona Evangeglia Sakramenatah, od Iſſukarſta Goſpodina naredien, nego daje od gliudy ú Czarkvi iznaſcaſt, i dá miloſt nedajé, Nekaje proklet.

4. Triſu dobra kojaſe ù xenidbi primajú, od koy dvá zarucsnike zadaxuiu, á jedanſe miloſtivo podigliujé. Parvó jeſt Virnoſt kojú vagliá da zajedno xivuchi jedno drugomu virno budé. Drugojé uzdignutie diczé ú nauku zakona Boxiega, i ú ſtrahu xivgliegnia Karſtianskoga. Trechié primajú miloſt koyú Bogh

dajé

dajé pó primgliegniu Sakramenta, prem dalù, i drugá dobrá kojá Sakramenat xenidbé dajé.

5. Vagliá znati, dá buduchi ovy Sakramenat naredien pó nacsinu ugovora, zató, moxese sluxiti s' ricsma, illi zlamegniem izvanskiem, kojé zadosta ukazuié otegnie iznutargnié, i zavezu obechiagnia vazdascgniega: Zató niemi prem dá nemogú govoriti, mogú nisctanemagnié primiti Sakramenat xenidbé, Zascto mogú zlamegniem izvanskiem zadosta ukazati otegnie iznutargnié; alise ochie dá takvy imá razlogh, i zná scto csiny. *Anacl. tract.* 14. *q.* 2. *n.* 16.

6. Ová zlamegnia izvanská, illi ricsi, ochiese dasu slobodne, tó jest, dasu od vlastite voglié izisčli, á né usilovani, jer drugojacsié nebi byla dobra xenidba. Nitie potriba daje blizu jedno drugoga, jer kakosmo rekli, dá ovy Sakramenat stoy ú pogodbi illiti dogovoru kojase i nadaleko moxe ucsiniti; Zató moxese xenidba ucsiniti pó kgniga piscuchi, illi koga ná svoje misto poslavsci &c. *Anacl. q.* 3. *n.* 28.

7. Sinovi brez Roditegliah voglie moguse oxeniti, illi udati, nitie potribita voglia gniova, nitti oni mogú pokvariti xenidbu, ocsito ucsij sabor Tridentinsky. *Seß.* 24. *cap.* 1. *de Refor.* I ú svetomu pismu zabilixenoje gdi maly Tobia pó nagovoru Angiela, brez pitagnia roditegliah ucsinio jest xenidbu. Nisctanemagnié posaglienoie, i posčteno dá Sinovi ú tomú pitajú roditeglie; Zasctosu roditegli razumny, i mogú prividiti poghibilné dogagiaje, radi koga nepitagnia dogagiajuse mlogo putah neskladi, i smutgnie, i zao xitak megiu gnima: Zató niky naucsitegli govoré, dá Sinovi nepitajuchi roditeglié sagriscujú smartno, zasctose mechiú ú poghibio vechy dogagiay poghibilny. *Anacl. cit. n.* 37.

8. Issukarstie naredio ovy Sakramenat kod svetoga Mattié ná pogl. 19. v. 5. i 6. i kod S. Marka ná pogl. 10. v. 9. Kadasuga Farizei napastujuchi pitali: Jeli slobodno ostaviti Xenu, pó zakonu Moysievu, koy jest dopustio davsci kgnigu pustiti gniú. Od

Od govorioje Isſukarſt daje tó Moyſie dopuſtio zaradi tvardnoſti ſarczah gniovy, á u pocſelo ſtvorioje Bogh muſcko, i xensko, radi sčta oſtavy Cſovik Ocza ſvoga, i Mater ſvoju, i pridruxiſe Xeni ſvojoj, i budú dvá ú putti jednoj: Sčtoje dakle Bogh ſaſtavio, Cſovik neraſtavy. Pó koymá ricſma Isſukarſtie xenidbu ná doſtoianſtvo Sakramenta uzdigao, kako ucſij ſckot. *Apud Maſtr. diſp.* 20. *q.* 1. *Art.* 1. *n.* 3. *infine. Sanchèz &c.*

POGLAVIE II.

Od Neraztargnutia Xenidbé.

9. NEraztargnutie Xenidbé, razumiſe dá ony ugovor povoglny ni pojedan nacſin nemoxeſe raztargnut; illići daſe uzao vincſagnia nigda razvezat nemoxe, tako dá poslie nieſu duxni ſtajati, i xiviti zajedno. Ovó ucſij ſabor Tridentinsky ú pocſelu ſidiegnia 24. I jeſt pó zakonu Boxiemu, i potvargiegniu Isſukarſtovu, nerazruſcglivo, i neraztarghglivo, kakoſe vady iz ony ricſij Boxy: *Biticbie dvoje ú putti jednoj*: I opet iz ony Isſukarſtovy: *Sčtoje Bogh ſaſtavio, Cſovik neraſtavy.*

10. Josčt i pó zakonu naravnomu moxeſe poznati daje neraztarguiuchié, zasčtoje pó naravi ocſito, daje potribito ſaſtavgliegnie muſcka, i xenska zá uzdarxati, i razſciriti narod Cſovicſansky, i daje potriba zá boglié, i pomglivié uzdignuti, i odraniti diczu, daſe roditegli neraſtaiú; I opet koriſnié jeſt zá xivgliegnie gliudskó, zasčto i jedno, i drugó xivuchi ú jedinſtvu bogliese brinú, i pecſaoniſu od ſtvary xivotu potribity. *Maſtr. cit. q.* 3. *ar.* 2. *n.* 59.

11. Odkud slidy, dá imati zajedno vechie xenah od Bogaje zabragnieno, zasčto govory Bogh: *bicbie dvoje* (á ne viſcie) *ú putti jednoj.* I takogier jeſt protiva naravnom zakonu, zaradi razlogah recſenie, i zaradi mjra, i priategliſtva kojé vagliá ú do-

mu uzdarxati, sctobise mucsno uzdarxalo, kadbi vechié xenah zájedno pribivajuchi jednaku oblast imale. *Mastr. cit. n.* 52.

12. Oxenitse, illi udatse vechié putah nie zabragnieno; Zascto S. Pavao ú kgnighi parvoj korintianom ná pogl. 7. v. 39. ucsij, daje xena svezana zakonu dokle mux gnié xivé, i ako umré Csovik gnié osslobodilase jest, dase udá komu ochie, allie blaxeniá, ako onako ostané. Iz kogá nauka vidise, dá Sakramenat xenidbé samose raztargné pó smarti jednoga od dvoiczé, á prie svezanisu zakonito; Alli poslie smarti neostané pod zakonom xenidbé, nego moxese opet oxeniti, illi udati, komuje drago.

E R E X I A VII.

Parvy pút oxenitse, illi udatse, dobroje, ádrugby put jest grib.

13. ZLochia gliudska napugniena otrovnoga nauka paklenoga, nitisu ostavili Cslanke od viré, ni svete Sakramente, gdi nisu illi sasviem pogardilij illi u csemugod taknuli, za pokvarit nauke Boxanstvené, i tomacsegnia svetie otaczah; Odviscié od istoga Boxanstva laxglivo sniuchi, nové nauke protivne svetomu pismu jesu bgliuvali. U ovomú mistu dvie Diavaoské erexie bilixé naucsitegli, od koy jedna kvary uzao neraztarghnuchia Sakramenta, á drugá protivise nauku Svetoga Paula.

14. Pocsetak ové erexié jest bio Montan, okolo godiné 173. kako svidocsij Alfonso *à Castr. lib.* 11. *adverf. Heref. verb. Nupt. hær.* 2. *Ambros. de Ruscon. tit. Nup. hær.* 2. Ovie ná toliku pomamnost doscao, daje sama sebe zvao duhom svetym, svidokie Teodoreto *lib.* 3. *de Heret. fabulis.* Gniegasu slidili Novat Rimglianin, okolo godiné 254. I prie gniega Tertulian, Kattari, Ablaczij; Kako

ko piscé durand *lib. 4. art.* 60. Poslii ovie, slidilisu Garzi, i Armeni, ucsij Gvido Carmelita *apud Alph. cit. Ambr. cit.*

15. Ovoje toliko ocsita zlochia paklená, i lax toliko protivna svetomu pismu, dase rukom dotaknut moxe; zató i kratko ukazujese iz svetoga pisma protiva Eretikom. Pisanoje ú Deuteronomiu ná pogl. 25. v. 5. *Quando habitaverint fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet eam frater ejus (& v. 7.) quæ ei lege debetur.* Kada uzpribivaiú bratia zajedno, i jedan od gni brez diczé umré, xena umarloga neudase drugomu, nego uzmé gniú brat gniegov, - koyá pó zakonu gniemuse idé. Iz koy ricsij ocsito poznajese dá nieBogh zabranio xenitse, i udavatse drughy pùt: kako tomacsij S. Pavao piscuchi Rimglianom ná pogl. 7. v. 2. *Quæ sub viro est mulier, vivente viro alligata est legi: Si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri.* Kojaje Xená pod mogustvom Csovika, xivuchi Csovik gnié, svezana jest zakonu, akoli umré Csovik gnié, slobodna, illi odvezana jest od zakona Csovika: I iste ricsi piscuhi Korintianom ú parvoj kgnighi ná pogl. 7. v. 39. Nadostavgliá: *Cui vult nubat.* Komu ochie nekase uda. Kojé ricsi ocsito ukazujú dase moxe udati ne samo dvá púta, nego i vechié, kako S. Jerolim bilixy. *Apud Durand. cit. Non damno bigamos imo nec trigamos, & sic dici potest octaganos.* Neosugiujem koyse dvá púta xené, ni trij puta, i takose moxe rechi osmoxenidbacz: koje govoregnie zadosta ukazujé dá poslie smarti jednoga, drugose slobodno moxe oxeniti, illi udati.

16. Ovose moxe ukazati iz svetoga pisma, U kgniga poroda ná pogl. 25. v. 1. sctiese daje Abram poslie smarti scare, uzeo drugú xenù imenom Czeturu. Ruth poslie smarti Nœma, udadese zá Bozza, kakose ú isty kgniga ná pogl. 4. v. 13. vidy. Sara xena tobié magniega zá sedam gliudy udavalaseje, á zá Tobiu osmoga, kako ukazujú kgnighe Tobie ná pogl. 6. v. 14.

17. U novomu zakonu istose naodi pisano kod svetoga Ivana ná pogl. 4. v. 18. Gdi sidechi Issus kod bunara Samárié ú Scikar,

kar, dofclaje xena Samaritanská da zaczarpá vodé, i buduchi Iſſus pripovidao gnioj od vrutka xivota, da koy pié od gniega nexeda ú vike, ona profechi od gniega vodu xivota, recſeioj dá dozove cſovika ſvoga, kojá odgovori: Neimam cſovika. Recſe gnioi Iſſus: *Bene dixiſti quia non habeo virum, quinque enim viros habuiſti; & nunc quem habes non eſt tuus vir.* Dobroſi rekla, dá neimaſc cſovika, jerſi pét gliudy imala, á ſada kogá imaſc nie tvoj cſovik. Gdiſe vidy, dá Iſſus nepokara Samaritanku, zascto je pét gliudy imala, nego ſamo doneſe gnioj prid ocſi, dá onogá kogá imá nie gnié cſovik, tó jeſt nie pó zakonu zarucſena gniemu: odkud slidy dá Iſſukarſt nie zabranio udavatſe, illi xenitſe vechié putah, negojé ſamo otio da xena neſtoy s'cſovikom tugym nezarucſena, illiti nevincſana.

18. Ovy iſty nauk slidioje ſabor Florentinsky, ú vrime Eugenia Pape ovoga imena cſetvartoga, koy ſabor eſt Skupglien zá ſiediniti Garke: *Declaramus non ſolum ſecundas, vel tertias, & quartas, atque ulteriores (nuptias) ſi aliquod canonicum impedimentum non obſtet, licitè contrahi poſſe.* U kazuiemo daſe ne ſamo drughy, trechy, i cſetvarty, nego i viſcié, ako nebudé kojé zapriké od Kanona, pirovati slobodno moxe, tó jeſt daſe slobodno moxe udati, illi oxeniti.

19. Nitti mogú Ereticzi nachi ú ſvetomu piſmu gdie tó zabragnieno, nego ſamo mogú nachi daje Miſnjkom, i onym koyſu primili S. Redove daſe nemogú viſcié putah xeniti, scto i mij Katoliczi govorimo. Samo Dakle ony zá grih darxé onó sctoje Aposctó od voglié oſtavio, sctoje varlo texak grih, oſtaviti obsluxuxivat oná kojaſu zapovigiena, á obsluxivati oná kojáſu oſtavgliena vogli Cſovicſoj, bogliebi bylo dá duhovniczi zabrané Hriſtianom kraſti, uboiſtva cſiniti, ottimati, i drughé zlochie cſiniti, kojaje Bogh zapovidio daſe necſiné, á daym nezapovidajú obsluxivati s'Ereticzy ona kojaſu ú ſvetomu piſmu dopusctena.

ERE-

EREXIA VIII.

Uzao Sakramenta xenidbé moreſe raztargnuti.

20. KAko parva Erexia ucſij daje grih drughy pút oxenitſe, illi udatſe, tako ová ſaſviem kvary uzao vazdaſcny xenidbé, jer govory dá: *Uzao Sakramenta xenidbé moxeſe raztargnuti, kadgodie drago jednomu od gni, i takogier zdrugómſe oxeniti, illi zá drugogaſe udati.* Oveje Erexié pocſetak Montan, kako ſvidocſij Euxebio *lib.* 5. *Hiſt. Eccl. cap.* 18. *Alph. à Caſtro. lib.* 11. *bæreſ.* 4. Montana slidiliſu, Priſczilian, Gerardo, Luter, kako ſvidocſij Ambroxio *de Ruſcon bæreſ.* 5. Gni slidé Garczi, Ermeni, Eraxmo, Bukczer, Melankton, Kalvin, ſvidokie Durand *lib.* 4. *ant.* 61. Daſu u toj Erexy Garczi, ſvidocſij Gvido Karmelita, i ſvi recſeny piſaoczi.

21. Ovuje Erexiu iſty Iſſukarſt ſatarho, i od baczio kod S. Luké ná pogl. 16. v. 18. *Svaky koy puſty xenu ſvoju, i drugú dovede cſiny prigliubodinſtvo, i koy pusčenu uzmé, prigliubodinſtvo cſiny*, ovoſu ricſi Iſſukarſtove, ú koymaſe vidy zaveza megiu Cſovikom, i xenom, ne vrimenitá, nego durajuchiá tia dó ſmarti, kojá (prem daſe razpuſté) neraztargujeſe: Sčto Aposčtó Rimglianom piſcuchi ná pogl. 7. v. 3. tomacſi: *Vivente viro vocabitur adultera ſi fuerit cum alio viro.* Xivuchi Cſovik zvachieſe prigliubodivcza, ako budé zdrughim Cſovikom. Gdi ochie rechi Aposčtó, dokie xiv Cſovik gnié, ni pojedan nacſin nemoxe biti z'drughym Cſovikom; i ako budé, cſiny prigliubodinſtvo. Dakle ni pojedan nacſin nemoxeſe Cſovik z'drughom oxeniti, dokie Xena xiva, ni Xena udati, dokie cſovik xiv.

22. Protiva govoré Garczi, i Armeni s' oſtalym Ereticzy: Sčieſe kod S. Mattia ná pogl. 19. v. 9. Gdi Iſſukarſt ucſij: *Dico autem vobis, quia quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœcbatur, & qui dimiſſam duxerit mæcbatur.* A'

já govorim vami, tkogod pusty xenu svoju, izvan prigliubodinstva, i drughú dovede, bludy, i koy pusctenu dovede bludy: Dakle govoré, pó nauku Issukarstovu, zaradi prigliubodinstva moxese xena pustiti, i drughá dovesti, jer Issukarst govory, dá ony izvan prigliubodinstva pustivsci xenu, drugú dovede.

23. Odgovaramo my Katoliczi, dase varlo varajú Garczi tomacsechi onó misto, i zlovoglnose pridruxujú Eretikom, zascto Issukarst negovory ondi od dovedegnia drughé, nego samo od pusctegnia, tako dá oné ricsi, *izvan prigliubodinstva* posebi stojé, izvan ostaloga govoregnia, kojé tomacsij Apostcto piscuchi Korintianom ú kgnighi pervoi ná pogl. 7. v. 10. i 11. *Iis autem, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere: Quod si discesserit manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir* uxorem *non dimittat.* A' onima koysu sastavglieni ú xenidbi, zapovidam ne Já, nego Gospodin, dá xena od Csovika neotidé, akoli otidé dase neudaje, illi dase s' Csovikom svoym pomiry. A' Csovik xenu neka nepusty. Gdi ocsito Ovako razumié ovó misto svetoga pisma svety Anselmo *apud Durand. Hic præcipit non dimittere uxorem, excepta tantum Causa fornicationis, si enim ipsa ruperit Legem conjugij, potest eam homo à se separare, ut illam commixtionem auferat sibi, quam violavit, sed tamen Sacramentum conjugij remanet, ut non aliam ducat.* Ovdi zapovidá nepustiti xenu, izvan samo uzroka prigliubodinstva, zascto ako oná razdré zakon xenidbé (*tó jest ako sagriscy bludno*) moxe gniú Csovik od sebe rastaviti, dá ono smiscagnie odnese od sebe, koje jest oskvarnila, niscta nemagnié Sakramenat xenidbé ostajé, da drugú nemoxe dovesti.

24. Samo dakle s'onjm ricsma Issukarst dopusctá, dase zaradi prigliubodinstva moxe rastaviti Csovik, i xena; A' ne dopusctá, dase moxe drugá uzeti, nitichie tó Garczi ú svemu svetomu pismu nachi, ni ú svetie Oczy, vech ako kod kogá Eretika nagiú, illi kod turakah koy istó darxé, i csiné.

25. Nitti mogú rechi Hristiani da ú toj zlochi niesu, zasctoym

ſtoym ovó moxemo parſtom ukazati, I Já iſty znadem takové koyſu imali dvie xene, obadvie xive, i zakonito vincſaliſe i s' jednom, i drugóm. Opet znam drugoga, koy jeſt puſtio jednu xenu, i uzeo drugu. A' ſvarhu ſvega zná vas ſvit, od jednoga Poglavita gnióva, koy zakonitú xenu jeſt puſtio, i uzeo drugú. Nitti mogú dopuſtiti duhovniczi, ni vladike; zasſtoje ocſita rics Boxiá: Sſtoje Bogh ſaſtavio Cſovik neraſtavy. I bilabi velika pſoſt protiva Sakramentu, daga moxe Cſovik pó ſvojoj vogli ú nisſto obratiti.

POGLAVIE III.

Od dogagiay, ú koymaſe moxe Cſovik, z' Xenom razluſiti.

26. NErazumimo ovdi, daſe moxe raztargnuti uzao xenidbé, tako dá poslie raſtavgliegniá megiu muxem, i xenom neimá Sakramenta, kako laxglivó ſcziné Ereticzi: Négo razumimo daſe mogú raſtaviti, dá nepribivajú zajedno, illi dá pribivajuchi zajedno neſaſtajuſe ú duxnoſti zarucſegnia; I ovoje obicſaj davgniaſcgny, i ú ſáboruje Tridentinskomu ukazano. *Seſſ.* 24. *can.* 8.

27. Sceſt dogagíay brojé naucſitegli, ú koimá moxe biti raſtavgliegnie muxa, i xené. I ovó raſtavgliegnie moxe biti dó vrimena, i moxe biti ù vike: kako ucſij ſabor Tridentinsky ná recſenomu miſtu,

28. Parvó, Moguſe megiuſobom raſtaviti mux, i xena, kadá povoglno dogovor ucſiné obadvoje uliſti ú ſveti réd, i ú cſiſtochi xiviti; I moxe biti ú vik, kada obadvoje privogly, alli kada jedno ochie raſtatiſe á drugó nechie, tada nemogù raſtatiſe, zasſto onó koje nechie imá moguſtvo ſvarhu druga ſvoga. Pó iſty nacſin moguſe raſtati do vrimena, zá jednu Korizmú naприliku; Illi zá kojú drugú posſtenu ſvarhu. *Anacl. tract.* 14. *q.* 7. *n.* 96.

 29. Dru-

29. Drugó, Moxese xena i Csovik rastaviti, kada jedno od gni upade u Erexiu, illi ú neznaboxtvo: Alli akose opet pokajé, i ucsiny pokoru, duxanie drugh opet k'gniemu dochi, i sgnim pribivati, i nektiuchi moxese usilovati. *Anacl. cit.*

30. Trechié, Moguse rastaviti, kadaje poghibio spasegnia duhovnoga, ná priliku kada jedno od gni natirujé drughó, illi nagovará ná grihe velike: ossobito akoga nagovara dá zatayviru, dase ucsiny Eretikom, dá csiny sodomiu, dá ucsiny dogovor z' Diavlom, illi ná kojé drughé grihe smartné. Takogier akoje Csovik Arsuz, i ochie dá xena sakrivá stvari kradene, i gniegovu drúxinu, i day nemoxe ocsitovat. *Anacl. cit n.* 99.

31. Csetvartó, Kadaje velika bojaz tilesná, tó jest, kada csovik toliko xenu progony, daje poghibio od ubiegnia, illi ragniegnia, ondá moxe xena otichi od Csovika; Gdi sudacz mudro vagliá dase vladá, zascto zá pokarati xenu izbivsci s' prilikom, nemoxe biti uzrok rastavgliegnia, negose ochie daje velika bojaz, kakonoti ako Csovik brez uzroka varlo xenu bié, akojù prity ubiti, i ná toje polepan, akojé megiu gnima velika nenavidost, daje jedno drugó otrovati otilo, akoje vechié putah oruxie uzeo dá druga ubié, illi glavom ozid udarao, i tó s' odlukom zá ubiti, akoje druga zatvorivsci mlogo putah, i mlogo vrimena brez ráne gladom morio. Ovosu i ovima prilicsni dogagiay velika bojaza, i poghibili, ù koymse mogù rastati. *Fœlix Pot. tom.* I. *part.* 4. *cap.* 10. *n.* 4287.

32. Petó, Kadaje Csovik, illi xena ù dogovoru z' diavlom, i csiny dila Diavaoská, kakonoti Csaragnie, i drugá kojá csiniti obicsajù; jer ovy obicsajù nauditi i blixgnim svoym, ossobito malenu diczu pomoré, i drughé mloghé sctete csiné.

33. Sceftó, Moguse rastati zaradi prigliubodinstva, tó jest griha putenoga ocsita, illi griha sodomie, illi z' xivinom, zasctose pó ovima grisy guby virnost, kojuje jedno drugomu obechalo. Gdi vagliá znati, dá samo ony koy jest pravedan, moxe

oti-

otichi od nepravednoga, à koy jeſt u pomankagniu, nemoxe otichi od pravednoga, ako on ochie pribivati ſcgnim. Vagliá znáti takogier; daſu cſetiri dogagiaja ù koymſe zaradi prigliubodinſtva razpuſtiti nemogù. 1. Kadaje prigliubodinſtvo ucſignieno pó ſili, illi póprivari. 2. Akoje jedno drugomu uzrok bilo od griha, illi nagovorilo ná grih. 3, Kadaje prigliubodinſtvo od obadvoga ucſignieno, tó jeſt kadaje i jedno, i drugó ucſinilo iſtó pomankagnie. 4. Kadaje oproſtio drugh pravedan drugomu, koy jeſt ſagriſcio, illi ocſito ù govoregniu, illi ne ocſito, nego poslie griha pribivajuchi ſcgnim, i miſcajuchiſe puteno. *An. cit.*

34. U ovimaſe ſamo dogagiay mogù vincſani razpuſtiti, alli (kakaſmo rekli) nitiſe jedno, ni drugó moxe zdruxiti z'drughym. Akoli pak drugh znajuchi drugoga ù pomankagniu ochie ſtajati ſgnim, nikakviga zakon nerazlucſujé, zasčto ovó nieſu pokaragnia, nego dopusčtegnia, kojá moxe Cſovik primiti, illi neprimiti.

POGLAVIE IV.

Od dogagiay, koy zabragniujú Xenidbu.

35. OD dvieſu varſte dogagiay, koy zabragniuju xenidbu, illiti zapriku mechiu, daſe nemoxe oxeniti, illi udati. Parvaje varſta ſamo zabragniuchy, tó jeſt, koy ſamo zabragniujù xenidbu, alli ucſigniemu nekvaré. A' drugaje varſta, koy ne ſamo zabragniujù, nego i ucſignienu ù nisčo cſiné, tako dá tko ù gnima oxeniſe, illi udaſe nie, dobra xenidba.

36. Dogagiay koy zabragniujù xenidbu, á ucſignienu nekvare, jeſù ovy. 1. Jeſt zabragniegnie Biskupa, illi Paroka zaradi kogá razloxita uzroka, ná priliku, dá parok zabrany vincſagnie zá nikó vrime, doklemſe neizvidy, imali kojé zabragniegnie od kanona megiú onym koyſe ochie vincſati.

37. II. Daſe nepirujé ú vrime zabragnieno od Czarkvé, tó jeſt, od Nediglié parvé priſcaſtia Goſpodinova, dó Vodokarsčtah: Od

csifté sridé tia dó mladoga Uskarfa, kako Sabor Tridentinsky obsluxivati zapovidá. *Seff. 24. cap. 10. de Reform. Matr.*

38. III. Kadje zarucsegnie ucsignieno s' jednom, nemoxefe ucsiniti z' drugom, dokfe parvó zarucsegnie podpuno nerazrufcy; Napriliku Ivanfeje zarucsio s' Lucziom, nemoxefe opet zarucsiti s' Jelom, doklem ne raztargné podpuno zárucsegnie s' Lucziom. Dogagiaje ú koymfe moxe raztargnuti zarucsegnie vidichiemo nixié.

39. IV. Zavit priproft csiftochié, illi ulizegnia u Réd, zabragniujé oxenitfe. Gdi znaj, akofife ù takvú zavitu oxenio, duxanfi pribivati z' xenom, akoli umré xena, opet imafc zapriku drughy pút xenitife. Akofife zavitovao ulifti ú fvety Réd, umarvfci xena, opetfi duxan izvarfciti zavit. Pó ifty nacfin akofife zavitovao nexenitfe, pakfe oxenifc, moxefc pribivati z' xenom, akoli umré, opet oftajé dugh izvarfciti zavit. Akofi csiftochiu obechiao, pakfe oxenifc, meimafc moguftva fvarhu xenéú oftavgliegniu putti, jerti zabragniujé zavit, kogafi ucsinio, á ona imá moguftvo fvarhu tebe, i duxanfi dugh vratiti. *Sebaft. d' Abreú lib. 9. n. fect. 2. n. 420.*

40. Imajuchi ová csetiri zabragniegnia, i ú gnimafe oxenivfci dobraje xenidba, alife fmartno fagrifcujé, jerfe csiny protiva naregiegniu Czarkvenomu.

41. Dogagiay, koy né famo zabragniujú xenidbu, nego i ú csignienu zá nisćto csiné, jefu od dvie varfte, nikyfu zabragnieni, illiti izvagieni iz zakona naravnoga, á niky ftavglieni oblaftiu Czarkvenom, kakochiemo viditi. Oviú dogagiay, illiti zaprikah jeft csetarnaeft.

42. I. Jeft kadafe privary fvarhu bitia pefone, kojú uzimá. Ná priliku dá imafc odluku uzeti katu, pakte privaré, i ná mifto katé daduti Jelu, nebi vagliala xenidba, zasćtoje ugovor bio, i otegnie uzeti katu, á né Jelu. Moxefe takogier dogodit dafe fally fvarhu perfoné, ná priliku, ucsinife ugovor dachies uzeti Maru, pó ty nacfin akoje bogata, ako nie slipa, kliafta,

roma,

roma, &c. Poslie vincsagnia vidise, daje sirota, slipa, roma &c. nie dobro vincsagnie, zasćto nie bio ugovor takvú uzeti, buduchi dá ovy Sakramenat stoy ú ugovoru. Akoli niesi ocsito ugovorio, i isto macsiose svarhu oviziu, xenidba je dobra. *Sebast. c.* & *alij.*

43. II. kadaje privara svarhu stagnia, ná priliku, uzmesc Maru kojú sczinisc daje slobodna, pak nagiesc daje robignia, tada nevagliá xenidba, zasćtojú moxe Gospodar prodati, i nebiái mogao Csovik brez veliké sćteté sliditi, illibi vaglialo slidechiu ú istó robstvo ú pasti. Alli akojoj Gospodar dade slobodu, dobra je xenidba. Od slugah koyse nagodinu pogagajú, ucsij scot *in* 4. *dist.* 36. dase moxe oxeniti, illi udati brez dopusćtegnia Gospodinova. zasćtomu nie pridao svu slobodsćtinu svarhu tyla svoga: I duxanie pribivati z' drugom, akose neprotivy csigniegniem obicsainym sluxbé. Alli sagriscujé smartno, nepitajuchi Gospodára, i moxega Gospodin zá svoje sluxbe slati nadaleko, zasćto on nevadise po xenidbi iz pod oblásti Gospodinové. *Fælix Pot. tom.* 1. *part.* 4. *cap.* 5. *n.* 4021. & *seq. Diana.*

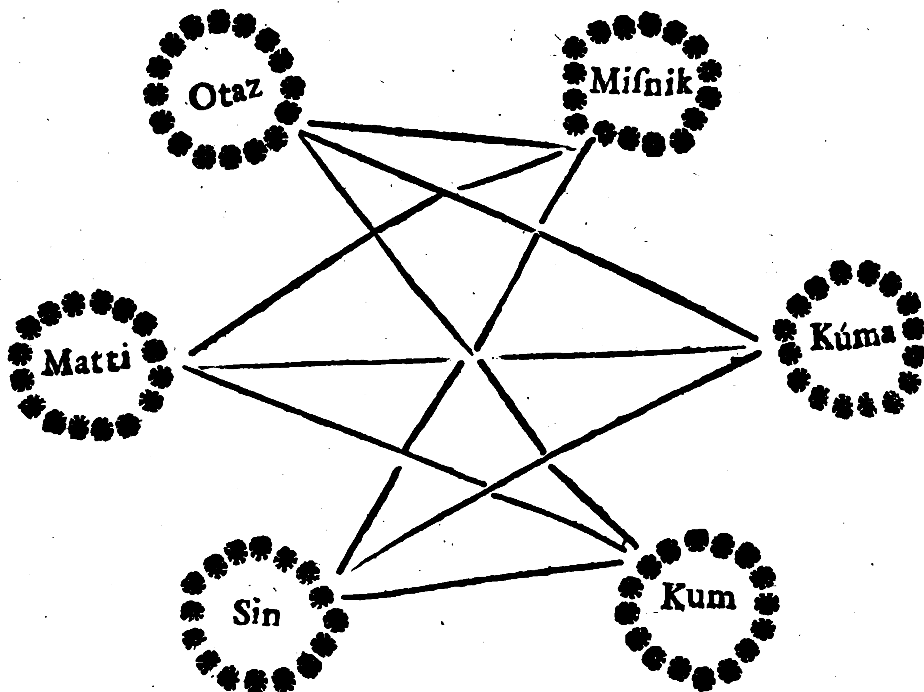
44. III. Zavit svecsan ucsignien ú rédú, illi ú primgliegniu svetie redovah, zabragniujé, i kvary ucsignienu. Zasćtose csiny Csovik pó takvom zavitu nemoguch, i neslobodan zarucsitise, buduchi obechiao Bogu csistochiu, kojuje duxan Bogu saraniti, uzdarxati, i paziti.

45. IV. Roditeglstvo Naravnó, illi duhovnó zabragniuje, i ucsignienu ú nisćto csiny xenidbu. Roditeglstvo jest od dvie varste, Naravnó, i zakonitó. Naravnó jest smiscagnie karvi megiu mloghim od jednoga izhodechym, i megiu ovym tia ú csetvartomu kolinu jest zaprika, á ú petomu nie.

46. Roditeglstvo zakonitó jest, primgliegnie inostrancza zá basćtinika pó mogustvu Princzipa, illi scenata, tó jest, kadase inostranacz uzmé zá Sina, i zakonito potvardise od Princzipa, illi Magistrata: Ovy ulazy ú roditeglstvo s' onym koyga prime, i megiu gnima, i gniovy rodieny nemoxe biti xenidba tia dó petoga kolina.

47. Rodi-

47. Roditeglstvo duhovnó bivá pó kúmstvu ná karsctegniu, i ná Krizmi, i megiu onym koysu ú tomú roditeglstvu nemoxe biti xenidba. Ná krizmi samo dvoje ulazy ú duhovnó roditeglstvo, tó jest ony koy kumujé, i ony koyse Krizmá. A' ná karsctegniu ulazy petero, tó jest, ony koy karsty, kogá karsty, otacz i Matti onogá koyse karsty, i koy kumujé. Tako ucsij sabor Tridentinsky, sctose vidy boglié ú slidechioj priliki.

48. Zá poznati megiu koyma bivá kumstvo, vagliá viditi ú ovoj priliki dá righe, illiti Linee ukazujú megiu kojmaje kumstvo, Zascto megiu koyma neima righe, ondi neimá ni Kumstva; Napriliku od Ocza k' misnjku kumu, i kumi imá righa, zatosu

tosu Kumovi, á neimá righé od matere, k' Sinu, zató niesu Kumovi; Ná isty nacsin Misnjk s' Kumom niesu Kumovi, á jest s' Oczem, s' Materom, i z' Ditetom, i tako od drughie; Megiu koym neima righé od jednoga do drugoga niesu Kumovi, á megiu kojmaie riga jesu kumovi. I ovy Sami ulazé ú Kumstvo, koysu ú ovoj priliki, á drughy ne.

49. V. Bivá zaprika pó kriviczi, ná csetiri nacsina. 1. Kadse dvoje dogovoré dá ubiú Csovika, illi xenu vincsanu, za uzetise, i dogovor izvarscé, akoje i brez prigliubodinstva. 2. Kada poslie Vincsagnia, prie negose sastané z' drugom, puteno z' drugom sagriscy, ucsinivsci zarucsegnie, tada ni poslie smarti parvé nemoxese vincsati z' drugóm.

50. VI. Megiu Karsctenjm, i nekarsctenym nemoxe biti xenidba, niti ucsigniena, vagliá, zasctoje Karsctegnie vrata od Sakramenatah. Alli megiu Katolikom, i Eretikom premdaje dobra xenidba, sasviem tiem radi togá uzroka moguse rastaviti, kakosmo gori rekli, s' ovym nacsinom, dase z' drughym nemogú Vincsati, zasctoje ugovor vincsagnia dobar.

51. VII. Sila mechie zápriku, dá pó sili ucsigniena xenidba niscta nevagliá, alli vagliá daje sila velika, illiti boiaz velik ú xivotu, illi ú dobrie; zascto takov neimá voglié nitibi ucsinio xenidbu, dá nie usilovan.

52. VIII. Svety réd koy primé nemoxe ucsinit xenidbé, i ucsinivsci niscta nevagliá, zascto ne samo imá zapriku zavita, nego svarhu ovoga imá ossobito zabragniegnie Czarkvenó, ucsij sabor Trid. *Sess.* 24. *can.* 9.

53. IX. Csiny zapriku Vincsagnie, kojé akochie biti i nesvarsceno csiny zapriku, dase z' drughym vincsati nemoxe, dokie drugh xiv, i vincsavscise xenidba nevagliá.

54. X. Poscteguie ocsito, napriliku dá Luka ucsiny zarucsegnie z' Lucziom, nemoxe ni posli gnié smarti uzeti Sestru Luczié, vech akobi pó komú dogagiajú zakonitom raztargao scgniom zarucsegnie.

55. XI. Rodſtvo priateglskó, kojé bivá pó naravnomu ſaſtagniu muſcka, i xenska, radi kogá Cſovik ulazy u rodſtvo, s' rodiaczy xené, kojuje uzeo tia ú Cſetvartomu kolinu, á xena takogier ulazy ú rodſtvo, s' rogiaczy Cſovika; alli *ro*diaczi xené, i Cſovika megiu ſobom neulazé ú rodſtvo, zaradi togá mogú dvá brata uzéti dvie Seſtre. Akoliſe ſagriſcy xenom nevincſanom, ſamoſe ulazy ú rodſtvo do iú drugomu kolinu.

56. XII. Zabragniujé xenidbu, nemoguſtvo naravnó ploditi, kadje pomankagnie úda daſe izlicſiti nemoxe, iú cſignienu xenidbu zá nisčto cſiny: Alli kada pomankagnie posliẹ vincſagnia dogodiſe, dobrajé xenidba, i nemoguſe raſtati.

57. XIII. Kadaſé ugraby, ſilom odvedé, illi otmé divoika illi udovicza ná ſvarhu vincſagnia, dokleje ú oblaſti onogá, koy gniú jeſt oteo, nemoxe ſc'gniom ucſiniti xenidbé, akoliú ſtavy ú miſto ſigurno, gdie ona slobodna od ſvojé voglié, moxe ucſiniti zarucſegnie. Tako ocſito zabragniujé ſabor Tridentinsky. *Seſſ.* 24. *cap.* 6. *de Reform.*

58. Ovdi vagliá znati, dá kadaje divoika oteta ná koyú drugú ſvarhu, izvan xénidbé, illi izvan griha putenoga, neima zapriké. Na iſty nacſin Kadaje divojka pó ſvojoj vogli otiſcla, prem daje ſuprot vogli roditegliah odvedená, neimá zapriké: Zasčtoſe iziskujé gnié slobodna vogliá, á ne roditegliah, zató ſabor ucſij, dá nevagliá xenidba dokſe neſtavy divojka ú miſto ſigurno, izvan moguſtva onogá koye gniù oteo, dá moxe odlucſiti, i obrati pó vogli slobodno, buduchi da nie ſvojé voglié dokie pod oblaſtiu gniegovom. *Maſtr. diſp.* 20. *q.* 5. *art.* 3. *n.* 108. *in fine. Anacl. tract.* 16. *diſt.* 14. *q.* 4. §. 15. *n.* 153. Gdi znaj, dá toliko ony koy otmù divoiku, kolliko ony koy pomoch dadù, illi vichie, oſtajù ſvi ù prokleſtvu, i ù vikſu neposčteni, niti mogù ná kojé doſtojanſtvo uzichi, oveſu iſte ricſi zabilixene ù ſaboru Tridentinskomu ná recſenomu miſtu.

59. XIV. Ná vincſagniu vaglia daje Parok, i dvá ſvidoka, drugojacſié vincſagnie nevagliá, ocſito ſabor Tridentinsky ná

pogl-

pogl. 1. zapovidá. Ná mislo Paroka moxe i drughy Misnik vincsati, sc' gniegovym dopuscтegniem. Ssvidoczi vagliá dasu razumni, zató dicza, budalasti, piani, nemogù biti svidoczi ná vincsagniu ucsij Sebastian *d' Abreú lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 446.

60. Ovdi vagliá znati, dá sam Papa moxe oblakscati, illiti dignuti zapriké recsené, tó jest od onie kojesu stavgliene od Czarkvé, á nemoxe od onie kojesu od zakona naravnoga, i Boxiega. *Anacl. loc. cit. n.* 157. Biskup pó isty nacsin moxe dignuti zaprike, ako niesu ocsite, i moxé takogier odrisciti od grihá ú koyse upadá pó pristupgliegniu zaprikah, ossobito dase nemoxe otichi ú Rim, radi kogá razloxita uzroka.

POGLAVIE V.

Od Zarucsegnia.

61. ZArucsegnie jest doscasté xenidbé obechiagnie, illi jest ugovor, i obechiagnie megiu dvima mogustvo imajuchym zá xenidbu, izvanskiem zlamegniem zádosta ukazano. Parvó vagliá daje megiu dvima, tó jest dase obechiá jedno drugomu, zascтo dá jedno obechia á drugo ne obichia, nebi dobro biilo zarucsegnie. I hochiese prevo obechiagnie, á ne pó privari.

62. Drugó vagliá, daje megiu dvima imajuchym mogustvo, tó jest, dá megiu gnima neimá kojé zapriké zabragniujuchié, i kvarechié zarucsegnie, illi dá neimajú nemogustva naravnoga. Trechié vagliá daje ucsignieno pó ricsma, pismu, illi drugomu zlamegniu izvanskomu. Nitie potriba od svidokah ná zarucsegniu, kako ná vincsagniu, zascтo neimá takvé zapovidi bilixy Anaklet *loc. cit. n.* 30. Alie varlo dobro zaradi mloghie smutgniah kojese dogagiajú, zató Parok vagliá daje mudar ispitati, jelli i jedno, i drugó obechialo; zascтo ako jedno obechiá, á drugó niscтa neodgovory, nie dobro zarucsegnie. Alli ako jedno dade zlamegnie ná priliku parsten á drugó primé niscтa neodgovorivsci, dobroje zarucsegnie; zascтo pó primgliegniu parstena, zadosta ukazujé svoju vogliu, alli ú pridatiu pars-

 tena

tena vagliá dá kaxé ná kojú ſvarhu daje parſten : Jer drugojacſié dá dade parſten, nekazavſci daga dajé ná ſvarhu zarucſegnia, nebi dobro biilo zarucſegnie; zasſtoſe ochie voglié iſtomacſegnie. Opet mlogo putah Roditegli obechiajú, ámladichi zaradi ſtida mucsé, tadaie dobro zarucſegnie: Zasſto akoſe obechiagniu neſuprotivé, darxiſe dá mucſechi potvargiuiú obechiagnie ſvoj roditegliah, *Sebaſt. d' Abreú loc. cit. n.* 403.

63. Kadje zarucſegnie dobro ucſignieno, duxniſu pod ſmartny grih izvarſcitiga; Nisſtanemagnié ú oſſam dogagiay moxeſe zarucſegnie raztargnuti. Parvó zarucſegnie moxeſe raztarchi po vogli obodvoiczé, kadſe i jedno, i drugó dogóvory; gdiſe razumié od onie koyſu ú pameti, zasſto dicza dok nedogiu ù razum nemogù zarucſegnia raztarchi, kogaſu roditegli ucſinili; á kad dogiu ù razum, mogù.

64. II. Zarucſegnie raztargujeſe kad jedan od gni ulizé ù réd, i onó kojé oſtané udiglſe moxe zarucſiti z' drughim, necſekajuchi dok drugó zavit ucſiny úrédu; Zasſtoje on pó ulizegniu ú réd izgubio oblaſt ſvarhu drugoga.

65. III. Raztargujeſe, kada jedno od gni poslie zarucſegnia vincſaſe, i ucſiny xenidbu z' drughim; Zasſto parvoj kojuje zarucſio ſamoje obechiao, á drugoj podpunoye dao oblaſt ſvarhu ſebe, prem daje ovó zabragnieno, i poznavſci daje ú tomú, nevagliaga z'drugom vincſati, nego vagliaga uſilovati dá uzme parvú.

66. IV. Raztarguieſe, kada jedno od gny ucſiny prigliubodinſtvo, zasſto pó tomú grihu gubiſe virnoſt, kojaje byla obechiana daſe cſuvá: I josſt koyſu vincſani radi togá moguſe raſtati dá nepribivajú zajedno, prem dá nemoxe drughé uzeti.

67. V. Raztargujeſe, zarucſegnie, kadſe poslie zarucſegnia dobié kojá boleſt, kakonoti, guba, dartagnie &c. Illiſe izguby kojé udo, kako oko, nos &c.

68. VI. Moxeſe raztarchi zarucſegnie, kadſe poznade daje jedno od gni zlochiudno, zlo &c. Dá poslie nechie xiviti ú mjru, illi imati grizbu, i nenavidoſti.

68. VII.

69. VII. Moxéle raztarchi zarucſegnie, kada jedno od gni oſiromaſcy, illi kadſe kuchia varlo ozloglaſy? Jer daſe budé prio znalo, nebi zarucſegnie slidilo.

70. VIII. Moxeſe raztarchi, kada jedno od gni otidé ú dalek vilaet, i dugo vrimena nedogié, illiſe odſely ú drugú zemgliu, tadá drugó niega duxno sliditi.

71. U ſviu ovié dogagiay, ſamo onó raztargujé zarucſegnie, kojeje krivo, á kojeje pravo, ako ochie uzetiga, moxe, akoli nechie uſilovatſe nemoxe, zasćto kadje od jedné ſtrané pokvareno zarucſegnie, drugá ſtrána nie duxna izvarſcivati, nego oſtaje slobodno cſiniti sćtomu drago.

POGLAVIE VI.

Od Navisctegnia.

72. ZAsćto zaprike toliko zabragniujuchié, koliko raztargajuchie xenidbu nemoguſe laſno poznati, neſtavivſci varlo veliku pomgliu, zatoje odredio ſabor Tridentinsky daſe cſiny ú try Svetkovine razlucſité, pod Miſſom púku naviſtiti megju koyma imá sliditi xenidba, kaxuchi razgovetno imena, i priimena gniova, dá Karſtiani razumivſci imena gniova, mogú kazati, akobi znali kojú zapriku, i kadbi znali, á nektili kazati ſagriſcujú ſmartno. Takogier i Parok ſmartno ſagriſcujé nenaviſtivſci, jer priſtupá zapovid Czarkvenú, od kuda mlogá zlá mogú sliditi.

73. Kadaſe produgli vincſagnie zá 4. Miſecza poslie navisctegnia, opetie od potribé iznova naviſtiti; zasćto ú tolikó dugo vrime, moxeſe kojá zaprika dogoditi, i odkriti.

74. Biskup ſamo moxe dopuſtiti, daſe brez navisćtegnia vincsá, á Parok nemoxe, zasćto ſabor Tridentinsky tó ſamo Biskupu dopusćtá, i gniegovoj mudroſti, kadaje potriba ſuditi, oſtavglia. Drugé ſtvari potribité Paroku znati, moxe viditi ú Ritualu Rimskomu.

RAZGOVOR V.

Od ſatvoregnia ſvjta.

BUduchi ú pocſelo oviziú kgnigah ú kratko govorili od Boga troicſna ú ſobſtvy, á jedina ú biſtvu, i razumili gniegove ſveté zapovidi, i oná kojaſu potribna zá upravnó Karſtianski xiviti, i Bogu, obsluxujuchi gniegove zapovid, sluxiti; Zatoſam potribno ſczinio ú napridak od ſtvoregnia govoriti, pó komúſe poznajé velicſanſtvo, i dobrota Boxiá, kako Aposctó Rimglianom ná pogl. 1. v. 20. piſcuchi ucſij. Nitti ſczjnjm daje izprazna miſao moja; Jerboje poznagnie ſtvoregnia toliko koriſno, koliko cſudnovato, nebuduchi mudroſtiu gliudskom iznaſcaſto, nego oſſobitóm miloſtiu Boxiom ukazano Mojſiu. Reko daje koriſno, veſelo, i cſudnovato znati pocsétak ſatvoregnia ſtvary; Jerbo procziniujuchi ſtvoregnia, dolazjmo ú poznagnie Boga ú ſvemu velika, i neizmirna, ji poznajemo daſu ſvaká u vrimenu ſtvorena, i ucſigniena od jednoga, koy ſam vicſny jeſt, neimajuchi ſvarhe ni pacſetka; koy s' neizmir-

mirnoſtiu mudroſti ſvojé, jeſt ſtvorio ſvaká od nisćta, i s' velikóm lipotóm, i nareſcegniem razredio: I poznavſci ová dá dicſimo, i faljmo gniega, koy ſam, jeſt, uzvelicſujuchi neizmirnoſt dobroté gniegové.

I zasćtoje Bogh ſvemoguchy ú ſedam dánah ſtvorio ovy ſvjt ſaſviem ſtvoregniem, kakonas kgnighé Poroda ucsé, zató poslie ſtvoregnia ſvjta potribno ſczinioſam razlucſiti ovy razgovor ú tri Cslanka, ú parvomu govorechi od duſcé razloxné, ú drugomu od Angielah, á ú trechiemu od Diaval áh, zasćtoſu ſve ovó bjſtva duhovná.

POGLAVIE I.

Od oniziú kojaje Bogh Parvy dan dilovao.

1. ONá kojaje Bogh ſvemoguchi parvy dan ſtvorio, ukazujé Mojſie, ú pocſelo kgnigah Poroda govorechi. *U pocſelo ſtvori Bogh nebo, i zemgliu. A' zemglia biſce tasćta, i prazna, i tmine biú ſvarbu obraza dubgliné, i duh goſpodgny noſaſceſe ſvarbu vodah. I recſe Bogh: budi ſvitloſt, i ucſigniena by ſvitloſt. I vidi Bogh ſvitloſt, dá biſce dobra: i razlucſi ſvitloſt od tminah: I zazvá ſvitloſt dan, á tmine noch. I ucſignien by vecſer, i jutro, dan jedan.* Kojé ricſi ú ſebi mlogah doſtoina znagnia zdarxe, zátó vagliá znati.

2. Parvó. Dá oné ricſi *ú pocſelo &c.* prem dá naucſitegli razlicſito tomacſé, ſaſviemtiem razumiſe dá prie neba i zemglié nikakvó ſtvoregnie nie ſtvoreno, zató nebo, i zemglia megiu ſtvoregniem parvó darxy miſto ú razlogu ſtvoregnia, sćto zlamenujé David ú Pſalmu 101. v. 26. *Initio tu, Domine, terram fun-*

fundâſti, *&* *opera manuum tuarum ſunt Cœli*. U pocſelo goſpodine tiſi zemgliu utemeglio, i dilla rukú tvoy jeſu nebeſa. Kako dá ochie rechi : Kako jedan koy kuchiu nacſigniá, naiprie temegl ſtavy, takoſi ty kako temegl ſvega ſtvoregnia, ſtavio nebo, *i* zemgliu.

3. II. Razlicſito naucſitegli od neba govoré, kojeje parvy dan ſtvoreno; Niki ucsé dá pó nebu, i zemgli zlamenuiuſe ſve ſtvári, kojeje Bogh ſtvoriti otio: Drughij velé daſe pó nebu razumiú Angieli, á pó zemgli narav tileſná, tako daje Bogh otio ſtvoriti dvie ſtvari, naivechiú; tó jeſt narav Angieoskú, i naimagniú, tó jeſt ſtvari tileſné i pocſetak od ſtvary tileſnie, ſcto Filozofi zovú *materia prima*. Trechij govoré; Daſe pó nebu razumiú ſvi okoliſci nebesky, á pó zemgli ſtvari zemaglské, tó jeſt zemglia, voda, oggagn, i blixgny aér. Tako daje, govoré, Bogh otio parvy dan ſtvoriti okoliſce nebeské, i iſtocſaje, á ú ſlidechym dnevy, nareſitiih ſvitloſtiu, zvyzdam, obrachiagniem, i drughima Kripoſtima, kojé jmajú.

4. Iſtinitie ſczinym daſe pó nebu razumié naiviſcié nebo zvano Empireo, kojé nebo ſvety Pavao piſcuchi Korintianom ú kgnizi drugoj ná pogl. 12. v. 2. zové nebo trechié, á David ú Pſalmu 148. v. 4. zové nebo nebeſah. Tako daje parvy dan Bogh ſtvorio nebo Empireo, i nareſioga, i ſvarſcio ſaſviem nakichiegniem, i lipotom. A' oſtalaje nebeſa i okoliſca nebeská drughy dan ſtvorio, kakochiemo nixié viditi.

5. Vagliá znati III. da *zemglia taſccbia*, *&c.* ochie rechi, daje ú pocſelo byla brez ſvitloſti, i brez ni kakvá nakichiegnia, i lipoté, i daje bjla prazná neimajuchi ná ſebi gliudy, xivinah, ni ſtabalah; Nitie bjla razdigliena ú berda, planiné, doline, poglia i ravnicze, negoje bjla viſoko vodama pokrivena. I ovoje ucſinio Bogh, zá datinam priliku, dá ú ſtvarma ſtvorenjm niſcta ſvarſcena neima, ſcto nie od Boga (izvan griha ú cſoviku) tó jeſt, daje toliko pocſetak, koliko uzdarxagnie, nakichiegnie,

nare-

nareſcegnie, i ſve sctɔ ſtvoregnie imá, od ſvegaie uzrok Bogh, izvan ſamo nie uzrok od griha, nego Cſovik.

6. IV. *I tmine biú ſvarhu &c.* Dubglina razumieſe miſto od neba Empirea tia dó zemglié, kojé miſto biſce puno materie mokré, i vodené, náprilikú maglé, ne jednako guſté, illi vedré, brez nikakvé bojé toliko iznutra, koliko zdvora, nego tavné, i brez ſvitloſti. I ovojé ucſinio Bogh, zá izveſti iz vodé drughé ſtvari (kakochiemo nixié viditi) buduchi daſe voda laſno ſtiſné, kakoſe ú Ledu vidy, i laſnoſe razvodny, kakoſe vidy, kadſe ú izdihagnie obraty.

7. V. *I Duh Goſpodgnij &c.* Pó ovomú duhu goſpodgniemu koyſe noſaſce ſvarhu vodah, razumiú naucſitegli Duha ſvetoga, od Occa, i Sina izlazechiega, radi scta govory S. Baxilio: *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas, ut ſignificetur, quod fovebat, & vivificabat aquas, præparans eas ad mox futuram fæcunditatem.* Duh goſpodgny noſaſceſe ſvarhu vodah, daſe zlamenujé, dá ragniaſce, i oxivglivaſce vode, pripravgliajuchii ná plod barzo slidechy. I posctovani Beda ukazuje nacſin kakoſe noſaſce. *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas, non corporalibus Locis, ſed excellentiâ poteſtatis; quia ſubiacebat voluntati Creatoris, quidquid deinde formandum, & perficiendum inchoaverat.* Duh Goſpodny noſaſceſe ſvarhu vodah, né tyleſnym primiscte gniem, nego viſinom moguſtva; zasctoje bjlo ú vogli ſtvoriteglia, sctogodie poslie ucſiniti, i ſvarſciti bio pocſeo. I daſe razumie dá voglia Boxiá noſaſceſe ſvarhu vodah, ſvidocsé Liran, i Toſtat.

8. VI. *I recſe Bogh: Budi ſvitloſt &c.* Ovaje ſvitloſt byla ſtvorena gdie ſada ſuncze, zasctobo (kako S. Bonaventura ucſij) od gnieje ſtvoreno ſuncze, i ovaje ſvitloſt byla tileſná, á ne duhovna, kakoſu niky naucſitegli ſczinili: Nitie ová parvá ſvitloſt ſvitila, illiti obſiala vas ſvjt najedan pút, nego pómalo; Zató ſvetó piſmo slidy govorechi: *I vidi Bogh ſvitloſt, dá biſce dobra, i razlucſi ſvitloſt od tminah.* Razlucſy parvó miſtom, zasćto gdie ſvitloſt, ondi nie tminah, tako daſe razumié, kadje kod

nas svitlost, podnami úantipody jesu tmine. Drugó razlucsi vrimenom; tako, dá prolazechi oko zemglié svitlost, slidega tmine, zató ú jednoje vrime svitlostá ú drugosu vrime tmine. I zatò gdi svitlost svitly, zazva Bogh dan, á gdi tmine pribivajú, zazva noch; I tako by csignieno Vecser, i jutro dneva parvoga.

POGLAVIE II.

Od Oniziú, kojaje Bogh drughy dan dilovao.

9. KOjaje Bogh drughy dan stvorio, ú kazujé svetó pismo'ú kgniga Poroda ná pogl. 1. v. 6. *Recse josctè Bogh: Budi tvardina posrid vodah, i razlucs vode, od vodah. I ucsini Bogh tvardinu, i razlucsi vode, kojé biú pod tvardinom od ony, kojé biú svarbu tvardine; I ucsignieno by tako. I zazvá Bogh tvardinu, nebo. I bij ucsignien vecser, i jutro dan drughy.*

10. Gdi vagliá znati, dá pó tvardini nesamosé razumié nebo, negoli sve kolikó sctóse megiú nebom i zemgliom zatvará, tako dasegorgniá strana razumié nebo, sridgniá istocsaj oggnia, á nixiá Aér: Nitise tvardina razumié tylo tvardo, illi gusto, negosé razumié, daje tako utvardio ová Bogh ú mistu svomu, dá neprogiú megiasce, gdie Bogh stavio gni, ovoje nauk S. Augusctina: *Firmamentum non propter stationem, sed propter firmitatem, aut propter intransgressibilem terminum, intelligere licet.* Tvardina na zarádi stagnia, nego zaradi utemegliegnia, illi zarádi neprilazechiega kraja razumiti vagliá.

11. II. *I razlucsi vode &c.* Buduchi dase tvardina (kako rekosmo) razumié sve sctoje megiu nebom Empireom, i zemgliom, tó jest, nebo Empireo, i drughy okolisci nebesky, zajedno s'trima okoliscy aéra: Zató oné vode, kojesu ostale svarhu tvardiné, razumiese dasu úpolak okolisca aera, gdi izdihagnia zemaglská, i vodena uzdignuta, jakostiu suncza, i drughie zlamegniah nebeskie, skupgliajuse, i sgusnuvscise obrachiajuse u oblak

oblak debeo, iz kogá csinese kisce, i natapajú zemgliu, csinechiú ploditi, i ovó ná mlogo mistah svetó pismo zlamenujé, daje Bogh zatvorio nebo, dá neidé kisca, i opet otvorio pusctajuchi kiscu i opet otvorio hlipé nebeské, i naveo potop svarhu zemglie; Gdise nerazumié dajé kisca, illi voda svarhu neba, nego pod nepom posrid aera; takose razumié i onó govoregnie Davidovo ú Psalmu 146. v. 8. *Qui operit Cœlum nubibus, & parat terræ pluviam.* Koy pokrivá nebo oblakovih, i pripravglia zemgli kiscu. Gdise nerazumie dasu oblakovi svarhu neba, negose razumié, dá od nascega vigiegnia pokrivá nebo oblakovih. Nitti vagliá rechi. dá David ú Psalmu 148. 4. govory: *Falite gospodina neba nebesah, i vode kojesu svarhu nebesah, neka fale ime Gospodgnié.* Daklesu vode svarhu neba: Nevagliá reko rechi; Zascto pó recsenomu razlogu, i okolisci aéra nebesase razumiú, zató ú sridniemu okoliscu aera doisto csinese vode, i natapajú zemgliu. Illi dá boglié recsem s' Liranom, koy tomacsechi ovó misto, ucsij; dá oné vode, kojesu ostale svarhu tvardiné, jesu od naravi nebesah, á oné kojesu pod tvardinom ostale, jesu od naravi istocsajah, illiti Elemenatah. Koy nauk nie protivan ozgor recsenom istomacsegniu tvardiné; zascto akoje tvardina od neba, dó zemglié (kako ucsij Frassen) á od neba dó zemglie imajú trij okolisca aera, i zascto kiscese csiné ú sridgniemu okoliscu aera; zato buduchi vode svarhu parvoga okolisca aera, dobrose vely, dasu svarhu tvardine.

POGLAVIE III.

Od onižiú, kojaje Bogh trechy dan dilovao.

12. TRechy dan Boghie dvostruko dillo ucsinio, kako ukazujé Mojsie ú kgniga poroda ná pogl. 1. v. 9. i slidechim. Jerbo csini skupiti vode ú jedno misto, zazivajuchi skupgliegnie vodah More, á suo zemgliu. I zascto csini ploditi zemgliu, s' tra-

vami, i ſtably ſvaké varſté plod cſinechym, tó jeſt ucſiniú pripravnu i moguchiu ploditi.

13. Iziskujeſe, Buduchi daje prie trechiega dneva ſvú zemgliu voda pokrila, kakoſe razumié, daſeje skupila ú miſto jedno, buduchi daſu mora razlicſita, jedno z'drughim ſaſtavgliegnia neimajuchi? Odgovoraſe s'Fraſſenom, dá prie trechiega dneva bjlaie zemglia okrugla, á trechy dan pó zapovidi Boxioj úcſinileſuſe planine, i doline, i takogier ú ſarczu zemglié ucſiniliſuſe megiaſi, dubgline, iame, i propaſti; Zató voda kojaje byla ſvarhu zemglie napúnivſci recſená miſta, ukazalaſeie zemglia ſuha, dá moxe ploditi, i daſe pó gnoj moxe oditi, i pribivati. Od kudſe razumié, kakoſuſe skupile vode ú j dno miſto, tó jeſt, kako drughy Elementi, illi iſtocſaj imajú vlaſtitá miſta, tako i Elemenat vodé, i veliſe dá imá oſſobitó miſto, zasćto pó zemaglskie megiaſcy moraſu megiu ſobom ſaſtavgliena, jerbo pó kanalie, illiti pó xlibovy kroz zemgliu ſaſtajuſe; Sćtoſe poznajé; Zascto bo prem dá mloghé velike rike ú móre ulazé, ſaſviem tiem móre nebivá vechié; jerbo kolliko vodé primy, toliko kroz zemgliu ú drughá móra puſti, od kud tekuchi, i izviruchi pó rika opetſe ú móre vrachiajú, tako ſvé vode imajuchi ſmiſcagnie, razumiſe daſuſe skupile ú jedno miſto. Ovoje nauk Plinia, S. Baxilia, i Dioniſia, kod Fraſſena.

14. II. Ovdi vagliá znati, dá móre zajedno s'zemgliom cſiny jedan okrugao, nitie viſcié móre od zemglié, i zoveſe móre zaradi ſlanoſti, i gorkoſti kojeſu ù gniemu. Ariſtoteo Filozof ná ovomù miſtu ucſij, daje móre ſlano od izdihagnia zemglié, i ſuncza grihuchiega, zató vely ſlanieje móre ná varhu, nego ù dnu, jerboga na varhu vechmá ſuncze grihé nego ù dnu; I doſtje ocſit razlogh; zasćtobo vely od vodah morskie, ná velikoj vruchini, cſiniſe ſoh. Kojé govoregnie prem daje primglieno, ſaſviem tiem, i drughiſu uzroczi, radi koy jeſt moré ſlano, tó jeſt, zasćtogaie Bogh ſtvorio, zató ucſij Fraſſen, daje ſlanoſt zajedno s'morem rogiena; I zasćto ná niky miſty moreje ſlanié,

zara-

zaradi slané zemglié, ſvarhu kojé ſtoy, i Kroz kojú prolazy. Móreie ob litto slanié, nego obzimu; zasctoſu oblito vechiá izdihagnia zemaglská, i vechié vruchiné ſuncſené, koje nedavſci izviſitſe izdihagniu ſvarhu vodáh, cſiniga uſtavit ú móru, i bivá slanié. Rjke, potoczi, Jezera nieſu slana, zascto idú s' nagloſtiu kroz megiaſce ſtudene, i kamenite; I kadſe nagiú takvé vode slane, bivá; zascto prolazé Kroz planine, i zemgliu slanu.

15. Buduchi dá vode ſtojechié laſno uſmerdeſe, kakoſe mlogo putah vidy ú bára, i ú drughie miſty, od kud iſtechi nemogú; Zatoje Bogh ſvemoguchy otio, daje vazda more ú ghibgliegniu; Zató vagliá znati, dá móré naraſte, illiti izlazy, i opet ſmankajé, illiti opadah: alli neprolazy megiaſce, kojemuje Bogh ſtavio; I tó bivá oſſobito ó mieni miſecza; zató ucſij Fraſſen, da miſecz jakoſtiu ſvojom cſiniga ghibati; I opet ghibglieſe od vitarah, koy oſſobito ná móru goſpoduiú; zató jedno móre mlógo putah izigié, á drugó ſtoy, kakoſu gdi vitri. *Fraſſ. tom.* 3. *Phil.*

16. Polak rikah vodenié, nikiſu ſcinili, dá imaju ſvoj pocſetak od izdihagnia zemaglskoga, kojé cſinechi znoiti zemgliu, obrachiá ú rjke, i potoke; Alli ovó nie k' iſtini prilicno; jerbo mloghy potoci toliko naglo izhodé, i vriú, daſe toliko izdihagnia, illiti znoja zemglié nebi moglo Skupiti; prem dabiſe moglo rechi, od varlo malany potocſichiá. Rjke Dakle imajú ſvoi pocſetak iz móra, tako dá iz móra iſticsú, i opetſe ú móre povrachiajú, kako ocſito ukazujé Czarkvenjk ná pogl. 1. v. 7. *Omnia flumina intrant in mare, & mare non redundat: ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur, ut iterum fluant.* Sve rjke ulazé ú móre, i móre nebivá vechié: ná miſto od kud izkodé Rike, povrachiajuſe, dá opet tekú. Jerbo koliko vodé ú móre unigié, toliko opét iz móra ú rike izlazy, i ovy nauk slidé ſvety Oczi.

POGLAVIE IV.

Od oniziú, kojaje Bogh cſetvarty dan dilovao.

17. OVie dan Bogh ucſinio Svitloſtiú tvardini neba, dá razlucsé dan od nochi, i daſu zlamegnia, i vrimena, i dnevi, i godine; dá ſvitlé ná tvardini neba, i proſvitgliujú zemgliu. I úcſini dvy Svitloſti veliké, Svitloſt vechiú, dá Svitly obdan, á Svitloſt magniu, dá Svitly ob noch; i zvizde. Kakoje zabilixeno ú Kniga poroda ná pogl. 1. v. 14. Zató ovdi mlogá od potribeje viditi, tó jeſt, od okoliſcah nebeskie, od zlamegniah, kojaſu ná Svakomu okruglu nebeskomu, od kripoſty, i moguſtvy gniovy, kako i od oniziú kojaſe ú okoliſcy aera, i oggnia cſiné, od Suncza, i Miſecza.

18. Kako ozgor rekoſmo, daje parvy dan ſtvoreno nebo Empireo, kako Svetó piſmo ucſij, tako ovdi govorimo, daſu oſtalah nebeſa drughy dan ſtvorena, kojaſe zlamenujú ú onimá ricſma, *i ucſini Bogh tvardinu*, *i zazva tvardinu nebo*, ſctoſe razumiú ſvi okoliſci nebesky; zató vagliá znati, dá Mojſie ú pocsélo Kgnigah poroda neukazujé, nego dva neba, tó jeſt, Empireo, i tvardinu; Sveti Pavao Apoſctó ú Kgnizi drugoj piſcuchi Korintianom, ná pogl. 12. v. 2. Fáljſe, daje uzneſcen ná trechié nebo: Iz kogá govoregnia ucsé mloghy naucſitegli, daſu ſamo try neba, zaſcto govoré: Svety Pavao vely ú verſcu 4. iſtoga poglavia, daje bio uzneſcen ú Raj, gdie cſuo cſudne ricſi, kojeſe nepriſtojé cſoviku govoriti: A' viſcié raia neimá nebeſah; Zató govoré daſu ſamo try neba, tó jeſt naiviſcié Emperio, ſridgnié, nebo zlamegniah nebeskie, á nai nixié tvardina. Mathematiczi brojechi ſve okrugle nebeské, brojé dvanajeſt nebeſah dó: tvardiné, broje ſedam, pó broju ſedam zvizdá, illiti zlamegniá; Oſmoje tvardina, devetoje Kriſctalinskó, deſetoje kako Kriſctalinskó, jedanaeſtoje parvó ghibgliuchie, dvanaeſtoje Empireo. Ovó nebo

nebo nie okruglo, kako drugá, negoje ná csetvart, kako svety Ivan ú ocsitovagniu govory, ná pogl. 21. v. 26. *Et civitas in quadro posita est, & Longitudo ejus tanta est, quanta & Latitudo.* I grád ná csetvart stavglien jest, i duxina gniegova tolikaje, koliká i i Scirina. Gdi pribivajuchi svety uxivajú neizmirnó veseglie, bistro videchi bjstvo Boxjé.

19. Ná svakomu nebu jesu zvizde, illiti zlamegnia nebeská, ná parvomuje Misecz, ná drugomu *Mercurius*, ná trechiemu *Venus*, ná csetvartomu suncze, ná petomu *Mars*, na scestomu *Jupiter*, ná sed.nomu *Saturnus*, ná osmomusu zivizde, devetó, i i desetó neimá zlamegniáh, jedanajestó zovese parvó ghibgliuchié, zasctose obrachiá okolo svjta, od istoka dó zapada, i ná gniemuje 12. zlamegnia nebeskie, tó jest, ♋ *Cancer*, ♌ *Leo*, ♍ *Virgo*, ♎ *Libra*, ♏ *Scorpio*, ♐ *Sagittarius*, ♑ *Capriconus*, ♒ *Aquarius*, ♓ *Piscis*, ♈ *Aries*, ♉ *Taurus*, ♊ *Gemini.*

20. Svise okolisci nebesky oko zemglié obrachiajú, izvan neba Empirea: Nitti od sébé imajú pocsetak obrachiagnia, ne goy Angieli obrachiajú, kakoje pisano ú Kgnigá Joba ná pogl. 9. v. 13. *Sub quo curvantur, qui portant orbem.* Pod koymse prighibajú, koy nosé svit. I Angeli koy obrachiajú nebesa, jednaku slavu uxivajú, kako i drughy; kako i Angeli koyse nami zá csuvare scagliú, niscta negubé od slavé nebeské, negoiú uxivajú, kako i ony, koysu ná nebesié: Nitise mogú umoriti Angeli nebo obrachiajuchi, zasctosu od naravi friscki, i nemogù niscta tarpiti. Angeli koy obrachaiù nebesa, jesu drugoga kora zvani *Jakosti*; Zatose zovù ná vechié mistah svetoga pisma: *Jakosti nebeské*, jerbo svoiom jakostiu nebesa obrachiajù.

21. Ovdi vagliá znati, dá nebesa od sebe neimajù nikakvé svitlosti, aliù mogù primiti, kako ná priliku aer primá od suncza, Miscecza, i zvizdah. Zvizde prem dá neimaju odsebe svarscené svitlosti, sasviem tiem, i oné imajù ù sebi kakvugod svitlost, kako i misecz. Allie istinito daje suncze kako vrutak od svitlosti, i dá od gniega, toliko zvizde, kolliko misecz svitlost

pri-

primajù. Gdi vagliá znati, daſu ná nebu niké zvizde, kojeſu utemegliene, illiti *fixæ*. Ové ucſij Fraſſen dá od ſebe imaù ſvitloſt, zasčtoſu vely varlo daleko od nas, i nisčtanemagnié tia dó zemglié zrake pusčtajù, pó cſemuſe govory, poznajé, da imajù ſvitloſt ù ſebi.

22. Suncze, Miſecz, i zvizde izbroiené, neſamo imajú jakoſt ú zemgli ploditi ſzlato, ſrebro, i oſtalah, nego i trave, ſtabla, vochia, i ſva kojaſe iz zemglié ragiajù; Odviſcié, ú ſtvári duſcu imajuchié ulivajú Kripoſti, i tó necſiné ſamo pó obrachiagniu, illi pó ſvitloſti, nego zasčto imajú kripoſt, illiti jakoſt ú ſebi, kako ápriliku oggagn illi ſtajao, illiſe obrachiao ſve jednaku imá Kripoſt grihati; Tako pó iſty nacſin, daſe zlamegnia nebeskah i neobrachiajú, iſtubi kripoſt imala, kojú i ſada imajú, prem da i obrachiagnie mlogo pomaxé.

23. Znaj ovdi, dá ſuncze, Miſecz, i zvide nieſu ná baſcka od neba ſtvorene, i ná nebo ſtavgliene, kakoſu niky Filozofi ſcinili, negoje Bogh ovy cſetvarty dan ſguſnuvſci nebo, ná miſty razvedrivſci ucſinio ſuncze, Miſecz, i zvizde, cſinechi gni ſvitle, i razlicſite, od drughie miſtah neba. Samoſe ù S. Piſmu ſpominá ſuncze, i Miſecz, á neſpominajú drugo pét zlamegniah; zasčtoje Bogh otio ukazati priproſtu púku. dá pó ſtvarma vigienym faly Boga, á mudrym oſtavio, dá pó uzroczy poznadú mudro dilovagnie gniegovo.

24. Ovie dan zapovidio Bogh, dá ſvitloſti razlucsé dan od nochi, i daſu zá zlamegnia, i vriména. Gdiſe nerazumié, dá Miſecz cſiny noch; kako ſuncze cſiny, dan: Jerbo noch jeſt protivna ſvitloſti; Negoſe razumié, dá razlicſito ſvité, tó jeſt, ſuncze obdan, á Miſecz obnoch, tako dá ſuncze obadvoje cſiny, dan ſvojom ſvitloſtiu, á noch pó dignutiu ſvitloſti. I daſu zlamegnia, tó jeſt, dá zlamenujú vedrinu, kiſce, mraz, vitre, &c. Illi daſu zlamegnia, ú kojé vrime vagliá, ſiati, xetti, ſaditi, bratti, licſiti &c. Oſſobito zlamegnia od dnevih, nedigliah, miſeczy, godinah &c. Zlamegniaſu takogier od cſetiri ſtrane godiné,

diné, tó jeſt, Litta, jeſeni, zimé, i pramalitia, i od razlicſnoſti vrimenah. kojaſe ú gni dogajajú. Poiſty nacſin jeſu zlamegnia ſvetkovinah goſpodgny, i ſvega ſctoje toliko ná sluxbu Boxiú odregieno, kolliko zá ſvitovgny xitak ſtavglieno. *Fraſſ.*

25. Suncze, i Miſecz imenujuſe ú ſvetomu piſmu dvie ſvitloſti veliké; Gdiſe nerazumié od velicſnoſti tyla, buduchi daſu drughé zvizde, illiti zlamegnia nebeská vechiá, oſſobito od Miſecza, nego zaſcto nama vechiá od oſtalie ukazuiuſe, i imajú oſſobitá moguſtva ſvarhu ſtvary zemaglskie; Jerbo pó nauku S. Ambroxia vidimo dá miſecz mlogá cſiny ú ſtvarma ſvitovgnym, i josct iſty Elementi ghibgliuſe kada miſecz raſte, illi pomankajé, prem daſe od ſuncza moxe rechi, daje ſvitloſt velika, zaradi velicſiné ſvitloſti, ſcto niedná drugá zvizda neimá.

§. I.

Od oniziú kojaſe ú oggniu cſiné.

26. POd okoliſcom, illiti okruglom Miſecza, dó zemglié, cſetiriſu okrugla, trij aera, á cſetvarty oggnia, od koga oggnia mlogaſe cſudnovata zlamegnia cſiné, jerbo izdihagnie zemaglskó digavſciſe kroz aer, i doſcavſci ú okoliſc oggnia, ondiſe uxexe, i razlika, i cſudna zlamegnia prikazujé, pó razlicſnoſti izdihagnia. I prem dá Filozofi mlogá razlicſita zlamegnia ukazujú, kojaſe ú okoliſcu aera cſiné; ſaſviem tiem oná ſamo zabilixujem, kojaſe cſeſcchié ukazujú, i laſcgnieſe razumiti mogú. Darxechi dakle s' Maſtriom *diſp. 4. q. 2. & art. 3 de Metb.* Daje doiſto Elemenat oggnia, pod nebom, illiti okoliſcem miſecza, iſté varſté s' oggniem koy jeſt kod nas, vagliá rechi dá toliko jedan koiliko drughy imá naravno moguſtvo raſtopiti, i ixechi ſve u cſemu nagié páſcu, i ránu ſebi.

27. Parvó dakle ú okoliſcu oggnia cſineſe komete, illiti zvizde repatè, kojeſe cſiné od izdihagnia velika, maſna, i debela, i kakoſe izdihagnie namiſty, uzdux, illi ú okrugao, tako uxe-

gavſciſe prikazujeſe. Fraſſen ú ſvojoj Filozofij ucſij, dá kadgod moguſe comete ucſiniti ná nebu zvizdah, tó jeſt, kadaſe vechié zvizdah ſaſtavy zajedno, i úkazujú veliku ſvitloſt, pó nacſinu jedné zvizdé. Komete mlogá zlamenovati mogú, kako vitre, móra bucſagnie, treſcgnie zemglié, neplodnoſt godine, kugu, boleſti, voiske &c.

28. Znaj ovdi, dá oná zvizda, kojaje vodila kraglie ná porogiegnie Iſſukarſtovo, nie byla parvá zvizda, buduchi daje ú aeru ſtajála blizu ſvarhu miſta, gdiſeje Iſſus rodio, negoie bylo nikó zlamegnie ná priliku zvizdé od Bogá ſtvoreno, i pó Angielu vogieno prid onym kragly, kako iſtinitié ſvety oczi ſcziné.

29. Drugó, Mlogoſe putah ukaxé, kao dá zvizda slety s' neba, i drúgó nie, nego izdihagnie ſuho, i tanko dó okoliſca oggnia uzdignuto, i ondi uxexeno, ná priliku zvizdé letechié prikaxeſe, i kollikoje dugo izdihagnie, toliko dugo gory, i mlogo putah ne lety k' zemgly, nego ná ſtranu, illi ú okrugao, sctoſe dogagiá. zaradi razlicſita namisctegnia recſenoga izdihagnia. *Maſtr. Fraſſ.*

30. Trechié mugnia, kojá pó razlogu Filozofa jeſt uxgagnia maſna, i ſuha, i kroz oblak s' nagloſtiu iſtirana, kojá malo kad brez garmgliaviné bivá; zascto nagloſt duha tirajuchi kroz oblák izdihagnie uxexeno, i razdiruchi oblák, cſiny poslie ony ſtraſcan glas cſutti. A' kad mugniu neslidy garmgliavina, tada bivá zaradi tancſiné oblaka, koy nemoxe glaſa garmgliaviné dati.

31. Cſetvartó, Grom, illi Triſak jeſt izdihagnie vatreno s' nagloſtiu kroz oblak ſtuden iſtirano; Illi kako ucſij Fraſſen, jeſt oggagn uxexen, ù oblaku ſtiſnut, od kud ſilóm oblák prodiruchi ſtraſcan glas cſiny. Mlogo putah naideſe, dá ú Trisku ſpade kako kamen, ná priliku krisctála, i cſiniſe od guſta, i ſumporita izdihagnia ſtiſnuti, i iſpechi ú ladnu obláku, zató kad grom udary, mlogo putah ſumporom ſmardy. I kadgod ovy grom razbié kamen, illi oſtavy zlamegnie, gdie udrio; á kadgod izxexe koyu ſtvar, neoſtavivſci oggnia ú ſtvari, kojú izxexe, nego

Czar-

Czarnu, jerboje tada vatren, á nie plamenit, buduchi dá izdihagnie nie toliko ſumporito, dáſe moxe plamen uxechi. A' drughé púte uxexe, i oſtavy vatru, illiti plamén ú ſtvari kojú izxexe, zasctoje tada vatren, i plamenit, buduchi izdihagnie ſuho, i ſumporito.

32. Mlogá i cſudná Triſak moxe cſiniti, Kakoſeie dogagialo, dá ú keſi raſtopy novcze, neizxegavſci keſſu, dá ſud izxexe, á vino oſtavy, i opét vino izvady á ſud neizxexe; takogier ubié dité u utrobi matere, materi nisćta neucſinivſci, kako piſcé Plinio, daſeie jednoj goſpoi Rimskoi dogodilo; i drugá mlogá cſuda cſiny, koiá billixy Fraſſen ú ſvoioj Filozofi. Samoie ſtvár cſudna, da kad údary ná priliku ú vino otrovno ozdraviga, á kad udary ú vino zdravo otruiega.

§. II.

Od oniziú kojaſe ú aéru cſiné.

33. RAzlucſujeſe aer ú try okoliſca, tó jeſt, ú naiviſcy, ſridgny, i nainixy. I jeſt od naravi mokar, i vruch: á ſridgnije naiſtudeny, zasćtoje daleko toliko od oggnia koy jeſt ſvarhu aera, kolike od onoga, koye ná i u zemgli. U naigorgniemu okoliſcu cſinesé ſva oná koiaſmó ú proſcaſtomu paragrafu rekli.

34. U ſridgniemu okoliſcu cſineſe oblaczi, od izdihagnia zémaglskoga, i vodenoga, jakoſtiu vruchiné uzdignut, gdi Skupivſciſe, i odebgliavſci, obrachiaſe ú Kiſcu; i mlogo putah nediluje Kiſcu, zasćtoje oblak tanak, á nie zguſnút. Odkud slidy dá kiſca nie drugó, nego raſtopgliegnie obláka, i kollikoje oblák debgly, tollikoje kiſca nagliá. Dúga koiaſe ú obláku ú vrime kiſcé ukaxé, jeſt oblák tanakan, i roſan, udaren, illiti proſvitglien zrakom ſuncſanjm; I prem dá mloghé boje moxe imati, nisćtanemagnié naicſeſchie imá try, tó jeſt, Czarvenu, zelenu, i plavetnu, kojé nieſu pravé boje, nego kakoje namisćten oblák, i proſvitglien zrakom ſuncſanim, takoſe prikazujú.

35. Ovdi vagliá znati, daje dùga mogla biti i prie potopa, zasctoje i ondá kisca iscla, oblaczi bjli, i suncze sialo; alli ondá nie bjlo zlamegnié, dá nechie potop bitti svarhu zemglié, buduchi Bogh poslie potopa odredio dúgu za zlamegnie, kakoje pisano ú Kgniga Poroda ná pogl. 9. v. 13. *Arcum meum ponam in nubibus, & erit Signum inter me, & inter terram.* Lùk moj (tó jest dúgu) stavichiu ù oblakovih, i bichie zlamegnie megiu mnóm, i miegiu zemglióm. Nitiseje csuditi, daje Bogh odredio zlamegnié naravnó dá zlamenuje ugovor, illi obechiagnie Boxié; Zascto moxese Bogh sluxiti z' zlamegniem naravnjm, dá Zlamenuje skroviscte svarhunaravno, Kakose vidy ú Sakramentie, gdi ú Karsctegniu voda od svoié naravi, nezlamenujé milost Boxiú i opragnié od griha iztocsnoga, nego zasctoje tako Bogh odredio, i zapovidio, kakosmo rekli ú razgovoru od Sakramenatah.

36. Garmgliavina csinise od izdihagnia sua, i vruchia, kojé zatvoreno ú oblak debeo, i gust, razdirega, buduchi protivno mokrini, i zimi, i csiny csutti onakó straican glas od gramgliaviné.

37. Tucsa jest Léd ú sridgniemu okoliscku smarznut od kiscé, zascto izdihagnie od naravi studeno, úzdigavscise ú sridgny okolisc studen, raste zima, i pridobivsci vruchinu smarzné kiscu ú oblaku, koga poslie razgriavsci vruchina csiny padati okrugla, illi dugogliata, krupna, illi sitna, kakoje vechiá, illi magniá zimá bjla. *Com. Coll. Conimb.*

38. Snjgh jest izdihagnie bistro, i vlaxno, kojé uzdignuto ú sridgny okolisc aera, i prie negose ú oblák obraty, rastuchi zima raztiraga, i zmarznuvsci ná priliku vuné csiniga ná zemgliu padati, kako David govory ú Psalmu 147. v. 5. *Qui dat nivem sicut Lanam.* Koy dajé snigh, kako vunu. Snighie bio, zasctoje tanko, i bistro izdihagnie, i zasctoga i zima takvá csiny. Nitie okrugao, kako krúpa, zascto prié negose izdihagnie ú kiscu obraty, zimaga pridobie, i k' zemgli tirá. *Frass. de Met.*

39. Ma-

39. Maglaje niká varsta oblaka, i ossobito ú misty vlaxny byvá, i nie drugó, nego izdihagnie debelo, gusto, i vlaxno, koje ako suncze svojm zrakom raztirá, vedrinu, akolise ú aer podighné kiscu zlamenujé. Hign jest magla varlo gústa, zaradi velika i debela izdihagagnia.

40. Mraz, i rosa jest izdihagnie mlogó, i tanko, illiti jest vlaga kojase iz zemglié podixé od vruchiné, i kadje toplo obrachiase ú rosu, á kadje zjma ú mraz. Rossa bivá kadje nebo vedro, i tiho, zasćto kadje vitar, onda pó aéru raznese izdihagnie, i nemoxe bitti rossa; alli moxe bitti mraz, kad izdihagnie vitar udigl k' zemgli otirá, i zima csiniga smarznuti. Ná planina magnieie rosé, nego ú dolina, zasćto je vazda ná planina sćtogod vitra, koy izdihagnie raztirujé. *Frass. Coment. Coll. Conimb.*

§. III.

Od Vitra.

41. NArav vitra sam ony naiboglié poznaje, koyga izvody iz azné svojé, kako govory David ú Psalmu 134. v. 8. Zató Isukarst ucsij kod svetoga Ivana ná pogl. 2. v. 8. *Spiritus, ubi vult, spirat: & vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quo vadat.* Duh gdi ochie pusće, i glas gniegov csujésc, alli neznasc odkud dolazy, illi kuda idé. Gdise pó duhu nerazumié bistvo duhovnó, kako Angieo, i dusca, negose razumié zasćtojé varlo tanakan ná priliku bistvah duhovnie: Zató Augustin svety, kod Frassena govory: *Quia flat ventus, sentis; quà causa flat, vel de quo thesauro rationis eductus sit, nescis.* Dá pusće vittar, csujesc; s' koym uzrokom pusće, illi iz kojeje azné razloga izveden, neznasc.

42. Ucsé Filozofi, dase vitri csiné od izdihagnia zemglienoga, vruchia, i suha, i kadgod s'vlagóm smiscana, kojé uznesceno ú drughy okolisc aera, studena, i od onuda s' naglostiu istiran

ran jakó puſcé. Zlamegnia nebeská, oſſobito kojaſu vruchia i ſuha, mlogo putah podixú vitar; Jerbo udrivſci zemgliu ſvojm zrakom, vechié izdihagnie iz zemglié vukú, i uzdigavſci oko pó aera ú vitar cſiné. Vitriſu mloghy, i razlicſity, i nikii pó ſvemu ſvitu, á niky ná miſty puſcú, od koy zadoſta úcſij Fraſſen ú ſvojoi Filozofih.

§. IV.

Od Zemglie.

43. ZEmgliaje jedan od cſetiriú Elementah, illiti iſtocſajah, ſtavgliena od Boga ú vrime ſtvoregnia gniezina, ná ſrid okoliſcah nebeskie, kojá zajedno s' vodom jedan okrugao cſiny. Nitiſe obrachiá, kako nebeſa, nego ná jednomu miſtu utemeglie-na ſtoy, zasctojuje Bogh utvardio, kako govory David ú Pſalmu 74. v. 4. *Ego confirmavi columnas ejus.* Jaſam udvardio ſtupe gniezine. i ú Pſalmu 92. v. 2. *Firmavit orbem terræ qui non commovebitur.* Utvardioie okoliſc zemglié, koyſe nechie ganuti. I Czarkvenjk ná pogl. 1. v. 4. govory. *Generatio præterit, & generatio advenit: terra autem in æternum ſtat.* Narod prolazy, i narod dolazy, ázemglia uvjk ſtoy. I ocſitnié ù kgniga parvie Paralipomenona sctieſe ná pogl. 16. v. 30. *Ipſe fundavit orbem immobiliem.* Onie utemeglio okoliſc neghibgliuchy. Kako i David ú Pſalmu 103. v. 6. *Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam non inclinabitur in ſæculum ſæculi.* Koyſi utemeglio zemgliu ſvarhu ſtalnoſti ſvojé, nénaghneſe ú vjke vika. I prem daje zemglia ú ſebi velika, ſaſviem tiem prilikujuchiú k' okoliſcom Nebeskiem varloje malena.

44. Planinne, doline &c. Ne ſamo sluxé zá lipotu pogleda, negoli i za zdravie, zabragniujuchi nagloſt zla vitra, izmechiuchi iz ſebe ladne, i zdrave vode, i plodechi niká ſtabla, i trave, kojé ú ravnoj zemgli neraſtú. I poslie ſtvoregnia zemglie, ukazaleſ-

zalesuse mloghé planine, ná razlicsity misty, i tó pó mloghy uzroczy bjvá, kako ucsé Filozofi *in tract. de Met.*

45. Zemglia od sebe imá ploditi stabla, i trave, buduchy Bogh zapovidio u kgniga Poroda ná pogl. 1. v. 11. *Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & Lignum pomiferum faciens fructum.* Prorasti zemglio travom zelenóm, plod csinechiom, i stablo jabucsnó, plod csinechié. Alli nerazumiése, daje zemglia ù pocselo kadje stvorena odmá stabla iz sebe razlicsitá dála, nego dajoije Bogh ondá dao mogustvo, dá moxe ploditi stabla, trave razlicsite; Zascto vidjmo dá zemglia neplody, nego primivsci sime, illi korin ú sebe, kako billixy Frassen po nauku svetoga Ambroxia *lib. 3. cap.* 8. Scto pomaxú zemgli ploditi, suncze, Misecz, i ostalá zlamegnia nebbeská, i ne samo stabla, i trave, nego srebro, zlato, tucs, gvozdie &c.

46. Trescgniá zemglié bivá od izdihagnia ú zemgli zatvorena, i nadvor iz zemglié izichi otiuchiega; Zascó onó izdihagnie zemglienó uxexeno od oggnia podzemglienoga, i nemoguchi iz zemglié izichi, csiniú strefti. Nitiseje csuditi dá izdihagnie tanko, tolikú velicsinu zemglié csiny ghibati; Zascto i vitar prem daje tanakan, niscta nemagnie tolikeje jakosti, dá kadgod kuchie obory, darvie iz zemglié izguly. Ná mloghie misty velike jame ostanú poslie trescgnie, kuda oná naglost izigie.

47. Nitti bivá trescgnia zemglié opchiená, nego samo ná misty, kollikoje vechié, illi magnié izdihagnia: Samoje byla trescgnia zemglie opchiená ná smarti Issukarstovoj, buduchise tada svi Elementi illiti istocsay ganuli, zemgliá tresuchise, móre bucsechi, zvizde nebeské nedajuchi svitlosti &c. Kojachiese i ná sudu naiposlidgniemu dogoditi. Trescgnia zemglié osobito bivá ú planina, ú Adda morskie, i gdie zemglia niska.

48. Kad suncze vlaxnu zemgliu prigrié, moguse ploditi Misci, xabe, búe, Czarvi zemglieny, i drugá. U trullu darvetu gagricze, Czarvi, i drugá. U vodi ossobito ú móru, niká

varsta

varſta riba, od koy Plinio mlogo piſceé: I ovaſe zovú xivujuchiá neſvarſcená, jer nieſu rogiena pó ſimenu naravnomu; ſaſviem tiem iſteſu varſté s' onym, kojaſu pó ſimenu rogiena.

POGLAVIE V.

Od oniziú kojaje Bogh pety dan dilovao.

49. DVi ſtvari ovie pety dan Bogh dilovao, kako ukazujé Mojſie ú kgniga Poroda ná pogl. 1. v. 20. i slidechym, tó jeſt, ribbe morské, i pticze nebeské: Gdiſe rázumié ſve plazuchié ſvarhu zemglié, i Letechié pod nebom. Svarhu koy ricſi ſvetoga piſma, ná iſtomu miſtú zabilixenima, od potribeje znati.

50. I. Daſu toliko ribe, kolliko pticze letechié od vode ſtvorene, jerbo ú ſvemu prilikujeſe Letegnie pticzah, plivagniu rebiemu, kako ucsé ſvety Oczi, oſſobito ſvety Ambroxio kod Fraſſena: I zasćto mlogo pticzah nebeskie, vechié ú vodi xive, nego ú aéru, kako Guske, patke, i drughé mloghé varſte. Billixy Fraſſen *tom.* 5. *tr.* 2. *diſp.* 5. *q.* 1. Pó nauku ſvetoga Auguſtina, dá pticze nieſu ſtvorene od vodé debelé, kojá pó zemgli tecsé, od kojeſu ſtvorene ribbe, negoſu ſtvorene, od vodé ú oblak uzdignuté, i ondi otancſané, i ocſisćtené, i zató pticze Leté pó náinixiemu okoliſcu aéra, gdiſe takvé vode uzdixú, i ſtojé; tó jeſt mokrina, illiti vlaga od vodé.

51. Nitti vagliá rechi: sćtieſe ú iſtie kgniga Poroda ná pogl. 2. v. 19. *Formatis igitur de humo cunctis animantibus terræ, & univerſis volatilibus Cœli.* Ucſinivſci dakle od zemglié ſve sćto xive ná zemgli, i ſve Letechié nebeskó; Dakleſu i pticze od zemglié ſtvorene: Nevagliá reko rechi; Zasćto onó slovo, *i*, nepadá ſvarhu ricſi *od zemglié*, nego padá ſvarhu ricſi *Ucſinivſci*; Tako daſe razumie, daje Bogh ſtvorio ſve xivine zemaglské od zemglié, i takogier pticze nebeské; gdiſe vidy, dá ono slovo, *i*, raſtavgliá

.gliá govoregnie jedno od drugoga, zató iz onogá mista nevadiſe daſu pticze ſtvorene od zemglié, nego ſtoy ozgor recſeny razlogh, daſu od vode ucſigniene.

52. II. Uzrok radi kogá Mojſie ovdi neimenujé ribbe, nego ſamo plazuchiah, jeſt ovy, jerbo pó nauku Hugóna *à S. Victore* triſu varſte plazuchyh, tó jeſt, kojaſe vuku kako Czarvi, koy uſty zemgliu priſachiaiuchi oſtaló tjlo vukú; kojá odé pó zemgli ghibgliuchiſe neupravno, kako zmie, kojé izvan koxé neimajú nogú, nego pod koxom koſti, pó kojma vukuſe pó zemgli. I plazuchiá kojá izvan koxé noghe imajú, kako guscteri, i drugá ovym prilicſna. Zatoſu ribe ovima prilicſne ú ghibgliegniu, jerbo pó vodi kako dá plazé ná tarbuú, zajedno plivajuchi s'pomagagniem zaperakah, i repa. I zató buduchi úodiegniu, illiti ghibgliegniu jednaka, ſvaſe ú ricſi *plazuchiá* zdraxé.

53. III. Kadje rekao Bogh dá izvedú vode plazuchia, ukoimaje duſca xivuchiá, razumieſe od xivinah kojé ú ſebi imajù duſcu xivuchiú, s' kojom ocſito xivú, i kojá tylu dajé ghibgliegnie, i chiutiegnie. I takvá duſca nie ú ſtably (kakochiemo boglié viditi ú Cslanku od duſcé) zasctobo ſtabla od ſebe neghibgliuſe, nitti cſujú.

54. IV. Pó onima ricſma *cete grandia* zlamenujé Mojſie naivechié ribbe, illiti xivine kojeſe naodé ú moru, kako Balene, i drughé, kojé velicſinom nadhode xivine zemaglské; I zatoſu, govoré Filozofi, ú móru vechié od zemaglskie, zascto móréimá vechiù vlagu od zemglié, i zató vechié xivine ú moruſu, nego ná zemgli: *Cauſa evidens eſt humoris luxuria Plin. lib.* 9. *cap.* 2.

POGLAVIE VI.

Od oniziú, kojaje Bogh ſcesty dan dilovao.

55. SCesty dan kojaje Bogh dilovao ukazujé Mojſie ú kgniga Poroda nápogl. I. s'ovima ricſma: *I opet recſe Bogh*: Neka izvede zemglia duh xivuchy ú rodu ſvomu, skoti i plazuchiá,

 i zviri

izviri zemaglské pó varsta svoy, i ucsignieno bj tako: I ucsini Bogh xivine zemaglske pó varsta svoy, i skoti, i svakó plazuchié zemglié pó plemenu svomu: I vidi Bogh dá bisce dobro, i recse: Ucsinimo Csovika &c. Gdise vidy dá kakoje Bogh pety dan naresio móre stvorivsci xivine morské, takoje scesty dan naresio zemgliú stvorivsci xivine zemaglské, i zasvarscivsci dilovagnie svoje, naiposlie otti stvoriti Csovika ná priliku svoju, od koga ú slidechiemu poglaviu govorichiemo.

POGLAVIE VII.

Od stvoregina Csovika.

56. MUdry Bogoslovczi pét stagniah naravi Csovicsié naodé Parvó stagnié zovú *naravi csisté* ú komú stagniu nitibi Csovik pó milosti bio uzdignút, ni pó grihu smetnút, i omerglian; negobi stajao ú narávnima darovy, netarpechi niscta protivna, negobi samo podloxan bio onomú scto pó naravi imá, tó jest bolesti, smarti; neznanstvu &c.

57. Drugó stagnie jest naravi, istocsno pravedne, ú komuje Csovik izvan naravnoga svarscegnia, mlogah milostivná dobrá imao toliko ú tjlu, tó jest, neumarlost, i bolesti nebi tarpio: kolliko ú dusci, tó jest milost posvechiujuchiú, i ulitie svarhunaravnie kriposty.

58. Trechie jest stagnie naravi *padnuté*, od oné svarscenosti, i pravdé istocsné, kojuje Adam imao, i kojabise ú vas narod razljla, dá nebudé sagriscio. I prem daje ovó stagnie naixalosnie, i nesrichnie, buduchi pocsetak od sviu zalah, kojasu ú narav Csovicsanskú uljta; sasvieм tiem i ù onomù stagniu ukazujese liep dár Csovika; tó jest, daje ù gniemu samu sloboda byla, obrati ono, sctoje ottio.

59. Csetvartoje stagnie *narvi ponovglienó*, pó milosti Issukarstovoj buduchi ná ovy svjt doscao, traxiti, i sarahniti, sctoje bjlo

bjlo izgubglieno; Ovo ſtagnie ne ſamo cſiny od griha cſovika osloboditi, nego odviſcié cſiny duſcu ú ſvitloſt parvé lipotè ſtaviti, i ſva potribná zá doſtignuti blaxenſtvo vicſgniè, i miloſti zadovoglné datioj.

60. Petoje ſtagnie *naravi blaxenſtvá*, tó jeſt, ſtagnié, illiti uxivagnie slavé vikovicſgnié, gdi niednaſe protivsctina nenaody, nego ſvakó veſeglie, i ſve scto cſovik xeliti moxe doſtigujé, kojeſe nemoxe iſtomacſiti, ni izgovoriti, nitti ſrcze gliudsko moxe promisliti.

61. Cſovikie jedno ſtvoregnie ſvarſceno ú ſvemu, kako ſvety Ivan zlatouſty govory: *Homo inter viſibilia omnia dignitate præcellit, propter quem condita ſunt hæc omnia.* Cſovik ſve vigiené ſtvari doſtoianſtvom nadhody, radi kogá ſvá ová ſtvorena jeſu. I Filozof Ariſtoteo, z'drughym Filozofij ucſij, dá ſvemu, cſemuſe cſuditi moxemo, naivechié vagliaſe cſuditi cſoviku: buduchi on ſtvoren ná sliku iſtoga ſtvoriteglia, i ucſignien, gragianin nebesky. Poslie oſtalie ſtvary jeſt ſtvoren, i pripravglienamu ſvá ſtvoregnia, i odregiena ná sluxbu gniegovu. Jeſt ſtvoren ná sliku Boxiú, jerboje otio Bogh imati cſovika, dá vidy ſvitloſt gniegovu, i dá budé ſvidok slavé gniegové, i dá uxivá dobrotu gniegovu, kako ſvety Gargur Niſſensky govory; Illi kako Lactanczio ucſij: daje Bogh zató cſovika s' tolikiem darovy nareſio, dá poznaje dilla gniegova, i chiutiegniem daſe cſudy provigiegniu Boxiemu, á glaſom dá iſpovidah velicſanſtvo gniegovo. Od ovó pét ſtagniah naravi, mlogá bogoslovczi piſcú i mlogá iziskujú, alli buduchi viſoko zá razumiti, zadoſtaje ú kratko od ſva koga, sctogod rechi. Zato.

§. I.

Stagnie naravi cſiſté. Naturæ puræ.

62. PO ovomuſe ſtagniu gliudczkomu razumii narav Cſovika s' Sámim darovma, i izvarſtitoſtma naravnim, ú ſvemu

 pod-

podpuno ſvarſcenim i zavarſcenim; tako dá nittijoj manka sčto naravnim nacſinom potribuje; nitti ima sčto naravi nie duxno, ilmu biilo dobro, illi zlo, kako miloſt Boxja poſvetgliva, koja s'Bogom sjegigniuje, i u xivot vicſgni dochi pomáxe: I grih, koy s' Bogom raztavglia, i ſmart vieſgniu opravglia. Nitti takogier ima i sčto sčtoje pokora griha, navlaſtito iztocſnoga. I ú ovomú ſtagniu nitie koy Cſovik bio, nitichie ú napridak bitti; Buduchi Adam od Boga s'darom neoskvargniegnia ſtvoren, i udiglmu dao miloſt, i nareſioga darovma nebe-s-kiem, kakobi ſvi poslidgnygniegovi bili, dá nebude ſagriſcio, i zató izgubivſci on pravdu iſtocſnú, ſvi poslidgny gniegovi ú grihuſe, ragiajú (izvan Iſſukarſta, i Diviczé Marie) i ú nepravdi zacſimajù, i prie porodiegnia doſtoiniſu oſſudiegnia.

63. Reko dá nitie koy cſovih tako ſtvoren, nitichie ù napridak bitti, allibi mogao Bogh takvá ſtvoriti; jerbi mogao bitti cſovik i brez miloſti, i brez grjha, kako ucſij Sckot 2. *diſt.* 22. *q. unic.* I ovobiſe ſtagnie zvalo ſridgnie megiu miloſtiu, i grihom; jer nieſu udigl ſuprotivná megiu ſobom: Allibi bio ù tomú ſtagnìu cſovik podloxan ſvemu sčtoje naravno, illiti sčto narav ú ſebi zatvará, á nebi bio podloxan nicſemu sčtoje izvan naravi.

64. U ovomú ſtagniu biobi cſovik umarly; Zasčto imá ú ſebi ſtvari protivne, buduchi ſtvoren od Elemenatah, illiti iſtocſaiah, koyſu protivni jedan drugomu; Zató ſvety Auguſtin *lib. de Geneſi ad litt. cap.* 25. govory: *Corpus Adami ante peccatum mortale erat, quia poterat mori.* Tjlo Adamovo prie griha bjloie umarló, zasčtoje moglo umriti. I zató biobi podloxan boleſtima, i drughym nevogliam tjleſnjm.

§. II.

§. II.

Stagnie naravi pravdé istocsné. Naturæ Innocentis, seu Justitiæ originalis.

65. KAko púk Izraelsky brez placsa, i suzá niese mogao spomenut od siona, i srichnosti kojesu ondi uxivali; kakoje pisano ú Psalmu 136. v. 1. *Super flumina Babylonis illic sedimus, & flevimus, cum recordaremur Sion.* Svarhu rikah Babilonsky ondi sidismo, i plakasmo, kadse spominasmo Siona. Tako pó isty nacsin brez suzah, i placsa nemoxemose spomenut od onogá srichnoga stagnia nascie roditegliah Adama, i Evæ, doksu bjli ú stagniu pravdé istocsné: scto proczigniujuchi svety Bernardo ukazujé srichnò stagnie gniegovo govorechi *Serm. 35. in Cantica.* Pribivasce (tó jest Adam, i Eva) ú Raiú zemaglskomu, ù mistu razkoscia razgovor gniegov. Niscta protivno, niscta potribno nie chiutio, plemenitym vochiem, i mirisavjm obstart czvitiem, slavom, i poscegniem okrunjt, i stavglien svarhu djlah rukú stvoriteglia; á naivechié sve stvoregnie nadogiasce s' prilicsnostiu Boxanstvenom, zató druxtvo gniegovo biasce s' Angely, i sasviem scerezy Angeoskiem. Alli obrati ovú slavu Boxiú ú priliku vola jeduchiega siieno: Jao tuxná, i xalosna obrachiegnia! Da csovik pribivalacz raia zemaglskoga, zemglié gospodár, nebesky gragianin, kuchianin gospodina Sabaota, brat blaxenie duhovah, ú csas od svega óbratise ná priliku xiviné sieno jeduchié!

66. Adamie stvoren izvan raia zemaglskoga, à Eva ú raiu zemaglskomu; Jerbo pisano jest ú Kgniga Poroda ná pogl. 2. v. 15. *Tulit ergo Dominus DEus hominem, & posuit eum in Paradiso.* Uzé dakle Bogh csovika, i metnuga ú raj zemaglsky. Odkud vadé naucsitegli, daje Adam izvan raia zemaglskoga stvoren, i tó zá trij uzroka, parvó; Zascto pribivagnie ú raiú zemaglskomu nepristoiascese csoviku pó naravi, nego zaradi dára neumarlosti,

loſti, koiubimu Bogh dao, dá budé ù ſtagniu onomu oſtao: A' ony dár neumarloſti, nie bio od naravi Adama, nego pó miloſti Boxioj datmu; Zató dá poznade Adam, dáje pó miloſti Boxioj ſtavglien, ù onó miſto ſrichno; doſtoino by dá budé ſtvoren izvan raia zemaglskoga. Drugó, dá Adam budé ſtvoren ù raiu zemaglskomu, i dá nebudé izvan raia vidio drugá miſta, moxe bitti dabi ſczinio, damuſe priſtoy onó miſto pó naravi, i tako nebi poznao neizmirnoſt miloſardia Boxiega ſvarhu ſebe, i damuje onó miſto pó miloſti dato. Trechié, dá budé Adam polepny ná obsluxivagnie zapovidy Boxy, i pomglivy ná cſuvagnie naregiegniah Boxyę, znajuchi, dá kakoje pó miloſti ù onó miſto ſtavglien, takogi laſno bio iſtiran, ako nebi odio pó naredbi Boxioj.

67. Evaie ſtvorena ù raiu zemaglskomu, kakoje ù Kniga Poroda ná pogl. 2. zadoſta ukazano, i ucſij ſvety Ambroxio kod Fraſſena *lib. de Paradiſio. cap. 4. Extra Paradiſum vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum.* Izvan raia zemaglskoga cſovik ucſignien jeſt, á xena ù raiu zemaglskomu. Adamie ſtvoren od zemglie, á Eva od koſti Adamové: Gdi vagliá billixiti, dá nitie Eva ſtvorena od koſti iz glavé, dáſe neuzdigné, i ucſiny ſtariá od Adama; Nittie ſtvorena od koſti iz nogú, daju cſovik neſcziny kako robigniu, i sluxavku; Negoje ſtvorena od koſti iz polak Adama, dá nitimuje Goſpodaricza, ni sluxavka, nego damuje drúgh, i pomochnjk, kakoje Bogh rekao ú pogl. 2. iſtie Kgnigah Poroda: *Faciamus ei adjutorum ſimile ſibi.*

68. Boghie ſtvorio Adama, i Evú ú velicſini, daſu odmá mogli plod cſmiti, zatoymie udigl rekao: raſtite, i umloxaiteſe. I s'tolikom ſvarſcenoſtiu biliſu ſtvoreni, daſu poznavli, ne ſamo ſtvoregnia, i ſtvari naravne, nego i ſvarhunaravné, tako daje Adam ú ſvemu bio naimudrij od ſviu gliudy, koyſu bjli, i koychie bitti. Nitti vagliá rechi daje ſolomun bio naimudrij, kakoje ú kgniga trechy kragliah zabillixeno ná pogl. 3. nevagliá reko rechi, zasctobi slidilo daje bio mudrij od Iſukarſta, koyje

pravy

pravy cſovik, i ú komſu ſve azne mudroſti bjle, sčtobi pſoſt bjla rechi : Zato ſamoje ſolomun bio mudrij od ſviu onjú, koyſu s' trudom nauke poſſidovali, á ne od oniziu, koyſu mudroſti od Boga ulyte imali.

§. III.

Stagnie naravi padnutê. Naturæ Lapſæ.

69 KOllikobi ſtagnie Cſovicſié bylo ſrichno ú pravdi iſtocſnoj, tollikoje neſrichno, i xaloſno poslie priſtupgliegnia zapovidi Boxié, i upadnutie ú grih, dá neſamo parvy Cſovik izgubi ſvu kolliku ſrichnoſt, nego zajedno ſc'gnjm vas narod Cſovicſansky, kako Aposčto piſcé Rimglianom ná pogl. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, ità in omnes homines mors pertranſivit in quò omnes peccaverunt.* Pó jednomu Cſoviku ú ovy ſvyt grih unigie, i pó grihu ſmart, i tako ú ſve gliude ſmart progie, ú komuſu ſvi ſagriſcili.

70. Cſovikie upao ù grih, i priſtupio zapovid Boxiù, pó napaſtovagniu Diavaoskomu, koyſe (pó dopusčtegniu Boxiemu) sluxi zmióm, kako s' alatom, zá privariti Adama, i Evù. I za try uzroka dopùſti Bogh dá Diavao ú priliki zmié napaſtujé Cſovika. Parvó, jerbo kako zmia kad ujede, ná jednomu miſtu puſty otrove, kojeſe pó ſvemu tylu razigiù; Tako Diavao privarivſci parvoga Cſovika, ù ſve poslidgnié ulli otrove griha, kojjeſe ù ſve gliude razliſce, kako Aposčtó govory. Drugó, Zasčtoje otio Diavao oboriti ſaſviem Cſovika, dá pade, i proſtreſe, izgubivſci miloſt Boxiù, ú kojoj bjſce uzdignùt, i proſtárta jeſt otio ná zlu ſvarhu doveſti. Trechie, zasčto pó ſudu Boxiemu, imadiaſce oſtati nepriateglſtvo megiu Cſovikom, i xivinom pó kojoj jeſt napaſtovan, i pridobit, kakoſe, i ſada ocſito vidy.

71. Ulizavſci dakle Diavao ù zmiu, jeſt Cſovicsym glaſom govorechi privario Evù, kako ſvety Auguſtin govory. *Lib.* 11. de

de Genesi ad literam cap. 27. Diabolus in serpente locutus est, utens eô velut organô, movensquè ejus naturam eô modô, quô verè ille movere, & moveri illa potuit ad exprimendos verborum sonos. Diavao ù zmihy govorio jest, sluxechise sc'gniom, kako s' alátom, i ghibgliuchi scgne naraviu pó ony nacsin, pô koyje on miczati mogao, á onase miczati, zá izmetnuti ricsi glasovah.

72. Ovdi vagliá znati daseje dvima zlochiama ganuo Diavao napostovati parvoga Csovika, tó jest, Oolostiu, nenavidostiu. Oolostiu jerbo otiasce podloxiti Csovika, i ucsinitiga suxgna, kogá biasce vidio, daje ná priliku Boxiù stvoren, jerboje on sam otio bitti prilicsan Bogu, à sctogodie stvoregnia Boxiega, dasu svi pod oblastiu gniegovom. A' nenavidostiu, zasctobo xagliasce daje Csovik stvoren zá onó uxivagnie kragliestva nebeskoga, iz kogá on biasce istiran. I tako ulizavsci ù zmiu, malo pó malo s' nacsinom pocsese razgovarati s' Evom, dok lemiù otrova, i vas porod gniezin.

Od stagnia ponovglienoga reklismo ná svoy misty, A' od stagnia Blaxenstva govorichieno ú napridak, zató vracbiamse ú kratko zabilixiti od raja zemaglskoga.

POGLAVIE VIII.

Od Raja Zemaglskoga.

73. TRij Raja spominá svetó pismo: Naiparvy zemaglsky od kogaje pisano ú kgniga Poroda ná pogl. 2. *Plantaverat autem Dominus DEUS Paradisum voluptatis à principio, in quo posuit hominem.* A' ucsinio bisce gospodin Bogh Raj raskoscia od pocsèla, ú koga stavi Csovika; I ovyse zové raj tylesny, od kogá ovdi govorimo. Drughie raj Nebesky, od koga piscé svety Ivan ù ocsitovagniu ná pogl. 2. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso DEI mei.* Koy dobie, dachiumu jesti od stabla xivota, kojé jest ú raju Boga mogá: i svety Pavao piscuchi korintianom

tianom ná pogl. 12. ú kgnizi drugoj falise, daje uznescen ú raj, gdie csuo ricsi csudnovate, nepristoine Csoviku govoriti. Od kogachiemo Raja ú napridak ú kratko govoriti. Trechije Raj ony kogá Issukarst zlamenovásce kod svetoga Luké ná pogl. 23. Kada obechia razboinjku sc' gnim propetu: *Hodie mecum eris in Paradiso.* Danaschies samnom bitti ú Raju: Tó jest pocsivachies od svega truda, i sviu xalosty, doklem ú nebo samnom uznescen vicsgniù slavu uxivat budesc.

74. Razlicsitosu naucsitegli od Raja zemaglskoga govoriti; Origene sczinioje, dase imá duhovno razumiti, toliko Raj zemaglsky, kolliko vochie, kojeje ù raju bylo, i zaradi togá svety Jerolim *in Epist.* 61. *ad Pamach.* Zovega Eretikom, jerbo pó stably raja zemaglskoga razumiasce Angiele, à po rikah, kojesu natapale raj zemaglsky razumiasce jakosti nebeské. Drughisu sczinili dase razumie toliko tilesno, kolliko duhovno, tó jest, darxechi Isctoriu svetoga pisma, kakoje zabillixena, alli tomacsaú ná drughy nacsin, zá poznati nebeské stvari duhovné: Alli ni oviziú nauk nie primglien od Bogoslovazah; zascto zadosta svetó pismo ukazuje daje raj zemaglsky bio tilesan, i svá kojasu bjla ú raiu jesu bjla vidovná, kakoje pisano ná pogl. 2. kgnigah Poroda: *Produxitque Dominus DEUS de humo omne Lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave.* I izvede gospodin Bogh iz zemglié svakó darvo Ljpo vigiegniu, i za ranu, slatko: Odkud slydy, dá akosuse vidila stabla, i vochie blagovalo, nemoxe bitti daje duhovnó, nego tylesnó. Scto slidechi govoregnie Mojsie boglié ukazujé, Jerbo ucsij, daje potok natapao raj, i od onudase razdilio ú csetiri potaka: Dakle vagliá rechi daje raj zemaglsky bio vidovan, i tilesan, á né duhovan: kako boglie svety Ivan zlatousty ucsij: Zató Mojsie skazujuchi Raj, i ime mista, ú komú bisce, tó jest od istoka, i imena rikah iz raia izlazechih jurve zabilixena svima, tolliko tanko, i bistro skáza, dá nie slobodno bjlo varati priprosté, govorechi, dá nie bjlo niednoga raia ná zemgli, nego ná nebu, i drughé gonetke, i svoie sne sálechi: Zascto premdaje

Mojſie skazujuchi raj, tolikú pomgliu ſtavio, nisčtanemagnié bjliſu niky gonetajuchi, dá nie bjlo raia ſvarhu zemglié, i drugá mlogá protiva nauku Mojſievu donoſechi, i ricſi gniegove ná drugú ſtranu, negoſu recséne obrachiajuchi, sčtobi ú doſcaſtá vrimena bjlo, dá nebudé tako cſiſto, otvoreno, i pomglivo raj skazao? Ovoie nauk S. Ivana.

75. Iz ovogá nauka ſvetoga Ivana slidy, daſe poznaje iz ſvetoga piſma, daje raj zemaglsky bio od iſtoka, koy nitie bio tollikó nisko daje s' ravnóm zemgliom jednako, nittie tolliko viſoko, dá prilazy drughy okoliſc aera: Jerbo dá budé ú nizini, nebi mogle oné cſetiri rjke iz gniega izhoditi, buduchi protivno, dá vode iz niska gori hodé: Nittibi bjlo onó miſto toliko zdravo, zá dugovicſan xjtak cſovicſij: Zató vagliá rechi, daie raj zemaglsky viſcy bio od zemglié pribivagnia naſcega, zasčto ú gniemu nitie bio zao aer, ni tmine. Nittie bio viſcy od drugoga okoliſea aera; zasčto ú takvú miſtu nebiſe moglo xiviti, zaradi bliznoſti iſtocſaia, illiti Elementa oggnia, i ſuoſti aera; Nitti ondi puſcú friſcki, i zdravi vitri, ni padaiú roſe, ni izlazé vrutczi: Dakle vagliá rechi, daie bio raj zemaglsky od ſtrané iſtoka, ná planina Mezopotamie, i Arabie (kako jednokupno ſvety *Oczi* darxé) ná viſciemu miſtu od zemglié, neprilazechi drughy okoliſc aera.

76. Rjke koieſu iz raia iziscle parvaie *Phiſon*, koia tecſe oko zemglié *evilat*, ú koioiſe naody zláto: Drugaie rjka *Geon*, koiá obilazy ſvu zemgliu Etiopié: Gdi vagliá znati dá rjku Phiſon ú ſadigniá vrimena zovú *Ganges*, á rjku Geon, zovú Nillo (kako po nauku ſvetie Otaczah piſcé Fraſſen *tom.* 5. *tr.* 3. *diſp.* 2. *art.* 1. *q.* 2.) Trechiá rjka zoveſe *Tigris*, tako zvana, zaradi itra tecſegnia, á Cſetvartaie *Euphrates*.

77. Raia zemgliaskoga lipotu, prem dá naucſitegli tomacsé, ſaſviem tiem ſczinjm daſe podpuno iſtomacſit nemoxe, buduchi ondi Bogh ſvemoguchi ſve, sčtoſe od nas lipſcié izmislit moxe, ucſinio, kako piſcé ſvety Ivan Damaſcensky *lib.* 2. *de fide cap.* 11.

Zasc-

Zascto ie Bogh otio ſtvoriti cſovika ná priliku ſvoiu, kako jednoga Kraglia, i Princzipa ſvé zemglié, i ſviu ſtvary kojeſu ná zemgli, ucſinimu kako pribivalisćte Kraglia, ú komú pribivajuchi dá uxivá blaxeni, i od ſviu ſtranah ſrichny xivot, i ovoie pribivalisćte Boxanſtveny raj, rukom Boxiom od iſtoka ucſignien, veſeglia, i raskoſcia ſvega skupgliegnie. U iſtoku od ſvé zamglié viſcié ſtavglien naibogliom tiotóm, i aerom pritankym, i pricſiſtym proſvitglien, ſtablom vazda zelenym napugnien, slatkoſti mirjſa nareſcen, i pun ſvitloſti, ſvom lipotóm nadodechi razum: Boxanſtvenó doiſto miſto, i doſtoino onogá pribivagnie, koyje ná priliku Boxiú ſtvoren. Dovle govory ſvety.

78. Ucsé naucſitegli, daſu ú raju zamaglskomu trij varſte ſtabalah byle, kako ſeverian Gabalitanin piſcé: *Tres arborum differentiæ erant in Paradiſo; Una quidem data erat homini, ut viveret; altera ut bene viveret: Tertia ut ſemper viveret.* Trij ſtabalah razlicſnoſti biaú ú Raiu zemaglskomu; jedna data Cſoviku, dá xjve; drugá dá dobro xjve: Trechiá dá vazda xjve. I ové ſve trij varſte ſtabalah zabilixeneſu ú kgniga Poroda ná pogl. 2. v. 9. i 16. Gdi ukazujé Mojſie daje ucſinio Bogh ú Raju *ſvako ſtablo pogledu liepo, i za ránu slatko*, i ovoje ucſinio Bogh, dá sluxy cſoviku zá ránu ſvagdagniú: *I ſtablo xivota poſrid raja*, kojeje ucſignieno zá produxegnie, i uzdarxagnie xivota cſovicſiega. *I ſtablo znagnia dobra, i zla* (kojé naucſitegli zovú ſtablo iskuſcagnia) i od kogaje zapovidio Bogh Adamu, dá od gniega neokuſcá, jer ú koy dan od gniega okuſy, ſmartiuchie umriti: Ovoje ſtablo ſtvoreno, zá iskuſcagnie Cſovika, ochieli bitti podloxan, i prignút ná obsluxegnie zapovidy Boxy.

79. Gdi znaj, dá ſtablo znagnia dobra, i zla, zoveſe tako, zaradi izhodka, illiti zaradi priſtupgliegnia; zascto pó priſtupgliegniu zapovidi Boxié, Adam kuſcao jeſt zlo, i dobro, prem daje i prie Adam pametiu mogao razabrati zlo, od dobra, alli nie kuſcao zlo, i dobro, kako ná priliku Medik zná sćtoje zdravie, i boleſt, pó nauku, alli kadſe razboly, ondá boglié, i biſtrié zná

sſtoje zdravie, i boleſt, jerbo kuſcá: Tako i Adam i prie znaoje pametiu zlo, i dobro; Alli kadje upao ú grih, vidioje, i poznaoje biſtrié, i boglié, kollikoje dobro izgubio, i ú kollikoje zlo upao. Sſto potvargiujé ſvety Augusſtin govorechi. *Lib. 8. de Geneſi ad litteram: Arbor illa appellata eſt ſcientiæ dignoſcendi bonum, & malum, quia ſi poſt prohibitionem homo ex illa ederet, in illa erat præcepti futura tranſgreſſio, in quà homo per experientiam pœna diſceret, quid intereſſet inter obedentiæ bonum, & in obedientiæ malum.*

80. Znaj takogier dá ſtablo xivota, nie bylo zlamegnie xivota Adamu dato od Boga, negoſe zové ſtablo xivota, zasſto vochie ovogá ſtabla, veliku jakoſt jeſt imalo, zá uzdarxati xivot Cſovicſij. Naiprie dakle jediegnie ovogá vochia cſigniaſce Cſoviku xivot dugh. 2. Cſigniaſce Cſovika zdrava, i jaká. 3. Cſigniaſce Cſovika brez boleſti, i brez ſtaroſti. 4. Cſigniaſce Cſovika vazda veſela. Ovó ſtablo ſtavi Bogh poſrid Raja zemaglskoga, bljzu kod ſtabla znagnia dobra, i zla, dá Adam gledajuchi ſtablo xivota uzdarxiſe ú obsluxegniu zapovidi Boxié, á gledajuchi ſtablo zabragnienó, daſe boy Boga, i pazy od pokaragnia. Gdi znaj dá vochie ovogá ſtabla nie ú ſebi imalo Kripoſti naravné, zá uzdarxati Cſovika ù vjk; illiti dá nie moglo dati Cſoviku neumarloſt, negoje imalo kripoſt zá uzdarxati xivot Cſovicſij dugo vrimena, kojè kadbiſe iſpunilo, biobi Cſovik prineſcen ù raj nebesky, neokuſivſci ſmarti, ni razruſcivſciſe tylo Cſovicſié.

CSLA-

CSLANAK I.

Od Duſcé razloxné.

SVety Bernardo *ſerm. 2. de Nat. Dom.* Otiuchi ukazati Cſoviku doſtojanſtvo zaradi ſaſtavgliegnia duſcé ſtjlom, govory: Poznaj ó Cſovicſe doſtojanſtvo tvoje, poznaj slavu naroda Cſovicſanskoga, zasᴄᴛo jeſt tebi tylo s' ſvjtom, jerboje tako doſtoino bylo, dá ony, koyſe ſtavgliaſce ſvarhu ſvega ſtvoregnia, ucſęmugod muſe prilikujé: Allie ú tebi takogier sᴄᴛogod viſcié, daſe ſaſviem neprilikujeſc oſtalomu ſtvoregniu, ſaſtavgliena, i ſtiſnuta put, i duſca. Radi sᴄᴛa govory David ú Pſalmu 8. v. 6. Daje duſca tolikoga doſtojanſtva daje malo magniá od Angielah; zató buduchi tolliko doſtoianſtvo duſcé, ú kratko, i sᴄᴛoſe biſtrié moxe od gnié, i moguſtvá gnieziny govorichiemo.

POGLAVIE I.

Sᴄᴛoje duſca razloxná?

1. DUſca od ſebe dajé razumiti, daje jedan cſiſty duh, ſtvoren od Boga, i ſaſtavglien s' tylom, damu zajedno s' tylom sluxy, i zapovidi gniegove obsluxujé; Zató pó dilovagny ſvoy ſvaky moxe poznati, dá imá duſca razloxná ú gniemu, buduchi dá brez duſcé oſtané tylo, kako marczina, neghibgliuchiſe, ni razloxechi, jerbo pó duſci xivemo, cſujemo, s' miſta ghibgliemoſe, i razumimo, kako ocſito ucſij Filozof: Zató tkobi zatajao duſcu razloxnú, zatajaobi ſebe iſtóga.

 2. Duſca

2. Dusca dakle, jest bistvo duhovnó, brez niednoga primiscagnia stvari tilesné, kako Czarkvenjk na pogl. 12. v. 7. govory: *Revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad DEUM, qui dedit illum.* Povratjse prah ú zemgliu svoju odkudie bio, á duh vratise g' Bogu koyie dao gniega. Tó jest, kadse rastavy dusca s' tylom, tylose obraty ú prah zemglieny, od kogaje tylo stvoreno, á dusca otidé k' Bogu koyie stvorio gniú. sctose vidy dá Aposctó potvargiujé piscuchi Korintianom ú kgnizi parvoj ná pogl. 2. v. 11. *Quis enim hominum scit, quae sunt hominis, nisi Spiritus hominis qui in ipso est?* Tko od gliudy zná, kojasu Csovicsiá, nego duh Csovicy koy ú gniemu jest.

3. Daje dusca bistvo duhonó brez primiscagnia tilesnoga, ukazujé mudry Kassiodorus *lib. de Anima cap. 4.* Prem, vely, dáje dusca tescesinóm tyla naparchiena, sasviem tiem dilovagnia stvary pomglivo promiscgliá, Nebeskah duboko promisgliá, naravná pó tankó izvigiá, i od istoga stvoriteglia visoka znati xely, kojá daje tylesná, nebi mogla miscgliegnih svojm duhovná gledati, ni viditi ...., Takvé uzroke izvody, ná kojé sam duh visok dochi moxe: Zató i svetym pismom pravo tjcsése svá ovogá svjta vigiená pogarditi, zasctoje ona netilesná, dá dostoino ná duhovná prilaxese, koym sebe prilicsnu poznaje ucsignienu.

4. Istó ucsij svety Augustin *cap. 19. & Spiritu, de Anima tom. 3.* Nevigiená, vely, i netjlesná jest dusca: Zascto daje vigiená tylesnabi byla; i daje tylesná razlucsitbise mogla, i strane imalabi, nittibi sva ú jednomu mistu bitti mogla: Jerbo niednó tylo, nitise moxe zajedno sve dotaknuti; nitti zajedno sve taknuti moxe: A' dusca ú svakomu svomu ghibgliegniu, illi csigniegniu svaje zajedno; sva vidy, i sva spominase vigienja; svá csujé, i sva csuveniese spomigniá; sva mirišcy, i sva mirisagniah spomigniase, sva pó jeziku, i pó garlu slasti csujé, i razlucsujé; sva tjcsé i tvarda, i mekana, svá zajedno scto prigargliá, i odbaczujé &c. I tako darxé ostaly, svety oczi. Radi scta Dusca jest pocsetak xivo-

xivota Cſovicſiega, pó koioj Cſovik xive, cſujé, ghibglieſe, i razumié.

5. Nittiſe Duſca ragiá od duſcé Adamové, ni pó rogiegniu cſovicſiem, kakoſu niky Ereticzi ſczinili, kako ucſij Lactanczio *Lib. de opificio DEI cap.* 19. *apud Fraſſ. Anima non poteſt* (id eſt naſci de corporibus) *quia ex re tenui, & incomprehenſibili nihil poteſt decedere: Itaque ſerrendarum animarum ratio uni, ac ſoli Deo ſubjacet; Nam de mortalibus non poteſt quidquam niſi mortale generari......apparet non á parentibus dari animas, ſed ab uno, eodemque Patre omnium DEO, qui Legem, rationemque naſcendi tenet ſolus.* Duſca nemoxeſe, roditi od tjleſah, zasсto od ſtvari tanké, i neproczigniujuchié nisсta nemoxe umriti; Zató ſtvaragnia duſcah razlogh jednomu, i ſamu Boghu podlaxeſe; buduchi dá od umarlie nisсtaſe nemoxe, izvan umarloga roditi. Ocſitoje daſe od ditegliah nedajú duſce, nego od jednoga, i iſtoga Ocza ſviu Boga, koy zakon, i razlogh porogiegnia darxy ſam.

6. Ovoſe moxe s' razlogom potvardit, jerbo ſvetó piſmo ukazujé, daje Bogh naiprie ſtvorio tjlo Adamovo, pak poslie dahnuo ú gniega duſcu; Tako poiſty nacſin i ú oſtalé gliudé, naipriese tjlo zaſcmé ú utrobi, pó naravnomu Simenu roditegliah, pak poslie duſcu Bogh ſtvory. Sсto iz Svetoga piſma Jerolim ſvety ukazuje: Zasсto vely sсtiemo daje Bogh iz Adama uzeo koſt, da ucſiny tjlo Evi, alli nesсtiemo daje od Adama zá Evu uzeo duſcu; Sсto i Prorok Iſaija ukazujé, dá Bogh cſiny ú utrobi duſcu; I Zakaria Prorok piſcé: *Qui plaſmavit animam hominis in eum.* Sсto vely ſvety Jerolim, daſe razumie, dá Bogh ſtavgliá duſcu ú jurve tjlo ucſignieno: Odkud, vely, slidy, daſe duſca neragiá od duſcé, kako tjlo od tjla, negojú ſvakomu ná póſe Bogh ſtvará.

7. Svety Bonaventura iſtó ukazujé, *in* 2. *diſt.* 18. *q.* 2. Govorechi: Duſce neſiuſe, *tó jeſt neragiajuſe pó ſimenu Cſovicſiemu,* nego ú úcſignienima tjleſima od Boga ſtvarajuſe, i ſtvarajuchi ulivajuſe, i ulivaiuchi izvodeſe; Jerbo duſcah ſtvoregnie ſamo Bogh ſebi imaoie

oie ostaviti, i zaradi duscah dostoianstva, zascto buduchi dusca prilika Boxiá, i ucsigniena udiglie-dase k' Bogu uzdixé, i dá budé blaxena ú gniemu, gliubechi gniega iz svega sarcza, sve svojebitie vaglialoie dá udigl od gniega imá, dagaie duxna iz svega sarcza gliubiti: Dostoinoie ovó bylo takogier zaradi neumarlosti duscah; Jer buduchi sam Bogh, koy imá xivot ú sebi istomu, i xivot nepomankaiuchy: Sam jest, *tójest Bogh*, koy moxe izvesti pocsétak xivota ú vjke:..... Zató nie moguchie, dá koiéstvoregnie moxe izvésti duscu razloxnù, i zatoie duscah izvodiegnie Bogh sam sebi ostavio.

8. Razlicsité, i mloghe uzroke donosé naucsitegli, zascto otti Bogh stvoriti Csovjka ná svoiu priliku, Parvó: Dá svá stvoregnia, videchi Csovika prilicsna Bogu nosemu poscteguie, i boiegase, kakoie rekao Bogh Noiu ú pogl. 8. v. Kgnigá Poróda: *Terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres cœli, cum universis quæ moventur super terram.* Boiaz vasc, i darhát nekaie svarhu svih xivinah zemglié, i svarhu svih pticzah nebeskie, sasvima koiase ghibgliú svarhu zemglié. II. Zascto Bogh svá stvoregnia dade Csoviku, i sva stavi pod oblastgniegovu, á samo otti daie Csovik bascttiná Boxiá, Zató dase poznaie, daie Csovik Boxy, zabilixiga prilikóm svoiom: Csovik dakle nosy priliku Boxiú, kako Sin svoga Ocza, kogá vagliá dá gliuby, i poscttegniemu nosy. kako vojnjk svoga voivodu, illi kraglia, komu virnost, i posluh vagliá dá csiny; I kako sluga, i razdilitegl dobarah gospodina svoga, komusu pridata svá stvoregnia, dase upravno sc'gnima sluxechi, Bogu sahle uzdaié, i razdigliuié. III. Zascto kako megiu ostalym stvoregniem nenaodiascese prilike Adamu, skoymbi ucsinio priateglsstvo, i pribivagnie; zátó stvori Bogh Evu, damu sluxy zá druga: Poisty nacsin Megiu svjm stvoregniem ovogá svjta nenaodechise stvar, skoiombi Bogh ucsinio priatelstvo; Otti stvoriti Csovika ná svoiu priliku, dá ucsiny priatelstvo sc'gnjm, kako ú Proverbiu ná pogl. 8. govory: *Delitiæ meæ esse cum filijs hominum.* Raskoscia moja jesu s' sinovmy

my Csovicsansky. I drughé mloghé uzroke naucsitegli mechiu koie zá neproduglivati govoregnie ostavgliam.

POGLAVIE II.

Od Neumarlosti dusce razumné.

9. NAdvase nacsina neumarlost razumiti moxe; Ná jedan nacsin, kadaie scto neumarló od naravi svoie, brez pomochi drugoga, jereie neumarló toliko iznutra, neimaiuchi pocsetak razruscegnia, koliko z'dvora nemoguchise od drugoga razrusciti. Ovakoie néumarly sam Bógh, zascto buduchi sam odsebe, nitti iznutra imá pocsetak razruscegnia, nittiga tko drughy moxe razrusciti, pó komú razlogu govory Apoсctó Timotheu ná pogl. 6. *Ipse est Rex regum, & Dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem.* On jest Kragl Kragliah, i Gospodín Gospoduiuchi, koy sam imá neumarlost. Ná drughy nacsin, kadaie scto neumarló pó naravi svoioj, jerbo iznutra neimá pocsetka od razruscegnia; nisctanemagnié moxe bitti razrusceno od drugoga, zascto nie od sebe, nego od drugoga; Takosu neumarly Angieli, i dusce razloxné; koy prem dá neimajú ú sebi pocsetka od razruscegnia, sasviem tiem moxey razrúsciti Bogh, koyje gni od niscta stvorio. Zató govory Mudry ná pogl. 11. v. 26. *Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, conservaretur?* Kakobi moglo scto ostati, dá ty nisi otio? Illi scto od tebe zvano nie, uzdarxatise?

10. Iz kogá nauka slidy, dá Angieli, i duscé jesu od naravi svoie neumarly, prem dá pó mogustvú Boxiemu moglibi bitti umarly; Zascto kakoie Bogh od niscta stvorio Angiele, i duscu, takobi mogao ú niscto obratiti isté Angiele, i duscu; Scoyh pak nechie ú niscto obratiti, toie milost Boxiá, koiay uzdarxy neumarlé; Zató kad svety Oczi govoré dá Angieli, i dusce, niesu pó naravi neumarly, nego pó milosti, razumiù, dabi narav gnio-

va pomankála, kadbi Bogh otio; á nerazumiuiú dá imaiú ú naravi pocſetak od razruſcegnia, i umarloſti: Jerbo ſcto neimá pocſetka umarloſti, nemoxe bitti umarló; Neimaiuchi dakle takvá pocſetka Angieli, i duſce, buduchi cſiſty duh, brez niednoga primiſcagnia protivna, upravnoſu neumarly.

11. Ovaſe iſtina boglmá ukazuié iz ſvetoga piſma: Piſanoie ú Kgniga mudroſti ná pogl. 3. v. 1. *Juſtorum Animæ in manu DEI ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Pravednie Duſce ú rúki Boxioj jeſu, i né takné gni udaracz ſmarti. I ſvety Ivan ná pogl. 12. v. 25. govory: *Qui odit animam ſuam in hoc mundo, in vitam æternam cuſtodit eam.* Koy nenavidy duſcu ſvoiu ná ovomú ſvjtu, ú xivot vicſgny cſuvá gniú. S'ovim razlogom sluxiſe ſabor Lateranſky trechy *Seſſ.* 8. zá ukazati neumarloſt duſcé razumné; Jerbo Evangeliſcta ukazuié, dá koy ná ovomù ſvjtú gliubé duſce ù naslagiegny ſvitovgnii, dachieiù izgubiti ù vjke, á koy ná ovomù ſvjtu nenavidé duſcu ù pokora, dachie gniu priveſti ù xivot vicsgny, koje govoregnie prilaxeſe nauku Iſſukarſtovu kod ſvetoga Mattié ná pogl. 10. v. 28. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Nemoiteſe boiati oniziù, koy ubiù tylo, á duſcu nemogù ubiti. Od kud slidy, dá duſca razloxná ni poiedan nacſin nemoxe umriti, nego illichie ù vjke pribivat uxivaiuchi slavu nebeskù, illichie ù vjke ſtaiati ù muka paklenie.

12. Ovdi vagliá znati, dá Bogoslovczi try ſtagnia duſcé razloxné ukazuiú; Jedno ſtagnie u tylu umarlomu, i ovó pocſimá od vrimena ú kojeſe ſtavy duſca ú tylo, i slidy tia dó ſmarti tileſné. Drugoie ſtagnie poslie ſmarti tileſné kojé slidy dó ſuda Boxiega, i ú ovomú ſtagniu duſca neimá chiutegniah, kojaje imala, dokie ú tylu byla, tó jeſt, neimá vigiegnia, cſuiegnia &c. Alli oſtanú ú gnioy moguſtva, tó jeſt, pamet, voglia, i ſpomena, i moxe znati, i ſpominatiſe od cſigniegniah dokie ú tylu byla, josct biſtrié, i ſvarſcenié, tako dabi mogla poznati skroviscta ſarcza naſcega, kadbioj Bogh dopuſtio: Alli ú duſci oſſudienoj neoſtané

stané poznagnie svarhunaravnie stvary, kakonoti gliubavi Boxié &c. Jerbo ossudieny niscta nemogú ucsiniti, sctoie zá sarahnitise potribno. Dusce Blaxené nespomigniuse naslagiegniah svitovgnie, zasctoymie bistro vigiegnie Boxié toliko napunilo pamet, i vogliu, dá nikakvó drugó naslagiegnie otiti mogú, nego gliubiti Boga. Trechieie stagnie duscé poslie suda Boxiega ú tylu neumarlomu, kojechie sliditi ú vjke vjka. Reko ù tylu neumarlomu, jerbochiega Bogh pó milosti svojoj ucsiniti, kakobi bylo dá nebudé Adam sagriscio; Tako poslie uskarsnutia duscachie zajedno s' tylom pribivati ú vjke.

POGLAVIE III.

Mogustva duscé jesu Pamet, voglia, i spomena.

13. OSsim pameti, voglie, ispomené i drugasu mogustva duscé razloxné, allise zovú duscé izvanská, jerbo potribujú kogá úda tilesnoga, kakono mogustvo vigiegnia potribujé okko, mogustvo chiutiegnia úho &c. Ová mogustva izvanská niká mogú bitti i ú xivini nerazloxitoj, a niká nemogú, zascto izvan duscé rastuchié iziskuiú duscu razumnu, kakonoti govoregnie, razloxegnie &c.

14. Pamet naiparvó misto ú dusci posidujé, jerse pó pameti, illiti razumu ostalá mogustva duscé prosvitgliu ju; I tolikoje razborit razum, dá ne samo moxe poznati stvari tilesné, negoli josct i duhovné, s' ovjm samjm razlucsegniem, dá kada razumie stvar duhovnú, napriliku Boga, sluxise z' drughima stvarma, tó jest z' dobrotom, milostiu &c. I tako dogié ú poznagnie Boga neizmirno dobra, i milostiva. U razumusu varste znagnia, né potribne od strane razuma, nego od strané stvari kojú mechiú prid razúm, i zajedno s' razumom csiné dillo razumgliegnia; alli ové varste niesu potribne ú razumu bistru, kako ná priliku Blaxeny bistro vidé bitie Boxié; zascto tolikoie pamet Blaxenie uzdignu-

ta, dá od ftrané biftva Boxiega nepotribujú nikakvé varfté prikazagnia, nego udiglie vidé biftro iftó bitie Boxié.

15. Drugoie moguftvo dufcé voglia, kojaje famo razlucfena od dufcé pó pameti, kako i pamét, á jeft od biftva dufcé razumné, kojá dá neimá pameti, illiti razuma, i voglié, nebi mogla bitti dufca razumná. Gdi vagliá znati, dafu ú Cfoviku dvá otegnia, jedno chiutiegnia, koié slidy poznagnie udah, tó jeft, daie nikó otegnie pó komù ochie tko febi dobro koie slidy, á nechie zlo, kojé odbaczuié : I ovó znagnie i u xivinama nerazloxitym imá, jerbo i xivine poznaiú dochi, kadaimfe pichia, illiti ránadaié, á bixati kadafe biú; zasctobo sljdé poznagnie udah tilefnie. Drugoie otegnie razloxitó, i jeft iftá voglia dufcé razumné, koiá slidy poznagnie pameti duhovnó; tó jeft, kad voglia razloxito cfiny onó sctoioj pamet prikaxé: Ová otegnia ukazuié S. Pavao Galatom pifcuchi ná pogl. 5. v. 17. *Caro concupifcit adverfus Spiritum, Spiritus autem adverfus carnem.* Put xely protiva duhu, á duh protiva putti. Tó jeft, imá Cfovik otegnié pó komù ochie oná, koiafu zá tylo dobra, i opet imá otegnie, pó komú ochie oná, koiafu zá dufcu fpafonofna.

16. Vogliá prem dá slidy prikazagnie razùma, Nisctanemagnié jeft slobodna ú fvoy dilovagny, tako daie ú gnié oblafti ottiti zagarliti dobro, illi zlo od pameti prikazànoioj; Sctofe razloxito moxe poznati, buduchi dá mlogo putah cfinjmo sctonamie protivno tylu, illi dufci, neslidechi prikazagnia upravnoga razùma: sctofe moxe iz fvetoga pifma ukazati, jerboie pifano ù Eklexiasctiku ná pogl. 15/ v. 19. *Ante hominem vita, & mors, bonum & malum: quod placuerit ei, dabitur illi.* Prid Cfovikomie xivot, i fmart, zlo, i dobro, sctomu drago budé, datichiefe gniemu. I ú Jeremiy Proroku ná pogl. 21. v.8. *Ecce ego do coram vobis viam vitæ, & viam mortis.* Evofam Já dao prid vami puut xivota, i puut fmarti. Tó jeft, daje ú vogli fvakogá obrati xivot, illi fmart, zlo, illi dobro, prem dá vazda razum prikazuié oná, kojafu dobra toliko zá tylo, kolliko zá dufcu.

17. Spo-

17. Spomena jeſt trechié moguſtvo duſcé, kojeſe ragiá od Pameti, kako nìky nauciitegli darxé, zasčto jeſt uzdarxagnié poznagnia razumnoga. Spomena jeſt od dvie varſte, koje obadvie iznutargnié jeſu, jedná jeſt razumná, i jeſt nikà jakoſt iznutargniá duhovná pó koioiſe ſpominamo proſcaſtie cſigniegniah duhovnie, kakonoti ucſegniah, miſcgliegniah, poxelegniah &c. Drugá jeſt cſuiuchiá, i jeſt niká jakoſt iznutargniá, iliiti cſutiegnie iznutargnié, pó komù poznajemo, illiti ſpominamoſe od ſtvary tileſnie, illiti zá tylo potribnie, i ová ſpomena drugá i u xivini nerazloxitoj moxe bitti, zasčto i xivine ſpominaiuſe dochi ná tó, i tó miſto, gdi imaiú vodu, illi pichiu. Sčto potvargiuié Iſaja Prorok ná pogl. I. v. 3. *Cognovit Bos poſſeſſorem ſuum, & Aſinus præſepe Domini ſui; Iſraël autem me non cognovit.* Poznade Voh poiidnjka ſvoga, i Magaracz jasle goſpodina ſvoga, á Izrael mene nepozna. Tó jeſt, ſpomigniaſe xivina ſvoga goſpodára, i miſto gdi pichiu imá, á Izrael zlovoglno nekti poznati mene, prem dabi mogao poznati mene, kadbi vogliom slidio prikazagnie razuma.

18. *Pjtaſe kojé ſtrane od tyla nepugniá duſca, i kojeje naiplemenitié miſto ú tylu gdie ſtolacz duſce?*

19. Prie negoſe odgovory ná pitagnie vagliá znati, daſu ú tylu mlogbé ſtrane, jedne kojé cſiné tylo, á drughé kojeſu ú tylu: Strane koié cſiné tylo jeſu ruke, noghe, glava, i trúp; Strane koié ſtoié ú tylu jeſu Karv, Sime, Sopoh &c. Parveſu naregiene zá sloxiti tylo, á drughé zá uzdarxati tylo. Drugheſu takogier ſtrane ú tylu, koié nitti slaxú, nitti uzdarxé tylo nego ſamo sluxé zá nakichiegnie tyla, takveſu koſe ná glavi, brada i nokti &c.

20. Odgovaraſe ná pjtagnie, dá ú onie ſtrana kojé cſiné tylo, jeſt duſca ſva ú ſvakoj ſtrani, i ſva ú ſvemu tylu; A' ú ſtrana koié uzdarxé tylo nie duſca, tako ú Karvi, Simenu, Sopolu, Mljku &c. Neimá duſcé: Zasčto ovaſe neghibgliu, kako drugá úda tileſná ú kojmaie duſca. Nitti vagliá rechi; kada karv iz tyla

 izte-

iztecfe, i dufca izigié; Dakleie i ú karvi dufca, Reko da nevagliá rechi, zasstoie karv rahna iznutargniá, koiá uzdarxy tylo, i tako pomagnkavfci rahna kojá uzdarxy tylo, pomanká i tylo, i razdilife dufca od oniziu ftraná koié brez rahné bitti nemogú.

21. Vagliá takogier znati, dafu ú tylu ftrane iznutargnié, izvan izvanskie, koié csiné tylo tó jeft Mozak, cxighericza, farcze &c. Zató iziskuiefe, koieie naiplemenitie mifto, illiti ftrana ú tylu, gdie ftolacz dufcé, odkuda fvjm tylom vládá?

22. Odgovarafe, dafu fczinili niky Filozofi, dafu naiplemenitiá mifta ú tylu mozak, cxighericza, i farcze, zató reklifu, dá ú ová try mifta jeft ftolacz dufcé: Alli ovy nauk neprimaiú drughy naucsitegli: Zasto mozak jeft od naravi fvoie ftuden, i zató neuzdarxaie xivota; Dakle nemoxe bitti naiplemenitié mifto, ni ftolacz dufcé. Nitie cxighericza, zasto prem daie vruchia, i vlaxna; fafviém tiem vlaxnoft, i vruchinu neimá od febe, negojú od farcza pó niky tanky xilicza uzimá; Dakle nie naiplemenitié mifto, nitie ú gnioj ftolacz dufcé. Dakleie onó naiplemenitie mifto, koieie od febe vruchie, i vlaxno, i od kogá pó fvemu tylu idé vruchina, i vlaxnoft radi sta uzdarxajé xivot: Zató buduchi dá ová fvá farcze ú febi imá, vaglia rechi, daie farcze naiplemenitie mifto, i daje ú farczu ftolacz dufcé, Jerbo farcze naiprie ú Csoviku oxjve, á najposlie umré.

POGLAVIE IV.

Od dufcé Csujuchié, i raftuchié.

23. NE famo imá csovik dufcu, negoli i xivine nerazloxité, kako i ftabla, i trave, buduchi dafe dufca ú try razlucsuié, tó jeft ú Razumnú, Cscujuchiú, i raftuchiú. Razumnaie ú csoviku, csujuchiá ú xivinama, á raftuchiá ú ftably, i travama. Razumná koiaje ú csoviku, imá ú febi kripofti dufcé csujuchié, i raftuchie, prem daje jedna. Csujuchiá koiaje ú xivinama

nama imá kripoſt duſcé raſtuchie, prem daje ſamo jedna. A' raſtuchiá koiaje ú ſtably, i travami neimá drughé kripoſti, izvan raſtegnia, nitiſu ové dvie jedné varſté s' razumnom; zascto xivine nemogú razloxiti, kako ni trave cſutti.

24. Pó ovomú razdigliegniu duſcé, nikjſu ſtary Filozofi zabludili govorechi, daſu ú cſoviku try duſce razdigliene megiu ſobom: Razumná koiá ſtoy ú pameti; Cſujuchiá kojá ſtoy ú karvi, i raſtuchiá kojá ſtoy ú tjlu. Alli ovó nemoxe bitti iſtina, jerbo neſtoy duſca ú pameti, nego ſtoy pamet ú duſci, buduchi pamet moguſtvo duſcé razumné, kakoſmo vidili. Nitti ſtoy duſca cſujuchiá ú karvi, jerbo pó karvi ne cſujemo, nego pó údii tileſnii. Nitie duſca raſtuchiá ú tjlu razlucſena od duſcé razumné; Jerbi ſlidilo, dabi tjlo moglo raſti i poslie razlucſegnia duſcé razumné od tjla: Sctoſe ocſito vidy dá nie iſtina. Pak daſu ú cſoviku try duſce megiú ſobom razlucſene, bjlabi ú cſoviku try pocſetka xivota, scto nemoxe bitti iſtina; Zascobi tada vaglialo rechi, daſu ſve try neſvarſcene, jerbo niedna ſama nebi mogla dati xivot cſoviku pó ſebi, scto nie iſtina: Zasctoje duſca razumná ſamá pocſetak xivota; Dakle vagliá rechi, daje ú cſoviku ſamo jedna duſca nerazdigliena koiá ù ſebi zdarxy cſujuchiù, i raſtuchiù, koieſe nerazlucſuiù od razumné, nego ſamo zasctoſu razlicſite kripoſti, kakoie ù ſunczu ſvitloſt, i vruchina.

25. Duſca Cſujuchiá koiaje ù xivinama, nie ſamo jedné varſté (kakoje duſca razumná ù ſvima gliudma) negoie onoliko varſtah, kollikoje xivinah megiu ſobom varſtom razlucſeny; Zascto daje jedné varſté, ſvebi xivine, koié imaiù duſcu cſujuchiù, jednako dillo cſinile, sctoſe nevidy dá cſiné, jerbo vidimo dá letechiá, razlicſita cſigniegnia dillujù od Cſetvoronoxny, i josct iſtá letechiá megiù ſobom raclicſita cſigniegnia imajù, kako i cſetveronoxná, pó cſemuſe poznaie, daie ù gnima duſca cſuiuchiá razlucſité varſté.

26. Duſcé cſuiuchié trjsù moguſtva. Parvoie cſuiuchié pó komù prima ſtvari, koié cſuié; zató, i xivine glas cſuvſci primaiù

maiù i plaſceſe, illi dogiù. Drugoie otechié, illiti xelechié, pó komù ochié obilnoſt, i bixé neobilnoſt; Zasćtoſe vidy, dá xivinna gdi nenaody obilnoſt ráhné, bixy od miſta onogá, á gdi nagié obilnoſt neoſtavgliá onó miſto. Trechieie moguſtvo Ghibgliuchié, pó komù ghibgliese zá nachi obilnoſt, illi bixy od udarcza, i cſiny drugá cſigniegnia. Ovaſu try moguſtva iznutargniá duſcé cſuiuchié.

27. Takogier imá pet moguſtvah duſca cſuiuchiá izvanskie, i zovuſe izvanská, zasćtoſu skoym udom tileſnjm ſaſtavgliena, i jeſu ová: Vigiegnie, Cſuiegnie, okuſcegnie, miriſagnie, i doticzagnie, od koy moguſtvah govori S. Bernardo kod Saniga *diſt.4. q.5. n.2. Anima videt in oculis, audit in auribus, odorat in naribus, in faucibus guſtat, tangit in toto reliquo corpore.* Duſca vidy ú ocſiú, cſuié ú uſciú, miriſcy ú nozdarva, ù cſegliuſty okuſcá, ticsé ù ſvemu oſtalomu tjlu. I ovaſu ne ſamo ù cſoviku, nego i ùxivinama, alliſu ù cſoviku plemenitiá, jerbo od plemenitiega pocſetka izhodé, tó jeſt od duſcé razloxné.

28. Duſcaſe raſtuchiá ná dvá nacſina proczinit moxe, ná jedan nacſin kada izlazy iz duſcé razumné, i cſiny cſovika raſti, i ploditi: Illi kada izlazy od duſcé cſuiuchié koiaje ù xivinama, i cſiny xivine raſti, i ploditi. Ná drughy nacſin kako ſtoy ù ſtably, i travama, i ù ſvemu onomù sćto primaiuchi rahnu od zemglié, raſte, i plodiſe. I ovako proczigniena, od tolikoie varſty, od kolikoſe varſty naodé ſtabla, i trave.

29. Ovdi vagliá znati, dá ſve glavicze Luka, Ligliana, i drughie travah imaiù duſcu raſtuchiù, zasćto mloghé od oviziù imajù ù ſebi rahnu, kakoſe vidy ù Luku, koy izvan zemglie pó ſebi ozeleny, i ráſte doklem imá zadovoglnoſt rahné. Alli Zargnie, i Simena neimajù duſcé raſtuchié ù ſebi, negojù dobiù kadſe ù zemgliu metnù, zasćto niedno ſime, illi zargnie od ſebe nemoxe ploditi, ni ozeleniti izvan zemglié; Samo dakle Sime, i zargnie imajù moguſtvo zá imati illi primiti duſcu raſtuchiù. Moguſtva duſcé raſtuchjé jeſu rahniti, ploditi, i raſti. I ſvaſu

ová

ová moguſtva ú duſci razloxnoj, plemenitia, i bogliá negoſu ú duſcah cſujuchioj, i raſtuchioj. I ová nekaſu zaľoſta od duſcé razloxné, i gnié moguſtvah.

CSLANAK II.

Od Angielah.

TOlikoje doſtoianſtvo naravi Angieoské, daſe poslie Boga vechié izmislit nemoxe, radi sčta S. Dionixio govory *apud P. Fraſſen. Angelus eſt divinæ bonitatis radius, imago DEI, latentis lucis declaratio.* Angeo jeſt Boxanſtvené dobroté zrák, prilika Boxiá, sakrivené ſvitloſti skazagnie. Zató niedná razum cſovicſia dokucſit nemoxe viſinu doſtoianſtva naravi Angieoské, ni iſtomacſit naredbe, dilovagnia, i darove koié poſiduiú, jerſu ſvá ová, kako govory ſvety Dionixio ſamomu Bogu poznána, Samo dakle ú ovomú cslanku vidichiemo oná, koiaſu laſcgnia razumgliegniu naſcemu, i koianam ſvetó piſmo, i ſvety Oczi ukazuiú.

POGLAVIE I.

Od Naravi, i ſtvoregnia Angieoskogá.

1. OVó ime Angieo nie naravi Angieoské ukazuiuchié, nego doſtoianſtva, i cſaſti koiú cſiny, zató kadſe duh Angieosky ſcaglié od Boga zoveſe Angeo, á kadſe neſcaglie, zoveſe duh,

Ooo kako

kako ucſij ſvety Gargur Papa, iz onogà miſta zabilixenoga ú Pſalmu 103. v. *Qui facis Angelos ſuos Spiritus.* Koy cſiniſc Angiele ſvoje duhove. Tó jeſt, koy duhove, koie vazda imaſc, kad ochies cſiniſc Angiele; Zató govory ſvety, koy magnie ſtvari navisctuiú Angieli, á koy vechié zovuſe Arkangeli. Radi scta govory ſvety Auguſtin, kod Eraſſena, ſvarhu receſenoga Pſalma: *Spiritus Angeli ſunt, & cum Spiritus ſunt non Angeli; cum vero mittuntur fiunt Angeli: Angelus enim officij nomen eſt, non naturæ. Queris nomen hujus naturæ? Spiritus eſt: Queris officium? Angelus eſt.* Duhovi Angeli jeſu, i kadſu duhovi, nieſu Angeli: á kadſe ſcagliú, Angeli Bivaú: Jerboje Angeo ime cſaſti, á ne naravi. Pjtaſc ime ové naravi? Duh jeſt: Pjtaſc cſaſt? Angeo jeſt.

2. Ovó ime Angeo neſamoſe priſtoy duhovom nebeskym od Boga poslanym, nego i Diavlom Paklenym, kadſe ſcagliú od Lucifera, zatoje piſano kod ſvetoga Mattié ná pogl. 25. *Qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Koy pripravglien jeſt Diavlu, i Angielom gniegovym: Zascto kako duh koyſe ſcaglié od Boga zá cſuvara nami, zoveſe Angeo, illiti Pokliſar; Tako duh poslan od Diavla, zoveſe Angeo, tó jeſt Pokliſár. Alli kadgod imenujemo Angeo, vazda razumjmo, daie duh Blaxenij ú miloſti Boxioj potvargieny, koy dobra, i ſpaſonoſna navisctuié: A'kad imenuiemo duha, koy napaſtuié, i ná ſuprotivna zakonu Boxiemu nagovará, zovemoga Diavlom.

3. Dá imajú naravi cſiſto duhovné, vechié od Cſovika, i magnié od Boga, oſſim sctonas vira Katolicſanská ucſij, punoje ſvetó piſmo, toliko ſtaroga, kolliko novoga zakona, ſvidocsby, od koy ſczinym, daje zadoſta ſamo dvie zabilixiti jednu ſtaroga, á drugu novoga zakona: Piſanoje ú kgniga Izhoda ná pogl. 23. *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locum, quem paravi, obſerva eum, & audi vocem ejus.* Evochiu já poslati Angela moga, koychie ichi prid tobom, i cſuvati nápútu, i ú veſti ú miſto kojeſam pripravio, motri gniega, i cſuj glas gniegov. I kod ſvetoga Mattié ná pogl. 4. *Angelis ſuis*

ſuis DEUS mandavit de te, ut cuſtodiant te. Angelomie ſvojm zapovidio Bogh od tebe, dá cſuvajú tebe. I ná drughy neizbroieny miſty, toliko ſtaroga, kolliko novoga zakona, á oſſobito ú Ocſitovagniu ſvetoga Ivana, i ú Danielu Proroku.

4. Bogoslovczi promiscgliajuchi narav Angeoskú ucsé, dá prem daje Angeo jedan cſiſty duh, illiti biſtvo duhovnó, brez niednoga primiſcagnia pocſetka tileſnoga, ſaſviem tiem i ú gnima naodé nikó ſaſtavgliegnie, illiti niké ſtráne, od koyſe ſaſtavgliaiú, kakonoti, Angeo jeſt ſaſtavglien od naravi, i kjpa &c. Alli ové ſtrane nieſu protivna jedna drugoj, kakoſu protivne ſtvari, od koyſe cſiny tylo Cſovicſié, zató govoré dá ú naravi Angeoskoy neimá protivna pocſetka od razruſcegnia, nebuduchi ſaſtavglien od ſtvary protivnie; Nitie od recſenie ſaſtavgliegniah, neſvarſcenoſt ú Angelu, zasctó oná ſaſtavgliegnia boglié ſvarſcenoſt, nego neſvarſcenoſt cſiné: Angeoie dakle ſvarſcen ú ſvojoj naravi, buduchi daje dúh cſiſty, i dá uſebi niscta tyleſna neimá, pó cſemubi neſvarſcen mogao bitti.

5. Zabilixivſci oná koiaſmo od neumarloſti duſce rekli ú Cslanku proſcaſtomu poglaviu drugomu, pó iſty nacſin od Angelah vagliá razumiti: Jerbo neimajuchi ú naravi pocſetka od raſruſcegnia pó naravi isctú uzdarxagnie vikovicſgnié, i pó moguſtvu odregienomu Boxiemu nemogú bitti u niscto obrachieni, premdamoxej Bogh pó moguſtvu neizmirnomu *abſoluta* ú niscto obratiti. Scto oſſim ſvetoga piſma ukazujé ſvety Dionixio kod Fraſſena: *Angelos habere vitam ſempiternam, & quæ imminui non poteſt, ab omni interitu, & morte ſolutam, & liberam.* Angeli imajú xivot vikovicſgny, i koyſe ſmankati nemoxe, od ſvakoga ſvarſcegnia, illi izgubgliegnia, i ſmarti proſt, i slobodan. I ſvety Athanaſia iſtó ucſij: *Licet initium habuerint, immortales ſunt, & in æternum vivunt.* Prem daſu pocſetak imali, neumarly jeſu, i ú vjk xivú.

6. Angeo jeſt varſtom razlucſen od duſcé razloxné, tó jeſt, Angeo nie oné iſté varſte. kojeje duſca razloxna; Zasctoje Angeo

geo varfta fvarfcena, á dufca nefvarfcena, buduchi dá dufca razloxná zaiedno s' tylom cfiny varftu gliudskú fvarfcenu, zatofe moxe fastaviti s' tylom; A' Angeo pó febi cfiny varftu fvarfcenu, i zató nemoxefe faftaviti s'tylom: Od kud slidy daje Angeo razlicfité varfté, od dufcé razloxné.

7. Kolliko od ftvoregnia Angeoskoga, neslaxufe naucfitegli, i tó zasctobo fvetó pifmo ocfito neukazujé vrime kadafu ftvoreni, ni mifto gdifu ftvoreni: Zatofu niky fczinili, dafu Angeli prie oftaloga ftvoregnia ftvoreni, vadechi razlogh iz fvetoga pifma ú Eklexiaftiku ná pogl. 1. v. 4. *Prior omnium Creata eft fapientia.* Prie od fvega ftvorena jeft mudroft; sctofe govoré nemoxe razumiti od Sina Boxiega, zasctoje on müdroft neftvorená, nitti imá pocfetak, zasctoje vazda bio, nitichie imati fvarhé jerchie ú vjk bitti: Dakle govoré razumiefe od Angelah, jerfu oni ftvorená mudroft. *Orig. Bafil. Hilar. apud Vafq. difp.* 224. *cap.* 1. *n.* 1. & 2.

8. Ovomufe razlogu Protivé oftaly naucfitegli, ucfechi dafü Angeli ftvoreni zajedno s' nebom i zemgliòm, ukazujuchi razlogom fabora Lateranskoga *capite Firmiter.* I fvetoga pifma, ú pocfelo kgnigh Poroda, gdife sctié, dajé ù pocfelo ftvorio Bogh nebo, i zemgliu, gdi govoré, dá oná rics *ú pocfelo* zlamenujé, dá prie neba, i zemglié nisćta nie ftvoreno. Sctofe boglié ocfitujé ù kgnigá Izhoda ná pogl' 20. v. 11. *Sex diebus fecit Dominus cælum, & terram, & mare, & omnia, quæ in eis funt.* U fceft danah ucfini Gofpodin nebo, i zemgliu, i moré, i fva kojá ù gnima jefu. Od kud Beda vady, dafu Angeli zajedno s'nebom ftvoreni, jerbo Mojfie kako recfe, ú pocfelo ftvori Bogh nebo, i zemgliu, udigl slidy: *A zemglia bifce tascta, i prazna*, Scto nerecfe od Nebefa, daje bylo prazno, kako zemglia, nego daje bylo punno Angelah: *Quia mox creatum, fuis incolis, hoc eft, beatiffimis Angelorum Spiritibus repletum eft.* Zascto udigl kakoje ftvoreno, tó jeft nebo, fvoym pribivaoczyh, tó jeft priblaxenym Angieoskym duhovy

napu-

napugnieno jeſt. Od kud slidy daſu Angeli ſtvoreni zajedno s' nebom, buduchi oni pribivaoczi nebesky.

9. Onó dakle miſto ù Eklexiaſtiku zabilixeno, prem daſe od Angelah razumie, alliſe nerazumie, daſu prie oſtaloga ſtvoregnia ſtvoreni, negoſe ſamo imenuiú naiparvy, jerboſu Angeli naiplemenitie ſtvoregnie Boxié, koy od pocséla falé Boga, pivajuchi neſvarſcené piſme, i uzvelicſujuchi neizmirnoſt gniegovu, kako ucſé ſvety Oczi. Iſtoſe potvargiujé, iz iſtoga miſta ſvetoga piſma ú Ekleſiaſtiku ná pogl. 18. v. 1. Gdie piſano, daje Bogh koy xive ù vjke ſvaká zajedno ſtvorio: *Qui vivit in Æternum, creavit omnia ſimul.* Dakle akoie ſvá ſtvorio zajedno, vagliá rechi, daſu Angeli ſtvoreni zajedno s' nebom Empireom.

10. Od miſta gdiſu Angeli ſtvoreni piſcé Fraſſen *tom. 4. tr. 1. diſſ. 1. art. 2. q. 2.* Daſu ſtvoreni izvan neba Empirea, ná nebu zlamegniah nebeskie, kojeje naiblixié neba Empirea; i razlogh donoſy ſvetoga Jerolima ſvarhu oniziú ricſi Iſaijæ ná pogl. 14. *In Cœlum aſcendam. Si ad huc in Cœlo poſitus, quomodo dicit: Aſcendam in Cœlum? Sed quia legimus Cœlum Cœli Domino, cum eſſet in Cœlo, id eſt, in Firmamento, in Cœlum ubi ſolium Domini eſt, cupiebat aſcendere.* Ako josćt ſtavglien ná nebu, kako govory: uzichichiu ná nebo? Alli zasćto sćtiemo nebo neba goſpodinu, buduchi daje bio ná nebu, tó jeſt ná tvardini, ná nebo gdie priſtoglie goſpodinovo xegliaſe uzjchi. I poznajeſe, govory recſeny naucſitegl, zasćto k'ovomú razlogu ſvaſe piſmá mogú priloxiti, koja od padnutia zlie Angelah govoré: Zasćtobo iz ovogá neba prineſceniſu dobry Angeli ú nebo Empireo, zaradi virnoſti, á zly zaradi neposlua iſtiraniſu ú muke paklené.

POGLAVIE II.

Od Pameti, i Voglié Angeoské.

11. DÁ Angeli razum, illiti pamét possiduju, niedan naucsitegl nesumgly, samosu niky rekli daje pamet, illi razum Angeosky istó biistvo gniegovo: Skot svojm ucsenjczy ucsij, daje razum Angieosky razlucsen od bistva Angieoskoga, pó sebi, tó jest *formaliter*: Zassto dabi Angeo sve poznavao pó bistvu svomu, slidilobi dabi sva ostalá vidio ú bistvu svomu, i vaglialobi rechi dá sva potribno poznajé; ssto nemoxe istinito bitti, Jerbo kako ucsij Frassen *Loc. cit. disp.* 2. *q.* 2. *penes finem.* Dá saprem dá Angeo moxe poznati pó bistvu svomu sam sebe, sasviem tiem nemoxe pó bistvu svomu poznati drugoga Angela, zassto vely, bistvo jednoga Angela ú svemu kollikomu, nie prilicsno drugomu Angelu, buduchi dá jedan Angeo moxe imati nikah zlamegnia svarhunaravná, i niké skaljne ú sebi, kojé neimá drughy Angeo: Zató vagliá rechi dá bistvo Angeoskó nie pocsetak od znagnia gniegova, nego dá imá drugá jakost, pó sebi od bistva razlucsena, i ovaje jakost pamet Angeoská.

12. Angeo moxe poznati svaká naravná, tolliko tilesná, kolliko duhovná, alli nemoxe svarsceno poznati oná, koiá od slobodné voglié Boxié izhodé, zassto ucsij S. Pavao ú Kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 2. v. 11. Dá kako oná koiasu csovicsiá, nemoxe csovik drughy poznati, nego duh csovicsij koy ú gniemu jest; Tako i oná koiá Boxiá jesu, nittko nie poznao, nego Duh Boxij. Od kud slidy, dá sam Bogh poznaie oná koiasu ú vogli svetoj gniegovoj; Ssto boglié tomacsij S. Ambroxio govorechi: *Sensum DEI nemo novit, nisi qui de DEO est Spiritus DEI: Inferiora enim non possunt superiorum Scire consilium, neque creatura Conditoris sui dignoscere voluntatem.* Chutiegnie Boxié nitko nie poznao, nego koy od Boga jest duh Boxy: Zassto nixy nemogú

gá poznati vichie viſcjh, ni ſtvoregnie ſtvoriteglia ſvoga razabrati vogliu, tó jeſt poznati.

13. Nitti Angeli poznaiú Skrovisćta Sarcza cſoviciega, buduchi ovó Samomu Bogu oſtavglieno, kako ocſito ná mloghy miſty ucſij ſvetó piſmo á oſſobito ú Kgniga trechy Kragliah ná pogl. 8. piſanoie: *Tu ſolus noſti cor omnium filiorum hominum.* Tiſi ſam poznao Sarcze ſviu Sinovah gliudskie, koié ricſi takogier naodeſe zabilixene ú drughy Kniga Paralipomenona ná pogl. 6. v. 30. I kod Jeremié Proroka ná pogl. 16. v. 10. govory Bogh Svemoguchy, dá on ſam iskuſcuié Sarcza Cſovicſanská: *Ego Dominus ſcrutans cor, & probans renes.* Koié iſté ricſi naodeſe zabilixene ú Ocſitovagniu ſvetoga Ivana ná pogl. 2. v. 23. i ná mloghy drughy miſty. Odkud slidy; daſu ſamomu Bogu poznana skrovisćta ſarcza, á nikomu drugomu. Mogú nisćtanemagnié tolliko Angeli, Koliko Diavli poznati naſca miſcgliegnia pó koy zlamegny tileſny, illi iznutargny.

14. Kadbi Bogh nezabranio Angelu, mogaobi poznati skrovisćta ſarcza cſoviciega; zasćtoie Angeo cſiſty dúh, i viſcy od Cſovika, i zató imá biſtrié znagnie nego cſovik, buduchi brez primiſcagnia tileſnoga, zató poznagnie skrovisćta ſarczah, nie protivno znagniu Angeoskomu, jereje magnié, illiti nixié od Angela, koiebi mogao poznati kadbimu Bogh dopuſtio. Nitti Angeo moxe poznati doſcaſtá koiá ſtoié ú slobodnoj vogli cſovicſioj; Alli moxe poznati doſcaſtá pó zlamegny naravny, kako ná priliku kiſcu, vedro, plodnu, illi neplodnu godinu.

15. Jerboie piſano ú Iſaij Poroku ná pogl. 6. daſu dvá Serafina vikali jedan drugomu: *Clamabant alter, ad alterum.* I ú Zakary ná pogl. 1. daje odgovorio Angeo goſpodinov, i rekao. Zató vagliá znati, dá Angeli negovoré kako gliudi, koy zá razumiti jedan drugoga sluxeſe ſtvarma tyleſnjm, nego Angeli govoré megiu ſobom otvarajuchi skrovisćta ſvoja, sćto plemenitym nacſinom ukazuje ſvety Gargur Papa *Lib. 2. Moral. cap. 5. apud Faſſ. Loquitur DEUS ad Angelos ſanctos eo ipſo quo eorum corpus occulta*

ſua

sua invisibilia ostendit, ut quidquid agere debeant, in ipsa contemplatione veritatis legant; ut velut quædam præcepta vocis sint ipsa gaudia contemplationis .... Deus ergo Angelis loquitur cum eis voluntas ejus intima videnda manifestatur: Angeli autem loquuntur Domino cum per hoc, quod super metipsos respiciunt, in motum admirationis surgunt. Govory Bogh Angielom svojm kada sarczom gniovjm skrovitá svoja nevigiená ukaxé, dá sctogod csiniti imajù, ù istomù promiscgliagniu sctiù; dá kako niké zapovjdi glasa, jesu istá veseglia promiscgliagnia. Bogh dakle Angelom govory, kadse gnima voglia gniegova izadna viditi ukazujé: A' Angeli govoré gospodinu kada pó onomú, scto svarhu sebe istie vidé, ú ghibgliegnie zacsugiegnia ustajú.

16. Kako jedan Angeo z'drughym govory, tako jedan Angeo drugoga prosvitgliujé, tó jest ukazujemu, i otvaramu skrovisćta svarhu naravná Boxiá, kojaje on od Boga primio: Zató kad Bogh ukaxé kojé skrovisćte Angelom naiviscjm, oni poslie istó skrovisćte ukaxú Angelom nixym, stavgliajuchi gnima ú pamét onó otaisto od Boga primglieno, pó komù ukazagniu, illi oesitovagniu, velise dase prosvitgliuié pamet Angeoska; zascto primá ú pamét onó scto prie nie znao; scto plemenito úkazujé svety Dionixio: *Inferiores cælestium naturarum ordines à superioribus ritè divina operâ explicantes scientias discere: Summos autem à DEO ipso.* Nixy nebeskie naravy redovi, od viscje upravno pó Boxiemu dilovagniu tomacsechi mudrosti ucse: á naiviscy od istoga Boga. I razboritie svety Atanasia *aput Frass. Cherubin, & Seraphim sine ullo mediatore, ac interprete à DEO condiscunt, & ab his erudiuntur inferiores ordines.* Kerubini, i Serafini brez niednoga pomochnjka, i tolmacsa od Boga ucsé, á od oviuse nixy redovi ucsé.

17. Kako ú Angelu imá pamét, tako vagliá rechi, dá imá i vogliá slobodná. kojá od svoje naravi nie prighnuta ná jedno, dá nemoxe obrati drugó, zascto kako govory svety Izidór, dá voglia Diavaoská budé prighnuta ná gliubglienie Boga, nebi byla slo-

slobodna, nitibi Diavao sagriscio : Zató vagliá rechi, daje od naravi svoie slobodna, i ú gnié oblasti zagarliti dobro, illi zlo. Alli Angeli ú sadignié vrime nemogú (prem dá imaiú vogliu slobodnu) obrati, i otiti zlo, zascto ovó neimaiú pó naravi, nego pó milosti Boxioj, kako ucsij svety Toma.

18. Angeo naravnjm nacsinom moxe Boga gliubiti vechié nego sebeistoga; Zascto pó naravi moxe poznati dá imá scto, sctose naivechié gliubit imá; buduchi dakle dá Angeo pó naravi poznaié, dá imá bittie od Boga, i daga Bogh uzdarxy ú Blaxenstvu, i ú drughie csigniegny, i dá niscta od sebe neimá scto possiduié, nego sve od Boga, zató promislivsci sve svarscenosti, i milosti od Boga primgliené, moxe naravnjm nacsinom vechié Boga gliubiti, nego sebe istoga. I zascto, prem dá Angeo gliuby sebe istoga, poznaie nisctanemagnié daie Bogh stvorio narav gniegovu, i uzdarxiú, i dabi narav gniegova od Boga nebjla uzdarxana, poznaiè dabi pomankála : Zató moxe naravnjm nacsinom gliubiti Boga, kako stvoriteglia, i uzdarxiteglia svoga.

POGLAVIE III.

Od dostoianstva, i Broia Angeoskoga.

19. ZAcsugien mudry ú Eklesiastiku ná pogl. 1. v. 2. pjtah: Pjsak móra, kaplie kiscé, i dneve vjka, tkoie izbroit mogao? Alli doisto mucsnié jest razumu csovicsiemu poznati, i govoriti od oniziú kojasu sakrivena vigiegniu, i vele visoka razumu gliudskomu : Zatóje pisano ú Kniga Mudrosti ná pogl. 9. *Difficile estimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore; Quæ autem in Cœlis sunt, quis investigabit?* Mucsno proczigniuiemo, koiá ná zemgli jesu, i koiasu ná poglédu, naodjmo s'trudom: koiasu ná nebesie, tkockie iznachi? Zató kolliko nie moguchie upravno Broj Angeosky poznati, tolliko nie moguchie dostoianstvo Angeosko skazati : Sasviem

tiem,

tiem, koiafu lafcgniá razumglieniu ú kratko vidichiemo, ú ovomú poglaviu.

20. Naucfitegli, redove, illiti Scereghe Angeoské ú try *Hierarchiæ*, illiti Gofpodicftva razlucfuiú, tó jeft, ú naivifcié, fridgnié, i nainixié, i ú fvakomu gofpodicftvu, govoré, dafu try kórá. U naivifcemufu Serafini, Kerubini, i Troni, illi *Priftoglia*: *Scerafini* zovufe zaradi uxgané gliubavi, ú koioj goré gliubechi Boga, i vazdafu uxgani ú gliubavi Boxioj, kako naiblixgny priftoglia gniegova, i ú gliubgliegniu Boga nadodé drughé, kojé probugiuiú ná iftó gliubgliegnie. *Kerubini* zovufe zaradi napugniegnia mudrofti, pó koioj drughé nadodé nixié, i kako fvitlofti, nixié rafvitgliuiú. *Troni, illiti priftoglia* zovufe tako zascto ú gnima Bogh pocfivá, primaiuchi oni od Boga fvitlofti, i nixiem dajuchi. U fridgniemufú *Dominationes*, illiti Gofpodftva, *Princzipati*, illiti vladagnia, *Poteftates*, illiti moguftva. *Dominationi*, illiti Gofpodftva zovufe, zascto fvarhu drughie Angelah, offobitó imaiú Gofpodftvo fvarhu ftvarij, koieym Bogh cfiniti naregiuié. Principati zovufe, jerbo oni vladaiú Kraglieftva, i vilaete, i mogufe zvati kako Princzipi nixie Angelah, zasctoy profvitgliuiú, i prighibgliú ná oná, koiafu zá fpafegnie naroda cfoviclanskoga, pó vogli Boxioj febi ocfitovanoj. *Poteftates*, illiti moguftva, zovufe zaradi veliké jakofti koiu imaiú, á offobito zápridobiti Diavle paklene, dá cfoviku nenaudé. U nainixiemufu *Jakofti*, *Arkangeli*, *i Angeli*, Jakofti zovufe, zasctofe gnima priftoy cfiniti mirakule, i cfudefa; I prem dá i drughy duhovy nebesky mogú cfiniti cfudefa, fafviem tiem ovjfu vazda pripravni ná zapovid Boxiú cfiniti cfudefa, i mirakule. *Arkangeli* zovufe, jerbo vechiá skroviscta od Boga ocfitovana, navisctuiú gliudma, i vechié ú doftoianftvu gliude pazé. *Angeli* zovufe, zascto magniá skrovisćta navisctuiú, koy offobitah imena neimaiú, nego opchienym imenom duhovah nebeskie zovufe, ovyfu zá cfuvare fvima gliudma odregieni.

21. Iz

21. Iz ſvetoga piſma ná mloghy miſty vadjſe, daje ſedam Princzipah Angeoskie, prem da ſvima imena ſvetó piſmo neocſituié, kakoje piſanó ù Ocſitovagniu ſvetoga Ivana ná pogl. 8. *Et vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu DEI.* I viddi ſedam Angelah ſtojechi prid licem Boxym. I ná drughy miſty iſty ſvety Ivan ukazujé, oſſobito ù pogl. 15. i 18. I ù kgniga Tobié ná pogl. 2. *Ego ſum Raphael Angelus, unus ex ſeptem; qui adſtamus ante Dominum.* Já jeſam Rafaël Angeo jedan od ſedam, koy ſtoymo prid Goſpodinom. Od koy ſedam, ſamoſe try imenujù, tó jeſt Gabriël, Mikaël, i Rafaël, moxe bitti zasctoſu ová try ukazivalaſe, i naviſctivali skroviscta Boxiá gliudma, a drughá imena, kojá niſu tako ocſita ù ſvetomu piſmu, zabragniujé ſabor Rimsky ucſignien godine 745. ù vrime Zakarié Papé. *Fraſſen. tr. 1. diſp. 1. art. 3. q. 3. in fine.*

22. Broj Angeosky nitko nemoxe znati, izvan ſamoga Boga, koyie ſtvorio gnie: ſamoſe moxe znati, daje mlogo vechy broj Angelah, nego gliudy, buduchi dá trij naredbe Angeoské, kakoſmo vidili, i ſámo iz nainixiega naregiujuſe zà cſuvare gliudem, odkud slidy, daſu dvie viſcié naredbe Angelah, odviſcié.

23. Ovdi vagliá znati, dá ſvi gliudi, tolliko malani, kolliko veliki, tolliko pravedny, kolliko griſcniczi, imajú od Boga naregiena Angela cſuvara, kako govory S. Jerolim slava, i djka jezika Illiricskoga, kod Fraſſena: *Magna dignitas animarum, ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in cuſtodiam ſui Angelum delegatum.* Velliko doſtojanſtvo duſcah, dá ſvakah imá od iſtocſaja porogiegnia ſvoga, zá cſuvára Angela naregiena. I moxeſe razumiti iz ſvetoga piſma, oſſobito iz Pſalma 90. v. 11. *Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.* Angelomie ſvoym zapovidio od Tebe, dá cſuvajú tebe ú ſvyh puty tvoy. I kod Tobie piſanoje ná poglaviu 12. v. 12. Daje Angeo Rafael prikazao, molitve Tobié, Bogu. I ná mloghy drughy miſty ſvetoga piſmá iſtoſe nody.

24. Zá trjſu uzroka Angeli Cſoviku zá cſuvara dáti, Parvó dá ucsé Cſovika, i ponukuiú pazitiſe od zla, i sliditi dobro. Drugó daga pazé od poghibili duhovné, i tileſné. Trechié dá upravgliaiù pamét cſovicſiú ná dobra otegnia, miſcgliegnia &c. *Od* kud slidy dá Iſſukarſt nie imao Angela cſuvára, nebuduchi potribu od oviziú ſtvary imao, negoje imao Angele zá slughe, *kako*je kod ſvetoga Mattié ná pogl. 4. v. 11. piſano. Allichie Antikarſt imati Angela zá cſuvára, zasćto Bogh kollikoie od ſvoje ſtrané, dachiemu ſvá potribná zá dobro cſigniegnie prem dá on od ſvojé zlochié nechie primiti nikakvá nagovora: Alli kadſe ú tollikú Ooloſt ſtavy, dá cſiny ſam ſebe Bogom, i uzdigneſe ſvarhu Boga, kako ucſij Aposćtó, tadachiega oſtaviti ſaſviem Angeo ſtraxanin.

POGLAVIE IV.

Od Neſagriſcegnia Angeoskoga.

25. Iſtina jeſt, daſu Angeli byli brez griha, i ú miloſti Boxioj poſvechiuiuchioj, kakoje piſano ú Ezekielu proroku ná pogl. 28. *Tu ſignaculum ſimilitudinis ſapientiâ, & perfectus decore, in delicijs Paradiſi DEI fuiſti, omnis lapis præcioſus operimentum tuum ..... in medio lapidum ignitorum ambulaſti, perfectus in vijs tuis à die conditionis tuæ, donec inventa eſt iniquitas in te.* Tyſi biligh prilikė mudroſti, i ſvarſcen ù lipoti, ú raskoſciu Raja Boxiega bioſi, ſvaky kamen draghy pokrov tvoj, poſrid kamegnia oggnienoga odioſi, ſvarſcen ú puty tvoy od dneva ſtvoregnia tvoga, doklem nie naſcaſta nepravda ú tebi. Svarhu kogá miſta govory S. Gargur Papa: *Quid doni non habuit, ſi ſignaculum DEI ſimilitudinis fuit.* Sćtó dára nie imao, akoie bligh Boxié prilicſnoſti bio. Sćto potvargiujé ſvety Auguſtin *lib.* 12. *de Civit. cap.* 9. *apud Fraſſ. ſine bona voluntate, hoc eſt DEI amore, nunquam ſanctos Angelos fuiſſe credendum eſt, illi autem qui cum boni creati eſſent, tamen mali ſunt, mala propria voluntate, quam bona natura non fecit, niſi quando à bono*

ſpon-

ſponté defecit. Brez dobré voglié, tó jeſt Boxié gliubavi, nemoxeſe virovati daſu igda ſvety Angeli bili, á oni Buduchi dobri ſtvoreni, zli jeſu, *tó jeſt Diavli*, zlom vlaſtitom vogliom, kojù dobra narav neucſini, nego kada od dobra povoglno odmetnuſe. Od kudſe vidy dá Diavli nieſu zli ſtvoreni, nego ú miloſti, zató imajuchi slobodno otegnie, koyſu otili oſtaliſu ú miloſti Boxioj, ákoy niſu otili povoglno od mednuvſciſe, bjliſu iztirani iz kraglieſtva nebeskoga.

26. Sviſu Angeli tolliko dobry ſtvoreni ú blaxenſtvu naravnomu, kojé ſtoy ú poznagniu, i gliubavi Boxioj, buduchi ſtvoritegl naravi. Alli nieſu bili ſtvoreni ú blaxenſtvu ſvarhunaravnomu, kojé jeſt ſvarſceno poznagnie, i biſtro vigiegnie, í poſſidovagnie Boxié; Izatoſu Angeli ſagriſcili; A' ſadaſu potvargieni ú miloſti Boxioj videchi biſtro bitie Boxié, ú komu imajú ſva naslagiegnia, i od kogaſe nipojedan nacſin nemogú odkinuti, ni misliti, illi otiti sćto drugó, i zató ſagriſciti nemogú.

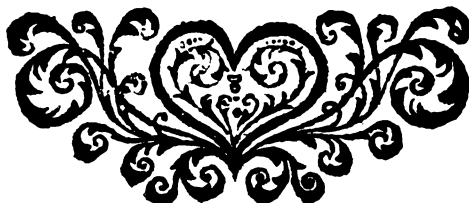
POGLAVIE V.

Od Ukazagnia Angeoskoga.

27. PRrem daje Angeo cſiſty duh brez niednoga primiſcagnia tyleſnoga, illi pocſetka od kogaſu ſtvari tileſné, nitiga moxe okko cſovicſié viditi, ni ruka dotaknuti, ſaſviem tiem ná neizbrojeny miſty sćtieſe ú ſvetomu piſmu, daſuſe Angeli ukazivali, kako ú kgniga Poroda ná pogl. 18. Try ukazaſceſe Abramu, i ná pogl. 19. Dvá Angela dogioſce ú ſodomu ú priliczi putnjkah. I ná pogl. 32. Angeli ſuſritavſci Jakoba, jedan od gni arváſe ſcgnim tia dó zoré. I Angeo Rafael jeſt putovao s' Tobiom, jeduchi, piuchi, i sluxechiga. A' Angeo Gabriel vigienjm nacſinom ukazavſciſe, i govorechi z' Diviczom Mariom, jeſtioj naviſtio, dachie zacſeti, i roditi Sina Boxiega. Zató govory ſvety Auguſtin *lib.* 15. *de civit. DEI cap.* 23. *Sic apparuiſſe homini-*

bus Angelos in talibus corporibus, ut non ſolum videri, verum etiam tangi poſſint. Takoſuſe ukazivali Angeli gliudem ú takvy tileſy, daſuſe ne ſamo mogli viditi, nego i ticzati.

28. Vagliá ovdi znati, daſe mlogo prigovaraiú bogoslovczi, od kojé ſtvari uzimgliú, illiti cſiné Angeli tylo, kadſe ukazuiú. Sckot ucſij, dá nitti uzimajù tileſa nebeská, ni od cſetiri Elementa, illiti iſtocſaia, nego uzimaju tileſa ſmiſcana, kakonoſu izdihagnia, oblaczi &c. Zasčto, govory, ovaſe laſno mogú ſtiſnuti, i opet jakoſtiu Angeoskom ú iſtó obratiti od sčaje uzeto. Iſtina daſe nemoxe podpuno iſtomacſiti, ni ukazati, kako Angeli tylo uzimgliú, kako govory ſvety Auguſtin *in Enchiridio cap.* 59. *Quis enim explicet cum qualibus corporibus apparuerint hominibus, ut non ſolum cernerentur, verum etiam tangerentur..... faciunt. que difficillimam quæſtionem quomodo Patres eis pedes laverint, quomodo Jacob cum Angelo tam ſolida concertatione Luctatus ſit.* Tkochie iſtomacſit s' kakviem tileſih ukazivaliſuſe gliudma, daſuſe ne ſamo vidili, nego i dotaknutſe mogli. I cſiné mucſno iziskjvagnie kako Oczi gnimá noghe pralilu, kako Jakob s' Angelom tako jakó borechiſe arvaoſe jeſt. I drugá mlogá Bogoslovczi od Angelah piſcu, kojá buduchi varlo viſoka razumu, i teſcka iſtomacſegniu, oſſobito ú naſcky jezik, zatoj oſtavgliam, á ová mala, nekaſu zadoſta neumitnjm.

CSLA-

CSLANAK III.

Od Diavalah.

DIavlisu ú pocselo stvoregnia svoga bili stvoreni kako i drughy Angieli, i dataym slobodná voglia obrati zlo, illi dobro, nitise pó naravi zovú Diavli, nego pó zlochi, kako ucsij svety Ivan zlatousty; Zató prie negosu sagriscili bilisu Angieli, á poslie sagriscegnia, ucsinilisuse Diavli. Nittie Diavaoská narav od sebe zla, negoiú zlochia zlu csiny, kako ucsij svety Augustin : Zató ony duh koyje prie od Boga csist stvoren, poslie pó zlochi oskvargnivscise ucsiniose jest zao : Jerbo imajuchi vogliu slobodnu odmetnise od Boga, i od dobroté gniegové ú koioj blaxen biasce, alli nemóxese odmetnut, i odvarch od suda Boxiega, pó komú nesrichian ucsinise, zaradi griha ú kogá upade. I kollikoje visoko od Angelah dobrie razumiti, i govoriti, tollikoje pó isty nacsin, i od Diavalah, zatochiemo ú ovomú cslanku od griha Diavaoskogá varlo ú kratko govoriti.

POGLAVIE I.

Od griha Diavaoskoga.

1. MLogo trudé Bogoslovczi, ú iziskjvagniú, moxeli koje stvoregnie od naravi svojé, i od iznutragniega pocsela,

tó

tó jeſt od ſebe, bitti neſagriſcuchié, tó jeſt kojé ſagriſcit nemoxe, i govoré oſſobito Sckot *in 2. diſt. 23.* dá nemoxe, i donoſy razlogh ſvetoga Jerolima ú pisctoli 148. koy govory ſvarhu Pſalma 142. *Non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Non dicit omnis homo, ſed omnis vivens, id eſt, non Evangeliſta, non Apoſtolus, non Propheta: ad majora conſcendo, non Troni, non Dominationes, non Poteſtates, ceteræque Virtutes: ſolus DEUS eſt in quem peccatum non cadit, cetera cum ſint liberi arbitrij, in utramque partem ſuam poſſunt flectere voluntatem.* Neopravdaſe prid tobom ſvaky xivuvuchy, ſvarhu koy ricſij govory ſvety: Nevely ſvaky Cſovik, nego ſvaky xivuchy, tó jeſt, ni Evangeliſta, ni Aposctó, ni Prorok: *Ná viſcié uzhodjm*: Ni Troni, ni Dominaczioni, ni Moguſtva, ni oſtalé Jakoſti: ſamie Bogh ú kogá nepadá grih, oſtalá imajuchi vogliu slobodnú ná obadvie ſtrane mogú ſvoju vogliu prignuti, tó jeſt obrati zlo illi dobro. Zató ú iſty hyp ſvoga ſtvoregnia, mogaoje Angeo ſagriſciti, kako ucſij Sckot. *In 2. diſt. 5. q. 2. n. 13.*

2. Prem dakle dá niedno ſtvoregnie od ſebe, nemoxe bitti neſagriſcuchié, moxe nisctanemagnié bitti neſagriſcuchié pó miloſti Boxioj, kakoſu ſada Angeli dobry, koyſu potvargieni ú miloſti Boxioj, i ſagriſciti nemogú; I Divicza Maria, kojaje toliko napugniena miloſti Boxié, dá ni pomisliti od griha nie mogla. Poiſty nacſin blaxeny koyſu ſtavglieny ú biſtro vigiegnie biſtva Boxiega, ni pojedan nacſin ſagriſcit nemogú. Alliſu Diavli doiſto pó ſvojoj vogli ſagriſcili, kakoie piſano u kgniga Joba ná pogl. 4. v. 18. *In Angelis ſuis reperit pravitatem.* U Angelyh ſvoj nagie złochiu. Scto potvargiuié ſvety Ivan Evangeliscta ná pogl. 8. v. 44. *Ille homicida erat ab initio, & in veritate non ſtetit.* Onie, tó jeſt Diavao, uboicza bio od pocséla, i ú iſtini nie ſtao; I lipſcé govory ú pisctoli 1. ná pogl. 3. v. 8. *Qui facit peccatum ex Diabolo eſt, quoniam ab initio Diabolus peccat.* Koy cſiny grih od Diavla jeſt, zascto Diavao od pocséla griſcy. I ſvety Petar ú drugoj pisctoli ná pogl. 2. v. 4. iſtó ucſij: *DEUS Angelis pecca-*

peccantibus non pepercit. Bogh Angelom ſagriſcujuchym neoproſti. Odkud slidy daſu doiſto Angeli ſagrſcili, i pó grihu ucſiniliſe Diavli.

3. Prem dajé Luczifer pocſetak od ſvakoga griha, i ú gniemuſu ſve zlochie skupgliene, buduchi on korin, i temegl ſviu zlochiah, ſaſviem tiem ucſij Sckot *in 2. diſt. 6. q. 2. n. 4.* Dáje naiparvy grih Lucziferov bio, Nikó Luczimirſtvo duhovnó, illiti odvechié pogliubglignie ſebe iſtoga, radi kogá pogliubgliegnia, ſczigniaſce bitti prilicſan Bogu uzdigavſci priſtoglie ſvoje, i ſaſviem odmetnuvſciſe iz pod oblaſti Boxié; sčto plemenito ſvety Auguſtin ukazujé *lib. de Geneſi ad litteram cap. 23. apud Fraſſen. Actu continuo ſe à Luce veritatis avertit ſuperbiâ tumidus, & propriæ poteſtatis delectatione coruptus.* Cſigniegniem nepritargnutym od ſvitloſti iſtiné odvratiſe, Ooloſti napugnien, i vlaſtitogh moguſtva naslagiegniem pokvaren.

4. Parvy dakle grih Lucziferov, jeſt bio priko nacſina popogliubgliegnie vlaſtitogh moguſtva, i naravi ſvoié, pó komu upade ú ooloſt, otiuchi bitti prilicſan Bogu, kako ucſij ſvety Ambroxio ſvarhu Pſalma 118. *Ille ſic ſe exaltavit, ut vellet æquari Altiſſimo* : Onſe tako uzdixe, daſe otti prilikovati privicſgniemu. I boglié ſvety Auguſtin ſvarhu Pſalma 121. *Cecidit Angelus, & factus eſt Diabolus : Propinavit homini ſuperbiam : dejecit ſecum invidentiâ eum, qui ſtabat.* Padde Angeo, i ucſiniſe Diavao : Napy cſoviku ooloſt, zbaczi ſobóm nenavidioſtiu onogá koy ſtajáſce. Gdi Fraſſen pó nauku ſvetoga Bonoventuré ucſij, daſe grih Diavaosky ná try nacſina proczinit moxe, tó jeſt, kako pocſetak, kako ſvarſcegnie, i kako potvargiegnie. Pocſetak by pogliubgliegniu ſebe iſtoga, jerbo videchi ſvoiu Lipotu, uzneſeſe, i otiaſce bitti prilicſan Bogu. Svarſcegnie by úpoxelegniu prilicnoſti Boxié, pó ooloſti Sczinechi od ſebe, daſe uzdignut moxe ſvarhu onogá sčtoie bio. Potvargiegnie by pó nenavidoſti, jerbo videchi da nemoxe doſtignut onó sčtoie otio, zató nenaviditi pocsé, i pó ovomuſe ſaſviem od Boga odmetnu. Odkud sli-

dy daje pocsetak griha Diavoskoga bjlo pogliubgliegnie priko nacsina sebe istoga, pó komú pogliubgliegniu upade ú ooloſt, à pó oolosti ú nenavidost.

§. I.

Od Muké koiú Diavli tàrpé.

5. KAkoje Diavao sagriscio udiglmhie uzeo Bogh poznagnieskoymie poznavao gliubav Boxiú ú blaxenstvu naravnomu, jerboie ovó milost Boxiá, á ostalamuie pamet, i voglia ú onoj zlochi, od koiese ni pojedan nacsin odvratiti nemoxe: Zasc̃to kako Angeli dobry niepoiedan nacsin nemoguse odvratiti dá negliubé Boga, tako Diavli, ossudieny nemogú ucsiniti niednoga dilla dobra, zá spasegnie potribna; Jerbose Kriposti Svarhu naravné, ná priliku gliubiti Boga, brez milosti Boxié imati nemogú, koiú milost neimajuchi Diavao, i ossudieny, ni poiedan nacsin nemoxe ucsiniti, sc̃tobi zá spasegnie potribno bjlo. Izató poznaiuchi Bogh vogliu Diavaoskú, ú zlochi odvardnutu, i dá nebi odgovorio ná milost gniegovu, nedámu svoiú milost, popokoioibi mogao dobro csiniti, buduchi pisano dá zlochia gniova vazda raste, i umloxase.

6. Mloghé uzroke naode svety Oczi, zasc̃to Bogh dade csoviku vrime pokaiagnia, á nedade Diavlu; Zasc̃to govoré Csovikie slabiy od Angelah, zaradi tjla, koieie zemaglskó, á Angeo buduchi csisty duh, lascgnieseie od griha mogao paziti, nego csovik; Jer nie imao ú sebi protivsc̃tiné koiabiga od dobra od vrachiala, kako imá csovik tilo, koié ná zemaglská natexé. 2. Zasc̃toie csovik pó napastovagniu, i privari Diavaoskoj Sagriscio, á Diavla nie nitko napastovao, negoie od svoié zlé, i opaké voglié Sagriscio. 3. Zasc̃toje Diavao bio ú mistu blaxenstva, gdje mogao vazda gliubiti Boga, promisgliaiuchi neizmirnost gniegovu, daje otio; A' csovik nie bio ú takvú blaxenstvu, zatoie lascgnie sagriscit mogao. 4. Zasc̃tobo nie sva narav Angeoská sagriscila, kakoie

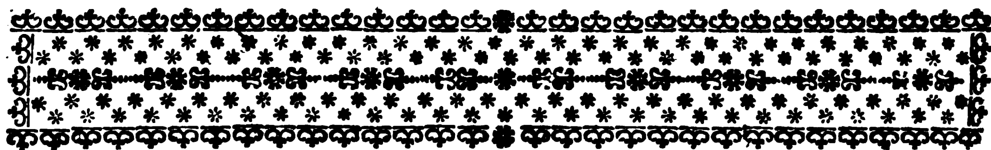
kakoie sagriscila csovicsiá, zató dade Bogh milost csoviku, i vrime pokaiagnia. 5. Zasctoie vechy grih Diavaosky, buduchi Diavao otio biti prilicsan Bogu, izvadivscise iz pod oblasti gniegové; scto csovjk nie otio, negoie samo ottio znati zlo, i dobro, scto poznavsci ucsiniosеie nesrichian sasvym plemenom.

7. Od muka koié tarpé Diavli, vidichiemo, kad uzgovorjmo od Pakla, Samoie ovdi zadosta znatti, da svi Diavli niesu ú Paklu, negosu niky ostali ú aeru, á niky na zemgli, i ná drughy misty sctose moxe poznati iz svetoga Pisma, i darxé jednokupno svety Oczi: Alli svi Kolliczy jednaku muku tarpé, zasctosu jednako od Boga ossudieni ú vjke, buduchi istym grihom sagriscili: alli poslie suda Boxiega, svichie otichi ú muke paklené, gdichie ú vjke ú xalosti pribivati, i brez pristanka svoie izgubgliegnie, brez Koristi, plakati, i tuxiti.

§. II.

Diavlisu csoviku protivni.

8. KAkosmo ozgor rekli, dá svaky csovik imá Angela zá csuvara, tako poisty nacsin nahodise ú svetomu pismu, dá imá i Diavla napastnjka, Ponukuiebo svety Petar ú parvoj Pisctoli ná pogl. 5. v. 8. *Adversarius vester Diabolus .... circuit quærens quem devoret.* Protivnjk vasc Diavao, oblazy traxechi kogabi proxdarho. I svety Pavao ú drughoj Kgnizi Korintianom ná pogl. 12. v. 7. tuxise damuie dat Diavao, koyga zauscuié. Scto i i Jakob svety ná pogl. 4. v. 7. potvargiuié ponukuiuchi *Resistite Diabolo, & fugiet à vobis.* Odaglieúte Diavlu, i pobignuchie od vás. Gdi vagliá znati, dá Diavao napastuié, navody ná grih, zlá miscgliegnia donosij, nagovará, i ná neizbroiené nacsine vará, kako ucsij svety Ivan zlatousty, alli csovika nemoxe usilovati, nego kad csovik povoglno primé napastovagnia Diavaoská.

RAZGOVOR VI.

OD SÚDA OPCHIENOGA.

UCsij vira Katolicsanská, i naodise ú virovagniu Aposctolskomu, i sabora Nicenskoga, dachie doisto Sin Boxy dochi suditi xivé, i martvé, i dati svakomu plachiu pó dilly svoyj; Zató dostoinoje ú kratku govoriti od súda opchienoga ná ovomú mistu, Buduchi súd opchieny naistrascy, kakonas ucsij Czarkva Katolicsanská, ná martvie dan pivajuchi: *Quantus tremor est futurus, quando judex est venturus, cuncta strictè discussurus.* Kollik trepét tadchie bitti, kadchie strascan súdacz priti, svá pótanko izviditi. Alli zascto súd opchieny nechie bitti, doklé neuskarsnemo s' ovym istym tylom, kako sada xivemo, zató náiprie od uskarsnutia putti ú kratko otiosam zabilixiti.

POG-

POGLAVIE I.

Ocbieli, i kakocbie uskarſnuti pút naſca?

1. KAkoje Cslanak od viré, dachie Iſſukarſt dochi ſuditi xivé, i martvé, takoie naiſty nacſin Cslanak od viré, dachiemo ſvi kolliczy uskarſnúti s' ovym iſtym tylom, kako i ſada xivemo; I izvan sctonas vira ucſij, poznati biſtro moxemo: Zasćto dá tylo neimá uskarſnuti, nebi bylo od potribé dá poſty, daſe pedipſaie, i drugá dobrá dilla, cſiny, negobi zadoſti bylo, dá duſca ová cſiny ú ſvoy moguſtvy, xalechi zá grihe, i xelechi doſtignuti ſvarhu naiposlidgniú: Buduchi dakle dă duſca zajedno s' tylom cſiny pokoré, i drugá dobra dilla: Doſtoinoje dá i tylo z' duſcom imá plachiu zá takvé pokore. Nitibi ſvarſcen Cſovik bio, ú slavi nebeskoj; Zasćto duſca, i tylo zajedno cſiné jednoga Cſovika: Dakle vagliá rechi, dachie tylo uskarſnuvſci opetſe z' duſcom ſiedinit, i uxivat kraglieſtvo nebeskó, kojé budé dobrá cſinilo, i ú pravdi zajedno z' duſcom xivilo: A' kojé budé ú griſy, i naslagiegny pribivalo, dachie zajedno z' duſcom gorit ú ogngniu paklenomu.

2. Dachie uskarſnuti put naſca, ucſij ſvetó piſmo ú kgniga Joba ná pogl. 19. v. 25. *Scio enim quod Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die de terra ſurecturus ſum, & rurſum circumdabor pelle mea, in carne mea videbo DEUM.* Znám dá odkupitegl moj xjve, i ú naiposlidgny dan, iz zemglié uſtachiu, i opetſe obaſtrem koxom mojom, i ú putti moioj vidichiu Boga I ú drughie kgniga Makabeisky ná pogl. 7. v. 9. iſtoje piſano: *Tu quidem ſceleſtiſſimè in præſenti vita nos perdis, ſed rex mundi defunctos nos pro ſuis legibus in æternæ vitæ reſurectione ſuſcitabit.* A' ty prizlociesty ú ſadagniemu xitku nas gubiſc, alli kragl od ſvjta, martve nás zá ſvoj zakon ú vicſgniemu xivotu uskarsnutia uskriſy. I ná pogl. 12. v. 44. piſanoie, kad Juda posla ú Jeruzolim prikazati poſvetiliſcte zá ſvoje vojnjke, koy biú poghinuli: *Bené & Religi...*

resurectione cogitans, nisi enim eos qui cediderant resurecturos speraret, superfluum videretur, & vanum orare pro mortuis. Dobro i virno od uskarsnutia mislechi, zascto dabi neufao, dachie uskarsnuti ony, koy biú umarli, odviscie, i izprazno vidilobise moliti zá martvé. Scto potvargiujé svety Ivan ná pogl. 5. v. 28. *Venit hora in quâ omnes qui in monumentis sunt, audient vocem ejus, & procedent qui bona fecerunt in resurectionem vitæ, qui vero mala in resurectionem judicij.* Dogie úra ú kojú svi koysu ú grobnicza csuchie glas gniegov, i pochichie koysu dobrá csinili ú uskarsnutie xivota, á koysu zlá úuskarsnutie súda. I Marta, kadioj Issukarst uskrisi Brata Lazára, ispovidi putti uskarsnutie; kakoje pisano kod svetoga Ivana ná pogl. 11. v. 24. *Scio quia resurget in resurectione in novissimo die.* Znám dachie uskarsnuti ú uskarsnutiu ú naiposlidgny dan. Scto i svety Pavao ná mloghy misty ú svoy pisctola potvargiuié.

3. Ne samo pravedny, nego i osudieny ú paklu, i koysu ú Purgatoriu imaiú pochi ná sùd Boxy, kakoie pisano ú Evangeliu svetoga Mattié nápogl. 25. v. 31. *Cum autem venerit Filius Hominis.... Congregabuntur ante eum omnes gentes, & seperabit eos ab invicem.* A' kada dogié Sin csovicsansky, skupichiese prid gniega svi narodi, i razlucsij gni megiu sobom. I ná pogl. 13. v. 49. pisanoie: *Sic erit in consumatione sæculi, exibunt Angeli, & separabunt malos de medio justorum.* Takochie biti ná skoncsagniu svjta izjchichie Angeli, i razlucsichie zlé iz megiu dobrie. Gdise vidy dachie tolliko zly, kolliko dobry dochi ná súd opchieny.

4. Znaj ovdi, dá naucsitegli govoré, dachiemo uskarsnuti od trideset i try godiscta, zascto ie govoré ovogá vrimena Csovik svarscen, i zascto ie od ovolikó godinah Issukarst bio mucsen, i donosé ricsi Aposctola piscuchiega Efesianom ná pogl. 4. v. 13. *Donec occuramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filij DEI, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Doklem dogiemo svi ú jedinstvu viré, i poznagnia Sjna Boxiega, ú Csovika svarscena, i miru godisctah ispugniegnia Issukarstova.

POG-

POGLAVIE II.

Zá koycbié uzrok bitti Súd opcbieny, ú komú mistu, i kogá vrimena?

5. MLoghisu uzroczi radi koycchie bitti sud opchieny, á osso-bito dase ukaxé pravda, slava, i dobrota Boxiá. Pravda, zasctochie poznati ossudieny, dasu pravedno dostoini oniziu mukah, ú koiesu osudieni, á Blaxeny, dasu pravedno stavglieni ú misto spasegnia. Slava, zá vechiú muku, i xalost ossudienie, koiá videchi xalostichiesse, dasuiú zaradi malo naslagiegnia izgubili; á vechiú radost Blaxenie, koysuiú s'trudom dobili. Dobrota, zasctochie Bogh Svemoguchy, milosardie s' pravdom sastavivsci, osuditi prokleté ú muke vicsgnié, á svetiem dati plachiu vikovicsgniú.

6. Od strané nascé pó isty nacsin, dvasu ossobitá uzroka zasctochiemo uskarsnuti. tó jest, zasctoje od potribé dá vidé sudcza ony koy imajú bitti sudieni; I zascto svaky Vagliá, dá prid sudczem ocsituié dilla svoja; sve ovó ukazujé Aposctó pis-chuchi korintianom ú kgnizi drugoj ná pogl. 5 v. 10. *Omnes enim nos manifestari opportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Svi my vagliá dase prikaxemo prid pristogliem Issukarstovjm, dá kaxé svaky vlastita tyla, kakoie csinio, illi dobro, illi zlo. Istó u-csij svety Atanaxio ú svomu virovagniu govorechi: Ná kogá dohodak svi gliudi vagliá dá uskarsnù s' tilesy svojm, i datichie od vlastity dilah razlogh, i koysu dobrá csinili poidú ú xivot vicsceny, á koy zlá ú oggagn vicsgny.

7. Polak mista gdichie bitti sud opchieny ukazuié Joel Prorok ná pogl. 3. v. 2. *Congregabo omnes gentes, & deducam eas in vallem Josaphat, & disceptabo cum eis.* Skupichiu sve narode, i dovestichiu gni ú dolinu Josafata, i razvidichiu sc'gnima. I lipice Prorok ú v. 12. govory: *Consurgant, & ascendant gentes in vallem Josaphat,*

pbat, quia ibi sedebo ut judicem omnes gentes in circuitu. Neka ustanú, i uzigiú, narodi ú dolinu Josafata, zasctochiu ondi siditi, dá sudjm sve narode okolo. I dostoinojé dá budé Súd opchieny ú ovoj dolini, zasctoje Issukarst oko mista ovogá muku tarpio, *i* priko ové doliné priscao krjx nosechi.

8. Ovdi vagliá bilixiti nauk Sckota *dist. 47. q. 1. §. de quarto.* Dá buduchi ová dolina malena, nitie moguchie, dá svi gliudi stanù, zató govory, dase razumie ne samo ù dolini nego i okolo doliné dachie gliudi bitti sudieni, allichie samo proklety bitti ná zemgli sudieni, á Blaxeny bitichie ù aeru zajedno s' Issukarstom, kako ukazuié Aposctó Thesalonichianom piscuchi ná pogl. 4. v. 16. *Et mortui qui in Christo sunt resurgent primi, deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aèra, & sic semper cum Domino erimus.* I martvy kóysuú Issukarstu uskarsnú parvy, pák my koy xivemo, koysmo, ostali zajedno sc'gnima zgrabgliemi budemo ù oblaczy, za susristi Issukarsta ú aéru, i tako vazda z' gospodinom budemo.

9. Prem daje Cslanak od viré, dachié biti Sùd opchieny, i ukazujé Sofonia Prorok ná pogl. 3. v. 8. *Expecta me dicit Dominus .... quia judicium meum, ut congregem gentes, & colligam regna.* Csekaj mene govory gospodin, zasctoje Sùd moj, dá skupjm narode, i zberem kragliestva. Sasviem tiem nitko nemoxe znati vrimena ù kojechie Sùd opchieny bitti; Takoje ukazao Bogh pó Malaky Proroku ná pogl. 3. v. 2. *Quis poterit cogitare diem adventus ejus?* Tkochie mochi procziniti dan doscasschia gniegova? I kod svetoga Mattié ná pogl. 24. v. 36. *Dedie autem illa, & hora nomo scit, neque Angeli cœlorum, nisi solus Pater.* A' od dneva onogá i huré nitko nezna, ni Angeli Nebesky, nego samo Otacz. I ù csigniegny Aposctolskie ná pogl. parvomu, by Issukarst upitan od Aposctolah, kadachie bitti doscastie gniegovo, odgovori gnima, dá nie gnima znati vrimena, i csasa. kogajé stavio Otacz ù oblast svoju. I zató isty Issukarst ucsinas ù Evangegliu, dá vazda csekamo pripravni, zasćto neznamo dneva, ni csassa.

P O G-

POGLAVIE III.

Zlamegniah kojá prie Súda imajú bitti.

10. ZLamegnia kojá prid Súd daleko imajú bitti, jesu voiske, privare, ustachie narod protiva narodu, kraglieſtvo protiva kraglieſtvu, treſcgnia zemglié, kugga, i glad i, zlamegnia ú ſunczu, Miſeczu, i Zvizda, kako piſcé ſvety Mattie ná pogl. 24. i ſvety Luka ná pogl. 21. Gdì znaj, dá prem daſuſe ſva ová zlamegnia vidila, ſaſviemtiem, oná kojá prid Súd imajù bitti, varlo ſtraſcniá bittichie od parvie.

11. Prie Sùda opchienoga pripovidachieſe Evangeglie pó ſvemu ſvjtu, zasćto kako Bogh ochie ſve ſpaſene, takochie ucſiniti dá ſvi narodi cſujù pravi zakon Boxy: Ovoje piſano kod ſvetoga Mattié ná pogl. 24. v. 14. *Et prædicabitur hoc Evangelium regni in univerſo orbe, in teſtimonium omnibus gentibus.* I pripovidachieſe ovó Evangelie kraglieſtva pó ſvemu okoliſcu, ná ſvidocſanſtvo ſviem Narodom. Sćto i Aposćtó piſcuchi Rimglianom ná pogl. 10. v. 18. Ukazujé, dachie pó ſvoj zemgli izichi glas gniov, i tiá dó ſvarhé zemglié ricſi gniove, tó jeſt pripovidalaczah Evangeglia.

Antikarſt.

12. NA iſty nacſin prie ſúda opchienoga dochichie Antikarſt, od kogá govoré ſvety Oczi, dachie bitti pravy Cſovik, i dachie imati Angela zá cſuvára, kako i oſtaly gliudi, alli on nechie primiti ponukovagnia Angeoskoga, jerbochie bitti ſc'gnjm Diavao od pocſela gniegova, koychiega od dobra odvrachiati, i ná zlo nagovarati. Rodichieſe ú Babilony od kollina Danova, od xené neposćtené: Bittichie izparva Siroma, alli pó cſaratariá ucſinichieſe bogat, i bitichie kragl. Antikarſt bitichie naigory

 od

od ſviu gliudy, i prem dachie z' dvorá ukazivati poboxnoſt, nisſtanemagnié ú ſarczu ochie pſovati Boga, i ſveté, i klagniachieſe Diavlu, pó kogá dillu cſinichie cſudéſa vellika, kako piſcé ſvety Mattie ná pogl. 24. v. 24. *Dabunt ſigna magna, & prodigia, ità ut in errorem inducantur, ſi fieri poteſt, etiam electi.* Cſinichie zlamegnia velika, i cſudeſſa, tako dá i obrany upalibi ú fallingu, kadbi moglo bitti.

13. Ucſinivſciſe kragliem progonichie Czarkvu Boxiú, i ſveté, pripovidachie dá Iſſukarſt nie bio pravy Meſia, i dá Sakramenti od gniega ſtavglieni nisſta nevagliajú; Negochie ſam ſebe, oſſobito cſifutom ukazivati zá pravoga Meſiu, i zatochie zapovidati, daſe zakon Moiſiev obsluxuié, prem dá on ni Moiſieva nechie obsluxivati, i mlogachie drugá protiva Iſſukarſtu, ucſiti i govoriti, zasſtoje on laxacz od pocséla, kako govory ſvety Ivan ú kgnizi ſvojoj ná poglaviu drugomu.

14. Vadiſe iz prorocſanſtva Daniela Proroka ná pogl. 7. v. 24. Dachie Antikarſt oſvoiti deſet kraglieſtvy, i trij kraglia ubiti, i tadachieſe ucſiniti kako Bogh, i cſinichie, damuſe onó posſtegnie cſiny, koieſe Bogu priſtoy, ſczinechi laxglivo, daje ú oblaſti gniegovoj prominiti vrimena, i ſtaviti zakone.

15. Svety Ivan ú Ocſitovagniu ná pogl. 13. v. 5. ukazujé, dachie zá cſetardeſét i dvá Miſecza kraglievati, tó jeſt trij godine, i pó, ú kojé vrjme imachie moguſtvo ſvarhu narodah, i pridobichie ſve, koyſe uzprotivé gniemu, i ſvichieſe klagniati gniemu, i darxatga zá pravoga Meſiu, izvan oniziú koyſu upiſani ú kgniga xivota.

16. Naiſty nacſin imachie ſvoje ucſenjke, koychie pripovidati zakon gniegov, i ná ſvarhi vrimena, otiuchiſe ukazati naslidnjkom ſvojm, daje pravy Meſia, pó dillu diavaoskomu radichie, i otitichie uzjchi ná nebo, allichiemuſe od ſvetoga Mihoila Arkangela puut ſmeſti, i paſtichie ubien ná zemgliu, kakoje piſano ú Danielu Proroku ná pogl. 12. v. 1. *In tempore autem illo conſurget Michaël Princeps magnus.* A' ú vrime onó uſtané Mihoyie

hoyio Princzip veliky, i govory Aposctó ú kgnighi drugoj Tesalonichianom ná pogl. 2. v. 8. *Quem Dominus JESUS interficiet spiritu oris sui.* Kogachie gospodin ISSUS ubiti duhom ustah svoy. Kojá mista svetoga pisma svety Jerolim, i Ivan zlatousty tomacsechi ucsé, dachie Antikarst bitti ubien od svetoga Mihojla Arkangela. I ú istó vrime ubiegnia Antikarstova sachichie oggagn s'neba, i izxechie naslidnjke gniegove, koy s'istym Antikarstom bitichie stavglieni, ú pech oggnia, i sumpora, kako piscé svety Ivan ú Ocsitovagniu ná pogl. 20. v. 9.

Illia, i Enok.

17. U Vrjme vladagnia Antikarstova izichichie Illa, i Enok Proroczi, pripovidati protiva laxglivomu nauku Antikarstovu, kojé Proroke i Sada Bogh svemoguchy xive Uzdarxajé ná svjtu, ú Raju zemaglskomu, illi ú drugomu mistu od Boga izabranu, zá ukazati daje Antikarst tolliko staromu kolliko novomu zakonu protivan, i zatochie staroga zakona Proroczi, i Novoga zakona obrany, protiva gniemu pripovidati.

18. Dá Bogh Svemoguchy xiva uzdarxajé ová dvá Proroka svidocsij svetó pismo; od Illié, ú Kgniga csetvartie Kragliah ná pogl. 2. v. 1. *Cum Levare vellet Dominus Eliam per turbinem in cœlum.* Kada uzdignuti otiascé Gospodin Illiu z'garmgliavinom ù nebo, i ú verscu 12. pisanoie *Ascendit Elias per turbinem in cœlum.* I uzigie Illia pó garmgliavini ná nebo. I ú Eklesiastiku ná pogl. 48. v. 9. *Qui receptus est in turbine ignis, in curru Equorum igneorum.* Koy primglien jest ú viáru oggnia, ú koly kogniah oggnieny. Od Enokaie náisty nacsin pisano ú Eklesiastiku ná pogl. 44. v. 16. *Henocb placuit DEO, & translatus est in Paradisum, ut det gentibus pœnitentiam.* Enokie dragh bio Bogu, i prinescen jest ù Raj, dá dade narodom pokoru. U Kgniga Poroda ná pogl. 5. v. 24. Pisanoje: *Hennocb.... ambulavit cum DEO, & non apparuit, quia tullit eum DEUS.* Enokie odio z'Bogom, i neukazase, zascto uzé

 gnie-

gniega Bógh. I Aposćtó piſcuchi Cſifutom ná pogl. 11. v. 5. govory : *Henoch translatus eſt ne videret mortem, & non inveniebatur, quia tranſtulit illum DEUS.* Enok prineſcen jeſt dá nevidy Smarti, i nenaodiaſceſe, zasćtoie prinio gniegà Bogh. Iz koy miſtah ſvetoga piſma vidiſe, daſu ová dvá Proroka josćt xivi, ù miſtu gdie gni Bogh ſtavio, dó dohodka Antikarſtova.

19. Ová dvá Proroka cſinichie cſudeſa varlo velika, pripovidaiuchi protiva nauku Antikarſtovu danah igliadu dviſti, i ſcèzdesét: I imachie jakoſt zatvoriti nebo, dá kiſca nepadá ſvega vrimena pripovidagnia gniova: obrachiatichie vode ù karv, i pokarivatichie zemgliu ſvakom xaloſtiu, kadgod budù otili: izlazichie oggagn iz uſtah gniovie, i xechichie protivnjke gniove: I kadſe ſvarſcy vrime pripovidagnia gniova bitichie ubieni od Antikarſta, i baczena tjleſa gni ù Jeruzolimu, zá try dny i pó: Poslie try dny i pó, Boghchie poslati duſcu ú tjleſa gniova, i uſtachie ná noghe ſvoie, imaiuchi velik ſtrah ony koy gni gledali budú, i cſuchie glás s'neba vapiuchy: *uzigite ovamo*, i ú oblaku ú nebo uzneſceni budú. U vrime ovó bitichie ú Jeruzolimu velika treſcgnia zemglié, i deſetó iſe grada upaſtichie, i poghiné ſedam Igliadah gliudy, á oſtaly od ſtraha datichie slavu Bogu. Ovó ſve govory ſvety Ivan ú Ocſitovagniu ná pogl. jedanaeſtomu.

POGLAVIE IV.

Zlamegnia koiachie bljzu súda bitti.

20. NIky naucſitegli vadé (kako bilixy Scvarecz) iz proroćſanſtva Daniela ná ſvashi poglavia 12. dá od ſmarti Antikarſtové, dó súda opchienoga prochichie cſetardeſſet i pét danah, i ovochie govoré vrimé Bogh oſtaviti zá pocſivagnie pravednym, á griſcnjkom dá mogú pokoru cſiniti.

21. Poslie zlamegniah, od kojſmo rekli ú proſcaſtomu poglaviu, slidichie drugá zlamegnia, koiachie bljzu súda bitti, od koy

koy zlamegniah govory ſvety Mattie ná pogl. 24. v. 29. Parvó, dachie ſuncze pomarcſati, i Miſecz nechie dati ſvitloſti ſvoié: Drugó, dachie zvizde s'neba ſpaſti: Trechié, dachieſe jakoſti nebeské ganuti: Cſetvartó dachie bitti treſcgnia zemglié velika: Petó, bitichie oggagn: Sceſtó dochichie Angeo s'trubliom. I tolikachie bitti ſtraſcna ová zlamegnia, dachie gledaiuchi gliudi od ſtraha ſahnuti, kako piſcé ſvety Luka ná pogl. 21. v. 26. *Areſcentibus hominibus prè timore, & expectatione, quæ ſupervenient univerſo orbi.* Sanuche gliudi od ſtraha, i cſekagnia, koiachie dochi ſvemu ſvitu.

22. Kadſe vely dachie ſuncze pomarcſati, nerazumieſe dachie izgubiti ſvitloſt ſvoju, negochieſe zabraniti ſvitloſt ſuncſe- ná vigiegniu gliudskomu, zá vechy ſtrah gnima, i iſtó ſuncze obucſeſe ú tmine, kako vely ſvety Ivan ù ocſitovagniu ná pogl. 6. v. 12. *Sol factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus, & Luna tota facta eſt ſicut ſanguis.* Suncze ucſignieno jeſt czarno kako vrichia ſtrunná, i Miſecz vas ucſignien jeſt kako karv.

23. Od zvizdah govore naucſitegli, i ſvety Oczi, dá nechie s' neba ſpadati, negochieſe zatvoriti od vigiegnia cſovicſiega z' guſtym oblakom, kroz koy oblák davachie ſvitloſti k' zemgli, ſtraſcné velicſnoſti, ná priliku zvizdah, mugniah, i gromovah cſudnovaté ſtrahoté. Jakoſti nebeské kojechieſe ganuti, razumiuſe Angeli drugoga goſpodicſtva, koychie pó zapovidi Boxioj, cſiniti s'neba velika cſudeſa, i zlamegnia ú Elementy, s' neba slazechi, i trubgliama ſtraſcno trubechi, ukazivachie narodom ſarxcbu Boxiú, kako govory ſvety Ivan ú ocſitovagniu ná pogl. 8. i 9. i imatichie oblaſt nauditi zemgli, móru, i drugomu ſtvoregniu. *Maſtr. diſp.* 28. *q.* 1. *art.* 3. *n.* 27.

24. Treſcgnia zemglié tolikachie ſtraovita bitti, dachieſe barda, i planine, i adde s' miſta ganuti, kakoje piſano ú Ocſitovagniu ſvetoga Ivana ná pogl. 6. v. 14. *Et omnis mons, & inſula de locis ſuis motæ ſunt.* I ſvakó bardo, i adde s' miſtah ſvoy ganulaſe jeſu. I ú pogl. 16. v. 18. govory: *Et terræ motus factus eſt magnus,*

nus, qualis nunquam fuit, ex quo homines fuerunt super terram. & *v. 20. Et omnis insula fugit, & montes non sunt inventi.* I trescgnia zemglié ucsigniena jest velika, kakvá nigda nie byla, odkadsu gliudi svarhu zemglié. I svaká adda pobixe, i planine nisu nascaste. Bittichie strascno bucsagnie móra: U aéru naisty nácsin bittichie magle, vitri, garmgliavine, mugnie, gromovi, tako strascnj, dachie od velika straha gliudi xeliti umriti, kako govory svety Ivan ú Ocsitovagniu ná pogl. 9. v. 6. *In diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam; desiderabunt mori, & mors fugiet ab eis.* U dny oné traxichie gliudi smarti, i nechie nachi gniú, xelichie umriti, i smart probigné od gni. I svety Luka ná pog. 21. v. 25. Sva ová potvargiuié govorechi: I bichie zlamegnia ú sunczu, miseczu, i zvjzda, i ná zemgli smetgnia narodom, zaradi bucsagnia morá, i rikah: sanuchie gliudi od straha, i csekagnia koiechie svemu svitu dochi, zasctochiese jakosti nebeské ganuti.

25. Od oggnia koychie bitti prie súda, ucsij svety Bonaventura jednokupno s'ostalym Oczy, dachie bitti oggagn pravy, zasctose pó gniemu imaiú csistiti istocsay, illiti Elementi, i né samo Elementi, nego i nebo, kako ucsij svety Petar ú Kgnizi drugoj ná pogl. 3. v. 7. *Cœli autem, qui nunc sunt, & terra, eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem judicii.* A' nebesa, koia sada jesu, i zemglia, istom ricsiu posta jesu, vogliena i oggniu ostavgliena ná dán sudgny. Od kud Liran ucsij, dachie oggagn prid sudczem odechi csistiti nebo, i zemgliu i izxechi nepriateglie gniegove, skoym zajedno poslie súda otichie ú Pakao. Scto i David govory ú Psalmu 96. v. 3. *Ignis ante ipsum præcedet, & inflamabit in circuitu inimicos ejus.* Ogganchie prid gnjm ichi, i izxexe okolo nepriateglie gniegove.

26. Poslie sviu oviú zlamegniah, dochichie Angeo s'trubgliom, i glasom velikym, i zazvachie sve ná súd Boxy, Tako ucsij Aposctó piscuhi Thexalonichianom ná pogl. 4. v. 16. *Quoniam ipse Dominus in jussu, & in voce Archangeli, & in Tuba DEI descendet*

det de cœlo. Zasčto isty gospodin ú zapovidi, i ú glasu Arkangela, i ú trubli Boxioj saidé s' neba. Koiá trubglia, illiti glas zliem bittichie strascan, á dobrym veseo; Na koy glas nesamochie gliudi iz grobovah ustati, nego i Diavli iz pakla, zajedno s'proletym ná súd Boxy dochi ochie.

POGLAVIE V.

Od Sudcza, i dohodka gniegova.

27. CSlanakie od viré, dachie bitti Issukarst sudacz xivie, i martvie, i ukazujé svety Ivan ná pogl. 5. v. 22. *Neque enim Pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit filio.* Nitti koga sudy Otacz, negoje vas Sùd dao Sinu. I ú csigniegny Aposčtolskie ná pogl. 10. v. 42. *Præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia ipse est, qui constitutus est, à DEO judex vivorum, & mortuorum.* Zapovidi nami pripovidati púku, i svidocsiti, daje on isty, koy jest stavglien od Boga sudacz xivie, i martvie.

28. Zlamegnie dohodka gniegova bittichie krix, koychiese ukazati ú aéru, tolliko svitao, i plemenit, dachie razveseliti dobré, á strah dati prokletym: Krix nechie bitti ony isty, na komuie Issukarst bio propét, negochie samo bitti zlamegnie krixa, káko govory svety Mattie ná pogl. 24. v. 30. *Et tunc parebit signum filij hominis in Cœlo.* I tadase ukaxé zlamegnie Sjna csovicsanskoga ná nebu.

29. Poslie sviu oviziú zlamegniah, kojá imajú bitti, dochichie Sin Boxy, kako jedna mugnia Siajuchiá ú itrini Svitlosti, s' mógustvom velikym, ú slavi velicsanstva svoga, slidechiga mlosctvo Angelah, udaraiuchi ú trubglie, i veselechise, i stachie ú aeru svarhu goré Maslinskè, odkudaje i ná nebo uzascao, kakochiemo nixié viditi.

30. Ukazachiese sidechi ná pristogliu, kako govory Joel Prorok ná pogl. 3. v. 12. *Quia ibi sedebo ut judicem omnes gentes.*

Zas-

Zasctochiu ondi fiditi dá fudjm fve narode. Mattie fvety ná pogl. 25. v. 31. *Tunc sedebit super sedem majestatis suæ.* Tadachie fiditi fvarhu priftoglia moguftva fvoga. Svety Ivan ú Ocfitovagniu ná pogl. 20. v. 11. *Et vidi Thronum magnum candidum, & sedentem super eum.* I vidi priftolie veliko bielo, i fiddechiega fvarhu gniega. I David ú Pfalmu 9. v. 5. *Sedisti super Thronum, qui judicas justitiam.* Siofi fvarhu priftoglia koy fudifc pravdu.

31. Nitichie bitti ovó priftoglie ná zemgli, nego ú aeru, kakofe moxe procziniti iz oniziú ricfij fvetoga Paula Texalonichianom pifcuchiega ná pogl. 4. v. 17. ú kgnizi parvoj: *Deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus.* Poslie my koy xivemo, koyfmo oftavglieni, zajedno fcgnima zgrabglieni budémo ú oblaczy, fufrifti Iffukarfta ú aeru, i tako vazda z' gofpodinom budemo. Akochie dakle fvety ú aeru fufrifti Iffukarfta, i vazda fcgnim bitti, vagliá rechi, dachie priftoglie gniegovo ù aeru bitti.

32. Ochie priftoglie, i ná gniemu Sjna Boxiega viditi tolliko dobry, kolliko proklety, i fvu slavu velicfanftva gniegova; dobry zá vechié vefeglie, á zly zá vechiu xaloft, ifmetgniu. Allichie prie bitti razlucfeni proklety, od Blaxenie, kakofe proczinit moxe iz ozgor recfeny ricfi Aposctola, i kako ukazujé fvety Mattié ná pogl. 25. v. 32. *Congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem.* Skupichiefe prid gnjm fvi narodi, i razlucfij gni megiu fobom. Odkudfe moxe procziniti, kollikachie xaloft, ifmetgnia bitti proklетie, kadfe vidé razlucfeni od dobrie, i promislé dachie bitti offugieni ú vjke.

POGLAVIE VI.

Od Nacfina pó komuchie Súd opchieny bitti.

33. NAiprie vagliá znati, dá nefamochie Sin Boxy fuditi, nego i fvety, kakoie ifty Iffukarft obechiao Aposctolom kod

kod sveroga Mattié ná pogl. 19. v. 28. *Amen dico vobis, quod vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede Majestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël.* U istinu govorym vami, dá vy koyste slidili mene, ú priporogiegniu kada budé siditi Sin csovicsansky ná pristogliu velicsanstva svoga, sidichiete i vy svarhu dvanajest stolovah, sudechi dvanajest kollinah Izraelsky. *Et Luc. cap. 22. n. 30.*

34. Gdi vagliá znati, dase ná try nacsina moxe suditi, tó jest daiuchi vjchié sudczu; sidechi zajedno s'sudczem; i dajuchi odlucsak, illiti *Sententiu.* Blaxeny ná Súdu nechie davati vichie; zascto Sin Boxy nikakva vichia nepotribujé, buduchi gniemu ocsita skroviscta sarczah gliudskie: Nittichie dati *Sententiu*, illiti odlucsak ossudiegnia vicsgniega; zasctose ovó samomu sudczu pristoy; Negochie samo siditi pomagaiuchi sudczu, i tochie Issukarst datti Blaxeniem zá vechiú slavu gniovu, á prokletim zá vechiú smetgniu, kako govory mudry ná pogl. 3. v. 7. *Fulgebunt justi..... Judicabunt nationes, & dominabuntur populis.* Svitlichiese pravedny, sudichie narode, i gospodovachie púkom.

35. Pó ozgor recsenomu nacsinu, ne samochie sveti nego i Angeli suditi; Zascto nesamochie gliudi bitti sudieni, nego i Angeli, kako govory Apoсctó piscuchi Korintianom ú kgnizi parvoj ná pogl. 6. v. 3. *Nescitis quoniam Angelos judicabimus, quantô magis Secularia?* Neznateli dachiemo Angele suditi, kolliko vechmá svitovgniá. Zató Akochie Diavli bitti sudieni, vagliá rechi dachie i Angeli suditi, kako i svety.

36. Ovdi vagliá znati, dachie ná try nacsina Súd bitti, illiti dachie Issukarst ná try nacsina suditi; Parvó, bittichie sudieni Blaxeny pó razlogu plachié, zasctochie Bogh ukazati, daym pó pravdi dajé Blaxenstvo, kojesu s'trudom dobili: Drugó, bitichie sudieni zly karstiani pó iziskivagniu, zasctochiese pó tanto iziskivati dilla gniova, kako govory svety Mattie ná pogl. 25. Trechié, bittichie sudieni Diavli, i neznanboxczi pó ossudiegniu, zascto nechie bitti potribé izpitivati dilla gniova, buduchi

duchi dá istó nevirstvo gniovo osludiujé gni, kako govory svety Ivan ná pogl. 3. v. 18.

27. Ná Sudu vidichiese sva kolikah dilla, tolliko Blaxenie, kolliko Prokletie, zla, i dobrah, zasctochie otvoriti Bogh ú dan ony sva skrovisćta sarczah csovicsansky, i sva kojasu ú skrovitu ucsigniena, prid svima ukazachiese, kako Apostó piscuchi Korintianom ú kgnizi parvoj ná pogl. 4. v. 5. ukazujé: *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* Nemoite prie vrimena suditi, doklem nedogié Gospodin koychie ocsitovati, illiti rasvitliti sakrivená ú tmina, i ocsitovatichie vjchia sarczah.

38. Súd opchieny bittichie ú hyp, illiti ú csas, moxe bitti, zasćto nechie Bogh vrimena dati prokletym, dá zá dugo vidé velicsanstvo slavé gniegové, zató govory pó Malakiy Proroku ná pogl. 3. v. 5. *Et accedam ad vos in judicio, & ero testis velox.* I dochichiu k' vami ú Súdu, i bitichiu svidok berz.

39. Odlucsak súda bittichie ú glassu, zasćtoie ovó boglié prilicsno govoregniu Evangelisćtah, i zasćtochie ovó bitti súd csuiuchij, zató vagliá dá i odlucsak, illiti *Sententia* budé csuiuchiá. Izustita *Sentintia*, vratichiese Blaxenij Svelikjm vesegliem ú slavu nebeskú zazvani s'onima ricsma: *Venite Benedicti Patris mei percipite regnum.* Odite Blagosovglieny Oza moga primite Kragliestvo. A' proklety udiglechie otichi ú muke paklené, otirani s'onimá strascnym ricsma: *Ite maledicti in ignem æternum.* Poidite proklety ú oggagn vikovicsgny, gdichie ú vjke, tarpechi muke xalostitise, i xalostechise goriti ú oggniu paklenomu.

POG-

POGLAVIE VII.

Od ponovgliegnia Svjta.

40. ZAsçtoie ſvjt ú ſadigniemu ſtagniu, priloxen ſtvoregniu plodechiemu, i razruſcuchiemu, illiti, ſadaie ſvjt, tó jeſt nebo, zemglia, i Elementi ſaſtavglien, illi priloxen k' ſtvarma, kojé plodé, i razruſcuiuſe; Zató prominivſciſe ſtvari, vagliá daſe i ſtagnie ſvjta prominy, i ponovy: Ne dachie bitti ponovglien ú biſtvu, nego ovó iſtó biſtvo Elemenatah imá bitti ponovglieno, i ocſiſteno, tako daſe ú ſtaromu biſtvu ſçto iznova ukaxé, kakoſe iz mloghij miſtah ſvetoga piſma razumiti moxe, á oſſobito iz drughé Kgnighé ſvetoga Petra ná pogl. 3. v. 13. *Novos vero cœlos, & novam terram ſecundum promiſſa ipſius expectamus.* Nová nebeſa, i novú zemgliu pó obechiagniu gniegovu cſekamo. I tochieſe pó oggniu cſiſtiti kako David ú Pſalmu 49. v. 4. govory. Zató Iſajia ná pogl. 51. v. 6. prorokuié: *Cœli ſicut fumus liqueſcent, & terra ſicut veſtimentum atteretur.* Nebeſachieſe kako dim raſtopit, i zemglia kako odichia raſtarchieſe.

41. Stabla trave, i xivine nerazloxité, nechieſe ponoviti zá dvá uzroka. Parvó, zasçtoſu ová ſtvorena zá rahnu, i potribu cſovicſiú, zató poslie ſúda, nechie gliudi imati potribu od ovi ziú, i zató nechie ni bitti. Drugó, Zasçto ſtabla trave, i xivine nerazloxité, nemoguſe uzdarxati brez obrachiagnia nebeskoga, á poslie ſúda nechieſe obrachiati nebeſa, kako ucſij Maſtrio *diſp.* 28. *q.* 4. *art.* 1. *n.* 82. Zató ſtabla, trave, i xivine nerazloxité pó ogniuchie poghinuti, koychie nebo, i zemgliu cſiſtiti.

42. Reko daſe nebeſa nechie obrachiati, zasçto nechie bitti potriba, dá zemglia plod cſinij, negochie ſuncze bitti ná jednomu miſtu ſvitlechi ſvarhu zemglié, allichie bitti, tolliko Miſecz, koliko ſuncze ſvitlié, kako prorokuié Iſajia Prorok ná pogl. 30.

 v. 26.

v. 26. *Et erit Lux Lunæ, ſicut Lux Solis, & Lux Solis erit ſeptempliciter, ſicut Lux ſeptem dierum.* I bitichie ſvitloſt miſecza, kako ſvitloſt ſuncza, á ſvitloſt ſuncza bichie ſedmeroſtruko, kako ſvitloſt ſedam dánah.

43. Daſe nebeſa nechie obrachiati, ſvidocſij ſvety Ivan ú Ocſitovagniu ná pogl. 10. v. 6. *Quia tempus non erit amplius.* Zasčto ú napridak nechie vrjme bitti. Buduchi dakle, daje Bogh naredio obrachiagnie nebeskó, dá razlucſuiu dan od nochi, i tmine od ſvitloſti, zasčtobo pó obrachiagniu nebeſah ſuncze, i miſecz obrachiaſe; á poslie ſuda nitichie bitti prominé vrimenah, ni nochi, negochie bitti jedan dán, kako govory Zakaria Porok ná pogl. 14. v. 7. *Et erit dies una quæ nota eſt Domino, non dies, neque nox, & in tempore veſperi erit Lux.* I bichie dan jedan koy poznan jeſt Goſpodinu, ne dan, ni noch (gdiſe zlamenuiú vrimena) i ú vrime vecſergnié bitichie ſvitloſt. Zató akochie bitti jedan dan, i nechie bitti vrimena koijchie razlucſivati dan, i noch, slidy, daſe nebeſa nechie obrachiati.

RAZ-

RAZGOVOR VII.

OD PURGATORIA I PAKLA.

PO Purgatoriu razumimo misto, ú komú, kako ú tavniczi, zá nikó vrime odregienó, duscé pravovirnie zdarxese, i csistese, kojé prem dasu ú milosti, sasviem tiem nisupodpuno, i svarsceno ocsistene, iz tilesah izișcle: ú komú mistu, s' molitvama pravovirnie, z' dobrim dilly, i ossobito svetom Missom, pomochise mogú, i mukejm oblaksćati, i kad budú ocsistene, otichi mogú ú nebo uxivati veseglie kragliestva Boxiega, buduchi dá niscta oskvargnieno ú kragliestvo nebeskó ullisti nemoxe, kako svety Ivan ú Ocsitovagniu ucsij.

Prem daje Cslanak od viré, dá imá takvó misto, gdise dusce csisté, kojé ná ovomú svjtu niesu izvarscile mukah vrimenity, i istinaje stanovitá nauka svetie Otaczah, utemegliena svarhu svetoga pisma: Nisctanemagnié

gnié mloghisu Ereticzi govorili, dá neima takvá mista, koymasuse i Garczi primiscali: Zató nenaodechi stanovita ú S. Pismu razloga, svarhu kogabi moglise Ereticzi utemegliti, ukazujese istina Katolicsanská, i potvargiujese s' razlozy svetoga pisma, i svetie Otaczah. U komú razgovoru nadostavichiemo úkratko od stagnia duscah poslie Purgatoria, i od slavé kregliestva nebeskoga, pak od Pakla.

E R E X I A IX.

Neimá Purgatoria, illiti csistila.

1. POcsetak ové Erexié jest Aério okolo godiné 340. Kako billixy Bellarmin *Lib. de Purgatorio* Durand *Lib. 3. fid vind. art.* 20. *Fab. Hinckelman in med. Controver.* Ovy Eretik ne samo je govorio dá neimá Purgatoria, nego odviscié, dá nie koristi moliti Boga zá martvé. Slidilisuga ú istoj zlochi Manikei recseni Albanenses okolo godine 704. nego samo sctosu nadostavili, dá ni Pakla neimá. Josctsu gorié sczinili drughy Manikei zvani Albigenses, ucsechi dá dusca razloxità umre zajedno s' tylom, zato govorilisu, dá neimá ni Pakla, ni Purgatoria, ni Raja. Ovesu slidili Petrobruxiani, Valdenses. Poslie gni Armeni, i Garczi, kako billixy Ambroxio *de Ruscon. tit. Purg. hær.* 1. Garkesu slidili Gierardo sagarelli okolo godiné 1295. Husite godiné 1307. á naiposlie kalvin, i Martin Luther.

2. Prem dasusvi ovy Ereticzi razlicsito od Purgatoria govorili, sasviem tiem svise slaxú, dá neimá Purgatotia. Garczi isty megiusobom razhucsilisuse, jednisu govorili dá neimá nikakvá Purgatoria, nego dá dusce stojé ú Livada, i pogly, tia dó suda Boxiega. Drughy taje, daje oggagn ú Purgatoriu, nego ucsé,

csé, dá dufce ftojé ú miftu odregienomu tia dó fuda opchienoga netarpechi muké nikakvé. Alli illi darxali jedno, illi drugó; slaxufe s'Ereticzy, ozgor recfenym; Zasčto ako dufce dó Suda Boxiega ftojé, i ne tarpé ni kakvé muké; Zasčto Garczi molé Boga zá martvé, i pojé Leturgie, i skupo cfiné plachiati falandate? I ako neimá oggnia ú Purgatoriu, pó komufe dufce cfifté, nego dufce pocfivajú, nitti mogú ú Raj ulifti dó fuda Boxiega: Zasčto cfiné zaduxbine, i molitvé zá gni? Kadafe zá koga moly, fczinife dá imá potribu, drugojacfié ifpraznobi bylo moliti Bogà zá gni, kad nebi imali potribu, nitibi molitve gnima pomochi mogle: Dakle ako mole zá dufce, zlamegnieie, dá imaiú potribu, i dá tarpé. Opét zasčtobi molio Boga zá dufcu, akoioj molitvé pomochi nemogu?

3. Ako reko ovako viruiú, varlo zlo viruiú, zasčto viruiú dafe ná onomú fvitu mogú grifi oproftiti, sčtoie pogardna, i velika Láx, zasčtobi vaglialo odbacziti Sakramenat fveté pokoré, koyje ucfignien zá gliude xivujuchie,á ne zá dufce,kojefufe od tyla raftale; Dufca dakle, kadfe raftavy,od tjla,akoie ù grihu fmartomu, nigda nemoxe viditi Licza Boxiega, zató zá gniuie zaludu moliti, dá doftigne Kraglieftvo nebeskó, kako moxe doftignuti dufca, kojafeie raftala s' tjlom ú milofti Boxioj, skoiom malom kriviczom vrimenitom, illi z'grihom Lakym: Dakle illi Garczi neznadú sčto viruiú, illi jedno viruiú, á drugó cfiné. Viruiú S' Ereticzy dá dufce ú Purgatoriu netarpé, á s' nama cfiné zá gni molitve, i zaduxbine. Illi ako viruiú dafe grifi fmartny mogú oproftiti ná drugomu fvjtu, odbaczuiú Sakramenat pokoré.

4. Sczinym nisčtanemagnié, dá koyfu razumniy darxé, dá imá mifto, gdi dufce izvarfcuiú muke vrimenité zá grihe doftoine, zá koié zadovoglno ná ovomú fvitu niefu ucfinili pokoru, prem dá taié, dafe dufce pó oggniu cfifté, kako billixy P. Ant. *à Ven. i lib. cui tit. eft. la Chiefa di Giefú Chrifto tit. del Purg.* Alli ako i ovako darxé, zajednofu s'oftalym Ereticzy, zasčto i Luther Martin neprotivife, dá ne imá Purgatoria, prem dá vely, dafe nemoxe

iz

iz ſvetoga piſma ukazati, kako billixy Alfonſo *à Caſtr. adverſ. hereſ. lib. 1. verb. Purg.*

5. Prie nego ukaxémo iz ſvetoga piſma, i ſvetie Otaczah, tolliko Latinské, kolliko Garcské Czarkvé, dá imá miſto, gdiſe duſce cſiſté, i daje úgniemu pravy oggagn, pó komuſu cſiſtene, vagliá znati, dá poslie griha ſmartnoga ú cſovikuſu dvie krivicze, jedna vikovicsgniá, pó kojojbi Cſovik bio doſtojan muke paklené úvjk tarpiti, á drugá vrimenitá, pó kojoje doſtojan Cſovik mukah, illi pedipſagnia vrimenitoga: Krivicza vikovicſgniá oproſtiſe kadſe Cſovik od grihá iſpovidy, Zasčto Miſnjk poslie iſpovidi naredi pokornjku, kojú pokoru, dá iſpuny, i izvarſcy. Bogh dakle vazda oproſty kriviczu vikovicſgniú, kadgodſe iſpovidy Cſovik, tako dá poslie odriſcegnia, neotidé Cſovik, zá ony grik ú muké paklene; josčt mlogo putah, pó Sakramentu pokoré oproſty Bogh, ne ſamo kriviczu Vikovicſgniú, nego, i vrimenitú, alli ne vazda, kako ucſij ſabor Tridentinsky. *Seſſ. 6. cap. 14.*

6. Daſu ú Cſoviku poslie griha dvie krivicze, ukazujeſe iz ſvetoga piſma, sčtieboſe ú kgniga Cſetvarty kragliah ná pogl. 17. v. 13. Gdi buduchi ſagriſcio kragl David, prem damu oproſti Bogh grih, i kriviczu vikovicſgniú, ſaſviem tiem poslie on cſini pokoru, zá kriviczu vrimenitú, i Sinmu umrie, kogamu biſce roddila Berxabea. Iſtoſe ú kgniga Brojah piſano naody ná pogl. 14. v. 19. i slidechima, gdi buduchi ſagriſco púk Izraelsky, prem damú oproſti Bogh grih, i kriviczu Vikovicsgniú pó molitvi Mojſieuoj, aliym neoproſti kriviczé Vrimenité, nego zá kriviczu Vrimenitu, govory Bogh; Koygodſu mormorali protiva meni, nechie uliſti ú zemgliu od obechiagnia, negochie Lexati tileſa gniova ú puſtigni ovoj, gdiſe ocſito vidy, dá Bogh oproſti grih, kakoſe vidy ú verſcu 20. i zajedno kriviczu Vikovicſgniú, alli neoproſti kriviczé Vrimenité, nego oſtaſe tileſa gniova ú puſtigni, i nevidiſce zemglié od obechiagnia: Dakle ú grihuſu dvie krivicze, Vikovicſgniá jedna,

Vri-

Vrimenitá drugá. Nitti Bogh vazda oprasctá z' grihom krivicзu Vrimenitú, kako oprasctá vikovicsgniú.

7. Procziniviſci dobro ová, moxeſe ná ovy nacſin razlogh ucſiniti: Iz ſvetoga Pyſma imaſe, daſu ú grihu dvie krivicze, Vikovicsgniá, i Vrimenitá; Vikovicsgniú Bogh oprasctá zajedno z' grihom, alli né vazda Vrimenitú, kakoſe vidy i ſvetoga Piſma, i ucſij ſabor Tridentinsky: Dakle pitam? gdiſe oprascta krivicza Vrimenita? Doiſto nie ú Paklu, zascto koy ulizé ú pakao neizlazy, kako piſcé ſvety Luka ù pogl. 16. v. 26. Nitiſe ú Raju oprasctá tá Krivicza, zascto ú Raj niscta oskvargnieno nemoxe uliſti, kako piſcé ſvety Ivan ù Ocſitovagniu ú pogl. 21. verſcu 27. Drughy razlogh slidy, jerboje, ú Paklu oſſudiegnie Vikovicſgnie, á ú Raju plachia vikovicsgniá: Dakle ni ú jednomu, ni ù drugomu miſtu necſiſteſe krivicze Vrimenité; nego vagliá rechi, dá imá razlucſito miſto, ú komú ſtojé Duſce, doklemſe ocſiſté od kriviczé Vrimenité; ovó miſto mj Katoliczi zovemo Purgatorio, illiti cſiſtilo.

8. Razlogh drughy. Imá grih ſmartny, pó komú gubimo slavu nebéskú, i doſtoini bivamo mukah Vikovicsgny; Imá grih laky, koy prem daje uvrigiegnie Boga, nisctanemagnié pó gniemu, negubjmo slavé nebeske, nitiſmo doſtoini muké Vikovicsgnié, nego Vrimenité: Zá grih ſmartny neiſpovigien tarpeſe muke Vikovicsgnié ú Paklu: Dakle pitam? Gdiſe tarpé zá grih Lak? U Paklu nie, jerſu ondi muke Vikovicsgnié: Dakle ù drugomu miſtu izvan Pakla tó jeſt ú Purgatoriu: Dakle imá Purgatorio, illiti cſiſtilo, gdi ſtojé Duſce zá nikó vrime, dokſe neocſiſté od griha Lakoga.

Ukazujeſe iz ſvetoga Piſma dá imá Purgatorio, i daſe ú gniemu cſiſté Duſcé pó oggniu.

9. DÁ imá Purgatorio, illiti miſto gdiſe cſiſté Duſce, ú komú miſtu jeſt pravy oggagn, koy razlicſitym nacſinom Duſce ondi prieivajuchié mucſij, ukazujé S. Auguſctin. *Lib.* 20.

de Civit. DEI Cap. 25. Kako bilixy Alfonso *de Castro. advers. Hæres. Lib.* 12. Iz onoga mista Malakié Proroka ná pogl. 3. v. 3. *Et sedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit Filios Levi, & colabit eos quasi aurum, & erunt Domino offerentes sacrificia in justitia.* I sidichie skupgliajuchi, i csistechi srebro, i csistichie Sinove Levi, i czidichie gni kako zlato, i bichie prikazujuchy Gospodinu posvetilisćta ú pravdi. Iz ovogá mista govory Augustin svety, zadostase ukazati moxe dá imá Purgatorio, i daje ú gniemu pravy oggagn; Zasćto ozgor recsenó misto svetoga Pisma razumitse nemoxe od Pakla, jerbo ondichie proklety ú Vik pribivati, nitichie gospodinu prikazivati Posuetilisćta: Nitise razumié od Raja, zasćto ondi neimá muké, negoje uxivagnie neizrecsenó; Dakle vaglia pó razlogu rechi, dá imá trechié misto, tó jest Purgatorio gdise csisté Dusce, idasu ú gniemu muke, i pravy oggagn, pó komú csistese kako zlato, pak ocsisteni otigiú ú Raj prikazivati Gospodinu posvetilisćta ù pravdi, tó jest sebe isté jurve opravdáne.

10. Ozgor recsenó misto S. Pisma potvargiujé Isaija Prorok ú pogl. 4. v. 4. *Si abluerit Dominus sordes filiarum sion, & Sanguinem Jerusalem laverit de medio ejus, in Spiritu Judicij, & Spiritu Ardoris.* Ako opére Gospodin necsistochiu kchierah sinoskie, i karvì Jeruzolimskù opére iz megiù gni, ú duhu suda, i ú Duhu vruchiné. Svetchiese zvati svaky, koy upisán jest ù xivotu ù Jeruzolimu. Gdi ukazujé Prorok daje od potribé dase prie ocsisté od necsistochié pó sudu, i Vrucsini tó jest pó oggniu, pak tada dase sveti zovù, ù Jeruzolimu Nebeskomu.

11. Drughie razlogh zabilixen ù Evangeliu svetoga Mattié ná pogl. 5. v. 26. i svetoga Luké ù pogl. 12. v. 59. gdi Isukarst ucsij nas; umirise vely sprotivnjkom tuoym doklesi ná pùtu, date nepridá sudczu, á sudacz slugama, i stavete ù tavniczu: U istinu govorim tebi, nechiesc izjchi od onuda doklé nevratisc naiposlidgny csas; tó jest: ucsinas doksmo ná ovomù svjtu putuiuchy, dase kajemo, i pokoru csinimo zá grihe, jer ako do-

giemo

giemo k' sudczu ù necsistochi griha, bitichiemo stavglieni ù Purgatorio, odkuda nechiemo izichi, doklemse podpuno neocsistjmo.

12. Ovakosu razumili ovó misto S. Pisma stary Oczi sveté Czarkvé Origene *in Epist. ad Rom. apud Bellarm. Quamvis promittitur exeundum esse quandoque de Carcere, tamen designatur, non inde exiri posse, nisi reddat quisque novissimum quadrantem.* Premdase obechiaie, dachiese kadgod izichi iz tavniczé, nisctanemagnié ukazuiese, dase od onuda izichi nemoxe, dokle svaky nevraty naiposliedgnih csas. Eusebio Nissensky *hom. 3. de Epiph. Hi verò qui temporalibus pœnis digna gesserunt, ad quos sermo Dei dirigitur, quod non exeunt inde, donec reddant novissimum quadrantem, per fluvium igneum transibunt.* A' ovy koy vrimenitym mukam dostoina ucsinili jesu, koymaje govoregnie Boxié upravglieno, dá neizhodé od onuda, doklé nevraté naiposlidgny csas, pó riki oggnienoi prochichie. Odkud ocsito vidise, dá svety Oczi onó misto S. Pisma razumé od Purgatoria, gdie pravy oggagn, jerbo vely, dachie prochi kroz riku oggnienú. Ovosu obadvá Ocza Garcské Czarkvé, i ako moxe biti nie Garkom pó vogli ozgor recsenó tomacsegnie, neká sluscaiú Gargura Nisenskoga *in orat. pro Mort. apud Bellar. Vel in præsenti vita præcibus sapientiéque studio purgatus, vel post obitum per expurgantis ignis fornacem expiatus, ad pristinam volet redire fœlicitatem.* Illi ú sadagniemu xivotu molitvama, i s'naukom mudrosti ocsisten, illi poslie smarti pó csistechiega oggnia pechi izcsisten, ná parvú srichnost moxe vratitse. I malo poslie govory: *Non poterit à corpore egressus divinitatis particeps fieri, nisi maculas animo imixtas purgatorius ignis obstulerit.* Izilcavsci iz tyla, nechie mochi biti svetignié Boxié dionjk, ako trúne dusci, illi pameti, primiscane, csitéchy oggagn neodnese: kojé ricsij svetie Otaczah dobro proczinivsci, lasnoie dochi ú poznagnie, da imá misto gdise dusce csisté, i daie ondi pravy oggagn, pókomusu csistene.

13. Trechijé razlogh zabilixen ú Evangeliu Mattié ſvetogá ná pogl. 12. v. 32. *Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc ſaeculo, neque in futuro.* Koygod recſe rics protiva ſinu Cſovicſanskomu, oprostichieſe gniemu: á koy recsé protiva duhu ſvetomu, nechieſe oproſtiti gniemu, ni ná ovomú ſvjtu, ní ná doſcaſtomu. Skoyma ricſma zadoſta úkazuié Evangeliſta, dá i ná onomú ſvitu oprasctaiuſe griſi, tó jeſt Laky, zá koyé nieſe izvarſcila muka Vrimenitá ná ovomú ſvitu, indi iz ovoga miſta slidy, dá imá Purgatorio, illiti cſiſtilo, gdi pó muka od oggnia oprasctaiuſe griſi.

14. Ovako ovó miſto razumé ſvety Oczi Gargur *lib. 4. Dial. cap.* 39. Bernardo *Serm.* 66. *ſuper cantica. apud Alphon. à Caſtro.* Auguſt. *in lib. de vera, & falſa Poenit. apud Durand. lib. 3. fid. Vind. Qui in alium Saeculum diſtulit fructum converſionis, prius purgabitur igne purgationis. Hic autem ignis, & ſi Aeternus non ſit, miro tamen modo gravis eſt, excellit enim omnem poenam, quam unquam aliquis paſſus eſt in hac vita, vel pati poteſt.* Koy ná drughy ſvjt produglio jeſt plod obrachiegnia, prie cſiſten budé oggniem cſiſtegnia. A' ovy oggagn, prem da nie vikovicſgny, razlicſitym nisctanemagnié nacſinom texak jeſt, jerbo prihody ſve muke, kojé kadgod tkogod tarpio jeſt ú ovomu xivotu, i koieſe tarpit mogú. Odkud slidy, dá ú doſcaſtomu ſvjtu tarpeſe muke zá grihe laké, i zá Krivicze Vrimenité, ú oggniu, koy prem daje Vriménity, nisctanemagnié varlo texak jeſt, i razlicſitym nacſinom mucſij Duſce.

15. Alli moxe biti dá Garkom niſu pó vogli ové ſvidocsbe ſvetie Otaczah buduchi oni Latinské Czarkvé, zató neka cſuiù Ocze Garcské Czarkvé: Origene *Hom.* 6. *in Excod. apud Bell. ſed & illuc cum convenitur, ſi quis multa opera bona, & parvum aliquid iniquitatis attulerit, illud parvum tanquam plumbum igne reſolvitur, & purgatur.* I kadſe onamo (tó jeſt ù Purgatorio) ſaſtané, ako tko mlogo dylah dobrie, i malo nepravdé doneſe, onó malo

ne-

nepravdé kako olovo oggniem rastopise, i csistise. Lipscé ukazat nemoxe dá ima Purgatorio, i daie ù gniemu pravy ogagn; Zasсto Pravedan ako imaiuchi mloghá dobra dilla, umré ù grihu Lakomu, ovy grih lak ù Purgatoriu pó oggniu rastopise kako olovo, i ocsistise od onogá griha lakoga: Dakle ná onomu svjtu oprasсtaiuse grisi, pó, csistegniu oggnia: Indi ima Purgatorio. Sсto Potvargiuié Theodoreto *apud S. Thom. in opusc. contra Græc. Hunc credimus ignem Purgatorium, quo purgantur Animæ ut aurum in conflatorio.* Ovy viruiemo ogagn csitechy, koimse csisté dusce, kako zlato ú súdu. Basilio *in cap. 9. Isaiæ apud Bell. Si igitur per confessionem detexerimus peccatum, jam succrescens gramen arefecimus, dignum planè quod depascatur, ac devoret purgatorius ignis.* Ako dakle pó ispovidi odkrilismo grih, jurve rastuchi slama osuscilismose, dostoinoie doisto dá ogagn csistechy popase, i proxdré. Gdi svety Otacz daje razumitnam, dá kadse ispovidjmo od griha smartnoga, ostaiè slama kriviczé vrimenité, koiá ú purgatoriu vaglia dá izgory, i tako dase dusca ocsisty, i prigié ú parvú zelen od pravdé. Svety Gargur Nazianzensky govory *in orat. de S. Lucina circa finem: In altero Sæculo suo igne Baptizabuntur, qui prostremus est Baptismus, nec solum acerbior, sed & diuturnior qui crassam materiam instar ferri depascitur, vitijque omnis Levitatem absumit.* Na drugomu svjtu svakichiese oggniem Karstiti, koieje naiposlidgnié Karsсtegnie, ne samo gorak, nego i dugh, koy debelu stvár prilicnu gvozdiu popáse, tó jest izgory, i svaké zlochie Lakost svarscuié, tó jest izxexe: Dakle pó ovym istinitym svidocsbam svetie Otaczah, toliko Latinské, koliko Garcské Czarkvé, utemeglienym svarhu svetoga Pisma, moxese poznati, dá imá Purgatorio.

16. Csetvarty razlogh vadise iz parvé pisсtólé Paula Aposсtola Korintianom na pogl. 3. v. 11. i slidechiemu gdise sсtié: Dá temegl drughy nitko nemoxe staviti, izvan onogá koyie stavglien, koy temegl jest Issus Issukarst, i ù v. 12. pisanoje. Ako tko sagragiujé svarhu temeglia ovogá zlato, srebro, dragó kame-

gnie, darva, ſieno, slamu. ù v. 13. ſvakogachie dillo ocſito biti, jerchie dan Goſpodgny ú kazati, zásctochieſe ù oggniu ocſitovati, i ſvakoga dillo kakvó jeſt, oggagnchie kuſcati. ù v. 14. Ako kogá dillo uzſtoy sctoje ſagradio, plachiu primichie. á ù v. 15. *Si cujus opus arſerit, detrimentum patietur, ipſæ autem ſalvus erit, ſic tamen quaſi per ignem.* Ako koga dillo uzgory kvarchie tarpiti, á onchie ſpaſen bitti kako pó oggniù. Govory Aposctó, dá ſvaky ſvoja dilla ſagragiujé ſvarhu temeglia, tó jeſt Iſſukarſta, drugaſu dilla zlatna, drugá ſreberna, á druga kako kamegnie dragó, s' ovima dobry dilly mogù bitti druga dilla priliçſna dervetu, ſienu, i slami, sctoſe razumiù ù vrigegnia Laká, od koy vely, dachie oggagn izxechi, dá ſve kolikó oſtané cſiſto zlato, itada onchie ſpaſen biti; tko dakle ocſito nevidy dá Aposctó od oggnia cſiſtechiega, illiti Purgatoria govory?

17. Ovako ovó miſto iz megiu Otaczah Garcské Czarkvé ſvety Baſilio razumié *in Cap. 9. Iſaiæ. apud Bell. Non omnimodam interneeionem, & exterminium cominatur, ſed inuit expurgationem, juxta Apoſtoli ſententiam, ipſe autem ſalvus erit quaſi per ignem.* Neprity izgubliegnie, i izkorigniegnie, nego ukazujé ocſiſtegnie pó govoregniu Aposctola, á onchie ſpaſen biti, kako pó oggniu. I prie gniega Origene *hom ſexta in Exod. apud Alphonſ. à Caſt.* Buduchy pó darviu, ſienu, i slami iſtomacſio try varſte zlochia ú griſcnjku, govory: *Idcirco qui ſalvus fit, per ignem ſalvus fit, ut ſi quid fortè de ſpecie plumbi habuerit admixtum, id ignis decoquat, & reſolvat, ut efficiantur omnes aurum bonum.* Zató koy ſpaſen bivá, pó oggniu ſpaſen bivá, ako scto moxe biti, od varſté olova uzimá primiſcano, tó oggagn skuvá, i raſtopy, dá budú ſvi zlato dobro. Dakle ima Purgatorio ú komujé pravy oggagn, pó kumuſe cſiſte, koy imajú kakvy trun od griha Lakoga, jerſe onó miſto nerazumié od prokletie, koy ſpaſeni nemogú biti, nego od onie koyſu obrani zá uxivagnie Vikovicſgnie, koyſe zdarxé ú Purgatoriu, doklemſe ocſiſté, kako zlato, od griha Lakié; Illi dok izvarſcé muke vrimenité, koje ná ovomú ſvjtu niſu izvarſçili.

18. Pety

18. Pety razlogh vadiſe iz kgnigah Makabeisky drughie ná pogl. 12. v. 43. gdi Juda posla ú Jeruzolim dvanaeſt igliadah drakmy ſrebra zá grihé martvie, koyſu poginuli ú boju, prikazati poſvetilisčte, mislechi dá onyma koyſu zaſpáli ú gliubavi, jeſt oſtavgliena miloſt Boxiá. Svarhu ſvega billixiti vagliá naiposlidgnié ricſi iſtoga poglavia: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio, pro Defunctis exorare, ut á peccatis ſolvantur.* Sveto dakle, i ſpaſeno jeſt miſcgliegnie, moliti zá martvé, dá budú od griháodriſceni: Dakle ná onomú ſvjtu martvimaſe griſi odriſcujú. Sctoſe doiſto razumit od prokletie nemoxe, jerſe gnima griſi neodriſcujú; Dakle vagliá rechi daſſe odriſcuiú onym, koyſu ú Purgatoriu. I dabi i nebilo ovakvé ocſité ſvidocsbé ſvetoga Piſma, zadoſtabi bio obicſaj ſveté Czarkvé toliko iſtocſné, koliko zapadgnié, kojé obadvie zá martve molé, i prikazujú poſvetilisčta.

19. Iſtá vadiſe iſtina iz ſabora Niczenskoga Carthaginskoga i drughie, gdiſu ſvety Oczi naredili molitvé zá martvé i poſvetilisčta cſiniti, koy obicſaj, i ſada darxy ſvetah Czarkva, imajuchi temegl iz ſvetoga Piſma ná mloghy miſty, á oſſobito ú Toby ná pogl. 4. v. 18. *Panem tuum, & Vinum tuum ſuper ſepulturam juſti conſtitue.* Kruh tvoj, i Vjno tvoje ſvarhu groba pravednoga poſtavi. Scto razumé ſvety Oczi, kako bilixy Maſtrio *in Theol. mor. diſp.* 24. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 4. Od tyla, i Karvi, kojeſe ná poſvetilisčtu prikazujé zá pravedné, koyſu poſcli ú gliubavi s' ovogá ſvjta: Zató ſvety Gargúr *lib.* 4. *Dial. cap.* 55. *apud Maſtr.* govory: Dá mlogo obicſajé pomochi duſce poslie ſmarti, ſvetó poſvetilsčte. Svety Czirillo Hierozolimsky. *Catech.* 5. *apud eundem*: *Pro omnibus oramus, qui inter nos vitæ functi ſunt, maximum credentes eſſe animarum juvamen.* Zá ſve moljmo, koy megiu nami xivili jeſu, virujuchi daje naivechiá koriſt duſcam. S. Ambroſio *apud eundam. Itaque non tam deplorandam, quam proſequendam orationibus reor, nec mœſtificandam tuis Lacbrymis, ſed magis oblationibus animam ejus Domino comendandam arbitror.* I tako ne toliko plakatiú, koliko ſmolitvama sliditiu darxjm, ni xalitiú

litiú tvoima ſuzama, nego vechmá prikazivalisćty duſcu gnié goſpodinu priporucſivati ſczinjm. S. Ivan Zlatouſty: *Juvetur non Lacrymis, ſed præcibus, ſupplicationibus, Eleemoſynis, & oblationibus.* Nekaſe pomaxé, né ſuzama, nego molitvama, molégniem, i prikazivalisćty. *Et tom. 3. in Epiſ. ad Philip. apud P. Ant. à Venet. verbo Purgatorio.* Govory: *Juvemus eos pro viribus, præcantes adhortemur, & alios, ut pro illis orent, pauperibuſquè indeſinenter pro illis Eleemoſynas demus..... Non enim fruſtra ab Apoſtolis ſancitum eſt, ut in celebratione venerandorum Myſteriorum memoria fiat eorum, qui hinc diſceſſerunt. Verum iſtud quidem de illis dicimus, qui in fide abceſſerunt.* Pomáximo gni koliko moxemo, molechi ponukuimo, i drughé, neka zá gni molé, i ſiromahom brez priſtanka zá gni Elemozine daimo: Jerbo nie zaludu od Aposćtolá naregieno, dá ú prikazivagniu posćtovany skrovisćtah (tó jeſt ú poſvetilisćty ſvetoga Otara) uſpomena bivá od gni, koyſu onamo otiſcli; Iſtina ovó od onie govorimo, koyſu ú viri priminuli. Iz koy ricſij razmiſſe daſu josćt Aposćtoli naredili daſe zá martvé moly Bogh, i prikazujú poſvetilisćta, kako, i ſada ſvetá Czarkva slidy: Dakle dabi i nebilo tolikie ſvidocsby ocſitie ſvetoga Piſma, kojé ukazujú dá imá Purgatorio; zadosćtabiſe moglo poznati, od obicſaja ſveté Czarkvé, kojaje od Apoſtolah primila, dá imá takvó miſto gdi duſce izvarſcujú muke vrimenité. Zasćto dá ú takvú miſtu duſce ne tarpé mukah, nebi ſvety Oczi govorili day pomaxemo molitvama, poſvetilisćty, i Eleemozinam: Buduchi dakle dá ſvety Oczi ponukuiunas, dá pomaxemo one duſce, kojeſu ú viri priminule, zlamegnieje, dá oné duſce tarpé, i imajù potribu od naſcie dobrie dilah: Dakle iz ovogá slidy dá ima Purgatorio, i daſe ù gniemu duſce pó oggniu cſiſté.

20. Ozgor recſené razloghe ſvetoga Piſma, i Govoregnia ſvetie Otaczah promisliviſci Laſnoie dochi ú poznagnie daſu Laxglivi razlozi Ereticsky, jerey iz ſvetoga Piſma, ni iz ſvetie Otaczah nemogu potvarditi, indi ſtoy iſtina Katolicſanská, dá

imá

imá Purgatorio, daie dusca neumarlá kakosmo ná svomu mistu vidili, da imá Pakao, kakochiemo viditi; i Rai, gdi uxivaiú Blaxeni falcchi Bogha brez pristanka.

21. Pitagnie. Gdie, i nakomuie mistu Purgatorio, illiti csistilo? Odgovarase, dá svako misto moxe Bogh odrediti dusci zá Purgatorio, kakose vady iz Isctoria, dasuse prikazivale, i csulese ú kuchia, i nadrughy misty; i ovó csiny Bogh, zascto moxe biti, dá oné dusce nisu dostoine xestiné mukáh od Purgatoria. Illi gdisu ú vridile Boga, ondi Bogh ochie dá i pokoru csiné. Illi zasctoy Bogh ochie náskoru spasene. Illi dase mogú prikazati gliudma, dá poznadú kakvesu muke tescke, koy Bogha ú vrigiuiú. Alli govorechi od opchienoga Purgatoria, vagliá rechi daie pod zemgliom bljzu Pakla, i isty oggagn koyie ú Paklu, onje i u Purgatoriu, kako ucsij svety Gargur 4. *Dial.* Daie ovó misto ú sarczu zemglié bljzu Pakla, vadise iz svetoga Piszma ú Ocsitovagniu ná pogl. 5. v. 3. *Et nemo poterat neque in cœlo, neque in terra, neque subtus terram aperire librum, neque respicere illum.* I nitko nemogadiasce ni ná nebu, ni ná zemgli, ni pod zemgliòm otvoriti kgnighe, ni progledati gni. Gdi ony Koysu pod zemgliom nerazumese Proklety, jerbo ovy nedolazé prid pristoglie Boxijé; Dakle vagliá rechi dasu Dusce ú Purgatoriu; Dakleie Purgatorio pod zemgliom. I ná drughy misty svetoga Pisma. I potvargiuiese od molitvé Koiase ú misi govory molechi zá martvé: *Libera Domine animas fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo Lacu.* Oslobodi Gospodine dusce virny umarly, od mukah Paklenie, i od duboka Jezera. Istinaie dá svetá Czarkva nemoly zá oné koysu ú Paklu, jer temeglito darxy dá iz Pakla dusce nemogú izichi; nego moly zá oné koié tarpé ogagn Pakleny ú Purgatoriu: Dakle vaglia rechi daie opchienó Purgatorio, illiti csistilo pod zemgliòm bljzu Pakla.

POGLAVIE I.

Od ſtagnia Duſcab ú Purgatoriu.

22. DUſce koieſu ú Purgatoriu, prem dá tarpé varlo velike muke, gorechi ú xeſtini oggnienoj; Nisctanemagnié buduchi ſigurne od ſpaſegnia, i imaiú vazda napameti dachie uxivati onó neizmirnó dobro byſtva Boxiega, povoglno oné muke tarpechi imaiú ú ſebi veſeglie. I prem dá oné nemogú ú onomú miſtu cſiniti ni zla, ni dobra, ſaſviem tiem znadú onó, scto xivi zá gni cſiné dobrá, i Boga molé, Lemozine cſiné, i prikazuiú poſvetiliscta; i ovó ná dvá nacſina mogú znati, illi pó prikazagniu Angeoskomu, koyſu imali pomgliu, i ſtraxu od gni, i koy vele mislé od gniova ſpaſegnia. Illi zascto vidé, daimſe muke ſmankaiú, radi scta Boghy nadiſcé, dá mogú poznati dobrá koia xivi zá gni cſiné.

23. Ná pét nacſinah moguſe duſce osloboditi iz Purgatoria, 1. pó Posvetiliscty, tó jeſt ſvetiem Miſſam. 2. S' Molitvama od pravednie; 3. S' Elemozinami, i zaduxbinami. 4. S' poſtom. 5. S' oprosctegny, illiti *Indulgentiam*. Pó oviziù nacſiny illiſe duſca ſaſvim oproſty, illiſe muke oblakſcaiù, kako bilixy Maſtrio *diſp.* 24. *q.* 3. *art.* 2. *n.* 59. iz ricſi ſvetoga Auguſtina *in Enchir. cap.* 100. *Aut ad hoc proſunt ut ſit plena remiſſio, aut certè ut tolerabilior fiat ipſa damnatio.* Illi zá ovó koriſnaſu (tó jeſt dobrá dilla, zá martvé ucſigniena) dá budé puno odriſcegnie, illi doiſto daſe Laſcgnié podneſe iſtó oſudiegnie; tó jeſt muke, buduchi duſce oſudiene tarpiti muke vrimenité. Iſtó ucſij ſabor Tridentinsky *Seſſ.* 22. *cap.* 2. & *Seſſ.* 25. *in Decret. de Purg.* Gdi ſabor ucſij, dá dobrá dilla zá martvé ucſigniená, á oſobito poſvetiliscta prikazana, varlo pomaxù duſce koieſu ù Purgatoriù.

POG-

POGLAVIE II.

Od ſtagnia Duſcáb poslie Purgatoria.

24. PRem dá Czarkva Katolicſanská temeglito viruié, dá Blaxeny koyſu ú miloſti Boxioj poſcli s' ovogá ſvjta udiglie idú ú slavu Nebeskú, gdi vidé biſtro Licze Boxié: Illi akoſu priminuli skoym grihom Lakim, illi zá grih iſpovigien, zá koy ná ovomú ſvjtu niſu izvarſcili muke vrimenité, negoſe cſiſté ú Purgatoriu, doklem neizvarſcé muké vrimenité, koye izvarſcivſci, udigl idù uxivati slavu nebeskù; Nisctanemagnié mloghiſu Ereticzi ſuprot ovoj iſtini, prem dá razlicſito govoré; Zató ù ovomù poglaviu ukazachiemo ovù iſtinu iz ſvetoga Piſma, i ſvetie Otaczah, i odgovoriti na gniove razloghe.

EREXIA X.

Blaxeny dó Súda opchienoga neidú ú slavu nebeskú, nego ſtoje ú miſty, illi ú pogly od Boga odregienie.

25. SVety Jerolim kod Bellarm *lib.* 1. *de Beatit. cap.* 1. Govory, daje pocſetak ové Erexié Vigilanczio, i prie gniega Origene, Eutimio, kako billixy Kornelio *à Lap. com. in cap.* 23. *Lucæ*, *& in Apocal. cap.* 6. Kojeſu slidili Apolinario, Tertulian, Lactanczio, kako ucſij Durand *lib.* 3. *fid. vind. art.* 27. §. 1. Á ové slidé Garczi, Armenj, Petar Abailardo, i Arnaldo okolo godiné 1139. i 1140. ová dvá poslidgniá, i Armeni darxaliſu, dá prem daſu Blaxeny ú Rajú, nisctanemagnié nevidé biſtro bitie Boxié, nego ſamo ſvitloſt bitia Boxiega, i ú ovomú rekliſu dá ſtoy Blaxenſtvo ſvetie. Kako bilixy Ambroſio *de Ruſc. tit. Beatit. hær.* 1. *Alphon. à Caſtro. adverſus hæreſ. lib.* 3. *tit. Beat.* A Garczi, i dru-

ghy Ereticzi govorilisu, dá Blaxeny nevidé Boga tia dó Súda opchienoga, nego poslie Súda kadase saſtavy Duſca s' tylom, tó jeſt poslie uskarſnutia putti govoré dachie viditi Boga, i uxivati slavu nebeskú, á dó Súda ſtajatichie ú miſty od Boga odregienie. Ovomuſu ſvidoczi ozgor receny piſaoczi, oſſobito Ambroſio. *Loc. cit. hæreſi 2. i Alph. à Cvſtro. loc. cit. hæreſi* 6. Ové slidé Petar *de Bruis*, kako piſcé P. Fabio *Hincbelman in medula Controverſ.* Anabaptiſte, Luterani, i Kalviniſcte, kako ſvidocſy Maſtrio *diſp.* 14. *Theol. mor. q. 4. Bellarm. loc. cit.*

26. Buduchi dakle daſu ovdi zajedno dvie Erexie ſmiſcane, jedna bludy polak uxivagnia slavé blaxenie, i vigiegnia biſtra bitia Boxiega, á drugá govory dá pravedny néidú ú Raj, tia dó Súda opchienoga. Zató ukazujeſe náiprie iz ſvetoga piſma, dá blaxeny ú Raju vidé bitie Boxié, á né ſamo ſvitloſt bitia gniegova. Pavao ſvety Piſcuchi Korintianom ná pogl. 3. v. 12. Ucſij, dá ſada Boga vidimo, illiti poznajemoga, kako ú jednomu ogledalu, jerga poznajemo pó ſtvoregniu, á ne poznajemo kakvje ú ſebi, i zató govory, daga poznejemo kako od ſtrané, á ne ſaſviem: Alli kada dogiemoú Raj vidichiemoga Liczé s' Liczem; i nadoſtavgliá dachiemoga onako poznati, kakoſmo poznati, miſmo od Boga poznani biſtro toliko zdvora, koliko iznutra; Dakle pó ricſi Aposctola vidichiemo Boga, biſtro, i ſva kojaſu ú Bogu. I pó ovomu razlogu Bogoslovczi govoré dá Blaxeny ſvaká vidé ú bitiu Boxiemu: Dakle Blaxeny ú Raju vidé biſtro bittie Boxié, á ne ſamo ſvitloſt bitia Boxiega. Potvargiujé ovú iſtinu ſvety Bernardo *Serm. 4. in feſto omnium Sanctorum apud Maſtrium diſp.* 25. *q. 1. art. 1. n.* 8. *In hoc erit vita Æterna, ut cognoſcamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu, & videamus DEUM ſicuti eſt.* U ovómuchie biti xivot vicſgny, dá poznamo Ocza, i Sina z' Duhom ſvetym, i vidjmo Bogha kakvy jeſt. I ſvety Irenæo *apud eumdem. Homines videbunt DEUM, & vivent per viſionem immortales facti.* Gliudichie viditi Boga, i xivichie pó vigiegniu neumarly ucſignieni.

27. Go-

27. Govoré ozgor recſeny Ereticzi: Sctieſe ú kgniga Izhoda ú pogl. 33. v. 20. *Non enim videbit me homo, & vivet.* Nechiebome viditi Cſovik, i xjve. Svety Pavao Aposctó piſcuchi Timothæu *Epiſt. 1. cap. 6. n. 16.* govory: *Quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt.* Koga nitko od gliudy nie vidio, niti moxe vidit. I Ivan ſvety ú Pisctoli 1. ná pogl. 4. v. 12. piſcé: *DEum nemo vidit unquam.* Nigda nitko nie Boga vidio. Dakle govoré vadiſe iz ſvetoga Piſma, daſe Bogh nemoxe viditi: Dakle Blaxeny nevidé biſtro bitié Boxié.

28. Odgovaraju Katoliczi, dá ſvi koliczy Ereticzi nerazumivſci dobro piſmo ſveto, uffajuchiſe ú vlaſtitu mudroſt jeſu zabludili: Jerbo toliko ú kgniga Izhoda, koliko ricſi Aposctolá Paula, i Ivana, nerazumiúſe od Blaxenie ú Raju pribivajuchy, nego od gliudy ná ovomù ſvjtu josctér xivujuchi, koy doiſto nemogù Boga viditi, zasćto buduchi ocſi tileſné, á Bogh cſiſty Duh, ni pojedan nacſin okó tileſnó Cſovicſié nemoxe biti uzdignuto dá vidy bitie Boxié; alli pamet Blaxenie kojaje duhovná, moxe bitti izdignuta, dá vidy biſtro bitie Boxié, sctoſe Laſno poznajé iz ricſij ſvetoga Paula, dá Boga ſad poznaiemo kako ſaſtrané, á tadachiemoga poznati kakvy jeſt, tó jeſt Licze s' Liczem. Dakle prem dá nemoxe cſovik Boga viditi, dokie ná ovomu ſvitu, moxe nisctanemagnié kad budé ú Raju.

Ukazujeſe dá Blaxeny prie Súda opchienoga idú ú Raj.

29. PArvy razlogh ſuprot Eretikom vadiſe iz Eklexiaſtika ná pogl. 11. v. 28. *Facile eſt coram DEO in Die obitus retribuere unicuique ſecundum vias ſuas.* Laſnoje prid Bogom ná dan umarly vratiti ſvakomu pó puty ſvoy. Indi Bogh ná dan umarly ſvakomu dajé plachiu, kakòje xivio: Dakle koyſu dobro xivili ú miloſti gniegovoj, dajeym slavu nebeskù: Drughé plachié nemogù imati pravedny, nego slavu nebeskù; Dakleym

Boghiu

Boghiu dajé udigl pó smarti, illi kada iz izvarscé muke ù Purgatoriu. Jere pó smarti svakie sudien sudom ossobitim, kako govory Czarkvenjk ù istom Poglaviu v. 29. *Et in fine hominis denudátio operum illius.* I nasvarhi Csovika odkrivegnie dillah gniegovy. Dakle akoje svaky poslie smarti udigl sudien, vagliá rechi, daje svakomu, i plachia data, tó jest dobrym uxivagnie vikovicsgnié, á zliem muké Vikovicsgnié. Ako dakle zly udigl poslie smarti idù ù muke Vikovicsgnie á ne csekaju Sùda opchienoga vagliá rechi dá i pravedny udigl idù uxivati kragliestvo nebeskó, á necsekajù Sùda opchienoga.

30. Dá Proklety udigl idu poslię smarti ù muke Vikovicsgnié, á necscekajú Súda opchienoga, ukazujé Job. ná pogl. 21. v. 13. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Provodé ú dobru dneve svoje, i ú csas ú Pakao slazé. I svety Luka ná pogl. 16. v. 22. *Mortuus est autem, & Dives & sepultus est in inferno.* A' umaró jest i bogatacz, i ukopan jest ú Paklu; Dakle vadise iz svetoga Pisma dá koysu zasluxili muke vikovicsgnié, udigl poslie smarti idú ú Pakao, á necsekajú Súda opchienoga: Indi vagliá rechi da i pravedny udigl poslie smarti idú ú Raj, á necsekaju Súda opchienoga, illi ako imajú kojú kriviczu Vrimenitú, kakose ocsisté ú Purgatoriu, udigl idú ú Raj.

31. Drughy razlogh jest kod svetoga Luké ná pogl. 23. v. 43. Gdi razboinik zájedno propet s' Issusom, mogliascega, dase od gniega spomené, kad budé ú kragliestvu gnigovu, udiglmu odgovori Issus: Danaschiesc biti samnom ú Raju. Koié misto drugose nemoxe razumit, nego Raj nebesky, zascto Razboinjk iskasce kragliestvo vikovicsgnié, á Issus koyie znao iznutargniá szarcza, doisto niemu drugó obechiao, nego sctoje on prosio: Niti Ereticzi mogú rechi, damuie onda Isus obechiao Raj zemaglsky, jermuje Isus rekao samnomchiesc biti ú Rajú, á Isus poslie smarti nie bio ú Raju zemaglskomu, nego uziscao ná nebo Empireo: Dakle akoje obechiao razboinjku dachie scgnjm bitti ú Rajú, vagliá rechi, daje scgnjm otiscao ná nebo Empireo. Ovakoje ovó misto

ſto S. Piſma razumio ſvety Atanaxio *Serm. in Paraſc. apud Cornel. à Lap. Coment. in Cap. 23. Lucæ: Latro poſtremus veniens, ſed primus coronatus.* Razbonjk naiposlie dogie, allie naiprie okrugnien. Svety Czziprian *Epiſt. ad Fab. apud eundem cit.* Govory: *Sic in cruce latro confitens, non tantum indulgentiam meruit, ſed Chriſti familiaris effectus, præmiſſus eſt in Paradiſum, & factus eſt particeps regni.* Ovako ná Krixu Razboinjk izpovidivſci, ne ſamo by doſtojan oprosčtegniá, nego Iſſukarſtové obitili ucſignien, poslan jeſt ù Raj, i ucſignien dionjk Kraglieſtva. I Theophilakto *in Cap. 32. Lucæ apud Bellar loc. cit.* Iſtó piſcé: *Dicendum eſt idem eſſe Paradiſum, & regnum Cælorum, nam Latro eſt in Paradiſo, ac regno, alioquin non frueretur perfecta bonorum participatione.* Vagliá rechi, daje jedno Raj, i Kraglieſtvo nebeskó, zasčtoje Razboinjk ú Raju, i ú Kraglieſtvu, drughoiacſié nebi bio dionjk uxivagnia ſvarſcegnie dobarah. Ovoſu Oczi Garcské Czarkvé.

32. Trechy razlogh vadiſe iz Pisčtolé ſvetoga Paula Filipianom ná pogl. 1. v. 23. *Deſiderium habens diſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Xegliu imaiuchi razruſcitiſe i biti s' Iſukarſtom. Koiebi ricſi Aposčtola izprazne byle, ako udigl poslie razruſcegnia, nebi bio s' Iſukarſtom, nego cſekao dó ſuda opchienoga, i nebi znao Aposčtó, ſtobi proſio: Dakle ricſi Aposčtola razumeſe dá xely umriti, i udigl biti s' Iſukarſtom. Ovako razumy ſvety Ivan zlatouſty *hom. 4. in Epiſt. ad Philip. apud Bellar. cit. Quid dices Paule, cum hinc abiens in ipſum cælum migraturus ſis, atque cum Chriſto futurus?* Sčtochieſc rechi Paule, kada onamo otiſcavſci ú iſtó nebo uzlazech s' Iſukarſtom budeſc? *Et hom. 10. in poſt. ad Corinth. Beati, & ter Beati qui illis bonis fruuntur, ſicut, & miſerabiles, & miſerimi qui hiſcè contraria ſuſtinent.* Blaxeny, i try pút Blaxeny, koy oná dobrá uxivaiú, kako i nevoglni, i nai nevoglniy, koy ovima protivna tarpé. Izkoy ricſij ſvetoga Ivana ocſito vidiſe dá ſvety Pavao jeſt udigl otiſcao k' Iſukarſtu; I dá udigl Blaxeny idú ú Raj, i uxivaiù slavu Nebeskù, á proklety idù ù muke vikovicſgnié.

33. Ovó

33. Ovó iſtó potvargiujù ſvety Gargur Nazianzensky *apud Bellar. cit.* ù molitvi od ſvetoga Baxilia: *Tù è Cœlo nos reſpice Et beatam Trinitatem eo quo eſt modo, tecum pariter contemplari valeam.* Ty s' neba nas pogledaj, i Blaxenó Troiſtvo, pó ony nacſin kakoje, ſtobom zajedno, promiſcgliati daſam doſtojan. Nemoxe lipſce ukazat ovy ſvety, daſu Blaxeny ná Nebu. ſvety Gargur Niſcensky ù molitvi ſvetoga Efrema govory: *In cœleſtibus tabernaculis Animus illius conſcendit, ubi ſunt ordines Angelorum, ubi Patriarcharum populi, chori Prophetarum, ubi ſedes Apoſtolorum, ubi Gandium Martyrum, ubi piorum Letitia, ubi Doctórum ſplendor, ubi cœlibes primogenitorum cœtus, ubi puræ Letantium voces . . . . . Tu vero Divino aſſiſtens Altari, viteque Principi, omnium noſtrum recordare, nobiſque peccatorum veniam impetra.* U nebeskie pribivaliscty Duſcá gniegova uzigie, gdiſu naredbe Angeoské, gdi Patriarky pùczi, gdi kori Prorokah, gdie ſtolacz Aposctolah, gdie veſeglie Mucſenikah, gdie radoſt Devotie, gdie naucſitegliah ſvitloſt, gdie cſiſtje parvorogenie skup, gdiſu cſiſty veſelchjhſe glaſovi; A' ty Boxanſtvenomu sluxechi otáru, i od xivota Princzipu, od ſviuſe nas ſpomeni, i nama grihom oprosſtegnie iſproſi. Lipſé nemoxe iſtomacſiti ovy ſvety, kogá ricſi tollikoſu otvorene, day ſvak razumit moxe; Dakleſu ſvety ù raju.

34. Cſetvarti razlogh jeſt ù Ocſitovagniu Ivana ſvetoga ná pogl. 7. v. 9. *& ſequentibus*, gdi Ivan ſvety billixechi od ſvakoga kolina Izraelskoga pó dvanaeſt tiſuchiah obranie, pak nadoſtavgliá; Póſly ovogá vidi mlosctvo veliko, koié iz broiti nitko nemoxe od ſviu narodov, ſtoiechie prid priſtogliem, i prid Jaganczem, obucſeni ú odichiu bielu, i palme ù ruka gniovy: I vikajù glaſom veliczjm govorechi, slava Bogu naſcemu, koy ſidy ſvarhu priſtoglia, i Jaganczu. I ù verſu 14. i 15. govory. Ovjſu koyſu iziſcli od xaloſti veliké, i opraliſu odichiu ſvoju, i o bililiſu gniù ù karvi Jagancza, i zatoſu prid priſtogliem Boxiem, i sluxé gniemu dan, i noch, ù Czarkvi gniegovoj. Neka ſada ùkaxù Ereticzi tkoſu ovó, koy ſtoye prid priſtogliem Boxiem, obucſeni

bucſeni

bucſeni ù odichiu bielu, i palme ú ruká gniovy, ako nieſu Duſce? Angeli nieſu, zasčto ù iſtomu pogl. Ivan ſvety i od Angelah cſiny ſpomenu: Dakleſu Duſce ſvetie mucſenikah, koyſu iziſcli iz xáloſty, i oprali odichiu ſvojú ú karvi Jaganza, i zató ſtoje prid priſtogliem Boxiem, i sluxé gniemu ſalechiga dan, i noch. Neka ukaxú drugó, moguli duſce biti prid priſtogliem Boxiem, i i sluxitimu, á nebiti ù Rajú? Doiſto budalásčtinaje rechi, dá duſce Blaxenie niſu ú Raju, á daſu prid priſtogliem Boxiem; kakoje budalasčtina rechi, daſu duſce zajedno s' Iſſuſom, á neuxivajú slavé nebeské; kakoy vidy Ivan ſvety ú iſtomu Ocſitovagniu ná pogl. 14. v. 1. I vidi, i evo Jagagniacz ſtaſce ſvarhu planiné ſionske, i ſcgnime ſtó, i cſeterdeſet igliadah imajuchi ime gniegovo, i ime Ocza gniegova upiſano ná cſely ſvoy: I tkoſu ovy ukazujé ú verſcu trechiemu, daſu odkupglieni od zemglié. A' ú verſcu cſetvartomu govory: dá ovy slidé Jagancza kudgod poidé. Cslanakie od viré daje Iſſukarſt ná nebu: Dakle akoga slidé Duſce ſvetie kudgod poidé, vagliá rechi, daga slidé ná nebu: Dakleſu Duſce Blaxenie ú Rajú zajedno s' Iſſukarſtom.

35. Liepo ovó ſvety Oczi *apud Bellar. loc. cit.* Svoym govoregniem potvargiujú: Theodoreto *lib.* 8. *ad Græcos*: *Si cœlum illorum eſt, qui piè vixerunt, hunc profečto finem ſui curſus, & Martyres iam conſequuti ſunt, his enim magis pium eſſe nihil poteſt ..... Animæ quidem triumphatorum Martyrum in cœleſti nunc Patria vitam agunt, Angelorum choris interſite.* Akoje nebo ſtolacz onje, koyſu devoto xivili, doiſto ovú ſvarhu ſvogá truda, i Mucſeniczi jurve dobili jeſu, jer od ovogá devotié nisčta nemoxe biti. I Duſce Mucſenikah koyſu pridobiti, ſada ú nebeskomu ocſinſtvu xivot provodé, Angeoskym korom pomiſcáne. Epiphanio. *Hæreſ.* 78. *in fine*: *Sančti ſunt in honore, quies ipſorum in gloria.* Svetiſu ù posčtégniu, i pokoj gni ù slavi. Blaxeny Ignaczio Mucſenjk. *In Epiſt. ad Rom. ſinite me puram Lucem aſpicere, illuc perveniens homo DEI ero ..... Miſerabilis ſum nunc, donec DEUM merear adipiſci.* Puſtite mene cſiſtú ſvitloſt gledati, onamo doſcav-

ſci Cſovikchiu Boxy biti, ſadaſam nevoglian dokle Boga nebudém doſtojan imati. Svety Baxilio govory od mucſenjka Gordia: *Velut Angelorum manibus ſe ipſum comiſurus, qui ſtatim ipſum recens mactatum, aſſumptum ad beatam vitam translaturi eſſent.* Kako Angeoskym rukama ſebe iſtoga pridajuchi, koy udigl gniega friſcká ubiena, ú Blexeny xivot uzneſavſci, prinieti imadiajù. Gdiſe vidy ocſito, dá ſvety Oczi govoré, dá Blaxeny udigl poslie ſmarti idú ú uxivagnie Vikovicſgnié.

36. Pety razlogh jeſt ù Cſigniegnie Apoſctolskie ná pogl. 7. v. 55. Gdi Cſifuti kamenujuchi Stipana ſvetoga, á on buduchi pun Duha ſvetoga pogledavſci ú nebo, vidi slavu Boxiù, i Iſuſa ſtojechi ná deſnú Boxiú; I pocsé moliti: Goſpodine Iſſuſe primi duh moj. Doiſto Stipan ſvety, nie molio Iſſuſa dá poſcaglie Duſcu gniegovu á poglia Eliſa, illi ná drugó miſto (kako govoré Ereticzi) negogaje molio dá primé Duſcu gniegovu k'ſebi ù uxivagnie vikovicſgnie. Jer Iſus govory kod ſvetoga Ivana ná pogl. 17. v. 24. *Pater, quos dediſti mihi, volo ut ubi ſum ego, & illi ſint mecum, ut videant claritatem meam, quam dediſti mihi.* Ocſe kojeſi dao meni, ochiu dá gdiſam já, i oni dá budú ſamnom, dá vidé ſvitloſt kojuſi dao meni: Dakle ochie Iſus, dá pravedny pribivajú gdi, i on, á on pribivá ú slavi nebeskoy: Dakle vagliá rechi, dá i ſvety ſcgnim pribivajú; I ovoje proſio ſvety Stipan, dá kſebi primé Duſcu gniegovu. Pó ovomú razlogu pravovirny, i iſty Garczi, ná cſas ſmarti molé Boga: *Goſpodine primi Duh moj.* Negovorré poſcali Duh moj ú miſto odregieno, nego primi Duh moj k'ſebi: neznam pó koy nacſin mogù rechi, dá Duſce neidú ù Raj dó ſuda Boxiega, ako molé dá Bogh k'ſebi primé Duſcu gniovu: Neka cſujú ſcto govory ſvety Gargur. *Lib. 4. Dial. apud Hincbbelman q. 1. fol. 460. Et tamen Luce clarius conſtat, quia perfectorum Animæ mox ut hujus carnis clauſtra exeunt, in cæleſtis Regni ſedibus recipiuntur.* I niſctanemagnié od ſvitloſti ſvitlié vidiſe, dá ſvarſcenie duſcé udigl kako izigiú iz zatvora putti ové, ú ſidaliſcty kraglieſtva nebeskoga primajuſe. Svety Gargur Naziazensky

zensky ná ſvarhi molitvé ſvetoga Czipriana vely: Da iſty ſvety jurve ſidy prid ſvitloſtiu Troiſtva Priſvetoga. *Et ſanctæ Trinitatis ſplendorem, cui nunc aſſidet.* Augusctin ſvety *lib. 20. de Civit. DEI* govorechi ſvetiem, piſcé: *Per ipſum vos rogo, qui vos elegit, qui vos tales effecit, de cujus pulchritudine jam ſatiamini, de cujus immortalitate jam immortales facti, de cujus beatiſſima viſione ſemper gaudetis.* Pó onomú vas moljm, koyie obrao vas, koyvaſie takvé ucſinio, od kogá Lipoté jurveſe zaſichiate, od kogá neumarloſti, jurveſte neumarly ucſignieni, od kogá priblaxenoga vigiegnia vazda veſeliteſe.

37. Svety Jerolim *apud Maſtr. diſp. 24. q. 4. art. 1. n. 74.* Piſcuchi ſuprot Vigilanziu koyie pocſetak od ové Erexie, ovako govory: Govoriſc dá illi ú Krilo Abramovo, illi ú miſtu oblakſcagnia, illi pod Otarom Boxym duſceſu Aposctolah, i Mucſenikah, niti mogú ſvagdi biti, negoſu ú slobodnoj, i posctenoj ſtráxi ú ſrichnie Adda, i ù poglie Eliſi zatvorene. Tilichieſc Bogu zakon poſtaviti, tilichieſc Aposctolom ùze ſtaviti, da dó dneva ſudgniega ù ſtraxy zdarxeſe, i dá niſu ſvoym Goſpodinom? Od koy piſano jeſt dá slidé Jagancza kudgod ide; akoie Jagagniacz ſvagdi: Daklé i ony koyſu S. Jaganczem vagliá virovati daſu ſvagdi. Ovoſu ricſi ſvetoga Jerolima; Iz koy slidy, dá prem daſu ù Raiu Blaxeny, nisctanemagnié mogù ſvagdi biti, i prikazivatiſe gliudma: Kakoſe sctié ù xivotu ſvetoga Sylveſtra Papé, daſuſe ukazali ſvety Petar, i Pavao Konſtantinu Czeſaru; i ná drughy mloghy miſty iſtoſe nahody. Ovù iſtinu darxé i drughy ſvety Oczi, kako bilixy Bellarmin. *loc. cit.* Jerboſu ú temegliem ſvarhu ſvetoga Piſma: Jer doiſto akoie Bogh zapovidio ù ſvetomu Piſmu ù Levitiku ná pogl. 19. v. 13. dá plachia naimenika tvoga neoſtané kod tebe do ſutra; A Bogh buduchi naivechié pravedan, nie moguchie virovati, da ſvoym texakom udigl neplaty zá trud, nego daj cſiny cſekati tiá dó ſuda: Zascto kad Bogh pedipſaié zlé udigliey pedipſaje, á necſeká ſuda, kakoſe dogodi Angelom zliem, koy udigl kako ſagriſciice, biſce iſtirani iz Kraglieſtva nebeskoga:

Dakle ako Bogh udigl zle Kárá, mucſnoie virovati dá, i dobriem udigl nedaié plachié zá trude gniove. Zató govory Eutimio *apud Cornel. à Lap. Com. in Joan.* 23. *n.* 48. *Et hoc nobis effecit Dominus, ne deinceps Juſtorum Animæ deſcenderent in Infernum, ſed magis ad DEum aſcenderent.* I ovonamie ucſinio Goſpodin, dá odſele Duſce pravednie neslazé ù Pakao, nego vechmá dá k' Bogu uzlazé.

38. Suprot ovoj iſtini govoré Ereticzi: Sctieſe ù ocſitovagniu ſvetoga Ivana ná pogl. 6. v. 9. *Vidi ſub Altare animas interfectorum, propter verbum Dei, & propter teſtimonium, quod habebant.* Vidi pod Otárom Duſce ubienie zaradi ricſi Boxié, i zaradi ſvidocſanſtva kogaſu imali: Dakle govoré josct Blaxeny nevidé biſtro licza Boxiega, jer Duſce gniove ſtoié pod Otarom Boxiem, sctoſe razumé miſta od Boga gnima odregiena.

39. Odgovaraiu Katoliczi, dá zatoſu Erexie, zascto ſvák nerazumivſci ſvetó Piſmo pó vlaſtitomu ſczigniegniu tomacſij iſtó S. Piſmo ná opako. Zató ſvety Jerolim piſcuchi ſuprot Vigilancziu govory: *Tu vigilans dormis, & dormiens ſcribis.* Ty bdechi ſpavaſc, i ſpechi piſceſc. Tó jeſt kako jedan koy ſpavá nezná sctó cſiny, tako i Ereticzi nerazumivſci dobro ſvetó piſmo, piſcú Erexie. Zá razumiti onó miſto ſvetoga Piſma vagliá billixiti sctó ucſij Liran ná ovomù miſtu, daſe razumie od tileſah, dá ſtoie pod Otárom, á ne od Duſcah, kakoſe razumye, i onó miſto ù Kgniga Izhoda ná pogl. 1. v. 5. gdiſe sctié daie iz Jakobové utrobé iziſclo ſedamdeſet duſcah, sctoſe od duſcé nerazumy, nego od tyla, buduchi dá iz Jakobové utrobé neizlazé Duſce, nego tileſa, jer duſce Bogh ſtvará, i tako razumiſe, daje Jakob rodio 70. gliudy, á né 70. Duſcah, buduchi bio uzrok od ſaſtavgliegnia Duſcah s' tylom ſtvorenie od Boga. Ovakoſe razumy, i onó miſto zabilixeno ú S. Mathy ná pogl. 2. verſcu 13. *Futurum eſt enim, ut Herodes quærat Animam pueri.* Dochichie vrime dachie Irud iskati duſcu ditechiú. I ú verſcu 20. *Defuncti enim ſunt, qui quærebant animam pueri.* Umarliſu koyſu iskali duſcu ditechiú. Gdiſe vidy, da Irud nie traxio duſcu ditechiú, nego djte, tó jeſt

dá

dá ubié tylo, zasćto nitie on mogao nachi duſcu, nitiuie mogao ubiti, Dakleie tylo iskao. Poiſty nacſin takoſe, i onó miſto razumy od tyla, á né od duſcé; Zasćto ovó miſto ſaſtavivſci z'drughym miſtom S. Piſma sloxitſe nemoxe; zató ú iſtomu poglaviu veliſe daymie data odichia biela, sćtoſe razumy slava duſci, kako Liran govory: *Et date ſunt eis ſingulis ſtolæ albæ, quia cuilibet data eſt gloria Animæ.* I dataie gnima ſvakomu odichia biela, zasćto ſvakomu data jeſt slava Duſci. I Kornelio à Lapide tomacſechi iſtó miſto govory: *Stola alba eſt gloria, & beatitudo Animæ, quam martyres acceperunt..... Hæc enim gloria, inſtar ſtolæ albæ animam corpore nudatam, & ſpoliatam veſtit, & condecorat.* Odichia biela jeſt slava, i blaxenſtvo Duſcé, koiuſu mucſeniczi primili, zasćto ová slava ná priliku odichié bielé duſcu ogoglienu tylom i ſvucſenu, oblacſij, i nareſcuié. I recſenoimie dá tyleſagni pocſivaiú tia dó ſúda, doklemſe iſpuny broj bratié gniove; Zasćtochie tiá dó ſúda ſvety prolivati karv, oſſobito ú progogniegniu Antikarſtovu.

40. Ovó iſtó ná drughy Liep nacſin tomacſij Kornelio á Lapide, Tó jeſt: daje zapovidio Bogh ſvemoguchy ú kgniga Izhoda, daſe ucſine dvá Otára, jedan prid Pribivalisćtem ſvarhu kogá imadiaſceſe prikazivati poſvetilisćte, kako ú iſty kgniga ná pogl. 27. sćtieſe, á drughy ù Pribivalisćtu ſvarhu kogá prikazivaſceſe tamagnian, i kod kogá mogliaſceſe Aron jedan puut prikó godiné, kakoſe ná pogl. 30. iſtié kgnigah vidy: Tako govory, Tyleſa ſvetie Mucſenikah ſtojé pod Otarom Poſvetilisćta, buduchi oni pravo poſvetilisćte, pó prolitiu ſvojé karvi Bogu prikazani, i zató govory Ivan ſvety, daje vidio Duſce ubienie, tó jeſt tilleſa pod Otárom poſvetilisćta, A' Duſce ſtojé pod Otárom tamgniana obucſene ú odichiu bielu, ú pribivalisćtu, tó jeſt ú Kraglieſtvu nebeskomu, sluxechi dan, i noch ú Czarkvi ſvetoj gniegovoj i slidechi Jagancza kudgod idé. Drugojacſié razumivſci onó miſto S. Piſma, nemoxeſe sloxit s' govoregniem sćtó ú pogl. 7. govory: Zasćto ondi govory, daſu Duſce pod Otárom, á ovdi,

 damu

damu sluxé prid priſtogljem ú Czarkvigniegovoj, i daga slidé kudgod poide: Sctoſe ocſito vidy daje ſuprotivno jedno govoregnie drugomu; Dakle zá sloxit ová dvá miſta, vagliá rechi, dá ondi Ivan ſvety govory od tyla, á ne od Duſcé.

41. Drughy razlogh donoſe Ereticzi iz Pisctolé ſvétoga Paula Cſifutom piſcuchiega nápogl. 11. v. 39. *Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromiſſionem. DEO pro nobis melius aliquid providente, ut non ſine nobis conſumarentur.* I ovy ſvi ſvidocsbom viré iskuſcani, niſú primili obechiagnie. Buduchi Bogh zá nas scto boglié providio, dá brez nas nebudú ſvarſceni: Dakle govoré, ſvety josct niſu primili obechiagnié, nitichie brez nas biti ſvarſceni, nego ná ſudu opchienomu ſnamachie zajedno biti ſvarſceni, i primiti obechiagnie, tó jeſt slavu Nebesku.

42. Odgovaraiu Katoliczi, Dá vagliá promisliti dvie ſtvari, od koy govory Aposctó. Ondi prikoſvega poglavia govory od viré, i broy Ocze ſtaroga zakoná, koyſu pó viri imali toliké miloſti od Boga, i cſinili toliká cſudeſa, i prem daſu imali viru, i pó gnoj cſinili cſudeſa, nisctanemagnié niſu imali obechiagniá, tó jeſt, niſu uxivali slavé nebeské, nego ſtajali ú Limbu, doklem niſu otvorena vrata nebeská nama, i gnima zajedno, i zató vely dá brez nas nieſu ſvarſceni, jer kadje otvoren gnimá pút nebesky, ondaje, i nama zajedno, kako iſty Pavao piſcuchi Efeſianom govory ná pogl. 4. verſu 8. *Aſcendens in altum captivam duxit Captivitatem; dedit dona hominibus.* Uziſcavſci ú viſinu odvede ú ſuxanſtvo iſtó ſuxanſtvo, dade darove gliudma. Gdiſe vidy daje ſvima zajedno dao darove, otvorivſci pùt nebesky, dá ſvi moxemo onamo dochi. A' poslie kako je Iſus otvorio vráta nebeská, i pridobio ſuxanſtvo naſce, ſtary Oczi primiliſu obechiagnie, kako iſty Pavao ú pogl. 11. v. 33. Cſufutom ukazujé: *Qui per fidem vicerunt regna, operati ſunt Juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones.* Koy pó viri dobiliſu Kraglieſtva, i dilovaliſu praudu, doſtigliſu obechiagnie. Evó dakle daſu ſvety Oczi imali Kraglieſtvo nebeskó. Drughaie ſtvar koiú ukazuié Pavao ſvetj ú onima ricſma poslidgnym, tó

jeſt:

jeſt : daie Bogh sćto boglié zá nas providio, dá brez nas nebudú ſvarſceni : Razumiſe od obechiagnia ſvarſcena, kogachie dati Bogh ſvetym ſvoym ná dan ſúda opchienoga, dajuchym slavu ſvarſcenu, tó jeſt Duſci, i tylu, i zató govory *dá brez nas niſu ſvarſceni*, jerechie, i gniovo, i naſce obechiagnie zajedno biti ſvarſceno ondá, kadá i zduſcom, i s'tylom uskarſtnuvſci budémo ſtavglieni ú kraglieſtvo nebeskó. Ovako vagliá razumiti onó miſto ſvetoga Paula, jer drughoiacſie razumivſci, ú iſtomu poglaviu ſvetjbi Pavao ſam ſebi protiva govorio, zasćto ú verſcu 33. velij, daſu primili obechiagnie, pak poslie ú verſcu 39. govory dá niſu primili, sćtoie ſuprotivno jedno drugomu : Dakle vagliá razumit sćtó vely ú verſcu 33. daſu primili obechiagnie od duſcé, á ú verſcu 39. razumy, dá josćt niſu primili obchiagnie od tyla, negochiega primit ná ſudu opchienomu, s'nama zaiedno.

43. Trechy razlogh vade Ereticzi iz parvé Pisćtolé ſvetoga Ivana ná pogl. 3. v. 2. *Scimus quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt.* Znamo zasćto kadſe ukaxé, prilicſnichiemo gniemu biti, jerchiemoga viditi kakvy jeſt: Dakle govoré akochiemoga ondá viditi kadſe ukaxé, vagliá rechi, dá dokſe neukaxé nechiemoga viditi : onchieſe ukazat ná ſúdu opchienomu ; indichiemoga ondá viditi, á ne prie.

44. Odgovaraiu Katoliczi, dá ná onomú miſtu S. Ivan govory od ſúda opchienoga, zató prie onie ricſij piſcé, daſe josćt nie ukazalo sćtochiemo biti, i tako razumiſe dá govory od slavé tyla, jer kakochie on onda viditiſe ú slavi s'tylom cſoviáſcanskjm, ſudacz xivie, i martvie, takochiemo, i my bitti s'tylom ú slavi prilicſni gniemu, ovó tomacſij ſvety Pavao piſcuchi Theſſalonichianom ú pogl. 4. verſu 15. i 16. Dá kad Iſſus dogié ſuditi, ondachie martvy koyſu ú Iſſukarſtu, uskarsnuti parvy, pakchiemo my koy xivemuo, koyſe oſtavgliamo, zajedno zgrabglieni ſcgnima ù Oblaczy, ſuſriſti Iſſukarſta ù aéru, i tako vazda z'goſpodinom bichiemo : Dakle onoſe miſto razumy dachiemo biti prilicſni Iſſukarſtu s' tylom : Jer drughoiacſié razumivſci vaglia-

glialobi rechi, dachiemo prilicsni biti Isukarstu ù dusci, sčto nie istina, buduchi gniegova dusca csistiá, i svarsceniá, nego nasca.

45. Kadbi Ereticzi donieli prid ocsi, kojé govoregnie svetie, od govoritse moxe, dasu govorili od slavé tjla, á né od slavé duscé, tó jest, dá svety josčt nisu primili slavu tjla, nego*chie* primiti ná dan sudgny; á duscesu primile, i zató uxivajù slavu nebeskù; Jerbo svakoje govoregnie svetie od slavé svarscené, koiuchie primit blaxeny ná sudu opchienomu, tó jest i tjla, i duscé, á sadasu samo primili slavu dusci, kakosmo vidili iz svidocsby svetoga Pisma.

POGLAVIE III.

Od slavé Kragliestva nebeskoga.

46. BLaxenstvo svetie, kako toma csé svety Oczi, jest posidovagnie naivechiega, i svarscenoga dobra, tó jest Boga, kogá possidujuchi stvoregnie razumnó, napugniase, i pocsivá, nexelechi sčtó drugó imati; Kojé jedan pút possidovano izgubitse nemoxe, kako ucsij svety Augusčtin ú kgniga 13. od Troistva, dá blaxen xivot nemoxe bitti, ako nie neumarly, i koyse izgubiti nemoxe: Zató Cslanakie od viré, dá blaxeny, koysu dostigli i possidujú slavu nebeskù, bistro videchi bitie Boxié, bitichie neumarly, nitichie biti svarha uxivagnia oné slatkosti nebeské, kojú jurve possidujù: radi sčta S. Augusčtin ù kgniga parvie od Troistva govory: Blaxenstvo jest uxivagnie Troistva, i ù ovomù stoy punno veseglie nasce.

47. Ovdi vagliá znati, dá pamét Blaxenie potribujé, daje svarhu naravnom pomochiu Boxiom obucsena, i pokripgliena, dá moxe bistro videchi bitie Boxié, ù gniemuse veseliti, i uxivatiga; I voglia Blaxenie takogier potribujé milosti Boxié, illiti Gliubavi: Gdi vagliá billixiti nauk Mastria *in Theol. Morali disp.* 25. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 64. Daje ovdi milost Boxiá, i Gliubav sve

jedna

jedna Kripoſt Bogoslovná, jerboſe vely, miloſt razumie, zasćto-nas Bogu draghe cſiny, á Gliubav, zasćtonas prighibá ná gliubglie-gnie Boga: Zató vogliá potribujé oſſobito Gliubavi, sćtoje miloſt Boxiá; Zasćto ſvaky pravedan s' ovogá ſvjta odlazechi, pó Gliubavi opravdaſe, kako Aposćto ú kgnizi parvoj korintianom ná pogl. 13. ukazujé, dá gliubav nigda nepadah, ſvarhu koy ricſij piſcé ſvety Jerolim: *Charitas nunquam excidit, hoc eſt, ipſa ſola permanet in futuro.* Gliubav nikada nepadá, tó jeſt, oná ſama oſtajé ú napridak. I Svety Ambroxio iſtó govory: *Charitas in præſenti prodeſt, & in Æternum cum DEO permanet.* Gliubav ſadaje koriſna, i ú-vjk z' Bogom pribivá. Od kud slidy, dá kakoje ſada potribna; zá gliubiti Boga, takoje potribna i zá uxivatga.

48. Kollikaje neizmirnoſt slavé kraglieſtva nebeskoga, ni Angeosky jezik nebi mogao iſtomacſiti, buduchi dá ſvę jedno ve-ſeglie prolazy, á drugó iznova dolazy, kako ucſij ſvety Jerolim: *Sicut in fluminum perenitate aliæ alijs novæ aquæ ſuccedunt, ita DEI aſpectus idem ſemper, & conſtans, nova tamen ſemper Beatorum mentes delectatione detinebit.* Kako ú rikah vazdagniemu itru tecſegniu, jed-ne zá drughym nové vode prolazé, Tako pogléd Boxy iſty vazda ſtajachie, allichie vazda Blaxenie pameti novym naslagiegniem uz-darxati. Sćto i Aposćtó potvargiujé ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparavit DEUS hijs qui dilligunt eum.* Nitie oko vidilo, nitie uho cſulo, niti moxe ú ſarcze Cſovicſié uzichi, ko-jaje Bogh pripravio onym, koy gliubé gniega. Svarhu koy ri-cſij Aposćtola govory ſvety Gargur: *Quæ autem Lingua dicere, vel quis intellectus capere ſufficit, illa ſupernæ Civitatis quanta ſint gaudia?* Koy dakle jezik izgovorit, illi kojá pamét razumit mo-xe, oná priviſokoga grada kollikaſu veſeglia? I Augusćtin ſvety za-cſugien od velicſanſtva veſaglia, i slatkoſti slavé nebeské govory: O kraglieſtvo vikovicſgniega Blaxenſtva, gdi mladoſt nigda neo-ſtary, gdi Lipota nigda nepoblidy, gdi gliubav nigda neoslaby, gdi zdravie nigda neiſtrune, gdi veſeglie nigda nepomanká, gdi

xivot svarhé neimá. Srichian dakle i csestit, koyje pó dobry dilly, i Karstianskomu xivgliegniu, upisan megiu gragiane nebeské, i ucsigniegn dionjk od neizmirnoga veseglia Angeoskoga.

POGLAVIE IV.

U csemu stoy Blaxenstvo svetie?

49. KAkosmo ozgor rekli, daje Blaxenstvo neizmirnó, i neproczignienó dobro, koje kada stvoregnie razumnó dobié, tolikomuse otegnie napuny, dá niscta drugó ottiti, ni xeliti nemoxe, jerbo zasichien, i napugnien slatkosty, i veseegliah ostané, radi scta zacsugien David ú Psalmu 30. v. 20. govory: *Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.* Kollikoie veliko mloscstvo slatkosti tvojé Gospodine, kojusi sakrio boiechim tebe. I ú Psalmu 16. v. 15. *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Zadovoglichiuse, kadse ukaxé slava tvoja. Zascto prem dá dobrá ovogá svjta, dajú Csoviku nikó naslagiegnie alliga podpuno zadovoglit nemogú: Sama dakle slava nebeska, i bistro vidiegnie bitia Boxiega moxe podpuno zadovoglit pamét, i vogliu csoviesiú, dá drugó xelit nemoxe, izvan onó scto uxivá.

50. Blaxenstvo svetie stoy ú bistru vigiegniu bistva Boxiega, zascto Bogh svarhunaravno uzdigné pamét razumnú, dá csisto poznade bistvo gniegovo, i vogliu, dá uxivá veselechise ú bistru poznagniu bistva Boxiega: Zató David ú Psalmu 15. v. 11. govory: *Adimplebis me Lititia cum vultu tuo, delectationes in dextra tua.* Napunisc mene veseglia s' Ljczem tvoym, naslagiegnia ú desniczi tvojoj. I ú Psalmu 67 v. 4. istó govory: *Et justi epulentur, & exultent in conspectu DEI, & delectentur in Letitia.* Nekase pravedny nasité, i veselé prid Bogom, i nasladése ú veségliu. Scto potvargiuié Isaijá Prorok ná pogl. 35. v. 10. govorechi: *Lætitia sempiterna erit super capita eorum, gaudium, & exultationem obtinebunt.*

bunt. Veseglie vikovicsgnié bitichie svarhu glave gniové, veseglie, i radost dostignuchie. Daje ovó veseglie Blaxenie vikovicsgnié, kojé nechie imati svarhé, ukazujé svety Mattie ná pogl. 25. v. 46. *Et ibunt bj in suplicium Æternum, justi autem in vitam Æternam.* I ovy poidú (tó jest proklety) ú muke vicsgnié; á pravedny ú xivot vicsgny. Gdise ukazujé vikovicsgnost tolliko stagnia Blaxenie, kolliko ossudienie: Zascto kakochie Blaxeny brez svarhé uxivati veseglie, i radost nebeskú, takochie proklety, brez svarhe ú vjke goriti ú oggniu paklenomu.

51. Ovdi vaglia znati, dá svi Blaxeny niesu ú jednakoj slavi, negosu koy ú vechioj, koy ú magnioj, kakoje koy vechié, illi magnié ná ovomú svjtu ú pravdi xivio. Alli ony koysu ú magnioj slavi nemoguse tuxiti ná oné, koysu ú vechioj slavi, zasctoje svaky Blaxen tolliko napugnien uxivagnia Blaxenstva, dá vechié nemoxe xeliti, jereje zadovoglian svaky veseglia nebeskoga: Kako ná priliku dase uzmé sudie vechié, i magnié, i svakó naliese punno, magnié sudie nebise moglo tuxiti, i nenaviditi vechié, zascto imá onó scto moxe primiti, nitti moxe vechié primiti od onogá scto ú gniega stajé: Tako i Blaxeny koysu vechié trudili, vechieie gni ucsinio Bogh, á koysu magnié trudili ucsinioje gni magnié, allisu svi zadovglno napugnieni slatkosti nebeské; Zató kollikoie kogá ucsinio Bogh moguchia, tolliko zadovoglno imá, i nemoxe viscié imati.

52. Ovose Potvargiujé iz svetoga Pisma ná mloghy misty, od koy zadostaje dvie svidocsbe, staroga, i Novoga zakona donieti: Pisanoje ú Psalmu 61. v. 13. *Quia tu redes unicuique juxta opera sua.* Zascto ty vrachiasc svakomu pó dilly svoy. Scto i Apos̃tó ú kgnizi parvoj Korintianom ná pogl. 3. v. 8. piscé: *Unusquisque autem propriam mercedem accipiet, seccundum suum laborem.* A' svaky vlastitú plachiu primé, pó trudu svomu. Scto Apos̃tó ù istoj kgnizi ná pogl. 15. ukazuié: *Sicut stella, à stella differt claritate, sic erit resurrectio mortuorum.* Kako zvizda od

zvizdé razlucſuieſe ſvitloſtiu, takochie bitti uskarſnutie martvy. Zasčto buduchi Bogh ſvemoguchj pravedan, zatochie ſvakomú platiti pó dilly ſvoy, koieje cſinio.

53. Ovdi vagliá znati, daje Jovinian fallio ſczinechi, daſu ſvi ſvety ú jednakom blaxenſtvu, kako ſvidocſij S. Jerolim *lib. 2. contra Jovin.* Kogaie poslie slidio Luthér, koyje oſſobity *temegl* jeſt bio iz priliké Iſſukarſtové, od poslenjkah vinograda, kod ſvetoga Mattié ná pogl. 20. koyſu jednako plachiu primili: Odkudſu josčt gorié ſczinili dá Blaxeny ú Raiu mogú mormorati protiva Oczu Nebeskomu, akobiym magniú slavu dao: Nerazumechi dobro onó miſto ſvetoga Piſma; Jerbo ondi Iſſukarſt ukazuie, dá tolikó Oczi ſtaroga zakona, koyſu vechié trudili, zá doſtignut Kraglieſtvo nebesko, koliko my, koyſmo, ú zakonu miloſtivnomu, zaradi obilnoſti miloſty, i jakoſti Sakramenatah, i pomochyh jakie pó doſtoianſtvu Iſſukarſtovu, koy laſcgnie moxemo doſtignuti jednaku slavu Kraglieſtva nebeskoga, kako i oni; Zató onaſe prilika boglmá prilaxé trudu ovoga ſvjta, nego uxivagniu Blaxenie; Izató mogliſu tuxitſe Oczi ſtaroga zakona, zasčto nieſu rogieni ú zakonu miloſtivnomu, gdibi ſmagnjm trudom doſtignut mogli slavu nebeskú: Jerbo ú slavi nebeskoy nemoxe bitti mormoragnia, ni nenavidoſti, buduchi ondi mjr, i veſeglie neizmirnó; U ovomú dakle ſtoy Blaxenſtvo vechié, dá jedan od drugoga biſtrié, i vedrié vidy biſtvo Boxié, prem daga ſvi Blaxeny vidé, i uxivaiù. *Vide Maſtr. in Theol. Morali diſp. 25. q. 2. art. 5.*

54. Kadſe vely dá Blaxeny vidé biſtro biſtvo Boxié, nerazumiſe daga vidé s'ocſima, kako my jedan drugoga negoſe razumie, daga vidé ſpametiu, i razumegá boglié nego my vidjmo s'ocſima tileſnym, zasčto Bogh proſvitly pamét ſvarhunaravnjm nacſinom, i dadeioj pomoch, daga razborito, i biſtro poznati moxe: Zató Aposčto piſcuchi Korintianom ná pogl. 13. v. 12. ucſij, da ſada vidjmo Boga, kako ù ogledalu, jerbo neimamo pomochi ſvarhunaravné; alli ſvety ù pribivagniu Blaxenſtva imaiù

etvo-

otvorenu, i prosvitglienu pamét, pó svitlosti slavé, dá vidé bistro bistvo Boxié, i videchi brez pristanka uxivaiuga.

POGLAVIE V.

Od slavé tjla Blaxenie.

55. CSlanakie od viré (kakosmo i ná drughy misty rekli) dachiemo s' istym tilesij ná sud opchieny uskarsnuti, i poslie suda koy budù Karstianski xivili, i obsluxivali zapovidi Boxié, otichichié ù kraglieſtvo Nebeskó s' istym tilesij; á koy budù ú nepravda xivili, dachie s' istym tjlesij otichi ú muke paklené: Zasctо tilesa nasca poslie suda bitichie neumarlá, i nerazruscuchiá, kako Aposcto piscuchi Korintianom ná pogl. 15. v. 53. govory: *Opportet corruptibile hoc, induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* Od potribeie razruscuchié ovó dá obúcse nerazruscegnie, i umarló ovó dá obucse neumarlost. Koiá neumarlost nechie bitti pó naravi tilesnoj, nego pó milosti Boxioj, koy ochie dase tako ú vjke uzdarxy.

56. Tjlo kad budé ú blaxenstvu, bitichie Lako dachiese ghibati, i oditi, kakose moxe razumiti iz Kgnigah Mudrosti ná pogl. 3. *Fulgebunt justi, & tanquam scintillæ in arundineto discurent.* Svitlichie praveduy, i kako iskre ú tarski csuchiese. I iz Isájié Proroka ná pogl. 40. v. 31. *Assument pœnnas sicut aquile, current, & non laborabunt & non deficient.* Primichie périe kako órli, tarcsachie i nechie dilovati, odichie i nechie pomagnkati. Tó jest odichie, Letichie, ghibgliachiese ná priliku iskriczah, sctose razumie itrina tilesah Blaxenie, allise nechie umoriti, ni pomagnkati sluxechi Bogu ú vjke vjka.

57. Tilesa Blaxenie bittichie svitla neizmirno, zasctochie Bogh svemoguchy dati gnima svitlost vicsgniú, kakoie Pisano ú Kgniga mudrosti ná pogl. 10. v. 15. I svidocsij Svety Mattie ná pogl. 13. v. 43. *Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum.*

Tadachie pravedny ſvititſe kakò ſuncze ú Kraglieſtvu ocza gniova. I neſamo bitichie ſvitlo tjlo Blaxenie, nego od viſcié ſvachiutiegnia imatichie naslagiegnie ſvoie, izvan ſamo sćto nechie potribovati ráné.

58. Naiprie imatichie naslagiegnie ocſi ú vigiegniu ſvitloſti Blaxenie, á oſſobito ú vigiegniu Divicze Marié, i Iſſukarſta; *Vidichie* dakle ocſi neumarlé ucſigniene, tileſa Blaxenie, á oſſobito Diviczé Marié, i Iſſukarſta, koy Lipota, i ſvitloſt bitichié naivechiá. Ovó ukazuié Job ná pogl. 16. v. 26. *Et in carne mea videbo DEum; quem viſurus ſum ego ipſæ, & oculi mei conſpećturi ſunt.* I ú putti moioj vidichiu Boga, kogachiu viditi já iſty, i ocſi moie gledachie gniega. I Ixajia Prorók ná pogl. 33. v. 17. *Regem in decore ſuo videbunt oculi ejus.* Kraglia ú Lipoti Svoioj, vidichie ocſi gniegove. Tó jeſt Blaxenoga.

59. Cſuiegnie takogier imachie naslagiegnie ſvoje ú Piſma, i veſegliu ſvetie, kakoie cſuo ſvety Ivan ú Ocſitovagniu ná pogl. 14. v. 2. *Et audivi vocem de cœlo...... & cantabant quaſi canticum novum.* I cſú glas s' neba, i pivahú kako piſmu novú. I ú pogl. 19. v. 1. govory: *Poſt hæc audivi quaſi vocem turbarum multarum in cœlo dicentium, Alleluia..* Poslie ovogá cſu kako glás mlosćtva velika ù nebu govorechiega Alleluia. Gdi drughy nauciſitegli tomacsé, daie, ſvéty Ivan cſuo glás trubgly mlogy ná nebu, falechi Bogá.

60. U Miriſu takogier imatichie Blaxeny naslagiegnie, kakoje piſano ú ſvetomu piſmu *Cant.* 4. *n.* 10. *Et odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata.* I miris pomaſty tvoy ſvarhu ſvih miriſcavy. I ù Ocſitovagniu ná pogl. 5. v. 8. *Viginti quatuor ſeniores ceciderunt coram agno, habentes ſinguli Phialas aureas plenas odoramentorum.* Dvadeſét i cſetiri ſtarcza padoſce prid Jaganczem, imajuchi ſvaky ſudove pune miriſagnia.

61. Naiposlie rekavſci imatichie Blaxeny veſeglie, slatkoſt, i naslagiegnie kojeſe izkazat nemoxe kako Iſajia Prorok ná pogl. 44. v. 4. piſcé: *A' ſæculo non audierunt, nec auribus perceperunt,* ocu-

oculus non vidit, DEUS absque te, quæ præparasti expectantibus te. Od vjka niesu csulli, ni uscima primili, oko nie vidilo Boxe brez tebe, kojasi pripravio csekajuchym tebe. Scto i Apostó potvargiujé piscuchi Korintianom u kgnizi parvoj ná pogl. 2. v. 9. Odkud svaky proczinit moxe kojaje naslagiegnia, slaskosti, i i raskoscia Bogh pripravio onym, koy gliubé gniega; akoie dakle toliko velika plachia pripravgliena pravednym, odpotribeje, dá svaky, sasvom mochiu nastoy dobiti onó uxivagnie srichnó, i radoinó.

CSLANAK
Od Pakla.

VIdivsci od Purgatoria, i uxjvagnia pravednie, koie dostignú poslie ocsistegnia ú Purgatoriu, radi kogá uxivagniá, vagliá dasmo uxgani, i pomglivi obsluxivati zapovid Boxié: Dostoynoje dá ú ovomú Cslanku vidjmo od mukah Paklenie, kojé promiscgliajuchi, dase od griha pazimo, i ne uvrigiujemo Boga svemoguchiega, dá nebudemo dostoini onizió mukah kojesu pripravgliene Diavlu, i Angelom gniegovym.

POGLAVIE I.
Imali, i gdie Pakao?

1. BUduchi niky Ereticzi darxali, dá neimá Pakla, kakosmō vidili ú Erexy od Purgatoria, dobrosam isczinio ná ovomú mistu ukazati iz svetoga Pisma, dá doisto imá Pakao, gdisu proklety, zajedno z'diavly odsudieni. Cslanakie dakle odviré dá imá

dá imá takvó misto od Boga stvoreno, zá pokaragnie zlie, koy pó svojoj zlochi niesu otili obsluxivati zakona Boxiega. Sctiese ú Psalmu 54. v. 16. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viventes.* Neka dogie smart svarhu gni, i neka saidú ú Pakao xivuchi. I ú Psalmu 48. v. 15. *Sicut oves in inferno positi sunt, mors depascet eos.* Kako ovcze ú Paklu stavglieni jesu, smart popase gni. U Ocsitovagniu S. Ivana ná pogl 14. v. 10. Gdi Angeo ukaza Ivanu svetomu, dá tko poklonise xivini, i uzmé biligh gniezjn ná cselo, illi ú ruku svoiu, Ovjchie pitti od vjna sarcsbé Boxié. I bichie mucsen ogniem, i sumporom. I dim mukah gniovie uzlazichie ù vjke vjka. I ù pogl. 21. v. 8. govory: *Timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & Idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne, & sulphure: Quod est mors secunda.* A' boiazglivjm, i nevirnym, i prokletym, i uboiczam, i prigliubodioczem, i Csarovnjkom, i Idololatram, i svima Laxczem, diochie gniov biti, ú Jezeru goruchiemu ogniem, i sumporom; Scto jest smart drugá. I nądrughy neizbroieny misty svetoga pisma istose nahody, kakochiemo boglié viditi ù poglavy slidechy.

2. Pakaoje ú sarczu zemglié, kakose moxe poznati iz onogá mista Isajie Proroka ná pogl. 14. verscu 15. *Verumtamen ad Infernum detraheris in profundum Laci.* Gdi Isajia Prorok piscuchi od Luczifera kakoié spao s' neba, i od krivsci grih gniegov, zatosi vely svucsen ú Pakao, ù dubglinu Jezera. I ú verscu 19. od gniega, i naslidnikah gniegovie govory: *Descenderunt ad fundamenta Laci, quasi cadauer putridum.* Sasclisu ú temegl Jezera, kao tylo izagnilo. I ú Ocsitovagniu svetoga Ivana ná pogl. 20. v. 1. Gdie Angeo zatvorio Diavla svezavsciga sincxirom ú Dubglinu. Svarhu koy ricsij S. Antonin Arcibiskup govory: *Adeo grave est peccatum, ut cœlum, & terræ superficies, non valeant sustinere peccatorem, ut patet in Lucifero, qui existens in cœlo Empireo, ita gravatus est per superbiam, quod de cælo Lapsus, in centro terræ fuit.* Tolikoje texak

xak grih, dá nebo, i okrugh zemglié némogù uzdarxati grifcnjka, kakofe vidy ú Lucziferu, koy buduchi ù nebu empireu, tako pó Olofti otefccfao jeft, dá s' neba padavfci ù farczu zemglié by. Odkudafe vidy daje ovó xalofnó mifto ú Zemgli.

3. Pakao ú okolifcu fvomu (akochiemo virovati mirioczem zemaglskiem) jeft velik migliáh Italianskie igliadu pét ftotinah try, i pó. Á dalekoje od nas migliah try tifuchia fedam ftotinah pedesét, i ofam, i josct povifcié. Ovofe zove Pakao opchieny, prem dá dó fuda Boxiega moxe Bogh narediti, dafe Dufce mucsé ná ovomu fvjtu, kakofufe mloghym prikazivale; kojechie poslie fuda otichi ù Pakao opchieny zajedno z' diavly.

POGLAVIE II.

Od Mukab koié proklety ú Paklu tarpé.

4. PRoklety ù Paklu naiprie imajù grixgniu ù Dufci; Jerfe fpomigniù vazda, dá s' mallym trudom moglifu dobiti slavu nebeskù, i dafujù izgubili zá malo naslagiegnie ovoga fvjta, kojeje profclo kako jedan dim, i dafu zá takvó naslagiegnie upali ù oné muke vikovicfgnié. Ovofe vady iz fvetoga Pifma ù Ifaij ná pogl. 66. v. 24. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Czarv gni nechie umriti, nitichiefe oggagn gni ugafiti. Svarhu koy ricfi proroka govory S. Jerolim. *Apud Alphon. à Caftro. lib. 8. verb. Infer. hærefi. 1. Vermis autem qui non morietur, & ignis qui non extinguetur, à plerifque confcientia accipitur peccatorum, quæ torqueat in fuplicijs conftitutos, quare vitio fuo, atque peccato, caruerint electorum bono.* A' czarv koy nechie umriti, i oggagn koyfe nechie ugafiti, od mloghye uzimafe grixgnia od Dufcé zá grihe, kojá ù muke ftavglienė mucfij, zascto zlochióm, i grihom izgubilifu dobro obranje. Iftofe naody ù fvetomu Marku ná pogl. 9. verfcu 42. i 43. Gdi Iffus ucfij: akote rùka fmuchiujé odficzi, i odbacziù, zascto, *Bonum eft tibi debilem introire*

in vitam, quam duas manus habentem, ire in gehennam, in ignem in extinguibilem. Ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Dobroje tebi mlohavu ulisti ù xivot, nego dvie rúke imajuchi, pochi ù Pakao, ù oggagn koyse nemoxe ugasiti, gdi Czarv gniov neumirá, i oggagn neugasújése.

5. Nadostavglaiú svety Oczi, kako Billixy Mastrio *disp 26. q. 1. art. 2. n. 3.* Dá ová grixgnia, illiti Czarv, nesamochie biti ú Dusci osudienie nego josct, i ú tylu poslié súda, i dostoinoje zascto akoje dusca zajedno s' tylom imala naslagiegniegrisciti, dostoinoje dá, i tylo zajedno z' duscom tarpy muke; I vadise iz S. Pisma ú Eklexiastiku ná pogl. 7. v. 19. *Humilia valde Spiritum tuum: Quoniam vindicta carnis impy, ignis, & vermis.* Ponjzi varlo duh tvoj; Zascto osveta putti nepravednoga oggagn, i Czarv. I lipscé úkgniga Juditté ná pogl. 16. verscu 20. *Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die judicij visitabit illos. Dabit enim ignem, & vermes in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum.* Jerbo Gospodin svemoguchy osvetichiese úgnima, ná dan sudgny pohodichie gni: Jerchie dáti oggagn, i Czarve ú meso gniovo, dá goré, i chiuté ú vjke. Odkud slidy dá poslie Sudá i tylochie biti pod istom mukóm.

6. Drugá muka kojú tarpé Proklety, jest Ossudiegnie Vikovicsgnié, tó jest, svelikóm xalostiu, i desperaczionom vazda promiscgliajú muke vikovicsgnié, ú koyc hie ú vjk pribivati, nitichie nigda mochi Boga viditi, koyie naiposlidgniá svarha svega dobra, uxivagnia, i slatkosti: Jer ako sva radost, i veseglie Blaxenie stoy ú bistru vigiegniu Boxiemu, kojé napugniá pamét gniovu dá nisćta drugoga otiti, ni xeliti nemogú, nego dase vazda ú gniemu veselé: Poisty nacsin ú Proklетie vazdaje ú pameti dasu izgubili, i dá nigda nemogú dostignuti ovó radosnó vigiegnie Boxié, zatoymie vazda pamét napugniena xalosti, i desperacziona. I ovaje naivechiá muka kojú prdklety ú Paklu tarpé. Zascto, kako govory svety Auguscтin: Dabi vely proklety mogli viditi Licze Boxié, nikakvú muku, nikakvú bolest, i nikakvú,

vú, xaloſt nebi cſuli: I daſe Bogh gnima ukaxé ſaſvetym gniegovjm, pakaobiſe ú Raj obratio, nitibi proklety marili ſtajati ú ú onoj tavniczi vikovicſgnoj.

7. Ovoſe moxe poznati iz onogá sčto piſcé S. Luka ná pogl. 16. od Bogatcza, i Lazára, koy buduchi umarho, i jedan i drughy, Bogatacz by ukopán ú Paklu; á Lazár odneſcen ú krjlo Abramovo; uzdigavſci Ocſi Bogatacz vidi Lazára, i pocse moliti Abrahama, dá poslavſci Lazára, omocſij varh parſta ú vodu, i dá doſcavſci razlady Jezik gniegov: Cſudemuſe naucſitegli, dá ſamo jednu kapgliu isčté, buduchi dá oggagn Pakleny jeſt toliko xeſtok, daga móre nebi ugaſilo, nitiſe moxe ugaſit, (kakochiemo iz ſvetoga Piſma viditi) i odgovará ſvety Auguſtin, daje toliko velika slava nebeská, dá ſamo jedna kapglia páde ú pakao od one slatkoſti, ſvabiſe gorkoſt prokletie ù slaſt obratila: *Tota dulceſceret domnatorum amaritudo.* Dakle ſpomigniuchiſe proklety, daſu izgubili takvó uxivagnie, kojé ſtoy ú biſtru vigiegniu Boxiemu, neizrecſenú muku tarpé.

8. Trechiaje muká kojù proklety ú Paklu tarpé, oggagn vikovicſgny; Koy prem daje iſté varſté od naſcega oggnia, jeſt nisčtanemagnié toliko xeſtok, i vruch, uxexen od ſarcsbé Boxié, dá ovy naſc oggagn prama gniemu, jeſt kako voda. Xeſtok reko, zasčto neſamo mucſij tileſa, i ſtvari tileſné, negoli josčter, i Duſce, i Diavle, jergaie Bogh ucſinio toliko xeſtoka. Sčtoſe moxe poznati iz ricſij Iſſukarſtovy zabilixeny ú S. Mathiu ná pogl. 25. verſcu 41. *Diſcedite à me, maledičti, i ignem Æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Poidite od mene, Proklety ú oggagn vikovicſgny, koy pripravglien jeſt Diavlu, i Angelom gniegovym. Gdiſe vidy, daje ony oggagn pripravglien Diavlom, koyſu duhovny: Dakle vagliá rechi, daje ony oggagn toliko xeſtok dá moxe, i duhove mucſiti. Svety Augusčtin *apud Maſt. cit. n.* 5. govory: *Quamvis miris, veris tamen modis Spiritus in corporeos poſſe pœna ignis corporalis affligi.* Prem dá razlicſitym, iſtinityn, nisčtanemagnié nacſiny duhove netileſné, moxe xaloſtiti

lostiti mokóm, oggagn tylesny. I svety Gargur 4. *Dial. cap.* 30. *ibid. Si Diabolus ejusque Angeli cum sint in corporei, corporeo sunt igne cruciandi, quid mirum, si Animæ antequam recipiant corpora, possint corporea sentire tormenta.* Ako Diavao, i Angeli gniegovi buduchi brez tyla, oggniemchie biti mucseni, kojeje csudo, dá Dusce prie nego uzmú tylesa, mogú biti od stvari tylesne, tó jest od oggnia, mucsene?

9. Oggagn Pakleny kako govory svety Anselmo, tolikoie xescchy od oggnia nascega, daje pram gniemu nasc oggagn, kakvje pri nascemu oggniu, oggagn úpengan. U komú prem dá brez pristanka goré mucsechise proklety, sasviem tiem nigda nemogú izgoriti, nitti moxé pristati nemucsechi osudiené, buduchi neugasuchy, kako govory svety Mathie ná pogl. 3. verscu 12. i svety Luka ná pógl. 3. verscu 17. *Et congregabit triticum suum in boreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* I skupichie psceniczu svoiu úxitniczu (sctose razumé prevedny) á slamu saxexé oggniem, koyse ugasit nemoxe (sctose razumé proklety.)

10. Ovdi vagliá znati, dasu niky svety Oczi darxali, dá izvan oggnia ú Paklu, jest neizmirná zjma, vadechi razlogh iz Pogl. 24. v. 19. Joba. *Ad nimium calorem transeat, ab aquis nivium.* Od voda snixenie, neka prigiú ná neizrecsenú vruchinu. Oveie misli svety Jerolim, Petar Damgnian, i Augustin, kako billixy Mastrio *loc. cit. n. 7.* Drughy pák darxé da ú paklu nie muké od zimé, zasctosu oné Dusce zadosta od oggnia mucsene: i opét Vrucsina, i zjma nemogú zajedno staiati, vech ako po Mirakulu, i vadé razlogh iz onogá mista gdi Bogatacz moly damu Lazar vodom muke oblaksca, i razlady, indi govoré neimá ú Paklu vodah snixenie: Onose dakle misto Joba od grisnika razumié, á ne od prokletié. Istina zá obadvie strane vagliaiú razlozi, jer moxe bitti dá oggagn Pakleny ú sebi imá tù Kripost, dá prokleté moxe mucsiti, i Vruchinóm, i zimom, i drughiem nacsiny, buduchi ondi muke neproczigniene.

11. Csct-

11. Csetvartó, ù Paklu jeſt ſumpor ſmardech neizmirno, kakoſe ù Pſalmu 10. v. 7. Sctié *Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis, & ſulphur.* Kiſichie, illiti cſinichie padat ſvarku gni zamcſicze, oggagn, i ſumpor. I ù ocſitovagniu ſvetoga Ivaná ná pogl. 19. v. 20. *Vivi miſſi ſunt hi duo in ſtagnum ignis ardentis ſulphure.* Xiviſu ſtavglieni ová dvá (tó jeſt Diavao, i Laxglivy Prorok) ù Jezero oggnia goruchiega ſumporom. Sctto i ù pogl. 20. v. 9. potvargiuié á ù pogl. 21. v. 8. vely *Pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure.* Diochie gniov biti (govory od Griſcnjka) ù Jezeru goruahiemu oggniem, i ſumporom. Indi ù paklu jeſt ſumpor, ù komù proklety vriù, tarpechi neizmirny ſmrád, i mucſechiſe brez priſtanka, ù onoj jami pridubokj, punoj xaloscty, i nevogliah.

12. Petó jeſu ú Paklu tmine, i magle toliko guſte, daſe nemoxe izrechi, i mucsé, koliko, i drughé muke. I doſtoinoie govory ſvety Jerolim, dá ony koyſu xivuiuchi, ſvitloſt nenavidili, dá budú zatvoreni ú tavno i xaloſno miſto. Daſu ú Paklu tmine, i magle guſte, ukazuié ſvety Mattie ú pogl. 8. v. 12. *Filij autem regni ejicientur in tenebras exteriores.* A' ſinovi Kraglieſtva budú iſtirani ú tmine dognié. I ú pogl. 22. v. 13. *Mittite eum i tenebras exteriores.* Baczite gniega ú tmine dognié. Job. ú pogl. 10. v. 21. zové Pakao zemgliu od tminah, i pokrivenu guſtom maglom od ſmarti: *Terram, tenebroſam & opertam mortis Calligine.* I Judá Aposctó ú ſvoioi Pisctoli ú v. 6. piſcé od Angelah zlie: *Vinculis æternis ſub caligine reſervabit.* Uzama vikovicſgnjm, pod guſtóm maglóm oſtavi gni: Dakle ú Paklu imajú tmine kojé mucsé prokleté, i doiſto velika jeſt, i ová muka, úvik ú tmina pribivati, i neviditi ſvitloſti nebeské. Sctoſe moxe razumiti iz Kgnigah Tobié ná pogl. 5. v. 12. Gdi on slip ſidechi, dogie Rafael Angeo, i pozdraviga: Nekatie, vely, veſeglie vazda, komú uzdiſcuchi odgovori sliepy Tobia: *Quale gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, & Lumen cœli non video?* Kakvó veſeglié menichie biti, koy ú tmina ſidjm, i ſvitloſt nebeskú nevidym? Od-

 kud-

kudse moxe proczinit, dá ako Tobia zaradi slipochié, nevidechi svitlosti nebeské, nemogadiase imat veseglia, nego xalost: Koliko vechmá Proklety xalostese promisgliaiuchi, dá iz ony gustie tminah paklenie, nigda nechie izichi, nego úvjk ondi pribivajuchi tarpiti oggagn távan sumporom goruchi; á osobito znaiuchi, dá nigda nechie viditi svitlosti, i uxivagnia Kragliestva *nebeskoga*.

13. Izvan ovie mukah kojé proklety ú Paklu, zajedno z' Diavly tarpé, jesu i drughé neizbroiene, skoyma Diavli xalosné Dusce mucsé, raztexuchy, i nedaiuchym pokoia dan, i noch. Zadostaie rechi daie Pakao jednomisto puno uxgané sarcsbé Boxié, i dasu ú gniemu neizmiscglienè túghe, xalosti, i nevoglie. Jao onomú koy pribivá ondi.

14. Pitagnie, Buduchi oggagn Pakleny tilesny, pó koy nacsin mucsij Diavle, i Dusce, koiesu duhovné.

15. Odgovarase, kakoie Blaxenie ná nebesie napugniena pamét bistra vigiegnia Boxiega, dá drugó ottit, ni znat nemogú nego koiasuym prikazana ú bittiu Boxiemu, veselechise, i raduiuchise brez pristanka, ú slavi nebeskoj. Takoie svezana pamét Diavaoská, i duscáh oggniu Paklenomu, da ú gniemu gorechi nemogú odvratiti pameti svoié, nego vazda promiscgliaiú, dasu zatvoreni, ú onoj tavniczi oggnienoj, zá grihe gniove, iz koié nigdá nechie izichi, nitichiese mochi osloboditi. Ovó ú malo ricsij ukazuié S. Gargur 4. *Dial. cap.* 29. *apud Mast. cit. n.* 19. *Res corpora incorpoream excurit, dum ex igne visibili ardor, ac dolor invisibilis trabitur, ut per ignem corporeum, mens incorporea, crucietur.* Stvár tylesná, netilesnù xexe, kada iz oggnia vigienoga vruchina, i bolest nevigiená uzimase, dá pó oggniu tylesnomu, pamét netilesná mucsise. I svety Bernardo, *apud Seb. Dupasq. Sum. Theol. part.* 2. *de pœna Dœm. q.* 2. *concl.* 1. *Quid tam pœnale, quam semper velle, quod nunquam erit, & semper nolle, quod nunquam non erit.* Sctoie vechié mucsno, nego vazda otiti, scto nigda nechie biti, i nigda nektiti, stochie vazda biti. Ochie rechi, dabi vazda Diavli

otili

otili osloboditſe, od onogá oggnia, sčto nigda nemoxe biti, i vazda nektilibi pribivati ú onomù oggniu, sčtochie, ú vjek biti : Indi buduchi pamét prokletie ſvezana ú vjk promiſcgliati ony oggagn, od kogá promiſcgliagnia od kremutſe, ni sčto drugó mislit nemoguchi, vazday xaloſno, i nevoglno mucſij. Alli poslie Súda opchienoga i tylochie bitti iſtinito mucſeno, i gorítichie ú onomù oggniu Paklenomu, prem dá nigda nechie mochi izgoriti, jer kakoie oggagn vikovicſgny, takochie biti, i tileſa, tó jeſt dá ú napridak nigda nechie pomankati, ni razruſcitiſe ; Sčto ú kazujé ſvety Iſidor *apud Dupaſq. cit. Duplex eſt Damnatorum pœna, in gehenna, quorum & mentem urit triſtitia, & corpus flamma.* Dvoſtrukaje oſudienie mukka ú paklu, koyie, i pamét xexe xaloſt, i tylo plamén. I prilicſnoje govoregniu Evangeoskomu, kakó govory S. Gargur: *Colligere ex dictis Evangelicis poſſumus, quia incendium anima non ſolum videndo, ſed etiam experiendo patitur.* Iz govoregnia Evangeliſtah znati moxemo, daſe duſcah izgoregnie, ne ſamo videchi, negoli i kuſcajuchi tarpy. Ochie rechi, dá Duſca promiſcgliajuchi, á tylo kuſcajuchi tarpy.

POGLAVIE III

Od Teſckochié mukkáh Paklenié.

16. SVety Augusčtin govorechi od teſckochie mukah Paklenie vely *apud Seb. Dupaſq. loc. cit. q. 2. con. 1. in fine*: *Mala inferni dicere & cogitare, ut ſunt nemo poteſt.* Zlá paklená izrechi, i izmisliti kakvaſu, nitko nemoxe. I ſvety Ivan zlatouſty : *Quis poteſt verbis conſequi, quam formidabiles pavores, à tenebris exorientur?* Tkobi mogao ricſma doſtignuti, koliko cſudnovate ſtrahote, iz tminah izlazé? Caſſian : *Dicere quis valeat, quæ impijs, & male viventibus parata ſunt tormenta?* Tkobi magao izrechi, kakveſu muke pripravgliene nepravednym, i zlo xivujuchym?

chym? I doifto jeſu teſcke, ſtraſcne, i xaloſne muke Paklené: Jere kako Bogh ſvemoguchy pravedniem pripravio jeſt veſegliá, i radoſti neizmirné, kako govory ſvety Pavao, dá nitie oko vidilo, ni uhó cſulo, nitie ù Sarcze Cſovicſie uniſcla naimagniá slava, i radoſt nebeská, kojuje Bogh pripravio gliubechym gniega. Takoje i prokletym neizmiſcglienė muke ú paklu dao; ovoje nauk ſvetoga Gargura. *Dial.* 28. *apud cit. Sicut electos beatitudo Lætificat, ita credi neceſſe eſt, quod à Die exitus ſui igni reprobos excurat.* Kako obrané blaxenſtvo veſely, takoie od potribé virovati, dá od dneva izhodka ſvoga (tó jeſt ſmarti) oggagn odbaczené xexe.

17. Pakao dakle drugó nie, nego jedna jama pridubokā puna tughé, i xaloſti, puna Jauka, i ſvakie nevogliah, puna mukkah vikovicſgnie, i ſvakoga ſmrada. Ondie pribivalisčte ſmarti, alliſe neumirná, odiſu tmine brez ſvitloſti, ondiſu xaloſti brez razgovora. Job ú pogl. 10. v. 22. ovó neſrichnó, i nevoglnó miſto zové, zemgliu nevoglnu, i tminah, gdi ſiena ſmarti, i nikakvá naredba, nego vazdagny ſtrah pribivá. Pakao jeſt jedno Jezero, punno oggnia ſumporita, uxena ſarcsbé Boxié, puno prokletſtva Boxiega, puno hudobah, i ſvake pogáni, puno ſmrada', i ſvaké ſablazi. Ondiſu kiſce oggnia, i ſumpora, kakoſe ù Pſalmu 10. sčtié. Ondiſu tavne magle, i guſte daſe doticzati mogu, kakoſu ù Egiptu bjle, ſvidocsé Knighe od izhoda ná pogl. 10. Ondie dim ſmardechi, koy prokleté zadavgliuié, kako ucſij ù Ocſitovagniu Ivan ſvety ná pogl. 14. Ondie ſmrád neizreceſeny, tako dá, i tyleſa gni od ſmrada paklenoga uſmarditſe ochie, kako prorokuié Iſaia ná pogl. 34. Ondiſu zmie, i drakuni, i ſvaká skot pogana, kakoſe ú Deuteronomiu ná pogl. 32. piſano naody. Ondi Czarvi ſmardechi zá odilo xaloſnym ſuxgniem sluxy kako Iſaja ú pogl. 14. vely. Ondie vruchina neizrecſena, i zima neproczigniena kako Job ù pogl. 24. govory. Ondiſu ſmetjne ſtrahovite, ondie placs, i tuxba, ondie uzdiſagnie, i deſperagnie, kako Mudry ná pogl. 5. ucſij. Ondiſu

disu Dnevi sarcsbé, dnevi xalosny, i nevoglny, dnevi od buké, i tavnosti, kako Sofonia ná pogl. 1. prorokuié. Ondie Jauk i sckripagnie zuby, czichia mukkah neproczignieny, kako svety Mattie ú pogl. 8. 13. i 22. Billixy. Ondie glád ú vjke, i xegia brez pristanka, ondi zá blagovagnie sumpor, i smrád tuxny ossudieny imaju, á zá pitie xucs od Drakuna, i otrove od Jaspida uxivajú, kakose ú Deuteronomiu ná pogl. 32. pisano nahody. Ondie pocsétak brez svarhé, jerbo mukke gniove stajatichie ú vjke vjka, kako ú kgnigá Judit ná pogl. 16. pisano jest, i svidocsij S. Ivan ú Ocsitovagniu ná pogl. 14. i 20. Zascdochie svakomu Bogh dati plachiu pó dily svoy, kako ú pogl. 34. Job govory. I zató pó grisy dajé Bogh, i muke, illiti csiny dusce mucsiti u paklu, kako ú kgniga Mudrosti ná pogl. 11. naodisse. Ondisu Dusce mucsene od hudobá, uezane sincxiry oggnievty, kako ú Psalmu 149. David ukazujé.

18. Samo ová proczinivsci, moxese dochi ú poznagnie kakvesu pritescké mukke ú onomú xalosnomu, i nesrichnomu mistu. Jao onomu nesrichnomu, koy ondi ùpáde, Jerchie ù vjk vapiti, á nechie biti uslišcan, kako Jeremia Prorok ú pogl. 30. verscu 15. govory: *Quid clamas super contritione tua? insanabilis est dolor tuus.* Scto vapiesc svarhu skruscegnia tvoga! nemoxese ozdraviti bolest tvoja. I Ivan svety ú Ocsitovagniù ná pogl. 9. v. 6. *Querent homines mortem, & non invenient eam: & desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.* Traxichie gliudi smarti, i nechie nachi gniú, i xelitichie umriti, i pobigne smart od gny. Tó jest, vazdachie umirati, alli nechie mochi umriti, vazdachie goriti, alli nechie mochi izgoriti, vazdachie bitti ù mukka, alli nechie nigda svarsciti. Moguimse doisto rechi, oné ricsi Issukarstove zabilixene ú svetomu Matty ná pogl. 26. v. 24. kojé recse Judi izdainjku, znaduchi dachie otichi ù onó misto xalosnó, i nevoglnó: *Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille.* Bogliebi bylo gniemu, dá nebudé rogien Csovik ony.

POGLAVIE NAIPOSLIDGNIE

Tomacſeſe niké ſumglié.

19. PArvó, Tarpeli úpaklu ſvi Proklety jednaku mukku? Odgovoraſe, dá govorechi od mukke oſudiegnia, pó kojoj, proklety nigda nechie viditi Boga, kojaje naivechiá mukka, dá ne tarpe ſvi proklety jednako, nego magnié, illi vechié. I razloghie ovy, jer kako blaxeny ú slavi nebeskoy nieſu ſvi ù jednakoj slavi, nego koy úmagnoj, koy ú vechioj, i nisctanemagnié ſviſu zadovoglno napugnieni slatkoſti nebeské: Tako i proklety ù paklu, tarpé vechiù, illi magniù xaloſt od izgubgliegnia, i nisctanemagnie ſviſu zadovoglno napugnieni xaloſty, i ù ovomuſe ukazujé pravda Boxiá; koy ſvetvm dajé toliko vechié biſtro vigiegnie biſtva ſvoga, kolikogaje koy vechmá zasluxio. A' prokletiem toliko xaloſty od izgubgliegnia, kollikogaje koy vechmá ùvridio.

20. Drugó, Buduchi daſu ſvi proklety zajedno ú oggniu paklenomu, tarpeli ſvi jednako mukku od oggnia? Odgovaraſe pó iſty nacſin, dá netarpé, nego kakoje koy vechié ſagriſcio, i ovoſe vady iz ſvetoga Piſma ù Ocſitovagniu Ivana ſvetoga ná pogl. 18. v. 7. *Quantum glorificavit ſe, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum.* Kollikoſeie slavio, i bio ù raskoſciu, tollikù daitemu muku, i placs. Iſtoſe razumié, i od drughie mukká, kakko od grixgnié kojù imajù ù Duſci, i drughie.

21. Trechie, zá Grih vrimenity, zascto Bogh dajé mukku vikovicſgniù, kojá nigda ſvarſciti nechie? Odgovaraſe, zá dvá uzroka, parvó zascoje Bogh zakon ſtavio, dá koy umré brez griha, idé ú uxivagnie vikovicſgnié, jer pravda skojom umré ù vjk ſcgnimchie biti, á koy umré ù grihu, dá tarpy mukke vikovicſgnié, jer ſmrad od onogá griha ú vjkchié ſcgnim biti, i zatoje doſtoino daſe ù vjk mucſij, jerbochie ù vjk necſiſt biti, buduchi dá Duſca razdigliena od tyla, nemoxe ni zla, ni dobra cſiniti.

Dru-

Drügó, prem daje grih vrimeniti nisċtanemagnié Bogh koyie ùvrigien jeſt vikovicſgny, zatoje doſtoino, i pravedno, dá koy zaradi malo naslagiegnia vrimenitoga, oſtavy, i potlacſij dobro vikovicſgnié povoglno, daje pedipſam mukkami vikovicſgniem.

22. Cſetvartó, Jelli Bogh pravedan oſugiujuchi Duſcé ù mukke vikovicſgnié? Odgovaraſe, dá drugojacſie ſczinechi, byla-bi vellika pſoſt protiva Bogu ſvemoguchiemu: Dakle Cslanakie od viré daje Bogh ſvemoguchy pravedan neizrecſenym nacſi-nom, i ovoje jedna kripoſt kojaſe od Boga razlucſit nemoxe, Jer on plachiá ſvakomu kakoie koy zasluxio, kako ſvety Pavao piſcuchi Rimglianom ù pogl. 2. v. 6. govory: *Qui redet unicui-que ſecundum opera ejus: Iijs quidem qui ſecundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incoruptionem quærunt, vitam Æter-nam: Iijs autem qui ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt verita-ti, credunt autem iniquitati, ira, & indignatio.* Koyichie vratiti ſvakomu pó dily gniegovie; Onym koy pó uſtarpgliegniu do-brie djllah, slavu, i posċtegnie, i nerazruſcegnie traxé, xivot viciſgny: A' onym koyſu od ſvadgnié, i koy nevirujù iſtini, á vi-rujù nepravdi, ſarxba, i raſardiegnie. I nádrughy mloghy mi-ſty S. Piſma iſtoſe nahody.

23. Odkud slidy, dá varlo ſagriſcuiú, i úvgrigiuiú Boga, ony koy kadaymſe kojá neſrichia illi boleſt, illi sċto drugó zgo-dy sċto nebi hotili, govoré: Boghie nepravedan: Boghie mene zaboravio: Bogh za mene nezná: i ovym prilicſna; jerſu ovó pſoſti. Zató Bogh mlogo putah ſcaglie pokaragnia zaradi naſcié griha, á mlogo putah zaradi grihá naſcie roditegliah, kako Jeremia Prorok ú ſvojoj molitvi ukazuié govorechi: Oczíſu naſci ſagriſci-li, i niey: á miſmo nepravde gniove noſili. A' mlogó putáh zaiskuſcatinas, temeglito uſamoli ú gniega, kakoſe od Joba sċtié. I za drughé mloghé uzroke, koje my poznati nemoxe-mo, negoſu ſamu Bogu poznáte.

24. Petó, Jelli Bogh oſudio prokleté, ú mukke vikovicſgnié pó ſvomu miloſardiu? tó jeſt, jelli Bogh imao ſvarhu oſudie-

nie milosardie, daymie dao magnié mukké negosu dostoini? Odgovarase, Daie Bogh svarhu sviu imao jednako milosardie, koysu odgovarali milostyma gniegovym: Kakose ú Psalmu 144. v. 8. 19. nahody: *Miserator, & misericors Dominus: patiens, & multum misericors. Suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera eius.* Smiluiuchy, i milosardan gospodin: ustarpgliv, i mlogho milosardan: sladak gospodin svima, i smilovagnia gniegova svarhu svy dillah gniegovy. A' koysuga úridili z'grisij, i oneie smilosardiem pokarao, kako David ú Psalmu 142. v. 11. piscé: *In misericordia tua, disperdes inimicos meos.* U milosardiu tvomu, satarchiesc neprietaglie moie. Zasctó tolikoie Bogh milosardan, dá josct kadse, i rasardy, smilosardiem kará, kakoie ú Psalamu 76. v. 10. Pisano *Nunquid. . . . obliviscetur misereri DEUS? aut continebit in ira sua misericordias suas.* Jedalichiese zaboraviti smilovati Bogh? illichie uzdarxat ú surxbi svoioj, milosardia svoia? Dakle vagliá rechi, dá Bogh svemoguchy, prem daie osudio prokleté pó pravdi neizmirnoj, nisctanemagnié, ovaie pravda smilosardiem smiscana zajedno. Ovoie nauk svetoga Jerolima, kako billixy Mastrio *loc. cit. art.* 2. *n.* 51.

25. Sceftó, Imali kojá Dusca s' tylom sada ú Paklu? Zasctose nahody ú svetomu pismu, dasu niky propali xivi ú Pakao; i ú historia dasu odnesceni od hudobah? Odgovorase, Istina jest dase sctié u Kgniga Broiah ná pogl. 16. v. 33. Dą Kore, dathan, i Abiron xivi bjse proxdarti od zemglié, i svetó Pismo govory dá xivi saidosce ú Pakao, i ostase pokriveni zemgliom. I kod svetoga Luké ná pogl. 16. v. 22. od Bogatcza, koy umarvsci by ukopan ú paklu, i od onuda Abrama mogliasce, dá poscglié Lazara, damu razlady jezik. Naisty nacsin istinaie dase sctié ú Historia dasu Diavly niké griscnjke odnieli, i sctylom, i z'duscom. sasviem tiem, nemoxese doisto znati jesuli sada ú paklu, i stylom, i z'duscom. Jer pó nauku svetoga Paula vagliá, dá svi umremo, i tako dase razdily dusca s' tylom, i dase tylo ú prah obraty. Moxese dakle od kóre, Dathana, i Abirona rechi, dasu

su xivi sascli ú pakao ù dusci, á dasu tylesa gniova ostala pod zemgliom zasuta. Poisty naclin od Bogatcza daie ukopan ù paklu ù dusci, á né ù tylu. Sctose pak vely daje Bogatacz ù paklu imao ocsi, i jezik, moxese razumiti od dusce, koiaie vladalá s'ocsima, i s' jezikom. Od onie koiesu Diavli xive odnieli, moxese rechi, dasuy udavili, pak duscu odnili ù Pakao, á tylo stavili ù mista skrovita, illi pod zemgliu dase negagiù do suda Boxiega. Nisctanemagnié mogaoie Bogh svemoguchy odrediti dá budù odnesceni, i s' tjlom, i z'duscom ù pakao, jersu mogli Diavli zadavitygni, pak opét sastatise Dusca s' tylom, i odnesceni biti ù pakao. Jerbo darxymo daje, i Divicza Maria ná nebo uznescena, i z'duscom, i s' tylom, tako mogù biti, i oni ù Pakao; Buduchi dasu neproczignienà dilovagnia Boga svemoguchiega, komù slava i djka, z' Diviczom Mariom i sasviem svetiem ù vjke vjka. Amen.

SVARHA.

ZA-

ZABILLIXEGNIE

Stvary poglavitie, kojese naodé ú ovje kgniga, pó broju slováh namiscteno, slovo L. ukazujé List. à slovo B. zlamenuje broj, ù komuje stvar, kojase iscté.

A.

ADamie stvoren izvan raja zemaglsc. ná l. 453. b. 66. kakvie stvoren. ná l. 454. b. 68.
Adama, i Evu Diavao napastovao, i kako. ná l. 455. b. 70.
Aer ú try okollisca razlucsen. ná l. 443. b. 33.
Angeo nemoxe primiti Sakramenatah. ná l 274. b. 43. narav Angeoská ná l. 473. b. 1. i slidech. Stvorcgnie Angeoskó. ná l. 476. b. 7. i slidech. Imaiú pamét, i vogliu. ná l. 478. b. 11. i 17. Kako govoré. ná l. 479. b. 15. Dostojanstvo Angeoskó. ná l. 481. b 19. Kori Angeosky ná l. 482. b. 20 Sedam Princzipah Angeoskie. ná l. 483. b. 21. Broj Angelah nitko nezná ú b. 22. nemogú Sagrisciti. ú b. 25 Stvorenisu ú Blaxenstvu. ná l. 485. b. 26. kakose ukazujú. ú b. 27. i slidech.
Angeo s' trubgliom. ná l. 502. b. 26.
Antikarst. ná l. 497. b. 12. i slidechima.
Aerianská Czarkva pocselaje. ná l. 154. b. 38.
Arrianská Czarkva pocselaje. ná l. 154. b. 38.

B.

BOghse pó stvarma vigienjm poznájé. ná l. 3. b. 1. Boghie jedan. ú b. 5. nesvaricen, i neizmiran. ú b. 7. i slidech. Neimá pocsetka, ni svarhé. ú b 9. Koiaie Bogh parvy dan dilovao. ná l 431. b. 1. Kojá drughy dan. ná l. 434. b. 9. Kojá trechy dan. ná l. 435 b. 12. Kojá Csetvarty dan. ná l. 438. b. 17. Kojá péty dan ná l. 448. b. 49. kojá scesty dan. ná l. 449. 55.

Brat

Brat bratu sčtoje duxan. ná l. 94. b. 14.
Biskup sčtoje duxan podloxnjkom. ná l. 95. b. 17.
Bludnost sčtoie. ná l. 107. b. 7. i ná l. 229. b. 12. iz bludnosti sčtose ragiá ná l. 229. b. 12.
Blaxeny vidé bistro bitie Boxié. ná l. 524. b. 26. idú ú Raj prie Súda opchienoga. ná l. 525. b. 29. i slidech. Blaxenstvo svetie. ná l. 536. b. 46. pamét j voglia Blaxenie potribuié pomochi svarhunaravné. ú b. 47. ú csemu stoy Blaxenstvo. ná l. 538. b. 50. niesu svi ú jednakoy slavi. ná l. 539. b. 51. Kako blaxeny vidé licze Boxié. ná l. 540. b. 54.

C.

Czarkvaje Rimská naistariá. ná l. 146. Czarkva sčtochie rechi. ná l. 149. b. 24. Czarkvaje Rimská pravá. ná l. 149. b. 26. ná l. 152. b. 32. i ná l. 154. b. 37. i slidech. Razscirená pó svemu svjtu. ná l. 154. b. 37. nie vladana od Eretiká. ná l. 156. b. 40.
Czarkva Czarigradská nie naistariá. ná l. 148. b. 22. Gnié pocsetak. ná l. 148. b. 22. Vladanaje od Eretikah. ná l. 156. b. 60.
Czarkve Allexandrinská, i Antiokenská vladane od Eretikah. ná l. 156. b. 40. Sadasu zajedno s'rimskom. ná l. 157. b. 43. i 45.
Czarkvase oskvargniuié. ná l. 352. tkoju moxe blagosoviti ná l. 354. b. 141. Czesara Konsčtanczia zlochia. ná l. 174. b. 81.
Csasti Boxanstvené sčtosu. ná l. 88. b. 23. Tkoyie duxan govoriti. ú b. 24. vagliay govoriti glasno &c. ná. l. 89. b. 25. govorechi raztarkané pameti. ú b. 27. Koy ostavy sagriscuié ú b. 28. Kadse brez griha mogú ostaviti. ná l. 90. b. 31.
Csarku jednu z'drughom grih razcsiniti. n. l. 59. b. 55.
Csovik samo moxe sluxiti Sakramente. ná l. 270. b. 30. U koy ochiese mogustvo misnicskó ná l. 271. b. 34. Csovika stvoregnie. ná l. 450. b. 56. Zasčtoje ná priliku Boxiú stvorem. ná 464. b. 8.

D.

Diviczaje Maria Bogorodicza. ná l. 12. b. 34. i ná l. 35. b. 107. zasceta brez griha istocsnoga. ná l. 36. b. 110. i slidech.
Dilla dobrá izgubgliena. ná l. 368. b. 11. i slidech.
Dignutie Sčtoie ná l. 197. b. 12.

Diavli,

Diavli, i offudieny neimaiú viré. ná l. 43. b. 2. kakoie Diavao privario Evu. ná l. 455. b. 71. cſimſeie ganuo. nà l. 456. b. 72. grih Diavaosky. ná l. 487. b. 1. i slidech. zasčto neimade vrime pokaiagnia. ná l. 490. b. 6. Cſovikuie protivan. ná l. 491. b. 8. muke koié tarpé. ná l. 490. b. 5. i ná l. 545.
Divoika zá obranit diviciſans. moxe ubiti. ná l. 99. b. 5. uſilovagnie *Divoiczi*. ná l. 107. b. 6. otetie Divoiké. ná l. 108. b. 11.
Doſetina. ná l. 191. b. 22. Sakriti grihota. ná l. 192. b. 35. duxnoſt dati. ná l. 193. b. 36.
Dogagiai zabragnieny. ná l. 380. b. 41. Papí zabragnieni. ná l. 382. b. 45.
Duh Svety trechié Sobſtvo. ná l. 9. b. 22. jeſt Bogh. ná l. 13. b. 36. i slidech. izhody od Oeza, i od Sina. ná l. 16. b. 47. i slidech. Duh Svety dilovaoie upuchiegnie. ná l. 34. b. 101.
Duſce ú Purgatoriu imaiú viru. ná l. 43. b. 2. Duſca razloxná. ná l. 461. b. 1. neragiaſe, nego ſtvará ná l. 463. b. 5. try ſtagnia duſcé. ná l. 466. b. 12. moguſtva duſcé. ná l. 467. b. 13. ſtolacz duſcé. ná l. 469. b. 18. duſca cſuiuchiah, i raſtuchiah. ná l. 470. b. 23.
Druxba, illiti ortakluk Sčtoie. ná l. 127. b. 53.
Dúga Sčtoie. ná l. 443. b. 34.

E.

EBion Eretik. ná l. 10. b, 26.
Eretik Maczedonio. ná l. 13. b. 35.
Ereticzi neimaiú viré. ná l. 43. b. 2. zaludu Laiú protiva Czarkvi Rimskoj. ná l. 157. b. 42.
Evaie ſtvorena ú Raiu zemagls. ná l. 454. b. 67. ſtvorena ú veliciſinj ú b. 68.

F.

FOczio Patriarka Garcsky Eretik. ná l. 15. b. 42.
Flavita Biskup Czarigradsky. ná l. 159. b. 47.

G.

GArcziſu protivní izhodiegniu Duha S. od Sjna. ná l. 13. b. 43. gniovi razlozi. ná l. 16. b. 46. i slidechimá. Od pocſela ná inád prignuti. ná l. 30. b. 93. Zlochia Garcská od grihá putenie. ná l. 106. b. 2.

b. 2. Garcsky miſniczi kojé odriſcuiú ná l. 115. b. 19. Gniova zlochia od kamaté. ná l. 122. b. 37. Pomiſcaniſu s' Ereticzy. ná l. 145. b. 18. Govoré daje gniova Czarkva naiſtaria. ná l. 151. b. 30. Govoré dá imajú ſveté. ná l. 152. b. 35. od Czarkvy Allex. Antiok. i Jeruzolimské govoré. ná l. 155. b. 39. Naiparvyſu protiva Papi. ná l. 159. b. 47. Garcská himba. ná l. 242. b. 20. Garcská zlochia. ná l. 245. b. 28. Garczi pridobiti. ná l. 248. b. 36.

Garczi zlo govoré daje ú kiſelu Iſſus poſvetio. ná l. 297. b. 6. i slidech. Ucsé s' Ereticzy od pricſeſtegnia. ná l. 326. b. 70. Neznanſtvo gniovo od ſakram. Xenidbé. ná l. 414. b. 13. i ná l. 417. b. 20. Zablugiuiú od Purgatoria. ná 510. b. 1. Laxglivo ſcziné dá ſvety do ſuda neidũ ù Raj. ná l. 523. b. 25.

Grih protiva viri. ná l. 52. b. 33. Drughy protiva viri ná l. 53. b. 37. Grih protiva ſtvari ſvetoj ná l. 64. b. 72. i slidech. Sagriſcujeſe ná pét nacſinah ná l. 65. b. 77. Protiva miſtu ſvetu ná cſetiri nacſiná. ú b. 78. Grih puteny. ná l. 105. b. 1. i slidech. Grih s' rodiczom. ná l. 107. b. 8. Koyje ucſinio zavit ná 108. b. 10. Protiva naravi. ná l. 108. b. 14. Trij varſte protiva naravi. ú b. 13.

Grih sčtoje. ná l. 207. b. 1. Jeſt vechieſtruk ná l. 208. b. 2. i slid. Grih ſadagny. ná l. 209. b. 9. Uzrok griha ná l. 210. b. 10. Razlucſujeſe varſtom. ná l. 211. b. 12. Okoloſtojechiá griha. ná l. 212. b. 18. broj grihá ná l. 213. b. 20. grih ſmartny. ná l. 214. b. 23. grih Lak. ná l. 215. b. 24. Slaxuſe ú b. 25. Sčtoje grih ſmartny. ú b. 26. Zá ucſiniti grih ſmarty. ná l. 216. b. 27. Jeſt dvoſtruk ú b. 28. ſmartny moxe bitti Lak. ná l. 217. b. 30. Moxeſe razabrati od Lakoga ná l. 217. b. 32.

Grih Lak sčtoje. ná l. 218. b. 33. Moxe bitti ſmartny, ú b. 35. Grih pó neznagniu. ná l. 219. b. 36. Sčtoje neznagnie. ú b. 34. i slidech. Grih od slaboſti, i od zlochié. ná l. 220. b. 40. Grih od obicſaja. ná l. 221. b. 41. Grih iſtocſny. ná l. 221. b. 42. kakoje priſcao ú vas narod. ná l. 223. b. 44. Cſetiri ranne ſtavgliá ú Razum. ú b. 45. ú vogliu takogier cſetiri. ná l. 224. b. 49. ú Chiutiegnia tileſná. n. l. 125. b. 50. Griſi koy ú nebo vapiú. ná l. 234. b. 27. U Cſovikuſu dvie krivicze poslie griha. ná l. 367. b. 9. i ná l. 512. b. 5. i slidech.

Gliubavie Kripoſt naivechiá. ná l. 45. b. 10. Trij dyla gliubavi. ná l. 46. b. 13. Koieſmo duxni gliubiti. i ná l. 47. b. 16. i slidech. Dilluje miloſardie. ú b. 23.

Grom kakoſe cſiny. ná l. 442. b. 31. Garmgliavina ná l. 444. b. 36.

H.

HRiftiani csiné osvetu. ná l. 102. b. 17. Hriftiansky duhovniczi ne ucsé. ná l. 104. b. 21. Sćto obicsaiú rechi. ná l. 146. b. 19. Hriftiansky popovi Sćto ucsé ná l. 172. b. 77. trapé. ná l. 189. b. 28. Hriftiansky sabori. ná l. 256. b. 54. Hriftiani ná posvetilisćtu. ná l. 306. b. 28. Hriftiani zablugiuiú od Purgatoria. ná l. 510. b. 1.
Honorio Papa. ná l. 242. b. 21. slidech.

I.

IDololatria Sćtoie. ná l. 54. b. 39. jeft velik grih. ú b. 40. Idolom sluxba. ná l. 55. b. 42. ù Idoly bilisu Diavli. ú b. 43.
Isfukarft jeft Bogh, i csovik. ná l. 11. b. 29. i na l. 39. b. 120. Koiaie tarpio. ná l. 39. b. 121. oslobodio S. Ocze. ná l. 40. b. 123. i slidech. uskarsnuo. ná l. 41. b. 127.
Ispovidi pecsat Sćtoie. ná l. 383. b. 47. ocsituiese. ú b. 48. koié zaduxuié mucsati. ú b. 49. ispovid Sćtoie. ná l. 386. b. 57. kakva vagliá daie. ú b. 58. i slidech.
Izprazno zamiregnie. ná l. 57. b. 48.
Izvarscegnie pokoré. ná l. 388. b. 74. Sagriscuiese neizvarscivsci. ú b. 76.
Illia Prorok. ná l. 499. 17. i slidech.
Jovinian Eretik. ná l. 540. b. 53.

K.

KArsćtegnia Sakramenat Sćtoie. ná l. 277. b. 1. i slidech. kadaie naregien. ná l. 279. b. 7. ochiese dvie ftvari. ná l. 280. b. 11. Kadse Sumgly jelli tko karsćten. ná l. 281. b. 18. tko moxe Karftiti. n. 282. b. 19. nakazno kakose Karfty. ná l. 283. b. 24. ú razumnu trise ftvari ochié. ú b. 26. primase zlamegnie duhovnó. ná l. 284. b. 28. opiruse svi grisi. ú b. 29.
Kvár ucsignien. ná l. 114. b. 16.
Kamata Sćtoie. ná l. 121. b. 35. Csifutisu naiprie pocseli. ná l. 122. b. 36. jeft zabragniena. ná l. 122. b. 38. i slidech. Kamatnjk nie posćten. ná l. 124. b. 44.
Kragia Sćtoie. ná l. 110. b. 1. jeft grih. ú b. 3. Kollikoie grih ukrafti. ná l. 111. b. 4. moxe bitti smartny i malo ukradavsci. ú b. 5. Krafti pó malo. ú b. 6. Kragia Kuchná. ná l. 112. b. 7.

Karv

Karv zasctoie Svitovgnjm gliudma zabragniena. ná l. 326. b. 70. razumieſe Karv ú tjlu. ú b. 74.
Konſtantin nie Skupio Sabor. ná l. 237. b. 3.
Koiaſe zabragniuiú, ú devetoj, i deſetoj zapovidi. ná l. 134. i slidech.
Komete Kakoſe cſiné. ná l. 441. b. 27.
Kumſtvo ná l. 292. b. 25. i slidech. i ná l. 424.
Kupovagnie, i prodavagnie. ná l. 126. b. 48. i slidech.
Krizma Sctoie. ná l. 285. b. 1. odasctaſe cſiny. ná l. 287. b. 5. vagliá da Biskup poſvety. ú b. 7. moxeli tko drughy poſvetiti. ná l. 288. b. 14. koy primá Krizmu. ná l. 291. b. 19.
Krivo Svidocſanſtvo. ná l. 129. b. 1.
Kruh ná poſvetilisctu kakvy. ná l. 307. b. 29. i slidech.
Kraglieſtvo nebeskó, i uxivagnie gniegovo. ná l. 537. b. 48. chintiegnia, poslie ſuda, imachie naslagiegnie. ná l. 542. b. 58. i slidech.

L.

LAkomoſt Sctoie. ná l. 228. b. 9. jeſt grih. ná l. 229. b. 10. od gnieſe ragiá. ú b. 11.
Lax Sctoie. ná l. 130. b. 4. Razlucſuieſe. ú b. 5. jeſt zla. ú b. 6.
Letanie ná S. Marka. ná l. 90. b. 32.
Lemozina. ná l. 49. b. 24.
Linoſt Sctoie. ná l. 233. b. 24.
Liberio Papa. ná l. 251. b. 45. i slidech.
Lupextvo Sctoie. ná l. 110. b. 1.
Luter Martin, i Kalvin protivni. ná l. 151. b. 28. i ná l. 159. b. 46.
Luczifer pocſetak od ſviu griha. ná l. 489. b. 3. parvy grih Luciferov. ú b. 4.

M.

MAczedonio Patriarka Garcsky Eretik. ná l. 13. b. 35.
Magla. ná l. 445. 39.
Mraz. ná l. 445. b. 40.
Miloſt kojaſe pó Sakramentu primá. ná l. 266. b. 16.
Miſnjk koy poſvechiujé. ná l. 335. b. 93. i slidech. Miſnjk koy oddrxſcujé. ná l. 377. b. 34. Vagliá daje brez griha. ú b. 37. Miſnjcskó doſtoianſtvo. ná l. 400. b. 1.
Miſecz, i ſuncze. ná l. 438. b. 17.

Miſſa i duxnoſt govoritiú. ná l. 337. b. 99. Miſſa sċtoje. ú b. 100. Plod Miſsé. ná l. 340. b. 106. Nemoxeſe nego jedna ná dan rechi. ná l. 343. b. 113. Miſſe Gargurevské. ná l. 344. b. 15. Zá kogaſe moxe govoriti. ná l. 346. b. 120. i slidech. Zá oſſudiené ú Paklu nemoxe. ná l. 348. b. 126. Jelli koriſnie prie, illi poslie ſmarti. ú b. 127. Vrime ú kojeſe govory. ná l. 349. b. 128. i slidech. Kadſe moxe zapocſeta oſtaviti. ná l. 354. b. 142. Miſſu sluſcati duxnoſt. ná l. 358. b. 152.

Molitva sċtoje. ná l. 81. b. 6. Cſiniſe ná dvá ncſina. ú b. 7. Zá kogaſe Bogh moly. ú b. 8. imá trij jakoſti. ú b. 9. Razlucſujeſe ú trij. ná l. 82. b. 10. glaſná, i razmiſcgliajuchiá. ú b. 11.

Mormoragnie veliko uvrigiegnie Boxié. ná l. 100. b. 12. trij ná jedan mah ranny. ná l. 100. b. 13. i slidech.

Monotelite Ereticzi. ná l. 241. b. 19.

Moguſtvo Boxié. ná l. 270. b. 31.

Móre zasċtoje slano. ná l. 436. b. 14. Morské xivine velike. ná l. 449. b. 54.

Mugnia kakoſe cſiny. ná l. 442. b. 30.

Mux xeni sċtoje duxan. ná l. 94. b. 12.

Muke kojú Diavli, tarpé. ná l. 545. b. 4. parva jeſt grixgnia. ná l. 546. b. 5. Drugá oſſudiegnie. ú b. 6. Trechiá jeſt. oggagn. ná l. 547. b. 8. i slidechi. Cſetvartá jeſt ſumpor. ná l. 549. b. 11. Petá tmine. ú b. 12. kako oggagn duſce mucſij. ná l. 550. b. 15. Kollikoſu teſcke ové muke. ná l. 551. b. 16. i slidechi.

N.

NAiposlidgniega pomazagnia Sakramenat. ná l. 391. b. 1. od Iſſukarſta naregien. ná l. 394. b. 7. ſtvari potribné. ná l. 395. b. 8. Koy primá ovy Sakram. ná l. 397. b. 14. Miſnjk ſamo moxega sluxiti. ná l. 398. b. 22.

Navisċtegnie prie xenidbé, ná l. 429. b. 72.

Naravi gliudské pét ſtagniah. ná l. 450. b. 56. i slidech. Naravi cſiſté. ná l. 451. b. 62. Naravi pravdé iſtocſné. ná l. 453. b. 65. Naravi padnuté, ná l. 455. b. 69.

Nesċtorio Patriarka Garcsky Eretik. ná l. 11. b. 28.

Nenavidoſt sċtoje. ná l. 230. b. 13. Iz gnié ragiaſe. ná l. 231. b. 15.

Neivirnjkah try varſte. ná l. 52. b. 34.

Neu-

Neumarloʃt od dvá nacʃina. ná l. 465. b. 9. Neumarloʃt duʃcé. ú b. 10.
Nebeʃaʃe obrachiajú. ná l. 439. b. 20. Poslié Súda nechie. ná l. 508. b. 43.

O.

OTaczie parvó Sobʃtvo. ná l. 8. b. 20. ragiá Sina pó razumu. ú b. 23. Obechiagnie sctoje. ná l. 120. b. 31.
Ocʃenaʃca iʃtomacʃegnie. ná l. 82. b. 12. i slidech.
Oblaczi kakoʃe cʃiné. ná l. 443. b. 34.
Odriʃcegnie sctoje. ná l. 373. b. 22. pó poruku neʃcaglieʃe. ú b. 25. mloghy ná jedan pút moguʃe oddriʃciti. 376. b. 29. Koyʃe nemogú oddriʃciti. ná l. 376. b. 31. i slidech.
Ooloʃt sctoje. ná l. 226. b. 1. Od dvie varʃte. ú b. 2. Trij zlochie iz gnié izhodé. ná l. 227. b. 4.
Otár, i odichia Miʃnicská. ná l. 356. b. 146. i slidech.
Otegnie od trij varʃte. ná l. 268. b. 24. Otegnie, i pomglia nie ʃve jedno. ná l. 272. b. 36.
Oʃvetuje Bogh zabranio. ná l. 102. b. 18. i slidech.
Oggagn prié Súda. ná l. 502. b. 25.

P.

PApa Rimsky ná l. 159. tia dó liʃta 173. Jeʃt poglavar S. Czarkvé ná l. 169. b. 67. Vadiʃe ovó iz ʃaborah. ná l. 169. b. 68. Jeʃt ʃudacz opchieny. ná l. 166. b. 63. i slidech.
Parok sctoje duxan. ná l. 95. 6. 18.
Pakao dá imá ukazuié S. Piʃmo. ná l. 543. b. 1. Jeʃt ú ʃarczu zemglié. ú b. 2. Jeʃt velik. ú b. 3.
Pakao sctoje. ná l. 552. b. 17. ú paklu netarpé ʃvi muke jednako. ná l. 554. b. 19. i slidech.
Pavao ʃamoxetan Patriarka Garcsky Eretik. ná l. 11. b. 27.
Petar ʃvety imá doʃtoianʃtvo vechié. ná l. 160. b. 48. slidech. gniegovo priʃtoglie ú Antioky. ná l. 164. b. 59. priʃtoglie ú Rimu. ná l. 164. b. 57.
Pianʃtvo sctoie. ná l. 232. b. 20. kadie griʃcno. ná l. 233. b. 22.
Podbugnivagnie sctoje. ná l. 133. b. 14.
Podloxniczi vladaoczem duhovnjm duxniʃu. ná l. 95. b. 19. Vladaoczem ʃvitovgnjm. ná l. 96. b. 22.
Pogodba sctoje. ná l. 119. b 26. ná cʃetiri nacʃina bivá ú b. 27. i slidech Brimenitá, i miloʃtivá. ná l. 119. b. 30.

Pogagiagnie doscastie grih. ná l. 55. b. 44. Moxe bitti z' dogovorom Dlavla. ú b. 45. Drugá varsta ná l. 56. b. 46. Doscasta znati pó stvarma naravnym. ná l. 55. b. 47.
Pogargiegnie sctoje. ná l. 131. b. 7. Jest grih ú b. 8.
Phoczio Patriarka Garcsky Eretik. na l. 15. b. 42.
Pokaragnia Czarkvená. ná l. 194. b. 1. i slidech. Proklestvo. ná l. 195. b. 5. i slidech. Tko moxe staviti. ná l. 203. b. 33. oddrisciti. ná l. 204. b. 36. i slidech.
Pokoré Sakramenat sctoie. ná l. 363. b. 1. Od Issukarsta naregien. ú b. 2. Jest kripost ú b. 3. potribit griscnjkom ná l. 365. b. 5. Oprasctajuse grisi. ná l. 367. b. 8. Stvari potribné. ná l. 370. b. 16. i slidech. Trjsu djla pokoré. ná l. 372. 6. 20.
Poklon ná l. 120. 32.
Poklogniegnie skojmse Bogh sctuie. ná l. 49. b. 25. Diviczi Mariy. ná l. 51. b. 5. 29. svetjm. ú b. 30. ná dvá nacsiná bjvá. ú b. 31. Poklogniegnie izvanskó. ú b. 32.
Porogiegnie Sjna. ná l. 8. b. 19. i slidech.
Porugagnie sctojé. ná l. 132. b. 10.
Postava. ná l. 121. b. 34.
Posvechiegnie svetkovinah. ná l. 80. b. 1. Zabragniujese posao. ú b. 2. duxnost sluscati Misu. ú b. 5.
Post ná l. 179. b. 1. Jest jakó oruxie protiva Diavlu. ú b. 2. scto diluié. ná l. 180. b. 5. ná trij nacsina. ná l. 181. b. 7. i slidech. Duxnost posta. ná l. 183. b. 14. Moxese zagovoriti od posta. ú b. 15. Post korizmeny ná l. 184. b. 19. Duxnost postiti ná l. 185. b. 20. post csetvery vrimenah. ná 180. b. 22. post petka, i suboté. ná l. 187. b. 23. Subotusu Garczi postili. ná l. 188. b. 26.
Povrachiegnie tugia. ná l. 112. b. 8. Stvar tugia ná postavi. ú b. 9. Stvar tugia nascasta. ná l. 113. b. 10. data ná postavu. ú b. 11. Kupgliena od Lupexa. úb. 12. Uzeta ná targovinu. ú b. 13. Uzeta nepravedno. ú b. 14.
Povrachiegnie posctegnia. ná l. 114. b. 18.
Psost protiva Bogu. ná l. 77. b. 35. Psost Eretieská. &c. ú b. 36. Od dvie varste protiva Bogu. ú b. 38. jest texak grih. ná l. 78. b. 40. Psost protiva duhu S. ú b. 41.
Planine. ná l. 446 b. 44.
Princzip kad moxe ubiti. ná l. 99. b. 4. Nemoxe bitti vladalacz Czarkvé. ná l. 173. b. 78. i slidech.

Priglin-

Prigliubodinstvo ná l. 107. b. 7.
Proxdarlost sɛtoje. ná l. 232. b. 18. Iz gniega ragiase. ná l. 233. b. 23.
Prodavagnie, i kupovagnie ná l. 126. b. 48. i slidech.
Purgatorio imá doisto. ná l. 513. b. 9. U gniemuie pravy oggagn. ná l. 514. b. 10. i slidech. Purgatorio jest pod zemgliom. ná l. 421. b. 21. Stagnie dusçá ú Purgatoriu. ná l. 522. b. 22. ná petse nacsinah oslobagiajú. ú b. 23.

R.

RAj od kolliko varsty. ná l. 456. b. 73. Raj zemaglskky. ná l. 456. b. 73. Razlicsito naucsitegli govoré. ná l. 457. b. 74. Bioje od istoka. ú b. 75. Lipota gniegova. ú b. 77.
Réd jest Sakramenat. ná l. 401. b. 3. od Issukarsta narégien. ú b. 4. Sedamie redovah. ú b. 5. redovi magny. ná l. 403. b. 9. slidech. Redovi vechyi ná l. 405. b. 19. i slidech. Koy redy, i primá redove ná l. 408. b. 28. i slidech.
Redovnjczi mogú oddrisciti. ná l. 76. b. 32. Koy zavit nemoxe ucsiniti redovnjk. ná l. 72. b. 21. i ná l. 76. b. 33. i slidech.
Rjke vodené. ná l. 439. b. 16. Rjke raia zemaglskoga. ná l. 458. b. 76.
Roditegli Sinovom sɛtosu duxni. ná l. 93. b. 10. Kad mogú nedati basɛtinu. ná l. 94. b. 11.

S.

SAkramenat Sɛtoie ná l. 261. b. 1. Samoie sedam, á né visçié ni magnié ná l. 263. b. 7. drughisu Sakramenti od potribé, drugh[illegible] vidi, á drughy od voglié, ná l. 264. b. 10. i slid. ú [illegible] milost. ná l. 265. b. 14. Kadse ú grihu primá. ú b. 15 [illegible] chiese try stvari. ná l. 268. b. 22. stvari izvanské Sak[illegible] b. 27. nedostoino primaiuchi. ná l. 275. b. 48. zá pr[illegible] tose ochie. ú b. 47.
Sakramenat Karsɛtegnia sɛtoie. ná l. 277. b. 1.
Sabori Kollikosu potribiti. ná l. 235. Opchieny ú Garc[illegible] 7. b. 1. i slidech. Sabori opchieny ú Latinskoj zc[illegible] b. i slidech. Sabori koy niesu primglieni. ná l. 2[illegible] a-borisu potribiti. ná l. 254. b. 50. Izvan Papé ni[illegible] ná 255. b. 52. nemogú falliti. ná l. 256. b. 53.
[illegible]rditost Sɛtoie. ná l. 231. b. 16. iz gnié ragiase. ná l. [illegible] n.

San. ná l. 57. b. 50. i slidech.

Sinie drughó ſobſtvo. ná l. 8. b. 21. ragiaſe pó pameti. ná l. 9. b. 23. jeſt biſtva ocſina. ná l. 11. b. 29. nie magny od Ocza ú Boxanſtvu. ná l. 12. b. 32. Sjna slagnie. ná l. 31. b. 94. slagnie Iſſukarſta kako cſovika. ná l. 32. b. 97. Sina upuchiegnie ná l. 33. b. 99. uzroczi zasčtoſeie Sin uputio. ná l. 34. b. 103. Kakoſe Sin Boxy zové Sin Diviczé. ná l. 35. b. 108.

Sinovi brez roditegliah koié zavite mogú ucſiniti. ná l. 72. b. 21. i ná l. 76. b. 33. Sčtoſu duxni roditegliem ná l. 92. b. 5. i slidech.

Stariſcine duhovné Sčtoſu duxne ná l. 94. b. 15. i slid.

Simonia Sčtoie. ná l. 60. b. 57. jeſt grih, i od Boga zabragniena ú b. 58. moxeſe ná try nacſina ucſinit. ná l. 61. b. 61. i slid.

Sir, maslo &c. Kadſu zabragniena. ná l. 189. b. 30.

Snigh. ná l 444. b. 38.

Suditi drugoga otaino. ná l. 133. b. 13.

Suncze, Miſecz, izvizde koiá cſiné. ná l. 440. b. 22. i ná l. 447. b. 48. pomarcſachie ná ſudu. ná. l. 501. b. 21. i slidech.

Sluxba Idolom ná try nacſina. ná l. 55. b. 42.

Slughe goſpodarom Sčtoſu duxné. ná l. 90. b. 21.

Stabla raia zemaglskoga. ná l. 459. b. 78. Stablo znagnia dobra, i zla. ú b. 79. Stablo xivota. é b. 80.

Stvoregnie ſvjta ná l. 430. neba, i zemglié. ú b. 2. i slidech. Svitloſti. ná l. 433. b. 8. tvardina sčtoie. ná l. 434. b. 10. i slidech. Razlucſegnie vodah ná l. 43[illegible] b. 13. Ponovgliegnie ſvjta. ná l. 507. b. 40. i [illegible]

S[illegible] né l. 3[illegible]4. b. 51. vagliá daje prie iſpovidi ú b. 54.

Sud [illegible] chie bitti. ná l. 495. b. 5. Gdichie bitti ſud opchie [illegible] 7. nemoxeſe znati vrime ú kojechie bitti. ná l. 496. b. [illegible] chie prie ſuda daleko biti. ná l. 497. b. 10. Zla[illegible] lizu ſuda bitti. ná l. 500. b. 20. i slidech.

Su[illegible] egovo. ná l. 503. b. 27. i slidech. nacſin kakochi[illegible] 33. i slidech.

S[illegible] ú pogl. naiposlidgniemu.

T.

T[illegible] ratit pó koy nacſin. ná l. [illegible]4. b. 15. [illegible] 127. 55. silid.

T[illegible] 6. b. 1. dobroie, poſvechiegnie ú priſnu. ná l. 207